

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

173-133

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

FROM THE FUND OF
CHARLES MINOT

CLASS OF 1828

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

۱۱۰۲۶۶

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER
THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

ON the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what *might* be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished ; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.'

*Rolls House,
December 1857.*

ANNALES MONASTICI.

VOL. II.

linget. Et noluit hoc p̄m̄ Dns Gilles de Clare. Et ut
omnes alienigene exiret comūte. quod et factū est. ad p̄m̄
parlamentū voluit Rex dampnare et ad mortē adūdicare
hūm̄ Robertū de fertis Comite de Berbi p̄p̄ dāpna et in
cendia enormia que gessit post bellū de Lewes et ante.
Volens autē d̄s Hyimo de morte fore p̄m̄ Comite libare
et d̄m̄ Regis animā pacare. p̄m̄ Robertū Comite cent.

ANNALES MONASTICI.

VOL. II.

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

(A.D. 519—1277.)

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA.

(A.D. 1—1291.)

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, M.A.,

FELLOW AND ASSISTANT TUTOR OF TRINITY COLLEGE ;
REGISTRARY OF THE UNIVERSITY ;
AND PERPETUAL CURATE OF GREAT SAINT MARY'S, CAMBRIDGE.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

^o LONDON :

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

—
1865.

Bu 98.36
~~Brit. Hist. 536~~

1871, July 1.
Minot Fund.

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

CONTENTS.

	Page
PREFACE - - - - -	ix
LIST OF DOCUMENTS - - - - -	li
ANNALES DE WINTONIA - - - - -	3
ANNALES DE WAVERLEIA - - - - -	129
COLLATION OF THE PAGES IN WHARTON'S AND GALE'S EDITIONS - - - - -	413

P R E F A C E .

P R E F A C E.

THE present volume contains the Annals written in the monasteries of WINCHESTER and WAVERLEY, the former of which are carried down to the year 1277, the latter to 1291. Though portions of the first, and the greater part of the second, of these chronicles have been printed, they yet appear now for the first time in their integrity.

Contents of
the present
volume.

The Annals of the church of WINCHESTER are contained in the Cotton MS. Domit. A. xiii. They extend from A.D. 519 to A.D. 1277. Prefixed is a short chronicle from the Incarnation to A.D. 594, in a different, though similar, hand to the rest of the volume. It is of no value whatever; and as it appears quite distinct from what follows, especially from its final year overlapping that at which the other commences, I have not included it with what I believe to be the real Annals of Winchester.

Annals
of Win-
chester.

What has been published of this chronicle will be found in the first volume of Wharton's *Anglia Sacra*, where the portion printed occupies from p. 288 to p. 314. It is a mere collection of extracts from the MS., without any definite plan on which they are made being evident. Most of the references to Winchester itself are given, and perhaps generally the most valuable portions of the MS. But both as to what is inserted and what is omitted, Wharton seems

Extracts in
Wharton's
*Anglia
Sacra.*

to have acted according to his fancy at the moment. Sometimes he has even re-written the paragraphs himself, altering the words and form of the sentences so as to suit the method of abbreviation he adopted.¹ Words, too, and even paragraphs in the middle of the extracts he gives, have been omitted, apparently from no other reason than that they are very much abbreviated in the MS., or are difficult to read.² What he does give is generally fairly correct.

Description of the MS. Cotton. Domit. A. xiii.

The MS. is a small quarto, on parchment, the leaves very much stained, written in more than one hand, of the end of the thirteenth or beginning of the fourteenth century. The hand appears the same from the beginning down to the year 1202 (f. 42); a new hand begins also f. 49 (1248), and another f. 66 (1275). It is throughout evidently in a scribe's hand, and not written contemporaneously. The same volume contains the chronicle of Richard of Devizes, *De Rebus gestis Ricardi primi*, written in the same hand that wrote ff. 7-42 of the Winchester Annals. Of the first six leaves, which I have already mentioned as containing a chronicle from the Incarnation down to 594, one would think that they were put in to replace others formerly there.

Sources of the Winchester Annals.

I proceed to speak of the sources whence the Winchester annalist has derived his facts.

¹ Here is an example of what is stated above. In place of pp. 19, 20, Wharton, pp. 290, 291, has the following paragraph: "Edwardus filius Ethelredi rex Angliæ, post mortem Hardecnuti venit Wintoniam incognitus plebeio amictu habitu; quandoque in curia matris quandoque in domo episcopi comedens, sed ignotus, affectus eorum sedulus explorabat. *Deum agnitus, in regem electus et*

"consecratus est Wintoniæ. *Iste instituit,*" &c.

The words in italics are entirely due to Wharton; and the rest of the sentence has been transposed in a most arbitrary manner.

² *E.g.*, p. 12, ll. 7, 8. The words "cujus se personas confitebantur in propria persona Deo servituri" are omitted. (Wharton, p. 290, l. 8.) They are very much abbreviated in the MS.

The earlier portion down to the year 1066 is an exact copy, with one or two trifling additions, which will be seen at once by the difference of type, of the chronicle contained in the MS. 339 in the library of Corpus Christi College at Cambridge. This is a small quarto, on parchment, of 24 leaves, and, like the Cotton MS., is bound up with the life of Richard I. by Richard of Devizes. It has been ascribed to Richard of Devizes by Bale, though there seems no authority beyond the fact that both these MSS. give it in the same hand with the acknowledged work of that author. The chronicle begins with a description of Britain, the early portion being chiefly taken from Geoffrey of Monmouth, and goes down to the year 1135. It is dedicated to a certain Magister Adam, but the leaf containing the dedication has been unfortunately cut by the binder, and thus affords no clue to the author. Mr. Stevenson, in his preface to Richard of Devizes (p. viii.), considers that the chronicle "differs materially in style and arrangement" from the life of Richard I. They are, however, works of such different character, that a difference of arrangement is almost to be looked for; and in one respect, their fondness for classical quotations, they are very similar. Thus, in the 24 pages which contain what the scribe of the Cotton MS. has taken from that in the Corpus Library, besides several quotations from other sources, Ovid is quoted twice, Virgil once, Horace once, and Juvenal four times. The author, whoever he was, was certainly a resident in the monastery of Winchester, as the mention of its affairs, and of the gifts made to it from time to time, is very frequent; besides which, most of the events which are related as happening at

---

The passage is: "[M]agistro "accidit ut etiam si . . . placeant
 "Adæ suus de[votus servus] Meo "sapientibus."
 "malo mirum mu . . . temporibus

Winchester are given in very full details. Now, from Richard of Devizes' prologue to his life of Richard I. (Stevenson, p. 1), we know that for at least a portion of his life he lived at Winchester, and that he wrote this book there. I cannot, therefore, think that any more probable author for the chronicle can be found; and it is by no means impossible that Bale may have seen the MS. before it was mutilated, and that it actually contained the name of Richard of Devizes. It would of course be very natural for one monk of the house to take up and carry on what another of an earlier time had begun, beginning his own additions from so marked a point as the year 1066. The two MSS. correspond very closely, both being written in the same way, the chief portion of the text occupying the middle of the page, with ample margins on both sides, which have been frequently made use of for additional matter. There is no doubt that the *Corpus Christi* MS. is the older, the other having been apparently transcribed from it. The variations are very trifling between the two; the spelling of proper names is frequently changed; a simpler word is occasionally substituted for the original, *e.g.*, *episcopali* for *pontificali* (p. 5); and sometimes a word is inserted to make the sense clearer, *e.g.*, *regis* after *Ethulfi*, p. 9 (a. 862), *filia*, p. 12 (l. 28); "*sine consensu et conscientia*," p. 14, where the original has only "*sine conscientia*," p. 21, *hodie*, &c.

Richard of Devizes most probably the author of this.

Comparison of the two MSS.

Points worthy of remark in this earlier portion.

Of Richard of Devizes nothing is known but what will be found in the prologue to his life of Richard I. If he were the author of this chronicle, he had access to other authorities besides the Anglo-Saxon chronicle. For instance, p. 7, in speaking of Ethelwulf's expedition against Kent by his father's direction, he speaks of him as "*filium suum clericum*." There is no allusion to this in the Anglo-Saxon chronicle, but William of Malmesbury, *De Gestis Pontificum*, f. 137 b., l. 52 (Savile), says

that he "ex gradu subdiaconi Wintoniensis in regem translatus est;" a passage of which our author has again made use, p. 8, in mentioning Ethelwulf's accession to the throne, though he has avoided Malmesbury's blunder in making pope Leo III. give the necessary dispensation. So again, in p. 9, the expedition of Hasteng against Spezia, after his defeat by Alfred, is mentioned, for which the only authority has been the *Chronicon Turonense*, published in Duchesne's *Scriptores rerum Normannarum*.¹

There are two remarkable allusions by the author to events or persons living in his own times.—(1) Under the year 837, p. 8, where he is speaking of the sons of Ethelwulf, he adds, after mentioning their names, "de quibus non minus gavisus est quam quendam nostri temporis regem vidimus fuisse gavisum de filiis suis." If the author be Richard of Devizes, this must of course refer to Henry II., and indeed he would be the king most naturally pointed out by such a statement, if we suppose it to be written before the rebellion of his sons. This would also give a good approximation as to the time when the chronicle was written. (2) The other is perhaps even more remarkable. Under the year 959 (p. 12), he is speaking of the murder of Ethelwold by Edgar, "pulchræ uxoris gratia," and adds, "Non fuit iste primus, nec erit novissimus, qui doluit aut dolebit suæ uxoris pulchritudinem. Vidimus et nos aliquem pro pulchra uxore sua (*sua* is an addition of the Cotton MS.) aliquid pertulisse." The circumstance here alluded to is by no means evident.

Throughout Winchester and its cathedral are the centre of everything; from the first paragraph, where the burial of Cerdic at Winchester is mentioned, down

¹ See Lappenberg's *History of Kings*, Thorpe's translation, ii. p. England under the Anglo-Saxon | 55, note 2.

the events described.

to the year 1053, when the gifts of Godwine's wife Githa to the church are enumerated. Of course the author mentions the intention of Cynegils to build the church, and the accomplishment of the intention by his son Cenwalch, and their gifts to it. Then later we read of those of Ina and Egbert; the foundation of the new monastery, Hyde; the burial of St. Edburga at St. Mary's abbey (the chronicler is very angry with the monks of Malvern for asserting her remains to rest with them); the gifts of Edward the elder and Athelstan; the reforms of Edgar, and his gifts to the monastery; the gifts of Ethelred and Cnut, and afterwards those of Emma, bishop Elwin, Edward the Confessor, and Stigand. Though spaces are left in one of the MSS. for the names of the manors given by Emma and Elwin, preceded by the words "quorum hæc sunt nomina," "quæ sic nominantur" (p. 25), they are not given.¹

Events related with full details.

Some events are narrated with very full details. Among these may be mentioned the murder of Alfred, attributed as usual to Godwine, who is described as giving very minute instructions to his followers as to the horrible manner of the murder; the arrival of Edward in England and his reception by Godwine, ending with his appearance in disguise at Winchester and subsequent coronation there; and especially the accusation of queen Emma, her demand of a trial by ordeal, and the trial itself, are more fully described than in any other chronicler. The queen and her chief accuser archbishop Robert are described as making long speeches on the occasion, and both quote Juvenal more than once. The length of the account is doubtless

---

¹ These will be found, as stated in the note 1, p. 25, in Rudborne's *Historia major Wintoniensis*, printed in Wharton's *Anglia Sacra*: as

they are omitted, it is a fair deduction to suppose that the author of the Annals did not take his matter from Rudborne's book.

owing to the glory the church of Winchester and the name of S. Swithin obtained from the result. The mention of Siward's death (p. 26) arrayed in his arms, shews that the author had Henry of Huntingdon's chronicle as one of his authorities. The death of Godwine comes from Aelred. One more curious point may be mentioned. In giving an account of Harold's capture at Ponthieu, he states that the tempest that threw him on that shore arose while he "in scafa piscatoria non longe a terra vomitam sibi in mari provocaret" (p. 26). It is worthy of remark that the author of the Corpus MS. is one of those who mention the story of Harold's surviving the battle of Hastings.¹ There are several indications of other authorities being made use of besides what we have now. See especially the curious description of Harold's character given in the note 2 to p. 27.

On the other hand several inaccuracies, and some of them of a very careless nature, may be observed. Thus, p. 10, under the year 924, in what is evidently intended as an account of the battle of Brunanburh, Athelstan is described as depriving of life a king of Scotland (Constantine III.), who really escaped to his ships, while the seven Danish jarls slain there are increased to twelve. So again, p. 18, Alfred's murder is related as taking place in Harthacnut's reign instead of Harold's, while the blunder is made worse by the statement that Harthacnut, though aware of Godwine's being the murderer, was forced to dissimulate on account of his power. In p. 19, in the singular dialogue put into the mouths of Godwine and Edward, the former is represented as using the familiar oath of William Rufus, and swearing by the Volto Santo of Lucca.

---

¹ The words are: "Volunt tamen quidam quod Haroldus vivus evaserit, et adhuc vivat cum Arturo rege Britonum." This has not been copied by the Winchester annalist.

The Corpus MS. followed only to 1066.

The compiler of the Winchester annals deserts the Corpus MS. in the year 1066; the latter, though carried on to 1135, containing very little, and that of but small interest, after this date.

William of Malmesbury the next authority.

After this the author chiefly followed is William of Malmesbury. His *Gesta Regum, De Gestis Pontificum*, and especially his *Historia Novella* are all laid under contribution. There are considerable additions, however, from various sources, especially at first the Anglo-Saxon Chronicle,¹ and afterwards Matthew Paris and the Continuator of Florence of Worcester: in one instance Herbert de Bosham's life of archbishop Thomas Becket is used, p. 56. When these are copied, they are generally copied almost without alteration, excepting in the passages relating to Winchester and its bishops. See, for a good instance of this, the account of the character and habits of bishop Walkelin (p. 39), of which a considerable portion is due to Malmesbury. The extracts are frequently made with great carelessness; (see instances of this pointed out in the notes 1, p. 30, and 5, p. 31): and sometimes two different authorities are copied in the same paragraph, as for instance in the year 1156, p. 55, where within three lines, "Obiit Johannes cardinalis" occurs twice.² The authorities are given throughout in the inner margin, and the additions will be easily seen by the difference of type.

Facts peculiar to the Chronicle.

I proceed to point out some of the more remarkable facts or points which are peculiar to this chronicle.

Under the year 1066, p. 27, the mention of the character of Harold's soldiers deserves remark, described

¹ The translations from the Saxon Chronicle are by no means always correct. Thus (p. 34) in speaking of the Æthling's sister Christina, "þæs æbelinges swuster" is turned into "regis filia." See the note on the passage.

² The allusion in this paragraph to the legend respecting "Ebronus," i.e., Ebroin, mayor of the palace in 670, is very curious. See the story in Milman's *Latin Christianity*, ii. p. 440 (ed. 3).

as they are, as "bello proculdubio potentibus, sed in
 "exhauriendis calicibus potentioribus." In p. 47, the
 scandalous story of the legate John of Crema, to which John of
 Crema.
 Hoveden (f. 274, Savile) alludes, is given with very
 full details. In p. 64 is a character of William Long-
 champ, bishop of Ely, king John's chancellor. "Homo William
 Long-
 champ.
 "quidem prudentia sæculi et gratia labiorum mira
 "æstimatione insignis, et quo nemo unquam in inte-
 "gritate semel conceptæ dilectionis fidelior extitit;
 "qui et merito pater monachorum poterat appellari,"
 etc.; the only fault found in him being that he
 confirmed the ejection of the Coventry monks,—that
 instance of persecution which has excited the wrath
 of so many of the monastick chroniclers.¹ It is inter-
 esting to contrast this with the character of Long-
 champ given by Giraldus Cambrensis. (*Gemma Eccle-
 siastica*, p. 302, Brewer.) In p. 66 is a remarkable
 account of an outrage committed, in 1197, on Peter Peter de
 Leia.
 de Leia, bishop of St. David's,² by Rees, king of Wales.
 The bishop had endeavoured to bring Rees to make
 peace with Richard I., and Rees not content with
 dismissing him with abuse and contempt, had him
 forced from his bed the following night, dressed only
 in his shirt and drawers, and dragged through the
 wood next his house. He was delivered by William
 de Braose, and at once excommunicated Rees and his
 sons: Rees died a few days after. His sons submitting

¹ See the strong language used by the Winchester annalist on mentioning the death of Hugo de Nonant, the bishop who expelled them, p. 67; and also William of Newburgh, iv. 36 (ii. p. 103, ed. Hamilton).

² This is the bishop of whom Giraldus Cambrensis has spoken so contemptuously in his *De Gestis Giraldi*, i. 44. &c. Mr. Brewer is

doubtless right in saying that the evidence of Giraldus as to his character must be received with caution. (Pref. p. xxxiv.) The Winchester annalist, in mentioning his death (p. 69) in 1198, calls him, "vir religionis eximie et tam vite forma quam informatione morum insignis." This probably shows the estimation in which he was generally held.

Walter
prior of
Bath.

and praying for absolution, and promising all due obedience to king Richard, were permitted to do penance for the crime; both they and the dead body (*jam foetido*) of Rees were scourged, and both the dead and living admitted to absolution, the archbishop of Canterbury (Hubert Walter) assenting to and authorizing the proceeding. In p. 68 is a curious account of Walter, prior of Bath, who, though a man of learning and religion, and whose promotion to Bath from Hyde had been due to this, had gone to the Carthusians, *i.e.* to Witham near Frome in Somersetshire. Here one of the Hyde monks found him "who before " had been busy concerning the salvation of souls, now " very intent upon pots and cabbages," and said with some scorn, "Domine pater, Quod facis est kere, quod " tractas kirewiwere."¹ The chronicler states that on this he reflected that it was better to save many souls than only his own, and that therefore he went back to Bath, and there laboured strenuously till his death.

Prophecy
of the
death of
Richard I.

In p. 71, after the account of the death of Richard I., occurs the mention of a remarkable prophecy, which is said to have been current among the Norman girls for some time previous to that event;

" In Limozin sagitta fabricabitur
" Qua tyrannus morti dabitur."

The annalist states that it seems wonderful to him how the prince who seemed so pious should thus prophetically be styled a tyrant; but adds, quaintly enough, "*revera, quod mirum dictu est, postremo ille " telo occubuit quod in Limozin fabricatum est.*"

Account of
impostors
pretending
to be saints.

In p. 74 begins a long and curious account of certain impostors who went about the country pretending to be saints. The impostures of two pretend-

---

¹ I do not pretend to understand this line. The words are very clear in the MS.

ing to be S. Nicholas and S. Andrew are elaborately detailed;—the ease with which the country people were deceived and cheated of their property gives a very remarkable picture of their intellectual condition.

The latter portion of the chronicle, from 1267 to 1277, is very valuable, and contains a very full account of the transactions of the years immediately following the battle of Evesham. It has been used by certainly two other chroniclers, the Waverley and Worcester annalists, and the author of the Cotton MS. *Vespasian E. iv.* The Winchester is the prior in date, and may be the original whence the others have copied. If so, our MS. is certainly a copy made from the original, as several words and even sentences necessary for the sense are omitted in it, which are found in the other MSS. On the other hand an error respecting the earldom of Richmond (see below, p. xxviii.) is omitted by the Waverley annalist.

Value of the later portion of the Annals.
Used by the author of the Waverley Annals and of MS. Cott. *Vespasian E. iv.*

In p. 113 is a list of the articles of inquiry by the papal nuncios in 1272, who came to London chiefly to settle the question of the expenses of prince Edward and his brother in the Holy Land: in p. 122 are some curious verses on the death of Pope Adrian V., better known as the legate Ottobonus or Octobonus, on which name the versifier puns. The MS. ends soon afterwards, under the year 1277, with the account of Llewellyn's submission to Edward I., and his appearance in London, where he kept his Christmas with the king, and then returned home.

Articles of inquiry in 1272.
Pope Adrian V.

As a general chronicle these annals do not differ much in style or matter from most of the similar chronicles of the time. But as mentioning the events which chiefly concern Winchester, the city and the cathedral, and the changes in the cathedral and monasteries, it is especially valuable. The earlier portion, as has been already remarked, whether due to Richard of Devizes or not, was certainly written by a monk of S. Swithin's, and gives a very full account of all the

Especial value as relating to Winchester.

Architectural history of the cathedral.

Bishop Walkelin and the wood of Hempage.

History under William Rufus.

gifts of manors &c., by royal and other persons to the monastery; and the rest of the chronicle is equally full of details relative to both city and monastery. Thus, to begin with the cathedral, a very tolerable sketch of its architectural and other history from the Conquest may be made out. In 1072 Stigand, the degraded archbishop of Canterbury, who had given the great cross, with its two figures of gold and silver, to his old cathedral, was buried there with great pomp. In 1079 bishop Walkelin began to rebuild the church from its foundations. In 1086, during the process, he obtained from William I. a gift of as much wood from the neighbouring wood of Hempage as he could get cut down in three days and nights. He managed to get the whole cut down, and carried off to Winchester. The king coming to Hempage soon afterwards, and missing the well-known wood, as soon as he found out what had become of it, burst into a furious passion. The bishop, however, made his way to the king's presence, and pacified him by offering to resign his bishoprick; and was allowed to depart, with the quiet remark, that the king had been as much too prodigal a giver, as Walkelin had shown himself too greedy an acceptor. His successor, William Rufus, is only mentioned in connexion with the cathedral as having abstracted large treasures from it (p. 36). The new monastery was soon afterwards (1093) entered under bishop Walkelin's auspices, the feretry of S. Swithin being carried in procession from the old monastery, which was at once pulled down, the whole being destroyed in a single year, excepting one doorway and an altar. Under an altar of the old monastery (probably this same one which was left) were found the next year (1094) the relicks of S. Swithin and several other saints. In 1098 the bishop, to whom the church owed so much, died, wearied of life, to use the chronicler's words, through the spoliations of

the king. His character is taken from William of Malmesbury's account, though somewhat enlarged. Two years afterwards William Rufus himself was brought to be buried in the same cathedral. William Giffard, the next bishop (the founder of Waverley), does not appear to have done much for the church, so much of his time being spent in journeyings to Rome, and quarrels with his monks while at home. The chronicler, however, speaks of him in the highest terms (p. 48), mentioning his affection for the monks in spite of their hostile bearing towards him, and his fondness for their society. Henry I. had forced 800 marks from him in 1111 (p. 44), and took the part of the monks against him (p. 46). The account given of the quarrel is singular enough; it is stated to have been chiefly about nine churches which had belonged to the monks' manors, and which the bishop took from them. The monks went in procession with the crucifixes turned upside down, and with naked feet, in a direction contrary to the sun's course, to shew that if the bishop took away from those who attended to God's service their sustenance against the canonical decrees, so they would go through the services in the way contrary to right and the ecclesiastical decrees. They were reconciled, through the king's mediation, in 1124 (p. 47). The beginning of this bishop's episcopate was marked by the fall of the tower (Oct. 7, 1107). The next bishop, Henry de Blois, Stephen's brother, is mentioned as building his house like a palace with a very strong tower, at the time that castles were generally being fortified throughout the country (p. 51). He soon after (the chronicler is doubtful in what year, p. 53) went to Rome with the object of persuading the Pope, Innocent II., with whom he was very intimate, to make the bishoprick into an archbishoprick. Winchester suffered very much in the contests between the empress and Stephen, especially after the quarrel between the former and the bishop;

Bishop
William
Giffard.

Bishop
Henry de
Blois.

his abettors are especially held up to reprobation, as burning the monasteries of St. Mary's and Hyde (p. 53), while Robert of Gloucester spared the great monastery of S. Swithin's. He was forced to go again to Rome to defend himself against this charge (p. 55). The great cross was consecrated by him in 1167. He died in 1171, the year of Becket's murder, whom he had consecrated. The chronicler uses very strong language in his praise. Of the next bishop, Richard Tocliffe, nothing is related but that a serious outrage took place in the church during his occupation of the see (p. 63). The convent seems to have been in distress for funds in the next few years, as the fact of their borrowing 21 marks from a Jew in 1198 is mentioned (p. 68). The tower was rebuilt in 1200, being begun and finished in the same year. And soon afterwards, in 1202, the bishop, Godfrey de Luci, established a confraternity for the restoration of the church, to last for five years. He died two years afterwards, and was succeeded by Peter des Roches, who took so prominent a part against prince Louis in 1216. A disturbance took place at Winchester in 1234, when the king was forced by the council of Westminster¹ to dismiss Peter de Rievaulx, the nephew or son² of the bishop, who took refuge at Winchester. During the disturbance, the horses of the bishop and the prior were seized; and the bishop excommunicated the guilty parties, and laid the whole city and church under an interdict. The monks appear at first to have taken part against him, but they were soon reconciled. He died in 1238; and in the next year, during the vacancy, the legate Otho appears to have made an attempt on the treasures of the church, and laid it under an interdict because the sight of them was

Bishop
Richard
Tocliffe.

Bishop
Godfrey
de Luci.

Bishop
Peter des
Roches.

---

¹ The archbishop (Edmund of Abingdon) threatened to excommunicate the king. *V. R. Wendover*, iv. p. 299.

² *V. R. Wendover*, iv. p. 264.

refused him (p. 88). In 1241 an accident occurred to the feretry of S. Swithin by the fall of the *flabellum*¹ of the tower; the same thing occurred in 1248, and nearly crushed one of the monks, while the vesper bell was ringing. Next year (1242) the king and queen were at Winchester, and on May 1 the queen was in the chapter, and admitted to fellowship. The year following the new bishop, William de Raleigh, who had been translated from Norwich, on approaching the city found its gates shut against him by the command of the king, who was opposed to his election,² and after vainly trying all the gates, and preaching at one of them, he laid the city under an interdict, and crossed the Channel, in fear for his personal safety. The king gave way the next year, and the bishop entered into quiet possession of his see. He died at Tours in 1250. Aymer de Valence, one of the king's uterine brothers, and one of the immediate causes of the barons' war, was the bishop next elected, though not consecrated till just before his death in 1260. For a considerable portion of his occupancy of the see he was at feud with the monks. The origin

Fall of the
flabellum of
the tower.

Bishop
William de
Raleigh.

Bishop
Aymer de
Valence.

His quarrel
with the
monks.

¹ I have translated this in the margin by "vane," as would seem to be its natural signification, and as it has been translated in these two places. But it is difficult to see how the vane could have injured the feretry. Professor Willis writes to me: "I am inclined to interpret the passages by supposing the *flabellum* to be a *flap*. The accidents occurred before the present vault of the tower was inserted. The tower had then in all probability bells, and a floor below them, in the middle of which would be a *bell hole*, closed by a wooden flap or shutters like trap-doors. It was, as I imagine, one of these that fell.

"The feretrum of S. Swithin was probably placed in the choir to facilitate the exhibition of his relicks (p. 88), and thus came under the tower so as to catch the falling *flabellum*." With this, too, agrees the circumstance of the second accident occurring at the time when the bell was being rung.

² See on this subject an interesting letter of Grosseteste to the archbishop (Boniface), begging him to persuade the queen, his niece, to intercede with the king, who will violate Magna Charta if he persists in his opposition. *Epistolæ Roberti Grosseteste*, p. 271.

Depriva-
tion of the
prior.

of the quarrel seems to have been the refusal of the monks to give their customary account of certain property of the church before the bishop's officials (p. 95). The bishop deprived the prior, William of Taunton or Taynton, and he went to Rome to appeal. This prior, who was afterwards abbat of Middleton, is mentioned as making a satisfactory arrangement with the Coursines for the expenses of the suit. The quarrel attracted a great deal of attention, as the king is mentioned as endeavouring to make peace; but the monks hoped to get better terms from the Pope, and refused his mediation (p. 95). The quarrel was, however, made up the next year (1256). Two years after, the bishop elect was forced into exile, and in the same year prince Edward and his father, who had been at variance, were reconciled in the chapter of S. Swithin's. The troubles, however, were not over in the convent. The prior, Andrew of London, who had been appointed by Aymer, resigned, and was again elected through the influence of Richard de Clare and some others. Though Aymer was living, the monks elected a new bishop, Henry de Wengham, in his place; he was, however, the next year (1259) elected to London, and Aymer died at Paris, Dec. 4, 1260. A large majority of the monks elected their old prior, William, now abbat of Middleton; while some gave their voices for the actual prior, Andrew of London. He resigned the priory, and appealed to the pope respecting the election; but the whole election was quashed, and John of Exeter, chancellor of York, who was then at Rome, was consecrated bishop. The adventures of Andrew, the late prior, were not, however, at an end. He is described as being forced by the new bishop to resign the priory, against his will, in consequence of his faults,—there is evidently some confusion respecting the two resignations,—and imprisoned in the abbey of Hyde, whence managing to escape, he pretended to have

been released by the merits of S. Thomas of Canterbury, and offered the rings of the chains with which he had been bound, at the shrine at Canterbury. He then went off to Rome (p. 100). On his return in 1274 (p. 116), he tried to force his way into the church, the bishop (Nicholas of Ely) having fortified it against him; and failing, was of course excommunicated, with all his abettors. A thorough investigation into all the disturbance was made by the justices itinerant, and a large number of persons were imprisoned in consequence. The archdeacon of Rochester, William de S. Martin, who had taken part with him, was shut up for some time in Winchester castle as a disturber of the peace and a despiser of the king's majesty. This did not, however, bring peace to the distracted convent. As late as 1276 (p. 121) the king is described as insisting on their making up their quarrel, that he might hear no more of it. In spite of this, the monks, who almost all took the side of Andrew, tried to force him again upon the bishop; and actually persuaded Valentine,—who had succeeded on Ralph's death in 1265, but who had resigned in 1267, the legate Ottobonus (p. 105) giving the priory in charge to certain guardians, and who had been restored in 1268 by the same legate's influence,—to resign again. The bishop then took the manors of the priory into his own hands, and removed the sub-prior and some of the other officers (p. 123). And the dean of Salisbury and a knight being sent from the king to bring them to peace, he once more restored Valentine, and created two new officers, the infirmarius and the guardian of the anniversaries. Valentine, who seems to have been a very worthless man, was soon after removed, "non sine causa, ut dicitur," by the bishop, and on the appointment of John de Dureville, the long-standing quarrel seems to have been brought to an end.

Bishop
Nicholas
de Ely.

End of the
quarrel.

Circumstances connected with the city of Winchester.

There are many circumstances also connected with the city mentioned by the annalist. Among them may be mentioned,—besides that in the war between Matilda and the bishop in 1141,—the fires of 1102, 1161, and 1180, the last of which began with the mint; the trust of the castle and city to Savary de Mauleon by John in 1216, and its surrender by the citizens to Louis on his retreat; the conduct of the citizens in 1263, which is unfavourably contrasted with that of the Londoners (p. 101), praise and blame which are reversed when the chronicler comes to speak of their conduct at the translation of Edward the Confessor in 1269 (p. 108); the rise of the citizens against the convent in 1264, just before the battle of Lewes; the capture of the city by Simon de Montfort the younger in the following year, and the interdict in consequence of his entry; and the severe storms and floods of the years 1268 and 1277.

Other monasteries in Winchester. Hyde.

Of the other monasteries in Winchester there are no very full details, though they are not unfrequently mentioned. Of Hyde or Newminster, especially, there is a great deal told, from its foundation by Alfred (p. 10), down to archbishop Kilwarby's visitation in 1274 (p. 118). The succession of the later abbats is given with scarcely an omission, the author speaking of them sometimes as "abbas Wintoniæ," or in one instance, Selidus, whose death occurred in 1161 (p. 60), as simply "abbas." The chief events connected with Hyde abbey that are mentioned are, its being put into Ralph Flambard's hands in 1088; the burning of the church in the war in 1141; the attempt of Henry de Blois to have it made into a bishoprick (p. 53); its restoration in 1182; a quarrel (mentioned in very obscure language) in 1201 (p. 77); the interdict in 1267, in consequence of a fight between the men of the legate and those of the abbat; and the visitations

of bishop Nicholas in 1271, and archbishop Kilwarby in 1274.

S. Giles's fair at Winchester is mentioned for the frequent fires there, as also S. Giles's church, which was burnt in 1231 (p. 85). Several of the names of the abbesses of St. Mary's abbey are given. Of the other churches, the only one that is mentioned is S. Katharine's, the belfry of which was blown down in 1268 (p. 106, compared with the Waverley Annals, p. 375). S. Giles's fair.
Churches of Winchester.

Of errors, some important, others less so, there occurs a considerable number. I give some of the most considerable. In p. 29, William Fitz Osbern is spoken of as nephew of William I., and William I. stated to have joined in person in his expedition against Flanders. In p. 37, *Danorum* for *Scotorum* is probably a slip of the scribe's pen, as also *Cicestrice* for *Excestrice*, in p. 42. In p. 40, Robert, bishop of Chester, is said to have died in 1100, though he is mentioned in the next page as being sent by Henry I. to Rome in 1102. In p. 52, where the annalist is transcribing or abridging William of Malmesbury, he erroneously writes Sarum for Malmesbury; and in the same page the wife of Ranulph, earl of Chester, is called sister, instead of daughter, of Robert of Gloucester. In p. 54, under the year 1150, the mention of the death of Geoffrey, abbat of St. Alban's, is repeated, though already given under the year 1145 (see the note on the passage); and in the next page, under 1155, will be found an erroneous date for the death of Robert de Gorram, another abbat of S. Alban's, though the correct date (1166) is afterwards given. In p. 58 the bishops who went to the pope against Becket in 1165, are described as going to Rome, instead of to Sens. In p. 73 there is an error respecting an abbat of Ramsey; in p. 84 the princess Isabella is given to William Errors in the Chronicle.

Marshall instead of Eleanor. In p. 90 Henricus de Landgrave is a singular phrase for Henry, landgrave of Thuringia. In p. 106, on the death of Peter of Savoy in 1268, the king is said to have given the earldom of Richmond, which he held, to prince Edmund. I can find no other authority for this. He certainly did not hold it; and John de Dreux, duke of Brittany, to whom the earldom had been long promised (it having been held by his father, Peter de Dreux, but forfeited for his adherence to the king of France),¹ at last was put in possession of it on July 16, 1268.² The Waverley annals, which here copy the Winchester almost *ad verbum*, omit this passage, v. p. 375. Prince Edmund was in the previous year made earl of Lancaster, and the chronicler has probably joined the two facts together, that the earl of Richmond died, and that the prince was made an earl. Of the ordinary scribe's blunders there is a plentiful crop. One which occurs very frequently, both in the Winchester and Waverley annals, the confounding Doveria, Dover, with Dorobernia, Canterbury, is frequently productive of confusion. The MS. is probably imperfect; at least something is wanting, as twice the author refers to what is to be given afterwards (pp. 102,³ 117), which is not to be found in the MS.

Dates of
bishops
and abbats.

The dates of the deaths of very many bishops and abbats are given; some of them,—as for instance, that

¹ See Courthope's edition of Nicolas's *Historic Peerage*, p. 395, note *y*.

² See the new edition of the *Fœdera*, i. p. 476.

³ This is the mention of the 12 counsellors appointed by Simon de Montfort. The additional matter that is promised "versus finem" "hujus libri," can, I think, scarcely be the passage on the next leaf but

one (p. 104), where the submission of the king to the 12 at the instance of the legate is mentioned. The scribe's omission of the bishops is curious, and is another proof that this is not the original MS. whence the annals of these years were transcribed into the Waverley MS. and Vespas. E. iv. (See above, p. xix.)

of Herfast or Arfast, bishop of Thetford, in 1084, which has escaped even Mr. Stubbs,—are only known from this source. What has been already remarked, however, shews that they cannot always be relied on with certainty.

From what has been said, it will be easily seen that the chief value of these annals arises from the facts relating to Winchester, and to its neighbourhood. But if it be remembered how important a part that city played in the years the history of which is contained in this chronicle, especially during the reign of Henry III., the Annals of Winchester, if not in the first rank of the authorities for the time, must at least be considered of very great historical value.

The second chronicle contained in the present volume is the very important and well-known ANNALS OF WAVERLEY. Of this, the greater portion was printed at Oxford in 1687, in Gale's *Historiæ Anglicanæ Scriptores quinque*, where it occupies from p. 129 to p. 243. Gale omitted almost all before the Conquest, beginning with the dedication of Westminster in the year 1066. His account of the authorship in his prefatory remarks is a specimen of the very careless way in which his editorial duties were performed. Thus he says the reader may not obscurely conclude that the author of the earlier portion (that is, the earlier portion of what he published), "fuisse hominem genere Saxonem;" and he quotes two instances (one of them the mention of the writer's having been at the court of William I.) in proof of this. Now, considering that Wheloc had published the Anglo-Saxon Chronicle as long before Gale's publication as 1644, with a Latin translation, it was inexcusable in Gale not to find out that much of this portion of the Waverley Annals is a literal translation from that chronicle, the annalist translating the above-mentioned sentence without alteration, like all the

rest.¹ I am constrained to add that this is only what might be expected from the extreme inaccuracy with which the whole of the Annals is printed. Some things are foisted into the text, many omitted, while verbal inaccuracies abound in every page.²

Waverley
abbey
founded in
1128.

The abbey of Waverley, near Farnham, in Surrey, the first Cistercian house in England, was founded on November 24, 1128, by William Giffard, bishop of Winchester, as we learn from the chronicle itself. It was the daughter of Eleemosyna (Aumône), in Normandy, the first abbat, John, being sent with twelve monks from that monastery. Of its history for 163 years after its foundation, a tolerable sketch may be drawn from the present chronicle, as will be seen below.

Period em-
braced by
the Annals.

The Annals begin from the Incarnation, and are carried down to the year 1291, the volume ending imperfectly in the middle of the document (here given in French) which contains the submission of the claimants of the kingdom of Scotland to Edward I. The single MS.,³ which is the same from which Gale printed, is preserved in the Cotton collection in the British Museum, Vespasian, A. xvi. It is a small thick quarto, on parchment, containing 197 leaves, of which the

Descrip-
tion of
the MS.

¹ Gale actually adds, "Quid quod ipsum exemplar, ex quo hæc nostra transcripsimus, illo seculo (i.e., that of William I.) exaratum fuit!" This is the same MS. described above. See the remarks of Mr. Petrie, quoted in Dibdin's *Library Companion* (ed. 2, 1825), p. 163, note. I may add that Hume frequently quotes the Waverley Annals as an independent authority, where it is literally translated from the A. S. Chronicle.

² It is fair to Gale to add that many of the worst blunders in his text are corrected in the long and

closely printed list of "Errata et variæ lectiones" at the end of the volume. But these have (it is to be feared) been generally neglected; and, indeed, they are by no means easy to be understood. Here is a specimen. One of the errata is noticed as follows:—p. 168. 47. hoc. Who would suppose that this means that in line 50 of that page, *ab Herberto* is to be struck out, and *hoc* inserted in place of those words? (p. 257, l. 14, of the present edition.)

³ Harl. 687 is a careful transcript of this, executed in the 17th century.

Annals occupy all but the first 21. The first portion of the MS., as far as A.D. 999, f. 46, is written in a 12th century hand; another of about the same date, or perhaps of the beginning of the 13th century, is used up to 1201; a third up to 1219; and from 1219 various hands are employed, the events of each year being clearly written contemporaneously, with blanks frequently left for additional matter to be inserted after the first entries had been made. After the year 1158 many insertions are made in the margins, though in the same hand as the rest of the MS., and these occur continually, almost to the end. It is left incomplete, as has already been mentioned, in the year 1291.

I proceed to the sources whence the Annals are derived. The earlier portion, from A.D. 1 to 379, is derived from the usual sources of the annalists, Bede, Eusebius, Martinus Polonus, the Anglo-Saxon Chronicle, and S. Jerome. I have sufficiently indicated these in the margin; all additions which I believe to be the chronicler's own are printed in larger type. I have affixed a query in the margin where I have not been able to ascertain the original source of the event narrated, though clearly not the compiler's own. The inserted additions in this portion are by no means numerous; e.g. the death of S. Martial (a great many years before it occurred) in A.D. 72, and the list of the different bishops appointed in France A.D. 94, may be instanced. The sense is frequently injured by the compiler's abbreviations. From the year 381 the well-known chronicle of Sigebert of Gembloux is followed very closely (though at times considerably abbreviated), with additions from a few other sources, such as Marianus Scotus and Martinus Polonus. Words are occasionally altered intentionally, as *catholicorum* for *orthodoxorum* in p. 144, *ordinatione* for *ratione*, p. 145, &c. The MS. of Sigebert which the compiler used, can, I think, be

Cotton.
Vespas.
A. xvi.

Sources
of the
Waverley
Annals.

Sigebert of
Gembloux.

The MS.
used Harl.
651, for-

merly be-
longing to
S. Mary's,
Reading.

Robert de
Monte.

proved beyond the possibility of a doubt to be that which contains the additions of Robert de Monte, which formerly belonged to the monastery of St. Mary's, Reading. This is now in the Harleian collection in the British Museum, No. 651, Pertz's E. 3^b, a magnificent MS. of the 12th century, in folio. It would be tedious to point out in detail the minute proofs of the identity of this with the MS. used at Waverley; but I will give two instances. In p. 163, the Reading MS. has the singular erroneous transposition of "ex Berno comite" for "Berno ex comite," which is followed by the Waverley annalist. In p. 233 (a. 1149) for *nemora* the Waverley MS. reads *nec mora*, making nonsense of the whole sentence. Now in the Reading MS. *ne* is at the end of one line and *mora* at the beginning of the next, and the transcriber has blundered into making two words of these, and writing *nec* for *ne*. Robert de Monte's own additions, which are introduced from the year 473, I have in all cases indicated in the marginal references.¹ The annalist, however, still continues to introduce other additions from Geoffrey of Monmouth, Florence of Worcester, and the Anglo-Saxon Chronicle. They are not many, and of course always refer to English affairs. A few entries I can trace directly to no known source: among these may be especially mentioned the account of the vision of Egfrid's death by S. Wilfrid (p. 153), and the very curious profession of canonical obedience of S. Swithin to archbishop Celnod (p. 160). This last, though written about the

¹ I have referred to the edition of Robert de Monte as reprinted in the abbé Migne's *Patrologia*, vol. 160, from Bethmann's in the collection of Pertz. But in the earlier portion he has only given the additions of Robert to Sigebert separately in coll. 413-422 (Migne), not printing

them in full when they are derived from Henry of Huntingdon or other sources. Sometimes they are omitted altogether. In these cases I can only refer to the Harleian MS. See under the years 665, 730, 773, pp. 152, 155, 157.

same time as the rest of the MS., is on a separate piece of parchment, and inserted between two leaves of the MS. Of other authorities, the *Gesta Regum* of William of Malmesbury (though not much used) is referred to as "historia regum Anglorum" on one occasion (p. 165). The author had also access to Henry of Huntingdon, and has used him directly in several instances, though he usually is copied through Robert de Monte. The MS. of Henry of Huntingdon is either that marked A. in the *Monumenta Historica Britannica*, or one of the same recension.

The first part of the chronicle ends in 999, and here, instead of Sigebert being its groundwork, with entries from the Anglo-Saxon Chronicle and other authorities, the Anglo-Saxon Chronicle is the one employed as the basis, with a few entries from Sigebert and Robert de Monte. Sometimes these two are put together, and a sentence formed which has been derived from them both; but for the most part the translation of the Anglo-Saxon Chronicle is a literal and accurate one. Henry of Huntingdon is still used occasionally, and in one instance (p. 186), Aelred's Life of Edward the Confessor. The MS. of the Anglo-Saxon Chronicle used was, I think, that now in the Bodleian Library, Laud. 636.¹ Inaccuracies may be occasionally observed; for instance, in p. 165, "filius" for "æpeling;" p. 174, "exercitus" for "þe flota," &c.² From the year 1085 to 1095 it is the only authority, the Waverley annalist contenting himself with simply translating, now and then introducing a word to make the sense clearer,³ or leaving

¹ See especially under the years 1024, 1047, pp. 178, 182. A Latin version seems, however, to have been used in one case, v. p. 187, note ¹.

² I have referred to the edition of the A. S. Chron. in the *Monumenta Historica Britannica* up to 1066, as the other references to Henry of Hun-

tingdon and Florence of Worcester can thus be most easily traced and verified; after 1066 to Mr. Thorpe's edition in the present series of *Chronicles and Memorials*.

³ In pp. 194, 202, will be found introduced the mention of remarkable storms of wind.

out a passage when he felt inclined to abridge; the difference of type will always make these additions evident. In the year 1095 an extract occurs from Roger of Wendover, and in 1099 Robert de Monte is again used, the extracts being taken about equally from him and from the Anglo-Saxon Chronicle. A curious instance of how these two have been used together may be pointed out in the year 1107 (p. 213):

Anglo-Saxon Chronicle.

Robert de Monte.

Dises geares forðferdon Obit Mauricius inceptor
Mauricius biscop on Londoniensis ecclesiæ.
Lunden.

Waverley Annals.

Obit Mauricius inceptor Londoniensis ecclesiæ epi-
scopus.

I cannot but think that this translation will be found of great value in the interpretation of the chronicle from which so much of it is derived.

In the year 1111, a mention occurs of the change of the position of the monastery of Winchester, accomplished through the agency of the bishop of Winchester, William Giffard, founder of the abbey of Waverley; and in many instances the dates of the foundations of other religious houses are mentioned, *e.g.*, Merton (p. 216), Reading (p. 218), Rievaulx (p. 222), Fountains (p. 223), &c. The foundation of the abbey of Waverley itself is given in 1128. These are mostly marginal additions to the rest of the MS., and in a later hand, as if after the Annals had been finished to a certain point, they were looked over by some one appointed for the purpose, and events more especially concerning or interesting the monastery introduced. Of course, as is usual in copying two authorities, repetitions occur frequently; see, for instance, the death of pope Calixtus II. and

succession of Honorius II., mentioned under two different years, 1124 and 1126, on successive pages, the one coming from the Anglo-Saxon Chronicle and the other from Robert de Monte. The last entry from the Anglo-Saxon Chronicle is under the year 1127. Then the Annals are entirely taken from Robert de Monte, with a few additions from Henry of Huntingdon and others that seem to be original, chiefly the mention of the foundation of the various Cistercian abbeys that followed the establishment of Waverley itself. These dates may in general be depended upon; in one instance, however, the year of the foundation of Melsa, *i.e.* Meaux, (p. 225) seems to be transferred from 1150 to 1136.¹ After the year 1138, though Robert de Monte is still the authority, there are many additions in the annalist's own language. Those in the case of the particulars of the death of Robert Marmion in 1144 may be especially pointed out, as also the mention of the appointment of Robert Pullus (or le Poule) as chancellor of the church of Rome in 1145 and his death in 1146 (a date only known from this chronicle); the death of bishop Malachy O'Morgair of Armagh in 1148, the freezing of the Thames at London in 1150, &c. Sometimes R. de Monte's errors are corrected, while at others his correct statements are altered for the worse; see instances of both in the notes ³ and ⁴, p. 235. The Waverley chronicler had only access to the first edition of Robert de Monte, the Reading MS. ending with the year 1157; and with this year ends what we may consider the second portion of the chronicle.

---

¹ This is pointed out by Tanner, *Notitia Monastica* (Yorkshire, lxxviii., note 3, ed. Nasmith). Unfortunately the MS. is here cut in the binding, and Me is all that is left of the word. But I do not see

how else it can be filled up, and Tanner may have seen it in its integrity. Gale, however, omits the sentence altogether. As to the true date, see Walbran's *Memorials of Fountains Abbey*, p. 94.

Ralph de
Diceto.

For the years immediately following, Ralph de Diceto is the principal authority, and in some cases his words are identically copied; but the Annals may be regarded as original from this point, as in most cases the language is altered, and the events, at first very briefly described, and in a very different manner from the previous portion, are (at least after 1177) not literally copied from any single authority. There are also many additions to what must have been the original MS., though all (or nearly all) is in the same hand. Still, that other chronicles must have been employed is shown by the repetitions; thus, in p. 241, under the same year the coronation of Philip II. is mentioned twice, as also the Lateran council of pope Alexander III. This last is an especially remarkable instance of carelessness, arising from the way the chronicle was made up, as at the beginning of the paragraph the council is said to have consisted of 300, and at the end of it of 310 bishops. From 1219 to 1266 the MS. was written contemporaneously with the events described, from year to year, as stated above, and may be certainly considered one of the chief authorities for this period of history. The history of John's reign is given at very considerable length. A few documents of considerable importance are introduced: the curious supposed dialogue between king John and the papal ambassadors in 1212 (pp. 268-271) seems to be taken from the Burton Annals (pp. 209-217), though it is not nearly so full; the letter of the archbishop of Narbonne respecting the battle of Navas de Tolosa (p. 271) probably owes its place here to his having been previously abbat of Citeaux; the charter of resignation of John to Pope Innocent III. is given in p. 275. The letter (in p. 305) from Acre, which is unfortunately anonymous, giving an account of the recovery of Jerusalem by Frederick II., I have not found anywhere else. The list of the emperor's evil deeds (p. 322) is abridged

The portion, 1219 to 1266, contemporaneous with the events described.

from the bull of excommunication of Gregory IX., and probably was obtained from Matthew Paris, as also the letter of the Hungarian bishop (p. 324) respecting the Tartars, and the account of the capture of Jerusalem by the Carismians in 1244 (p. 335).

From the years 1266 to 1275, with a few exceptions, the chronicle is identical with the Winchester Annals, published in the present volume. The idea that these pages convey is that the Winchester volume was borrowed and this portion copied out, the transcriber introducing a few additional entries or enlargements of his own. Thus in p. 373, in mentioning the grant of a tenth to Henry III. in 1266, the words "omnium ecclesiarum" are inserted; in p. 375 the fact that John le Breton, bishop of Hereford, was consecrated at Waverley, has been introduced by the Waverley transcriber, apparently unconscious that it is mentioned in the Winchester MS. immediately below, under the next year, when the consecration actually took place, though this entry is copied without remark. We may mention the change of "iv. non. Junii" for "iii." by the Waverley annalist at the foot of p. 375, as the day of his consecration, no doubt from the better information in the monastery itself, where the consecration took place.¹ The list of bishops who were present at the consecration (p. 376) is also peculiar to the Waverley MS. Besides these, the mention of the death of S. Thomas Aquinas at Fossa Nuova (p. 382) in 1273, and the visit of the bishop of Winchester, Nicholas of Ely, at Waverley in the following year, have been added by the transcriber. At the same time, though it is evident that these Annals were due to a Winchester

¹ There is no doubt that iv. non. Junii, as given in the *Waverley Annals*, i.e., June 2, is the correct date, because that day was a Sunday in 1269, and consecrations of bishops

were invariably held on Sundays. See Mr. Dymock's preface to the *Magna Vita S. Hugonis*, p. xxviii., and note ².

original, it is by no means certain that the Winchester MS. (Domit. A. xiii.) is that original. Indeed, the evidence is rather against this. Several mistakes occur in it which the Waverley Annals have corrected, and reference in both is made to some documents (pp. 117, 383) which are not found in either. One remarkable error which the latter chronicle has avoided has already been mentioned above, p. xxviii. (Annal de Winton. p. 106, note ²; see also p. 113, note ¹). There are also other MSS. which contain this same matter. The Worcester Annals (Cotton, Caligula, A. x.), probably copied from the Waverley, contain it, and also a MS. in the Cotton Collection (Vespasian, E. iv.) This goes down to 1280, written throughout in the same hand, about the end of the 13th century. There are many blanks of years in the earlier part. It is identical (or nearly so) with the earlier portion of the Worcester Annals, from which Wharton has given extracts (*Anglia Sacra*, i. pp. 469-530). The prologue is instructive, as giving some idea of what the original compilers of these chronicles had in view to be done by their successors. See it in Wharton, i. p. 469.

The Winchester Annals still continue to be used, though sparingly, from 1275 to 1277, when they end; and the rest of the Waverley MS., to its present abrupt termination in 1291, seems to be again original, with the exception of the documents introduced.

The chronicle, as would be expected, gives many details of the history of the abbey, as well as much incidental information as to the progress of the Cistercian order in England, and the regulations issued from Citeaux for the government of the affiliated abbeys from time to time. Thus we find mention of the making of the lavatory and aqueducts in 1179, just 50 years after the foundation of the abbey; a few years afterwards, in 1187, we learn that there were 70 monks and 120 lay brethren. The infirmary chapel was dedi-

MS.
Cotton.
Vespas.
E. iv.

Details of
the history
of the
abbey of
Waverley
given in
the Annals.

cated by bishop Albin of Ferns in 1201, and the foundations of the new church laid by William, rector of Broadwater in 1203, who himself was buried close to the southern wall in 1222 (p. 296). Waverley did not escape the storm that fell upon all the Cistercian houses in John's reign, and the monks who had been dispersed to various monasteries in 1203 on account of the famine that so generally prevailed, were again scattered through the country in 1210, after the enormous sum that John extracted from them had been paid. The chronicler's words are somewhat remarkable: "*Waverleia vero, omnibus facultatibus suis dis-tractis et ablatis, facta similiter dispersione monachorum et conversorum circumquaque per Angliam, regis iram patienter sustinuit.*" It is added that the abbat (John III.) left the house and fled away by night through fear of the king. However, better days were in store for them; and soon after, in 1212, we find mention of gifts of lands by Gilbert de Baseville; while in 1214 bishop Albin was again at the abbey, dedicated five altars in the presence of the bishop of Winchester, and blessed the cemetery in which those who had died during the interdict had been buried. In 1216, the spring whence the lavatory was supplied having dried up, a new one was discovered and brought to the abbey by one of the monks whose name was Simon, a service evidently highly appreciated by the monastery. In 1221 they changed their seal; and in 1225 the king visited them, and was admitted to the privileges of fraternity. Three additional altars were dedicated in the church in 1226, and five more in 1231, of which five are mentioned as being in the transepts, by a bishop John, vicar of the bishop of Winchester.¹ The new church, the foun-

---

¹ I have mentioned in the note on the passage (p. 301) that this was | probably John, bishop of Ardfert, who was a suffragan of Canterbury.

Question
as to the
right of
sanctuary
within the
abbey pre-
cincts in
1240.

dations of which were laid in 1203, was entered by the monks "cum solemnī processione et magnæ devotionis gaudio," on Dec. 21, 1231; the long time (nearly 30 years) that elapsed since it was begun being probably due to the interdict and the other troubles through which the abbey had passed in John's unhappy reign. In the next year the question of precedency among the Cistercian houses in England, which Furness had disputed with Waverley, was settled (p. 311). In 1239 a new bell was put up, and certain lands in Netham given by Henry III. In 1240 a serious question arose regarding the privileges of the abbey and the rights of sanctuary which it possessed. A young shoemaker came to the abbey at Easter time, and was employed in his art within its precincts. There had been a charge of homicide against him, and some three or four months afterwards the officers sent to apprehend him seized him there, and in spite of the anathema of the abbat, and the protests of the seniors of the monastery, who declared their precincts to be privileged as the altars of churches, he was bound and carried off to prison. The excitement in the abbey was immense; the privileges of the whole order, as the chronicler observes, were in danger; if men could be thus bound in their abbeys or granges, there would be in future no distinction between the places of religious and those of seculars. The services, even the missarum solemnities, were stopped. The abbat went at once to the legate (Otho), who is described as only dissimulating and idling about the matter; he then went to the king himself, and with sighs and tears brought his complaint, insisting that the king could only satisfy God and the order, by causing the man who had been thus violently removed to be restored to the holy place. The king is described as at once giving way and granting the abbat's request; but the council opposed, and a day was appointed for discussing

the privileges of the order. The king himself seems to have interfered to stop the suspension of the services, and on August 10 (the man had been carried off on Aug. 8) they were resumed. The suit took several days before it was finished. The council opposed the privileges strongly, "perverse perversi scripta apostolica interpretantes et maligne exponentes," and gave their answer against, instead of in favour of, the order; "whence," says the chronicler, "it cannot easily be understood or explained with what grief of heart, with what bitterness of soul, the abbat opposed himself for the defence of his liberties." At last, however, the privileges were proved to the king and council in such a way as to make it clear that the abbey precincts did possess, by the Pope's authority, the rights that were claimed for them, and that all violators of them and those who consented to their violation, were excommunicate. The man was then at once, by the king's order, brought back by the same officers to the abbey, to the joy of the neighbourhood, and the officers were excommunicated, and only restored after satisfaction had been done to God and the abbey, and they had been publicly scourged by the dean of that place (*i.e.*, the rural dean) and the vicar of Farnham; they became, in future, the chronicler adds, "ordini nostro humaniores."

In 1244 we have the mention of a visit paid by the king's sister, Eleanor, wife of Simon de Montfort, who is called "*domus nostræ sincerissima amatrix*," together with her husband and two sons, Henry and Simon. The chronicler mentions as a circumstance worthy of remark and of good omen, that at the moment she placed her foot within the church door, the Host was being elevated by the priest at the high altar. Her offering of an altar-cloth, to be used on the days when the relicks were exposed, is mentioned, as well as gifts of money, by which the convent was

Visit of
princess
Eleanor
and Simon
de Mont-
fort.

enabled to complete the purchase of the lands at Netham, of which the king had given a portion. The abbey built an oratory there, and soon afterwards, in the year 1250, obtained permission from the bishop of Winchester and the rector of Alton, to celebrate in it. This bishop (William de Raleigh) was a benefactor to Waverley, and the site which he gave the convent for a fishpond has its limits very accurately described (p. 342). A handsome legacy fell to the convent in 1263 from a certain Matilda of London, who is called the "mother of the monks of Waverley," and was buried in the chapel of the infirmary; with part of the money a tenement in Surbiton was bought. John le Breton, bishop of Hereford, was consecrated at Waverley in 1269 by the bishop of Winchester (Nicholas of Ely), in the presence of a large number of bishops; he was again at the abbey in 1274; he dedicated the church in 1278, and at his own expense gave a banquet to all that came.¹ Two years afterwards he was buried in it by the bishops of Norwich and Bath and Wells. In the previous year (1279) the lands of Abbecroft were given by their possessor to the convent. In 1283 an action was brought against the convent by the arch-deacon of Surrey, Peter de S. Maur, on some question of tithes, before certain judges appointed by the pope. The suit is said to have been passed on to a number of different judges by appeals, and to have dragged on for 15 years; at length it was ended by the bishop of Winchester, to the satisfaction of both parties. This was John of Pontoise, unless the 15 years are to be literally understood as beginning from 1283, in which case it was his successor in the bishoprick, Henry Woodlock.

Action
against
the abbey
for tithes.

---

¹ For a fuller account of this ceremony, of the splendour and long continuance of the banquets, and the enormous number of persons present, see the Worcester Annals, a. 1278. (Wharton's *Anglia Sacra*, i. p. 503.)

There are several alterations in the services recorded as settled from time to time by different abbats; thus abbat Adam, who died in 1229, established a mass to be said for each guest who died in the secular infirmary; abbat Walter Giffard in 1236 ordered an annual one for each benefactor to the refectory, and made some special regulations for the services on Christmas and All Saints days. This was the abbat who bestirred himself so strenuously in defence of the privileges of the abbey. He was evidently a man of considerable weight, as we find Isabella, countess of Arundel, when wishing to found a Cistercian abbey for nuns at Marham, consulting him and obtaining permission to enter the convent for this purpose from the Pope himself (pp. 345, 346).

Walter
Giffard.

Regula-
tions of
some of
the abbats.

The abbey seems to have been especially liable to dangers from floods, and to have continually suffered greatly from this cause. We find mention of the injuries done by the floods of 1201 (p. 253), and of 1233 (p. 312), and also of the effects of an inundation of the river in 1265, pp. 368, 369.

Of course the regulations issued from Citeaux for the government of the whole order are frequently mentioned. These in many cases only concern the services, or the commemoration of fresh saints, SS. Bernard, Francis, Dominick, &c., or even minor details as to the number of tonsures in a year (p. 349,) but there are others more important. Thus, in 1152 we have a proof of the way in which the new order was thriving, by the statute that no more abbeyes were to be built, as their number had already reached 500.¹ The visitation of the English abbeyes by visitors sent from Citeaux in 1188 is mentioned (p. 245), and the way in which the order, though free from the heavy tax

Notices
of the
Cistercian
order.

---

¹ P. 235. This is, however, taken from Robert de Monte.

for the third crusade in 1188, was yet compelled in 1193 to contribute largely to the ransom of Richard I. by giving a year's wool, as they had no possessions of gold and silver like the other monasteries¹ (p. 248). In 1196, in consequence of the abbat of Garendon being stabbed by a lay brother, came out the general order that all the lay brethren there were to be dispersed. The Cistercians seem for a long time to have escaped the most oppressive taxations, whether of Pope or king; thus in 1201 they escaped from the taxations of Innocent III., who is described by the chronicler as "a beata Maria, ejusdem ordinis advocata, cum minis admonitus," and they were equally free from John's tax of a thirteenth in 1207. Indeed in 1202 he had made over to them the royal castle of Farendon for the purpose of founding a Cistercian abbey (see p. 254), and after this was abandoned,² actually did found Beaulieu in 1204. The persecution of the whole order by John in 1210, and the amount he finally managed to extort from them, is of course not passed over in silence³ (p. 265). His prohibition of any to leave England, or of any from abroad to enter England, seems to have been considered as especially tyrannical. But his most outrageous act against them was the extorting false letters from them, resigning their property and promising never to reclaim it again. One of these

¹ See the remarks of William of Newburgh, a. 1193, ii., p. 109 (ed. Hamilton), "Cisterciensis ordinis monachi, qui ab omni exactione regia hactenus immunes extiterant, tanto magis tunc onerati sunt, quanto minus antea publici oneris senserant."

² "A few monks only were settled here, subordinate to the convent of Beaulieu." Tanner, *Notit. Monast.*

³ The passage in which this persecution is described is identical with the Margan Annals, pp. 29, 30. Probably many such descriptions were preserved in all the Cistercian abbeys. The most curious thing about it is that the sum extorted by John differs in the two accounts. The Waverley looks as if it were a corrected statement from the other.

documents is given in page 268. In 1225 they made a handsome contribution to Henry III. (p. 300), though at a later period (1256) he failed in an attempt to extort a much larger sum. The chronicler on this occasion dwells at some length (p. 348) on the firmness and unity of the Cistercian opposition, and states that the order had the highest praise and veneration from all in consequence.¹

In 1261, the order of the general chapter for a special prayer against the Tartars shows what the alarm must have been at the time in Europe. The same year precautions were taken, and a regular course of proceeding laid down, in case of the privileges of the order being seriously assailed. The quarrel with Clairvaux in 1264 is mentioned in p. 358.

The succession of the abbats of most of the Cistercian houses in England is very generally given, as also those of Cîteaux itself, and Aumône, the parent monastery from which Waverley itself was derived. The importance of Waverley as the earliest house of the order in England is very manifest, if for no other reason, from the number of its monks who were preferred in other monasteries of the order. Several became abbats of Waverley itself, while its priors were frequently advanced in other houses; thus Eudo became abbat of Kingswood in 1181 (p. 242), Richard, abbat of Bruerne in 1218 (p. 291), Jordan de Twangham, abbat of Combe in 1279 (p. 392). This last monastery owed several of its abbats to Waverley; Roger became abbat in 1237 (p. 317), and William

Importance
of Waver-
ley abbey.

¹ "Uniformitas igitur et integritas atque constantia ordinis Cisterciensis ab omnibus fere circumquaque prædicabatur, laudabatur, venerabatur in tantum, ut secun-

"dum multorum æstimationem non esset aliquis ordo sub cælo qui in constantia unitatis, in fervore religiosis, huic ordini posset comparari."

de Chester in 1241 (p. 328), both of them simple monks of Waverley. Of others, Adam was made abbat of Ford in 1240 (p. 328), and Ralph who ultimately became abbat of Waverley in 1252 (p. 345), had been previously abbat of Tintern, and then of Dun-keswell (p. 336).

Besides the English Cistercian monasteries, there is frequent mention of those in France and elsewhere, and the succession of abbats is often given, *e.g.* La Ferté sur Grosne; Grace Dieu in Glamorganshire, twice built by John of Monmouth, though it was destroyed by the Welsh; La Pieté de Dieu (L'Españ), near Le Mans, founded by Berengaria, who was buried there, &c. The names of a very large number of the bishops are also given from time to time.

Errors
noticed.

Of minor errors there is not a large number to be found in the annals; some of them have evidently arisen from carelessness; for others it is less easy to account. For instance, in p. 259, bishop Jocelin of Bath is said to have died in 1207, though he lived till 1242, and his death is correctly given under that year (p. 330), while Simon de Wells, who is stated to have been his successor, is the bishop of Chichester, whose death is recorded in the same page. It is curious that the error is continued in p. 307, the bishop of Bath being there called Simon. In 1248 (p. 340), the kings of Hungary (Bela IV.) and of Arragon (Jaymo I.) are said to have gone with S. Louis on his first crusade, an error of which it would be curious to know the origin. In 1277, when the invasion of Palestine by the Tartars and Moguls is mentioned, the sultan of Cairo (Bibars I.) is erroneously said to have been slain (p. 387). In p. 390, in speaking of the succession of the bishops of Rochester, the new bishop is called prior dictæ ecclesiæ, though his name and his office (precentor) had been correctly given just

before, p. 387. In p. 406, Jaymo, king of Sicily, who afterwards became Jaymo II. of Arragon, is called the bastard son of his father, Pedro III.

Errors with regard to names are not unfrequent; Errors with regard to names. e.g. in p. 289 we have Robertus comes Cestriæ for Ranulphus; in p. 292 the numbers affixed to the abbats of Waverley are incorrect, which might appear a strange blunder to be made in the monastery, did we not see its very name spelt wrongly in p. 303 (Gaverlea). In p. 363, in a date of considerable importance for understanding the military operations before the battle of Evesham, we have *Julii* for *Augusti*, a mistake fortunately easy to be corrected, as the next day is mentioned as being St. Kenelm's. So again in the following page, the day on which Simon de Montfort crossed the Severn is said to be S. Petri ad Vincula (Aug. 1), but this can at once be corrected by the addition "scilicet die Dominica," which Aug. 2, the true date, was.

On some points the chronicle is especially full; the whole story of the banishment of Stephen Langton by John, and the various futile attempts at reconciliation before the unhappy king was forced to give way and seek absolution;¹ the care and pains which the same archbishop took for the accommodation of the enormous crowds that came to Canterbury on the occasion of Becket's translation in 1220; the opposition to bishop William de Raleigh at Winchester in 1243, and the indignities to which he was subjected by the mayor and citizens on attempting to make his entry into his cathedral, given far more fully than in the Winchester annals; and especially the very valuable details with which the events of the last days of Simon de Montfort, and those

¹ In mentioning, in 1215, the application of the barons to prince Louis, the annalist says (p. 283),

"qui missi fuerant de nobilioribus
"et eloquentioribus esse constat."

which preceded and followed the battle of Evesham,—are described, may be instanced. The chronicler seems decidedly to range himself on the side of Simon de Montfort in the war; he inserts at full length the extraordinary charter of the king submitting to the barons, by which they hoped to secure themselves; and after exclaiming *proh pudor!* at the shameful way in which the earl's body was mutilated after his death, he goes on to say, "martyrium pro pace terræ et regni reparatione et matris ecclesiæ, ut credimus, consummavit gloriosum," adding that he might have easily escaped if he would. There is an interesting account of the funeral of the queen dowager Eleanor, and of the king's special orders relative to the payment of her debts (p. 410).

Notices of
foreign
affairs.

Of foreign matters, especially those relating to Spain, there is frequent mention; the battle of Muret in 1213, where Pedro II. of Arragon fell, is described at considerable length (p. 279); besides may be mentioned, the excommunication of Pedro III., for his invasion of Sicily; the release of Charles prince of Salerno through the influence of Edward I.; the defeat of Robert, count of Artois, off Sicily by the "satellites" (*i.e.*, Roger de Loria) of the king of Arragon; the curious story of Ladislaus, king of Hungary, turning Mahometan; and the battle of Vœringen in 1288.

The first
person oc-
casionally
used by the
authors.

The author or authors of the later portion of the annals more than once write of themselves in the first person; some of the instances of this are extremely curious. Thus, in p. 288, in speaking of Richard de Marisco,¹ king John's chancellor, after using the strongest language about his oppressions and his general character, and of the opposition to him that had kept him out of several bishopricks, "ne simia in aula sacerdos fieret in

---

¹ He is described by Wendover (iv. p. 46) as "de familia et moribus regis Johannis."

“ ecclesia,” the chronicler adds that at last he was consecrated bishop of Durham, “ ob præclara ejus merita, “ ut ita dicam, *ne os meum ponam in abyssum.*” This is not the only occasion when a bishop comes under the chronicler’s lash; the *episcopalis cupiditas* of a bishop of Bath (probably the long-lived Josceline de Wells) is attacked (somewhat obscurely) in p. 299. In p. 315 is an apology for repetitions,—done “ propter narrationis “ continuationem,” is the chronicler’s excuse.

That the greater portion was written from year to year, and contemporaneously with the events narrated, I think there can be no doubt. Besides the evidence from the writing of the MS. itself, there are continual internal indications of this. Thus (p. 281) in speaking of the behaviour of Peter des Roches as justitiary, the chronicler says, “ potestate sua non bene utens, iram “ baronum converti fecerat contra regem in furorem, “ nec est sedatus furor ille *usque adhuc;*” again (p. 290), under the year 1218, after the mention of the triumph of the emperor Frederick II. over Otho, we read that he “ regnat prospere usque in hodiernum diem;” so too (p. 297) in speaking of the riots in London in 1222, “ latet adhuc quem finem “ res gesta sortiatur.” In mentioning (p. 311) the publick sentence of excommunication proclaimed by Stephen Langton in 1232, against all who infringed Magna Charta, he adds with some feeling, “ sed, proh “ dolor! aggravatum est jam jugum servitutis, et “ maxime de foresta fit novissimum pejus priori.” Again in 1238 (p. 320), in the account of the quarrel of archbishop Edmund with the Canterbury monks for electing a prior without waiting for his return, after mentioning the monks’ neglect of the archbishop’s excommunication and interdict, the annalist adds that they do not cease from solemnly celebrating the divine office in the usual manner “ usque hodie.” And so in 1239, in the account of the king’s forcing An-

Proof
that the
Chronicle
was written
contempo-
raneously.

drew on the Winchester monks as prior, we read (p. 324) "de quo facto diversi diversa sentiunt; sed quem finem res gesta sortiatur, scit Ipse qui nihil potest nescire."

The style of the greater part of the original portion of the annals is somewhat above the average of the monastick chroniclers, as containing considerably more than a mere collection of facts; for John's reign and the latter part of that of Henry III. they must be considered to rank very high as an authority for the history of the time. The author shows frequently a fondness for versifying the most ordinary facts, as may be seen in a number of curious instances (pp. 309, 310, 311, &c.) Ovid is, I think, the only classical poet quoted (p. 312.) Well as these annals have been known through Gale's edition, and frequent as are the references to them, the full amount of historical information to be found in them has by no means been drawn out. As an instance of this, it may be remarked that the names and dates of very many of the abbats of the Cistercian houses which are given in the annals have been overlooked by the editors of the new edition of the *Monasticon*.

I have given a collation of the pages of Wharton's extracts from the Winchester annals, and of Gale's edition of the Waverley annals at the end of the volume, as they have been frequently quoted by their pages. The index is postponed till the present collection of *Annales Monastici* is completed.

Cambridge,
February 28, 1865.

**TABLE OF THE DOCUMENTS CONTAINED IN
THE PRESENT VOLUME.**

ANNALS OF WINCHESTER.

A.D.		Page
1202.	Decision of the arbiters between archbishop Hubert Walter and the Canterbury monks in the case of the chapel at Lambeth - - - -	77
1273.	Articles of inquiry brought by the papal nuncios	113

ANNALS OF WAVERLEY.

837.	Profession of faith and obedience to the see of Canterbury of S. Swithin - - - -	160
1212.	Letter of John to the sheriffs, forbidding any mandate of the Pope against him to be received or executed - - - -	267
„	Letter of John to the sheriffs, commanding them to seize the property of the archbishop and bishops who had gone beyond sea - - -	267
„	Letter extorted by John from the Cistercians, pretending to resign their property - - -	268
„	Conference between John and the papal ambassadors - - - -	268
„	Letter of Arnald Amaury, archbishop of Narbonne, respecting the battle of Navas de Tolosa	271
1213.	Charter of John, resigning the crown into the Pope's hands - - - -	275
1229.	Letter from Acre, giving an account of the restoration of Jerusalem, and the coronation there of Frederick II. - - - -	305
1237.	Constitution of Otho respecting abstinence from flesh by the Benedictines - - - -	318

A.D.		Page
1239.	List of the evil deeds of Frederick II. - -	321
„	Letter from a Hungarian bishop respecting the Tartars - - - - -	324
1265.	Charter of Henry III., submitting to the barons	358
1273.	Articles of inquiry brought by the papal nuncios	380
1281.	Letter of archbishop Peccham against the exempti, who do not come to the council - - -	395
1291.	Submission of the claimants of the crown of Scot- land to Edward I. In French; imperfect -	411

ERRATA.

- Page 16, l. 8 from bottom, *magnum*, sic MS., but read *magnam*.
,, 18, note ², the ² has dropped out.
,, 82, l. 21, margin, for *Third* read *Fourth*.
,, 86, l. 23, insert [MCCXXXIV]. It is omitted in the MS., but evidently by the scribe's carelessness, as the word *consecratus* at the beginning of the paragraph is without its initial letter, as is usual at the beginning of the years.
,, 109, l. 20, dele [sub].
,, 113, l. 6 from bottom, for *inquirent* read *inquirerent*.
,, 119, l. 20, *quidam*, sic MS., but read *quidem*.
,, 136, inner margin, l. 1, immediately below *Eusebius* insert *Anglo-Saxon Chron.*
,, 180, note ², the ² has dropped out.
,, 215, l. 18, margin, for *Ralp* read *Ralph*.
,, 219, l. 5, for *Chicester* read *Chice*. This is Chich, now S. Osyth's near Colchester. See Hook's *Lives of the Archbishops of Canterbury*, ii. p. 304.
,, 231, l. 32, for *et* read *etiam*.
,, 235, note ², l. 2, for *Citeaux* read *Clairvaux*.
,, 255, l. 10, for *excommunicata* read *excommunicati*.
,, " l. 16, for *Tunc* read *Nam*.
,, 271, l. 22, for *mltitudine* read *multitudine*.
,, 275, l. 8, for *feudarius* read *feudariis*. MS. *feudar'*.
,, 287, l. 3 from bottom, for *illi* read *illis*. MS. *ill'*.
,, 299, l. 11, for MXXCCXXIV. read MCCXXIV.
,, 377, l. 3, dele [sub].

Page 17, line 42, for "rara" read "raro."

ERRATA IN VOL. I.

- Page 65, note ¹, dele *Pherd*. See Walbran's *Memorials of Fountains Abbey*, p. 134, note ².
,, 80, l. 4 from bottom, *incedit*, sic MS.; probably *incendit* should be read.
,, 91, l. 22, for *commotio* read *convocatio*.
,, 160, l. 9, for *primam* read *firmam*.

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

519—1277.

FROM

MS. COTTON. DOMITIAN A. xiii.

VOL. II.

A

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

- MS. C.C.C. 339, called by Bale Richard of Devizes.
- dxix. Cerdicius rex West Saxonum annis xv. Toto tempore A.D. 519. quo Arturus occupatus erat in Galliis, Saxones faciebant¹ sibi f. 7. munitiones super omnes colles et montes excelsos, quorum Cerdic. vestigia remanent usque hodie. Cerdicius mortuus est ante reditum Arturi in Britanniam, et sepultus in Wintonia; et post illum regnavit Cenricus filius ejus. Johannes Papa.²
- dxxi. Boetius *De Consolatione Philosophiæ* librum edidit.²
- dxxiij. Felix Papa.²
- dxvii. Bonifacius Papa.²
- dxviii. Justinianus imperator legislator.²
- dxix. Johannes Papa.²
- dxlii. Templum Sanctæ Sophiæ apud Constantinopolim funditus renovatum, nono anno perfectum est.²
- dxliii. Agapitus Papa.²
- dxliii. Cenricus filius Cerdicii, rex West Saxonum annis Cynric. xiv. Anno istius septimo Arturus, post strages multorum Story of regum et principum, post infinitas animas missas ad inferos, Arthur and post Lucii decapitationem, audita temeritate Modredi, non Modred. multum doluisset nisi Modredus thorum in suum ascendere præsumpsisset. Reducto igitur exercitu in Britanniam, commisso prælio cum Modredo nepote suo, Modredus occubuit; et Arturus vulneratus portatus in insulam Avallonis futurus de se fabulam fecit. Constantinus autem, filius Cadoris, ducis Cornubiæ, occisi in Galliis, factus est rex Britonum. Constantine succeeds Arth.
- dxlv. Silverius Papa.²
- dxlvi. Vigilius Papa.²
- dxlvii. Receipt a diabolo Theophilus cyrographum suum.²
- dxli. Ethelbyrtus rex Cantia quem Augustinus baptizavit.²
- dxlvii. Ida rex Northumbriorum primus.

Geoffrey of Monmouth, p. 203, ed. Giles.

¹ *faciebant*] faciebat, Cott.

² These entries are in the margin of the MSS.

- A.D. 541. DLII. Pelagius Papa. Iste se purgavit de morte Vigili MS. C.C.C.
339.
Pape. Constantinus filius Cadoris rex Britonum.¹
Cenricus, vivendi finem faciens, Ceaulinum filium suum
regni reliquit hæredem.
Puer quidam Judæus, quia cum pueris Christianis casu in
die Paschæ communionem acceperat, in clibanum ardentem
projectus a patre, vivus et illæsus egressus est.¹
- Ceawlin. DLVIII. Ceaulinus filius Cenrici rex West Saxonum annis
xxxi. Iste a Britonibus et Anglis Cantie communitè oppug-
natus, in exilium actus est, et extra insulam defecit.
DLXI. Ælla rex Norhumbriorum.¹
DLXIII. Lotarius rex Francorum Cramnum filium suum
perimit.
DLXIV. Johannes Papa. Chilpericus rex Francorum.
- S. David. DLXV. David Menevensis episcopus.
DLXXII. Augustinus venit in Angliam.¹
DLXXXV. Gunturinus, rex Francorum, dormiens vidit se
transire pontem ferreum et invenire thesaurum; et armiger
ejus vigilans vidit parvum animal de ore regis egressum, cui
volenti et non valenti vicinum rivum transire, de nudo illi
gladio pontem fecit, per quem transiens redivit in os regis.
- f 7 b. Ceolric. DLXXXIX. Celricus, Ceaulini nepos, rex West Saxonum
annis v.
DXCI. Ormisdam regem Persarum filius ejus Cosdroe occidit.
Et Ethelricus rex Norhumbriorum.
DXCIII. Edbaldus rex Cantie.¹
- Ceowulf. DXCV. Ceowulfus, frater Celrici, rex West Saxonum.
Ethelfrith. DXCVI. Ethelfridus rex Norhumbriorum.
- Cynegils. DCVIII. Kinegilsus filius Celrici rex West Saxonum. Iste
Pendamus regem Merciorum fines suos egressum taliter semel
exceptit, quod ulterius nihil minus cogitabat quam cum illo
contendere. Istum baptizavit Sanctus Birinus episcopus. Bap-
tizatur ab eodem Birino filius Kinegilsi Kinewalocus; et omnes
Saxones ejusdem regni credentes baptizati sunt. Iste dedit
Sancto Birino civitatem Dorcestre; ut sederet interim in
ea, donec conderet ecclesiam tanto sacerdote dignam in regia
civitate. In votis enim ejus erat in Wintonia ædificare
templum præcipuum; et collectis jam plurimis ad opus
ædificii, terram totam ambientem Wintoniam a centro Win-
tonie usque ad circumferentiam ab omni parte linea exeunte
septem leucas habentem ædificandæ ecclesiæ in dotem dare
disposuit. Quæ quia letifera præventus ægritudine per se

25

His inten-
tion of
building a
church at
Winches-
ter.

¹ These entries are in the margin of the MSS.

MS. C.C.C. 339. complere non potuit, vicario usus est; vocatumque ad se A.D. 607.

filium suum Kinewalcum fecit jurare coram Sancto Birino in animam suam, quod ipse ecclesiam sede episcopali¹ dignam construeret in Wintonia, et terram quam circinnaverat eidem ecclesie ad opus ministeriorum ejus ex parte sua Deo offerret, et in jus perpetuum confirmaret.

DCXVII. Ercombirtus rex Cantie.²

DCXX. Edwinus rex Norhumbriorum.²

DCXXVI. Penda rex Merciorum primus.²

DCXXXIII. Sanctus Birinus venit in Angliam.²

DCXXXIX. Kinewalculus filius Kinegilsii, rex Britonum. Iste post vexationes quas pertulit a Penda rege Merciorum propter repudium filie sue, ecclesiam pulcherrimam construxit in Wintonia; et totam terram, quam pater voverat ecclesie, contulit et confirmavit. Agilberto vero episcopo Dorcestrie, successore Birini, diffugiante ad votum regis sedem transferre Wintoniam, rex qui linguam Agilberti (quia Gallus erat) parum noverat, fecit sibi nocte occasione sacrari in episcopum novae sedis quendam Saxonem nomine Wine; et divisa est una dioecesis in duas. Apposuit Kinewalculus rex post oblationem patris factam de Chiltecumba,³ de suo proprio dono ditare Wintoniensem ecclesiam; cui tria maneria, scilicet Duntun, borne) Alresford, et Wordiam⁴ contulit; et in illa humatus est.

DCXLI. Egbertus rex Cantie.²

DCXLIII. Dagobertus rex Francorum.²

DCXLIV. Chiltecumba² data est Wintoniensi ecclesie.² 644

DCXLVIII. Mahumet apud Gentiles deificatus est.²

DCL. Lotharius rex Cantie.²

DCLII. Sanctus Oswaldus rex Norhumbriorum passus est.²

DCLX. Wifhere rex Merciorum.²

DCLXI. Edricus rex Cantie.²

DCLXVI. Wine primus episcopus in nova ecclesia Wintonie.² 666

DCLXVIII. Wichtredus rex Cantie.²

DCLXX. Escuinus cognatus Kinegilsii rex West Saxonum: Escwin. iste humatus est Wintonie.

DCLXXII. Centwinus Kinegilsii filius de adquisito rex West Centwine. Saxonum; Wintonie quiescit.

DCLXXIV. Sancta Etheldreda velata est.²

DCLXXXI. Etheldredus rex Merciorum.²

DCLXXXIX. Cedwalla rex West Saxonum. Iste post biennium Ceadwalla.

¹ episcopali] pontificali, C.C.C.

³ Chiltecumba] Ciltecumba, C.C.C. Chilcomb, Hants.

² These entries are in the margin.

⁴ Worting.

- A.D. 679. regni sui Romam veniens a Sergio Papa baptizatus est, et ibi MS. C.C.C. 339.
migravit.
- Ina. dclxxxiii. Ina, rex West Saxonum. Iste construxit¹ cenobium Glastoniae, et per manum Sancti Aldelmi monachos imposuit. Iste cum regina sua Ethelburga Romam petiit, ubi in plebeio habitu nulli hominum noti, labore manuum Deo viventes, post transitum suum qui fuerint et cuius meriti, miracula ostenderunt. Dicitur enim quod ad transitum utriusque signa urbis intracta ab homine et intacta sonnerunt.
- Ina and his queen at Rome. Gifts of Ina to Winchester. Dederat iste rex Ina, dum esset in regno West Saxonum rex et omnia potens, ecclesiae Wintoniensi in Vecta Insula quae nunc dicitur Wioth, in loco qui vocatur Ewerelande² xxx. hidas terrae, et in Brerdings³ l. hidas.
- Eadbert. dcci. Edbertus rex Cantiae.⁴
- Coenred. dccix. Kenredus rex Merciorum.⁴
- Ceolred. dccxiv. Celredus rex Merciorum.⁴
- Ethelheard. dccxxi. Ethelardus rex West Saxonum. Hujus conjux Fritheswitha regina dedit Wintoniensi ecclesiae Tantonam⁵ de suo patrimonio. Et ipse rex⁶ Ethelardus de sua parte addidit ad praedictum manerium ad opus ejusdem ecclesiae septem mansas.
- Cuthred. dccxxii. Ethelbaldus rex Merciorum.⁴
- f. 8 b. Hic dedit in Vecta insula Wintoniensi ecclesiae apud Muleburnam xl. hidas et apud Banewadam xv. hidas et apud Wippingeham xxii. hidas, et terram quae vocatur Drucam et manerium quod vocatur Clera.
- Sigebert. dccxxlii. Sigebirtus rex West Saxonum. Iste a proceribus suis regno dejectus, pauper et exul, a quodam subulco est jugulatus.
- Cynewulf. dcl. Kinewulfus rex West Saxonum. Iste in insidiis⁷ occubuit.
- Offa. dclxlii. Offa rex Merciorum.⁴
- Brietric. dclxxxvi. Brietricus rex West Saxonum. Iste regno expulit adolescentem, Egbirtum nomine, de genere Kineglisi regis, ne sibi succederet. Qui Gallias adiens, nihil de tempore perdens, in schola disciplinae militaris totis diebus tritus est et nutritus. Brietrico mortuo, quod vivens veritus fuerat, accidit. Egbirtus revocatus in insulam Brietrico successit.
- Egbert. q^o dccc. Egbirtus rex West Saxonum. Iste aniversos juvenes regni sui non solum liberos, sed et de glebe assumptos, fortes

¹ *construxit*] construit, Cott.

² Yaverland.

³ Brading.

⁴ In the margin.

⁵ Taunton.

⁶ *rex*] om. Cott.

⁷ *in insidiis*] C.C.C. above the line has "*legitur per insidias.*"

MS. C.C.C. et agiles ordinavit in milites; et inde doctor existens unde A.D. 800.
339.

fuerat ante discipulus, instruxit Gallico more tyrones suos, et assuevit tempore pacis arma portare, ut tempore necessitatis facile facerent quod facere prædicerunt.

DCCCII. Kenulfus rex Merciorum.¹

DCCCXXVI. Sanctus Kenelmus rex Merciorum.¹

DCCCXXVII. Ceolwulfus rex Merciorum.¹

DCCCXXVIII. Bernulfus, rex Merciorum, regis Egbirti deri-Beornwulf. dens studia, experiri primus voluit, doctus plus valeat an indoctus, "dum luditur alea Martis." Invitat et irritat exercituum feriatum ad prælium, vel ad faciendum sibi homagium. Consulti proceres Egberti quid decernerent eligendum, consuluerunt² ferro propulsare pudorem; honestius esse decollari quam libera colla jugo submittere; placet tempus in æstate, Battle of locus apud Ellendone, manerium nunc prioris Wintoniæ. Ellendune. Conveniunt reges ad pugnam cum dispare cultu et numero pugnatorum. Contra quippe centum milites Egberti pallidos et macilentos, Bernulfus habuit mille refectos et rubicundos f. 9. quales decet esse milites Sanctæ Mariæ. Congrediuntur fortiter salutantes se de bene bonis. Mulctantur Mercii sine misericordia; tantoque vincendi vincuntur velocius, quanto qui minus noverant, inconsultius se ingerunt periculo. Cadunt uberius quam grando vel pluvia, et tamen plures ex delicatis suffocantur sudore quam sanguine. Tota tellus tegitur cadaveribus hominum et equorum. Bernulfus ipse non jam rex Merciorum sed mortuorum, qui

"Nec superesse videt de tot modo milibus unum,"³

fugam sibi consulens pro tribus obolis nollet amisisse calcaria.

Triumphato Bernulfo,⁴ rex Egbirtus regno West Saxonum Union of regnum Merciorum univit, in quo xvi. pagi fuerant, scilicet Wessex and Mercia Glocestresire, Wirecestresire, Warewicsire, Cestresire, Derbi- and Mercia sire, Staffordsire, Herefordsire, Oxenefordsire, Bukingehamsire, by Egbert. Extent of Hurtfordsire, Huntindunsire, Bedefordsire, Norhamtunsire, Lei- his king- cestresire, Lincolnesire, Snotingehamsire. Accepto homagio dom. et fidelitate sibi jurata ab omnibus Merciiis libere tenentibus, rex Egbirtus misit Ethulfum filium suum clericum cum exercitu super Cantianos et Orientales Anglos, qui in brevi tempore sine multo sanguine utrumque regnum patri suo subjugavit, et rediens duo illi diademata præsentavit. Rex He takes Egbirtus ultra progrediens Eboracum cepit super Norhumbrios, York, and

¹ In the margin.

² *consuluerunt*] *consulti*, MS.

³ Ovid. *Metam.* i. 325.

⁴ *Bernulfo*] Bernoldo, C.C.C.

A.D. 828. et civitatem Legionum super Britones, et utrumque regnum MS. C.C.C. Chester. sibi subiciens ad ingressum Scotiæ restitit, ut hæredibus suis 339.

Egbert
crowned
king of
England
at Win-
chester.

His gifts to
Winches-
ter.

f. 9 b.

Pedigree of
Egbert.

Ethelwulf.

His sons.

convenirent ad illum die certo Wintoniam. Veniunt Wintoniam clerus et populus, et assensu omnium partium coronatus est Egbirtus in regem totius Britanniae.¹ Edixit illa die rex Egbirtus ut insula in posterum vocaretur Anglia, et qui Juti vel Saxones dicebantur, omnes communi nomine² Angli vocarentur. Post cætera non est oblitus pro collato sibi honore Deo gratias reddere³; qui dedit Deo et Wintoniensi ecclesiæ in Vecta insula apud Cawelburnam⁴ triginta hidas, apud Scaldeflotam⁵ xlii. hidas, et quatuor villas, scilicet Droknesford,⁶ Wordiam,⁷ Aweltonam,⁸ et Beddintonam. Egbirtus plenus dierum, mundo valediciens, Ethulfum filium suum non jam West Saxonum, sed totius Angliæ, regem testatus est, sepultusque est in ecclesia Wintoniæ.

Egbirtus rex Angliæ fuit filius Elmundi; qui Elmundus fuit filius Eafæ, qui fuit Eoppæ, qui fuit Ingildi, qui fuit Kenredi, qui fuit Ceowaldi, qui fuit Cudæ, qui fuit Cudwini, qui fuit Ceaulini, qui fuit Kinrici, qui fuit Creodingi, qui fuit Cerdicii, qui fuit Elisii, qui fuit Eslii, qui fuit Giwi, qui fuit Wigii, qui fuit Frewini, qui fuit Fredegari, qui fuit Brondii, qui fuit Beldegii, qui fuit Wodenii, qui fuit Fridewaldi, qui fuit Finni, qui fuit Godwini, qui fuit Getii, qui fuit Phillidis, quæ fuit filia Assaraci, qui fuit filius Ebrauci, qui fuit Mempriti, qui fuit Mandani, qui fuit Loorini, qui fuit filius Bruti.

DCCCXXXVII. Ethulfus filius Egbirti, rex Angliæ. Iste fuerat subdiaconus in ecclesia Wintoniensi; et quia rex Egbirtus alium hæredem non habuit, dispensante Summo Pontifice, assumptus, an dicam retractus, fuit ad regnum de clericatu. Hic habuit tres filios, Ethelbaldum, Ethelbirhtum, et Ethelred; de quibus non minus gavisus est quam quandam nostri temporis regem vidimus fuisse gavisum de filiis suis. Quartum habuit filium Eluredum nomine, quem Leo Papa quartus ad se a patre missum in regem Anglorum inunxit in urbe Roma. Qui tantæ fuit patientiæ et mansuetudinis, quod cum

¹ The margin has: "Rex Egbirtus gloriosius æstimans se regem regum esse quam rusticorum, reges subactos non delevit, sed homagio accepto fecit eos tributarios."

² MS. C.C.C. inserts *indifferenter*.

³ *reddere*] agere, C.C.C.

⁴ Calbourne.

⁵ Shalfleet.

⁶ Droxford.

⁷ Worting.

⁸ Alton, Hants.

MS. C.C.C. esset rex innctus, vivente patre, post patris obitum tres A.D. 837.

399.

fratres suos quemque post alterum ante se permisit portare coronam.

Sanctus Swithunus episcopus.¹

Ethulfus rex, orationis gratia Romam adiens, vidit in eundo plurimos extra natale solum de diversis regnis et gentibus nudos et ferro vinctos publice pœnitere; unde motus, ut erat misericordissimus, dicitur impetrasse a Summo Pontifice ut Angli nunquam nudi vel ferro vincti vel extra Angliam cogantur pœnitere. Et propter hanc libertatem denarius Sancti Petri fuisse fertur institutus in Anglia.

Visit of
Ethelwulf
to Rome.

Peter's
pence.

Rex Ethulfus a Roma reversus, totam terram de dominico suo decimavit, et decimam quamque hidam contulit conven- f. 10.
tualibus ecclesiis per regionem. Et hoc factum est ut totam ex integro terram de Chiltcumba² nomine decimæ pro una sola hida Wintoniensi ecclesiæ restitueret, quam Kinegilsus et Kinewalcus reges prius dederant; sed inter istius et illorum tempora alienata fuerat ab ecclesia. Dedit etiam idem rex Ethulfus eidem Wintoniensi ecclesiæ ad augmentum Tantonis cxliiii. hidas terræ et duo maneria, scilicet Brichtewellam³ et Wembergum, eidem contulit ecclesiæ, in qua et sepultus est.

Ethulfo mortuo, duo filii ejus regnum paternum partientes, Ethelbaldus in Westsexa, Ethelbirtus⁴ in Cantia, regnaverunt.

DCCCLVII. Ethelbaldus et Ethelbirtus filii Ethulfi reges⁵ Ethelbald Anglorum. Quorum Ethelbaldo moriente, Ethelbirtus regnum and Ethel-
redintegavit.

DCCCLXII. Ethelbirtus filius Ethulfi regis solus rex Angliæ. Depositio Sancti Swithuni episcopi.¹

DCCCLXVII. Ethelredus filius Ethulfi rex Angliæ. Iste in Ethelred.
uno anno novies pugnavit contra Dacos cum exercitu appulsos in Angliam. Duos reges eorum extinxit, Inguar et Hubbam, comites xiv., vulgus innumerum. Sanctus Edmundus passus S. Ed-
mund.

DCCCLXXII. Eluredus filius Ethulfi rex Angliæ. Iste supra Alfred.
modum et numerum cum Dacis certans, qui, velut capita hydræ, quanto crebrius plectebantur, tanto copiosius Angliæ in-
fluebant, Gurmundum regem eorum captum compulit fieri Guthrum
Christianum. Hasteng vero, qui cum Gurmundo venerat, and Hast-
fidem nostram deridentem, Eluredus ex Anglia fugavit; qui ing.
navigio adiens pulcherrimam tunc temporis civitatem Lunam,⁶ immani eam crudelitate et inaudita prius calliditate, destruxit.

¹ In the margin.

² Chiltcumba] Ciltcumba, C.C.C.

³ Brichtwell in Berkshire.

⁴ Ethelbirtus] Etherbirtus, C.C.C.

⁵ reges] regis, Cott.

⁶ i.e. Spezia.

A.D. 872. *Léges Britonnum rex Eluredus transtulit in Anglicum, quæ MS. C.C.C. 339.*

Laws of Alfred. Monasteries at Athelney and Shaftesbury. f. 10 b. Foundation of the new monastery at Winchester, i.e. the abbey of Hyde. Edward the Elder.

tunc dicebantur leges regis Eluredi; et multos libros transtulit eodem modo. Iste instituit hundredos et tethingas ad latrones investigandos. Iste condidit duo monasteria, unum in Æthelingeme ad opus monachorum et aliud in Scefteberia ad opus sanctimonialium. Iste fecit in Wintonia in cœmiterio episcopalis ecclesiæ noynm monasterium; quod multis ditatum possessionibus Sancto Grimbaldo dedit, ut sic illum retineret in Anglia. Iste regnum Anglorum ante dies suos rude et incompositum, totum erudivit¹ et informavit ad regulam. In proverbiiis ita enituit, ut nemo post illum amplius. Rex Eluredus sepultus est in novo monasterio apud Wintoniam. Iste Eluredus dedit ad augmentum Tantonis villam quæ dicitur Binctun,² ad opus Wintoniensis ecclesiæ.

dcccci. Edwardus filius Eluredi rex Angliæ. Hujus filia fuit Sancta Edburga, cujus sacrum corpus in Wintonia requiescit apud Nunnemenstre³ sine fallacia; licet monachi de Malverna⁴ se falso jactitent illud habere. Tres filios reges habuit successores; Ethelstanum, Edmündum, et Edredum. Iste dedit ecclesiæ Wintoniensi quatuor maneria, scilicet Husseburnam, Witchurche, Owertonam, et unam Stokam. Dedit et novo monasterio, quod pater suus erexit in Wintonia, prædia multa; in quo quiescit humatus.

Athelstan. dccccxiv. Ethelstanus filius Edwardi rex Angliæ. Iste unum regem Scottorum,⁵ et quinque reges Dacorum, et duodecim comites, cum copiis suis uno certamine vita privavit. Iste tantam pacem teneri fecit in Anglia, quod torques aureus si exponeretur in compito, citius ibi putresceret quam⁶ furto tolleretur. Iste dedit Wintoniensi ecclesiæ caput Sancti Justi Martyris et tria maneria, scilicet Chilboldintun, Evedford,⁷ et Eismerswordam.⁸ Monasterio etiam Malmesberie multa contulit, in quo humatus fuit. Cujus corpus pia præsumptione fratrum ejusdem loci de terra levatum, et in feretro est reconditum.

Edmund I. dccccxl. Edmundus, frater Ethelstani, rex Angliæ. Iste quodam die festo suis, sibi nefasto, ad mensam cum magnatibus sedens, vidit infortunio quendam quem oderat et de regno He is killed by [Liofa]. ejecerat, ausu regressum temerario, suo insuper interesse convivio. Quem, ut erat impatientissimus, rex ipse de mensa exiliens per capillos traxit de medio convivantium, et dum

¹ erudivit] erud'avit, C.C.C.

² Rympton in Somersetshire.

³ Nunnemenstre] Nunnamunster, C.C.C., i.e. St. Mary's abbey.

⁴ Malverna] Malumpna, Cott.

⁵ Constantine III.

⁶ quam] quod, C.C.C.

⁷ Alvesford, in Hampshire.

⁸ Ashmersworth in Hampshire.

MS. C.C.C. illum in terram illisum pugnis vexaret et pedibus, nebulonis A.D. 946.
339. *artavo* intra inguina infixo rex evisceratus est, f. 11 a.

DCCCXLVI. Edredus frater Edmundi, rex Angliæ. Iste præ Edred. omnibus antecessoribus suis Deum timuit; et ideo omni qua voluit sorte beatus erat. Pacem voluit et pacem habuit. Tantam illi Deus gratiam contulerat, ut cum nullum hominum suorum tereret vel terreret, ab omnibus solo amore timeretur. Iste ad extrema veniens, Sanctum Dunstanum abbatem Glastoniæ mandavit adesse. Ad quem vir Dei properans, audivit vocem de caelo dicentem sibi in eundo, "Rex Edredus modo migrat ad Dominum." Jumentum cui Dunstanus insidebat ad hanc vocem cecidit exanimatum. Corpus ejus in Wintoniensi ecclesia sepultum est; cui adhuc vivens duo maneria dudum amissa restituerat, scilicet Duntunam et Husseburnam.

DCCCCLV. Edwius Edmundi regis filius, rex Angliæ. Iste, Edwy. 459 per omnia regi Edredo dissimilis, nec Deum metuebat, nec ab hominibus amabatur. Huic in mulieres ardentissimo, etiam quod mirum fuit, dulce videbatur Orpheus scire sequi.

Virg. Ecl. "Frigidus, O pueri, fugite hinc, latet anguis in herba."
iii. 93.

Male vixit et male mortuus est, et regnum bonum malus maturus evacuavit.

DCCCCLIX. Edgarus frater Edwii, filius Edmundi, rex Angliæ.¹ Edgar. Sicut eadem terra malas herbas et bonas

Ovid. "Nutrit, et urticae proxima sæpe rosa est,"
Remed. 46.

sic ex uno patre Edmundo duo filii, Edwius pessimus et Edgarus optimus, processerunt. In ortu Edgari Sanctus Dunstanus Anglicam vocem audivit in hæc verba: "Pax 944
"Angliæ non deerit quamdiu puer iste regnaverit." Non His re-
fuit in Anglia monasterium sive ecclesia, cujus non emen- forms at
daret cultum vel ædificia. In Wintoniensi ecclesia et novo Winches-
monasterio, quod nunc ab eventu de Hida dicitur, monachos posuit loco clericorum; quia clerici illi nomine tenus
canonici, frequentationem chori, labores vigiliarum, et ministerium altaris vicariis suis, utcunque sustentatis, relinquentes,
et ab ecclesiæ conspectu, ne dicam Dei, plerumque absentes septennio, quicquid de præbendis percipiebant locis et modis
sibi placitis absument. Nuda fuit ecclesia intus et extra; quia vicarii non habebant unde eam vestirent et tegerent, nec f. 11 b.
præbendarii qui prædicebantur talibus poterant intendere: vix inveniretur unus, et is sorte coactus, qui vel pauperem pallam

¹ The margin has—
"DCCCCLX. Ordinatio Sancti
"Athelwoldi episcopi [i.e. of Win-
chester].

"DCCCCLXI. Ingressus monacho-
rum in Wintoniensem ecclesiam.
"DCCCCLXII. Ingressus monacho-
rum in monasterium de Hida."

A.D. 959. ant calicem quinque solidorum conferret altari. Rex Edgarus **MS. C.C.C.**
 Reforms of Edgar at Winchester. ista considerans, et dolens tam divites eleemosinas collatas 339.

ecclesiæ nec in ecclesia nec in ministris ecclesiæ nec in pauperibus expendi, mandavit Trasonibus et sæpe consuluit per episcopum eorum Athelwoldum et per Dunstanum archiepiscopum, ut bona ecclesiæ non sine causa percipientes in ecclesia cujus se personas confitebantur, in propria persona Deo servituri perpetuo facerent stationem. Canonicis mandata regis et monita surda aure transeuntibus, et nolentibus singulis pro anno canone mille librarum auri vel per annum esse claustralibus, rex instans proposito, et malens per canonicos quam per aliud genus arctioris¹ religionis administrari negotium, ablatas quibusdam eorum præbendas contulit vicariis, quos viderat² in ecclesia perstantes assiduo. Sed et illi promoti in personatum, vicarios sibi facientes, facti sunt similes vel vagaciores et sæculariores prioribus. Rex itaque circa correptionem canonicorum nihil proficiens, postquam genuinum fregit in illis, de ecclesia et de novo monasterio illos eiciens, et monachos in locis illorum constituens, illorum dispersionem, istorum congregationem a Papa Johanne XIII. ratam haberi mernit et confirmari. His ita factis, rex Edgarus novum monasterium ampliavit possessionibus; et Wintoniensi ecclesiæ dedit manerium quod dicitur Awintona,³ et apud Itinstokam⁴ x. hidas, et apud Madanlegam⁵ iii. hidas, et apud Breodnam⁶ xiii. hidas, et apud Aderingefeldam ii. hidas, et apud Thucam vii. hidas.

Rex Edgarus habuit duos filios, Edwardum ex legitima sua regina, et Ethelredum ex relicta Athelwoldi comitis filia.⁷ Qui Athelwoldus Wintoniensi ecclesiæ villam quæ Wili dicitur dederat; quem rex pulchræ uxoris gratia in foresta de Werewelle telo transjecerat. Non fuit iste primus, nec erit novissimus, qui doluit aut dolebit suæ uxoris pulchritudinem. Vidimus et nos aliquem pro pulchra uxore sua aliquid pertulisse.

f. 12. Ad regem Edgarum confluit omni altero die Dacorum vulgus innumerabile, non ut solitum erat, arma portando, sed pacem et cohabitationem in Anglia cum Anglis suppliciter postulando. Rege precibus illorum inconsulte favente, non fuit civitas, villa, vel vicus, in quibus non habitarent Daci cum

Murder of Ethelwold.

The Danes settle in England.

¹ aliud genus arctioris] aliquid artius g^o, C.C.C.

² viderat] videat, C.C.C.

³ Avington.

⁴ Itchenstoke.

⁵ Madingley.

⁶ Bredon.

⁷ Elfritha.

MS. C.C.C. 339. **Anglis.** Bono animo factum summæ calamitatis regno causam peperit. Daci cum Anglis habitantes commune, ut erant natura potatores lectissimi, hoc unum prædicabile bonum Angliæ intulerunt, quod ex æmulatione eorum Anglorum probitas toti mundo præjudicat in calicibus epotandis. Rex Edgarus quod delere¹ non poterat, satagens moderari malitiam, excogitavit clavos cyathis infingendos, ut per emensos cyathorum² terminos biberent ad mensuram. Calamitas autem quæ causa Dacorum per Dacos Anglia postmodum pertulit, non venit per potationem. Adhuc enim Angli virtuosi sunt ad hoc vitium; nunc tamen omni exigenti cappas suas donant pro nihilo. Rex Edgarus fato functus sepultus est Glastoniæ.

A.D. 971.

Regulations of Edgar as to drinking cups.

ccccclxxi. **Translatio Sancti Swithuni episcopi.**³

ccccclxxv. Edwardus filius Edgari, rex Angliæ. Istum casu a venatione reversum, ut erat in equo, noverca sua, illa Athelwoldi ducis relicta et necis occasio, inter amplexus et oscula, dato sitienti poculo, per satellitem sica transfodit. Qui cum quantis poterat animæ reliquiis mortis autricem fugiens, et sonipedem calcariibus urgens, uno pede lapsus, altero tractus, defluente sanguine se quærentibus ubi mortem exceperat et quo eum equus traxerat, dedit indicia. Equus cui insederat cum sella cruentata, currens ad locum qui dicitur Edwardestowe, ibi restitit, ubi usque hodie in memoriam martyris eadem sella servatur. Corpus vero occisi, primo apud Waram⁴ et postea apud Scheffteberi conditum, multis frequentatum est et honoratum miraculis.

Edward the Martyr.

His murder.

ccccclxxix. Etheldredus frater Edwardi martyris, rex Angliæ. Hujus mater Elfrida, tacta tandem dolore cordis intrinsecus quod rex Edwardus per illam et dux Athelwoldus pro illa occubuerant, construxit monasterium monacharum in Warewella, et ibi mirabiliter pœnitens consummata est.

Ethelred II.

f. 12 b.

Etheldredus rex accepit uxorem de Neustria, Elvevam Ymmam, filiam Ricardi⁵ filii Willelmi filii Rollonis, qui Neustriam conquisivit; ex qua tulit duos liberos Eluredum et Edwardum.

His marriage with Emma.

Ethelredus timens Anglis suis et sibi, quia videbat Dacos multiplicari nimis in Anglia, convocatis ad se omnibus vicecomitibus regni, tutis auribus privatim infudit, ut quisque in credita sibi provincia omnem Dacum utriusque sexus neci tradere[t];⁶ una die fieret ista mactatio. Si quis lictorum consentiret vel unum evadere, pro capite illius proprium caput

Massacre of S. Brice's day.

¹ delere] dolere, Cott.

² cyathorum] cifforum, C.C.C. A gloss in the margin of Cott. has *vel cifforum*.

³ In the margin.

⁴ Wareham.

⁵ C.C.C. inserts *fili Ricardi*.

⁶ traderet] tradere, both MSS.

A.D. 1011. exponeret. Factum est ita, et occiderunt una die multa milia **MS. C.C.C.**
Dacorum. **339.**

Revenge of the Danes. Facti feritas perfertur in Daciam; conjuratur in Anglos totis mentibus. Parantur non naves, sed classes. Appellitur in omnem partem Angliæ per circuitum. Depopulantur Daci quicquid offendunt; Cantuaria succenditur, et Sanctus Ælfegus subit martyrium. De xxxii. pagis qui sunt in Angliæ, quos vicecomitatus dicimus, jam Daci xvi. tenuerunt. Non deleverunt vulgus innocuum, sed prædis et ignibus omnia vastaverunt. Omnium magnatum regni non erat unus qui alteri fidem portaret. Rex non credebat se illis, et illi illum non diligebant. Et ideo

“ Quisque sui ridebat damna sodalis.”

Danegeld. Rex Ethelredus pro redimenda a Dacis pace denegeldum instituit.¹

Sweyn in England. Flight of Ethelred. Turkillus quidam Dacus, dux Dacorum militiæ, et auctor stævitæ, accersivit e Dacia Swanum dominum suum regem Dacorum. Qui veniens Angliam, totam sibi citissime subjugavit regionem. Rege Ethelredo² cum uxore Emma et liberis transfretante in Neustriam, et apud Ricardum secundum ducem, fratrem uxoris, fovit exilium.

Cnut king. Swanus eodem anno decessit, et Daci continuo Cnutonem filium ejus levaverunt in regem. Angli ad despectum sui fieri videntes, quod Daci sine consensu et conscientia eorum sibi regem elegerant, converterunt ex indignatione animos ad primum regem Ethelredum, et reducto ex Neustria fideliter ad tempus adhæserunt. Pugnatumque est inter Cnutonem et Ethelredum, et Cnuto victus profugit in Daciam. Sequenti anno, Ethelredo rege ægrotante apud Londoniam, rex Dacorum Cnuto cum exercitu venit in Angliam, et deficientibus a³ se magnatibus terræ, totam terram obtinuit præter⁴ Londoniam.

f. 13. Gifts of Ethelred to Winchester. Ethelredus rex dedit Wintoniensi ecclesiæ Havuntam et Sudtunam,⁵ et unam hidam et dimidiam in loco qui dicitur Celceshord, et duas piscaturas apud Brendefordam cum una virgata terræ, et apud Ginnahecche cum terra adjacente et Duntunam bis amissam restituit.¹

His death. Ethelredus rex migravit a sæculo apud Londoniam, et sepultus est in ecclesia Sancti Pauli. Angli illico, quorum multitudo maxima illuc convenerat, elegerunt in regem quendam Edmundum filium Ethelredi de purcatio cognomento Ironesidene.

Edmund Ironside. Edmundus filius Ethelredi, rex Angliæ. Iste multotiens

¹ In the margin.

² *Ethelredo*] Edgare, Cott.; corrected in C.C.C.

³ a] ad, Cott.; corrected in C.C.C.

legitur præter
⁴ præter] C.C.C. has usque.

⁵ Avington and Sutton in Hampshire.

MS. C.C.C. 339. cum Cnutone congressus, ad ultimum apud Eissesadune omni A.D. 1016. Anglorum flore¹ fuso, composuit cum Cnutone, et regno dimidiato regnavit uterque. Corona tamen remansit Edmundo. Edricus quidam comes Anglorum, volens placere Cnutoni, per quendam familiarem regis Edmundi corruptum muneribus verti ferream in posteriora ejusdem Edmundi ad secessum sedentis adiecit. Rex Edmundus taliter exanimatus, sepultus est Glastoniae, et Canutus filius Swani ab optimatibus regni, de duobus fratribus Edmundi Elredo et Edwardo qui in Neustria cum matre morabantur nihil cogitantibus, electus est in regem.

Battle of Ashdown.
Murder of Edmund Ironside.
Cnut sole monarch.

MXVII. Cnuto filius Swani, rex Angliæ et Daciæ. Iste animos Anglos sibi comparare contendens, edixit super vitam et membra, ut nemo Dacorum, ex præsumptione quod Dacus rex erat, noceret Anglo; sed essent Angli et Daci populus unus, et omnes Elredi regis Anglorum leges et jura tenerent.²

Proclamation of Cnut in favour of the English.

Hoc anno summa denegeldi fuit lxxxii. librarum.³

Cnuto rex, missis nuntiis ad Ricardum ducem Normantiæ, postulavit Emmam relictam regis Ethelredi sibi in uxorem. Quæ, filiorum cura postposita, ultro nupsit inimico prioris mariti et filiorum, et peperit ei filium Hardecnutum.

Marriage of Cnut and Emma.

Cnuto rex fautores suos remunerans, Turkillo Daco Orientales Anglos, Edrico perfido Mercios, Iritio⁴ Norhumbrios distribuit; et sibi West Saxones retinens, regni sui solium habuit in Wintonia.

f. 13 b.

O quam plures Edrico similes propriæ causa promotionis prodiderunt domesticos suos! Edricus comes, furiis suis actus, regem ausum aliquid quod nolebat contradicere exacerbavit hujusmodi improperio: "Ego pro te Ethelredo regi semper infidus exstiti; ego Edmundum regem pro te deserui; ego Edmundum regem pro te morti tradidi." Dixerat et rex ita respondit:

Edric put to death by Cnut.

"En mea res agitur paries cum proximus ardet."

"Sperare mihi de te potero quod alii perceperunt. Qui ergo duos dominos prodidisti, de tertio pretium proditionis⁵ accipies." Mox cæsum capite præcipitari fecit in Tamisiam. In Londonia enim id accidit.

Turkillus et Iritius de proditione convicti ab Anglia eliminantur.

Rex fecit ecclesias construi⁷ super Eissesdonam pro animabus⁸ interfectorum ibi, qui in bello quod cum Edmundo rege

Cnut builds a church at Ashdown.

¹ flore] colore, C.C.C.

² tenerent] servarent, C.C.C.

³ In the margin.

⁴ Eric.

⁵ Hor. Epist. i. 18, 84.

⁶ proditionis] redemptionis, Cott.

⁷ construi] fieri, C.C.C.

⁸ animabus] animorum, C.C.C.

- A.D. 1023. habuerat, et in omnium ecclesiarum Angliæ martyrologiis MS. C.C.C. scribi mandavit, annuatim recitandam memoriam occisorum in ^{339.} Eissesdonam.
- Restoration of monasteries by Cnut. MXXXIII. Rex omnia monasteria, suis et patris sui destructa excursibus, consilio Emmæ reginæ reparavit; et super corpus Sancti Edmundi martyris ecclesiam conventualem exstruxit, et corpus Sancti Elphegi martyris de Londonia transtulit Cantuariam.
- He goes to Rome. Rex Cnutus, regno Angliæ Emmæ reginæ commendato, et regno Daciæ Hardecnuto filio Emmæ et suo, Romam profectus, scripsit inde in Angliam in hæc verba: ¹
- His letter from Rome. "Cnutus, Dei gratia rex Dacorum et Anglorum, Emmæ reginæ, archiepiscopis, episcopis, et primatibus totius Angliæ salutem: Præcipio et obtestor omnes fideles meos per fidem quam Deo debetis et mihi quatenus faciatis, ut antequam ego in Angliam veniam, omnia quæ Deo debeo ² sint soluta, scilicet, eleemosinæ pro aratris, et decimæ animalium ipso anno procreatorum, et denarius Sancti Petri, et in autumno ³ decimæ frugum, et in festivitate Sancti Martini primitiæ seminum ad ecclesias parochianas quæ Anglice "Churchschet ⁴ nominantur."
- Henry I. of France. MXXXI. Robertus rex Francorum obiit, et successit ei Henricus filius ejus. ⁵
- Monastery of Bechelouin. MXXXII. Robertus Wischard Apuliam expetiit. ⁶
- Sweyn, king of Norway. f. 14. MXXXIV. Herlewinus construxit monasterium de Becco; unde et adhuc locus ille vocatur Beccus Herlewini. ⁶
- Gifts of Cnut to Winchester. MXXXV. Swanus filius Cnuti et Emmæ reginæ factus est rex Norweie post martyrium Sancti Oslavi regis. ⁶
- Death of Cnut. Rex Cnutus dedit Wintoniensi ecclesiæ terram trium hidarum quæ vocatur Hille, et feretrum ad reliquias Sancti Birini, magnum imaginem ⁶ et candelabrum argenteum cum sex brachiis, qualia modo videmus in ecclesiis pretiosissima de aurichalco, et duo signa; et in eadem ecclesia sepultus est.
- Harold Harefoot. In decessu Cnuti regis Hardecnutus filius ejus ex legitima ¹ morabatur in Dacia, et erectus est in regem Haroldus quidam, quem fama fecerat filium regis ex filia Elfelmi comitis.
- MXXXVI. Haroldus, ut dicebatur, filius Cnuti, rex Angliæ. Iste confirmatus in regno statim reginam Emmam exilium

¹ This is only the latter part of this letter as it appears in William of Malmesbury, i. 312, ed. Hardy, and Florence of Worcester, *Mon. Hist. Brit.*, p. 597.

² *debeo*] debemus, C.C.C., as Flor. Worc.

³ ^{tumno} *autumno*] augusto, C.C.C. Flor. Worc. has *mediante Augusto*.

⁴ See Mr. Hardy's note, W. Malm. i. p. 312.

⁵ In the margin.

⁶ *imaginem*] et magni, MSS.

MS. C.C.C. subire coegit. Hic fato functus sepultus est in ecclesia Sancti A.D. 1036.
339. Pauli apud Londoniam. Isto ad mortem ægrotante, miserant Daci in Daciam propter Hardecnutum; et venientem, consentientibus Anglis, elegerunt in regem. De filiis enim Æthelredi et Emmæ, Eluredo et Edwardo, nemo loquebatur, quia nec ipsa mater.

XXL. Hardecnutus filius Cnuti, rex Angliæ. Iste matrem Harthade Flandria, ubi exulaverat, revocans, totum regnum arbitrio cnut ejus exposuit. Godwinus comes tunc temporis in regno post regem potentissimus, ad omnia negotia regni tractanda admissus, omnia cum regina disponebat. Hujus et aliorum consilio, rex Hardecnutus in ultionem matris injuriarum defossam corpus Haroldi regis fecit eici de ecclesia, et in altum lutum demergi; unde rursus extractum, absciso capite, in Tamisiam projectum a quodam piscatore inventum, in cœmiterio Dacorum repositum est apud Londoniam.

Godwinus comes, homo non minoris astutiæ quam potentiæ, Godwine explorata reginæ conscientia, quod filios suos ex Æthelredo minus amplecteretur affectu, cogitabat illos de medio tollere. Habebat enim filios dignos imperio, quorum primogenitum Haroldum nomine, Hardecnuti regis æstuans fieri successorem in regno, nihil metuebat obstaculi nisi filios Æthelredi. Missis ergo nuntiis in Neustriam ad duces Robertum qui tunc erat, invidiosos ad se mitti petiit, velut informandos ad regnum. Dux vero, viri verens versutias, uno secum retento, transmisit f. 14 b. alterum, ut si illi sinistra contingeret iste salvaretur. Edwardus Arrival of retinetur in Normannia, et Eluredu traditur traditoribus. Qui Alfred in cum illo appulsi in Angliam præmunierunt comitem, a quo England. jussi sunt illum super Gildedunam sibi obvium ducere. Ducitur Eluredu sicut ovis ad victimam, et

“ Sicut ad occasum comitantur sidera solem,”

ne solus occumberet, plurium ex filiis nobilium Neustriæ secum erat nescio plus applaudenda an lacrimanda juvenus. Contra illos veniens comes Godwinus in Guldefordia substitit, et mittens copiam armatorum contra inermes, talibus eos Instructions of Godwine to his followers. instruxit: “ In supremo montis qui mihi hinc imminet cacumine, “ erigite stipitem, et circumventos Neustrales quasi ad epulas “ facite in girum discumbere; stet Eluredu in medio ligatus ad “ stipitem, laxis ita loris ut liber circumspectat, quo modo et “ ordine quisque plectetur. Vos denso ordine circumstabitis, “ tenentes nudos gladios in manibus propter euntes et redeuntes, “ quia mons ille publica via est et rara caret viantibus. Unus “ lictor electus decimi cujusque dum decimari poterint caput “ amputet, et novem novissimi qui decimari non poterunt,

A.D. 1040. "erutis oculis, naso et auribus, lingua et labiis cæsis, pedibus MS. C.C.C. 339.
"et manibus truncatis, suspendantur in cruce.

Murder of "Spectatorem joci hujus solvetis et nudabitis Eluredum, et
Alfred. "extractum illi per umbilicum initium extorum clavis affigietis
"ad stipitem, et vinctis post tergum manibus illum circa
"stipitem tandiu ducite, donec per idem pertusum protractis
"visceribus, et in modum funis circumvoluto stipite, meus hos-
"tis evisceratus occumbat. Videte ante omnia sicut mihi
"et vobis salutem vultis et vitam, ut nullus Eluredi sodalium
"vivus evadat, qui nos possit coram rege de nece fratris im-
"petere. Pro minimo ducam si sola factum fama loquatur."
Egrediuntur speculatores a facie domini, et de injuncto sibi
negotio nihil omittunt.

Emma. His temporibus Emma regina morabatur Wintoniæ, multum
familiaris Elwino, Wentanæ tunc civitatis episcopo. Omnia
in regno potens, plurimis referta divitiis, solo contenta filio
qui regnabat, et soli intenta pontifici quem colebat, Eluredi
casum scire nolebat, et Edwardo exuli nihil penitus boni
faciebat.

f. 15. Non deerant qui in Neustriam nunciarent Edwardo fratris
interitum, Godwini malitiam, matris cum episcopo suspectam
familiaritatem; episcopum esse in causa præcipuum quod
mater filiorum suorum alterum non feret, alterum non
exhiberet.

Non latuit Hardecnutum regem crudelitas Godwini circa
germanum, sed dissimulare oportuit propter potentiam pro-
ditoris.

Death of Hartha- Hardecnutus rex oppetiit apud Lameham, improvisa morte
cnut at præventus; et sepultus est in ecclesia episcopali apud
Lambeth. Wintoniam.

Gifts of Emma to Winches- Emma regina, mater Hardecnuti, pro anima ejus dedit
ter. Wintoniensi ecclesiæ plurima ornamenta in auro et¹ argento, in
gemmis et¹ vestibus pretiosis, et dno maneria, scilicet West-
wude et Perinpermustier. Habebat enim regina illa multa
maneria quæ Ethelredus rex illi in dotem dederat, et Onutus
et Hardecnutus reges in jus hæreditarium confirmaverant,
quibuscumque vellet assignanda locis vel conferenda personis.

The king- Rege defuncto, regni cura, reginæ assensu et magnatum
dom com- consilio, comiti Godwino committitur, donec qui dignus esset
mitted to eligeretur in regem.
Godwine.

Edwardus, filius Emmæ, diuturno confusus exilio, et tribus
ducibus consanguineis suis Ricardo,² Ricardo, et Roberto³ jam

¹ et] in, C.C.C.
C.C.C. inserts et.

² i.e. Richard II., Richard III.,
Robert I., dukes of Normandy.

MS. C.C.C. defunctis, nullum habebat amicum in Neustria, Willelmo filio A.D. 1042.
339.

Roberti ducis juvenulo morante cum rege¹ Francorum in Gallis; de matris etiam nihil audens sperare misericordia, inter desperandum tutius credebat manifesto supplicare inimico, quam fictum amicum sine causa sollicitare. Unde relicta Neustria, navigans Angliam cum appulsus esset in portum Hamonis, divertit a matre sua quæ tunc erat Wintoniæ, et ad æmulum suum et fratris interfectorem Godwinum pertendit Londoniam. Ubi matutina cujusdam hora diei quesito ad cubile illius ingressu,² prostravit se solo in modum crucis coram Godwino jam vigilante. Cui Godwinus. "Quis et cujas, miser, es? Et quid hic quæris? Surge ut te inspiciam." Ad hoc Edwardus; "Ego," inquit, "quidam pauper sum servus tuus; sine meritis meis exul ab adolescentia; da mihi obsecro caput et patriam." Et fletu multo commendavit orationem. Godwinus tunc semel ad instantiam et fientis et supplicantis factus misericors, cum juramento quod semper servare solebat inviolabile, dixit ei: "Surge, surge, securus esto: per vultum de Lukes³ non morieris; quisquis es fateri non verearis." Et ille; "Ego sum," f. 15 b. inquit, "Edwardus, Ethelredi novissimus filiorum. Inveniam oro gratiam in oculis tuis." Cui Godwinus; "Prævenisti me bono tuo; quod juravi non erit irritum. Ego ero tibi in patrem, et tu eris mihi in filium. Jura mihi in Deum et in animam tuam te filiam meam accepturum in conjugem, et me semper primum moraturum⁴ in regno, et ego dabo tibi regnum Angliæ." Juravit, et receptus in osculum, jussus est præire illum Wintoniam, nulli hominum, nec ipsi matri suæ, se notum facere. Venit Edwardus plebeio amictus habitu Wintoniam, quandoque in curia matris, quandoque in domo episcopi comedens, sed ignotus, affectus eorum sedulus explorabat. Mandatur a Godwino in regionem omnes majores regni ad reginam convenire Wintoniam de rege constituendo consilium habituros. Secundum formam mandati venit Wintoniam, et convenitur in ecclesiam episcopalem.

Godwinus juxta reginam ad lavam ejus residens, propter archiepiscopos qui tenebant dexteram, et ante pedes suos Edwardum habens velatum faciem, post plurimas allegationes protensa manu caput Edwardi, nesciente regina mysterium discooperuit; et erigens illum coram omnibus supra modum

Arrival of Edward in England.

Reception of Edward by Godwine.

Edward at Winchester.

¹ Henry I.
² *ingressu*] ingressus, Cott., corrected in C.C.C.

³ i.e. il volto Santo di Luca, the crucifix in the cathedral of Lucca.

⁴ *moraturum*] habiturum, C.C.C.

A.D. 1042. stupentibus, "Ecce," inquit, "rex vester; iste est Edwardus MS. C.C.C. Godwine "filius hujus Emmæ reginæ et Ethelredi regis Anglorum. 339. proclaims "Hunc ego in regem eligo; huic ego omnium primus him king. "homagium facio."

Post disceptationes aliquas consentitur in electionem, quia, etsi aliquibus displiceret, nemo tunc temporis quod Godwinus volebat fieri præsumebat contradicere.

Coronation of Edward at Winchester. MXLIII. Edwardus filius Ethelredi, rex Angliæ. Iste ut electus et consecratus est Wintoniæ. Rex Edwardus instituit et carta confirmavit ut quotiens ipse vel aliquis successorum suorum regum Angliæ diadema portaret¹ Wintoniæ vel Wigornæ vel Westmonasterii,² præcentor loci recipiat de fisco ipsa die dimidiam marcam et conventus centum sime-nellos et unum modium vini. Hæc carta est apud West-monasterium.³

Marriage of Edward and Edith. Iste accepit in conjugem Editham⁴ filiam Godwini, ab utroque perpetua virginitate servata. Godwinum ante omnes homines honorabat; matrem suam nec colebat nec publice confundebat. De Neustria accersivit quosdam, qui sibi benefecerant exulanti, inter quos et Robertum, quem prius episcopum Londoniæ, et postea fecit archiepiscopum Cantuariæ. Hujus archiepiscopi crebras suggestiones rex Edwardus mente revolvens, ad tantum acerbitatis perductus est vir mali nescius, ut Godwinum comitem, qui illum regem fecerat, cujus filiam desponderat, de regno cum filiis suis expelleret, et honores eorum inimicis eorum tribueret; matri suæ Emmæ reginæ quicquid in hoc mundo possederat usque ad pretium quadrantis auferret, et illam in abbatiâ de Warewella retrusam cum summa paritate faceret exhiberi; Alwinum Wentanum episcopum, matris ut dicebatur amasium, omnibus patrimonii sui prædiis spoliatum extra terminos civitatis Wentanæ proferre pedem sub capitis periculo prohiberet.

f. 16.
Treatment of Queen Emma by Edward.

Godwinus cum filiis suis regnum egreditur. Alwino episcopo sedes sua mutatur in carcerem. Regina apud Warewellam custodia tradita, sed minus arctam quam filius dictaverat habens custodiam, permissa est scribere omnibus episcopis quos sibi fidos crediderat, et dolores suos exponere. Forma scriptorum talis erat: "Se de pontificis dedecore plus torqueri "et erubescere quam de proprio; paratam se Dei probare "judicio pontificem injuste diffamatum nunquam carnem suam⁵

She demands trial by ordeal.

¹ portaret] portaverit, C.C.C.
² Westmonasterii] Westmonasterio, MSS.
³ This paragraph is in the margin.

⁴ Editham] beditham, Cott.; deditham, C.C.C.

⁵ suam] illius, C.C.C.

MS. C.C.C. 339. " tetigisse; nunquam se vel illum contra regem aliquid egisse A.D. 1043.

" aut agere voluisse. Accederent ad regem episcopi, et intercederent pro coepiscopo; inducerent illum modis omnibus, ut matris pro se et episcopo purgationem reciperet. Bonam conscientiam publice impetitam de crimine non debere¹ nisi publica satisfactione purgari; placere sibi ferri candentis examen. Tantum apponant, ut rex jubeat examen fieri in ecclesia Sancti Swithuni Wintoniæ. Securam se esse de Sancti suffragio pro conscientia testimonio. Si in exequendo negotio moram fecerint, se morituram, ne paupertas sua rideatur diutius: quia

" Nil habet infelix paupertas durius in se,
" Quam quod ridiculos homines facit.²

" Regem filium suum, si plus eligat nec convictam nec confessam matrem punire quam purgationem ejus admittere, ab omnibus hominibus infamandum.

" Omne etenim vitium tanto conspectius in se
" Crimen habet, quanto qui peccat major habetur.³

" Filius hodie matrem persequitur, rex reginam, qui et manum misit in christum Domini."

Singuli episcoporum, ad quos regina scripserat, rescriptis se invicem consuluerunt; et die condicto convenientes ad f. 16 b. regem, convenerunt eum super querelis suæ matris et precibus.

Rex Edwardus, ut erat miræ simplicitatis et innocentia, qui nihil unquam egit perperam nisi ex alterius suggestione, allegationibus episcoporum se sustinisset facillime superari, et quicquid in matrem aut episcopum falsa seductus credulitate crudelitatis admiserat, non solum sine recipienda satisfactione purgatoria temperasset, immo ipse veniam petiturus ad arbitrium episcoporum de præsumptione satisfecisset; nisi archiepiscopus quem rex adsoiverat, obstitisset. Tanti fuit homo ille in oculis regis, ut si diceret nigram cornicem esse candidam, rex citius ori illius quam oculis suis crederet. Consummatum fuisset ipsa die negotium ad honorem matris et filii, nisi *cum assisterent filii Dei coram Domino, affuisset inter illos etiam ille Satan.* Job. i. 6.

Robertus archiepiscopus non rogatus partis se fortioris faciens advocatum, talibus coepiscoporum industriam illudere⁴

¹ *debere*] decere, C.C.C.

² Juv. iii. 152.

³ Juv. viii. 140.

⁴ *illudere*] elludere, C.C.C.

A.D. 1043. conatus est, et avertere mentem regis a matre. "Convenistis, MS. C.C.C. Robert of Jumièges. "fratres, dominum meum regem pro matre sua fera non 339. "fœmina; et ut vobis parcam, non vestris sed illius verbis

"retorquetis crimen matris in filium.

" 'En scelus, ecce Jovem placidum nimis, hanc nimis ausam!

" 'Quæ sceleris tractat coram Jove de Jove causam.

"Ausa est impudentissima mulierum in regem minas diffamationis evomere; et illum frequentatorem suum, qui scit "simulare sanctitatem, qui

" 'De virtute locutus

Olunem agitat,"

"illum

" 'Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est,"

"ut regem reum sacrilegii faceret, ausa est christum Domini "nominare. Notate malitiam mulieris. Ad hoc tantum "Elwinum suum christum Domini nominavit, ut rex qui "manum misit in illum, pro sacrilegio plecteretur. Sed "accedamus ad causam. Fœmina vult purgare pontificem. "Et quis purgabit eam, quæ dicitur consensisse in necem "filii sui Eluredi, et procurasse venenum Edwardo? Sed "esto, quod auctoritatem habeat supra sexus conditionem, "quia regina est. Si vultis ut consentiam in inauditam a "f. 17. "sæculis purgationem, et vos consentietis, ut ego disponam "genus examinis; quod si penitus illæsa pertulerit, me in "Deum et regem reum condemnabitis honore privandum, et "purgatis honores pristinos restituetis. Totam culpam regis, "quam nullam esse præsumo, in me recipio. Non vos sus- "pendam diutius: fœmina illa infamis pro seipsa quatuor, "pro episcopo quinque, scilicet novem continuos passus super "novem ignitos vomeres faciat nudatis pedibus. Si tituba- "verit, si singulos vomeres pleno pede non presserit, si "quantulumcunque læsa fuerit; sententia proferatur in "mœchum et fornicariam. Uterque religionis arotissima "perpetuo claustrum recludatur in carcerem. Noveritis etiam, "quod plus de indulgentia quam de rigore procedit sententia; "quæ non dicam decernit, sed sustinet, pedali examine crimen "capitale purgari."

The ordeal is allowed. Placere videbatur et regi et episcopis, quod archiepiscopus decreverat, et die nominato statuitur convenire Wintoniam.

Ad reginam refertur sententia; quæ non minus inde turbata est quam si vocaretur ad nuptias. Reginam taliter examinan-

¹ Juv. ii. 20.

| ² Juv. i. 131.

MS. C.C.C. 339. dam præconatur fama per regnum; tantusque populorum fit A.D. 1043. concursus ad civitatem Wentanam, quod nunquam ante¹ illic una die tot visi sint homines convenisse. Rex ipse Sanctus Edwardus venit Wintoniam; nec defuit unus ex omnibus regni magnatibus præter Robertum archiepiscopum, qui apud Dovram ægritudinem simulabat; ut si forte aliter accideret quam sperabat, posset sine impedimento profugere; et ita factum est.

Regina de mandato regis reducta est Wintoniam de Ware- Account of the trial.
wella; et tota nocte proxime præcedente diem agonis sui pervigilavit ad sepulchrum Sancti Swithuni. Non est opus ut dicam, quod toto corde oraverit, quod parum nocte illa dormierit, quot vota fecerit, ut in tanto mereretur salvari discrimine. Et tamen dormire nolens dormitavit paululum, et vidit beatum Swithunum sibi assistentem, et hæc audit dicentem sibi. "Constans esto filia; ego sum Swithunus quem invocas; ego tecum sum, ne paveas. Confundentur qui te persequuntur; quia cum transieris per ignem, flamma non nocebit te. Tu autem remittes hanc noxam filio tuo."

Die facto convenit ad ecclesiam clerus et populus, et rex ipse sedebat pro tribunali. Regina producitur ante filium, et f. 17 b. an velit prosequi quod promiserat, convenitur. Quæ

Respondere parat; meruitque silentia vultus.
Postquam fœmineo rediit mens mota stupore,
Gratia verborum tenero distillat ab ore.

"Domine," inquit, "et fili. Ego illa Emma quæ te genui, pro te de tuis impetita de crimine in te et Eluredum filios meos, et de consensu turpitudinis et prodicionis cum hujus sedis episcopo, invoco hodie Deum testem in corpus meum, ut peream, si quid horum quæ mihi imposita sunt vel mente commiserim."

In pavimento ecclesiæ scopato novem vomeres igne candentes ponuntur in ordine. Quibus breviter benedictis, subtrahuntur reginæ calcei et caligæ; et posito peplo et rejecto chlamyde,² succincta a duobus hinc inde episcopis ducebatur ad tormentum. Flebant qui eam ducebant episcopi, et qui multo plus timebant quam illa,³ animabant illam ut non timeret. Fit per ecclesiam fletus intolerabilis, et fuit omnium vox una dicentium "Sancte Swithune, Sancte Swithune, tu illam adjuva." Si in-

¹ ante] antea, C.C.C.

² chlamyde] clamine, MSS.

³ illa] illam, C.C.C.

A.D. 1043. *terim reboassent tonitrua, non audirentur in populo;*¹ *tantis MS. C.C.C. viribus, tantis vocibus, clamabatur in cælum, ut Sanctus 339.*

Swithunus vel tunc vel nunquam festinanter accurreret. Deus vim patitur, et servus suus Swithunus extrahitur violenter e cælo. Regina sine clamore hanc ineundo faciebat orationem. "Deus qui liberasti Susannam de senibus iniquis, qui liberasti tres pueros de camino ignis, tu de incendio mihi parato per merita Sancti Swithuni me liberare digneris."

Proof of
the queen's
innocence.

Videte miraculum. Episcopis pedes illius dirigentibus, super novem vomeres novem passus faciens, et singulos eorum totius corporis pleno premens pondere, sic omnes supergressa vomeres, nec ferrum vidit nec sensit incendium. Unde et dixit episcopis; "Nunquid quod maxime petieram non obtinebo? Quare me ducitis extra ecclesiam, quæ in ecclesia debueram examinari?" Erat enim procedens ulterius, et nondum sciebat quod consummasset examen. Ad quod episcopi, sicut singultiendo poterant, responderunt; "Domina nostra respice, jam fecisti; jam res facta est, quam faciendam existimas." Respexit, et aperti sunt oculi ejus; et tunc primo vidit ferrum, et intellexit miraculum. "Ducite me," inquit, "ad filium meum: ut videat pedes meos, et sciat quia nihil mali passa sum." Reversi episcopi cum regina, inveniunt illum aperto capite prostratum in terra; jamque ei præ miseratione verba defecerant, quia erumpebant uberius lacrymæ, et non poterat se continere. Qui cum elevatus rem cognovisset ex integro; procidit ille sanctissimus ad pedes matris dicens: "Mater, peccavi in cælum et in te; jam non sum dignus vocari filius tuus." Ad quem mater: "Vocetur ad te Elwinus episcopus; et cum illi satisfeceris, de me citius veniam consequeris." Vocato ad regem episcopo, qui non sederat in ordine episcoporum, rex veniam cum lacrymis postulat et meretur; et virgis cæsus a singulis episcoporum, etiam per manum flentis matris tres ictus accepit. Et sic datis osculis et receptis, rex illos in gratiam, et illi regem in venerationem receperunt; et redditum est reginæ et episcopo quicquid illis sublatum fuerat. Declamatus est jubente rege in ecclesia et in atrio exterius per plorantes populos modus et ordo miraculi; et conversus est tam subito fletus illorum in risum, quod simul videres illos ridentes et flentes.

f. 18.

Gifts of the
Queen to
Winches-
ter,

Regina Emma donata omnibus maneriis dotis suæ, quæ illi priores reges confirmaverant, non est oblita liberatoris sui;

¹ *in populo]* legitur a MSS.
in populo,

MS. C.C.C. deditque ipsa die Sancto Swithuno in oblationem pro novem A.D. 1043. 339.

vomeribus novem maneria, quorum hæc sunt nomina.¹

Elwinus episcopus de suo patrimonio dedit Sancto Swithuno of the bishop,
alia novem maneria, quæ sic nominantur.¹

Rex ipse Edwardus donationes reginæ et episcopi ratas and of the king.
habuit et confirmavit; et insuper de suo dominico dedit

Sancto Swithuno duo maneria, scilicet Meones et Portland, et
terram quinque hidarum, quæ vocatur Wrocceshele. Rex

Edwardus magnis post hoc cepit coruscare miraculis etiam Death of archbishop Robert at Jumièges.
in vita sua. Robertus archiepiscopus fugit ex Anglia, qui
nunquam reversus, sepultus est apud Gemegium; et vacavit
sedes archiepiscopatus annis multis. Regina et episcopus cer-
tabant se invicem superare in ornamentis faciendis ecclesiæ
Sancti Swithuni de thesauris suis. Sed ille superatus est;
quia vel illa plus potuit, vel plus dilexit decorem domus
Dei.

Rex Edwardus precibus matris suæ revocavit Godwinum f. 18 b.
comitem et filios ejus ab exilio, et conceptum in eos rancorem Recall of Godwine.
remisit ad plenum et singulis honores suos reddidit.

MLVII. Elwinus episcopus mortuus est, et Stigandus illi Stigand bishop of Winchester.
successit, qui de donis Emmæ reginæ condidit magnam
crucem cum duabus imaginibus, scilicet Mariæ et Johannis,
et illas cum trabe vestitas auro et argento copiose, dedit
Wintoniæ ecclesiæ.

ML. Rex Edwardus Denegeldum destituit quod pater suus
Ethelredus instituerat.

MLII. Emma regina migravit a sæculo, et sepulta est in Death of Emma.
ecclesia Sancti Swithuni Wintoniæ.

MLIII. Godwinus comes die quadam solemnī sedebat, ut Legend of Godwine's death.
erat solitus, ad latus regis ad mensam apud Hodiham, et dum
in conspectu regis et comitis pincernæ cum potu properans
uno pede lapsus altero casum cavens se recepisset instantem,
comes alludens eventui quod tam subito² pes unus alteri sub-
venisset, dixit ad regem: "Modo unus fratrum adjuvit alterum."
Cui rex continuo respondit: "Ita frater meus potuisset³ me, si
"sibi licuisset per te." Comes anxius ex responso, frustum
panis in manus accipiens, crudele sibi imprecatus est, dicens:
"Det mihi Deus ut hæc offa quam in os meum mittam sit mihi
"ad mortem, si frater tuus per me mortuus fuerit." Et cum

¹ The names are given in neither of the MSS. C.C.C. leaves a space for them. They will be found in Rudborne's *Historia Major Wintoniensis* (Anglia Sacra, i. p. 235),

who gives this trial in the same words as the above.

² subito] cito, C.C.C.

³ potuisset] posset, C.C.C.

A.D. 1053. accepisset buccellam, introivit in illum Sathanas et statim MS. C.C.C. invertens oculos, strangulatus est. Quo viso rex, nec mente ^{339.} motus nec corpore, sibi assistentibus dixit: "Extrahite¹ de sub " mensa per pedes canem." Qui continuo extractus a suis portatur Wintoniam, et in magna ecclesia sepelitur; et datur illico totus honor Godwini Haroldo filio ejus pro intuitu reginæ sororis ejus.

Githa's gifts to Winchester.

Githa, uxor Godwini, fœmina multas habens facultates, pro anima ejus multis ecclesiis in elemosyna multa contulit et Wintoniæ ecclesiæ dedit duo maneria, scilicet, Bleodonam et Crawecumbam et ornamenta diversi generis.

f. 19.

Death of Siward.

MLVIII. Siwardus comes Norhumbriæ profluvio ventris ductus ait: "Heu me militem miserabilem! qui in tot bellis " quibus interfui viriliter mori non potui, modo more " vaccarum morior; miseremini mei qui me diligitis, et induite me lorica mea, et aptate galeam capiti, gladium mihi " accingite, scutum in lævam, bipennem in dexteram ponite, " ut saltem in armis moriar qui per arma non potui."

Harold is driven by a storm to Ponthieu.

MLXIII. Haroldus comes, fato ductus vel infortunio, dum in scafa piscatoria non longe a terra vomitam sibi in mari provocaret, exorta tempestas cœruleum fundo torsit mare: flebile sævi latravere canes; et ille vi ventorum transvectus est in Pontivum. Quem captum comes Pontivi reddidit Willelmo duci Neustriæ; cui Haroldus juravit se filiam illius ducturum et regnum Angliæ post mortem Edwardi illi redditurum. Erat enim idem Willelmus jam proximus hæres Edwardi, quippe qui fuerat filius Roberti filii Ricardi fratris Emmæ reginæ matris Edwardi. Ex Rollone Willelmus; ex Willelmo Ricardus; ex Ricardo Ricardus et Emma, ex Ricardo Ricardus, qui sine liberis obiit, et Robertus frater ejus; ex Roberto Willelmus; ex Emma filia primi Ricardi, sorore secundi, exivit Edwardus.

Dedication of Westminster Abbey.

Haroldus dimissus a duce in Angliam redierat. Et sanctus Edwardus rex sentiens se et ætate et ægritudine ad extrema deduci, dedicari fecit Westmonasterium quod ipse construxerat. Hæc dedicatio facta est in die Innocentium, et ipse oppetiit in vigilia Epiphaniæ, et in die Epiphaniæ in Westmonasterio conditus est. Et Haroldus eadem die Epiphaniæ contra juramentum quod duci Willelmo juraverat, consecratus est in regem in eodem monasterio.

Iste Haroldus filius Godwini non erat de regio semine, quia in Edwardum defecerat Anglorum genus regium.²

¹ C.C.C. inserts *per*.

² This paragraph, which is in the | text in C.C.C., is inserted as a gloss by a later hand in Cott.

MS. C.C.C. Edwardus fuit filius Ethelredi, qui fuit Edgari, qui fuit A.D. 1063. 339. Edmundi, qui fuit Ethelstani, qui fuit Edwardi, qui fuit Eluredi, qui fuit Æthulfi, qui fuit Egberti.¹

MLXVI. Hoc anno rex Edwardus bonæ merito Death of Edward the Confessor. simplicitatis Simplex cognominatus, debitum solvit conditionis humanæ, et apud Londoniam in Westmonasterio honorifice sepultus est. Haroldus igitur ducis Harold. filius famosissimi Godwini cum regnare cœpisset, dux Willelmus Normanniæ gentis multitudine congregata, f. 19 b. virorum quidem quorum corda minime latitabant in caligis, Angliam venit, et apud Hastingses Haroldum Battle of Hastings. cum militibus suis bello procul dubio potentibus, sed in exhauriendis calicibus potentioribus, interemit.² Quo sepulto apud Wautham, Willelmus ex duce Norman- William I. niæ rex Angliæ creatus est, et apud Londoniam die Natalis Domini coronatus, non amittens quod suum fuerat, scilicet, Normanniam, sed recipiens quod prius non habuerat, scilicet, Angliam.

William of Malmesbury, *Gesta Regum*, ii. p. 422 (ed. Hardy). MLXVII. Hoc anno rex Willelmus urbem Exoniæ rebel- Siege and capture of Exeter by William. lantem in manu forti petiit. Temerarius autem quidam in ignominiam Normannorum ascenso muro civitatis et nudato i[n]guine, ab inferiori parte sonitum inhonestum emisit. Rex divino jutus auxilio urbem facillime cepit; pars enim muralis ultro corruens liberum patefecit ingressum. Eboracensem nihilominus civitatem, unicum rebellionum suffugium, fame et ferro devicit.

MLXVIII. Hoc anno Matildis consecrata est apud Coronation of Queen Matilda. Londoniam ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, et post non multos dies Henricum filium suum in lucem Birth of Henry I. protulit.

¹ Here the Winchester annalist deserts the C.C.C. MS. The entries in the latter are much briefer afterwards, and of little importance.

² MS. C.C.C. has here in the margin: "Haroldus rex si sapienter ageret quicquid agebat furore, nullus hominum illum resisteret."

" Sed adeo erat animi inconstantis, quod nullus suorum se creditit illi. Unde et cum primum exercitum duxisset in Vectam insulam ut ibi præstolaretur Willelmum ducem ut eum bello exciperet, exercitus ejus diffugit ab eo."

A.D. 1068. Godwinus, Haroldi regis filius, patrem vindicare cupiens cum lxx. navibus Angliam venit, et multa mala regi et regno intulit; de regno tamen postremo expulsus est. In hoc autem maxime ibi profecit, quod interemptis sodalibus de eorum victu et pollicito præmio minus reddebatur sollicitus.

York taken by Biörn. MLXIX. Hoc anno Beornus comes cum ccc. navibus Angliam venit, et post alia quæ regno intulit mala cepit Eboracum et interfecit viros, et domos combussit; multi autem de castello latenter egressi rem infaustam regi nunciarunt, quare manus dexteræ et nasi sunt amputati ad infidelium terrorem et in manifestum iudicium quod commissum sibi castellum infideliter custodierant.¹ Rege ergo illuc adventante, prædictus Beornus, Sweini regis filius de Denemarca, fugam iniit; nec erat, ut creditur, de omni exercitu qui domi calcaria relinqueret.

Death of Aldred, archbishop of York. Aldredus, qui de monacho Wintoniæ episcopus Herefordiæ, et de hoc archiepiscopus Eboracensis factus est, regem publice excommunicavit, quia contra jus ecclesiasticum se habebat et regni; nec multo post de vitæ hujus inquietudine ad quietem transivit.

Character of Stigand. Stigandus archiepiscopatum Cantuariæ et episcopatum² Wintoniæ et multas abbatias solus possidebat, publicas nundinas ex episcopatibus et abbatibus faciens; sacros honores ecclesiarum, hos sibi comparans pecunia, istos aliis lingua vendicans. Sed ego conjicio illum errore peccasse, quod homo illiteratus f. 116 (ed. Savile.) esset et quod nesciret quantum delinqueret, rem ecclesiasticorum negotiorum sicut publicorum actitari debere existimans. Nunquam vero a Roma pallium meruit.

who is deposed by the legate. Veniens Angliam Alexandri Papæ legatus Ermenfredus Sedunenensis³ episcopus, coacto concilio ad voluntatem regis, Stigandum deposuit.

¹ In the margin is inserted: "Willelmus rex, virorum optimus, " omni die ex uno paupere fecit ditissimum."

² MS. repeats *episcopatum*. This whole paragraph is in the margin, as is also the next.

³ Of Sion.

MLXX. Hoc anno volens rex comitissam¹ Flandriæ A.D. 1070.
nepoti suo Willelmo filio Osberni accipere, cum rege Attempt of
Franciæ² Flandriam venit, ut amore vel viribus sibi William
illam subiceret. Robertus autem comes³ in illos subito Fitz-Os-
irruit, et pro testimonio et introsignis quod illic fuerat, bern
multos de suis truncatos relinquere coegit. Reges against
vero cum cuncto dedecore suo remeaverunt ad propria. Flanders.
Eodem anno Petrus et Johannes cardinales ab Alex- Degrada-
andro Papa missi pervenerunt ad Angliam, et Stigan- tion of
dum archiepiscopum et alios plures episcopos et abbates Stigand,
degradaverunt, assensu et voluntate Willelmi regis. and others.
Rex autem archiepiscopatum Cantuariæ Lanfranco Lanfranc
abbati Cadomensi, Thomæ Eboraci, Walkelino epi- arch-
scopatum Wintoniæ concessit. Eodem vero anno quic- bishop.
quid auri vel argenti in ecclesiis fuerat, abstulit rex.
Hoc anno translata est sedes episcopatus Schyre- Bishop-
burnensis apud Sarum, et Suthsaxonum ad Cyces- ricks of
triam.⁴ Salisbury
and Chis-
chester.

MLXXI. Hoc anno Alwinus episcopus Dunelmensis, Rising of
et Edwinus et Macerius regi plurimum infesti sunt. bishop
Episcopus demum captus est et ad Abbendonam Ægelwine
missus custodiendum. Macherius et Sewardus comites and earls
capti et in vinculis missi sunt; et Rogerius comes a Morcar.
suis in dolo occisus. Dunelmensis episcopus decessit.

MLXXII. Hoc anno Stigandus, qui dudum archiepi- Imprison-
scopus, jussu regis captus et in Wintoniæ oppido ment of
positus est, ubi etsi invitus luit quicquid in archiepi- Stigand at
scopatu deliquit. Gravius enim memor amissorum Winchester.
torquebatur quam delectaretur habendo. Ibi demum His death,
mortuus, et in ecclesia Wintoniæ, cui aliquantulo and gifts
præfuerat tempore, honorifice sepultus est. Dederat to Win-
chester.

¹ Richilde, widow of Baldwin VI. I., and of representing William I.

² Philip I. to have personally joined in the

³ Robert I., the Frisian, count of Flanders. This paragraph contains the singular errors of making William Fitz-Osbern nephew of William

expedition to Flanders.

⁴ This sentence is by a later hand, and in different ink.

A.D. 1072. autem idem Stigandus ecclesiæ Wintoniæ maximam
 f. 20 b. me compositis. Eodem anno pacificatus est rex Scotiæ
 Peace with Malcolm III, of Scotland. Obiit Eluricus Dunalmensis episcopus et Leofricus
 Abbats of Hyde. Excestrensis.

Accessit ad Lanfrancum archiepiscopum Thomas electus William of
 Eboracensis ut ex antiqua consuetudine ab eo consecraretur; Malmes-
 sed debita obedientiæ professione a se petita renuit, nisi supra bury, De
 hac re scripta autentica legeret, testibus antiquitatis adhibitis, Pont.,
 quibus id sine suæ ecclesiæ præiudicio facere deberet, f. 117.
 Limits of the diocese of York. agnosceret.¹ Tandem post multas cavillationes et multas
 utriusque partis sudores succubuit T[homas], libenter con-
 ditioni concedens animum ut ulterior ripa fluminis Humberæ esset
 principium suæ diocesis, citerior esset parochiæ Cantuariæ.² Ib. f. 121.

Le Mans subdued by William. MLXXIII. Hoc anno rex cum exercitu Anglico et
 apparatu satis superbo, ut gentis illorum moris est,
 transfretavit, et urbem Cinomensem pariter cum
 provincia sibi adjacente subegit. Datis igitur sibi
 obsidibus ad Angliam reversus est. Sciendum est
 quod quolibet anno dum quietus fuerat ter coronari
 consueverat rex; Wigornæ ad Natale, Wintoniæ ad
 Pascha, Londoniæ ad Pentecosten.

Precedence of the archbishops and bishops. Ab antiquo constitutum est, et in concilio archiepiscopi Lan- William of
 franci diffinitum, ut in conciliis archiepiscopus Eboracensis ad Malmes-
 dexteram Dorobernensis sedeat, Londoniæ episcopus ad sinis- bury, De
 tram, Wintoniæ episcopus juxta Eboracensem; si Eboracensis Gestis
 desit, Londoniæ ad dexteram, Wintoniæ ad sinistram; cæteri Pont., f.
 in ordine sicut fuerunt ordinati.² 121 b.

Edgar makes peace. MLXXIV. Hoc anno Edgarus quidam generosus et
 nobilissimus de Scottensibus cum rege pacem fecit.
 Eulalia abbatiam de Sefteberia suscepit.

¹ This word is introduced into the extract which the compiler is copying from William of Malmesbury, and makes nonsense of the whole sentence. The next sentence stands for 8 pages in William of Malmesbury.

² In the margin.

Sciendum est quod rex Willelmus tres habuit filios ; A.D. 1075. Robertum scilicet et Willelmum et Henricum, de quibus post in sequentibus loquemur. William's sons.

Anglo-Saxon Chronicle, pp. 180, 181. (Thorpe's trans.)

MLXXV. Hoc anno dedit rex Radulfo Wade¹ comiti, comitis Willelmi Osberni filii filiam² desponsandam. Factæ sunt igitur infaustæ nuptiæ apud Norwich. Convenerunt ibi in unum et concinnabant dolos prædictus Radulfus, et Rogerus frater uxoris ejus, et Waldulfus comites. Volentes ergo regem exhæredare, congregatis de cismarinis et transmarinis partibus multis hominum milibus, ceperunt circumquaque vastare provincias ; sed fideles regni illos retro cedere coegerunt, et omnia regi, qui tunc erat Normanniæ, nunciaverunt. Rex itaque celeriter reversus Rogerum et Waldulfum comites captos vinculis fecit arctari. Radulfus vero ad horam evasit. Swenus Cnutonis filius cum cc. navibus in Angliam pervenit, sed jam animo mutato non cælo, forte quia arma³ domi oblita fuerant, sine omnimodo profectu eadem qua venerant f. 21. via, reversi sunt, ipse et commilitones ejus omnes. Decessit Willelmus episcopus Londoniæ, et Aluricus⁴ episcopus, et Editha, et sepulta est apud Londoniam cum rege Edwardo. Rising of Roger Fitz-Osbern and earl Waltheof.

Hor. i. Epist. 2, 27.

William of Malmesbury, De Gestis Pont. f. 122.

Providebat Lanfrancus archiepiscopus per totam Angliam monachis ut nec deplorarent necessaria, nec claudicaret a regula ; . . . abbatiam Sancti Albani per Paulum abbatem quem ibi constituerat, in eo quo nunc est⁵ [statu pervexit]. Death of Queen Edith. Orders of Lanfranc at St. Alban's.

MLXXVI. Hoc anno transfretavit rex ; et obsesso ab eo castello quod Dol dicitur in Britannia, nunciatum est ei regem Franciæ illuc cum exercitu venire, quod falsum fuit. Illo itaque illinc reverso, et exercitu Siege of Dole in Brittany.

¹ Ralph de Guader, earl of Norfolk.

² Emma.

³ *arma* is in the margin ; the text has *a'ia*.

⁴ This must be Ethelric, bishop of Selsey, deposed in 1070.

⁵ This paragraph is in the margin. It is copied in such a way from William of Malmesbury as to give no sense.

A.D. 1077. huc illucque disperso, exierunt qui in castello erant, et multis de Anglis Normannisque occisis, cum multo lucro reversi sunt. Swenus rex Denemarciae obiit, et Haroldus filius ejus regnavit pro eo. Wedulfus comes decollatus est extra Wintoniam, et postquam ibi sepultus est; translatus inde in Crolondia iterum sepultus est.

Anglo-Saxon Chron., p. 182.

MLXXVII. Hoc anno ingressi sunt viam universae carnis Walterius episcopus Herefordiae, et Alwinus abbas de Hevesam. Suscepit autem episcopatum de Hereford Robertus capellanus regis, et Gundulfus Rouecestrensem.

MLXXVIII. Hoc anno, mortis necessitate urgente, Heremannus episcopus Saresberiae episcopatum amisit; et successit ei capellanus regis Osmundus nomine.

William wounded by his son Robert. Winchester cathedral begun to be rebuilt. Invasion of Northumberland by Malcolm III. Murder of Walchere, bishop of Durham. f. 21 b.

MLXXIX. Hoc anno primogenitus regis Robertus, iram et maledictionem Dei et patris sui non multum metuens, post multas ei infestationes illatas, patrem vulneravit filius maledictus, et equum cui insedit occidit. Walkelinus episcopus a fundamentis Wintoniae cepit re-aedificare ecclesiam. Malcolmus rex Scotiae multa mala fecit in Norhumbria, immemor foederis inter regem Willelmum et illum facti.

MLXXX. Hoc anno rex in Scotiam duxit exercitum. Norhumbrenses Walcherium interfecerunt episcopum; et ne solus decederet, sed haberet itineris comites, centum viros validos truncatis capitibus cum illo quo tendebat mittebant. Eodem anno dedit rex comitatum¹ Norhumbriae Aluredo comiti.

Expedition of William into Wales. MLXXXI. Hoc anno rex Walliam sibi subjugavit, et de Walensibus, licet celeres sint cursores et labi soleant sub inimicorum manibus, multitudo innumera-bilis capta et in modum porcorum occisa est. Ex hoc nunc licet inviti fatentur Anglos se in omnibus esse praestantiores.

¹ comitatum] comitissam, MS.

Ventus formidabilis hoc anno erat in nocte Natalis A.D. 1081. Domini.

MLXXXII. Hoc anno transfretavit rex Willelmus, et Odonem fratrem suum comprehensum et secum ductum, fiscatis omnibus quæ habuerat, in carcerem trusit, ubi si voluit delicta sua deflevit. Simeon, vir virtutis amator, frater Walkelini episcopi, ex præposito Wintoniæ, quem nos priorem vocamus, abbas Eliensis factus est; et Godefridus ejusdem loci monachus, vir perfectæ bonitatis et pietatis loco ejus substituitur. Quantæ autem discretionis et bonitatis et caritatis prædicti præpositi Simeon et Godefridus fuerunt, testantur quæ adhuc sunt in Wintoniensi ecclesia illorum donaria. Dictus itaque Simeon frater fuerat Walkelini episcopi, et monachus de Sancto Audoeno. Factus itaque prior Wintoniæ cum videret monachos in refectorio carnibus assidue vesci, fecit exquisita piscium parari cibaria et dari eis; illi autem delectati in his rogabant hujusmodo eis donari cibaria, et tunc velle abstinere a carnibus. Datæ sunt autem eis pisces et abstinuerunt a carnibus.

Imprisonment of Odo, bishop of Bayeux. Simeon, abbat of Ely. Godfrey, prior of Winchester.

Reforms of Simeon as to the diet of the Winchester monks.

MLXXXIII. Hoc anno fuit infausta et magis silenda quam recitanda inter abbatem Turstanum et monachos Glastoniæ discordia; ut autem brevitatis causa cætera sileam, abbas, quia a rege præpositus, monachis tanto insolentior fiebat atque crudelior, quanto prius pauperior fuerat et dejectior. Postremo itaque post multas monachis illatas injurias, homines in ecclesia armatos introduxit, a quibus vulnerati sunt a sagittis quindecim et tres occisi. Abbas autem quasi in testimonium innocentiae excusso caputio, cum dignus esset vel igne cremari vel suspendi patibulo, ad claustrum sui columnam Cadomi unde venerat, jussu regis reversus est.

Quarrel between Thurstan, abbat of Glastonbury, and his monks. f. 22.

Obiit Matildis regina, soror comitis Roberti de Flandria.

Death of Queen Matilda.

Rex de qualibet hida exigebat sex solidos.

A.D. 1084. MLXXXIV. Hoc anno obiit Hugo episcopus Londoniæ, et Arfastus episcopus Nordfolchiæ.¹ Wlunodus abbas Certesiæ dimisit, morte præventus, abbatiam Odoni. Alicia successit Beatrici in abbatia monialium Wintoniæ.

Threatened invasion of Cnut IV. with Robert the Frison, count of Flanders. MLXXXV. Hoc anno suspicans rex, quod Cnuto rex Danorum Roberti comitis Flandriæ auxilio Angliam sibi subjugare disponderet, misit de Normannia tantam hominum multitudinem quantam vix terra alere poterat. Venit tandem rex et de prædictis hominibus multos remisit, quia Cnuto domi remansit. Anglo-Saxon Chronicle, p. 185.

Synod at Gloucester. MLXXXVI. Hoc anno fuit rex quinque diebus Natalis Domini apud Glocestriam, et Lanfrancus ibidem synodum tenuit. Inde itaque edictum a rege exiit ut tota Anglia describeretur, unde compilatus est liber qui Rotulus² Regis dicitur. Anglo-Saxon Chronicle, p. 186.

Henricus, regis filius, miles factus est; et tres capellani regis tres susceperunt episcopatus, Mauricius Londoniensem, Willelmus Nordfolchiensem, Robertus Cestriensem; et Geroldus monachus Wintoniensis abbatiam de Craneborna, quam transtulit ad Teokesberiam. Cristina, virgo Deo devota, regis filia,³ sanctimonialis facta est apud Rumesiam. Tanta tonitrua et fulgura et aliæ tempestates et fames fuerunt quanta prius nunquam ab Anglis audiebantur.

f. 22 b.
Christina, sister of the Æthling, takes the veil at Rumsey. Bishop Walkelin of Winchester and the wood of Hempage.

Fertur regem concessisse episcopo Walkelino ad perficiendam ecclesiam quam inchoaverat Wintoniæ tantum lignorum de Hanepinges, quantum tribus diebus et noctibus per carpentarios acquirere poterat. Carpentariis igitur innumerabilibus congregatis, totum nemus in præfixo termino solo dejectum est, et ad Wintoniam deductum. Post hæc venit rex per Hanepinge, et post-

¹ i.e. of Thetford.

² *Rotulus*] Rotulum, MS.

³ An error, perhaps, from supposing that *pæs æbelinges swuster*

(Anglo-Saxon Chron. p. 353), necessarily implies a king's daughter, and assuming that king to be William.

quam respexit illic, admirans quasi in extasi factus: A.D. 1086. "Nunquid fascinatus sum? an amens effectus? ubi," inquit, "sum? Nonne hic juxta Wintoniam nemus habui valde delectabile?" Agnita denique re gesta, in furorem versus est. Walkelinus itaque sumpta circa se vetusta capa, impetravit ab ostiariis regis ingressum usque in regis cameram. Ad pedes autem ejus procidit. "Domine," inquit, "novi quod multos habeas clericos et capellanos promovendos; et ob hoc contra me quæris occasionem. Accipe ergo, si placet, quem mihi dedisti episcopatum. Reservato mihi cum amicitia tua officium, quod dudum in capella tua habui." Quid multa? Postremo rex, "Certe," inquit, "Walkeline, ego nimis prodigus largitor, et tu nimis avidus extitisti acceptor." Pacificatur itaque regi, cum amoris redintegratione ad episcopatum suum rediit.

Anglo-Saxon Chronicle, p. 188.

MLXXXVII. Hoc anno rex in Franciam duxit exercitum; et maximum tam igne quam ferro, regno Franciæ Mantes burnt by William. damnatum intulit, et castrum quod Mantes dicitur cum adjacentibus ecclesiis combussit; et reversus inde Rothomagum, ægrotavit; deditque filio suo Willelmo Angliam, Roberto Normanniam, Henrico Cinomannicam; et defunctus est et sepultus Cadomi. Soluti sunt a vinculis et carcere Odo episcopus, et omnes alii vinculati, tam in Anglia quam in Normannia, exceptis duobus comitibus Rogero¹ et Wlnodo.² Dani regem suum Cnutonem in ecclesia quadam peremerunt. Londonia cum ecclesia Sancti Pauli combusta est. Stigandus episcopus Cicestræ de hoc sæculo migravit. His death. Murder of Cnut IV., king of Denmark. St. Paul's burnt.

Ibid. p. 191.

MLXXXVIII. Hoc anno Willelmus cognomento Rufus Angliam venit, et apud Londoniam a Lanfranco archiepiscopo unctus est in regem. Sed capitanei totius fere Angliæ, et Odo maxime episcopus et Willelmus Dunelmensis, qui paulo ante quasi cor regis Coronation of William II. Opposition of Odo and William, bishop of Durham.

¹ Son of William Fitz-Osbern, earl of Hereford.

² i.e. Wulnoth, brother of king Harold.

A.D. 1088. erat, castella sua contra regem firmaverunt, volentes
 f. 23. ei regnum subrogare, et fratrem suum substituere.
 Postremo tamen Odo, relictis omnibus quæ in Anglia
 habuit, metuens ne sibi deterius contingeret, ad
 Normanniam fugit, et Willelmus Dunelmensis episco-
 pus exilio missus est. Gila, Wellensis episcopus,
 decessit, successitque ei Johannes, regis capellanus et
 medicus, qui, data regi multa pecunia, sedem episco-
 palem Bathoniam transtulit. Godefridus Cicestrensis
 episcopus obiit, et successit ei [Radulphus Luffa].¹
 Radulfo abbate Wintoniæ² defuncto, commisit rex
 abbatiam Radulfo Passeflabere capellano suo. Corpus
 sancti Nicholai translatum est de Mirrea civitate in
 Barram civitatem Apuliæ.

The see of MLXXXIX. Hoc anno commisit rex Radulfo Passefla-
 Canterbury bere archiepiscopatum Cantuarïæ, defuncto Lanfranco.
 given in Ipse autem regi quicquid inde aliquo modo lucrari
 charge to poterat, ut de ejus cogitaret promotione, donavit. Ter-
 Ralph ræmotus factus est magnus et fames maxima.
 Flambar.

Castles MXC. Hoc anno cepit rex duo castella in Norman-
 taken in nia ; unum apud Sanctum Walericum et aliud quod
 Normandy. Alba Mara dicitur. Rex abstulit magnum thesaurum
 de Wintoniensi ecclesia. Hoc anno pluit cotidie a
 nativitate Sancti Johannis usque ad festum Sancti
 Michaelis.

William MXCI. Hoc anno transfretavit rex, et reddidit fratri
 and Robert suo castella sua, et volens sibi Cinomanniam subjugare,
 besiege cum fratre suo Roberto Henricum juniorem in monte
 Henry in Sancti Michaelis obsedit. Ipse vero sponte vel non
 Mount S. montem reddidit. Reversus autem in Angliam rex
 Michael. cum Roberto fratre suo Scotiam petierunt. Malcolmus
 autem rex cum rege Willelmo fœdus iniit.

Radulfus episcopatum Cicestriæ suscepit ; et
 Herebertus, abbas Ramesiæ, episcopatum de Nord-

¹ Blank in MS.

² i.e. of Newminster.

folchiæ, et Willelmus episcopatum Dunchmensem. A.D. 1091. Ecclesia Crolandi combusta est.

MXCII. Hoc anno commisit rex Radulfo Passeflabere f. 23 b. episcopatum Lincolnæ et abbatiam Certesiæ. Odo enim abbas abbatiam dimisit, nolens eam de rege more sæcularium tenere. Prædictus vero Radulphus vir Character of Ralph Flambard. quo in malo subtilior, ecclesias sibi commissas expoliavit bonis omnibus, et divites simul et pauperes ad tantam deduxit inopiam, ut mallent mori quam sub ejus vivere dominatu.

MXCIII. Hoc anno in præsentia omnium fere episcoporum atque abbatum Angliæ cum maxima exultatione et gloria de veteri monasterio Wintoniæ ad New monastery of Winchester entered. novum venerunt monachi vi. id. Aprilis. Ad festum vero sancti Swithuni, facta processione de novo monasterio ad vetus, tulerunt idem feretrum sancti Swithuni et in novo honorifice collocaverunt. Sequenti vero die, Destruction of the old monastery. jussu domini Walkelini episcopi, cœperunt homines primum vetus frangere monasterium; et fractum est totum in illo anno, excepto portico uno et magno altari. Hoc anno occisus est Malcolmus rex Danorum.¹ Anselmus de abbate Becci archiepiscopus Cantuarie² factus est. Anselm archbishop of Canterbury.

Inchoat ordo Cistellensis per quatuor monachos de Cerne exeuntes.³

MXCIV. Hoc anno fuit magna discordia inter Quarrel between the archbishop of York and the bishop elect of Lincoln. archiepiscopum Thomam et Robertum electum Lincolnæ, pro eo quod archiepiscopus episcopatum Lincolnæ sibi dixit esse debere subjectum, et quia prohibuit ne ab Anselmo consecraretur. Robertus denique tria milia marcarum regi donavit, ut episcopatum Lincolnæ de subjectione archiepiscopatus Eboracensis liberaret. Quod et factum est, datis archiepiscopo duabus abbatiis, scilicet de Selebi et Sancti Oswaldi in Glocestria.

¹ An error for "Scotorum."

² *Cantuarie*] This is inserted by a later hand in the margin.

³ This sentence is in the margin.

A.D. 1094. Willelmus rex Rufus triginta cœmeteria in pascua redegit.¹

Rex transfretavit, et facta est inter eum et fratrem suum magna discordia. Eodem anno Henricus frater regis Angliam venit mandato fratris. Inventæ sunt reliquiæ sancti Swithuni aliorumque plurimorum sanctorum sub altari veteris monasterii. Simeon abbas² decessit.

Relicks
found at
Winches-
ter.
f. 24.

Schism in
the papacy. MXCV. Hoc anno misit Papa Urbanus Walterum cardinalem ad regem ut ipse cum regno suo illius consentirent papatui. Eligebantur enim duo, ipse Urbanus et quidam Clemens scismaticus. Celebratum est eodem anno concilium a prædicto Papa apud

Council of
Clermont.

Claram Montem, cui interfuerunt ccc. episcopi et abbates plurimi, ubi anathemizatus est prædictus Clemens. Hoc anno rediit rex a Normannia et

Death of
S. Wulstan.

H[enrico] fratri suo multa donavit donaria. Wlstanus Wigornensis episcopus migravit ad Dominum.

MXCVI. Hoc anno dux Robertus oppigneravit totam Normanniam Willelmo fratri suo pro 6666 marcis sterlingorum, et profectus est Jerosolimam. Hoc anno signati sunt cruce omnes fere divites et pauperes totius Angliæ, de quibus multi profecti sunt Jerosolimam, multi vero remanserunt.

Normandy
mortgaged
to William
by Robert.
The first
crusade.

Audita est vox in Anglia, "Tertio rege regnante regnabit Antichristus."¹

Abbas Sancti Fusciani,³ Baldewinus nomine, signum crucis artificio sibi fecit in fronte, fecitque intelligi hominibus signum illud factum fuisse a Deo; sed hoc quidem non impune. Quia in eodem loco quo signum pro illusionem sibi fecerat, a morbo qui cancer dicitur percussus est, crevitque morbus et ambos oculos ejus absumpsit.

Obiit Willelmus Dunelmensis episcopus; Samson Wigorniensis episcopus factus est. Ecclesia Sancti

¹ This sentence is in the margin.
² *i.e.* of Ely.

³ Sancti Fusciani] Sanctæ Fuscianæ, MS. S. Fusien, near Amiens.

Martini Londoniæ cum magna parte civitatis com- A.D. 1096.
busta est.

MXCVII. Hoc anno transfretavit rex, et regnum Walkelino et Radulfo Passeflabere commisit. Radulfus xvi ecclesias carentes pastoribus sub tutela sua habebat, episcopatus, et abbatias, quas ad extremam paupertatem perduxit. Ecclesiæ quibus pastores præerant, dabant singulis annis regi ccc. vel cccc. marcas, aliæ plus, aliæ vero minus. In tanta erant tam ordinati miseria quam laici, quod tædebat eos vitæ eorum.

Wretched condition of both clergy and laity.

MXCVIII. Hoc anno venerabilis et piæ memoriæ Walkelinus episcopus migravit ad Dominum, quem toto corde dilexerat. Mandaverat enim ei rex die Natalis Domini post inceptum missarum officium, ut absque omni dilatione cc. libras ei transmitteret. Ipse autem intelligens, quod absque rapina pauperum vel thesauri ecclesiarum expoliatione ad præsens hoc facere non posset, pro hujusmodi rebus atque similibus tædebat eum vitæ suæ; et facta oratione petiit, ut eum de hac ærumnosa vita eriperet. Quod factum est x. die sequente. Erat itaque vir perfectæ pietatis et sanctitatis, immensæque prudentiæ, et tantæ demum abstinentiæ, ut nec carnes nec pisces comederet, nec cerevisiam vel vinum biberet nisi rarissime, et tunc permodicum. Semper secum monachos habebat; et quoties celebrabat missarum solemnias in capella sua Wintoniensi, diaconum et subdiaconum monachos habebat. Non enim minus conventum suum diligebat, quam si omnes dii essent. Walkelinus ecclesiam Wintoniensem in religione et numero monachorum et in domorum ædificiis plurimum melioravit. Sed primum quidem novus advena monachos exosus fuerat; sed facile correctus, umbraticum illud odium sæpe deploravit. Deinceps fovens eos ut filios, diligens ut fratres, honorans ut dominos, nonnunquam eis auxilium et familiaritatem exhibuit. Nullum conviciis incesserat, pronuntians quod episcopalis gravitas suam indigna macula respergeret gloriam, si in pauperum de-

£ 24 b.

Death of Walkelin, bishop of Winchester.

Character and habits of bishop Walkelin.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 140.

A.D. 1098. scenderet contumeliam. Unum est permaxime quod doluit; quod ad ccc. libratas terras¹ monachis auferens, suis et successorum usibus implicuit. Rex Cinomannicam cepit. Londonia bis combusta est.

Antioch and Jerusalem taken by the crusaders.

MXCIX. Hoc anno Christiani, Dei adjuti auxilio, cæsis multis milibus paganorum, Antiochiam civitatem et Jerosolimam ceperunt cum multis aliis civitatibus et oppidis. Rex venit de Normannia, et regio diademate coronatus est apud Londoniam, ubi Edgarus rex Scotiæ gladium coram eo portavit.

Death of Osmund, bishop of Salisbury.

Radulfus² factus est Dunelmensis episcopus. Urbanus Papa decessit, successitque ei Paschasius. Osmundus, Saresbiriensis episcopus, obiit. Ille idem Osmundus construi et consecrari fecit Saresbiriensem ecclesiam.

Death of William II.

MC. Hoc anno rex a sagitta perforatus est in Nova Foresta a Waltero Tirel, et sepultus in ecclesia Sancti

Succession of Henry I.

Swithuni Wintoniæ. Henricus autem frater ejus in regem consecratus a Mauricio Londoniensi episcopo apud Londoniam. Dedit itaque rex Willelmo cancellario suo episcopatum Wintoniensem; sed ipse eum noluit suscipere nisi de Anselmo archiepiscopo. Odoni reddidit abbatiam Certesiæ. Roberto episcopo Cestriæ dedit Coventre. Radulfus Passeflabere in carcerem trusus est. Anselmus venit Angliam, et locutus est

f. 25.

Quarrel of Henry I. and Anselm.

regi apud Sarum, ubi inter eos magna discordia facta, quia Anselmus noluit ei homagium facere, et quia prohibuit ne baculos daret pastorales. Dux Robertus venit Normanniam et multi ad eum de Anglis venerunt. Matildis, Malcolmi regis filia Scotiæ, de monacha Wiltoniæ, non tamen professa, regina Angliæ facta est. Hugo de monacho Wintoniensi abbas Novi Monasterii factus est. Thomas archiepiscopus Eboracensis et Robertus episcopus Cestriæ³ obierunt. Visa est aqua sanguinea apud Amstede per quatuor ebdomadas plenas.

Marriage of Henry I. and Matilda.

¹ terras] terra, MS.

² Ralph Passeflabere or Flambard.

³ An error.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 155 b. Thomas Eboracensis omni vita integer extitit, cui nihil vel in gestis vel in dictis succenseri potuit. . . . Elegancia personatus, spectabilis desiderio videntibus erat; juvenis vigore et æqualitate membrorum commodus; senex vivido faciei rubore et capillis¹ cygneus; . . . cœlibatum ejus nunquam sinister rumor aspersit. . . . In cantu et voce delectabilis,² multa ecclesiastica composuit carmina. . . . Illud apud clericos maxime agebat ut masculam in ecclesia musicam haberent, nec quicquid effeminate defringentes, "tenero," ut Persius ait, "supplantarent verba palato."³ Ævo igitur et honore sæculi et gratia Dei plenus obiit in Novembri.⁴

A.D. 1100.
Character of Thomas of Bayeux, archbishop of York.

MCL. Hoc anno rex coronatus est ad Natale apud Londoniam. Fuitque ibi Ludovicus filius regis Franciæ. Evasit tunc de carcere Radulfus Passeflambere, et profectus est ad ducem Normanniæ.

Coronation of Henry I.

Iterum coronatus est rex apud Wintoniam ad Pascha, suscepitque Gifardus episcopatum Wintoniæ assensu Anselmi.

Dux Robertus venit in Angliam cum cc. navibus, et cum eo Radulfus Passeflambere. Post multa autem incommoda regno illata, confederati sunt fratres sic, quod rex daret ei singulis annis 2000 libras; Radulfus autem reddidit episcopatum suum.

Robert invades England.

MCII. Hoc anno misit rex Romam Gerardum Eboracensem et Robertum Cestrensem episcopos, et Herbertum de Nordfolchia; et Anselmus misit nuntios suos propter controversiam quæ fuit inter eos. Ipsi vero non multum proficientes eodem anno reversi sunt. Abbates plures deposuit Anselmus, facta synodo apud Londoniam. Londonia bis combusta est; Wintonia semel, et Glocestria cum abbacia. Rogerus cancellarius regis factus est episcopus Saresbiriensis.

Quarrel between Henry I. and Anselm.

MCIII. Hoc anno Willelmus Giffard episcopatum Wintoniensem amisit, quia noluit illum de Geroldo archiepiscopo Eboracensi recipere; et Romam profectus

William Giffard, bishop of Winchester, goes to Rome.

¹ capillis] callis, MS.

² Nec cantu nec voce minor, W.M.

³ Pers. i. 35.

⁴ This paragraph is in the margin.

A.D. 1103. est; reversusque inde episcopatum suum suscepit, omnibus bonis intus exteriusque expoliatum.

Anselmus profectus est Romam. Dux Robertus venit in Angliam, accepitque de fratre suo multa munusecula.

f. 25 b. MCIV. Hoc anno translatum est corpus Sancti Cudberti de veteri monasterio in novum. Visi sunt quatuor mirabiles circuli in sole ab hora sexta usque ad nonam vii. id. Junii, luna decima.

London and Lincoln burnt. MCV. Hoc anno transfretavit rex, et eodem anno rediit in Angliam. Londonia et Lincolnia combustæ sunt.

Visa est stella modica in occidentali parte Angliæ; emittebatque radium maximum versus Orientem per xxiii. dies vespertinis horis, et cœpit xiv. kal. Martii.

Invasion of Normandy by Henry I. MCVI. Hoc anno rex in Normanniam duxit exercitum, et veniens ad Sanctum Petrum super Divam, abbatiam redegit in pulverem, et centum homines et eo amplius interfecit; et procedens dimicavit contra fratrem suum, et tandem captum misit in Angliam ad castellum de Warham, et Willelmum comitem de Wintonia comprehensum misit ad castellum Londoniæ. Edulfus, monachus Wintoniæ, suscepit abbatiam de Malmesberia.

His capture of Robert, and William earl of Mortaigne.

Stella quæ cometa dicitur apparuit per xxiv. noctes.

Anselmus archiepiscopus rediit a Romano Pontifice.

Henry I. and Matilda crowned at Windsor. MCVII. Hoc anno venerunt rex et regina in Angliam, et coronatus est rex apud Windesoram. Eodem anno consecrati sunt Willelmus Giffard et Rogerus Saresbiriensis ab Anselmo archiepiscopo. Ernulfus, prior Cantuariæ, suscepit abbatiam de Burgo; Hugo monachus Wintoniæ Certesiæ; Petrus Glocestriæ; Willelmus episcopatum Cicestriæ;¹ Reinalmus episcopatum Herefordiæ.² Obiit Mauricius Londoniensis episcopus.

¹ An error for Execestria.

² These last two names are in the margin.

Godefridus¹ venerabilis memoriæ decessit successitque A.D. 1107. ei Gaufridus monachus loci ejusdem. Turris ecclesiæ f. 26. ejusdem cecidit nonas Octobris.

MCVIII. Hoc anno Radulfus episcopus Cicestrensem fecit dedicari ecclesiam. Dedication of Winchester cathedral.

Gundulfus episcopus Roucecestrensis obiit, deditque archiepiscopus Anselmus episcopatum Radulfo abbati de Saia.² Decessit Geroldus archiepiscopus Eboracensis, et successit ei quidam clericus regis, Thomas nomine. Ricardus etiam clericus comitis de Belesme episcopatum Londoniensem suscepit. Philippus rex Franciæ defunctus est, sed prius monachus est. Ludovicus Louis VI, vero filius ejus regnavit pro eo. Rex transfretavit. France. Londonia combusta est.

MCIX. Hoc anno archiepiscopus Anselmus sanctæ et reverendæ memoriæ migravit ad Dominum. Geroldus abbas Theokesberię, regis animum nolens nec valens saturare muneribus, abbatia relicta, ad ecclesiam Wintoniensem, unde professus fuerat, reversus est. Eodem anno de abbatia Eliensi sedes episcopalis facta est. Death of S. Anselm. The bishoprick of Ely founded.

MCX. Hoc anno misit rex filiam suam Matildem imperatori Henrico desponsandam, cum quindecim milibus marcis argenti, et aliis multis donariis, cum esset puella octo annorum et quindecim dierum; jurato³ sibi prius Anglia jure hæreditario ab omnibus Angliæ capitaneis. Marriage of the princess Matilda with the emperor Henry V.

Cometa apparuit. Eodem anno fecit rex transponere monasterium Sancti Grimaldi de atrio episcopalis ecclesiæ in suburbium civitatis ad Aquilonem cum monachis et reliquiis. Robertus Theokesberię abbas factus est. The monastery of S. Grimald transferred.

MCXI. Hoc anno Willelmus episcopus Gaufridum priorem deposuit, et assensu conventus substitutus est Gaufridus qui fuit hordarius. Eodem anno dedit epi- f. 26 b.

¹ Prior of Winchester.

² Seez in Normandy.

³ *jurato*] jurata, MS.

A.D. 1111. scopus Willelmus regi, vellet vel non, dccc. marcas. Eodem anno facta est tempestas validissima tonitruum-

Fall of the tower at Ely.

que terribile, quo turris ecclesiæ de Heli cecidit, et ecclesia succensa est. Illo anno combusta est Cantuaria et Taintona et Exonia et multæ aliæ urbes. Ipso anno depositæ sunt reliquiæ sancti Adelwoldi de veteri feretro et positæ in novo. Interfuit autem regina et tres episcopi et quinque abbates. Rex transfretavit.

Capture of Robert de Belesme.

MCXII. Hoc anno Robertus comes de Belesmo comprehensus est et in castello de Warham positus. Mortalitas maxima hominum et maxime juvenum hoc anno facta est. Samson episcopus Wigorniensis obiit.

Fire at Worcester.

MCXIII. Hoc anno combusta est Wigornia cum ecclesia et uno monacho et castello et viginti hominibus. Castellum etiam de Divisis et Londonia et Lincolnia combusta sunt. Rex rediit de Normannia. Petrus abbas Gloecestriæ decessit, successitque ei Willelmus monachus ecclesiæ ejusdem.

Ralph, abp. of Canterbury.

Fire at Chichester. Reduction of Wales.

MCXIV. Hoc anno suscepit episcopatum Wigorniensem Theobaldus. Eodem anno migravit archiepiscopus Eboracensis Thomas, successitque ei Turstanus. Archiepiscopatum Cantuariensem suscepit Radulfus qui fuerat episcopus Rouecestriæ. Ecclesia Cicestriæ combusta est. Eodem anno subegit sibi rex reges Walensium, et fecit oppida et castella in Wallia. Archiepiscopus Cantuariensis dedit episcopatum Rouecestrensem Ernulfo abbati de Burgo, et abbatiam de Burgo Johanni monacho de Seis. Rex transfretavit. Illo anno Thamisiam desiccata est, ita ut homines illam sine vehiculo transirent, vi. idus Octobris, luna octava.

Hard winter. f. 27.

MCXV. Hoc anno fuit hyems gravissima, et nix et glacies quanta ante dies illos non fuerat visa in Anglia; duravitque per novem ebdomadas. Reginaldus episcopus Herefordensis decessit, successitque ei Gaufridus. Rex venit de Normannia.

MCXVI. Hoc anno fuit rex ad Sanctum Albanum, coronatusque est ibi, et fecit dedicare ecclesiam sub

die v. kal. Januarii. Eodem anno juratum est regnum A.D. 1116.
 Willelmo filio regis, cum rex ipse decederet, apud Settlement
 Sarum. Facta est discordia inter archiepiscopos, quia of the
 Eboracensis a Cantuariensi consecrari nolebat; gratis crown on
 archiepiscopatum dimisit. Eodem anno quæsivit Papa prince
 a rege quasdam consuetudines quas nunquam præ- William.
 decessores sui habuerant. Qua de re misit rex ad eum Embassy to
 Radulfum archiepiscopum Cantuariæ et Herebertum the Pope.
 episcopum Norwici et Hugonem abbatem de Certesie.

Rex transfretavit. Obit Robertus Cestrensis epi-
 scopus, et Herlewinus abbas Glastoniæ.

MCXVII. Hoc anno reversi sunt a Romano Pontifice
 Turstanus archiepiscopus Eboracensis, et Herebertus
 Norwicensis episcopus, et Hugo abbas Certesiæ. Radul-
 fus Cantuariensis archiepiscopus remansit in Normannia Robert
 cum rege. Robertus primus prior locum Meretonii Bayle, first
 accepit. Gilebertus abbas Westmonasterii obiit. prior of
 Merton.

MCXVIII. Hoc anno migravit Paschalis papa et Death of
 suscepit papatum Gelasius. Baldewinus rex Jerosolimi- Pope Pas-
 tanus decessit, successitque ei Baldewinus cognatus chal II.
 suus. Arnoldus Jerosolimæ patriarcha obiit, suscepit-
 que patriarchatum Evermerus. Matildis regina mortua Death of
 est et sepulta in Westmonasterio. Edulfus abbatiam queen
 Malmesberie sine causa amisit. Matilda.

MCXIX. Hoc anno decessit Papa Gelasius; succes- Death of
 sitque ei Kalixtus, Viennensis episcopus. Gaufridus Pope Ge-
 Herefordensis obiit. Willelmus regis Henrici filius lasius II.
 transfretavit ad patrem suum, et duxit uxorem filiam Marriage
 comitis Andegaviæ. Herebertus Norwicensis episcopus of prince
 migravit. Factum est bellum inter regem Franciæ William
 and Ma-
 Lodovicum et Henricum regem Anglorum, in quo tilda of
 victus rex Lodovicus fugit, captis ex suis multis et Anjou.
 occisis centum ad minus. Terræmotus. Kalixtus Defeat of
 Papa tenuit concilium apud Sanctum Remigium, et Louis VI.
 anathemizavit Henricum imperatorem, et consecravit at Bren-
 Turstanum Eboracensem archiepiscopum. Gaufridus ville.
 f. 27 b.

A.D. 1119. factus est abbas Sancti Albani. Henricus comes de Warewich obiit.

Peace with France.

MCXX. Hoc anno pacificati sunt reges Henricus et Lodovicus. Willelmus vero filius regis fecit homagium Lodovico, suscepitque concessu patris Normanniam et homagia et fidelitatem omnium capitaneorum Normanniæ. Post hoc ascendit rex navem unam cum comitatu suo, et Willelmus et comes Cestriæ¹ et Robertus frater ejus et alii plures alteram, ut venirent Angliam. Navis autem Willelmi cum ipso et sociis suis periit.

Prince William and many nobles lost at sea.

MCXXI. Hoc anno dedit rex Ricardo clerico suo episcopatum Herefordensem, Roberto episcopatum Cestrensem, Everardo episcopatum Norwicensem, et abbatiam Westmonasterii Hereberto monacho ejusdem loci, et abbatiam Abbendonix Vincentio, et abbatiam Glas-tonix Sefrido monacho de Sais. Henricus rex duxit Adbeliciam filiam Godefridi ducis Luvainniæ, quæ consecrata est apud Windlesore.

Marriage of Henry I. and Adelaïs of Louvain.

Quarrel between William Giffard, bishop of Winchester, and his monks.

MCXXII. Hoc anno fuit enormis et non tam nar-randa quam tacenda discordia inter Willelmum episco-pum Wintoniæ et monachos suos pro dilapidatione, et præcipue pro novem ecclesiis, quæ de maneriis monachorum fuerant, quas eis abstulit. Nescientes igitur quid eis agendum esset, crucium pedes verterunt sursum et capita deorsum, et processionem nudis pedi-bus contra solis cursum et morem ecclesiasticum fece-runt; ut sicut episcopus contra decreta canonica victus eis necessaria in ecclesia Deo deservientibus abstulit, sic ipsi ecclesiæ contra jus et decreta ecclesiastica de-servirent. Fovebat autem partem monachorum rex, episcopi vero partem fovebant omnes fere capitanei Angliæ. Glocestria cum ecclesia Sancti Petri combusta est.

Fire at Gloucester.

¹ Richard.

MCXXIII. Hoc anno, defuncto Radulfo Cantuariensi archiepiscopo, successit Willelmus de Curbuil prior Sanctæ Osithæ; consecratusque est a Willelmo Giffard Wintoniensi episcopo. Theobaldus Wigorniensis episcopus decessit.

A.D. 1123.
f. 28.
William of
Corbeuil,
archbishop
of Canter-
bury.

MCXXIV. Hoc anno facta est concordia inter Willelmum Giffard et monachos, mediante rege. Jussu enim regis venit episcopus solus in capitulum monachorum. Monachi vero, ut eis mandaverat rex, nudi pedes et corpore ad pedes illius prociderunt, omnem pro delicto satisfactionem spondentes. Visa itaque humilitate et compunctione eorum, procidit ipse ad pedes illorum; ut erat vir pietatis perfectæ et mitissimus hominum; reddiditque eis omnia interrogata; et carta sua hæc et alia multa sub anathematis vinculo confirmavit conventui perpetuo possidenda.

Reconcili-
ation of
William
Giffard
with his
monks.

MCXXV. Hoc anno mutilati sunt omnes monetarii totius Angliæ, exceptis tribus apud Wintoniam. Johannes de Crema generale concilium apud Londonias tenuit. Radulfus, ut fertur, Passeflabere apud prædictum J[ohannem] de incontinentia et multis aliis quæ non decet sanctos, accusatus est; sed degradandus citatus multoties, multas excusationes opponens citationibus, non apparuit iudicio. Quocirca legatus Dunelmum venit, honorificeque susceptus est. Post vinacor bene bibentium lætificantia, captus est et accensus legatus amore virginis miræ pulchritudinis, neptis pontificis. Convenit eam; conventa thalamum ejus thorumque moribus instituenda Romanis, ut ei ab episcopo fuerat imperatum, ingressa est. Ingressa illa thorum, thalamum ingreditur episcopus cum clericis et pueris, poculisque et luminaribus noctis tenebras claritate sua radiantibus. Circumstantesque legati lectum, clara voce clamabant: "Benedicite, benedicite." Iste inde stupefactus, "Quid," inquit, "facitis pro Sancto Petro?" "Domine," ait episcopus, "nostræ consuetudo est patriæ, quod quoties quis generosus nupserit, hic

Punish-
ment of
coiners.

Accusation
of Ralph
bishop of
Durham.

Scandalous
story of
the legate
John of
Crema.

A.D. 1125. "ei ab amicis debetur honor et reverentia. Surge
 " ergo, et bibe quod in hunc quem porto calicem est.
 " Quod si renueris, certe ecce jam bibiturus es calicem,
 f. 28 b. " post quem ultra¹ non sities." Vellet denique vel
 nollet, surrexit; et nudatus usque ad inguina, bibit
 ad novam nuptam dimidium quod erat in pontificis
 calice. Discessitque inde pontifex, jam non sollicitus
 de pontificatus amissione. Legatus vero priusquam
 disceret, cum concubina sua et blando dedecore inde
 fugiens, quam cito potuit Romam reversus est.

Death of
 the empe-
 ror Henry
 V.; return
 of the em-
 press to
 England.

MCXXVI. Hoc anno audiens rex mortuum esse Henricum imperatorem Alemanniæ, misit propter imperatricem filiam suam. Illa autem, licet in Alemannia multas haberet divitias et possessiones, venit. Apud villam quæ dicitur Gessich fons quidam manavit sanguinem per sex dies. Obiit Gaufridus prior.

Abridged from William of Malmesbury, Historia Novella, ii. p. 689, ed. Hardy.

Faalty
 sworn to
 Matilda.

MCXXVII. Hoc anno juraverunt regnum Angliæ imperatrici, si rex sine hærede masculino decederet, Willelmus archiepiscopus, et rex Scotiæ,² et Stefanus comes Moretonii, et Robertus comes Gloucestræ et alii omnes capitanei regni. Post hoc misit eam rex Normanniam, et desponsata est apud Rothomagum, duxitque eam Gaufridus Plantegenest comes Andegavorum. Obiit Randulfus episcopus Dunelmensis.

Ibid. pp. 690-692.

Marriage
 of Matilda
 and Geof-
 frey Plan-
 tagenet.

MCXXVIII. Hoc anno Willelmus Wintoniensis ecclesiæ episcopus, compatiensissimus et piissimus hominum, migravit ad Dominum. Hic vir venerabilis et suavis memoriæ post infestationes monachis Wintoniæ per pravorum hominum suggestionem et instinctu nefario illatas, et post factam inter eos concordiam, tanquam cor suum universos dilexit et singulos, in tantum quod quotiens venit de aliunde Wintoniam, ad ecclesiæ ostia descendit, et facta oratione cum gemitu et quandoque³ cum lacrymis conventum adiit, sive in claustrum sive in refectorio esset, deditque super eos

Matt. Par. p. 71.

Death of
 William
 Giffard,
 bishop of
 Winches-
 ter.

episcopus, compatiensissimus et piissimus hominum, migravit ad Dominum. Hic vir venerabilis et suavis memoriæ post infestationes monachis Wintoniæ per pravorum hominum suggestionem et instinctu nefario illatas, et post factam inter eos concordiam, tanquam cor suum universos dilexit et singulos, in tantum quod quotiens venit de aliunde Wintoniam, ad ecclesiæ ostia descendit, et facta oratione cum gemitu et quandoque³ cum lacrymis conventum adiit, sive in claustrum sive in refectorio esset, deditque super eos

¹ *ultra*] *ultra*, MS.

² David I.

³ *quandocunque*] *quaque*, MS.

benedictionem suam. Quotiens vero poterat, occa- A.D. 1123.
sionem quærebat esse cum illis, ita ut meridianam
suam solitus esset facere cum illis in illorum dormitorio,
et in rectorio cum eis reficere etiam ad cœnam quan-
doque¹ et tum in novissimo loco cum noviciis. Demum
siquidem suscepto monachatu in infirmaria monacho- f. 29.
rum, Deo spiritum reddidit.

Matt. Par. MCXXX. Hoc anno Henricus, nepos regis Henrici e sorore **Henry of**
p. 72. ejus Adela, frater Stephani comitis Moretonii et **Blois made**
postea regis, ex abbate Glastoniæ episcopus Wintoniensis **bishop of**
factus est. **Winches-**

Abridged Miles quidam vidit in somniis quasi quendam sibi suos
from capillos præcidere, et surgens confestim comas suas ipse
William of abscedit. Cucurrit hoc exemplum per totam Angliam; sci- **The**
Malmes- deruntque circumquaque viri comas suas quas prius foverant **English**
bury, Hist. in modum fœminarum. Sed hoc non diu duravit; quia post **cut their**
Novella, ii. anni circulum iterum omnes comas suas nutriebant. Dedicatio **hair.**
p. 694.

Matt. Par. Sancti Salvatoris Cantuaris.

p. 72. MCXXX. Hoc anno facta est magna contentio inter Innocen-
Will. tium et Anacletum cardinales, vivente adhuc Papa Honorio,
Malmesb. quis eorum papatus honorem et dignitatem obtinere deberet.

p. 694-698. Defuncto denique Honorio, Innocentius, transcensis Alpius, **Death of**
venit Galliam, utpote exclusus a Romanis primatibus; suscep- **Pope Ho-**
tusque est a regibus Henrico et Lodovico honorifice. Post **norius II.**
octo annorum curricula mortuo Anacleto, Innocentius quiete **Schism.**
papatum tenuit; non prius, quia Anacletus filius fuit Leonis **Innocent**
II.

Cont. Flor. principis Romanorum. Robertus episcopatum Herefordiæ **Falty**
Worcester, suscepit. **again**

ii. p. 92. MCXXXI. Hoc anno venit imperatrix Angliam et suscepit **sworn to**
Will. homagia iterum. Rex Lodovicus fecit coronari filium suum,² **Matilda.**
Malmesb. quia ipse jam senuerat; sed forte illo filio casu equi defuncto, **Coronation**
ii. p. 698. fecit alium coronari qui Aquitanniam adquisivit proprio domi- **of Louis**
Cont. Flor. natui. Londonia tota combusta est. **VII.**

Worc. ii. **p. 93.** MCXXXII. Hoc anno transfretavit rex, non rediturus vivus **London**
p. 94. in Angliam; prosecutaque sunt elementa dolore suo extremum **burnt.**

Ibid. p. 94. tanti principis transitum. Nam sol hora diei sexta adeo **Last visit**
Will. obscuratus est, ut non tam dies videretur esse quam nox; **of Henry I.**
Malmesb. visæque sunt stellæ circa solem; sequenti vero die terræ- **to Nor-**
ii. p. 700. motus factus est magnus. Henricus, filius Gaufridi comitis **mandy.**

Matt. Par. **p. 72.** motus factus est magnus. Henricus, filius Gaufridi comitis **f. 29 b.**
et Matildis quondam imperatricis, natus est. **Birth of**
Henry II.

¹ quandoque] quamque, MS. | ² Philip.

A.D. 1133. **MCXXXIII.** Hoc anno Robertus, frater regis Henrici, dux Normanniæ, quem rex ignita ut fertur pelve cæcari fecerat, in vinculis cruciatus suos morte finivit apud Gloucestriam.

Death of Henry I. **MCXXXIV.** Hoc anno rex Henricus apud Leonas venationis exercitio intentus, gravi correptus est ægritudine, defunctusque et deportatus Rothomagum; indeque evisceratus Cadomi, et de Cadomo in Angliam; sepultusque est apud Radingas in ecclesia

Usurpation and coronation of Stephen. quam ipse construi fecerat. Stephanus autem nepos ejus venit Angliam, et rupto fœdere quod cum sacramento fide interposita filiæ Leonis justitiæ fecerat, consentientibus sibi tantum Henrico Wintoniensi episcopo fratre suo, et Rogero Saresbiriensi, et Willelmo archiepiscopo Cantuariensi, et Londoniensibus, apud Londoniam quasi furtive coronatus est xi. kal. Januarii, die vicesima secunda post decessum avunculi.

Venerunt magnates, et contra conscientias suas illi fecerunt homagia, inter quos fuit etiam frater imperatricis de purcachio Robertus comes Gloucestriæ. Henricus Wintoniensis episcopus legationis officium gerebat in Anglia. Ventus vehementissimus et fragor tonitruum terribilis factus est.

Behaviour of Stephen to the nobles. **MCXXXV.** Hoc anno rex omnibus magnatibus regni sui amabilem se exhibebat, metuens sibi quod regnum injuste præoccupaverat. Semper autem vulpes latebat sub pectore.

Normandy submits to Geoffrey of Anjou and Matilda. **MCXXXVI.** Hoc anno Gaufridus comes Andegaviæ et Matildis quondam imperatrix Normanniam sibi tum prece, tum pretio, tum fame, tum ferro, suo subdiderunt dominio; et copias suas illuc transtulerunt.

Audiens hoc rex Stephanus, metuens ne ita facerent suo sibi præoccupato regno, multum tamen confidens super centum milibus libris argenti et alio multo thesauro quod rex Henricus congregaverat, ascivit militum multitudinem ab omnibus regionibus et regnis et maxime de Britannia et Flandria.

Stephen goes to Normandy. f. 30. **MCXXXVII.** Hoc anno rex Stephanus in Normanniam evectus navigio est, ubi nihil memorabile fecit, nisi quod Roberto fratri imperatricis insidias paravit; et ut eum cautius deciperet, missa manu Hugonis Rothomagensis archiepiscopi in manu

Roberti, ipse rex amicitiam ei spondebat cum sacramento; A.D. 1137. sed hoc nec illi nec aliquibus aliis tenuit. Habebat itaque uterque suspectum alium; unde rege reverso in Angliam, abnegavit ei comes homagium et fidelitatem, et amicitiam ab eo abscondit, et nuntio suo verba plena odii atque discordiæ mandavit. Hoc rex audito, fecit eum disseisare de omnibus que habebat in Anglia excepta Bristoa, metuensque eum ut multorum fulciretur auxilio, fecit de dominico suo novas comitias et baronias; deditque eis et concessit, ut quicumque vellet in proprio fundo castella vel oppida facere, licenter faceret. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus migravit.

Conduct of
Stephen to
Robert of
Gloucester.

Cont. Flor.
Worc. ii.
p. 97.

MCXXXVIII. Hoc anno fecit Henricus episcopus ædificare domum quasi palatium cum turri fortissima in Wintonia; castellum de Merdona et de Fernham et de Wautham et de Duntona et de Tanton. Rogerius Saresberiensis episcopus castellum Saresberienſe, Sireburne, Divisense, et Malmesberie; comes Gloucestrie firmavit Gloucestriam, Bathoniam, Bristollum, Dorecestriam, Exoniam, Wimbornam, Corf, et Waram; Brianus Walingefordiam et Oxoniam; Alexander episcopus Lincolniam; Johannes Mareschallus Merlebergam, et Lutegarsale; Gaufridus de Magnavilla turrim Londoniæ et Roucestriam. Non fuit alicujus meriti vel momenti in Anglia qui non faceret aut inforciaret

Castles
fortified
throughout
the coun-
try.

Cf. Will.
Malmesb.
ii. p. 715.

munitioem in Anglia. Theobaldus factus est Cantuariensis archiepiscopus.

Matt. Par.
p. 77.

MCXXXIX. Hoc anno convenerant magnates totius Angliæ apud Oxeneford, ubi multi ex magnatibus capti sunt contra decus regium in regis curia et in custodiam missi. Facta autem ibidem dissensione inter homines Alani comitis Britanniæ et homines episcopi Rogeri Saresbiriensis et Alexandri nepotis sui episcopi Lincolnæ, occisoque uno ex militibus comitis, nepote vero ejus paulo minus occiso, et aliis multis graviter vulneratis, fecit rex episcopos absque vinculis servari, et omnia castella et munitiones eis abstulit. Cancellarius autem Saresbiriensis, filius Rogeri episcopi, in vinculis ductus est ad Divisas. Episcopus vero Eliensis, alius nepos Rogeri, fugit ne et sibi ita contingeret.

Council at
Oxford.

The
bishops of
Salisbury
and Lin-
coln, and
Roger
chancellor
of Salis-
bury im-
prisoned.
f. 30 b.

Ibid.
p. 724.
Ibid.
p. 726.

Robertus comes cum sorore sua imperatrice et cxi. militibus tantum venerunt Angliam, susceptique sunt in Glocestria a Milone subcomite. Post hoc venit rex illuc cum exercitu; sed nihil perfecit, nisi quod villulas circa Dunstore combussit.

Landing of
Robert of
Gloucester
and the
empress
Matilda in
England.

- A.D. 1139. Rogerius Saresberiensis episcopus obiit, et archiepiscopus Eboracensis.¹ Matt. Par. p. 78.
- Wretched state of the country. MCXL. Hic annus totus guerræ asperitate inhorruit. Castella enim erant per totam Angliam, quæque suas partes defendentia, immo et depopulantia. Milites enim castellorum abducebant ab agris pecudes et pecora, nec ecclesiis nec cœmiteriis parcebant. Mediante legato, factum est colloquium inter regem et imperatricem; sed cum nihil profecissent, legatus supra modum pacem desiderans, transfretavit ad regem Franciæ et comitem Theobaldum fratrem suum, ut eos super hoc consuleret. Reportavit autem mandata salubria quibus consentire imperatrix parata fuit, rex vero non.² Will of Malmesb. ii. p. 730. Ibid. p. 734.
- Attempt of Henry of Blois to make peace. Concessa sunt privilegia et abbates habere monachis abbatia³ Sarum.⁴ Eclipsis facta est, et visæ sunt stellæ circa solem. Ibid. p. 730, 732.
- Defeat and capture of Stephen. MCXLI. Hoc anno venit rex Lincolniam cum magno exercitu, æstimans comitem Cestrensem⁵ cum fratre suo⁶ et castello facile sibi posse subicere. Sed Robertus comes Gloucestriæ, cujus sororem⁷ comes Cestrensis dudum duxerat, venit eis in auxilium. Transitoque, licet cum difficultate, flumine Trenta, cum invento ibi rege et exercitu viriliter dimicavit, et comes Cestrensis cum suis ex parte altera. Exclusus rex, interfectis multis ex suis et captis, ictu denique lapidis procumbens, captus est, et imperatrici præsentatus, et in castello in annulis missus. Imperatrix igitur a domino legato Henrico, Wintoniensi episcopo, et omnibus fere capitaneis Angliæ apud Wintoniam in dominam suscepta est, suscepitque omnium homagia et fidelitates. Londonienses tamen non fecerunt fidelitatem, aut si fecerunt hoc, inviti. Licet autem fecerunt an non, semper ei insidiabantur, ita ut cum forte fuisset Londoniæ, illam capere modis omnibus temptaverunt; sed præmunita, relictis suppellectilibus suis, clanculo cum suis aufugit. Facta demum inter legatum et imperatricem discordia, imperatrix cum suis castellum tenuit regium et orientalem partem Wintoniæ, et burgenses cum ea; legatus cum suis castrum suum cum parte occidentali et Londoniensibus. Quid multa? Combusta est civitas et depopulata. Ecclesia sanctimonialium combusta, et ecclesia de Hida, et excrustata est magna crux, inventæque sunt in illa plus quam d. marcæ Cont. Flor. Worc. ii. p. 132. Abridged from Will of Malmesb. ii. p. 749 seqq. Ibid. p. 752.
- All do homage to the empress except the Londoners. f. 31.
- Quarrel between the empress and Henry of Blois. f. 31.
- Fire and pillage at Winchester.

¹ Thurstan.² The latter portion is abridged.³ abbatia] abbatias, MS.⁴ Sarum] An error for *Malmesberia*.⁵ Ranulf.⁶ William de Romare.⁷ sororem] An error for *filiam*.

Her name was Matilda.

Ibid. p. 753. argenti et auri xxx. Comes postremo captus est, et redditus A.D. 1141. pro excambio regis, et sic cæteri alii pro aliis. Recepitque Henry Fitz-empress sent regnum suum rex.

Ibid. p. 765. MCXLII. Hoc anno transfretavit comes ut Andegavensem comitem in auxilium uxoris vocaret; sed ille occupatus circa multa misit pro se puerum Henricum filium suum cum cœcl. Warham, militibus. Venientes itaque Angliam, ceperunt Warham et Portland, and Lulleworth taken.

Ibid. p. 768. Portland et Lullewrde. Imperatrix interea obsessa est apud Oxeneford, et cum jam fere ventum esset¹ usque ad deditionem, taken.

Ibid. p. 769, note. cum quatuor tantum militibus per posticum evasit, et pedes ad Abendonam profecta est, et inde equo subvecta ad Wallingforde. Reddita est tunc Oxonia regi; sed audito comitis adventu dispersi sunt, quotquot ibi fuerant, regis milites et ministri.

Escape of the empress from Oxford to Wallingford.

MCXLIII. Hoc anno decessit Innocentius Papa, successitque Cælestinus. Ventus nimius per totam Angliam. Henricus episcopus tempore prædicti Innocentii Papæ propter nimiam dilectionem quæ fuit inter eos, Romam profectus est; quo anno profectus fuerit, non affirmo; sed ipse exegit apud Papam quod de episcopatu Wintoniensi archiepiscopatum faceret, et de abbacia de Hida episcopatum, et quod episcopatum Cicestriæ sibi subiceret; et hoc fecit propter crebram decertationem quæ fuit inter episcopum et archiepiscopum Cantuariæ. Iste enim major videri voluit quam archiepiscopus, ille quam² legatus.

Death of Pope Innocent II.

Henry of Blois at Rome.

His attempt to have Winchester made an archbishoprick.

MCXLIV. Hoc anno migravit Papa Cælestinus, cui successit Eugenius.³

Death of Pope Celestine II.

MCXLV. Hoc anno cometa apparuit. Gaufridus abbas Sancti Albani obiit, et successit ei Radulfus.

MCXLVI. Hoc anno Lodovicus rex Franciæ Jerosolimam profectus est. Obit Robertus comes Glocestriæ. Hic Robertus, vir bonus atque fidelissimus magnatum totius Angliæ, cum fautores Henrici episcopi Wintoniensis ecclesiam sanctimonialium Wintoniæ et de Werewella et ecclesiam de Hida incenderent, pepercit

Death of Robert of Gloucester.

¹ Originally *sit*, but altered to *esset* in MS.

² *quam*] quia, MS.

³ Lucius II. is omitted.

A.D. 1146. ecclesiæ Sancti Swithuni, cum eam facile posset, si vellet, consumere.

William, archbishop of York, driven from his see. MCLXVII. Hoc anno exulatus est archiepiscopus Eboracensis Willelmus ab archiepiscopatu suo. Henricus autem Wintoniensis episcopus propter sanctitatem ejus, et quia eum ordinaverat et consecraverat, honorifice eum in domum suam suscepit cum suis, et necessaria sicut sibi et suis invenit. Ille autem, quantum potuit, et quantum passus est Henricus episcopus, cum monachis Wintoniensibus fuit; et illorum sanctitatem tanquam angelorum dilexit, comedens et bibens cum illis, et in dormitorio illorum dormiens.

Pope Eugenius III. MCLXVIII. Hoc anno decessit Robertus episcopus Herefordensis, successitque Gilibertus Folioto, abbas Glocestris. Eugenius factus est Papa.

Quarrel between the monks of Hide and their abbat. f. 32. MCCLIX. Hoc anno profecti sunt Romam monachi plerique de Hida contra Hugonem de Lens, abbatem suum, appellato prius abbate ipso ab eisdem monachis pro quibusdam controversiis quæ vertebantur inter eos. Appellaverant etiam iidem monachi Henricum episcopum de dilapidatione thesauri ecclesiæ suæ, et maxime de excrustatione magnæ crucis ecclesiæ suæ et ablatione.

Translation of relicks. Severe winter. Capture of Lisbon. MCL. Hoc anno translatae sunt reliquie sanctorum confessorum Birini, Swithuni, Æddæ, Birstani, Elfegi. Hoc anno gelare cœpit tam fortiter, quod ultra Thamsiam possent homines ire pedes et equo. Lissebona capta est. Obit Gaufridus¹ abbas Sancti Albani; cui successit Robertus de Gorram.

Henry of Blois goes to Rome to defend himself. MCLL. Hoc anno Henricus episcopus Wintonis Romam profectus est, purgare se coram summo Pontifice de his quæ imponebantur ei a Bernardo abbate

¹ This is an error. Geoffrey, as mentioned above, died in 1145 or 1146. His successor, Ralph, re- signed this year, and died soon afterwards.

Clarewallensi et monachis de Hida et multis aliis. A.D. 1151. Pacificatus Papæ post multas cavillationes et multa munera ab episcopo data, et multo plura promissa, cum priori potestate sua reversus est ad propria.

MCLII. Hoc anno obiit Matildis regina, uxor regis Stephani, et Gaufridus comes Andegavensis, et Theobaldus Blesensis frater Henrici episcopi, et Gilebertus de Clara, et Radulfus de Perrona. Death of queen Matilda, etc.

MCLIII. Hoc anno dux Henricus, filius imperatricis, fecit homagium Stephano regi, et eodem anno, defuncto Eustachio filio Stephani regis, fecerunt capitanei totius Angliæ homagium prædicto Henrico jussu prædicti regis. Eodem anno obiit Eugenius Papa, et Bernardus abbas Clarewallensis, et David rex Scotiæ. Death of prince Eustace. Peace between Stephen and Henry.

MCLIV. Hoc anno migravit rex Stephanus ad locum quo eum merita sua ducebant, et sepultus est apud Faveresham in ecclesia quam ipse fundaverat; successitque ei Henricus nepos ejus, filius imperatricis, quæ fuit filia Henrici senioris regis Angliæ. Willelmus archiepiscopus Eboracensis pacificatus suis, mediante episcopo Henrico, cum reversus esset de exilio, veneno extinctus est, ut fertur, ab archidiacono suo misso veneno in calice suo. Death of Eugenius III., S. Bernard, and David of Scotland. Death of Stephen. f. 32 b. Murder of William Fitzherbert, archbishop of York.

MCLV. Hoc anno fecit rex Henricus adjurare sibi et hæredibus suis Angliam perpetuo possidendam. Eodem anno redditum est ei castellum Brigizæ.¹ Robertus² episcopus Exoniæ, et Matildis abbatissa Rumesiæ obierunt. Robertus de Gorram abbas Sancti Albani obiit.³

MCLVI. Hoc anno obiit Johannes cardinalis. Quo mortuo audierunt nautæ sub Ethna vocem dicentem, "Accendite focum." Obit Johannes cardinalis. Simile factum est de Ebrono præfecto in barbarorum insula.

¹ Bridgenorth.

² Robert Chichester.

³ An error. He died in 1166,

under which year his death is inserted again.

A.D. 1157. MCLVII. Hoc anno subjugavit sibi rex Gualenses. Eodem anno capti sunt monetarii.

The Welsh subdued. MCLVIII. Hoc anno cepit rex Henricus obsides de Coiners. rege Scotiæ pro castellis suis. Rex Franciæ Lodovicus War with France. occurrit regi Henrico cum exercitu apud Tolosam.

f. 33. MCLIX. Hoc anno facta est Romæ magna dissensio, Schism. defuncto Papa Adriano. Elegit enim canonicè ecclesia Alexandrum; Fredericus autem imperator cum paucis fautoribus elegit quendam Octavianum nomine, et ut per eum ecclesia Romana imperatoriæ subiceretur servituti, scismaticum illum papatu annulo suo investivit. Obiit Walterus¹ Cestrensis episcopus, et Ingulfus abbas Abbendonæ, et Rogerus de Hevesham, et Willelmus comes de Warena in regressu de obsidione Tolosæ.

MCLX. Hoc anno obiit Robertus² episcopus Exoniæ, et Aluredus Wigornæ.

Thomas Becket archbishop of Canterbury. MCLXI. Hoc anno Theobaldus archiepiscopus Cantuariæ, senex et plenus dierum, obiit. Rex autem cum tunc esset Normanniæ, ut illud audivit, vocato ad se Thoma archilevita Cantuariensi et cancellario suo, instillans secretius auribus ejus, "Meæ," inquit, "voluntatis est, te archiepiscopum fore." Cui ille subridens, "Quam religiosum," inquit, "et sanctum "virum decrevistis populo Dei præponere." Ille tamen Angliam venit, dominique regis fecit imperium super his et aliis quæ rex sibi injunxerat.

Herbert de Bosham.

Magister Bartholomæus episcopus Exoniensis factus est, et Ricardus Pecchi Cestriæ. Londonia combusta est, et Wintonia, et Cantuaria, et Exonia.

Consecration of Thomas Becket. MCLXII. Hoc anno Thomas consecratus est in archiepiscopum apud Cantuariam ab Henrico Wintoniensi episcopo in præsentia quatuordecim episcoporum in octavis Pentecostes, quinque annis cancellariæ

¹ Walter Durdent.

| ² Robert Warlewast.

functus officio, ætatis vero vitæ annum agens xlv. A.D. 1162. Eodem anno archiepiscopus salutato rege, et commisso sibi alumno suo Henrico filio regis, cujus prius habuerat custodiam, transfretavit, et venit ad concilium Turonense, quod Papa Alexander ibi tunc convocaverat. Papa autem tantam ei exhibuit reverentiam quod ei assurgeret. Nundinæ Sancti Egidii cum multis mercimoniis et cum Chushulla combustæ sunt.

Council of
Tours.

f. 33 b.

Fire at
S. Giles's
fair.

MCLXIII. Hoc anno dimisit Gilbertus Folioth episcopatum Herefordensem et suscepit episcopatum Londoniensem. Rogerus vero, Glauconiensis comitis filius, factus est episcopus Wigorniensis, et Robertus de Melundino episcopus Herefordensis; consecratique sunt ab archiepiscopo Thoma. Eodem anno dedicavit archiepiscopus Thomas monasterium de Radinga, præsentem rege Henrico et multis Angliæ magnatibus; transtulit etiam corpus Sancti Edwardi, et inter reliquias apud Westmonasterium collocavit. Henricus de Exsexa victus est a Roberto de Mumford, et factus est monachus Radingæ.

Gilbert
Foliot,
bishop of
London.

Dedication
of the mo-
nastery of
Reading.

Transla-
tion of S.
Edward.

Henry of
Essex.

MCLXIV. Hoc anno facta est dissensio inter regem et archipræsulem Thomam. Erat autem dissensionis initium hoc. Volebat rex ut si sacerdos vel alius aliquis inferioris ordinis aliquid flagitium perpetrasset, exordinatus ab archiepiscopo traderetur laicali curiæ judicandus. Archiepiscopus hoc noluit; immo voluit ut sub pœnitentia in aliqua regulari ecclesia vitam districtam ageret, vel si hoc parum videretur regi, regis terram et regnum penitus abjuraret. Multæ sunt causæ dissensionis quæ brevitatis causa silemus. Eodem anno facto concilio apud Norhamtonam, post multas controversias inter regem et archiepiscopum, et postquam omnes coepiscopi præ timore regis eum deseruerunt, et post factam appellationem ab archiepiscopo contra regem et ab episcopis contra archiepiscopum pro rege, metuens sibi archiepiscopus prosecuturus appellationem, latenter discessit de curia noctu cum quatuor

Quarrel
between
Henry II.
and arch-
bishop
Becket.

Council at
Northamp-
ton.

Flight of
Becket.

A.D. 1164. equis tantum ; disseisatusque est de omnibus quæ habuerat in Anglia regis imperio. Obiit Willelmus frater regis, et Rogerus abbas de Radinga, et Walkelinus abbas Abbendonisæ.

Becket in France.

MCLXV. Hoc anno archiepiscopus latenter in parva scapha, nullum secum equum habens, sed tantum tres vel quatuor clericos, transfretavit ; et pedes, prout potuit, ibat ; aliquando et nomen suum cum habitu mutavit fecitque se vocare Christianum. Timuit autem semper sibi, quia rex Anglorum mandaverat regi Franciæ, et comiti Flandriæ,¹ et multis aliis potentibus, ne reciperent Thomam quondam archiepiscopum, qui tanquam proditor de regno suo fugerat in terra sua. Sed Lodovicus, spreto mandato, eum post paucos dies honorifice suscepit, et præcepit ne aliquis regni sui

f. 34.
His reception by Louis VII.

The bishops go to the Pope against Becket.

molestus esset ei vel suis. Eodem anno Rogerus archiepiscopus Eboracensis, Gilebertus episcopus Londoniensis, Rogerus Wigorniensis, Hylarius Cicestrensis, Bartholomæus Exoniensis, Romam² profecti sunt contra prædictum Thomam, et multi alii. Archiepiscopus vero duos tantum clericos misit ; et reversi sunt regis nuntii, nec multum profecerant ibi, quia Papa causam suspenderit. Thomas moratus est in ecclesia Sancti Bertini apud Sanctum Audomarum.

Becket in the monastery of S. Bertin at S. Omer.

After his reception at Soissons, goes to the Pope at Sens.

MCLXVI. Hoc anno postquam archiepiscopus Thomas honorifice susceptus est a rege Francorum apud Suesionem, Senonum profectus est, et ibi domino Papæ confessus est quomodo super sexdecim consuetudinibus subdole fabricatis apud Clarendon, et quomodo instinctu et consilio coepiscoporum juraverat fidelitatem regi absolute, scilicet sine verbo hoc, *salvo ordine* ; absolutusque post piam increpationem a domino Apostolico est, et post paucos dies ad Pontiniacum profectus est, ibique peregrinatus est aliquamdiu. Eodem anno

He goes to Pontigny.

¹ Thierry.

² An error. They went to Sens, where the Pope then was.

confiscata sunt edicto regis archipræsulis suorumque omnia, et proscripti sunt omnes amici ejus et proximi: et cum ecclesia pro eo publice faceret orationem, inhibitum est ne de cætero pro eo orare præsumeret. Mortalitas magna et tempestas terribilis. Obiit Robertus episcopus Bathoniæ, et Robertus de Chenni episcopus Lincolnæ, et Robertus de Melun episcopus Herefordiæ, et Robertus de Gorram abbas Sancti Albani, cui successit Simeon, et Gaufridus comes de Mandewilla.¹

MCLXVII. Hoc anno mandavit rex ad capitulum de Cisteaus, ne in aliqua cellularum suarum monachi vel abbates Thomam archiepiscopum tenerent, sicut carum habebant quicquid in terra sua possidebant. Ille autem hoc audiens Senonis profectus est, ibique a rege Franciæ honorifice susceptus est. Magna crux consecrata est ab Henrico episcopo. Hoc etiam anno fuit maxima nix. Imperatrix obiit.

MCLXVIII. Hoc anno convenerunt reges Lodovicus et Henricus, et multi de capitaneis utriusque regni, ut reformarent pacem inter regem et archiepiscopum; sed tria tantum verba obfuerunt paci reformandæ, scilicet *salvo honore Dei*. Eodem anno obiit Robertus comes Leicestriæ,² et Patricius comes Sarum.³ Eclipsis lunæ.

MCLXIX. Hoc anno venit rex Angliæ in Franciam, et mediantibus rege Francorum et cardinale quodam a Papa ob hanc causam misso, cum jam ventum erat fere ad pacis reformationem inter Henricum regem et Thomam archiepiscopum, pro negato a rege pacis osculo, sicut prius fuerant, discordes ab invicem recesserunt. Obiit Nigellus episcopus Elyensis, et Hylarius Cices-trensis.

MCLXX. Hoc anno consecratus est Henricus filius regis Henrici in regem Anglorum in die sancti Basilii

¹ Earl of Essex.

² Robert de Bellomont.

³ Patrick de Evreux.

⁴ This must be intended for

Vivian, archdeacon of Orvieto, one of the commissioners appointed by the Pope in 1169.

A.D. 1166.
Proscrip-
tion of
Becket's
friends and
relations.

The Cis-
tercians
threatened.

The great
cross at
Winchester
consecra-
ted.

Death of
the em-
press Ma-
tilda.

Attempts of
Louis VII.
to recon-
cile Henry
II. and
Becket.

f. 34 b.

Consecra-
tion of
prince
Henry
June 14.

A.D. 1170. apud Londoniam a Rogero archiepiscopo Eboracensi, circumstantibus episcopis plurimis. Qua de re Rogerus eodem anno suspensus est ab officio archiepiscopali, et cæteri quotquot fuerunt episcopi anathemate sunt innodati, tam a Papa quam ab archiepiscopo Thoma, eo quod sine consilio et assensu Thomæ archiepiscopi hoc fecerunt, ad cuius specialiter officium et dignitatem hoc pertinebat. Eodem anno facta est pax inter regem et archipræsulem; reversusque archipræsul in Angliam et a plerisque honorifice susceptus est. Obiit Symeon abbas Sancti Albani.

Return of Becket.

MCLXXI. Hoc anno martyrizatus est beatissimus martyr Thomas archiepiscopus in ecclesia cui præfuerat, anno archiepiscopatus sui nono, exilii septimo, vitæ suæ quinquagesimo primo, Januarii iv. kal. Henricus Wintoniensis episcopus, vir quo nemo unquam pudicitior vel prudentior, nemo misericordior, vel in rebus ecclesiasticis augendis vel decorandis sollicitior, migravit ad Dominum quem toto corde dilexerat, et cuius ministros, monachos scilicet et alios quosque religiosos tanquam ipsum Dominum honoraverat; cuius anima in sinu Abrahæ requiescat. Rex Henricus Hyberniam ingressus est. Obiit Selidus abbas.

His martyrdom.

Death of Henry of Blois.

MCLXXII. Hoc anno coronatus est rex Henricus, filius regis Henrici, cum Margareta uxore sua, filia regis Francorum Lodovici, apud Wintoniam.

Coronation of the young king at Winchester.

A priest killed by lightning in Andover church.

Quidam Rogerus sacerdos ictu fulminis periit in ecclesia de Andivre nocte Natalis Domini. Multa sunt audita tonitrua illo anno.

f. 35.

Quarrel of prince Henry with his father.

MCLXXIII. Hoc anno fuit magna seditio et discordia inter Henricum regem et Henricum filium ejus. Captus est autem in illa seditione comes Leicestriæ¹ et multi alii. Ricardus prior Cantuariæ² electus est in

¹ Robert de Bellomont.

² Cantuarie] An error for Do-

verie; perhaps a confusion between Dorobernia and Doverie.

archiepiscopum Cantuariensem. Ricardus¹ archidiaco- A.D. 1173.
 nus Pictavensis kal. Maii electus est in episcopum Richard
 Wintoniensem, Gaufridus Ridel in Elyensem, Robertus archbishop
 Foliot in Herefordensem, Johannes decanus² in Cices- of Canter-
 trensem, Robertus prior Wintoniæ in abbatem Glas- bury.
 toniæ.

MCLXXIV. Hoc anno captus est rex Scotiæ in guerra Capture of
 quæ fuit inter patrem et filium. Eodem anno vene- the king of
 runt Brebanzones in Angliam, vocati in auxilium Scotland
 patriæ. Ricardus et cæteri electi, de quibus superius (William
 scriptum est, ordinati sunt et consecrati ii. nonas the Lion).
 Octobris.

MCLXXV. Hoc anno factum est bellum inter Lodovi- Defeat of
 cum regem Francorum et Henricum regem Anglorum, Louis VII.
 et postremo post multas decertationes fugatus est
 Lodovicus cum suis a rege Henrico et Rothomagensi-
 bus de Normannia. Eodem vero anno facta est pax
 inter eos. Walterus, prior Wintoniæ, factus est abbas
 Westmonasterii, et Thomas prior Montis-Acuti abbas
 de Hida, et prior Bermundesæ³ abbas Abbendonæ. Princess
 Joanna
 married to
 William
 king of
 Sicily.
 f. 35 b.

MCLXXVI. Hoc anno misit rex Henricus filiam suam
 ad Siciliam, regi Siciliæ desponsandam.

MCLXXVII. Hoc anno visi sunt dracones in Anglia
 a multis. Eodem anno flavit maximus ventus ante
 Natale Domini. f. 35 b.

MCLXXVIII. Hoc anno combusta est et redacta in Fire at
 pulverem ecclesia de Theokesberia. Eodem anno obiit Tewkes-
 Fromundus abbas Theokesberia. Willelmus abbas bury.
 Ramesiæ abbas Cluniacensis factus est Hæresis Pub- Heresy of
 licanorum emersa est in Gallia. the Publi-
 cans.

MCLXXIX. Hoc anno Philippus, Lodovici regis Fran- Coronation
 corum filius, factus est rex Francorum, consecratus of Philip
 et coronatus, patre adhuc vivente. Eodem anno fecit Augustus.

¹ Richard Tocliffe.

² John de Greenford, dean of Chichester.

³ Roger.

A.D. 1179. rex Henricus renovare monetam pro veteris monetæ
New coin- nimia falsitate.
age.

Lodovicus rex venit Angliam infra festum Assump-
tionis Sanctæ Mariæ et festum sancti Egidii.¹

Death of MCLXXX. Hoc anno obiit Lodovicus rex, et Rogerus²
Louis VII. Eboracensis archiepiscopus. Eodem anno Thomas abbas

Fire at the de Hida renuntiavit abbatiae suæ. Nocte vigiliæ
mint at sancti Swithuni accensa est monetaria in Wintonia,
Winches- et egressus inde ignis consumit majorem partem et
ter. meliorem Wintoniæ.
July 14.

Eclipse of MCLXXXI. Hoc anno facta est eclipsis lunæ, quæ
the moon. quamvis esset terribilis, quia a paucis visa est, paucos
perterruit.

Restora- MCLXXXII. Hoc anno innotuit se primum Sanctus
tion of the Barnabas apud Hidam per miracula a Deo meritis
church of ejus perpetrata, et tunc cœpit renovari et meliorari
Hida. eadem ecclesia.
f. 36.

Death of MCLXXXIII. Hoc anno obiit Henricus filius regis
the young Henrici, flos speculumque juventutis ac generositatis,
king et totius decus militiæ, in die Sancti Barnabæ apostoli.
Henry. MCLXXXIV. Hoc anno obierunt Ricardus Cantuari-
June 11. ensis archiepiscopus, et Girardus Cestrensis³ episcopus,

et Walerandus Rovensis. Eodem anno Baldewinus
Baldwin archbishop episcopus Wigorniensis electus est ad archiepiscopatum
of Canter- Cantuariensem. Glastonia tota combusta est.
bury.

The patri- MCLXXXV. Hoc anno venit patriarcha Jerosolimitanus
arch of in Angliam, receptusque fuit honorifice apud Winto-
Jerusalem niam ad processionem, præsentem tunc rege et omnibus
(Heraclius) fere episcopis et abbatibus totius Angliæ. Johannes
in Eng- sine terra, filius regis Henrici, duxit exercitum in
land. Hiberniam. Johannes abbas de Hida Romam profectus
Expedition est propter pallium Baldewini electi Cantuariensis.
of prince Gilebertus de Glanwilla Rovensis episcopus factus est.
John to Ireland.

¹ Sept 1. This sentence is in the
margin.

² Roger of Bishopsbridge.
³ Gerard la Pucelle.

MCLXXXVI. Hoc anno factus est archiepiscopus Can- A.D. 1186.
tuariensis Baldewinus Wigorniensis episcopus. Eodem Consecra-
anno orta est maxima dissensio inter archiepiscopum Baldwin.
et monachos. Quarrel
with his
monks.

Bartholomæus Exoniensis episcopus obiit.

MCLXXXVII. Hoc anno capta est et destructa a Loss of
paganis Jerosolima; et omnes adjacentes civitates et Jerusalem.
castella. Pretiosa etiam crux Dominica capta est;
rex¹ vero captus est et patriarcha occisus est cum
innumerabilibus episcopis et aliis viris religiosis. f. 36 b.
Robertus de Melum de subpriore Wintoniensis ecclesiæ
factus est abbas Malmesbericæ. Johannes prior Win-
toniensis ecclesiæ, vir bonæ simplicitatis, migravit ad
Dominum; cui successit Robertus filius Henrici.

MCLXXXVIII. Hoc anno signati sunt signo crucis Philip
Philippus rex Franciæ et Henricus rex Angliæ, et Augustus
multi multorum regnorum viri tam nobiles quam and Henry
ignobiles. Introducti sunt in ecclesia Wintoniensi viri II. take
armati, qui minime metuentes mittere manus suas in the cross.
christos Domini, quosdam de ministris Dei extraxe- Outrage in
runt, nefario quorundam magnatum instinctu atque the church
imperio. Eodem anno visa est lux lucidissima media of Win-
nocte quasi formam draconis habens. Eodem anno chester.
migravit ad Dominum Ricardus bonæ memoriæ Win-
toniensis episcopus.

MCLXXXIX. Hoc anno obiit Henricus rex Angliæ, Death of
filius Matildis imperatricis; suscepitque regnum filius Henry II.
ejus Ricardus, et apud Londoniam in ecclesia de West- Coronation
monasterio consecratus est a Baldewino Cantuariensi of Richard
archiepiscopo. Facta est autem interea strages Judæ I.
orum maxima, destructæque sunt domus eorum, et Slaughter
possessions ad nihilum redactæ. Eodem anno suscepit of the
episcopatum Wintoniensem dominus Godefridus de Jews.
Luci, et Ricardus² thesaurarius episcopatum Londoniæ,

¹ Guy de Lusignan.

| ² Richard Fitz-Neale.

A.D. 1189. et Willelmus¹ cancellarius regis episcopatum Elyensem. Obiit Gaufridus Ridel episcopus Elyensis.

Philip Augustus, Richard I., and others, go to the crusade. MCXC. Hoc anno rex Franciæ Philippus iter arripuit versus Jerosolimam. Ricardus autem rex Angliæ eodem anno, postquam Arturum, filium fratris sui Gaufridi comitis Britanniæ, hæredem suum constituerat si absque hærede filio decederet, regem Franciæ secutus est, cum Baldewino Cantuariensi archiepiscopo, et Huberto Walteri episcopo Saresbiriensi, et Radulfo de [Glanvilla].

* * * * *

f. 37. [MCXCVI.] Comes Sancti Egidii³ duxit uxorem,⁴ sororem videlicet regis Anglorum, mulierem quidem fœminei sexus imbecillitatem virilis animi constantia transcendente. Rex Angliæ fecit duo castella munitissima in Normannia, unum in dominio archiepiscopatus Rothomagensis, quod vocavit Aundeli,⁵ alterum vero in cujusdam montis cacumine quod Romano idiomate vocatum est Kikenpeist. Johannes de Custances, nepos archiepiscopi Rothomagensis, Wigorniensis episcopus factus est.

Death of William Long-Champ. His character. MCXCVII. Hoc anno Willelmus de Longo Campo, Eliensis episcopus et regis cancellarius, viam ingressus est moriens quam vivens promeruerat, et Pictavis ubi decesserat sepultus est; homo quidem prudentia sæculi et gratia labiorum mira æstimatione insignis, et quo nemo unquam in integritate semel conceptæ dilectionis fidelior extitit; qui et merito pater monachorum poterat appellari, nisi cum olim utrumque teneret gladium apostolica auctoritate et regia, consiliis consensisset religioni adversantium, ut in magno concilio suo apud Londonias ejectionem monachorum de Coventre quantum in ipso fuerat confirmasset.

¹ William Longchamp.

² One or two leaves are lost here.

³ Raymond VI., count of Toulouse.

⁴ Princess Joanna, formerly married to William, king of Sicily.

⁵ Andelys.

In Normannia obierunt Willelmus comes Saresbiriensis¹ A.D. 1197. et Willelmus de Specioso Campo,² viri quidem generositate naturæ ac liberalis animi benignitate valde illustres; quorum mors immatura ingentem mœstitiam parentibus suis intulit et amicis. Sextarium frumenti venditum est pro ii. marcis. Sextarium avenæ pro xvi. solidis.³ Archiepiscopus Rothomagensis⁴ graviter ferens quod rex Angliæ fecerat castellum in fundo archiepiscopatus sui, post multam disceptationem et appellationem factam ex utraque parte ad Apostolicæ majestatis audientiam, inhibito divino officio per totam metropolim, ad regem Francorum se transtulit. Magister Martinus monachus, olim prior de Tudford, licet non electus canonicè, abbas tamen Certesiæ factus est, cuicumque piguit vel cui non, vivente adhuc altero abbate. In cujus susceptione quasi infaustum quoddam accidit pronosticum. Cum enim ad processionem a conventu de more susciperetur, serviens quidam deprendens pallia, statim ut ingressus est abbas ecclesiam, corruit; et tam cito minister interitus sensit pœnam, quam cito ministraturus abbas abbatie suscepit honorem. Episcopus Beluacensis non pontificalibus infulatus, sed armatus militaribus, contra quosdam de exercitu regis Anglorum ad vadum Trussellorum processit, ibique captus est cum Willelmo de Merlo et cum aliis pluribus generosis et insignibus Francorum militibus.

Richard's quarrel with the archbishop of Rouen.

Capture of Philip, bishop of Beauvais, William de Mello, and others.

Factæ sunt pacis induciæ inter duos reges. Feria Sancti Egidii cum tota ecclesia combusta est, exceptis solummodo seldis⁵ episcopi, in nocte Sancti Birini. Ricardus⁶ frater H[erberti] episcopi Sarum decanus Sarum effectus est.⁷

Fire at S. Giles's fair, Sept. 4.

¹ William de Evreux.

² i. e. Beauchamp.

³ This sentence is in the margin.

⁴ Walter of Coutances.

⁵ seldis] soldis, MS.

⁶ Richard Poore.

⁷ From *Factæ sunt to effectus* is in the margin.

A.D. 1197. Accessit ad Risum regem Walliæ Petrus episcopus
 f. 37 b. Menevensis, deprecans eum paterno affectu ne pacem
 Outrage by sanctæ Dei ecclesiæ et domini sui regis Anglorum
 Rees on Peter de turbaret. Sed episcopus super his nihil proficiens,
 Leia, convitiatus et plurimum exacerbatus, de curia recessit.
 bishop of St. David's. Sequenti vero nocte a rege missi filii infideles epi-
 scopum staminia tantum femoralibusque¹ indutum de
 stratu suo extraxerunt, et sic seminudum tam diu per
 proximam domui suæ silvam ad dominum suum
 properantes irreverenter traxerunt, donec per manus
 Excom- hominum Willelmi de Breus ereptus est. Mane vero
 munication facto, citatis episcopus archidiaconibus suis et totius
 of Rees. episcopatus presbyteris,² cum illis pariter regem et
 regis filios cum tota terra sua anathemate perculit.
 Ps. cviii. *Intravit igitur sicut aqua in interiora* obstinati regis
 18. *et sicut oleum in ossibus ejus* episcopi maledictio ;
 His death. et defunctus est sub anathematis vinculo non post
 Submis- multos hos dies. Griffinus autem paulo patre clemen-
 sion of Griffith. tior cum fratribus suis et amicis ad episcopum
 accessit, misericordiam cum lacrymis postulans, debitam
 omnem subjectionem et reverentiam domino suo regi
 Absolution Anglorum et sibi exhibiturum promittens. Episcopus
 of the dead igitur sub hac conditione, vapulato regis defuncti
 Rees and corpore jam foetido, vapulatis etiam filiis, cum mortuo
 his living sons. vivos eorumque terram absolvit, assensu et auctoritate
 domini archiepiscopi Cantuariensis.

Eustachius cancellarius regis, vir multæ scientiæ et
 discretionis, in episcopum Eliensem electus est.³

MCXCVIII. Hoc anno decessit Cælestinus Papa, suc-
 cessitque ei Innocentius. Henricus imperator Aleman-
 niæ viam universæ carnis ingressus est. Eustachius
 cancellarius regis consecratus est apud Londoniam ab
 archiepiscopo Cantuariensi in episcopum Eliensem viii.
 idus Martii. Hugo de Nunante episcopus Cestrensis

¹ *femoralibusque*] feminalibusque, MS.
 MS.

² *presbyteris*] patribus, MS.

³ In the margin.

in languorem decidit. Monachi Coventrenses introducti sunt in ecclesiam suam, et prior de Weneloc, magister Joibertus, prior eorum effectus est. Episcopus Saresbiriensis,¹ imperio domini regis de omnibus possessionibus suis disseisiatus, transfretavit mense Februarii.

A. D. 1198.
The Coventry monks restored.
f. 38.

Dominus Godefridus² episcopus Wintoniensis transfretavit x. kal. Aprilis; reversus est autem in Angliam mense Junii; xvj^o kal. Augusti apud Pevenese applicuit. Gaufridus filius Petri, vir ingenuus et specialis amator Wintoniensis ecclesie, fecit transferri patrem suum, qui fuerat ejusdem loci monachus conversus, ad succurrendum, de cœmiterio monachorum in ecclesiam, et ibi honorifice recondi in præsentia abbatis de Theokesbiria,³ et abbatis de Hida,⁴ et aliorum plurimorum virorum nobilium vij. idus Maii. Obiit Simon abbas de Persora apud Bermundeseiam iv. idus Maii. Cantuaria tota fere combusta est.

Geoffrey Fitz-Peter translates the body of his father.

Hugo de Nunant episcopus Cestrensis, introductis monachis de Covintru in ecclesiam suam de qua per eundem episcopum ejecti fuerant, post diutinum languorem et pœnam intolerabilem miseram vitam merita morte terminavit vi. kal. Aprilis, in Parasceue, et in ecclesia Becci Herlewini⁵ sepultus est.

Death of Hugh de Nunant, bishop of Lichfield.

Archiepiscopus Eboracensis⁶ pacificatus est regi fratri suo, mediante episcopo Wintoniensi Godefrido, suscepitque eum rex in osculo pacis.⁷

Herebertus Pauper episcopus Sarum, reversus de Normannia, cum gratia domini regis applicuit in Angliam vi. idus Junii. Claruit quidam, ut putabatur vir sanctitatis eximise, Fulco nomine, miraculorum ostensione et prædicatione doctrinæ apud Gallias et Normanniam; sed quidam eum bonum esse dicebant et discipulum Christi, quidam vero non, sed quod

Miracles and preaching of Fulco.

¹ Herbert Poore.

² Godfrey de Lucy.

³ Alan.

⁴ John.

⁵ Bechellouin, near the junction of the Bille and Bec in Normandy.

⁶ Geoffrey Plantagenet.

⁷ In the margin.

A.D. 1198. seducebat turbas, et quod esset præambulus Antichristi.

Facta est maxima discordia inter archiepiscopum Cantuariensem Hubertum Walteri et monachos Cantuariæ.¹

Imprisonment of Griffith in Corf castle.

Grifinus rex Walliæ, filius regis Resi, quia multas infestationes intulerat regno Anglorum, captus tandem positus est in oppido de Corf, pœnas luere quas præmeruerat in multorum occisione.

Death and story of Walter, prior of Bath.

Walterus prior Bathoniæ, vir multæ scientiæ et religionis, apud Werewllam vitam in Christo finivit. Hic de subpriori Hidensi pro bona sanctitatis suæ fama prior Bathoniæ factus, postquam monachos monastico ordini ad unguem informaverat, cogitans intra se

“quam frivola gloria mundi,

“Quam rerum fugitivus honor, quam nomen inane,”

prælatus mallens sibi tantum prodesse quam aliis præesse, contulit se ad Cartusienses; ubi cum quidam monachus Hidensis venisset causa visendi eum, et vidisset eum circa ollas et olera valde intentum, qui multum paulo ante intenderat circa salvandas animas, quasi cum irrisione ait, “Domine pater:

“Quod facis est kere, quod tractas Kirewiwere.”

Ille autem ad se reversus post non multos hos dies, tam prece quam præcepto magnatorum intelligens quod sanctius est multas animas quam solam salvare, ad prioratum suum reversus est, et ibi se strenue usque ad obitum suum habuit, sepultusque est apud Bathoniam ii. kal. Junii.

f. 38 b.

Loan to the convent by a Jew, July 14.

Lumbardus Judæus commodavit conventui viginti et unam marcam in vigilia Sancti Swithuni.¹

Gaufridus de Muscampo, qui fuerat archidiaconus de Clivelandia, episcopus Cestrensis factus est, et conse-

¹ In the margin.

cratus ab archiepiscopo Huberto Walteri in ecclesia A.D. 1198. Cantuariensi xi. kal. Julii.

Factæ sunt prodigiôsæ tempestates per diversa Violent storms in England. Angliæ loca mense Julii. Tonitrua etenim et coruscationes tantum homines terruerunt, quantum non fecerant a diebus antiquis. Fulgura vero horrenda nimis et vehementia villas plures cum hominibus et pecoribus ad nihilum redegerunt. Grandinis nihilominus vehementia ac grossitudo lapidum grandinis atque duritia segetes, jam coruscatione in spicis consumptos, solo penitus prostravit. Volucres etiam cæli, scilicet corvos et hujusmodi, interfecit, ita ut sparsim invenirentur per campos et itinera.

In mense Augusti vir quidam rerum copia dives Story of a field cursed by its owner. satis, sed cognomine Pauper, in campum suum magnum et spatiosum veniens, et videns eum solito minus fructiferum, imprecabatur ei dicens, "Dæmoni te totum commendo." Cujus in brevi maledictionem multo magis inutilem quam utilem ejus unquam fuisse benedictionem liquido apparuit. Proxima enim post imprecationem illius die ingens tempestas et spiritus procellarum adeo campum illum consumpsit, ut de multis milibus una non remaneret arista.

Gaufridus filius Petrus factus est justiciarius domini regis.¹

Petrus Menevensis episcopus, vir religionis eximie, Death of Peter de Leia, bishop of S. David's. et tam vitæ forma quam informatio[ne] morum [in-signis], fracto fragilis luteo corporis vase, migravit ab eo, stola immortalitatis vestiendus in cælis, pro quo in terris multas multotiens mundi pressuras perpessus est.

Magister Anselmus, monachus Radingæ, factus est abbas de Persora. Eustachius, sacrista de Mideltona, ejusdem ecclesiæ abbas effectus est. In Septembri Fire at the fair of S. Giles. nocte proxima post Nativitatem Sanctæ Mariæ, feria Sept. 10. Sancti Egidii tota combusta est cum pluribus et multitudine mercimoniis.

¹ In the margin.

A.D. 1198. Ricardus, Nigelli quondam Eliensis episcopi filius
 Death of et regis Henrici apotecarius, et demum Londoniensis
 Richard et regis Henrici apotecarius, et demum Londoniensis
 Fitz-Neale, episcopus, vir venerandæ et piissimæ recordationis et
 bishop of plurimæ scientiæ, cujus singula verba singulis quibus
 London. loquebatur visa sunt stillare dulcedine,

“ Exiit e medio corpusque reliquit inane,”

His cha- iv. idus Septembris. Iste vir benignissimus et mise-
 rificandissimus in tantum totius Angliæ potentes et
 character and ricordissimus in tantum totius Angliæ potentes et
 liberality. industrios viros præcelluit, quod illius respectu omnes
 f. 39. reputari poterant et reputabantur avari. Sciens itaque
 et memoriter recolens quod

“ nil turpe magis, nil pejus, honores

“ Inquiet excelsos, quam cœna negata potentis,

exactissimæ liberalitatis et munificentiæ vir ille, cujus
 est in cœlesti benedictione memoria, omnes ad mensam
 suam admittebat, nisi quos propria malitia vel reprobata
 vita repulerat.

Death of
 John of
 Coutances,
 bishop of
 Worcester.
 Castles
 taken by
 Richard I.
 in France,
 Sept. 27.

Mense Septembri obiit Johannes de Custances,
 Wygorniensis episcopus.

Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis
 cepit Ricardus rex Angliæ castrum de Curceles et
 omnia quæ in ipso erant, et ipsum castrum solo pro-
 stravit. Eadem die cepit fortem domum de Burrizu
 cum omnibus quæ intra erant. Sequenti vero die
 regem Franciæ volentem succurrere his qui in Curceles
 fuerant, devicit, et ad tantam districtiorem perduxit,
 quod pons Gisorcii fractus fuerit sub rege et suis
 fugientibus ad Gisorcium, submersique sunt viginti
 homines. Cepitque rex Angliæ tres nobiles et
 famosos milites quos propria lancea prostravit. Alii
 vero alios milites ceperunt nominatissimos Franciæ
 usque ad centum, et alios tam equites quam pedites
 quorum non est numerus; dextrarios etiam ducentos,
 de quibus septies viginti cooperiti erant ferro.

Death of
 Richard I.

MCXCIX. Hoc anno Ricardus rex Angliæ, totius

militiæ speculum specimenque libertatis, apud oppidum A.D. 1199.
 Chauleu (quod a quibusdam interpretatur *casus lupi*)
 nomine, a quodam milite cui nomen erat Petrus
 Basilius telo perfossus est vii. kal. Aprilis. Obiitque
 viii. idus ejusdem mensis, die videlicet Martis ante Tuesday
 floridum Pascha, sepultumque est corpus ejus ad pedes before
 patris sui Henrici regis apud Funt Everes. Cor autem Palm Sun-
 ejus jussu ipsius extractum a corpore deportatum est day, i.e.,
 Rothomagum, et juxta fratrem suum Henricum recon- April 6.
 ditum. Testati sunt autem illi qui cor ejus viderunt,
 quod extractum de corpore fuit paulo majus pomo f. 39 b.
 pini. Condonavit autem mortem suam huic qui eum
 vulneravit; sed Marchadeus misit eum clam rege ad Frightful
 Johannam comitissam Sancti Egidii sororem regis, qui cruelty of
 fecit ei evelli ungues pedum et manuum et oculos, et the Prin-
 postea excoriari et equis detrahi. Scitu quidem dignum cess
 est quod dictus rex sepultus est cum eadem corona Joanna.
 et cæteris insignibus regalibus, quibus præcedenti
 quinto anno coronatus et infulatus fuerat apud Win-
 toniam.

Obiit Andreas abbas de Burgo. Obiit Juliana
 abbatissa Rumesiæ mense Februarii.

Pro miraculo habetur apud multos quod per multum Prophecy
 tempus ante obitum regis solebant puellæ Normanniæ respecting
 canere in choris, his death.

“In Limozin sagitta fabricabitur,

“Qua tyrannus morti dabitur.”

Sed mirum nobis videtur quare tyrannus pronostice
 dicebatur qui princeps piissimus, ut æstimabamus, exis-
 tebat. Revera, quod mirum dictu est, postremo ille telo
 occubuit quod in Limozin fabricatum est. Joldanus de J. de la
 la Pumerai accusatus est de proditione regis post re- Pumerai
 versionem ipsius de Alemannia, in crastino coronationis accused of
 suæ apud Wintoniam. Ex regia igitur dispensatione et treason.
 miseratione, potius quam justitia, dictatur in eum sen-
 tentia, videlicet ut abjuraret terram suam vel ut pate-
 retur judicium curiæ suæ vel ut religioni se exhiberet.

A.D. 1199. Quod audiens, magis habitum quam actum religionis apud Fordam suscepit; sed audito obitu regis, non diutius deliberavit reverti ad sæculum spe recuperandæ gloriæ pristinæ, quam olim deliberaverat religioni se debere, causa vitandæ necis vel pœnæ.

Justiciarii, qui errantes vulgo dicuntur, fuerunt Wintoniæ mense Januarii.¹

John made duke of Normandy. Johannes frater regis Ricardi suscepit ducatum Normanniæ vii. kal. Maii apud Rothomagum in die Sancti Marci evangelistæ, qui fuit octavus dies Paschæ.

Magister Willelmus Pica electus est in abbatem Glastoniæ.

Succession and coronation of John. Johannes, filius regis Henrici et Alienor reginæ, frater vero Henrici et Ricardi quondam regum et Johannæ prius reginæ Siciliae, postea comitissæ Sancti Egidii et comitissæ Campaniæ, avunculus nihilominus Othonis principis Alemanniæ et H[enrici] ducis Saxonie et Arturi comitis Britannie, factus est rex Angliæ, et coronatus apud Westmonasterium in præsentia trium archiepiscoporum, episcoporum duodecim, abbatum triginta trium, et multi cleri et populi, in die Ascensionis Domini, vi. scilicet kal. Junii. Fecit autem ipsa die duos comites, qui licet prius comitias haberent, plenariam tamen pacem cum pleno nomine comitis non habuerant; Gaufridus filius Petri factus est comes Orientalium Saxonum, quod vulgo dicitur Estsexe, Willelmus Marescallus comes de Struguil. In crastino autem coronationis suæ venerunt ad eum dux Lovaniæ,² et comes Boloniæ,³ et comes de Guines,⁴ exigentes ab eo jura sua quæ tenentur habere in Anglia.

Geoffrey Fitz-Peter made earl of Essex.

Matildis Patriz soror Walteri Walerandi facta est abbatissa Rumesiæ iii. non Junii.

H[ubertus] Walteri cancellarius regis factus est.

¹ From *Obit Andreas to Januarii* is in the margin.

² Henry II.

³ Renaud de Dammartin.

⁴ Baldwin II.

Hugo, abbas Radingæ, Cluniacensis abbas factus est. A.D. 1199.
Factæ sunt induciæ inter Johannem regem Angliæ
et Philippum regem Franciæ mense Septembri.

Dedicata est ecclesia Cicestriæ a Sefredo ejusdem
loci episcopo ii. idus Septembris.¹

MCC. Hoc anno applicuit rex Johannes in Angliam f. 40.
apud Portesmue, in die Sancti Mathiæ. Dux autem Arrival of
Saxonæ H[enricus] et Willelmus frater ejus venerant John in
prius in Angliam eodem quidem mense, et exegerunt England,
a rege ex parte Othonis domini et imperatoris Ale- Feb. 25.
manniæ fratris sui xxv. milia marcarum argenti, quas Demands
Ricardus rex avunculus suus ei in decessu suo assigna- of Otho.
verat. Civitas Rothomagi et Bristollæ penitus com-
bustæ sunt.²

Hoc anno inchoata est et perfecta turris Wintoniensis The tower
ecclesiæ.³ of Win-
chester

In mense Martio factum est talliagium per totam built.
Angliam de qualibet carruca iii. solidos. Eodem
mense obiit Odo abbas de Bello, cui successit Johannes
de Duvra, monachus Cantuariæ. Eodem vero mense
obiit Willelmus ³ Simplex abbas Ramesiæ, et successit
ei Yvo, prior de Burgo. Eodem etiam mense prior
Sancti Albani, nomine Acharius, factus est abbas de
Burgo.

Obiit Willelmus Postarde abbas Westmonasterii.⁴

Radulfus de Arundel, qui fuerat prior de Herlie,⁴
factus est abbas Westmonasterii.²

Interdicta est terra Franciæ multo tempore a Papa France put
Innocentio propter uxorem Philippi regis, filiam regis under an
Dacorum,⁵ quam repudiaverat. interdict.

Johannes de Grai, qui fuerat archidiaconus Oxoniensis, John de
factus est episcopus Norwicensis, et consecratus est Gray made
apud Londoniam ab archiepiscopo Huberto Walteri. bishop of
Norwich.

¹ From *Matildis* to *Septembris* is
in the margin.

² In the margin.

³ This is an error. William left
Ramsey in 1178. Robert Trianon

died in 1200. In the next line Yvo
is for Eudo.

⁴ Hurley.

⁵ Ingeburga, daughter of Walde-
mar I.

A.D. 1200. Lodovicus filius Philippi regis Francorum duxit
 Marriage of prince filiam regis Hispaniæ, qui Brevis cognominabatur, quæ
 Louis et filia fuit sororis¹ regis Anglorum.

[i. e. Louis Eodem annò consecratus est Gilda filius Willelmi de
 VIII.] and Braus episcopus Herefordensis.²
 Blanche.

Johannes rex Angliæ duxit filiam comitis Engolismi.

Marriage of John and Isabella of Angoulême. Hubertus Walteri archiepiscopus Cantuariensis celebravit concilium apud Londoniam.³

Johannes rex Angliæ coronatus est apud [Cantuarium]³ viii. id. Octobris, et uxor ejus Isabele eodem die consecrata est et coronata.

Parliament at Lincoln. Convenerunt apud Lincolniam Johannes rex Angliæ, et Willelmus rex Scotiæ, et omnes fere magnates

Death of S. Hugh. totius Angliæ, tractaturi de statu regni. Interea obiit piæ et sanctæ recordationis Hugo, ejusdem loci episcopus, qui fuerat prior Cartusiæ.⁴

f. 4C b. Easter on Lady-day. MCCI. Hoc anno contigit diem Paschæ evenisse in Annunciationis Dominicæ die. Celebratio autem ejusdem festivitatis dilata est usque in secundam feriam post octabas Paschæ. Celebrata est autem festivitas Sancti Benedicti, quæ evenerat feria quarta post Dominicam quæ est in Ramis Palmarum, feria secunda ejusdem ebdomadæ; festivitas vero Sancti Cuthberti feria tertia.

Earthquake at Montacute in Somersetshire. Eodem anno fuit terræmotus magnus apud occidentalem partem Angliæ in villa quæ Muntagu dicitur, et per septem miliaria in circuitu, durans per duas fere horas; ita quod stalli in choro monachorum visi sunt tremere, ipsi etiam monachi trementes stupefacti. Et fuit terræmotus iste die Martis in septimana Pentecostes, id est, idus Maii.

Impostors pretending to be saints. Quidam spendo-sacri lucri causa circuibant per villas et viculos, sanctorum nominibus se nominantes et

¹ Eleanor, wife of Alphonso III.

² In the margin.

³ Blank in MS.

⁴ i. e. Prior of the Carthusians at Witham.

nominari facientes. Habebant autem socios quæ præi- A.D. 1201.
 bant et diligentius investigabant mores et vitas sim-
 plicium virorum, ut per complices suos cautius crume-
 nas minus cautorum emungerent. Ex his quidam se
 Sanctum Nicholaum mentiens ad cujusdam patris- Imposture
 familias domum pervenit, innocentis quidem et sim- of one of
 plicis viri et abundantis sufficienter divitiis, quia satis them, pre-
 ei erat quod habebat. Cum vero nomen suum et tending
 uxoris et omnia quæ a præambulo suo didicerat to be S.
 summatim retulisset, procidens ad pedes suos, admirans Nicholas.
 et stupens: "Domine," inquit, "ut video, propheta es
 "tu." Et advocans ad se uxorem et totam familiam,
 "Ecce," ait, "*homo qui dixit mihi quæcumque feci.* S. Joh. iv.
 "Numquid ipse Messias?" "Non," inquit, "sed 29.
 "sanctus sum Nicholaus. Dominus autem misit me
 "ad vos, ut dicam vobis quid vos oporteat facere.
 "Placet itaque Domino ut faciatis ei capellam in
 "nomine meo, ut gratia Dei repleamini, et bene sit
 "vobis per me." "Domine," ait vir ille, "si suppe-
 "terent facultates meæ ad capellam faciendam,
 "libenter visioni vestræ adquiescerem, sed non sunt
 "mihi nisi tantummodo quindecim marcæ." "Bene
 "novi quod ita est," ait, "sed accipe hic sacculum
 "meum cum aliis quindecim, et repone cum vestris,
 "et multiplicabitur pecunia tua nimis." Habebat
 autem in sacco nescio quid sonorum et ponderosum f. 41.
 tanquam denarii essent. Cum autem jam fere per
 totum diem eum detinisset sermone, invitatus ad
 prandendum, dixit se nolle nec debere prandere nisi
 quod de cælo mitteret ei Dominus. "Sed prosternite
 "vos," ait, "orationi supplicantes attentius, ut sicut
 "heri et nudius tertius cælestis panis mihi mittatur."
 In orationibus intentis accepit oblatam de pera sua et
 super scapulam suam posuit. Completa oratione ad-
 vocans ad se parvulum: "Tu," inquit, "innocens es et
 "immunis ab omni nævo peccati. Vade et quære
 "super scapulas singulorum si quid forte inveneris."

A.D. 1201. Tandem ad ipsum veniens invenit oblatam. Qui quasi votivas gratiarum referens actiones, benedixit et fregit et comedit. Admirantes tantum ut credebant miraculum, "Vere," aiunt, "servus Dei est ille." Comederat autem et saturatus est cum complicitibus suis priusquam venisset illuc. Vespere a facto præcepit eis ut cum summo silentio requiescerent, dicens, Dominum venturum illuc et ostensurum in visione quæcumque eis essent ventura. Soporatis vero omnibus processit ad archam, et repositam ibi pecuniam accepit et asportavit, et non est ultra reversus ad domum illam.

Another
imposture.

Alius quidam se Sanctum Andream mentiens, a quodam honorifice susceptus est, qui propter sanctitatem quam simulaverat, eum lautius exhibere desiderasset; quæsivit quid ei placeret parari ad manducandum. "Quia nuntius," ait, "Dei sum, decet me de gallo, qui est præco Dei, qui omnes tam diei quam noctis horas annunciat, comedere potius quam de alio quolibet cibo." Præcepit ergo ei gallum afferri, ut ipse eum suo modo pararet. Acceptum autem gallum portavit ad locum quem providerat a domo aliquantulum distantem, et ibi reposuit. Facto autem aliquantulo intervallo, reversus est cum alio gallo bene parato quem habebat in mantica sua repositum. Prædentibus autem illis diligenter, ossa collegit et posuit in pera, videntibus cunctis qui aderant. Nocte adveniente cum soporati essent, exivit ad locum ubi gallum absconderat, et retulit domi, ossibus ibi alterius galli reconditis. Cumque gallicantus adveniret, cœpit gallus more solito cantare. Quod audientes, existimantes gallum resuscitatum, quia nec ossa in pera posita minime inventa sunt, stupentes ultra modum venerunt ad pseudo-sanctum et omnia quæ habebant ad pedes suos projecerunt. Ille autem quasi invitus quæcumque voluit accepit, et recessit illinc. Hæc ideo scripsi ut cautiores sitis, et attendatis ab his qui *veniunt ad vos in vestimentis ovium, et sunt intrin-*

S. Matt.
vii. 15.
f. 41 b.

secus lupi rapaces. Et ne credatis omni spiritui, sed probetis si ex Deo fuerint. A.D. 1201.
1 S. Joh. iv. 1.

Media fere hora noctis sanctorum septem Dormientium, enormis quædam et nimis luctuosa evenit dissonantia inter duos pseudo-fratres de Hida, et geminos ejusdem loci abbatis, unde per plures plurimam quam non meruerant penam perpassi sunt et grave dispendium.

Universi totius Galliæ archiepiscopi et episcopi, exceptis duobus, Romam profecti sunt hac de causa. Dominus Papa audiens regem Francorum Philippum repudiasse legitimam uxorem suam, filiam regis Dacorum, et duxisse aliam, sororem scilicet ducis Suavorum,¹ vinculo anathematis universum regnum ejus obligavit. Episcopi vero quasi ejus imperium parvipendentes, tum propter timorem regium, tum pro illius favore adipiscendo, divina celebraverunt. Quo audito dominus Papa omnes ab officio et beneficio suspendit donec ipsius se exhibuissent præsentia.

MCCII. Hoc anno formata et confirmata est pax et concordia inter dominum Cantuariensem et monachos loci ejusdem, per arbitros eis a summo Pontifice datos, super causa quæ vertebatur inter eos pro ecclesia de Lameia, quam dominus Cantuariensis fabricari fecerat in præjudicium, ut putabatur, Cantuariensis ecclesiæ. Forma hæc est:

Eustachius Eliensis episcopus, abbas Sancti Edmundi,² Lincolnia decanus,³ loco domini H[ugonis] episcopi Lincolnensis constitutus, electi arbitri a domino Cantuariensi et conventu juxta formam compromissi pro bono pacis et tranquillitatis, providimus et ordinavimus ut si placet domino Cantuariensi edificare ecclesiam apud Lameiam, hoc modo fiat. Edificet ubi voluerit, dummodo non sit super fundamenta operis illius quod auctoritate domini Papæ dirutum est. Instituantur in ecclesia illa canonici ordinis Præmonstratensium, ita quod non

¹ Agnes de Méranie.

² Sampson.

³ Philip Willoughby.

A.D. 1202. sint plures quam viginti nec pauciores quam tredecim. . . Hanc ecclesiam poterit dotare dominus archiepiscopus usque ad quantitatem centum librarum annuarum de ecclesiis ad ipsum pertinentibus, vel de aliis bonis quæ possidet nomine Cantuariensis ecclesiæ, exceptis ecclesiis de Moneket, de Estreie, de Hemesford, et de Mepeham, et ecclesiis quæ sunt in maneriis monachorum, et exceptis aliis rebus quæ coram nobis in quæstionem ductæ sunt. Erit autem ecclesia illa mediocris, juxta numerum personarum præfatam et prædictam dotem modificata, habito respectu ad¹ . . . et mediocritatem ædificandi ecclesiam quibus utuntur [canoni]ci ejusdem ordinis. Sane ad tollendam omnem materiam [sus]picionis et scandali, prout vidimus, in ecclesia illa archiepiscopi or[dinatio]nes, aut concilia,² aut consecrationes episcoporum, aut benedictiones abbatum non celebrent, aut crisma conficiant. Nec faciant archiepiscopi congregationem sæcularium, et dotent de bonis Cantuariensis ecclesiæ sine assensu conventus. Clerici vero habeant ecclesias, quas modo tenent quoad vixerint, sub annua pensione. Post obitum vero singulorum ad ecclesiam Cantuariensem revertentur.

Confraternity for the restoration of Winchester cathedral.

Dominus Wintoniensis G[odefridus] de Luci constituit confratriam pro reparatione ecclesiæ Wintoniensis, duraturam usque ad quinque annos completos.³

Obierunt Gaufridus comes de Pertico, et Alanus abbas Theokesberię qui fuerat prior Cantuarię.³

Rex Francorum cepit plurima oppida in Normannia.³

Fire at Worcester.

Ecclesia Wigorniensis tota cum omnibus domibus et officiis suis et majori et meliori parte totius villæ combusta est mense Aprilis.³

Capture of Arthur at Mirabeau by John.

Johannes rex Angliæ cum esset Cenomannis, die Martis⁴ proxima ante festum beati Petri ad Vincula, accepit matrem suam Alienor obsessam esse apud Pictaviam in oppido quod Mirabellum vocatur. Quo audito, confestim cum exercitu suo marchiiis suis bene munitis venit illuc, et cepit Arturum nepotem suum, et Gaufridum de Lizenan, et Hugonem Brun, et vice-

¹ The MS. is injured here ; and the injury was done before the entries after the end of 1202 were written.

² *concilia*] *consilia*, MS.

³ In the margin.

⁴ July 30.

comitem de Castro Haroldi, et cum eis ducentos A.D. 1202. milites, et plures, et cæteros omnes inimicos suos qui illuc convenerant; ita quod ex omnibus illis unus pes non evasit; ex quibus plures in Angliam missi sunt illic pœnitentiam agere quamvis inviti.

Arthurus,¹ nepos regis Johannis, filius Galfridi comitis Britanniae captus est apud oppidum Mirabel- lum. Obiit Galfridus comes de Pertico.²

MCCIII. Hoc anno rex Francorum cepit multa oppida in Normannia,² et multos viros nobiles Angliæ et Normanniae, et rex reliquit Normanniam.

MCCIV. Obiit Godefridus de Lucy episcopus Win-
toniensis, iii. idus Septembris. Obiit Alianora regina Death of queen Eleanor, etc.
et Sefredus episcopus Cycestrensis. Eodem anno rex Franciæ Philippus castella de Aundelle, de Valle Rodali, et alia quædam obsidione adquisivit, quæ prius fuerant f. 42 b.
regum Anglorum.

MCCV. Hoc anno duravit gelu per viginti ebdomadas Severe frost.
continuas. Obiit Hubertus Walteri archiepiscopus Death of archbishop Hubert Walter.
Cantuariensis vi. idus Julii. Petrus de Rupibus Romæ a Papa Innocentio tertio consecratus est in episcopum New coin- age.
Wintoniensem, Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis; et mutatio monetæ facta est.

MCCVI. Petrus, Wintoniensis episcopus, Roma rever- Peter de Rupibus enthroned at Winchester.
sus apud Wyntoniam solemnî processione receptus est, et intronizatus Dominica in Ramis Palmarum, xii. idus Aprilis. Johannes Florentinus³ cardinalis lega- tus sedis Apostolicæ, venit in Angliam mense Maii. Johannes rex Angliæ circa festum Sancti Barnabæ transfretavit in Aquitanniam.

MCCVII. Hoc anno assisa de tertio decimo facta est Election of Stephen Langton as archbishop of Canter- bury.
ad opus regis universaliter a clericis et laicis et per vim laicalem. Electus magister Stephanus de Lange- tonâ in archiepiscopum Cantuariensem a monachis

¹ A new handwriting begins here. | ² Florentinus] An error for de Ferentino.

² Repeated from above.

- A.D. 1200. **Expulsion of the Canterbury monks by John.** illius ecclesiæ; et quia rex eorum electioni non consentiebat, viliter fecit expellere in una die monachos Cantuarisæ a domo sua, scilicet lxiv., per Fulconem de Cantulupo, Robertum de eadem, Rogerum de Tornhelle, et per alios plurimos. Acta sunt hæc die translationis Sancti Swythuni. Eodem anno consecratus est in archiepiscopum dictus magister Stephanus a domino Papa Innocentio apud Byterbium,¹ xv. kal. Julii. Hoc anno natus apud Wintoniam Henricus filius regis Johannis de regina Isabella kal. Octobris, vocatus nomine avi sui Henricus.
- The Interdict.** MCCVIII. Hoc anno factum est interdictum generale in totam Angliam per Papam Innocentium. Fuerunt executores illius mandati episcopi Londoniensis,² Elyensis,³ et Wygorniensis;⁴ fuitque causa interdicti quia rex Johannes noluit admittere magistrum Stephanum in archiepiscopum, neque monachos ad institutionem domus suæ. Incepit interdictum hoc secunda feria a Passione Domini.
- Otho IV. emperor.** MCCIX. Philippo fratre imperatoris Henrici a quodam duce⁵ occiso, Oto ab universis Alemanniæ optimatibus in imperatorem electus est. Regina Isabella peperit filium nomine Ricardum, in die Epiphaniæ. Rex Johannes duxit exercitum in Scotiam, cui rex Willelmus occurrens pacem fecit cum eo. Inde rex reversus homagia ab universis liberis Angliæ suscepit. Facta sunt hæc mensibus Augusti et Septembris. Oto ab Alemannia Romam tendens apud Sanctum Petrum in imperatorem coronatur iv. non Octobris. Rex misit literas ad archiepiscopum Cantuariensem, ut veniret loqui secum apud Doroberniam; qui veniens præstolabatur eum ibi. Recurrentibus inter illos nunciis, infecto negotio archiepiscopus rediit in Galliam. Postea rex fecit archiepiscopum cum episcopis accersiri usque
- f. 43.**
- John's invasion of Scotland.**
- Coronation of Otho IV.**
- Fruitless interview between Stephen Langton and John.**

¹ Viterbo.² William of St. Mary Church.³ Eustace.⁴ Mauger.⁵ Otho of Wittelsbach.

Doveriam circa festum Sancti Dyonisii; et cum rex in A.D. 1209. partes illas venisset, noluit cum eis colloquium habere, sed recessit. Episcopi vero denuntiaverunt sententiam domini Papæ in regem¹ latam tenere, nisi infra quindecim dies satisfacisset ecclesiæ. Oto, de quo prius facta est mentio, statim post coronationem suam cœpit prosequi ecclesiam Romanam, quapropter dominus Papa Innocentius excommunicavit eum die Cœnæ.

Threats
of the
bishops.

Excommu-
nication of
Otho IV.

MCCX. Item hoc anno Johannes rex venit apud Doveriam, et mandavit archiepiscopo [ut] occurrat² ei apud Whytsande ex opposito; sed [quia] conductum habere non potuit, non applicuit. Judæi totius Angliæ multis miseriis affecti sunt. Ecclesiæ et domus religiosorum maximis exactionibus vexatæ fiscum non sine gravi dispendio ampliaverunt.

Ill-treat-
ment of the
Jews, and
exactions
from the
churches
and mo-
nasteries.

MCCXI. Hoc anno rex convocato exercitu Walliam ingressus est; et inde proficiens, Hyberniam ingressus circa Pentecosten quædam castra cepit; ibi iniit cum quibusdam Hybernensibus. Hugo de Lacy effugiens, et cæteras sibi subiciens, leges Angliæ in illa primo instituit. Uxor³ Willelmi de Braosa cum W[illelmo] filio suo juniore de castro Wyndesore fame periit. Willelmus senior apud Parisius obiit. Item circa mensem Augusti Johannes rex duxit exercitum in Walliam, et pervenit usque ad Snawedone, et accepit ibi obsides de pace, et fecit ibi quædam castra, quæ anno sequenti Wallenses destruxerunt, cum viderent duras condiciones sibi pacis imponi. Eodem anno

Invasion of
Wales and
Ireland.

venerunt nuntii domini Papæ, scilicet magister Pandulfus et Durandus, circa festum Sancti Johannis Baptistæ in Angliam ad petitionem regis, et fecerunt moram usque ad festum Sancti Michaelis; sed infecto⁴ pacis negotio, recesserunt.

Death of
William of
Braose and
of his wife
and son.
Invasion of
Wales.

Papal
nuncios in
England.

¹ regem] regni, MS.

² occurrat] occurrit, MS.

³ Matilda de la Haie.

⁴ infecto] in festo, MS.

A. D. 1212. MCCCII. Factus est motus exercitus Christianorum in Hispaniam contra Saracenos, et ex illis occisi sunt a Christianis ad æstimationem sexaginta milia, ut dicitur. Suwerk cum capella beati Thomæ et prioratus beatæ Mariæ, excepto rectorio, combustæ sunt.

John resigns his crown to Pandulf. MCCCIII. Philippus rex Francorum, permissione¹ domini Papæ, pervenit apud Kaleys. Johannes rex Angliæ fuit apud Rie cum exercitu Angliæ, et tradidit coronam suam ibi Pandulfo, et fecit se tributarium Romanæ ecclesiæ, reddendo annuatim mille marcas. Stephano archiepiscopo vix suscepto, absolutus est ab eodem, die Sanctæ Margaretæ apud Wyntoniam, durante tamen interdicto.

f. 44. MCCCIV. Hoc anno transfretavit Johannes rex in Aquitanniam post Purificationem; cumque applicuisset, susceptus est fere ab omnibus magnatibus illius terræ. Nicholaus Tuscaleus venit legatus Angliam, et solutum est interdictum Londoniæ, in depositione Sancti Swythini. Item eodem anno orta est dissensio inter regem et barones.

Third Lateran Council, Nov. 11. MCCCXV. Innocentius Papa celebravit generale concilium apud Lateranum, die Sancti Martini. Johannes rex suscepit crucem in capite Jejunii.

Prince Louis in England; MCCCXVI. Lodovicus applicuit² in Tanet sabbato post Ascensionem. Johannes rex terga dedit, licet facile posset resistere. In vigilia Pentecostes venit Johannes Wyntoniam et Galas legatus. In crastino Pentecostes, scilicet feria secunda, veniente Lodovico, rex recessit cum P[etro] Wyntoniensi episcopo, qui die Pentecostes excommunicaverunt Lodovicum et omnes suos fautores. Rex autem tradidit castrum Wyntonie Saverico de Maulyona ad custodiendum cum civitate; qui statim post recessum regis suburbium igne succendit, et recessit. Cives reddiderunt Lodovico civitatem. Lodovicus obsedit castrum, et post multos

Castles taken by Louis.

who is excommunicated by Peter de Rupibus.

¹ *permissione*] promissione, MS. | ² *applicuit*] applicavit, MS.

dies traditum est ei castrum per consilium dicti A.D. 1216. Savarici, et postea in brevi cepit cætera castella Siege of Dover Castle.
 Hanteacyræ. Deinde obsedit castrum Doroberniæ.
 Obiit Innocentius Papa, cui successit Honorius. Death of Innocent III. and of John.
 obiit Johannes rex xiv. kal. Novembris apud Newerke, et corpus ejus humatum est Wygorniæ.
 Et Henricus filius ejus annorum decem coronatus in Coronation of Henry III. at Gloucester, Oct. 28.
 regem est in die Apostolorum Symonis et Judæ apud Gloverniam a legato Gales et multis aliis.
 Prima coronatio.

MCCXVII. Lodovicus rediit in Franciam et post f. 44 b.
 Pascha revertitur. Barones capti sunt in Lyncolnia; Battle of Lincoln.
 occisus est comes de Pertico. Loudovicus misit in Franciam propter auxilium, quod fuit totum destructum in mari. Postea Loudovicus absolutus recessit ab Departure of Louis from England.
 Anglia. Ricardus¹ episcopus Cycestris translatus est usque Sarum.

MCCXVIII. Facta est plena confirmatio pacis per juramentum ab archiepiscopo, episcopis, baronibus, et omnibus Angliæ principibus. Comes Cestriæ² cum multis aliis adiit Jerusalem. Damietta obsessa est a Christianis.

MCCXIX. Rex Henricus IV.³ primo habuit sigillum, scilicet tertio anno regni sui et ætatis suæ duodecimo. Soluta est vicesima pars trium annorum ab Anglis ecclesiæ Romanæ. Damietta capta est a Christianis viii. Capture of Damietta.
 idus Novembris.

MCCXX. Henricus rex portavit coronam die Pentecostes apud Westmonasterium, scilicet archiepiscopo ei Second coronation of Henry III.
 imponente. Translatio Sancti Thomæ. Item factum est tallagium per totam Angliam, scilicet de caruca Coronation of the emperor Frederick II.
 duos solidos. Frethericus rex Scyciliæ coronatus est in imperatorem ab Honorio Papa.

¹ Richard Poore.

² Ralph Blundevil.

³ IV.] Sic, the young prince

Henry, son of Henry II., being counted as Henry III.

A.D. 1221. MCCXXI. Henricus rex dedit Johannam sororem suam regi Scotiæ. Damieta recuperata est a Saracenis. Marriage of princess Joanna to Alexander II., king of Scotland. P[etrus] episcopus Wyntoniensis profectus est apud Sanctum Jacobum. Idem episcopus suscepit crucem. Item crux Dominica reddita est Christianis, quia clerici novam religionem professi sunt. Quidam presbyter fecit se crucifigi a duabus mulieribus. Peter de Rupibus goes to Compostella.

f. 45. Council at Oxford. MCCXXII. Stephanus archiepiscopus celebravit concilium apud Oxoniam. Commotio aeris facta est tam magna quod turres, domos, et arbores prostravit. Obiit Ranulphus¹ episcopus Cycestriæ, cui successit Radulphus de Nova Villa. Obiit Johannes [abbas] de Hyda, cui successit Walterus ejusdem ecclesiæ monachus.

Arrival of John, king of Jerusalem, in England. MCCXXIII. Johannes rex Jerosolimæ venit in Angliam. Obiit Philippus rex Franciæ, cui successit Lodovicus filius ejus.

Death of Philip Augustus. Marriage of princess [Eleanor] with William Marshall the younger. Siege of Bedford castle. MCCXXIV. Henricus rex dedit sororem suam Isabellam² Marescallo juniore in uxorem. Idem rex obsedit castellum de Bedeforde, quod redditum est ei in vigilia Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, et fecit omnes fere suspendi quos intus invenit. P[etrus] episcopus Wyntonis in plena synodo³ excommunicavit molestatores et insurgentes contra jura ecclesiæ. Ecclesia de Motesfonte⁴ dedicata est.

Prince Richard made earl of Cornwall. Snow on June 24. MCCXXV. Facta est assisa de quinta decima per totam Angliam pro antiquis libertatibus quæ redditæ sunt in octabis sancti Hylarii Londoniæ. Henricus rex fecit Ricardum fratrem suum militem in die Purificationis, et dedit ei comitatum Cornubiæ; et postea circa mediam Quadragesimam misit eum in Wasconiam cum lxx. militibus. Nix venit immensa in festo beati Johannis Baptistæ, tonitruum et fulgur.

Death of Louis VIII. f. 45 b. MCCXXVI. Obiit Lodovicus rex Franciæ, cui successit Lodovicus filius ejus.

¹ Ralph de Warham.

² An error for *Alianoram*.

³ *synodo*] *synoda*, MS.

⁴ Mottisfont, Hants.

MCCXXVII. Obiit Honorius Papa ; successit Gregorius. A.D. 1227. Ricardus comes rediit de Wasconia, idus Julii. P[etrus]¹ Death of Honorius episcopus² Wyntoniensis, et W[illelmus]³ episcopus III. Exoniensis arripuerunt iter versus Terram Sanctam.

MCCXXVIII. Obiit Stephanus archiepiscopus Cantuariensis, non. Julii. Ricardus⁴ episcopus Sarum factus Death of Stephen Langton. est episcopus Dunelmensis. Walterus⁵ monachus Cantuariæ electus est in archiepiscopum. Henricus rex cum exercitu perrexit in Walliam. Dissensio orta est inter Papam Gregorium et F[redericum] imperatorem. Papa exegit decimam ab Anglica ecclesia. Imperator Frederick II. in Palestine. Sept. 8. adiit Terram Sanctam, et applicuit Acon in vigilia Nativitatis beatæ Virginis.

MCCXXIX. Robertus de Byngemham factus est episcopus Sarum. Ricardus⁶ cancellarius Lyncollniæ, factus est archiepiscopus Cantuariensis. Jerusalem recuperata Recovery of Jerusalem. est a Christianis. Henricus rex cum toto exercitu suo Angliæ fuit apud Portesmuth post festum Sancti Michaelis. Comes⁷ Britannicæ venit in Angliam.

MCCXXX. Henricus rex cum suo exercitu totius Angliæ in die Apostolorum Philippi et Jacobi misit se in mare, profecturus in Britanniam. Willelmus de Brewes William de Braose hanged by Llewellyn. suspensus est a Lewelynci. Pacificati sunt Papa G[regorius] et F[redericus] imperator. Henricus rex rediit in Angliam post festum Omnium Sanctorum ; in majori ecclesia Wyntoniensi cum solemnibus processione a conventu susceptus est, præsentibus Ricardo archiepiscopo Cantuariensi cum quibusdam suffraganeis suis. f. 46.

MCCXXXI. Henricus rex firmavit castrum Matildis Castle Mand fortified. in Wallia. Obiit Willelmus Marescallus junior. Obiit Rogerus archidiaconus Wyntonisæ peregrinus. Ecclesia Death of archbishop Richard Weathershed. Sancti Egidii Wyntonisæ combusta est. Ricardus

¹ Peter de Rupibus.

² MS. inserts *Exoniensis*.

³ William Brewer.

⁴ Richard Poore.

⁵ Walter de Hemspham, set aside by the Pope and the king.

⁶ Richard Weathershed.

⁷ Henry.

A.D. 1231. archiepiscopus Cantuariensis obiit versus Romam apud Peruse. P[etrus] episcopus Wyntoniensis reversus est a Terra Sancta, receptus in ecclesia sua die Sancti Petri ad Vincula; et obtulit pedem Sancti Philippi. Radulfus¹ episcopus Cycestriæ electus est in archiepiscopum Cantuariensem, sed a domino Papa quassatus.

MCCXXXII. Henricus rex commisit P[etro] episcopo Wyntoniensi plurimos comitatus et castella in custodia, et P[etro] de Rywallis thesaurariam suam. Hubertus de Burgo captus est et incarceratus apud Divises. Magister Johannes Blundus electus est in archiepiscopum Cantuariensem, sed quassatus a domino Papa.

Murder of a boy by the Jews. Puer quidam, nomine Stephanus, cruciatus est et occisus a Judæis Wyntonix xvi. kal. Novembris.

Edmund of Abingdon archbishop of Canterbury. MCCXXXIII. Magister Eadmundus, thesaurarius Saresbiriensis, electus est in archiepiscopum Cantuariensem, et a domino Papa confirmatus. Orta est discordia inter regem Henricum et Ricardum Marescallum. Raptus est Hubertus de Burgo de Devises. In vigilia Sanctæ Margaretæ inundatio maxima pluviarum, per quam magna pars totius Angliæ periclitavit, scilicet fruges et hujusmodi.

Heavy rains on July 19. Consecratus est magister Eadmundus in archiepiscopum Cantuariensem iv. non. Aprilis. Ricardus Marescallus occisus in Hybernia. Gilbertus frater ejus factus est Marescallus. Archiepiscopus pacificavit omnes qui erant contra regem, scilicet G[ilbertum] Marescallum,² Hubertum de Burgo, R[icardum] Syward, et G[ilbertum] Basset. Orta est discordia inter regem Henricum, et Petrum episcopum Wyntoniensem et P[etrum] de Ryvallis. Inhibita eorum transfretatio apud Dove, et in vigilia Apostolorum Petri et Pauli venerunt apud Wyntoniam. In depositione Sancti Swythuni venit Ricardus Syward et multi alii, quærentes Petrum de

f. 46 b.
Richard Marshall killed in Ireland.
Disturbances at Winchester, July 2.

¹ Ralph Neville.

| ² Marescallum] Marescallus, MS.

Ryvallis, quem minime invenientes, equos episcopi et prioris violenter abduxerunt. Episcopus vero hujusmodi invasores excommunicavit, et interdicta est ecclesia et tota civitas. Mane autem poenituerunt et absoluti sunt. In crastino reconciliata est ecclesia et civitas.

Petrus episcopus Wyntoniensis in crastino Cinerum profectus est Romam; transfretavit iv. non. Martii. Eodem mense pacificati sunt idem episcopus Petrus et monachi Sancti Swythini, die Sancti Cuthberti per W. officialem et magistrum R. de Stanford.

A.D. 1233.
The bishop of Winchester and his monks reconciled, March 20.

MCCXXXV. Frethericus imperator accepit Isabellam sororem regis Henrici in uxorem. Magister Robertus Grosseteste factus est episcopus Lyncolnæ xv. kal. Junii. Pacificati sunt Papa Gregorius et Romani. Abbatia de Torreus¹ combusta est non. Maii. Gilbertus Marescallus duxit in uxorem [sororem]² regis Scotiæ. Henricus rex duxit in uxorem Alyenoram filiam comitis de Province.

Marriage of Frederick II. and the princess Isabella.

Grosseteste bishop of Lincoln.

Marriage of Gilbert Marshall.

MCCXXXVI. Petrus³ episcopus Wyntoniensis a Roma rediens, venit Wyntoniam in die Sancti Andree. Henricus rex convocavit omnes magnates Angliæ apud Londoniam mense Januarii, et de consilio eorum quasdam leges constituit per Angliam. Quædam balæna capta fuit apud Molebrok mense Septembris, quæ adjudicata fuit coram rege priori et conventui Wyntonie. Ricardus comes et Gilbertus Marescallus acceperunt crucem.

Marriage of Henry III. and Eleanor of Provence. f. 47.

A whale caught at Milbrook.

MCXXXVII. Oto legatus venit in Angliam mense Augusti; in octabis Sancti Martini celebravit concilium apud Londoniam. Eadmundus archiepiscopus Cantuariensis profectus est Romam. Tricesima tam clericorum quam laicorum propter libertates suas habendas regi soluta est.

Arrival of the legate Otho.

MCCXXXVIII. Obiit Petrus episcopus Wyntonie v.

¹ Torre in Devonshire.

² Margaret, sister of Alexander II.

³ Petrus] Philippus, MS.

A.D. 1238. idus Julii. Eadmundus archiepiscopus Cantuariensis a Roma reversus, venit in Angliam mense Februarii. Oto legatus propter quandam turbationem clericorum Oxoniæ aufugit¹ apud Oseneye.

Birth of Edward I.

MCCXXXIX. Edwardus primogenitus regis Henrici et Alianoræ reginæ natus est Londoniæ xiv. kal. Julii. Item Willelmus de Ralye consecratus in episcopum Norewycensem ab Edmundo archiepiscopo Londoniæ. Eodem anno Gregorius Papa exegit quintam decimam ecclesiarum Angliæ. Orta est dissensio, inter Gregorium Papam scilicet et imperatorem. Oto legatus interdixit ecclesiam Wyntonæ quia non poterit videre thesaurum.

Interdict at Winchester by the legate.

MCCXL. Postulatio Willelmi de Raley episcopi Norewycensis in episcopum Wyntoniensem vi. idus

Richard of Cornwall goes to the Holy land. f. 47 b.

July 1. Voluntary exile and death of archbishop Edmund.

Capture of Otho, the legate, by Frederick II.

Junii. Ricardus comes Cornubiæ arripuit iter versus Terram Sanctam xv. kal. Julii. Pacificati sunt dominus rex et Gilbertus Marescallus. Idem Gilbertus cruce signatus transfretavit in vigilia Depositionis Sancti Swythuni. Sanctus Eadmundus transfretavit, quia non potuit facere officium suum pro rege et Otone legato, et obiit prope Punteny xi. kal. Septembris, et sepultum fuit corpus ejus in abbacia de Pontiniaco. Oto legatus recessit ab Anglia, et captus fuit versus Romanam a Fretherico imperatore una cum legato Franciæ et eorum sequacibus necnon et thesauro non modico.

The feretry of S. Swithin injured by the fall of the vane of the tower.

MCCXLI. Feretrum Sancti Swythuni fractum est flabello de turri cadente; reliquiæ ejusdem sancti ostensæ sunt xvi. kal. Junii. Magister N[icholas] de Franham consecratus est in episcopum Dunelmensem v. idus Junii. Obiit Gregorius Papa infra octabas beatæ Virginis, cui successit Cælestinus. Obiit Gilbertus Marescallus v. kal. Junii. Walterus frater ejus factus est comes de Penbrok. Ricardus comes Cornubiæ venit in Angliam mense Januarii, et die Sancti

¹ aufugit] affigit, MS.

Pauli¹ venit Londoniam. Henricus rex subjugavit sibi Walliam, et constituit ibi leges Anglicanas. A.D. 1241.
Reduction
of Wales.

MCCXLII. Henricus rex et Alianora regina venerunt Wyntoniam v. kal. Maii. Die Apostolorum Philippi et Jacobi venit regina in capitulo Wyntoniae, receptura societatem. Die translationis Sancti Nicholai² rex et regina, Ricardus comes frater regis, et Ricardus Marescallus miserunt se in mare apud Portesmoth versus Wasconiam. The king
and queen
at Win-
chester.
The queen
in the
chapter of
Winches-
ter,
May 1.
f. 48.

MCCXLIII. Rex rediens de Wasconia applicuit apud Portesmoth vii. kal. Octobris, et in vigilia Sancti Michaelis venit Wyntoniam. Synobaldus cardinalis factus est Papa, et vocatus Innocentius quartus. Die Apostolorum Petri et Pauli, Willelmus de Raleger translatus est in episcopum Wyntoniae et confirmatus; qui in vigilia Natalis venit Wyntoniam, sed intrare non potuit, et accessit nudis pedibus ad singulas portas civitatis quae clausae fuerunt contra ipsum praeepto regis. Hoc viso simplex recessit, et in crastino Sancti Thomae martyris venit ad portam de Kyngate praedicans populo verbum Dei, qua praedicatione finita, interdixit matricem ecclesiam et ceteras ecclesias infra muros civitatis existentes, et excommunicavit monachos et clericos et majores civitatis et omnes ballivos ejus. Item transfretavit ix. kal. Martii, quia quidam machinabantur ei malum. Bonifacius admissus est ad sedem Cantuariensem, et a domino Papa confirmatus in natali beatae Mariae.³ Ricardus frater regis Henrici desponsavit Sencheam, filiam comitis Provence, sororem reginae Alienorae. Regina peperit filiam in Wasconia nomine Margareta. Pope Inno-
cent IV.
William de
Raleigh
made bi-
shop of
Winches-
ter.
His recep-
tion at
Winches-
ter.
Boniface of
Savoy
archbishop
of Canter-
bury.
Marriage
of Richard
of Corn-
wall and
Sanchia of
Provence.

MCCXLIV. [Bonifacius] electus Cantuariensis venit in Angliam die Sancti Gregorii.⁴ Innocentius Papa venit Lugdoniam mense Januarii. Orta est discordia Innocent
IV. goes to
Lyons.

¹ Jan. 25.

² May 9.

³ Jan. 1.

⁴ March 12.

- A.D. 1244. inter Henricum regem Angliæ et regem Scotiæ et
 Quarrel between Henry III. and Alexander II. and the Welsh. f. 48 b. William de Raleigh in possession of the bishoprick of Winchester. Birth of prince Edmund. Excommunication of Frederick II. at the Council of Lyons. Parliament in London respecting the Papal tribute. Dedication of the church of Beaulieu (Hants). Parliament at Oxford.
- Walenses; sed pacificati sunt rex Angliæ et rex Scotiæ. Rex Angliæ movit exercitum versus Wales. Willelmus episcopus Wintoniensis ad mandatum regis reversus est in Angliam, et dedit ei rex osculum pacis. Solutum est interdictum Wyntoniensis ecclesiæ die decollationis Sancti Johannis Baptistæ,¹ et recepit idem Willelmus episcopus possessionem episcopatus. R[ogerus] præcentor Sarum consecratus est in episcopum Bathoniæ iii. idus Septembris a Willelmo episcopo Wyntonis, et Fulco Basset in episcopum Londoniæ ab eodem Willelmo apud Londoniam. Alienora regina peperit filium nomine Eadmundum xvii. kal. Februarii. MCCXLV. Innocentius Papa celebravit generale concilium apud Lugdonum, ubi excommunicavit Fredericum imperatorem et degradavit, necnon Henricum de Landgrave² loco imperatoris instituens. In vigilia Sanctæ Margaretæ³ Henricus rex arripuit iter versus Walliam. Reversio episcopi Willelmi Wyntoniensis a Lugdono; venit Wyntoniam x. kal. Julii. Henricus rex tenuit parlamentum suum Londoniæ xv. kal. Aprilis de tributo Papæ. Privilegium quoddam⁴ redditum est monachis Wyntoniensibus, quod dolose per Willelmum episcopum fuerat sublatum. MCCXLVI. Dedicatio ecclesiæ Belli Loci Regis xv. kal. Julii a Willelmo episcopo Wyntonis. Henricus rex habuit apud Wyntoniam grande colloquium, idus Julii, ubi saysivit comitissam de Warena de virga Marescalli. xi. kal. Martii terræmotus magnus per totum Occidentem. MCCXLVII. Gualterus prior Wyntonis iii. non. Aprilis de prioratu suo discessit, cui successit Johannes de Calceto. Parliamentum grande apud Oxoniam⁵ xiii.

¹ Aug. 29.² i.e. Henry Raspe, Landgrave of Thuringia.³ July 19.⁴ quoddam] qndā, MS.⁵ Oxoniam] Exoniam, MS.

kal. Maii. Item translatio Sancti Edmundi archiepiscopi A.D. 1247.
Cantuariensis apud Pontiniacum, v. idus Junii. Willel- f. 49.
mus de Eboraco consecratus est in episcopum Sarum, Translation of S.
ii. idus Julii, a Fulcone episcopo Londoniæ. Rex fuit Edmund at
Wyntoniam ad Natale. In octabis Epiphaniæ escam- Pontigny.
bium novæ monetæ et aliorum denariorum ibidem. New coin-
age.
Obiit R[ogerus] episcopus Bathoniensis.

MCCXLVIII. Nova moneta fabricata est apud Wyn- New coin-
toniam post octabas Epiphaniæ. Obiit Walterus age.
abbas de Hyda; successit Rogerus de Sancto Walerico.
Item v. kal. Junii, scilicet die Ascensionis, cecidit Fall of the
flabellum de turri Sancti Swythuni, quando classicum vane of the
vesperinum pulsabatur, et fere contrivit J. monachum. Swithin.
Item mense Julii magnum parliamentum apud Lon- Parliament
doniam de magnatibus totius Angliæ, sed effectum in London.
non habuit. Item justiciarii itinerantes in crastino The justi-
Sancti Hyllarii apud Wintoniam, scilicet Henricus de ces itine-
Bathonia, Rogerus de Cobbame, Willelmus de Wiltone, rant at
et Rogerus de Cerne. N[icholas] episcopus Dunel- Winches-
mensis renuntiavit episcopatu suo ad Purificationem ter.
beatæ Mariæ. Lodovicus rex Franciæ arripuit iter S. Louis
versus Terram Sanctam xv. kal. Maii. joins the
crusade.

MCCXLIX. Rex tenuit Pentecosten suam apud Wyn- Capture of
toniam. Damietta capta fuit a rege Franciæ viii. idus Damietta.
Junii. Bonifacius archiepiscopus Cantuariensis appli- Sept. 21.
cuit in Angliam die Sancti Mathæi Apostoli, et eodem f. 49 b.
die convocatum fuit generale capitulum apud Oxoniam; Oct. 14.
sed prolongatum fuit usque ad festum Sancti Kalixti
Papæ apud Londoniam, quia tunc omnes prælati
Oxoniam non convenerant. Bonifacius Cantuariensis Arch-
intronizatus est in festo Omnium Sanctorum. Item bishop
rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam, et Bone- Boniface
facius Cantuariensis archiepiscopus celebravit Missam; enthroned,
ubi rex inimicos suos de Wasconia fecit sibi tribu- Nov. 1.
tarios. Johannes de Calceto prior Wyntoniam electus
est in abbatem de Burgo, cui successit Willelmus de
Tantone die Sanctæ Scolasticæ virginis. Ricardus Feb. 10.

A. D. 1249. comes transfretavit cum pluribus magnatibus ad Papam in principio Quadragesimæ. Henricus rex cruce signatus est in medio Quadragesimæ. Transfretatio Willelmi episcopi Wyntoniensis, et episcopi Lyncolniensis,¹ et aliorum plurimorum post mediam Quadragesimam ad Papam Lugdoni. Facta strage Christianorum a Saracenis, vix reservatus est rex Franciæ; et Damietta reddita est Saracenis.

Defeat of S. Louis and loss of Damietta.

Quarrel between Boniface and the bishop of London on the question of visitation. Death of Frederick II. f. 50.

S. Louis released.

Innocent IV. leaves Lyons.

The Pastoureaux.

June 24.

July 23.

MCCL. Reversus est comes Ricardus a Lugdono. Orta est gravis dissensio inter Bonifacium Cantuariensem archiepiscopum et inter Fukconem Londoniensem et canonicos Sancti Pauli, pro visitatione faciendâ in ipsa ecclesia. Obiit Fredericus imperator Romanorum. Item obiit Willelmus episcopus Wyntoniensis Turonis, et kal. Septembris ibidem sepultus est in ecclesia Sancti Martini. Electus est Adomarus, frater regis Angliæ, ad episcopatum Wyntoniæ ii. non. Novembris, et xix. kal. Februarii a domino Papa confirmatus est. Henricus rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam. Lodovicus rex Franciæ liberatus est, quia Damietta reddita est Saracenis. Magister Hospitalis qui dudum fuerat incarceratus, solu[tu]s est a carcere Babylonis, et ipse Soldanus Babylonis ab eodem arma suscepit.

MCCL. Tonitruum et magna coruscatio in die Sancti Dunstani. Innocentius Papa recessit a Lugdono. Henricus rex fuit in die Pentecostes apud Wyntoniam. Congregatio pastorum in Gallia, numero vero dicebatur triginta, qui omnes clericos habuerunt suspectos, et contra fidem hæretice prædicaverunt. Dominus Adomarus, electus Wyntoniensis, applicuit in Angliam apud Doveriam die natalis Sancti Johannis Baptistæ, qui in crastino Magdalensæ venit Wyntoniam, et cum magna processione susceptus est, domino rege præ-

¹ Robert Grosseteste.

sente et multis aliis. Dedicatio ecclesiæ de Heyles A.D. 1251.
 comitis Ricardi, non. Novembris. Dominus rex tenuit Dedication
 Natale suum apud Eboracum cum magnatibus Angliæ, of the
 ubi tradidit regi Scotiæ Margaretam filiam suam in church of
 uxorem, et ipsum fecit militem, et homagium suscepit Hales.
 ab eodem; et in crastino, scilicet die Sancti Stephani, Princess
 desponsata est dicta puella. In octavo Epiphaniæ Margaret
 magnus ventus et horribilis, unde multa pericula in given in
 mari et in terra evenerunt. marriage
to Alexander III,
king of
Scotland.

MCCLII. Post octabas Paschæ data fuit [sententia]¹ Storms.
 diffinitiva a domino Papa pro domino Bonifacio Can- f. 50 b.
 tuariensi archiepiscopo contra episcopum et canonicos² The ques-
 Londonienses, pro visitatione facienda in ipsa ecclesia tion on the
 et in cunctis ecclesiis provinciæ suæ. Item tanta visitatorial
 siccitas fuit a Pascha usque ad festum Sancti Michaelis, power of
 quod segetes et herbæ omnino aruerunt. Henricus the arch-
 rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam. bishop of
Canterbury
settled.

Obiit magister Ricardus de Wyce, episcopus Cyces- Quarrel
 trensis, vi. idus Aprilis; cui successit Johannes cog- between
 nomento Episcopus, canonicus ejusdem ecclesiæ. Magna Boniface
 discordia inter Bonifacium Cantuariensem archiepiscop- and the
 um et Audomarum electum Wyntoniensem pro advo- bishop
 catione hospitalis beati Thomæ Martyris de Suwerk; elect of
 tandem pacificati sunt. Obiit Blanche regina Franciæ. Winches-
ter.

MCCLIII. In festo Sanctæ Trinitatis quod fuit xvii. Henry III.
 kal. Julii, Henricus rex Angliæ fuit apud Wyntoniam, crosses to
 et inde porrexit apud Portesmouth, et ibi congregavit Gascony.
 exercitum ad transfretandum in Wasconiam, et fecit and lands
 moram ibidem usque ad viii. idus Augusti, quo die at Bor-
 profectus est, et in vigilia beati Bartholomæi applicuit deaux,
 apud Burdegale; et terra Angliæ tradita fuit custo- Aug. 24.
 dienda dominæ Alianoræ reginæ et Bonifacio archi-
 episcopo Cantuariensi et Ricardo comiti Cornubiæ.

¹ Blank in MS.[² canonicos] canonicæ, MS.

A.D. 1268. Item convocatio omnium abbatum et priorum nigri ordinis facta fuit apud Oxoniam¹ in crastino Sancti Mathæi Apostoli et Evangelistæ, propter quoddam privilegium a domino Papa omnibus episcopis Angliæ transmissum in gravamen ordinis monastici. Obiit Robertus Grosseteste episcopus Lyncolniæ iv. non. Octobris, cui successit Henricus de Lexingtone, canonicus et decanus ejusdem ecclesiæ, per electionem, xvi. kal. Junii. Item obiit Hugo de Rupibus archidiaconus Wyntonisæ. Alianora regina peperit filiam x. kal. Decembris, nomine Katerina; sic nominatam quia die Sanctæ Katerinæ fuit baptizata. Item orta est magna dissensio inter monachos Wyntonienses et Audomarum electum ejusdem, quare W[illelmus] de Tantonæ prior transfretavit ad Papam. Obiit Conradus filius Frederici imperatoris.

MCCLIV. Alianora regina in vigilia Pentecostes venit Wyntoniam, et sexta feria recessit versus Portesmuth, ad transfretandum in Wasconiam cum Edwardo primogenito suo ad regem. Consecratus est Henricus de Lexingtone in episcopum Lyncolniensem Dominica post Ascensionem a Bonifacio Cantuariensi archiepiscopo apud Londoniam. Obiit H[ugo]² Elyensis episcopus, quondam abbas Sancti Eadmundi, cui successit magister W[illelmus] de Kylkenni, cancellarius domini regis. Rex Franciæ rediens a Terra Sancta venit in Galliam. Henricus filius imperatoris, nepos regis Angliæ, veneno est extinctus. Innocentius Papa porrexit in Apuliam et Calabriam. Edwardus primogenitus regis Angliæ veniens in Wasconiam profectus est in Hispaniam, et desponsavit filiam regis Hispaniæ, et ibi factus est miles cum multis aliis. Henricus rex, subjugata sibi Gasconia, rediens per

Assembly of black monks at Oxford, Sept. 22. f. 51.
Death of Grosseteste.
Birth of princess Catharine.
Quarrel between the bishop and the monks of Winchester [see below, p. 95].
Queen Eleanor at Winchester, May 30.
May 24.
Return of S. Louis.
Death of Henry, son of Frederick II.
Marriage of prince Edward and Eleanor of Castile. f. 51 b.

¹ Oxoniam] Exoniam, MS.| ² Hugh Northwold.

Franciam venit Parisius cum regina, ubi a rege Franciæ cum magno honore susceptus est. Inde veniens in Flandriam tenuit Natale suum apud Boloniam supra Mare; die Sancti Johannis applicuit apud Doveriam. Concessa est domino regi decima omnium ecclesiarum Angliæ. Item mortuus est Innocentius Papa in Apulea circa festum Sancti Nicholai, cui successit Hostiensis episcopus, et vocatus est Alexander. Traditum est sigillum regis Henrico de Wengham. Willelmus prior Wyntonix venit Romam, cui Innocentius Papa ante obitum suum dederat de consensu fratrum annulum, mitram, baculum, et alias dignitates. Quare adiit curiam Romanam, fuit causa hæc; quia dominus Audomarus electus ipsum privaverat prioratu suo, et cæteros obedientiaris suis obedientiis, quia renuerunt reddere comptum de bonis ecclesiæ apud Wlvensiam coram fidelibus episcopi, sicut antea facere consueverant.

A.D. 1254.
Henry III.
and Elea-
nor at
Paris.
Dec. 27.

Death of
Innocent
IV.

Account of
the quarrel
between
the bishop
and the
monks of
Winches-
ter.

MCCCLV. Obiit Walterus de Gray archiepiscopus Eboraci. Henricus rex tenuit concilium suum apud Westmonasterium, et voluit habere tallagium per totam Angliam; sed magnates non consenserunt. Item Papa concessit regi decimam omnium religiosorum per totam Angliam. Item dominus rex voluit pacificare Audomarum electum et monachos Wyntonienses; sed conventus sperabat meliorem pacem consequi per dominum Papam, renuit pacem, et inde deceptus fuit.

f. 52.
Attempt of
the king to
make peace
at Win-
chester.

MCCCLVI. Rex Scotiæ cum uxore sua Margareta filia regis Angliæ, venit usque Wudestoke, ubi rex propter eorum adventum cum magnatibus Angliæ magnum tenuit convivium in festum Assumptionis. Pacificati sunt Audomarus electus et monachi Wyntonienses. Magister E[gidius] de Brydeport electus est in episcopum Sarum, et confirmatus a domino Papa, et consecratus a domino Bonifacio Cantuariensi archiepiscopo, v. idus Martii. Magister Sewallus electus Eboracensis consecratus est x. kal. Augusti in

Alexander
III., king
of Scot-
land, and
Margaret
at Wood-
stock.
Peace at
Winches-
ter.

A.D. 1256. ecclesia sua Eboraci. Obiit abbas de Middeltone,¹ cui successit W[illelmus] de Tantonone quondam prior Wyn-toniæ, qui obligaverat Kavorcinis ecclesiam Wyn-toniensem in septem marcis propter placitum quod fuit inter Audomarum electum et monachos Wyn-tonienses, unde dictus Audomarus electus solvit dictis Kavorcinis pro dictis monachis quatuor marcas una die apud Londoniam, pro quarum medietate conventus Wyntonie communi consensu et voluntate concessit dicto electo et suis successoribus in perpetuum insulam de Portlande cum membris de Waymue, Wyke, et Helewelle;² et fuit confirmatum tam per Papam Alexandrum quam regem. Item mense Novembris electus est comes Ricardus in regem Allemanniæ. Justiciarii itinerantes apud Wyntoniam post festum Sancti Hyllarii, quorum R[obertus] Wallerand fuit capitulis. Audomarus Wyntoniensis electus transfretavit in patriam suam die Conversionis Sancti Pauli, et rediit Dominica proxima post festum Exaltationis Sanctæ Crucis. Item xv. kal. Aprilis apud Londoniam fuit magnum parliamentum omnium magnatum Angliæ de rebus intestatorum quas dominus rex vendebat, per literas domini Papæ sibi super his concessas.

In Pascha Henricus rex Londoniæ fuit et multi magnates Angliæ, eo quod Ricardus comes Cornubiæ electus Alemanniæ paravit se ad transfretandum in Alemanniam; qui coronatus est in regem Alemanniæ xvi. kal. Junii apud Eyse capellam. Item in octabis Assumptionis beatæ Mariæ fuit convocatio omnium prælatorum apud Londoniam coram Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo, ad tractandum de statu Anglicanæ ecclesiæ; sed imperfectum fuit negotium propter gwerram regis in Wallia. Obiit episcopus Exoniensis,³ cui suc-

f. 52 b.
Richard of Cornwall elected king of Germany.
The justices itinerant at Winchester.
The bishop elect of Winchester absent from Jan. 25 to Sept. 17.
Coronation of Richard of Cornwall at Aix-la-Chapelle.
Convocation in London on the state of the church, Aug. 22.

¹ William de Stokes.
² Elwell, near Upway.

³ Richard le Blund.

cessit magister Walterus¹ archidiaconus Surreye, mense A.D. 1257 Februarii.

MCCLVIII. Rex tenuit Pentecosten suum apud Wintoniam, et inde recessit usque Wodestoke. Congregatio *f. 53.* comitum et baronum et omnium magnatum Angliæ Parliament at Oxford and then at Winchester, July 2. July 11. apud Oxoniam² ad parlamentum, et inde venientes Wyntoniam circa festum depositionis sancti Swithini, commorabant ibidem usque post Translationem sancti Benedicti ubi exularunt W[illelmum] de Valencia, Galfridum et Gwydonem fratres ejus; et Audomarus electus, frater eorum, sævitia et austeritate baronum compulsus, eligere debuit aut carcerem subire cum uno de fratribus prædictis ad voluntatem baronum, aut cum aliis fratribus suis terram exire tanquam exulus. Exile of the king's relations.

Auditis hujusmodi conditionibus, timens seditionem baronum, elegit potius cum dictis transfretare. Fuit etiam tunc temporis discordia³ inter dominum regem et Edwardum filium suum, sed in capitulo Sancti Swythini Wyntoniensis sunt pacificati. Obiit abbas Westmonasterii⁴ tunc temporis Wyntoniæ. Andreas de Londonia, quem dictus electus priorem fecit Wyntoniæ, prioratum suum resignavit iv. idus Julii, et eodem die per compromissionem electus est iterum in priorem, ratione minarum Ricardi comitis Gloverniæ et aliorum magnatum. Dedicatio ecclesiæ Sarum iii. kal. Octobris. Convocatio omnium magnatum Angliæ Londoniæ ad festum Translationis Sancti Edwardi.⁵ Dicto Audomaro electo adhuc vivente⁶ et in curia Romana pro jure suo existente, monachi Wyntonienses elegerunt Henricum de Wengham, v. non Januarii, in episcopum Wyntoniæ per formam compromissionis. Item in octabis Purificationis beatæ Mariæ facta fuit convocatio omnium episcoporum et abbatum Angliæ Aymer, bishop elect of Winchester, goes into exile. Quarrel between the king and prince Edward. Church of Salisbury dedicated. Henry de Wengham elected bishop of Winchester by the monks, though Aymer was living.

¹ Walter Bronescombe.

² Oxoniam] Exoniam, MS.

³ discordia] discordiam, MS.

⁴ Richard de Crokesley.

⁵ Oct. 13.

⁶ vivente] veniente, MS.

A.D. 1258. apud Londoniam coram archiepiscopo Cantuariensi et
f. 53 b. magnatibus Angliæ, et duravit parliamentum usque
Parliament in London. ad Quadragesimam.

April 28. **MCCLIX.** Convocatio omnium magnatum Angliæ Lon-
doniæ ad Hockeday; et tunc venerunt dominus Hugo
Bygot, Gilbertus de Prestone, et Robertus Walerande
Execution of Walter de Scoteneye justiciarii Wyntoniam x. kal Junii; ubi Walterus de
de Scoteneye pro morte W[illelmi] de Clare equis dis-
tractus, et post in patibulo suspensus est. H[enricus]
Henry de Wengham electus est in episcopum Londoniæ.
bishop of London. Dominus rex transfretavit in Franciam xviii. kal.
Peace with France. Decembris; et Parisius facta fuit concordia inter regem
Franciæ et regem Angliæ, ubi etiam tenuit Natale
suum et Pascha apud Sanctum Omerum.

Storm on June 24. **MCCLX.** Congregatio omnium magnatum Angliæ
Londoniæ post Pascha, scilicet xiv. kal. Maii. Maxima
tempestas et ingens tonitruum, coruscatio, et grando
nimis magnitudinis in nocte Sancti Johannis Bap-
tistæ. Obierunt comes de Albamarle¹ et Rogerus de
Marriage of princess Beatrice. Thurkelby. Henricus rex Angliæ dedit filiam suam
Beatricem Johanni filio comitis Britanniæ in uxorem.
f. 54. Item rex venit Wyntoniam viii. kal. Septembris, et
solemni processione susceptus est. Cometa apparuit,
ut dicitur. Johannes de Calceto, abbas de Burgo,

Death of Aymer de Lusignan, bishop of Winchester. factus thesaurarius Angliæ. Præfatus Audomarus Wyn-
toniensis electus, a domino Papa Alexandro conse-
Interdict at Winchester, Jan. 5-24. cratus in episcopum Wyntoniensem, obiit Parisius in
vigilia Sancti Nicholai,² scilicet pridie non. Decembris.
Account of the election to the bishoprick of Winchester. Interdicta fuit ecclesia Sancti Swythini Wyntonie in
vigilia Epiphaniæ per Albericum domini Papæ notarium,
sed solutum fuit interdictum in vigilia Conversionis
Sancti Pauli. In crastino Purificationis facta fuit
electio apud Wyntoniam de episcopo, ubi liv. monachi
de conventu et Oliverus de Tracy, qui se gerebat pro

¹ William de Fortibus.

| ² Dec. 4, as Dec. 5 was a Sunday.

archidiacono Surreye, magistro P[etro] de Sancto Oma- A.D. 1260.
rio, vero archidiacono Surrey in curia Romana exis-
tente pro jure suo, qui expulsus fuerat per potestatem
sæcularem, elegerunt W[illelmum] de Tantone abbatem
de Middeltone in episcopum; et septem alii monachi
illius conventus elegerunt Andream de Londonia priorem
suum, quam quidem electionem dominus¹ Papa post-
modum cassavit, ut infra. Dominus rex misit se in
turrim Londoniæ, et magnates tenuerunt parliamentum
apud Novum Templum Londoniæ.

MCCLXI. Hoc anno Andreas prior Sancti Swythini Appeal of
per quandam submissionem coram Bonefacio archiepi- Andrew of
scopo Cantuariensi factam, prioratu se privavit. Idem London to
ad dominum Papam pro illo facto et pro negotio the Pope.
electionis suæ appellavit, et nuntios solemnes cum f. 54 b.
exenniis pluribus curiæ destinavit; sed in vacuum
laboravit. Obiit Johannes episcopus Cycestriæ, cui
successit magister Stephanus,² cæteris canonicis pau-
perior, qui per quorundam invidiam, ut dicitur, fuit
electus. xiii. kal. Aprilis delatum est cor Audomari,
quondam episcopi Wyntoniensis, apud Wyntoniam, et The heart
juxta magnum altare decenter humatum, ubi plurima brought to
coruscant³ miracula. Winchester.

MCCLXII. Hoc anno obiit Ricardus comes Glouce- Death of
striæ, et apud Tewkesbyriam sepultus. Eodem anno Richard de
Henricus rex transfretavit in Franciam, ubi multum Clare.
infirmabatur, et alii multi mortui sunt. Obiit ibi
B[aldewinus] comes de Insula,⁴ juvenis, et Ingramus The pre-
de Percy. Sanctus Ricardus episcopus Cycestrensis vious elec-
canonizatus est. Cassata electione Wyntoniensi, non tion being
vitio personæ sed aliunde quæsita occasione, magister quashed,
Johannes Exoniensis, cancellarius Eboracensis, stans in John of
curia Romana, in episcopum Wyntoniæ consecratus est. Exeter is
made
bishop of
Winches-
ter.

¹ dominus] domino, MS.

² Stephen de Birksted.

³ coruscant] coruscat, MS.

⁴ i.e. B. de Redvers, Earl of Devon.

- A.D. 1262. Obiit Egidius episcopus Sarum ; electus est Walterus de Wyle subdecanus ecclesie Sarum, invidia ut dicitur mediante. Andreas, prior Wintonie, per Johannem episcopum cedens prioratui, quamvis invitus, culpis suis exigentibus, apud Hydam mittitur incarcerandus, unde exiens per cautelam et fraudem, talia adinvenit falsitatis commenta, quod meritis beati Thomæ martyris sit a compedibus et carcere liberatus. In cujus signum ipsi compedum annuli apud Cantuariam, ipso eos cum superscriptione offerente, pro ludibrio, ne dicam pro miraculo, reservantur. Obiit Senchia regina Alemannie, et sepulta est apud Hayles. Obiit Johannes de Chauce,¹ abbas de Burgo, thesaurarius Angliæ.
- MCCLXIII. Hoc anno post Pascha N[icholas] de Turri, W[illelmus] Bonquer, Willelmus de Engelfelde, et Adam de Granvile, justiciarii itinerantes, sederunt apud Wyntoniam ; sibi invicem dicentes, et quæ regis non, sed quæ sua sunt, quærentes. Andreas prior Wyntonie curiam Romanam adiit. Omnes regis consilarii et ballivi contra provisionem Oxonie venientes, alienigenæ insuper tam ecclesiasticæ quam sæculares personæ prædæ patuerunt. Capto P[etro] de Egeblanche episcopo Herefordie et Johanne Mansell, Bonifacio archiepiscopo Cantuariensi, P[etro] de Sabaudia præ timore magno in partibus transmarinis delitescens, Edwardus, domini regis primogenitus, alienigenas duxit in Angliam, sub spe congregandi, ut dicebatur, cum Walensibus, quos proceres, comperta nequitia adventus sui, procurante Simone de Monte Forti, obsidentes in castro de Wydesore, accepto prius juramento ab eis quod contra pacem regni non sunt ingressi, nec alias ingressuri, remeare ad propria cogerunt. Obiit Rogerus de Sancto Walerico, abbas de Hyda. Orta est dissensio inter clericos et burgenses Oxonie ; sed prævalentibus
- Imprisonment and imposture of Andrew of London, prior of Winchester. f. 55.
- Death of Sanchia of Provence.
- Justices itinerant at Winchester.
- Beginning of the barons' war.
- Siege of Windsor. f. 55 b.
- Disturbance at Oxford.

¹ i. e. John de Caeto or de Caux.

clericis tam congregando quam per incendium, vexillo A.D. 1265.
 burgensium lacerato, datisque obsidibus, pax est oppido
 reformata. Verum præcepto regis sub poena captionis
 universitas dispersa est, non hujus occasione dissidii,
 sed quia rex ibidem parlamentare disposuit; qui post
 parlamentum suum cum magno exercitu adivit North-
 antoniam, et ipsam obsedit et cepit viii. idus Aprilis,
 ubi captus est Symon filius Symonis de Monte Forti
 et alii barones et milites numero lxxxv. Civitas
 Londoniæ munita est et catenis ferreis per vicos
 roborata. Communita[s] Londoniæ, ut dicitur, mira
 fecit et laude digna. Wyntonienses e contra in se
 ipsos et suos vicinos insurgendo, tam intus quam extra
 sæcularium et ecclesiasticarum personarum possessiones
 præripiebant, et ad contribuendum coegerunt, sub
 spe juris regis malitiam palliantes. Occisi sunt Lon-
 doniæ aliqui Judæorum usque ad numerum dcc., ut
 dicitur, et reliqui spoliati et eorum synagogæ datæ
 dedecori.

Siege and
 capture of
 Northamp-
 ton by
 Henry III.
 Difference
 of the con-
 duct of the
 citizens of
 London
 and Win-
 chester.

Jews
 slaugh-
 tered in
 London.

MCCLXIV. Quarto non. Maii Wyntonienses contra
 priorem et conventum Sancti Swythuni insurrexerunt,
 et portam prioratus et portam quæ vocatur Kingate
 cum ecclesia Sancti Swythuni supra et universis ædi-
 ficiis et redditibus prioris et conventus prope murum
 combusserunt, et quosdam de prioratu infra septa
 monasterii nequiter interfecerunt. iv. id. Maii apud
 Lewes dominus rex, et Edwardus primogenitus ejus,
 et dominus Ricardus rex Alemanniæ, cæterique pro-
 cures et consilarii sui dominum Symonem de Monte
 Forti, comitem Laycestris, et Gilbertum de Clare, et
 cæteros eis assistentes defidaverunt, et publicos inimi-
 cos eorum promulgaverunt in scriptis. Die sequenti
 prædicti comites homagia sua reddiderunt. Item
 pridie idus Maii factus fuit conflictus apud Lewes inter
 regem et barones; ubi reges et alii quam plures capti
 erant, et quidam vulnerati, quidam in aqua submersi,
 quidam interfecti, hinc inde usque ad quinque milia

Rise of the
 citizens of
 Winches-
 ter against
 the con-
 vent.
 f. 56.

Battle of
 Lewes.

A.D. 1264. hominum; quidam in fugam se dederunt et quidam ad bellum exire noluerunt, sed deliterunt infra abbatiam usque ad numerum D. et amplius. Dominus Edwardus submitit se in obsidium pro domino rege patre suo, qui in illo conflictu tribus vicibus inimicorum suorum acies penetrando multos interfecit. iv. non. Septembris obiit magister [Robertus]¹ de Karvill, thesaurarius Saresbiriensis. Item iv. kal. Julii de consiliariis domini regis ordinatum fuit per dominum Simonem de Monte Fort, ubi constituti erant duodecim, prout versus finem hujus libri videbitis continuari.

The council of twelve established by Simon de Montfort. f. 56 b.

Winchester taken by the younger Simon de Montfort, who is soon afterwards defeated by prince Edward and Gilbert de Clare. Battle of Evesham.

MCCLXV. Hoc anno obiit Radulfus prior Wyntonie viii. idus Julii, cui successit Valentinus ejusdem ecclesie monachus xii. kal. Augusti. Item civitas Wyntonie capta fuit per Simonem de Monteforti juniorem, xvii. kal. Augusti. Item kal. Augusti destructus fuit dictus Simon de Monteforti junior, cum suo exercitu apud Kenigworth per dominum Edwardum et Gilbertum comitem Glovernie. Et ii. non. Augusti factum fuit bellum apud Evesham inter Simonem de Monteforti seniore, qui in sua custodia tenebat dominum regem, et dominum Edwardum et Gilbertum comitem Glovernie, in quo prelio interfecti sunt dictus comes Laycestrie Symon, et Henricus filius ejus, cum multis aliis, et dominus rex deliberatus. Unde ipsa die mane fuerunt tenebræ magnæ et postea coruscationes et tonitrua usque ad horam sextam. Item obiit Agnes abbatissa beatæ Mariæ Wyntonie iii. kal. Septembris. Item iii. idus Septembris venit Henricus rex Wyntoniam, qua die electus est Eufamia monacha illius ecclesie in abbatissam, et recepta a rege eadem die. Item parliamentum omnium magnatum Angliæ eodem tempore ibidem per octo dies; et inde recesserunt unusquisque pro suo libito ad sua, et dominus rex

Parliament at Winchester.

¹ Blank in MS.

perrexit apud Wyndesore, ubi Londonienses se reddi-
 derunt eidem, quos ibidem continuo incarceravit. De-
 inde perrexit Londoniam, et tenuit ibi festum Sancti
 Edwardi apud Westmonasterium. Deinde adiit Can-
 tuariam obviam dominæ reginæ et domino Ottobono
 legato, qui applicuerunt apud Doroberniam iii. kal.
 Novembris, et Eadmundus filius domini regis cum eis.
 Regina etiam rogavit pro Londoniensibus, de quibus
 dominus rex plures recepit ad pacem suam. Item
 dominus legatus celebravit quoddam concilium¹ post
 festum Sancti Andreae Apostoli apud Westmonasterium
 in nova ecclesia ex parte boreali. Hoc anno exhære-
 dati sunt multi nobiles Angliæ, barones, milites, et
 cives. Item apud Portesmue plurimi piratæ interfecti
 sunt. Interdicta est ecclesia Wyntonix in vigilia
 Sancti Nicholai, et die quarta sequente relaxatum fuit
 illud interdictum. Item xvii. kal. Januarii interdicta
 est civitas Wyntonix infra et extra propter ingressum
 Symonis de Monteforti junioris, et in vigilia beati
 Thomæ apostoli relaxatum fuit illud interdictum. Item
 xvi. kal. Januarii factus fuit magnus congressus apud
 Notyngham. Item ventus vehemens et tonitruum
 auditum est in vigilia Natalis Domini. Eodem anno
 dominus rex Henricus tenuit suum Natale apud North-
 antoniam cum domina regina Alienora et domino
 Ottobono legato.

A.D. 1265.
f. 57.

Interces-
sion of
queen Elea-
nor for the
Londoners.

Interdicts
at Win-
chester,
Dec. 5-9,
and Dec.
16-20.

Storms.

MCCLXVI. Hoc anno Symon de Monteforti junior
 se reddidit domino regi, quem dominus rex secum
 duxit apud Londoniam, et cum idem Symon didi-
 cisset quod incarcerari debuit, latenter aufugit,² et
 transfretavit. Eodem anno obierunt W[alterus] de
 Cantilupo Wygorniensis et Norewycensis³ episcopi.
 Eodem anno suspensi sunt ab officio et beneficio Lon-

Submission
and escape
of the
younger
Simon de
Montfort.
f. 57 b.

¹ *concilium*] consilium, MS.

² *aufugit*] affugit, MS.

³ Simon de Walton.

A.D. 1266. doniensis¹ et Cicestrensis² episcopi per dominum O[ttobonum] legatum, qui post suas appellationes transfretaverunt.³ Similiter dominus J[ohannes] episcopus Wyntoniensis, tunc temporis suspensus, Romam profectus est. Item facta est congressio inter piratas et quosdam milites domini Edwardi apud Wynchelsee, ubi H[enricus] Pedene captus est, et plures alii interfecti iv. non. Martii. Eodem anno obiit Margareta⁴ comitissa Lyncollniæ apud Hamstede. Item magister N[icholas] de Ely electus est in episcopum Wygorniensem, et consecratus est Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis. Item Karolus, frater regis Franciæ, Bonevenæ xiv. kal. Martii in congressum Manfredum filium Fretherici imperatoris interfecit. In quo congressu interfecti sunt, ut dicitur, lx. homines et amplius. Item vii. kal. Julii dominus rex Henricus castrum de Kenyworth obsedit, quod redditum fuit sibi circa festum Sanctæ Luciæ eodem anno. Hoc anno domino Edwardo natus filius nomine Johannes, qui postea in custodia Ricardi regis Alemanniæ anno MCCLXXII. mortuus est. Item capta insula de Ely per Johannem Dayvill et alios exhæreditatos de boreali mense Augusti. Item ad instantiam legati dominus rex submitit se et suos dicto quatuor [episcoporum, quatuor] comitum et quatuor baronum, ut ipsi duodecim pacem et tranquillitatem regni Angliæ reformarent, qui dictum suum pronuntiaverunt apud Northampton die Lunæ proxima ante festum Omnium Sanctorum. Item hoc anno concessa⁵ est domino regi decima omnium bonorum religiosorum et ecclesiasticarum personarum Angliæ, Walliæ, Hybernæ, et Scotiæ, exceptis Templariis, Hospitalariis, et religiosis de ordine Cysterciensi,

Skirmish
with pi-
rates.

Manfred
killed by
Charles of
Anjou at
Benevento.

Kenilworth
castle
taken,
Dec. 13.

Birth of
John, son
of prince
Edward.
f. 58.

The isle of
Ely taken
by the dis-
inherited
barons.

Advice of
the legate
for peace.

Grant of
one-tenth
of ecclesi-
astical
property.

¹ Henry de Sandwich.

² Stephen de Birksted.

³ *transfretaverunt*] transfretavit,
MS.

⁴ Daughter of R. de Quinci, earl
of Winchester.

⁵ *concessa*] concessum, MS.

per tres annos. Item hoc anno celebravit dominus rex A. D. 1266. suum Natale apud Oxoniam, scilicet apud Osenaye, The king and legate et dominus legatus cum eo, ubi quidam de familia at Osney at legati erant interfecti. Magister Walterus Gyffard ab Christmas. episcopatu Batoniæ ad archiepiscopatum Eboraci postulatus, a domino Papa confirmatus est.

MCCLXVII. Sexto idus Aprilis G[ilbertus] comes Gilbert de Gloverniæ cum suo exercitu per cautelam intravit Clare in civitatem Londoniæ, domino O[tobono] legato in London. turri existente; et ibidem tenuit festum Paschæ, ubi The disinherited exhereditati ad ipsum tanquam ad suum tutorem barons resort to him. undique veniebant, et cum ipso moram faciebant. Hoc cognito domino regi, mandavit dicto comiti ut exiret civitatem; quod nisi fecerit, ipse illas partes adiret, et quicquid sua vesania et cæteri exhereditati sibi eripuerunt, mediantibus gladiis restituere conaret[ur]. f. 58 b. Postea dominus rex adivit Wyndesore, et ibi collegit The king collects an exercitum suum et iii. nonas Maii cum cix. vexillis army at profectus est versus Londoniam. Tamen cum pervenisset apud Stratforde, fixit ibi tentoria sua, et moram Windsor and fecit ibidem per decem septimanas, ubi multi de pace marches to London. reformanda tractaverunt. Tandem viii. idus Junii dictus comes Gloverniæ in forma pacis reddidit Peace settled at domino regi civitatem, et tunc multi exhereditati erga Stratford. dominum regem pacificati sunt ad instantiam dicti comitis et aliorum conitum et baronum Angliæ. Item iv. nonas Augusti venit dominus legatus Wyn- The legate Ottobonus at Win- toniam, et cum solemnī processione susceptus est, qui chester. die Sancti Oswaldi regis et martyris ecclesiam Sancti Swythini visitavit, et vii. idus Augusti prioratum Question of the priory. quem Valentinus prius resignaverat, ordinavit, et custodes in prioratu constituit, et omnem curam concessit eisdem; et inde profectus est dictus legatus versus Walliam ad pacificandum principem Walliæ cum rege. Exinde pacificati sunt dominus rex et Leulinus apud Peace with Llewellyn. Salopesbyriam, et ibi recepit dominus rex homagium suum. Item xix. kal. Augusti venit dominus Edwar-

A.D. 1267. The isle of Wight taken by prince Edward. f. 59. dus apud Wyntoniam, et inde ad insulam Vectam profectus, et eam cepit et custodiæ suorum mancipavit. Item iii. kal. Novembris venit dominus rex Wyntoniam, et cum solemnī processione receptus est. Item v. idus Decembris venit legatus Wyntoniam, et ad abbatiam de Hyda declinavit; qui cum una cum domino rege festum Natalis Domini celebrasset ibidem quinto die, scilicet in festo beati Thomæ martyris, mane recedens interdixit dictam abbatiam de Hyda et ecclesiam propter quandam pugnam factam inter homines ipsius legati et homines abbatis; et duravit illud interdictum per quatuor septimanas.

The abbey of Hyde put under an interdict.

Storms at Winchester.

Death of John of Exeter, bishop of Winchester.

Succession of Nicholas of Ely.

f. 59 b.

Council held by the legate in London.

MCCLXVIII. Pridie idus Januarii auditum est tonitruum, et fuit coruscatio et grando apud Wyntoniam post celebrationem magnæ Missæ. Item xix. kal. Februarii ventus vehemens, ita quod arbores evelleret, domos prosterneret et ecclesias cum tintinnabulo ecclesiæ Sanctæ Katerinæ. Hoc anno obiit Johannes episcopus Wyntoniensis in curia Romana Viterbe xiii. kal. Februarii; cui successit Nicholas de Ely, episcopus Wygorniensis, vi. kal. Martii, per ordinationem¹ domini Papæ Clementis; qui in crastino Apostolorum Philippi et Jacobi a domino rege receptus in die Pentecostes, scilicet vi. kal. Junii, apud Wyntoniam cum solemnī processione susceptus est et intronizatus, et Missam solemniter celebravit. Item defuncto hoc anno domino P[etro] de Sabaudia, dominus rex tradidit Eadmundo filio suo comitatum de Rychemunde.² Item xix. kal. Maii celebravit dominus legatus concilium³ suum Londoniæ in ecclesia Sancti Pauli, ubi varias constitutiones et statuta præcepit observari. Inde profectus versus Northamptoniam, ubi dominus rex et

¹ Richard Moore was elected, but set aside by the archbishop of Canterbury.

² This is an error. The earldom

was given to John de Dreux, duke of Brittany.

³ *concilium*] consilium, MS.

alii magnates regni magnum parliamentum tenuerunt, A. D. 1268. præsente legato, ipse legatus licentiam petiit repatriandi, ubi dominus Edwardus et dominus Edmundus frater ejus et multi alii magnates regni sunt ab ipso legato cruce signati. Item ad instantiam domini legati in crastino depositionis Sancti Swythini, Valentinus in priorem Wyntoniam restitutus est, ordinatione tamen legati illæsa remanente. Item magister Godefridus Gyffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wygorniensem electus, a domino rege est susceptus, et ab archiepiscopo confirmatus. Item xviii. kal. Novembris tenuit dominus rex parliamentum suum apud Wyntoniam; in quo fecit Edwardum filium suum senescallum Angliæ; et ibidem tenuit rex suum Natale, ubi constituit dictum Edwardum custodem Londoniæ et omnium castellorum suorum in Anglia. Item iii. kal. Decembris obiit Papa Clemens, et dictus legatus recedens de Anglia transfretavit. Item obiit P[etrus] de Eggleblanche episcopus Herefordensis, cui successit J[ohannes] Bretonne electus in episcopum et ab archiepiscopo Cantuariæ confirmatus.

Parliament at Northampton.

Valentine restored to the priory of Winchester, July 3.

Parliament at Winchester.

Death of Pope Clement IV.

MCCCLXIX. Hoc anno scilicet v. idus Aprilis, desponsavit Eadmundus filius regis Angliæ apud Westmonasterium filiam comitissæ Albemare; et Henricus filius regis Alemanniæ filiam Gastonis de Byern x. kal. Junii. Item iii. non. Junii consecratus est Johannes Bretonne in episcopum Herefordensem apud Waverley a domino Nicholao episcopo Wyntoniensi. Eadem die audita sunt tonitrua apud Wyntoniam hora prandii. Item ix. kal. Septembris dominus Ricardus rex Alemanniæ reversus applicuit et venit Wyntoniam. In crastino Sancti Michaelis venientes justiciarii de foresta apud Wyntoniam, scilicet dominus R[ogerus] de Clifford et socii sui, ibidem sederunt usque ad festum Omnium Sanctorum; interim et alii inquisitores ad inquirendum de feloniam et proditione factis domino regi per comitatum. Item

Marriage of prince Edmund and Aveline, daughter of William de Fortibus. f. 60.

Richard, king of Germany, at Winchester. Justices of the forest at Winchester.

A.D. 1269. translatum est corpus Sancti Edwardi regis et confessoris de veteri feretro in novum quod dominus rex sibi præparaverat, ad quem diem facta convocazione episcoporum, comitum, baronum, abbatum, priorum, et multorum aliorum, proposuit dominus rex portasse coronam; unde vendicantibus sibi jus et consuetudinem de pyncernaria Wyntonie et Londonie civibus, noluit dominus rex ut quis eorum serviret propter discordiam et periculum quod possit imminere; sed jussit utramque partem discumbere; unde Londonienses indignantes recesserunt; Wyntonienses vero remanserunt, comedentes et bibentes in curia, et cum licentia domini regis recedentes remearunt ad propria.

Difference of behaviour of the citizens of London and Winchester.

Last crusade of S. Louis.

Proposition in parliament to refer the question of the expenses of the crusade to Richard king of Germany. f. 60 b.

Quarrel between John, earl of Warrenne, and Alan la Zouche.

MCCLXX. Hoc anno tenuit dominus rex festum Sancti Edwardi in vigilia Epiphaniæ apud Westmonasterium. Item iii. idus Aprilis, scilicet sexta feria ante Pascha, arripuit Lodowicus rex Franciæ iter suum versus Terram Sanctam. Item parliamentum omnium magnatum Angliæ in quindena Paschæ, ad tractandum de vicesima et de itinere crucesignatorum, scilicet dicti Edwardi et aliorum magnatum regni; quod cum diu tractatum esset, tandem compromiserunt omnes se posituros in ordinatione domini Ricardi regis Allemaniæ, ut quod ille pronuntiaret, omnes tenerent; cujus pronuntiationi non consentiebant G[ilebertus] comes Gloverniæ et multi alii, unde prolongatum fuit illud negotium usque post octabas Sancti Johannes Baptistæ. Item xviii. kal. Junii audita sunt tonitrua, coruscationes, et fulgura à mane usque ad noctem sine cessatione. Post octabas Sancti Johannis convenerunt fere omnes magnates apud Londoniam ad tractandum de præmissis. Interim orta est discordia inter J[ohannem] comitem de Warrenne et Alanum la Chuche coram justiciariis de Banco Londoniæ; ubi dictus Alanus lethaliter fuit vulneratus, unde postea obiit. Dictus etiam comes de Warennæ, die Dominica

post festum Sancti Petri ad Vincula, apud Wyntoniam A.D. 1270. juramento xxv. militum præstito, quod ex præcogitata malitia non perpetravit dictum facinus, nec in contemptu domini regis, per mille et ducentas marcas pacificatus¹ est domino regi. Item dominus Edwardus Prince Edward goes to the crusade. in castello Wyntonisæ, petita licentia a domino rege transfretandi versus Terram Sanctam, venit in capitulo Wyntonisæ non. Augusti, et accepit licentiam a conventu, rogans humiliter ut pro se orarent, et sic iter suum versus Portesmue, ubi transfretare proposuerat, arripuit; et cum eo dominus W[illelmus] de Valencia, dominus Thomas de Clare, dominus Rogerus de Clyfford, et multi alii, qui mutato proposito Cantuariam adiverunt, et apud Doveriam transfretaverunt xiii. kal. Septembris. Item x. kal. Augusti obiit Bonifacius f. 61. archiepiscopus Cantuariensis, et venerunt monachi Cantuarienses apud Wyntoniam, ipsius mortem nunciantes Death of archbishop Boniface. domino regi et petentes licentiam eligendi. Quam circa festum Assumptionis apud Clarendon obtinuerunt, et Aug. 15. eligentes suum [sub]priorem² in archiepiscopum, præsentaverunt eum domino regi apud Wodestoke in crastino nativitatis beatæ Mariæ, quod negotium dominus rex distulit usque ad festum Translationis Sancti Edwardi. Obit Lodovicus rex Franciæ versus Terram Sanctam in insula quæ vocatur Tunus, cujus corpus delatum est Parisius et ibidem sepultum; et statim coronatus est Philippus filius ejus in regem. Obit Eufamia, abbatisa Sanctæ Mariæ Wyntoniensis, xii. kal. Decembris, cui successit Lucia priorissa ejusdem monasterii, quam dominus rex in vigilia Sancti Nicholai sibi præsentatam in castro Wyntoniensi Dec. 5. gratanter recepit. Item dominus rex festum Natalis Domini celebravit ibidem, et in crastino beati Thomæ martyris inde recessit versus Londoniam.

¹ *pacificatus*] pacificati, MS.² Adam Chillenden.

- A.D. 1271. **MCCLXXXI** Hoc anno iii. non. Januarii obiit Walterus de la Wyle episcopus Sarum; et electus est magister Robertus de Wychampton, decanus Sarum, vii. kal. Martii. Post octabas Epiphaniæ magnates regni parliamentum suum tenuerunt Londoniæ, ubi per communem assensum domini Ricardi regis Allemanniæ, Gilberti comitis Gloverniæ, Philippi Basset, et aliorum, exhereditatis concessæ sunt eorum terræ.¹ Auditum est tonitruum Wyntonniæ ix. kal. Martii in aurora.
- Their lands restored to the disinherited barons. Interfectus est Henricus filius regis Allemanniæ apud Vyterbe, in ecclesia Sancti Silvestri ante altare, iv. idus Martii per Symonem et Gwydonem de Monteforti, cujus corpus delatum est in Anglia et sepultum apud Hayles xii. kal. Junii. Item iv. non. Julii ventus vehemens et pluvia, ita ut arbores prosterneret et fructus evelleret. Item in secunda hebdomada Quadragesimæ transfretavit dominus Eadmundus filius regis Henrici versus Terram Sanctam, qui parum aut nihil profecit ibidem. Item in secunda ebdomada Quadragesimæ fecit dominus N[icholaus] episcopus Wyntoniensis suam visitationem in ecclesia Wyntoniensi, feria secunda, et apud Hydam feria tertia, et in abbacia de Sancta Maria feria quarta, et postea per episcopatum. Feria secunda Quadragesimæ convocatio episcoporum apud Redinges ad tractandum de jurisdictione Cantuariensis ecclesiæ, utrum ipsi episcopi deberent obedire capitulo Cantuariensi, an non; et factis interlocutoriis, appellatum est a monachis Cantuariensibus ad sedem Apostolicam ne [quid] attemptetur in præjudicium ecclesiæ suæ. Item convocatio abbatum et priorum nigri ordinis apud Oxoniam post clausum Pascha, ubi præsidentes fuerunt de Evesham² et de Wynchecumbe³ abbates. Item v. kal. Augusti sederunt
- Murder of Henry, son of Richard king of Germany, at Viterbo, by two of the de Montforts. f. 61 b. Prince Edmund goes to the crusade. Visitation of his diocese by the bishop of Winchester.
- Question of the jurisdiction of the chapter of Canterbury.
- Assembly of black monks at Oxford.

¹ *terra*] terra, MS.² William de Whitechurch.³ John Yanworthe.

apud Wyntoniam justiciarii ad deliberandum carcerem, A.D. 1271. et ad inquirendum super aliis, scilicet dominus W. de Wyntershulle et alii. Obiit Johannes filius domini Edwardi primogenitus, qui in custodia domini Ricardi regis Allemanniæ existebat, et sepultus est apud Westmonasterium. Item obiit Philippus Basseth in fine mensis Octobris, et sepultus est apud Stanlege. Hoc anno tenuit dominus rex suum Natale apud Wyntoniam in castello, et moram traxit ibidem causa infirmitatis suæ usque post Epiphaniam Domini.

Death of
John, son
of prince
Edward.

MCCLXXII. Hoc anno recessit dominus rex Henricus de Wyntoniam post Epiphaniam, quia justiciarii itinerrantes, scilicet magister Rogerus de Seytone et socii sui, sedere debebant ibidem. Item archidiaconus de Leges, apostolicæ sedis legatus electus, rediens de Terra Sancta, venit Romam in vigilia Sancti Gregorii, et in media Quadragesima consecratus est in Papam; Gregorius decimus vocatus est. Item obiit Ricardus rex Allemanniæ apud Berkamstede, et sepultus est apud Hayles; cui successit Eadmundus filius ejus in hæreditatem comitatus Cornubiæ, et suum fecit homagium domino regi. Item orta est dissensio inter cives Norewycenses et monachos ejusdem loci; unde per cives combustum fuit monasterium cum omnibus fere domibus prioratus. Quare dominus rex non multo post partes illas adivit, et facta diligenti inquisitione de malefactoribus, quosdam [fecit]¹ equis trahi, alios igne cremari, alios suspendi, et alios incarcerari. Item Eadmundus, filius regis Allemanniæ, qui jam duxit sororem Gilberti comitis Gloverniæ in uxorem, una cum Henrico de Lacy comite Lyncolniæ, factus est miles a domino rege Henrico, iii. idus Octobris, scilicet in festo Sancti Edwardi regis et confessoris

March 11.
Gregory X.

Death of
Richard,
king of
Germany.

Riots at
Norwich.
The mo-
nastery
burnt.

Punish-
ment of the
malefac-
tors.

Marriage
of Edmund
of Corn-
wall and
Margaret,
daughter of
Richard de
Clare.

¹ *fecit*, which this MS. omits, is obtained from the Waverley Annals and the Worcester Annals, Calig. A. x.

A.D. 1272. apud Westmonasterium, ex quibus ipso die multi alii milites facti erant. Item inundatio maxima pluviarum, quæ duravit a tempore nundinarum Sancti Egidii¹ usque post festum Sanctæ Cecilyæ fere cum continuatione. Item hoc anno, scilicet xvi. kal. Decembris, obiit Henricus rex Angliæ tertius apud Westmonasterium, et die Dominica sequenti, scilicet in festo Sancti Eadmundi regis et martyris, sepultus est in monasterio novo Westmonasterii ante magnum altare.

Nov. 22. usque post festum Sanctæ Cecilyæ fere cum continuatione. Item hoc anno, scilicet xvi. kal. Decembris, obiit Henricus rex Angliæ tertius apud Westmonasterium, et die Dominica sequenti, scilicet in festo Sancti Eadmundi regis et martyris, sepultus est in monasterio novo Westmonasterii ante magnum altare.

Death of Henry III., Nov. 16. His burial, Nov. 20. Return of prince Edmund, Dec. 6. f. 62 b.

Item reversus est Eadmundus filius regis Angliæ de Terra Sancta, et applicuit in Angliam circa festum Sancti Nicholai, et die Lunæ,² in vigilia Sanctæ Lucie virginis et martyris, se dominæ reginæ matri suæ apud Wyndesore repræsentavit. Item antequam corpus regis Henrici traditum esset sepulturæ, Gilebertus comes Gloverniæ in præsentia domini archiepiscopi Eboracensis³ et aliorum episcoporum, comitum, et baronum ibidem existentium, nullius cohercione sed propria voluntate ductus, tactis sacrosanctis corporale præstitit juramentum, quod pacem regni pro viribus suis custodiret, et fidelitatem domino Edwardo tanquam domino suo per omnia observaret. Similiter dictus archiepiscopus Eboracensis et etiam Herefordiæ⁴ et Warennæ⁵ comites et multi alii qui tunc præsentibus erant ibidem. Item cum dominus Papa, vacante sede Cantuariensi per resignationem [sub]prioris Cantuariensis qui electus fuerat in archiepiscopum quam fecerat apud sedem Apostolicam, ecclesiæ Cantuariensi providisset de fratre Roberto de Kylwardeby de ordine Prædicatorum, idem Robertus die Dominica proxima ante festum beatæ Lucie virginis et martyris, scilicet iii. idus Decembris,⁶ per episcopum Exoniensem⁷ spiritualia

Gilbert de Clare vows allegiance to prince Edward.

Robert Kilwarby archbishop of Canterbury.

¹ The fair began on the eve of S. Giles, Aug. 31.

² Luna] Luna, MS. Dec. 12.

³ Walter Gyffard.

⁴ Humphrey de Bohun.

⁵ John de Warrenne.

⁶ Decembris] Septembris, MS. Dec. 11.

⁷ Walter Bronescombe.

ecclesiæ Cantuariensis recepit apud Londoniam, et feria A.D. 1272. tertia temporalia archiepiscopatus, et feria tertia sequente traditum fuit sibi sigillum officialitatis ejusdem.

MCCLXXIII. Hoc anno, scilicet post festum Sancti Hyllarii, facta convocacione omnium prælatorum et aliorum magnatum regni apud Westmonasterium, post mortem illustris regis Henrici, convenerunt archiepiscopi et episcopi, comites et barones, abbates et priores, et de quolibet comitatu quatuor milites et de qualibet civitate quatuor, qui omnes in præsentia dominorum W[alteri] scilicet archiepiscopi Eboracensis, R[ogeri] de Mortuo Mari, et R[oberti] Burnell clerici, qui in loco domini Edwardi regis Angliæ præfuerunt, [sacramentum eidem domino Edwardo tanquam terræ principi præstiterunt,]¹ et de pace regni fideliter et firmiter custodienda præceptum susceperunt; ubi dominus W[alterus] de Mertona cancellarius constitutus est, et ut moram trahat apud Westmonasterium, tanquam in loco publico, usque ad adventum principis; et ubi provisum est, quod nulli sint justiciarii itinerantes usque ad adventum principis, sed in Banco. Eodem anno et eodem tempore venerunt duo nuntii domini Papæ Londoniam, qui supplicationem ipsius clero regni destinatam, scilicet ut decimam omnium bonorum ecclesiasticorum per biennium domino Edwardo et ejus germano pro eorum damnis et expensis in Terra Sancta concederent, ostenderunt,² super hoc deferentes et ostendentes quosdam articulos apostolicæ potestatis, super quibus inquirent prout inferius continentur, videlicet:

De infrigentibus jura ecclesiastica et libertates.

De bonis episcoporum aliorumque prælatorum defunctorum ab intestato.

De indistincte legatis.

De legatis in Terram Sanctam.

Parliament at Westminster to arrange matters till prince Edward's return.

Regulation about justices itinerant.

Papal nuncios in London on the question of the expenses of prince Edward and his brother in the Holy Land. Other articles of inquiry brought by them.

¹ This sentence, which the scribe has carelessly omitted, is obtained from the Waverley Annals. Vespas. A. xvi.

² ostenderunt] ostenderent, MS.

- A.D. 1278.** De pecunia ecclesiæ Romanæ debita de quacumque causa.
Articles of inquiry. De legatis ecclesiæ Romanæ.
 De ecclesiis vacantibus ex quacumque causa.
 De percussoribus clericorum.
 De indispensative tenentibus ecclesias.
 De clericis portantibus arma illicite.
 De clericis homicidiis tenentibus ecclesias.
 De clericis incendiariis.
 De clericis uxoratis beneficiatis.
 De clericis publice fornicariis.
 De clericis intrusoribus.
 De falsariis et falso conjunctis.
 De votis Terræ Sanctæ factis.
 De promissis Terræ Sanctæ retentis.
 De administrationibus executorum.
 De pluralitate beneficiorum.
 De assequentibus ecclesias per symoniam.
 De excommunicatis beneficiatis.
§ 63 b. De bonis cruce signatorum defunctorum.
 De impugnantibus ecclesiam Romanam.
 De bonis ecclesiasticis invasivis et per quos.
 De causi[s] cruce signatorum.
 De bigamis promotis in prælatos.
 De incontinentia episcoporum aliorumque prælatorum.
 De prælatis mercatoribus et negotiatoribus.
 De contemnentibus mandatum apostolicum.
 De clericis perjuris et sacrilegis.
 De prælatis aliisque clericis usurariis.
 De admittentibus ecclesias in manibus laicorum.
 De appellantis ab archiepiscopis tuendis.
 De monasteriis ad ecclesiam Romanam spectantibus visitandis.
 De ecclesiis in proprios usus tentis et ab episcopis prece vel pretio concessis.
 De ecclesiis diversis per episcopos, ut partem habeant portionum earundem.
 De excommunicatis per iudices delegatos capiendis.
 De exeuntibus religionem post habitum professionis sumpsum.
 De filiis episcoporum aliorumque prælatorum promotis ad sacros ordines et beneficia et promotoribus eorundem.
 De clericis beneficiatis sæcularibus negotiis se immiscensibus.
 De clericis justiciariorum et advocatis curiæ sæcularis beneficiatis.

De episcopis aliisque clericis irregularibus ex quacumque A.D. 1273 causa.

De episcopis aliisque prælatis post excommunicationem in eis latam divina celebrantibus. Articles of inquiry.

De bonis ecclesiarum sequestratis, in usus quorum sunt conversa.

De prælatis et aliis rectoribus ecclesiarum infamibus et excommunicatis.

De episcopis et aliis ecclesiarum prælatis non sufficientis literaturæ.

De bonis et fructibus in quibus rectores non resident.

De fructibus vacantium ecclesiarum de jure ex quacumque causa.

De mulctis poenitentibus et condemnatis inflictis per ordinarium.

- v. p. 104. Item eodem anno H[enricus] episcopus Londoniensis, qui per legatum O[tobonum], ut supra, suspensus fuerat, et ad curiam Romanam destinatus, de ipsa curia Romana est reversus circa Purificationem beatæ Mariæ, gratia domini Papæ obtenta, qui obiit eodem anno mense Augusti. Item Dominica prima Quadragesimæ, scilicet iv. kal. Martii, consecratus fuit frater R[ober-tus] de Kywerdeby in archiepiscopum Cantuariæ apud Cantuariam, non tamen intronizatus, quia pallium dignitatis a curia Romana nondum susceperat; quo postmodum, scilicet viii. idus Maii, suscepto et sibi imposito per manus N[icholai] Wyntoniensis et W[al-teri] Exoniensis episcoporum apud Tanham, incathedratus fuit mense Septembris circa Nativitatem beatæ Mariæ. Death of Henry de Sandwich, bishop of London. f. 64.
- v. p. 113. Item concessa est decima ecclesiarum et religiosorum domino Edwardo et ejus germano, ad supplicationem domini Papæ ut supra, quæ pro duobus annis fere tota soluta est hoc anno. Item pluvia continua et inundationes multæ per totum mensem Martii, et in fine mensis ventus validus per diem et noctem, qui domos, muros, et arbores per loca ad terram prostravit. Item vi. idus Maii transfretaverunt Wyntonix, Wigornix, et Exonix episcopi in occursum domino Edwardo, qui ipso anno de Terra Sancta Consecra-tion of Robert Kilwarby.
- Grant to king Edward and his brother for the expenses of the crusade.
- The bishops of Winchester and Exeter go

A.D. 1273. reversus Parisius venit, et inde reversus est in Was-
to meet
prince
Edward. coniam.

MCCLXXIV. Hoc anno Andreas qui quondam fuit
Attempt to enter by force into Winches-
ter by Andrew, the late prior, prior Wyntonis, de curia Romana reversus, venit
Wyntoniam vi. kal. Februarii in manu forti cum
multitudine armatorum, et positus per episcopum cus-
todibus in ecclesia Sancti Swythuni ne ingrederetur,
tertia die sequenti insultum fecerunt qui secum vene-
rant, ut in possessionem dicti prioratus induceretur;
unde dominus episcopus per fratres prædicatores,
petito respectu usque ad crastinum, ut sibi melius
consuleret, vocatis undique hominibus suis munivit
ecclesiam; quo facto videns Andreas quod non potuit
suum propositum adimplere, recessit ii. kal. Februarii

f. 64 b.
which fails.

He and all
his abettors
excommu-
nicated by
the bishop,
Nicholas of
Ely.

mane. Episcopus, eodem die convocatis omnibus sacer-
dotibus de civitate in capitulo Sancti Swythini, ex-
communicavit et excommunicare fecit omnes monachos
ejusdem monasterii, qui dicto Andreæ consilium et
favorem præbuerunt, et etiam omnes de civitate qui
sibi consilium, auxilium, et favorem impenderunt, nec-
non ipsum Andream et omnes qui in auxilium ipsius
contra ecclesiam insultum fecerunt, ut supra est, et
dictam civitatem ipso die posuit sub interdicto. Sep-
tima die sequente, quæ fuit vii. idus Februarii, facta
inquisitione per illos de civitate de his qui dicto
Andreæ consilium et auxilium impenderunt, quando
prædictum insultum fecit,¹ relaxavit episcopus dictum
interdictum. Medio tempore cum contentio quædam
mota esset inter [illos] de civitate Wyntonis, et
dissensio facta inter partes, datum est concilio² domini
regis intelligi per illos xxiv. juratos de civitate quod
non poterunt³ regere ipsam civitatem et pacem ipsius
custodire, nec delinquentes castigare sicut deberunt.³

Inquiry
into all the

Ex his quidem prædictis assumpta occasione, dominus

¹ MS. inserts *et*.

² *concilio*] consilio, MS.

³ Sic MS. The whole sentence
appears corrupt.

Rogerus de Mortuo Mari et dominus Nicholaus de Stapeltone, justiciarii domini regis, Wyntoniam accedentes,¹ tam per forinsecos de comitatu quam per illos de civitate, diligentes fecerunt inquisitiones, super omnibus supradictis, quæ ad perturbationem pacis acta sunt, ut supradictum est. Unde quamplures irretiti et culpabiles inventi capti et incarcerati fuerunt, et fugam quidam latenter inierunt, quamquam ad tempus. Archidiaconus quidem Roffensis,² qui ob causam præfati Andreæ tanquam iudex ipsius venerat Wyntoniam, et moram per aliquod tempus faceret ibidem, cum ad septem articulos sibi objectos per dictum dominum Rogerum de Mortuo Mari, in quibus dicebatur se egisse contra pacem regni, noluisset respondere, tanquam pacis perturbator et regiæ majestatis contemptor, ductus est in castrum Wyntoniam, et ibidem detentus per plures dies præcepto dicti domini Rogeri de Mortuo Mari; tandem deliberatus, ad propria remeavit, et post paucos dies obiit. Non multo quidem post obiit frater suus Laurentius, scilicet de Sancto Martino, episcopus Roffensis, cui successit dominus W[alterus] de Mertona, a domino Edwardo rege admissus, et ab R[oberto] archiepiscopo Cantuariensi confirmatus et consecratus, xii. kal. Novembris, anno eodem apud Roffenses. Eodem anno consecratus est magister Johannes de Chushill in episcopum Londoniam, penultima die Aprilis. Eodem anno convocatione omnium prælatorum Christianitatis apud Lugdunum, celebravit dominus Papa Gregorius, scilicet decimus, magnum concilium suum a principio mensis Maii usque ad festum Magdalenæ mense Julii, ubi quasdam fecit constitutiones ut patebit infra.³ Eodem anno obiit episcopus Dunelmensis, scilicet Robertus de Stuthill, in

A.D. 1274.
disturbances by the justices itinerant.

Punishment of the archdeacon of Rochester for siding with Andrew.
f. 65.

Council at Lyons under Gregory X. from May 1 to July 22.

¹ *accedentes*] *accidentes*, MS.

² William de S. Martin, as appears from the *Annal. Wygorn.*

³ Nothing more is said of these constitutions.

- A.D. 1274. sua reversione de prædicto concilio ; cui successit Robertus de Halielande monachus Dunelmensis, confirmatus et consecratus ab archiepiscopo Eboraci.¹ Hoc anno dominus Edwardus rex Angliæ de Terra Sancta et de Wasconia reversus, secunda die mensis Augusti in Angliam applicuit apud Doroberniam, et die Dominica proxima post Assumptionem beatæ Mariæ Virginis per impositionem manuum R[oberti] archiepiscopi Cantuariensis de ordine prædicatorum unctus est in regem, et coronatus apud Westmonasterium, præsentem domino rege Scotiæ² et multis aliis. Eodem anno magister R[obertus] de Wychehamtone, electus Saresbiriensis, in concilio Lugdoni consecratus per dictum archiepiscopatum Cantuariæ, die Dominica proxima post Exaltationem sanctæ Crucis est incathedratus apud Sarum. Eodem anno dictus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, causa visitationis transitum suum faciens per episcopatum Wyntoniam, die scilicet in crastino Sanctæ Katerinæ, venit Wyntoniam, ubi a domino episcopo loci ac clero et populo honorifice susceptus est cum processione. Qui feria tertia et feria quarta sequentibus fecit suam visitationem in prioratu Sancti Swythuni, et feria quinta in abbacia sanctimonialium beatæ Mariæ ibidem ; et iii. non. Decembris in abbacia de Hyda. Inde progrediens per alia monasteria ipsius episcopatus, celebravit festum Natalis Domini apud Byterne, manerium episcopi Wyntoniensis prope Southamptone. Hoc eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ festum Natalis Domini solemnizavit apud Wodestoke.
- MCCLXXV. Hoc anno, scilicet xviii. kal. Aprilis, peperit Alianora regina domino Edwardo regi Angliæ apud Wyndesore filiam, et vocavit eam Isabellam. Eodem anno, die scilicet Palmarum, quæ fuit vii. idus Aprilis, consecratus est dominus R[obertus] Burnell, cancellarius Angliæ, in episcopum Bathoniæ

Arrival of Edward I. in England, Aug. 2.

f. 65 b.

His coronation at Westminster, Aug. 19.

Sept. 16.

Archbishop Kilwarby at Winchester, Nov. 26.

His visitation.

Birth of the princess Isabella.

¹ Walter Giffard.

² Alexander III.

apud Londoniam. Eodem anno defuncto Johanne A.D. 1275.
 Brethone, episcopo Herefordensi, electus est magister
 Thomas de Cantilupo, confirmatus atque consecratus
 in episcopum Herefordiæ. Hoc anno, scilicet iii. idus Earth-
 Septembris, factus terræmotus magnus in omnibus quake.
 fini[bus] regni Angliæ, et in multis partibus trans-
 marinis, ut a pluribus dictum est. Eodem anno, sci- f. 66.
 licet in quindena Paschæ, quæ fuit in principio mensis
 Maii, facta communi convocatione omnium magnatum
 regni, tenuit dominus rex Edwardus magnum parlia- Parliament
 mentum suum apud Westmonasterium, ubi quamplures at West-
 de regno qui aliqua feoda de corona regia tenuerunt, minster.
 ea dicto domino regi reddiderunt, compositione tamen
 facta cum quibusdam ut ea tenere valeant quoad
 vitam. In quo quidem parlamento de assensu com- New laws.
 muni quasdam novas leges constituit observandas ad
 communem utilitatem totius regni. Item mense Octo- Parliament
 bris, circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ, iterum on Oct. 18.
 tenuit ibidem aliud magnum parlamentum, in quo
 quidam alias leges constituit inter Judæos observan- Laws re-
 das ; ubi de communi assensu archiepiscoporum, episco- specting
 porum, comitum, et baronum, concessum fuit dicto the Jews.
 domino regi quindecimum quorundam bonorum laico-
 rum omnium possessionum regni Angliæ in subsidium, A fifteenth
 causæ suæ novitatis, ut a quibusdam dicebatur. Hoc granted.
 eodem anno tenuit dominus rex Edwardus festum
 Natalis Domini apud Gyllyngham in Dorsethia. Hoc
 eodem anno Saraceni in Hispania, absente rege Cas- Slaughter
 telliæ¹ qui occasione regni Alemanniæ, quod suum per of Chris-
 electionem de se aliquando factam esse dicebat,² et tians by the
 extra regnum suum tunc agebat apud Belkarre³ cum Saracens
 Papa Gregorio tunc tractaturus de pace, portum in Spain,
 transeuntes, magnam stragem Christianorum fecerunt, who are
 afterwards
 defeated.

¹ Alphonso X.² A new hand and ink begin here.³ Belcaire in Languedoc.

A.D. 1275. ubi ¹ mortuus est, ut dicitur, archiepiscopus Aragoniæ,² filius regis, sed bastardus; at postmodum prævalentibus Christianis, succubuerunt usque ad quinque milia bel-latorum de Saracenis, ut dicitur. Eodem anno magna inundatio aquarum et pluvix continuatio mense Junii, et pejus in hyeme.

Edward I. and queen Eleanor at Winchester.

MCCCLXXVI. Hoc anno, scilicet iii. idus Januarii, hora vespertina, venit dominus rex Edwardus primo post reversionem suam a Terra Sancta, et regina apud Wintoniam, videlicet ad castrum; et die sequenti causa orationis et reverentia sanctorum, adivit monasterium Sancti Swithini, ubi ab episcopo loci et toto conventu cum solempni processione honorifice fuit admissus. Et cum per plures dies ob parlamentum suum moram traxisset ibidem, venit Gace de Byerne, xii. kal. Februarii, in conductu domini R[ogeri] de Clifford, qui sequenti die juxta ordinationem regis Franciæ domino regi Angliæ se repræsentans et in ipsius gratia se submittens de variis transgressionibus, quas contra domi-num regem se fecisse dicitur, detentus est in castro Wintoniæ, quasi incarceratus sub custodia, tamen honorifice. Qui postmodum, scilicet prima die Maii, ad mandatum domini regis quæsitus, ductus est Londoniam, et ibi in parlamento est deliberatus; ita tamen quod adeat curiam domini regis Franciæ, ibidem pro meritis recepturus prout idem rex duxerit ordinare. In eodem parlamento concessit dictus dominus rex et mandavit quod carta de communibus libertatibus quæ tempore H[enrici]³ regis, avi Henrici regis patris sui, facta fuit, et carta de forestis, in suo robore per omnia permanentes observentur.

Imprisonment and subsequent liberation of Gaston de Bearnæ.

Magna Charta.

Freedom of certain incomes

Præterea cum anno præcedenti concessum fuerit domino regi quindecimum omnium bonorum laicorum

¹ MS. inserts *ecclesia*. There is nothing corresponding to it in the Waverley and Worcester MSS.

² The Infante Don Sancho, archbishop of Toledo.

³ Sic.

in regno, dictus dominus rex pauperibus parcere volens, ordinavit et statuit,¹ ut qui² ad valenciā xv. solidorum non habent in bonis, ad hujusmodi contributionem nullatenus compellentur. Inter hæc contigit quod cum Alienora filia Symonis de Monteforti, quondam comitis Laycestræ, quæ ut dicitur vivente patre affidata fuit Lewelino principi Walliæ, conducenda esset a partibus Gallicanis per mare usque ad Walliam, ut dicto Lewelino desponsaretur, capta fuit in quadam navi prope Bristowe, et cum ea frater ejus Aymericus clericus, et duo fratres prædicatores de Wallia, et quidam miles de Francia, et eorum familia. Qui de mandato domini regis cum hoc intellexisset, dispersi ad varia castra sunt transmissi.

Item cum dissensio inter illos de civitate Wintoniæ orta, annis pluribus elapsis, usque ad hæc tempora perdurasset, et eorum discordia coram domino rege esset demonstrata, præcepit dominus rex et injunxit, ut pax inter eos haberetur, ne amplius inde clamorem audiret. Qua quidem occasione iram sui remittens, concessit eis omnia quæ ad villam pertinebant in pristino statu obtinenda, et abcessit versus Lutegershalle et Marleberge, vii. kal. Februarii. Sequenti quidem die convenientes quidam ex parte domini regis pacem inter illos reformabant; quo facto majorem suum elegerunt, et præpositos ac ballivos, ut pro more³ antea erat, substituerunt. Hoc anno obiit dominus Johannes Anglicus de ordine Cysterciensi, cardinalis Portuensis. Item obiit Papa Gregorius decimus mense Januarii, scilicet infra octabas Epiphaniæ; cui successit Petrus Tarentacensis, Cardinalis Hostiensis de ordine prædicatorum, consecratus in Papam vii. kal. Martii in urbe, et vocatus est Innocentius quintus. Quo quidem defuncto xi. kal. Julii, ut dicitur, successit ei

A.D. 1276.
f. 67.
from payment of the fifteenth.
Capture of Eleanor and Aymer de Montfort at sea.

Peace insisted on by the king at Winchester.

Death of cardinal John Tolet.
Death of Gregory X.
f. 67 b.
Succession of Innocent V.

¹ et statuit] instatuit, MS.

² more] moris, MS.

³ qui] quis, MS.

A.D. 1276. Octobonus diaconus cardinalis, qui legatus fuit in Adrian V. Anglia, et vocatum est nomen ejus Adrianus, et per xxxv. dies superstes, non tamen consecratus, obiit. De quo quidam versificator ait:

“ Mortuus¹ est Octobonus, ille valens simul octo,
 “ Immo mille, bonos. Heu! cito transit honos!
 “ Quem prius optavi vita gaudere suavi,
 “ Concidit heu subito, fortuitoque, cito.
 “ Heu Papæ solum vix nomen habens Adriani,
 “ Intuit alta solum vile cedrus Libani;
 “ Nunc compensetur bonitas sua, glorificetur
 “ Orans ante Deum qui benefecit eum.”

John XXI. Illi successit Petrus Hispanus, episcopus Tusculanensis, cardinalis de ordine prædicatorum eodem² anno, et vocatum est nomen ejus Johannes vicesimus primus, qui non multo post, ut dicitur, quadam domo obrutus interiit, mense Maii, anno subsequenti. Eodem anno, scilicet kal. Maii, peperit Alianora regina domino regi Edwardo filiam apud Kenyngtone, et vocatum est nomen ejus [Berengaria].³ Item xvi. kal. Junii facta fuit translatio beati Ricardi, quondam episcopi Cices-trensis, confessoris, ubi dominus rex Edwardus et dominus archiepiscopus Cantuariensis et novem alii episcopi et plures comites interfuerunt, in qua quidem translatione plurima operatus est Dominus miracula, ut dictum est; reversusque inde rex versus partes Cantuariæ. Eodem anno orta contentione inter monachos Sancti Swithuni Wintoniæ et N[icolaum] episcopum ejusdem, eo quod omnes fere de conventu parti Andreæ quondam prioris adhærebant, nitentes ipsum habere in priorem, Valentinus, qui tunc prior extitit, sinistro ductus consilio, se sponte submitit, et prioratum resignavit, unde dictus episcopus maneria ipsius

Birth of
princess
Berengaria.
Transla-
tion of S.
Richard of
Chichester.

f. 68.
The quarrel
respecting
the priory
of Win-
chester
revived.
Resigna-
tion of
Valentine.

¹ *Mortuus*] Hortuus, MS.

² *eodem*] eorum, MS.

³ Blank in MS.

prioratus in manus suas cepit, circa festum Sancti A.D. 1276. Dunstani, ac tenuit usque ad gulam Augusti,¹ et Alexandrum tunc subpriorem a suo subprioratu et quosdam alios a suis obedientiis amovit, et Gilbertum de Froylle monachum fecit subpriorem. Tandem ex parte domini regis venientes apud Wintoniam, decanus Sarum² et quidam miles, ut pacem inter partes reformarent, dictus episcopus de eorum consilio prædictum His restoration. Valentinum in pristinum statum prioratus restituit, Aug. 1. scilicet die Sancti Petri ad Vincula, apud Merdonam, et duos instituit de novo obedientiariorum, infirmarium videlicet et custodem anniversariorum. Processu vero He is again deprived by the bishop. temporis dictus dominus episcopus volens uti potestate et consuetudine prædecessorum suorum, præfatum Valentinum prioratu suo totaliter privavit, non tamen sine causa ut dicitur, et Johannem de Dureville monachum ejusdem monasterii, natione Normannum, priorem creavit, instituit, et installavit, per officiarium suum iii. non. Decembris anno eodem. Hoc anno Edward I. at Cirencester. tenuit dominus rex Edwardus festum Natalis Domini apud Cyrencestre in episcopatu Wygorniensi.

MCCLXXVII. Quarto idus Januarii, luna videlicet Storms and floods, secunda, audita sunt primo tonitrua apud Wyntoniam, f. 68 b. scilicet media nocte, cum inundatione pluviae subsequente, licet clarum fuerit tempus in die. Item mense Februarii et mense Martii inundatio pluviarum continua; mense quidem Aprilis siccitas immensa, et calor magnus per totum mensem, excepto septimo kal. Maii, qua nocte audita sunt tonitrua, fueruntque coruscationes et fulgura, unde per plura loca regni prostrabantur domus, percutiebanturque homines et animalia usque ad mortem, atque molendina aquatica ex superveniente inundatione asportabantur plane ut dicitur.

¹ August 1.

² Walter Scammel, afterwards bishop.

A.D. 1277. Quinto die mensis Maii, defuncto Papa Johanne Nicholas vicesimo primo, qui obrutus fuit quadam domo ut III., Pope, dicitur, successit ei circa festum Sanctæ Katerinæ Nov. 25. Johannes Gaythanus, titulo Sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconus cardinalis, et vocatum est nomen ejus Nicholaus tertius.

Hoc anno obiit W[alterus] de Mertona episcopus Roffensis.

Edward I. Hoc anno circa octabas Apostolorum Petri et Pauli, in Wales. profectus est dominus rex Edwardus versus Walliam, et xii. kal. Augusti, sicut dicitur, exivit villam de Cestria cum toto exercitu suo versus Snadoniam, scac-

cario regio apud Salapesbyriam existente. Demum habito tractatu de pace, circa festum Sancti Martini Submission of Llew- descendit Lewelinus, veniensque submitit se voluntati ellyn at Rhuddlan. et misericordiæ domini regis apud Rothelanum, et pro Nov. 11. inobedientia, damnis, et injuriis sibi et suis illatis, dedit f. 69. Lewelinus pro pace sua habenda l. milia librarum sterlingorum. Concessit autem dictus Lewelinus et confirmavit atque quietum clamavit pro se et hæredibus suis domino regi Angliæ et hæredibus suis plenarie et sine aliqua retentione quatuor candreda in finibus et terminis suis, sicut claræ memoriæ dominus Henricus quondam rex Angliæ, vel prædictus rex filius suus ea unquam plenius tenuerunt, simul cum omnibus terris, quas idem dominus rex cepit et saysiri fecit in manum

suam, vel alio modo adquisivit, excepta terra de Anglesey quam dictus dominus rex de gratia speciali concessit et confirmavit dicto Lewelino et hæredibus suis de corpore suo legitime procreandis, quod ipsi habeant et teneant Anglesye eo modo quo prius eam tenuit dictus Lewelinus, reddendo pro ea singulis annis ad scaccarium domini regis in festo Sancti Michaelis mille marcas sterlingorum. Dedit etiam et concessit atque confirmavit dominus dictus rex de mera gratia sua prædicto Lewelino principi ad vitam suam totam terram illam, quæ David fratri suo jure hæreditario debetur,

Anglesey to be held by Llewellyn under a tribute.

Further concessions to Llewellyn.

quia rex fecit eidem David alibi recompensationem com- A.D. 1277.
petentem ad vitam ipsius Lewelini, quæ quidem terra
eidem David in recompensationem tradita, altero eorum
scilicet Lewelino vel David decedente, ad regem et
hæredes suos revertetur. Dictus quidem Lewelinus, Llewellyn
antequam ad præsentiam domini regis venit, bene- absolved.
ficiam absolutionis obtinuit, et interdictum terræ suæ f. 69 b.
relaxabatur, et Oenum fratrem suum et alios quam- Owen and
plures, quos occasione domini regis captos et incarce- others
ratos tenuit, liberavit, et apud Rothelanum veniens freed.
domino regi sacramentum fidelitatis fecit. Et sic omnes Llewellyn
transgressiones, injuriæ, et excessus hinc inde facti takes an
penitus remittebantur usque ad ipsum diem. Post hæc oath of
venit dictus Lewelinus princeps Walliæ, salvo con- fidelity to
ductu sibi præstito, Londoniam, et ibi cum domino king Ed-
rege festum Natalis Domini tenuit, et die Natalis ward at
Domini episcopis, comitibus, baronibus, et aliis magnum Rhuddlan.
fecit convivium, ut dicitur, et sic accepta licentia a Llewellyn
domino rege, reversus est in terram suam. in London.

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA,

1—1291.

FROM

MS. COTTON. VESPASIAN A. xvi.

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA.

- Bede de Sex Ætati- bus Sæculi. Eusebii Chron. interpr. S. Hieronymo, etc.**
- A die natalis Domini incipiunt anni Incarnationis ejus A.D. 1. f. 21.
- I. Jesus Christus Filius Dei in Bethleem Judæ nascitur, anno Cæsaris Augusti quadragésimo secundo, hebdomada juxta Danielis prophetiam sexagesima sexta, Olympiade autem centesima nonagesima tertia. Circumcisus kal. Januarii. A Magis adoratus viii. id. Januarii. In templo præsentatus iv. non. Februarii. Hoc eodem anno in Egyptum delatus.
  - II. Innocentes occisi sunt, v. kal. Januarii.
  - III. Herodes occidit se ipsum cultello. Archelaus filius ejus successit. Johannes evangelista natus eodem anno.
  - XII. Philippus et Herodes tetrarchæ facti sunt. Remansit puer Jesus in Jerusalem.
  - XV. Obiit Octovianus, successit Tiberius.
  - XXVI. Pontius Pilatus procurator factus est super Judæos.
  - XXX. Johannes Baptista prædicavit.
  - XXX. Christus Filius Dei baptizatur a Johanne in Jordane flumine viii. id. Januarii. Petrus et Andreas, Jacobus et Johannes, et alii apostoli conversi sunt, et secuti sunt Christum Redemptorem.
  - XXXIII. Jesus Christus Filius Dei crucifixus est viii. kal. Aprilis. Resurrexit vi. kal. Aprilis. Ascendit in cælum iii. non. Maii. Descendit Spiritus Sanctus super apostolos id. Maii. Divisio apostolorum id. Julii.
  - Sanctus Stephanus lapidatus est vii. kal. Januarii.
  - XXXIV. Paulus apostolus conversus viii. kal. Februarii. Ecclesiæ Jerosolimorum primus episcopus ab apostolis ordinatur Jacobus qui habitus est frater Domini.
  - XXXV. Cathedra Sancti Petri Antiochiæ viii. kal. Martii.

- A.D. 39.   xxxviii. Mathæus scripsit evangelium.¹
- f. 21 b.   xxxix. Gaius suscepit regnum. Hic Herodem Agrippam a vinculis liberatum regem Judæorum fecit. Herodes qui Jo- Bede, p. hannem decollavit, tetrarcha scilicet, Romam veniens, accusatur ab Agrippa, tetrarchiam amittit, fugiensque in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit. Decedente Gaio, imperavit Claudius. 84 D.
- The Orkneys subdued by Claudius.   xlili. Claudius Cæsar totam Britanniam et Orcadas insulas Romano subjugavit imperio.
- xlv. Petrus apostolus cum primus Antiochenam ecclesiam fundasset, Romam mittitur; ubi evangelium prædicans xx. et v. annis, ejusdem urbis episcopus, perseverat. Quinto kal. Eusebius. Februarii cathedra Sancti Petri.
- xlvii. Marcus evangelista evangelium quod Romæ scripserat, prædicavit in Egypto. Bede.
- xlviii. Primus Antiochiæ episcopus ordinatur Euodius. Eusebius.
- xlix. Hic obiit beata Maria Mater Domini, anno vitæ suæ ?
- lxiii. ; xiv. annos habuit quando natus est Dominus, et xxxiii. vixit cum eo, post passionem xvi., et ita lxiii.
- l. Claudius Judæos Roma expulit. Bede.
- l.iii. Fames maxima de qua Lucas refert.
- lvi. Claudius² moritur in Palatio. Successit Nero, sub quo persectio prima, annis xiii., Romanorum sextus. Eusebius. Bede.
- lviii. Jacobus lapidatur, sed non ex toto extinctus. Festus procurator Judææ, a quo Paulus victus Romam mittitur [et], mitius tunc agente Nerone, ad prædicandum post biennium Eusebius. mittitur. Probus Bericius eruditissimus grammaticorum Romæ agnoscitur.
- lix. Statius Sursulus Tolosensis celeberrime in Gallia rethoricam docet.
- lx. Nero Agrippinam uxorem³ suam et sororem patris interfecit. Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis et calidis lavaretur unguentis, retibusque aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebat.
- lxi. Nero Romæ oithara contendens cunctos superabat.
- lxii. Jacobus frater Domini, quem omnes Justum appella- f. 22.

¹ At the foot of the page occurs the note: "Primus Herodes ille
" fuit sub quo Dominus natus est,
" qui et parvulos trucidavit.
" Secundus, filius ejus sub quo
" Christus est passus, qui Johan-
" nem Baptistam decollavit.
" Tertius, Agrippa, cujus avus fuit

" primus Herodes, secundus patruus
" ejus qui Jacobum interfecit."

² At the foot of the page is the following note: "Lazarus, primus Marianns
" episcopus Cypri, obiit secunda Scotus.
" morte, dum viginti quatuor annis
" vixisset inter duas mortes."

³ uxorem] matrem, Euseb.

Eusebius. bant, a Judæis lapidibus opprimitur. In cujus thronum A.D. 62. Simeon, qui et Simon, secundus assumitur.

? LXIII. Obiit beata Maria Magdalene.

Eusebius. LXIV. Post Marcum evangelistam, primus Alexandrinæ ecclesiæ ordinatur episcopus Anianus, qui præfuit annis xx. duobus.

Persius poeta moritur.

LXVI. In Asia tres urbes terræ motu conciderunt, Laodicia, Ierapolis, Colosse.

LXVII. Multi nobilium Romæ a Nerone interfecti sunt.

Martin. LXVIII. Linum et Cletum ordinavit Petrus ad exteriora
Pol. ministeria implenda; ipse vero instabat orationi et verbo.

Eusebius. LXIX. Primus Nero super omnia sua scelera etiam persecutionem in Christianos facit; in qua Petrus et Paulus Apostoli gloriose Romæ occubuerunt. Flavius Josephus scriptor historicus, dux belli Judæorum, cum a Romanis interficiendus esset, Vespasiano pronunciat de morte Neronis et ejus imperio.

Bede. LXX. Obiit Nero. Successit Vespasianus Romanorum septimus,¹ annis ix. Post Petrum primus Romanam ecclesiam tenuit
Eusebius. Linus annis xii.

Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.

LXXI. Vespasianus apud Judæam imperator ab exercitu appellatus, et bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur.

LXXII. Obiit Sanctus Martialis episcopus, ii. kal. Julii.² Death of S. Martial.
Titus Judæa capta et Ierosolymis subversis sub Vespasiano, sexcenta milia virorum interfecit. Iosephus vero scribit undecies centena milia fame et gladio periisse, et alia centum milia captivorum publice venundata. Ut autem tanta multitudo Ierosolymis reperiretur, causam azymorum fuisse refert, ob quæ ex omni gente Judæa ad templum confluentes, urbe, quasi carcere, sunt reclusi. Oportuit enim in eisdem diebus Paschæ eos interfici, in quibus Salvatorem crucifixerunt.

LXXIII. Vespasianus capitoliū ædificare exorsus.

LXXV. Acaia, Lycia,³ Rodus, Bizantium, Samus, Tracia, f. 22 b. Sicilia, Commagena, quæ antea liberæ et sub regibus amicis erant, in provincias redactæ.

¹ Sic, the compiler following Bede in omitting Galba, Otho, and Vitellius, and continuing the erroneous numbering through the whole series of emperors.

² This must be S. Martial, bishop

of Limoges, whose date is about 250, according to Gregory of Tours. He is again mentioned under the year 94 (p. 132).

³ Lycia] Libia, MS.

A.D. 77. LXXVII. Gabinius, celeberrimi nominis rethor, in Gallia do- **Ensebius.**
cuit. Tres civitates Cypri terræmotu corruerunt.

LXXVIII. Lues ingens Romæ facta.

LXXIX. Vespasianus mortuus profluvio ventris.

Romanorum octavus, regnavit Titus annos duos. Hic in utraque lingua disertissimus fuit, et tantæ bonitatis, ut cum quadam die recordatus fuisset in cœna nihil se in illa die cuiquam præstitisse, dixerit, "Amici, hodie diem perdidit."

LXXXI. Titus amphitheatrum Romæ ædificavit, et in dedica-
tione ejus v. milia ferarum occidit. Romanæ ecclesiæ secundus
constituitur episcopus Cletus, annis xii.

LXXXII. Titus morbo periit. Romanorum nonus, Domitianus
regnavit annis xv.

LXXXIII. Persecutio secunda. Johannes apostolus in Pathmos
insula relegatur, ubi scripsit Apocalypsim et vidit, quam
Hyrenæus interpretatur.

LXXXV. Secundus Alexandrinæ ecclesiæ episcopus Abilius,
qui præfuit annis xiii.

LXXXVI. Domitianus dominum se et deum appellari jussit.

LXXXVII. Domitianus plures nobilium in exilium mittit et
occidit.

Quintilianus ex Hispania Calagurritanus primus Romæ pub-
licam scholam et salariam e fisco¹ accepit et claruit.

f. 23.

XCII. Domitianus tantæ superbie fuit ut aureas et argenteas
statuas sibi in Capitolio poni jusserit.

Bishops in
different
dioceses in
France.

XCIV. Tertius Romanæ præfuit episcopus Clemens, annis ix. ;
quo tempore ad collocandum in Galliis novæ fidei
fundamentum pietas superna magnificos atque indus-
trios viros destinavit ; Parisiensibus videlicet Dionisium,
Silvanectensibus² Regulum, Rotomagensibus Nigasium,
Ebroicensibus Taurinum, Arelatensibus Trophimum,
Narbonæ Paulum, Tholosæ Saturninum, Arvernensibus Astre-
monium, Lemovicis Martialem, Turonicis Gacianum,
Cenomannicis Julianum, Belvacensibus Lucianum, Am-
bianensibus Firminum, Lugdunensibus Fotinum.

Josephus librum antiquitatum scribit.

XCVI. Hoc anno beatus Dionysius atque Nigasius **Ensebius.**
cum sociis suis per coronam martyrii pervenerunt ad
Christum gloriosi.

¹ e fisco] ephisco, MS.

| ² i.e. Senlis.

Eusebius. Domitianus occisus in palatio, et per vespiliones ignobiliter **A.D. 96.** exportatus. Senatus decrevit ut omnia quæ ipse statuerat in irritum ducerentur. Itaque multi quos injuste ejecerat de exilio reversi, nonnulli bona propria receperunt. Aiunt et Apostolum Johannem hoc tempore exilio resolutum, Ephesum secessisse, in qua urbe et hospitium et amicos amantissimos habebat.

Romanorum decimus Nerva regnavit anno uno mensibus iv. **xcviii.** Alexandrinæ ecclesiæ tertius episcopus præfuit Cæro annis xi. Nerva morbo periit. Romanorum undecimus, Trajanus regnavit annis x. et ix. mensibus. [Nerva imperator **f. 22 b.** ab Augusto decimus uno anno.]¹ Hic primo edicto suo omnes

? exules revocavit quos Domitianus relegavit, et Sanctus Johannes Apostolus Ephesum rediit, ibique efflagitatus ab Asiæ episcopis evangelium novissimum edidit post Dominicæ passionis xiii. annorum lustra quæ faciunt lxvi. annos, et usque ad Trajanum imperatorem perseverans totius Asiæ fundavit et rexit ecclesias. Est autem lustrum quinquennium, dictum a lustrando. Romani enim censu² per quinquennium in republica peracto urbem Romam lustrabant.

? c. Obiit Johannes Apostolus anno post passionem Domini lxvi., ætatis suæ xcix., apud Ephesum; et juxta eandem urbem sepultus. Dormitio Sancti Johannis Evangelistæ est in nativitate Sancti Johannis Baptistæ. Sed quia ob celebre officium illic agi non potuit, ecclesia sancta ejus festum hic coli instituit, quando ab exilio rediit vel ipsius ecclesia dedicata fuit.

Eusebius. ci. Clementi succedit Anacletus, et ei Evaristus. **f. 23 b.**

cii. Romanæ ecclesiæ episcopatum quartus suscepit Evaristus annis ix.

civ. Plinius secundus historicus claruit.

cix. Alexandrinæ ecclesiæ quartus episcopus ordinatur nomine Primus, annis xii. Trajano adversum Christianos persecutionem movente,³ Simon, filius Cleophæ, qui in Ierosolymis episcopatum tenuerat, crucifigitur, cui succedit Justus. Ignatius quoque Antiochenæ ecclesiæ episcopus Romam perductus bestiis traditur; post quem tertius constituitur Hieronymus.

Martin. cxii. Quintus Romanæ ecclesiæ episcopatum tenet Alexander, **Pol.** annis x. Hic constituit aquam benedictam fieri.

Eusebius. cxiv. Post Justum ecclesiæ Ierosolimitanæ episcopatum suscepit Zachæus; post quem quintus Tobias, sextus Benjamin, septimus Johannes, octavus Mathias, nonus Philippus.

¹ Repeated from above.

² censu] censū, MS.

³ movente] in oriente, MS.

A.D. 115. cxv. Trajanus Armeniam, Syriam, Mesopotamiam fecit pro- Eusebius.
vinciis.

cxviii. Trajanus periit. Ossa ejus in urnam auream collecta, et in foro sub columna posita; solusque omnium imperatorum intra urbem sepultus. Romanorum duodecimus Adrianus regnavit annis xxi.

cxix. Adrianus imperator Ierosolimorum murorum extruo- Bede.
tione reparavit.¹

f. 24. cxx. Adrianus eruditissimus in utraque lingua; sed in Eusebius.
puerorum amores parum continens fuit. Aquila interpres Martin.
habetur. Pol.

cxxi. Romanæ ecclesiæ vi. episcopatum tenuit Sixtus annis Eusebius.
x. Hic constituit *Sanctus, sanctus, sanctus* in officio missæ. Martin.
Alexandrinæ ecclesiæ quintus constituitur Justus episcopus, Pol.
annis xi.

cxxix. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur, et uxor Eusebius.
ejus Augusta. Floruit; Sanctus Taurinus Ebroicensis
S. Taurinus bishop of primus episcopus.
Evreux.

cxxx. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit septimus Eusebius.
Telesphorus annis xi. Hic constituit hymnum angelicum Martin.
cantare ad missam, *Gloria in excelsis Deo.* Pol.

Antiochiæ constituitur quartus episcopus Cornelius.

cxxxii. Antinous puer regius eximie pulchritudinis in Eusebius.
Egypto moritur, quem Adrianus diligenter sepeliens, nam in
deliciis eum habuerat, in deos refert, ex cujus nomine etiam
urbs appellata est.

cxxxiii. Alexandrinæ ecclesiæ sextus episcopus præfuit
Hymenæus annis xiii.

cxxxv. Favorinus et Palemon rethores insignes habentur.

cxxxvi. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur,
finem accepit.

cxxxvii. Jerosolimæ primus ex gentibus constituitur episco-
pus Marcus; cessantibus his qui ex circumcissione² fuerant.

cxxxviii. Adrianus imperator moritur.

cxxxix. Romanorum tertius decimus imperator Titus An-
toninus cognomento Pius cum filiis suis Aurelio et Lucio
annis xxii., mensibus iii.

cxl. Romanæ ecclesiæ episcopatum octavus suscepit Iginus
annis quatuor.

¹ Sic, the compiler abbreviating his authority so as to destroy the con-
struction of the sentence.

² *circumcissione*] Judæis, Euseb.

- Eusebius.** CXXI. Antoninus pater patriæ appellatur. A.D. 141.
 CXXII. Sub Igino Romanæ urbis episcopo Valentinus hære- f. 24 b.
 siarches et Cerdo magister Marcionis Romam venerunt.
 CXXIII. Justinus philosophus librum pro nostra religione
 conscriptum Antonino tradidit.
- Martin.** CXXIV. Romanæ ecclesiæ xii. episcopus ordinatur Pius,
Pol. annis xii.
- Eusebius.** CXLV. Antiochiæ v. episcopus Herus constituitur annis xxiv.
 CXLVI. Alexandriæ vii. episcopatum suscepit Marcus,
 annis x.
 CXLVII. Valentinus hæreticus agnoscitur.
 CXLIX. Taurus hæreticus¹ Platonicae sectæ philosophus clarus
 habetur.
 CL. Adrianus² philosophus Nichomediensis agnoscitur, et
 Maximus Tyrus.
 CLI. Apollonius Stoicus et Basilides philosophi illustres
 habentur.
 CLII. Alexandrinæ ecclesiæ episcopus viii. Celadion, annis
 xiv.
 CLVI. Romanæ ecclesiæ episcopatum decimus Anicetus annis
 x., sub quo Policarpus Romam veniens multos ab hæretico
 errore correxit.
 CLXI. Antoninus Pius moritur. Romanorum xiv. Marcus
 Antoninus, qui et Verus, et Lucius Aurelius Commodus,
 annis xix., mense uno.
- Eusebius.** CLXIV. Fronto orator insignis habetur, qui Marcum Antoni-
 num Verum Latinis literis erudit.
- CLXVI. Alexandrinæ ix. episcopus Agripinus annis xii.
 Persecutio orta in Asia.
 CLXVII. Policarpus et Pionius fecerunt martyrium, quorum
 scriptæ quoque feruntur passiones. Plurimi in Gallia gloriose
 ob nomen Dei interfecti.
 CLXVIII. Lues multas provincias occupavit.
 CLXIX. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit xi. Sother f. 25.
 annis viii. Antiochiæ episcopus ordinatur Theophilus, cujus
 plurima ingenii opera extant.
 CLXX. Antonino imperatori Mileto Asianus Sardensis epi-
 scopus apologeticum pro Christianis tradidit. Apollinaris
 Ierosolimitanus episcopus claret.
 CLXXI. Dionysius episcopus Corinthiorum clarus habetur,
 et Pintinus Cretensis.

¹ hæreticus] Berthius, Euseb. | ² Adrianus] Arrianus, Euseb.

- A. D. 177. CLXXVII. Romanæ ecclesiæ episcopatum duodecimis suscepit Eusebius.
 Conversion of king Eleutherus, annis xv. Lucius rex Britanniae ad Papam Eleutherium misit epistolam dicens se Christianum fieri; quod et factum est.
 Lucius.
- CLXXVIII. Antiochiæ nonus episcopus constituitur Maxim[i-n]us. Antoninus Commodum filium suum consortem regni sui facit.
- CLXXX. Antoninus imperator moritur. Romanorum xv. imperator Commodus regnavit annis xiii.
- CLXXXI. Hyrenæus episcopus Lugdunensis insignis habetur.
- CLXXXIII. Teodosion interpres habetur.
- CLXXXVI. Origenes. Martin.
Pol.
- CLXXXVIII. Alexandriae ecclesiæ episcopus xi. Demetrius annis xl. tribus. Eusebius.
- CLXXXIX. Serapio viii. Antiochiæ ordinatur episcopus.
- CXCI. Commodus multos nobilium interfecit, et spectacula populo Romano præbuit insignia.
- CXCII. Commodus strangulatur in domo Vestiliani. Romanorum imperator xvi. Helius Pertinax mensibus vi. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit xiii. Victor annis x., cujus mediocria de religione extant volumina. Helius Pertinax occiditur. Severus xvii. Romanorum imperator regnavit annis xix. Eusebius.
- f. 25 b. CXCIV. Clemens Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, et Pantænus Stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur.
- CXCV. Simacus interpres habetur.
- CXCVI. Narcissus Ierosolimorum episcopus, et Theophilus Cæsariensis, Policarpus quoque, et Bachinus Asianæ provinciæ episcopi insignes habentur. Martin.
Pol.
Eusebius.
- CXCIX. Quæstione orta in Asia inter episcopos, an secundum legem Moysi xiv. die mensis Pascha observandum esset, Victor Romanæ urbis episcopus, et Narcissus Ierosolimitanus, Policratesque et Hyrenæus et Bachillus, plurimique ecclesiarum pastores, quod eis probabile visum fuerat, literis ediderunt; quarum memoria ad nos usque perdurat.
- CCIV. Romanæ ecclesiæ præfuit xiv. Zeferinus episcopus annis xviii.
- CCV. Alexander ob confessionem Dominici nominis clarus habetur.
- CCX. Origenes Alexandriae studiis eruditur.
- CCXI. Severus Eboraci in Britannia moritur.
- CCXII. Romanorum imperator xviii. regnat Antoninus, cognomento Caracalla, Severi filius, annis vi.

- Eusebius. ccxiii. Antiochiæ ix. episcopus Aesclepiades. A.D. 213.
 ccxv. Antonius Caracalla cognominatur, propter genus f. 25.
 vestis quod Romæ erogaverat, et e contrario Caracallæ ex ejus
 nomine Antonianæ dictæ.
- ccxviii. Antoninus interficitur. Romanorum imperator xix.
 Macrinus anno uno.
- ccxix. Antiochiæ x. episcopus constituitur Philetus. Abgarus
 vir sanctus regnavit Edissæ. Macrinus occiditur.
- ccxx. Romanorum xx. imperator M. Aurelius Anton[n]us,
 annis quatuor.
- ? ccxxi. Romanæ ecclesiæ Calixtus episcopatum suscepit xv.,
 annis quatuor. Hic constituit jejunium quatuor temporum in
 anno fieri propter abundantiam fructuum terræ juxta pro-
 phetam.
- Eusebius. ccxxii. In Palæstina Nichopolis, quæ prius Emaus vocabatur,
 Bede. urbs condita est, in qua Dominum cognoverunt discipuli.
- Eusebius. ccxxiii. Aurelius occiditur. Romanorum imperator xxi.
 Alexander annis xiii. Hic constituit cathedram episcopalem
 sublimem fieri.¹
- Martin. ccxxv. Romanæ ecclesiæ xvi. ordinatur episcopus Urbanus,
 Pol. annis ix., mensibus x., diebus xii.
 Hic fecit ministeria sacrata omnia argentea, et patenas xxv.
 posuit.
- ccxxviii. Germinus presbyter Antiochenus, et Ypolitus et
 Berillus episcopus Arabiæ, et Ostrenus clari scriptores habentur.
- ccxxix. Antiochiæ xi. fuit episcopus Zebenus.
- ccxxx. Origenes in Alexandria clarus habetur.
- ccxxxi. Alexandrinæ ecclesiæ xii. episcopus Eraclas ordi-
 natur, annis xvi.
- ccxxxiv. Origenes de Alexandria ad Cæsaream Palæstinam
 transiit.
- ccxxxv. Romanæ ecclesiæ xvii. episcopus Pontianus suscepit,
 annis quinque.
- ccxxxvi. Alexander occiditur. Romanorum xxii. imperator f. 26 b.
 Maximinus annis tribus.
- ccxxxviii. Maximinus adversus ecclesiarum sacerdotes per-
 secutionem facit.
- ccxxxix. Maximinus occiditur. Gordianus Romanorum im-
 perator xxiii., annis vi.
- ccxl. Romanæ ecclesiæ xviii. episcopus ordinatur Antherus
 mense uno, post quem xix. Fabianus annis xiii. Hic con-

¹ This is apparently introduced | who mentions it under Clemens,
 incorrectly from Martinus Polonus, | anno 94.

- A.D. 240. stituit ut per annos singulos novum chrisma conficiatur et Cf. Mart.
vetus incendatur.¹ Pol.
- CCXLI. Africanus inter scriptores nobilissimus habetur. Martin.
- CCXLIV. Romanorum imperator xxiv. regnavit Philippus, Pol.
annis vii. Eusebius.
- CCXLV. Philippus filium suum Philippum consortem regni
fecit, primusque omnium ex Romanis imperatoribus Christianus
fuit.
- CCCLI. Philippus urbem cognomine sui in Tracia constituit.
- CCCLII. Alexandrinæ ecclesiæ xiii. episcopus Dionisius,
annis xviii.
- CCCLIII. Philippus senior occiditur. Romanorum imperator
xxv. Decius, anno uno, mensibus tribus, Christianorum per-
secutor.
- CCCLIV. Romanorum imperator xxvi. Gallus et Volusianus,
annis ii. et iv. mensibus.² Romanæ ecclesiæ episcopatum post
Fabiani gloriosam mortem, xx. suscepit Cornelius annos ii.,
qui et ipse martyrio coronatus est. Extant ad eum Cipriani
octo epistolæ. Hic de cathacumbis levavit per noctem corpora Martin.
Apostolorum Petri et Pauli; et posuit corpus Pauli in via Pol.
Hostiensi ubi decollatus est; Petri autem juxta locum ubi
crucifixus est. Antiochiæ xiv. episcopus Demetrius. Eusebius.
- f. 27. CCCLV. Romanæ ecclesiæ episcopatum tenet xxi. Lucius,
menses viii., post quem xxii. Stephanus annis tribus. Romano-
rum imperator xxvii. Valerianus et Galienus annis xv.
- CCCLVII. Ciprianus primum rethor, deinde presbyter, ad
extremum Cartaginensis episcopus martyrio coronatur.
- CCCLVIII. Romanæ ecclesiæ xxiii. episcopus constituitur Dio-
nisius annis ix.
- CCCLIX. Valerianus in Christianos persecutione commotus. . .³
- CCLX. Antiochiæ episcopus xv. Paulus Samosatenus.
- CCLXI. Alemanni, vastatis Galliis, in Italiam transiere.
- CCLXIV. Alexandriæ ecclesiæ episcopus xiv. Maximus,
annis xviii.
- CCLXV. Romanæ ecclesiæ xxiv. constituitur episcopus Sixtus
annis xi, cum quo sanctus Laurentius martyrium suscepit, Martin.
archidiaconus Romanæ ecclesiæ. Pol.
- CCLXVI. Paulus Samosatenus hæresim suscitavit. Eusebius.
- CCLXIX. Galienus Mediolani occiditur.

¹ This sentence is added by a
different hand.

² mensibus] menses, MS.

³ The sentence is unfinished.

“ Statim a Sapore Persarum rege
“ capitur,” are the words which
follow in Eusebius.

Eusebius. CCLXX. Romanorum xxviii., Claudius regnavit anno uno, A.D. 270. mensibus ix.

CCLXXII. Claudius moritur. Romanorum imperator xxix. Aurelianus, annis v., mensibus vi. Antiochiæ xvii. ordinatur episcopus Timotheus.

CCLXXV. Eusebius Laodicensis episcopus insignis habetur.

CCLXXVII. Aurelianus cum adversum Christianos persecutionem movisset, fulmen juxta eum comitesque ejus ruit f. 27 b. cum magno pavore; ac non multo post inter Constantino-polim et Hercam in Canoflorio¹ viæ veteris occiditur.

CCLXXVIII. Romanorum imperator xxx. regnavit Tacithus menses vi. Quo apud Pontum occiso, obtinuit Florianus imperium diebus lxxxix; hoc quoque interfecto apud Tarsum, Romanorum xxxi. regnavit Probus, annis vi., mensibus quatuor.

CCLXXIX. Romanæ ecclesiæ episcopatum xxv. suscepit Felix, annis v. Manichæorum hæresis exorta.

CCLXXXII. Antiochiæ xviii. episcopus Cirillus constituitur.

CCLXXXIII. Romanæ ecclesiæ episcopatum xxvi. Euticianus suscepit, menses octo, post quem xxvii. Gaius annis xv.

CCLXXXIV. Alexandrinæ ecclesiæ xv. Theonas episcopus annis xix. Probus imperator occiditur. Romanorum imperator xxxii. regnavit Carus, cum filiis Carino et Numeriano annis duobus.

CCLXXXV. Carus fulmine ictus periit.

CCLXXXVI. Romanorum imperator xxxiii. Diocletianus annis xx.

Persecutio Christianorum decima.

CCLXXXVIII. Diocletianus in consortium regni Herculium Maximianum assumit.

Eusebius. CCXCVII. Romanæ ecclesiæ xxviii. Marcellinus suscepit annis x., et post eum, Marcellus.

Martin. Pol. CCII. Antiochiæ xix. episcopus Tyrannus. Sanctus Albanus martyrizatus est.

Eusebius. Anglo-Saxon Chron., p. 296. CCIII. Alexandriae xvi. episcopus Petrus ordinatur, qui postea nono persecutionis anno gloriose martyrium perpetravit.

(Mon. Hist. Brit.) CCVI. Romanæ ecclesiæ xxix. Eusebius episcopus constituitur vi. menses; post quem xxx. Melchiades annis tribus.

Eusebius. CCX. Romanorum imperator xxxiv. Constantinus, annis xxx., mensibus x.

CCXI. Quirinus episcopus Sescianus² pro Christo gloriose interficitur: nam manuali mola ad collum ligata e ponte præcipitatus in flumen, diutissime supernatavit; et conspectantibus collocutus, ne sui terrentur exemplo, vix orans ut mergeretur,

¹ Heracleam in Campo Florio. | ² Siscia in Pannonia, now Sisek
Euseb. Cenophrurio, Migne. | in Hungary.

- A.D. 311. obtinuit. Avitianus archiepiscopus Rotomagensis, (hic interfuit Anglo-Saxon concilio Arelatensi primo,) moritur. Chron. MS. Bodl. 636, p. 296 n. Eusebius.
- cccxi. Romanæ ecclesiæ xxxi. ordinatur episcopus Silvester annis xxii. Hic constituit chrisma ab episcopo confici, et ut sacrosanctum sacrificium non in panno serico, sed in puro lintheo, consecraretur. Reperit quoque dalmaticæ usum.
- cccxiv. Alexandriæ xvii. episcopus Achillas ordinatur.
- cccxv. Floruit beatus Nicholaus Mirreorum archiepiscopus a tempore Constantini filii Constantii senioris et Helenæ reginæ, usque ad tempus Justiniani imperatoris.

De Sancto Nicholao.

?

Sicut in vera Græcorum reperitur historia, Sanctus Nicholaus pontifex in synodo Nicena fuisse legitur, oppido jam senex: qui paucis postmodum supervivens diebus cælo spiritum reddidit, a quo scilicet tempore usque ad ejusdem corporis translationem, secundum eorumdem Græcorum calculationem, ducentarum fere Olympiadum curricula transierunt: deinde anno M. et octogenario octavo indictione decima translatus est. Olympias sunt quatuor anni.

S. Martin
of Tours.

cccxx. Anno Constantini xi. Sanctus Martinus natus est; ipse inter scholares alitus¹ sub rege Constantio: dehinc sub Juliano Cæsare militavit: cum esset xviii. annorum baptizatus est: post baptismum per biennium militavit. Sub Juliano apud Wangionem militiæ abrenuntiavit.

cccxxi. Alexandrinæ ecclesiæ xviii. episcopus ordinatur Eusebius. Alexander, a quo Arrius presbyter ab ecclesia ejectus, multos suæ impietati sociat; ad quorum perfidiam coarguendam synodus ccc. et x. et viii. episcoporum in Nicæam urbem Bitiniæ congregata, omnes hæreticorum machinas homousii oppositione dejecit.

cccxxviii. Severus archiepiscopus Rotomagensis quartus. ?

cccxxix. Crux Domini ab Helena Constantini matre inventa est. Eusebius.

cccxxx. Donatus agnoscitur, a quo per Affricam Donatiani Hieronym. hæretici. Antiochiæ episcopus xx. Vitalis, xxi. Philogonus, xxii. Paulinus, xxiii. Eustathius, quo in exilium ob fidem truso, usque in præsentem diem Arriani ecclesiam occupaverunt episcopi decem.²

f. 28 b.

cccxxxii. Alexandrinæ ecclesiæ xix. episcopus ordinatur Athanasius.

cccxxxiii. Romæ xxxii. ordinatur episcopus Marcus, menses

¹ *alitus*] alas, MS.

² The names are given in S. Jerome.

Hieronym. viii.; post quem ordinatur xxxiii. Julius, annis xvi. et mensibus¹ iv. A.D. 339.

Martin. Pol. cccxxxv. Marcus Papa concessit episcopo Hostiensi pallium, eo quod consecrat dominum Papam.

Hieronym. cccxxxvii. Eustathius Constantinopolitanus presbyter agnoscitur, cujus industria in Ierosolimis martyrium constructum est.

cccxli. Romanorum xxxv. regnavit Constantinus, Constantius, et Constans, annis xxiv., mensibus v., diebus xii.

cccxliv. Paulus crudelitate præfecti Philippi, (nam fautor Macedonii partium erat,) et Arrianorum insidiis, strangulatur.

cccxlv. Sapor rex Persarum Christianos persequitur.

cccxlix. Eusebius episcopus Emisenus, Arrianæ signifer factionis, multa et varia describit.

Hieronym. cccli. Romanæ ecclesiæ xxxiv. ordinatur Liberius. Quo in exilium truso, omnes clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arrianis fuisset in sacerdotium substitutus, plurimi pejeraverunt; et post annum cum Felice ejecti sunt, quia Liberius tædio victus exilii, et in hæretica pravitate subscribens, Romam quasi victor intraverat.

ccclv. Gennadius forensis orator Romæ insignis habetur. f. 29.

ccclvi. Victorinus rhetor, et Donatus grammaticus insignes habentur.

ccclvii. Paulinus et Rodanius, Galliarum episcopi, in exilium ob fidem trusi.

ccclviii. Antonius monachus in eremo moritur. Hilarius episcopus Pictavensis, factione Saturnini, Arelatensis episcopi, reliquorum[que] qui cum eo erant Arrianorum, ante triennium in Frigiam pulsus, libros de fide componit. Liberius episcopus Romanus in exilio moritur.²

ccclix. Paulus episcopus Treverorum in Frigia exulans moritur.

ccclx. Synodus apud Arminum et Seleuciam Isauriæ facta. Pelagiani³ apud Sebastem urbem ossa beati Johannis Baptistæ concremant flammis et dispergunt.

Hieronym. ccclxi. Omnes pæne toto orbe ecclesiæ sub nomine pacis et regis Arrianorum consortio polluantur.

ccclxii. Romanorum xxxvi. Julianus imperator, anno uno, mensibus octo.

ccclxiv. Eusebius et Lucifer episcopi de exilio revertuntur. ccclxvi. Romanorum xxxvii. Jovinianus mensibus viii. Synodus Antiochiæ a Meletio et suis facta.

¹ mensibus] menses, MS.

² moritur] mittitur, Hieronym.

³ Pelagiani] Pagani, Bede.

A.D. 367. CCCLXVII. Romanorum xxxviii. Valentinianus et Valens Hieronym. annis xiii.

CCCLXVIII. Romanæ ecclesiæ xxxv. ordinatur episcopus Damasus. Et non post multum temporis intervallum, Ursinus a quibusdam episcopus constituitur, Sicinium cum suis invadit; quo Damasianæ partis populo confluyente, crudelissimæ interfectiones diversi sexus perpetratæ.

CCCLXIX. Sanctus Hylarius episcopus Pictavensis moritur. Apud Atrebatas lana e cælo pluviam mixta defluit.

f. 29 b.

CCCLXXIV. Didimus Alexandrinus multa de fide commentatur. Valens cum Gratiano et Valentiniano, [qui] Ambrosium¹ Bede. perfida obsidione [vexavit], nec prius quam² prolatis Gervasii et Prothasii martyrum reliquiis, Deo revelante, incorruptis, nefanda cœpta³ deseruit. Ossa Sancti Andree apostoli et Sancti Lucæ evangelistæ Constantinopolim translata sunt hoc anno.

CCCLXXV. Alexandria ordinatur episcopus Petrus, qui post Hieronym. Valentis interitum tam facilis in recipiendis hæreticis fuit, ut nonnullis suspicionem acceptæ pecuniæ intulerit.

CCCLXXVI. Sanctus Martinus consecratur archiepiscopus. ?

CCCLXXVII. Post Auxentii seram mortem, Mediolani Ambrosio Hieronym. episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur.

Sanctus Augustinus nascitur. ?

CCCLXXVIII. Basilius Cæsariensis episcopus Cappadocia clarus Hieronym. habetur.

CCCLXXIX. Florentius et Bonosius et Rufinus insignes monachi habentur, ex quibus Florentius tam misericors in egentes fuit, ut vulgo pater pauperum nominatus sit.

CCCLXXXI. Clarebant eo tempore Damasus Romanus, Didi- Sigebertus
Sibus Alexandrinus, Jeronimus, totus divinæ scripturæ incum- Gembla-
bens, Gregorius Nisenus, Gregorius Nazanzenus, Martinus censis,
Turonensis episcopus, Ambrosius Mediolanensis, Ruphinus Migne,
Aquileiensis presbyter, Miletius Antiochenus. In Egypto Patrologia,
Pachomius abbas. t. clx. col.
65.

CCCLXXXII. Damasus Papa instituit, rogatu Ieronimi, dicere [Monumen-
in ecclesia in fine Psalmorum *Gloria Patri et Filio et Spiritui ta Germa-
Sancto. Sicut erat.* nia Hist-
rica, t. vi.

CCCLXXXIII. Sanctus Basilius Cæsariensis episcopus feliciter p. 302.] migravit ad Christum.⁴

CCCLXXXIV. Ambrosius episcopus Mediolanensis libros de Spiritu Sancto ad Gratianum imperatorem scribit.

¹ qui Ambrosium] et amborum, MS.

² quam] quod, MS.

³ cœpta] cepte, MS.

⁴ Abridged.

Sigebert,
col. 67.

ccclxxxvi. Teodosius solus annis xi. imperat. Constantiana synodus universalis cl. patrum congregatur. A.D. 386.

ccclxxxvii. Romanæ ecclesiæ xxxvi. Siricus præsidet. Ambrosius Antiphonas instituit.

ccclxxxviii. Corpora sanctorum Gervasii et Prothasii martyrum Mediolani ab Ambrosio reperta sunt. mar- f. 30.

ccclxxxix. Augustinus cum esset Manichæus, per Ambrosium ad rectam fidem convertitur, et relictis scholis baptizatur.

cccxc. Maximus tyrannus ab Ambrosio excommunicatur.

cccxc. Ambrosius post Hilarium Pictavensem hymnos in ecclesia primus canendos composuit. Gregorius episcopus Nazanzenus obiit. Ambrosius imperatorem Theodosium excommunicavit.

cccxcii. Caput Johannis Baptistæ a Theodosio imperatore Constantinopolim translatum est.

cccxciii. In Hispania Prudentius claret.

cccxciv. Sanctus Patricius Scotus in Hibernia cum suis S. Patrick. sororibus venditur; ubi cum esset regis porcarius, angeli sæpe alloquio fruitur.

cccxcv. Arsenius ex senatore fit monachus, et per annos lv. in eremo sanctitatis exemplo omnibus mirabilis enituit.

cccxcvii. Romanorum Archadius et Honorius imperant annis xiii. Corpora Nazarii et Celsi martyrum Mediolani ab Ambrosio reperta et levata sunt.

Marianus
Scotus.

cccxcix. Romanæ ecclesiæ Anastasius episcopus xxxvii. præsidet. Hic constituit ut quotiens evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curvi starent. Johannes Crisostomus claret.

Sigebert,
col. 71.

In Hispania Orosius, in Aquitania Severus, qui vitam sancti Martini scripsit, clarent.

cccc. Imperatores zelum patris sui Theodosii secuti, jubent in toto orbe Romano templa idolorum destrui.

ccccl. Anno Archadii et Honorii secundo¹ sanctus Martinus migravit ad Dominum anno vitæ suæ lxxxi., pontificatus vero xxvi.²

ccccliii. Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus hoc anno obiit.

ccccliv. Romanæ ecclesiæ Innocentius xxxviii. præsidet. Hic decrevit pacis osculum ad missam, sabbato jejunium celebrari, oleo ad usus infirmorum ab episcopo consecrato licere uti.

cccclv. Romæ Alexis declaratur.

¹ secundo] quinto, Sigebert from Prosper.

² This is in a different hand.

- A.D. 406. ccccv. Pacomius abbas moritur. Sigebert,
col. 73.
 f. 30 b. ccccvii. Paula Bethleem obiit.
 ccccviii. Augustinus in ecclesia philosophatur, cujus librorum numerus plusquam mxxx. extenditur.¹
 Augustinus apud Yponem Africæ, et Jeronimus apud Bethleem Judæ, per epistolas inter se usque ad simultatem disceptant.
 ccccxix. Johannes Crisostomus ab Archadio exulatur, et non multo post moritur in exilio.
 ccccx. Romanorum Theodosius imperat[or] annis xiv.
 ccccxiii. Corpora Sanctorum Stephani, Nicodemi, Gama[lielis] et Abibon inventa sunt hoc anno. Marianus
Scotus.
 ccccxiv. Honorius imperator, quia in [Deo] speravit affectu religionis, liberavit eum Dominus a multis in se undique insurgentibus tyrannis. Sigebert,
col. 75.
 ccccxv. Maximus Taurinensis episcopus claret.
 ccccxvi. Judæus quidam [cum] sæpe in multis hæreticorum ecclesiis baptizatus fuisset, venit etiam ad ecclesiam catholicorum,² sub eadem intentione baptizandus; et cum baptizari deberet, aqua fontis subito disparuit; et iterum atque iterum allata aqua et fonte repleto, iterum atque iterum aqua disparens virtutem Dei et Judæi perfidiam ostendit.
 ccccxvii. Romanæ ecclesiæ xxxix. Zosimus præsidet. Hic decrevit cereum sabbato sancto Paschæ per ecclesias benedici.
 ccccxix. Franci primum regem habuerunt Pharamundum, qui regnavit annis xi. Pharamund, first
king of the
Franks.
 ccccx. Romanæ ecclesiæ xl. Bonifacius præsidet.
 ccccxxi. Sanctus Jeronimus apud Bethleem moritur.
 ccccxxiv. Honorius obiit. Theodosius utrique regno imperat annis tribus.
 ccccxv. Romanæ ecclesiæ xli. Celestinus præsidet. Hic constituit ut Psalmi David cl. ante sacrificium canerentur.
 ccccxvii. Cassianus scribit Collationes.
 ccccxix. Augustinus in episcopatu Iponiensi Heraclium sibi substitui fecit.
 ccccxvii. Celestinus Papa ad Scotos in Christum credentes Palladium primum mittit episcopum. Post quem ad eosdem ab eodem Celestino missus est sanctus Patricius, genere Brito, filius Conches sororis sancti Martini Turonensis episcopi. Qui per lx. annos signis, sanctitate, doctrina excellens, totam Hyberniam convertit ad Christum.
 ccccxviii. Tertia³ synodus universalis, Ephesina prima, cc.

¹ *extenditur*] extenduntur, MS.

² *catholicorum*] orthodoxorum, Sigebert.

³ *Tertia*] Tertius, MS.

Sigebert, col. 79. episcoporum jussu Theodosii junioris Augusti edita est, in quo A.D. 433. Nestorius episcopus Constantinopolitanus damnatus est.

ccccxxxiv. Romanæ ecclesiæ Sixtus xlii. præsidet.

ccccxxxv. Germanus Autisiodorensis¹ et Lupus Trecassinus² episcopi clari habentur.

ccccxxxvii. Cirillus Alexandrinus episcopus ab hoc anno Cycle of orditus, cyclum de ordinatione Paschæ per xxv.³ annos summa Easter. brevitate collegit, intra quem omnes paschalis observationis varietates comprehendendi notavit.

ccccxxxviii. Sollemnitas Sancti Petri ad vincula kal. Augusti hoc anno statuta est.

ccccxl. Hoc anno Sanctus Augustinus episcopus Iponiensis migravit ad Dominum, xiii. mense obsidionis suæ urbis, anno ætatis suæ lxxxiii., episcopatus xl. ; qui tanta scripsit, ut libros ejus nullus omni tempore vitæ suæ non solum scribere, sed nec legere quidem valeat. Romanæ ecclesiæ Leo primus præsidet xliii. Hic constituit in missa dicere *sanctum sacrificium, immaculatam hostiam*. Iste Leo Papa in homeliis declamandis multum valuit.

Hujus notarius fuit Prosper.

Martin. Pol. ccccxli. Sanctus Mamertus Viennensis episcopus constituit tres dies Rogationum celebrari ante Ascensionem Domini propter cladem imminentem.

Sigebert, col. 82. ccccxliv. Corpus Johannis Crisostomi in exilio defuncti tandem Constantinopolim refertur.

ccccxli. Germanus Autisiodorensis et Lupus Trecassinus Mission of episcopi in Britanniam diriguntur contra hæresim Pelagianam. S. German to England.

ccccxlvii. Apud Ephesum septem fratres a Decio imperatore pro Christo tormentati, in spelunca se clausurunt; et facta oratione ibi obdormierunt. f. 31 b.

ccccxlix. Germanus Autisiodorensis cum Severo Treverensi Second episcopo iterum ad Britanniam missus. Remigius Remensis mission of S. German. nascitur.

ccccli. Theodosius imperator moritur: cui succedens Marcianus imperat annis vi., cum quo Valentinianus annis v.

cccclii. Instantia Leonis Papæ, jubente Marciano imperatore, congregata est quarta universalis synodus dccxxx.⁴ episcoporum apud Calcedonem adversus Euticen et Dioscorum.

cccclv. Hengistus regnum Anglorum suscipiens Hengist regnavit in Cantia xxii. annis. king of Kent.

¹ Of Auxerre.

² Of Troyes.

³ ordinatione . . . xxv.] ratione

. . . 95, Sigebert. The text follows Harl. 651.

⁴ Dccxxx.] 630, Sigebert. The text as Harl. 651.

- A.D. 457.   CCCCLVI. Valentinianus imperator perimitur. Sigebert, col. 86.
 S. Gene-   CCCCLVII. Genovefa virgo Parisiensis multa sanotitate claret
 viève.   per Gallias. Paulinus Nolanus episcopus, dum pro captivo filio
               viduæ se vicarium in servitatem barbari subicit, omnes captivos
               suæ urbis recipit. Mortuo Marciano, Leo regnavit annis xvi.
               CCCCLVIII. Simeon, qui xl. annis inclusus in columna stetit,
               in Antiochia claret.
               CCCCLXII. Hylarius Romanæ ecclesiæ xlv. præsidet.
               CCCCLXVII. Romanæ ecclesiæ xlv. Simplicius præsidet. Hic
               damnavit Petrum episcopum Alexandriæ, Euticianæ hæresis
               accusatum.
- f. 32.   CCCCLXVIII. Mamertus episcopus Viennensis claruit, qui
               litanias ante Ascensionem instituit.
               CCCCLXXI. Remigius Remorum fit episcopus.
               CCCCLXXIII. Leone imperatore mortuo, Zenon imperat
               annis xix.
               Claret Sanctus Gildardus et Sanctus Remigius episcopi. Robert de Monte, col. 413. Sigebert, col. 91.
               CCCCLXXXII. Romanæ ecclesiæ xlv. episcopus Felix præsidet.
               Hic Acatium episcopum Constantinopolitanum damnavit, assen-
               tientem Petro Alexandrino damnato.
               CCCCLXXXIII. Honorius rex Wandalorum omnes Africæ epi-
               scopos quasi ad synodum convocat, et exiliatis CCCXLIV. episcopis
               Catholicis, ecclesias clausit, aut Arrianis dedit. Letum vero
               episcopum incendio concremavit; Eugenium vero Carthaginis
               episcopum cum clericis suis plusquam quingentis cruciatos
               multis modis exiliavit.
               CCCCLXXXVI. Claret Remigius Remis; in Africa Fulgentius
               episcopus Ruspensis¹; et Germanus Capuanus.
               CCCCLXXXVII. Romanæ ecclesiæ xlvii. Gelasius præsidet.
               Hic tractatus et hymnos composuit.
- Baptism of Clovis.   CCCCLXXXVIII. Baptizatur Clodoveus a beato Remigio. Martin. Pol. Sigebert, col. 92.
               CCCCLXXXIX. Corpus Barnabæ Apostoli apud Salaminam Cypri
               invenitur.
               CCCCXC. Avitus Viennensis episcopus claret, qui Gallias ab
               Arriana hæresi² defendit.
               CCCCXCI. Romanæ ecclesiæ xlviii. Anastasius præsidet.
               Sanctus Patricius ii. Hiberniæ archiepiscopus, anno ætatis suæ
               cxii., in Christo quievit.
               CCCCXII. Zenone imperatore mortuo, Anastasius imperat
               annis xxv.
- f. 32 b.   CCCCXIII. Romanæ ecclesiæ xlix. Simacus præsidet. Hic
               constituit *Gloria in excelsis* omni Dominico die et in natalitio
               sanctorum cantari.

¹ Of Ruspæ, now Alfaques, in Tunis. | ² hæresi] heresis, MS.

- Sigebert, col. 94. cccxcvi. Simaous Papa in consilio cxv. episcoporum se A.D. 496. purgat de objecto crimine.
- dviii. Romanæ ecclesiæ quinquagesimus Hormisda præsidet. Hic clerum composuit et Psalmis erudivit.
- Martin. Pol. dix. Obiit Sanctus Benedictus abbas. Barnabas quidam Arrianus episcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset, "Baptizo te in nomine Patris per Filium in " Spiritu Sancto," statim aqua quæ fuerat ad baptizandum reportata nusquam apparuit. Quod aspiciens qui baptizandus erat, confestim ad ecclesiam Catholicam abiit, et baptismum Christi suscepit.
- Sigebert, col. 97. dxii. Prima synodus a Francis jussu Ludowici regis Aurelianis habita. Council of Orleans under Clovis.
- dxvii. Anastasius imperator fulmine a Deo percussus periiit. Post quem Justinus senior regnavit annis x. Boetius scribit.
- Martin. Pol. dxviii. Virgo Dei Brigida Scota obiit in Scotia. Death of S. Bridget.
- dxix. Romanæ ecclesiæ li. Johannes præsidet. Priscianus grammaticus claruit.
- Sigebert, col. 98. dxxi. Boetius longo exilio fatigatus, a Theoderico Gottiorum rege perimitur.
- dxxiii. Romanæ ecclesiæ lii. Felix præsidet. Hic Gregorii Papæ atavus fuit.
- dxxvii. Romanæ ecclesiæ liii.¹ Bonifacius præsidet. Justinianus imperat annis xxx. et viii.
- dxxviii. Cassiodorus, Arator, Priscianus, Victor Capuanus, f. 33. Gregorius Lingonensis, Nicetius Treverensis, Domitianus Tungrensis florent.
- dxxix. Corpus Sancti Antonii inventum est, et Alexandriam delatum est.
- dxli. Romanæ ecclesiæ liv. Johannes præsidet.
- dxxxii. Justinianus imperator Constantinopoli ecclesiam Sanctæ Sophiæ incomparabili opere exædificat.
- dxxxiii. Romanæ ecclesiæ lv. Agapitus præsidet.
- dxxxiv. Romanæ ecclesiæ lvi. Silverius præsidet.
- dxxxv. Romanæ ecclesiæ lvii. Vigilius præsidet.
- dxlii. Maurus discipulus Sancti Benedicti in Gallia claret.
- From Galf. Mon. p. 199, ed. Giles. Sigebert, col. 103. dxliii. Arturus rex invictissimus Britannicæ insulæ, King Arthur. secundum gesta Britonum, rediit de victoria Roma[no]rum.
- dxliii. Herculanus Perusinus episcopus a Totila rege, secto capite, martyrizatur. Post mortem vero corpori caput ejus

¹ liii.] So the Annalist, following | and the numbering is so carried
Harl. 651, and correcting Sigebert; | on.

- A.D. 544. unitum invenitur. Obiit sanctus Remigius Remorum episcopus. Sigebert, col. 104.
Vigilius Papa exulatur.
- Death of King Arthur. Arturus Rex inclytus lethaliter vulneratus est, qui ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis evectus, Constantino, cognato suo et filio Cadoris ducis Cornubiæ, Britanniam regendam dimisit, anno ab incarnatione Domini dclii. Tunc temporis Id. p. 204.
- Death of S. David. sanctus Daniel Bangornensis antistes obiit, et sanctus David Legionum¹ archiepiscopus obiit, sepultusque est in Menevia civitate infra monasterium suum.
- DLI. Quinta synodus universalis Constantinopolim celebratur. Sigebert, col. 104.
- DLII. Romanæ ecclesiæ lviii. Pelagius præsidet. Hic insimulatus de morte Vigilii Papæ, tenens sancta evangelia et crucem, jurejurando publice satisfecit.
- DLIV. Hyems nive et glacie ita exasperatur, ut volucres et feræ indomitæ manu capi possent.
- Death of S. Medard, bishop of Noyon. DLVI. Obiit Sanctus Medardus episcopus Noviomensis.
DLVIII. Gregorius, filius Gordiani senatoris, Romæ adolescit; qui, sex monasteriis in Sicilia fundatis, et septimo Romæ in domo sua, ex prætore urbano factus monachus, sapientia et scientia, doctrina et sanctitate claruit.
- Death of Constantine, king of the Britons. Constantinus rex Britonum cum duobus annis regnasset, tertio anno interfectus est a Conano, et infra structuram lapidum, p. 204.
quæ Saxonica lingua Stanhenges nuncupatur, juxta cœnobium² Ambrii³ sepelitur. Conanus regnavit post eum, post quem Vortiporius; post quem Malgo; iste valde probus fuit; post quem Caretius; et Britannia vastata est a Godmundo.
- Adelbertus rex Cantia.
- f. 33 b. S. Gregory sees the English boys at Rome. DLIX. Elle in provincia Deirorum regnum suscepit, et triginta annis regnavit: ad cujus nomen beatus Gregorius cum nos pueros in foro Romano venales invenit positos, alludens, ait, "Alleluia, laudem Dei Creatoris, illis in partibus oportet cantari." Flor. Wigorn. p. 525 B. (Mon. Hist. Brit.)
DLXI. Anglorum in Britannia tertius Edelbertus regnavit annis lv.⁴ Hoc tempore Brendanus claruit. Sigebert, col. 105.
- DLXIV. Romanæ ecclesiæ lix. Johannes præsidet.
- DLXV. Justiniano imperatore mortuo, Justinus junior imperat annis xii. Sanctus Columbanus presbyter veniens de Scotia, clarus habetur in Britannia. Sanson Dolensis archiepiscopus claret.
- DLXXI. His diebus Sidonius Alumnensis episcopus claruit.

¹ Legionum] Above this word Dewi is interlined in the MS.

² i.e. Amesbury.

³ lv.] lvi., Sigebert, and so Bede. Harl. 651 has lv.

Sigebert,
col. 108.

DLXXV. Romanæ ecclesiæ sexagesimus Benedictus præsidet. A.D. 575. Ab hoc Gregorius ad prædicandum Anglis abire permissus, sed populo tumultuante retractus, septimus levita est ordinatus.

DLXXVII. Justino imperatore mortuo, Tiberius regnat annis vi.

DLXXVIII. Sanctus Germanus Parisiensis episcopus obiit.

DLXXXI. Romanæ ecclesiæ lxi. Pelagius præsidet.¹ Gregorius scribit *Moralia super Job*.

DLXXXIII. Tiberio mortuo, Mauricius imperat annis xxi.

DXCII. Romanæ ecclesiæ lxii. Gregorius apostolus Anglorum præsidet. Hic inter cætera pietatis opera animam Trajani Romanorum quondam imperatoris, quamvis pagani, a pœnis inferni liberari, miserando et plorando a Deo obtinuit. Hic inter multa quæ utilia ecclesiæ fecit et instituit, Antiphonarium regulariter centonizavit² et utiliter compilavit. Kirie eleison a clero ad missas . . . .³ extra quinquagesimam dici fecit. In canone hostiæ tria verba superaddidit: *Diesque nostros in tua pace disponas utque ab aeterna damnatione nos eripi et in electorum tuorum jubeas grege numerari*. Orationem quoque Dominicam post canonem super hostiam censuit recitari.

DXCIV. Tunica Domini inventa est, et in Jerusalem juxta crucem posita.

DXCV. Constantinopoli nascitur puer quadripes, et alter duos vertices habens.

DXCVII. Gregorius Papa, quod ipse olim facere intenderat, Augustinum cum aliis ad prædicandum destinat in Angliam.

Martin.
Pol.

DXCVIII. Phocas interfecto Mauricii imperatoris ab Augusto lvi. annis viii.

Sigebert,
col. 112.

DXCIX. Edelbertus rex Anglorum, prædicante Augustino, cum gente sua baptizatur.

DC. Augustinus ab Etherio Arelatensi episcopo consecratur episcopus Anglorum.

DCII. Augustinus, episcopus Anglorum, habita synodo cum Britonum et Scotorum episcopis, quia sacerdotes et monachos invenit adversarios æquitatis, quos voluit habere socios prædicationis, terruit eos vaticinio futuræ super eos calamitatis. Augustinus archiepiscopus Mellitum et Justum ordinavit epi-

¹ Here the MS. has "Hic decretum ix. prefationes," erased, the scribe beginning to copy the sentence from Sigebert, and then determining to omit it.

² centonizavit] centonizatu¹, MS.

³ The compiler has omitted "cantari præcepit; alleluia ad missas."

A.D. 602. scopos, Mellitum ad prædicandum provinciæ Orientalium Flor. Wigorn.,
Saxonum; qui vero verbum veritatis cum rege Seberto, regis Athelberti nepote, prædicante Mellito, acceperè. In Londonia P. 526 E.
sua metropoli rex ipse Athelbertus fecit ecclesiam Sancti Pauli. Iste rex beatus v. ecclesias, scilicet ecclesiam Christi Cantuariæ et Sancti Augustini, et Sancti Andreæ Rofcestriæ, et Sancti Pauli Londoniæ, et Westmonasterium fundavit.

S. Paul's
built.

DCVI. Romanæ ecclesiæ lxiii. Sabinianus præsidet.

Sigebert,
col. 113.

DCVII. Romanæ ecclesiæ lxiv. Bonifacius præsidet. Hic obtinuit apud Focam imperatorem, ut ecclesia Romana caput esset omnium ecclesiarum; quia ecclesia Constantinopolitana scribebat se esse primam omnium ecclesiarum.

f. 34 b.
Death of
Augustine.
Dedication
of the
Pantheon.

DCVIII. Augustinus primus Anglorum archiepiscopus moritur; successit Laurentius.

DCIX. Romanæ ecclesiæ lxv. Bonifacius præsidet. Hic Pantheon Romæ a Foca imperatore impetratum vertit in ecclesiam Sanctæ Mariæ et omnium martyrum in kalendis Novembris; sed Gregorius ii. Papa lxxxvii. post annos c. et v. postmodum decrevit eandem in honore Omnium Sanctorum sollemniter observari perpetuo ab omni ecclesia.¹

DCXI. Alexandriæ Johannes episcopus claruit, qui ob eximiam in Christum liberalitatem nomen Eleemosynarii habere meruit.

DCXII. Heraclius ad imperatorem electus, Foca perempto et cremato ignibus, regnavit annis xxx. Desiderius episcopus martyrizatur, lapidibus obrutus.

DCXIV. Romanæ ecclesiæ lxvi. Deusdedit præsidet. Hic constituit secundam missam in clero. Sanctus Columbanus cœnobium Bobium construit in Italia.

Death of
Ethelbert.
Eadbald.
Edwin.

DCXVI. Edelbertus rex Cantuariorum obiit: post quem Eadbaldus filius ejus annis xx. duobus regnavit. Egfrido² rege perempto, Edwinus regnum suscepit.

DCXVIII. Romanæ ecclesiæ lxvii. Bonifacius præsidet. Hic decrevit ut nullus trahatur violenter de ecclesia. Hic etiam decrevit ut monachi in officio sacerdotalis gradus utantur potestate ligandi atque solvendi. Johannes Eleemosynarius obiit.

¹ This is introduced from below. | ² Egfrido] Edilfrido, Sigebert,
See under 714. It is not in Harl. 651. | and so Harl. 651.

- Sigebert, col. 117. DCXIX. Laurentius secundus archiepiscopus Cantuariensis A.D. 619. obiit.
- DCXXII. Romanæ ecclesiæ lxviii. Honorius præsidet.
- DCXXV. Mellitus tertius Anglorum episcopus obiit.
- DCXXXVII. Isidorus Ispalensis episcopus claret.
- DCXXVIII. Edwinus rex Nordhambimbrorum a Paulino episcopo f. 35. baptizatur. Baptism of Edwin.
- DCXXX. Obiit Sanctus Bavo.
- DCXXXI. Exaltatio Sanctæ Crucis sub Heraclio imperatore.
- DCXXXII. Edwinus rex a Penda et Cedualla rege Britonum Death of Edwin. perimitur et fide[s] Christi concutitur.
- DCXXXIII. Romanæ ecclesiæ lxix. Severianus. Post eum Johannes lxx. præsidet.
- DCXXXV. Oswaldus filius Egfridi regis, regno Nordanhim-Oswald. brorum post Edwinum suscepto, Ceduallam regem Britonum perimit, et fidem Christi tenuit. Aidanus episcopus floret.
- DCXXXVI. Romanæ ecclesiæ lxxi. Theodorus præsidet. Sanctus Andoenus factus est archiepiscopus.¹
- DCXXXVII. Florebant in Francia tres fratres, Ado, Rado, Dado qui et Andoenus dictus est.
- DCXXXVIII. Saraceni Jerusalem biennio obsessam capiunt.
- DCXL. Edbaldo rege Anglorum mortuo, Earconbertus filius Destruction of idols in England by Erconbert. ejus post eum regnavit annis xxv. Hic in Anglia primus idola deorum destruxit, et fidem Christi dilatavit, et jejunium Quadragesimæ in Anglia observari edixit.
- DCXLII. Heraclius imperator moritur. Constantinus filius ejus substituitur, et quarto mense imperii sui a noverca sua Martina et Pirro patriarcha veneno extinguitur, et Martina cum filio suo Heraclona imperium arripit.
- DCXLIII. Heraclonæ, absciso sibi naso, et Martina mater ejus, lingua abscisa, exiliantur; et Constans, qui et Constantinus dicitur, filius Constantini, regnavit annis xxv.
- Sanctus Oswaldus rex Nordahimbrorum a Penda Merciorum rege perimitur; cujus filius Oswi post eum regnat annis S. Oswald alain by Penda. xxviii. Eodem anno Kenwalchius, Kinegisli regis filius, regnum suscepit; regnavit annis xxxi. Hic ecclesiam Winchester cathedral built. Wintoniæ, in qua sedes est episcopalis, construxit.
- DCXLV. Dagobertus rex Francorum moritur. Successit Olo-doveus filius ejus.
- DCXLVII. Pipinus major domus moritur.
- DCXLVIII. Romanæ ecclesiæ lxxii. Martinus præsidet. Sanctus f. 35 b. Fursens claret.
- DCXLIX. Sanctus Andoënus Rotomagensis et Sanctus Eligius episcopi clarent.

¹ i. e., of Rouen.

- A.D. 650. DCL. Authbertus Cameracensis episcopus claret. Sigebert,
col. 123.
 DCLI. Translatio Sancti Benedicti a castro Cassino ad Flo-
 riacense cœnobium.
 DCLII. Constantinus imperator a Paulo episcopo deceptus...¹
 Ob hoc Martinus Papa, congregata Romæ cv. episcoporum
 synodo, anathematizavit omnes episcopos hæreticos.
 DCLIII. Const[ant]inus imperator in Italia impugnat Dei
 ecclesiam.
 DCLIV. Ignis de cœlo cecidit, et timor magnus super homines
 venit.
 Peter- DCLV. Penda² rex abbatiam Burgensem fundavit, et Wulferus Anglo-
 borough frater ejus magnis redditibus ampliavit. Saxon
Chron., pp.
312, 313.
 founded. DCLVI. Oswius rex Nordamimbrorum Pendam regem Mercio-
 Penda slain rum perimit, gentemque Merciorum ad Christum converti fecit : Sigebert,
col. 124.
 by Oswi. Pictos quoque regno Anglorum subdidit.
 DCLIX. Romanæ ecclesiæ lxxiii. Eugenius præsidet.
 Discussion DCLXI. Romanæ ecclesiæ lxxiv. præsidet Vitalianus. Cou-
 about stantinus imperator Theodosium fratrem suum occidit.
 Easter. DCLXIV. In Angliâ inter Anglos et Scotos magna de obser-
 vatione Paschæ fit disceptatio, mediante Oswio rege glorioso;
 qui etiam assensus est Anglis Pascha celebrantibus Romano
 more.
 DCLXV. Obiit Sanctus Eligius et Sanctus Wandregisilus R. de
 S. Wilfrid. episcopi. Sanctus Wilfridus factus est episcopus. Monte,
MS. Harl.
651.
 Egbert. DCLXVI. Eareobertus rex obiit, et successit Egbertus.
 DCLXIX. Constantinus imperator a suis in balneo est occisus. Sigebert,
col. 125.
 Constans filius ejus³ imperat annis xvii.
 DCLXX. Romanæ ecclesiæ lxxv. Adeodatus præsidet. Obiit
 Egfrid. Oswi rex; successit Egfridus filius ejus annis xv. Obiit
 Sanctus Cedda episcopus; successit Wilfridus⁴ junior.
 f. 36. DCLXXI. Sanctus Prejectus martyrizatur.
 DCLXXIII. Egberth rex Anglorum moritur. Successit Lothere
 frater ejus; regnavit annis xii.
 Theodore DCLXXIV. Theodorus in Angliâ synodo habita, constituit
 holds a multa ecclesiæ utilia. Hic scripsit librum poenitentialem,
 synod. mirabili et cauta discretione distinguens modum singularum
 culparum.
 Translatio Sancti Benedicti abbatis. Martin.
Pol.
Sigebert,
col. 128.
 DCLXXVII. Romanæ ecclesiæ lxxvi. Donnus præsidet.
 DCLXXIX. Romanæ ecclesiæ lxxvii. Agatho præsidet.

¹ The sense is lost by the omis-
 sions.

² *i. e.*, Penda, son of Penda.

³ *Constans filius ejus*] Constantis

filii Constantinus, Sigebert, and
 Harl. 651.

⁴ *i. e.*, Winfrid, bishop of Lichfield.

Sigebert, col. 129. DCLXXXI. Sexta synodus universalis Constantinopoli congregatur cc. episcoporum lxxx. et ix. A.D. 681.

DCLXXXII. Sanctus Leodegarius martyrizatur, et Gerinus frater ejus lapidibus obruitur.

DCLXXXIII. Sancta Eldrida regina claret in Anglia.

S. Etheldreda.

DCLXXXIV. Romanæ ecclesiæ lxxviii. Leo junior præsidet.

DCLXXXV. Romanæ ecclesiæ lxxix. Benedictus præsidet.

Sanctus Cuthbertus factus est episcopus. Hoc anno moritur rex Egfridus Nordhimbrorum. Ipsa autem hora qua iste rex Egfridus gravi bello in Pictorum provincia premebatur, servus omnipotentis Domini Wilfridus episcopus in Sud Saxonia sacris missarum celebrationibus intendebat. Cumque dicto *Sursum corda*, responderetur *Habemus ad Dominum*, raptus in mentis excessum vidit eodem momento per spiritum Dei Egfridum regem capite cæsum morti procumbere. Quæ visione perterritus majori est post modicum terrore percussus. Nam cum sequentia missæ prosequeretur, et in præfatione *Per Christum Dominum nostrum* ab ipso diceretur; aspexit, et ecce duo maligni spiritus animam regis ante ipsius oculos miserabiliter attulerunt, sicque horrendo gemitu suspirantem secum ad inferni claustra tulerunt. Illico Accam presbyterum suum vocavit, et ei cuncta quæ viderat, enarravit. Ad quæ presbyter vehementi stupore attonitus, vix illius verbis auditum patienter credere potuit. Jussus tamen diem et horam regis interfecionis notavit, et eam ipsam fuisse post aliquot dies rei gestæ attestatio comprobavit.

Death of Egfrid.

Vision of his death by S. Wilfrid.

Sigebert, col. 130. DCLXXXVI. Post Lothere regnavit Edric annis duobus: post Egfridum Alfridus regnavit xix. annis.

DCLXXXVII. Romanæ ecclesiæ lxxx. Johannes præsidet. Constantino imperatore mortuo, Justinianus filius ejus imperat annis x.

DCLXXXVIII. Romanæ ecclesiæ lxxxi. præsidet Conon. Edric Anglorum rege mortuo, externi reges regnum Anglorum disperdunt et discindunt annis quatuor. Sanctus Cudbertus episcopus Dunelmensis hoc anno obiit. Abbendonia fundata est a Cædwala rege Westsaxonum.

Abingdon founded by Cædwalla.

- A.D. 689. **DCLXXXIX.** Romanæ ecclesiæ lxxxii. Sergius præsidet. **Sigebert,**
 dxc. Theodorus archiepiscopus Anglorum obiti successit **col. 130.**
Brictwaldus.
- f. 36 b. **DCXCV.** Justinianus imperator sextam sanctam synodum in-
 firmare nititur, et Sergium Papam in hoc sibi resistantem
 ecclesia deturbare frustra molitur.
- Bede.** **DCXCVI.** Beda presbyter et monachus clarens in Anglia,
 tricesimum ætatis annum agit, et reliquum tempus vitæ le-
 gendo, tractando, scribendo, et exponendo sacram scripturam
 utiliter egit.
DCXCVIII. Sanctus Lambertus episcopus martyrio coronatus
 est.
DCXCIX. Dodo, interfecto Sancti Lamberti, pessimo languore
 a vermibus consumitur.
DCCII. Romanæ ecclesiæ lxxxiii. Johannes præsidet.
DCCIV. Romanæ ecclesiæ lxxxiv. Johannes præsidet. **Alfrido**
Norhenhimbriorum rege mortuo, Osredus regnat annis xii.
DCCV. Sanctus Adelmus a beato Brithwoldo archiepiscopo **Flor.**
Cantuariensi ordinatur episcopus. **p. 539 E.**
DCCVI. Romanæ ecclesiæ lxxxv. Sisinnius et Constantinus **Sigebert,**
lxxxvi. præsidet. **col. 134.**
- DCCVII.** Choered et Offa, reges Anglorum, Romam veniunt;
 ibique in monachis attonsi, Regi regum militant.
- DCCVIII.** Obiit Sanctus Adelmus episcopus. **Flor.**
- Death of** **DCCIX.** Obiit Sanctus Wilfridus archiepiscopus Eboracensis, **Wigorn.,**
S. Wilfrid. qui est annus vitæ ejus septuagesimus quintus, episco- **p. 540 B.**
 patus vero quadragesimus quintus.
- DCCXII.** Philippicus, qui et Bardanius, Justinianum impe- **Sigebert,**
 ratorem jugulat, et post eum annis duobus imperat. **col. 135.**
- DCCXIV.** Artemius, qui et Anastasius, Philippicum privans
 imperio et oculis, imperat annis duobus.
- f. 37. **Gregorius ii.:** hic festivitatem Omnium Sanctorum,
 quam Bonifacius Papa in honore beatæ Dei genitricis
Mariæ et omnium martyrum celebrem et generalem in-
stituit, in honore omnium sanctorum sollemnem observari
præcepit.
Romanæ ecclesiæ lxxxvii. Gregorius ii. præsidet. Hic
 constituit ut tempore Quadragesimæ quinta feria jejunium et
 celebritas missarum feret in ecclesia, quod non fiebat antea.
DCCXV. Sanctus Egidius, veniens a Græcia, sanctitate claret
 in Provincia.
DCCXVI. Theodosius Anastasium imperatorem de imperio
 deponens, eumque presbyterum ordinans, imperat anno uno.

Sigebert,
col. 136.

Osred Nordamhimbriorum rege mortuo, Choened regnavit annis A.D. 716. tribus.

DCCXVII. Thëodosius imperator imperium deponit; post quem Leo xxiv. annis imperat. Gregorius Papa Bonifacium a Britannia venientem consecrat episcopum, et per eum in Germania verbum Dei prædicat. Consecra-
tion of S.
Boniface.

DCCXIX. Post Choened regnat in Nordamhimbris Osrich annis xi. Constantinus, filius Leonis imperatoris, dum baptizatur a patriarcha Germano, caccans in sancto lavacro, magnum dat præsagium, quod futurus esset ecclesiæ Dei in scandalum.

DCCXXI. Ossa Sancti Augustini episcopi Yponiensis, olim translata ad Sardiniam, modo vastata a Saracenis Sardinia, Luithprandus rex Longobardorum, dato pretio, transfert Papiam. Karolus rex Francorum imperat. Charles
Martel.

DCCXXIII. Karolus Saxones debellat.

DCCXXIV. Karolus Baioarios armis subjugat.

DCCXXV. Karolus Alemanniam subjugavit.

DCCXXVII. Karolus Suevos debellat.

DCCXXVIII. Karolus Aquitaniam devastat.

DCCXXIX. Mortuo Osrich rege Nordamhimbriorum, Cedulfus ei succedit.

R. de
Monte,
MS. Harl.
651.

DCCXXX. Romanæ ecclesiæ lxxxviii. Gregorius tertius præsidet; hic instituit post primam commemorationem sanctorum in canone missæ a sacerdote ita dicendum; *Et eorum quorum solemnitas hodie in conspectu tuæ majestatis celebratur, Domine f. 37 b. Deus noster, toto orbe terrarum.* Quam institutionem in

Sigebert,
col. 139.

oratorio Romæ tabulis lapideis conscribi fecit. In Anglia Beda presbyter et monachus, sanctitate et scientia clarus, moritur. Karolus Burgundiam sibi subjugat. Death of
Bede.

DCCXXXII. Gregorius Papa synodum nongentorum trium episcoporum Romæ congregat, et venerationem sanctorum imaginum confirmat, earumque violatores generali sententia anathematizat. Ka[rolus] Aquitaniam sibi subjugat.

DCCXXXIII. Ka[rolus] Fresiam sibi subjugat.

DCCXXXVII. Ka[rolus] Nemausium, Agathen, aliasque Gothiæ regionis urbes a Saracenis invasas capit, et solo tenus destruit.

DCCXXXIX. Karolus Saxones sibi tributarios facit.

DCCXLI. Leone imperatore mortuo, Constantinus filius ejus annis xxxv. imperat. Pacato et dilatato regno Francorum, Karolus bellicosus princeps obit, et filios suos Karlemannum et Pippinum principatus sui successores reliquit. Romanæ ecclesiæ lxxxix. Zacarias præsidet. Hic libros Decalogorum beati Gregorii de Latino in Græcum vertit. Death of
Charles
Martel.

DCCXLII. Sanctus Bonifacius archiepiscopus Maguntiaæ cœnobi-um Fuldensæ fundat.

- A.D. 742. **DCCXLIII.** Karlomannus Saxoniam . . . capit.¹ Sigebert,
col. 140.
- DCCXLV.** Sancta Maria Magdalene a Girardo comite Burgundiae ad cœnobium Viceliacum a se constitutum transfertur; quamvis aliqui scribant, quod hæc apud Ephesum quiescat, nullum super se tegmen habens.
- DCCXLVI.** Karolomannus, frater Pippini, Romæ monachus factus est.
- f. 38. **DCCXLVII.** Pippinus Griphonem fratrem suum contra se rebellantem in Saxoniam persequitur.
- Adelbricht xii. annis.
- DCCLI.** Pippinus rex contra Saxones pugnat, et Galliarum ecclesias cantibus Romanæ auctoritatis studio melioravit.
- DCCLII.** Romanæ ecclesiæ xc. Stephanus præsidet.
- DCCLIII.** Pippinus rex Italiam aggreditur.
- Deaths of Carloman and S. Boniface. **DCCLV.** Karlomannus monachus Viennæ moritur. Sanctus Bonifacius archiepiscopus Maguntiae cum sociis suis in Frisia martyrizantur; et in Fulda cœnobio, quod ipse fundavit, honorifice tumulatur.
- DCCLV.** Constantinus imperator Constantinopoli synodum ccc. et xxx. episcoporum congregat; in qua edicto promulgato de imaginibus Dei et sanctorum Ejus deponendis, ecclesiam Dei nimis scandalizat, et contra orthodoxos tyrannizat.
- DCCLVII.** Romanæ ecclesiæ xci. Paulus præsidet.
- S. Petronilla. **DCCLVIII.** Corpus Sanctæ Petronillæ, Petri Apostoli filiæ, a Paulo Papa transponitur; in cujus marmoreo sarcophago ipsius Apostoli manu sculptum legebatur, "Auræ Petronillæ dilectissimæ filiæ."
- DCC LXI.** Caput Sancti Johannis Baptistæ in Edessa² civitate transfertur.
- Mortuo Edelbrich rege Anglorum, regnavit Egferd xxxiii. annis.
- DCC LXIII.** Gelu a kalendis Octobris usque ad Februarium.
- DCC LXVI.** Romæ Paulo Papa mortuo, Constantinus quidam subito ordinatus sacerdos ex laico, tyrannica ambitione papatu invaso, ecclesiæ Dei magno fuit scandalo. Contra hunc Philippus a quibusdam Romanorum Papa constituitur, et non multo post deponitur.
- Crime of the Jews. **Tempore Constantini imperatoris et Hyrenæ uxoris ejus, in Syria civitate Beritho, quæ subjacet Antiochiæ, Judæi imaginem Jesu Salvatoris nostri inveniunt in domo cujusdam**

¹ Saxoniam petit, castrum Hoscoburch capit, Sigebert, and so Harl. 651:

² Edessa] Emesa, Sigebert. Harl. 651 has Edessa.

Sigebert,
col. 145.

Judæi, ibi relictam a quodam Christiano qui ibi manserat, A.D. 766. eam injuriose deposuerunt, et omnia opprobria quæ Judæi Christo Jesu intulerunt, imagini ejus inferebant, illudentes ei, in faciem conspuentes, eamque percutientes, criminose conviti-
antes, manus et pedes ejus clavis configentes, acetum et fel ei porrigentes; tandem lancea latere ejus aperto, exivit de eo sanguis et aqua; quod illi supposita ampulla suscipientes, ad experimentum utrum fuerint vera miracula, quæ Jesum fecisse audierant, omnes infirmos in sinagoga sua collectos hoc sanguine aspergebant; et a quocumque languore detinebantur, omnes sanabantur. Unde tandem Judæi compuncti, ad episcopum¹ civitatis illius omnes cucurrerunt, eique re enarrata,² imaginem cum sanguine ei dederunt. Quibus baptizatis, episcopus sanguinem per ampullas divisum longe lateque dirigens, prædicabat magnalia Dei; obtestatus omnes, ut singulis annis quinto idus Novembris celebretur passio Dominicæ imaginis.

Miracle in
conse-
quence.

DCCLXVIII. Karolus, filius Pippini, pro felicitatis magnitudine agnominatus est Magnus, compartito cum fratre suo Karlomanno regno; regnat post eum annis xlvi.

Constantino pseudo-Papa per zelum fidelium ab ecclesia deturbato oculisque privato, Stephanus Romanæ ecclesiæ xcii. præsidet. Hic constituit, ut Dominico die ad missam *Gloria in excelsis Deo* canatur.

DCCLXIX. Karolus Aquitaniam et Vasconiam accepit.

DCCLXX. Constantinus imperator omnino a Deo aversus, virum sanctum Stephanum per xl.³ annos inclusum, etiam gentilibus reverendum, amara morte martyrizavit.

DCCLXXI. Karlomanus rex, regis Karoli frater, moritur. Pars regni fratri suo unit.

DCCLXXII. Romanæ ecclesiæ xciii. Adrianus præsidet. Hic ad reprimendam rabiem hæreticorum imagines [Dei] sanctorumque execrantium nimis laboravit; et libro adversus eos edito multis scripturarum inductionibus roborato, errores eorum infirmavit, fidemque rectam solidavit. Hic in offertoriis f. 39. et in offertoriorum versibus quod geminatum est, geminavit.

DCCLXXIII. Adrianus Papa congregavit synodum Romæ Regali Pontificem et ordinandi Apostolicam sedem. Insuper archiepis et episcopos ab eo investituram accipere diffinivit, et ut, nisi a rege landetur et investatur episcopus, a nemine consecratur.

R. de
Monte,
MS. Harl.
651.

Regula-
tions re-
specting
investiture.

¹ Adeodatus. (Sigebert.)

² re enarrata] rei narrata, MS.

³ xl.] lx., Sigebert. Harl. 651.
has xl.

- A.D. 770. DCCCLXXVI. Constantinus imperator plaga pessimi incendii Sigebert, divinitus percutitur; et clamans adhuc vivus, "Igni sum col. 148.
" inextinguibili traditus," miserabiliter moritur: post quem Leo filius ejus annis v.
- DCCCLXXVIII. Karolus in Hispania Cæsaraugustam vastando delet, Pampiloniam obsidet.
- DCCCLXXXI. Leo imperator cum insaniret cupiditate circa lapides pretiosos, adamavit magnam ecclesiæ coronam, et accipiens portavit eam; et exierunt carbunouli in capite ejus, et captus a febre moritur. Post quem Hyrene cum filio Constantino imperat annis x.
- DCCCLXXXII. Constantinopoli quidam laminam auream invenit, et in ea virum jacentem cum hac scriptura, "Christus " nascetur¹ ex Virgine Maria, et credo in eum. Sub Constantino et Hirene imperatoribus, o sol, iterum me videbis." DCCCLXXXVI. Signum crucis in vestibus hominum apparebat.
- DCCCLXXXVII. Sanguis de cælo et terra profluxit.
- DCCCLXXXIX. Karolus Coloniam super Rehnum pontes duos construit et munit, et Solavoniam ingressus eam subigit.
- DCCXC. Karolus honestati ecclesiasticæ omnino intentus, legendi et psallendi disciplinam diligenter correxit.
- f. 39 b. DCCXCI. Constantinus matrem suam Hirenem imperio privat, solusque annis vii. imperat.
- DCCXCIII. Felicianæ hæresis condemnatur, et in præsentia Adriani Papæ ab ipso Felice auctore abdicatur.
- Ethelbert, king of E. Anglia, slain. Sanctus Athelbriktus, rex Orientalium Anglorum, Offæ regis Flor. Merciorum jussione, regno vitæque privatus est capitis ab- Wigorn., p. 546 c. cisione.
- DCCXCIV. Constantinus imperator multos principum suspectos Sigebert, oculis privat. col. 151.
- DCCXCV. Karolus rex Christianam religionem sancte ac pie colens, ecclesias Dei omni modo honorabat.
- DCCXCVI. Romanæ ecclesiæ xciii. Leo præsidet. Qui mox clavem confessionis Sancti Petri cum vexillo Romanæ urbis Karolo regi misit.
- S. Withburga. DCCXCVIII. Corpus Sanctæ Withburgæ virginis, sororis Sanctæ Flor. Etheldridæ, sine corruptione inventum est post annos fere lv., Wigorn., p. 546 d. ex quo apud villam quæ Dirham dicitur humatum est.
- DCCXCIX. Leonem Papam, celebritatem letaniæ majoris Sigebert, agentem, Romani capiunt, et linguam ei oculosque evellunt; col. 152. cui voce et visu reddito divinitus, iterum ei oculos et linguam eruunt radicitus. Qui de manu eorum erutus, ad Karolum fugit quantocius. Constantinus imperator moritur.

¹ nascetur] nascitur, MS.

Sigebert,
col. 152.

DCCC. Karolus Leonem Papam in sede Romana relocat. A.D. 800. Ipse quoque Romam properat, causas examinat, reos legaliter damnat; sicque omnes Romanorum motus sedat.

DCCCI. Sanctus Salvius martyrio coronatur.

DCCCII. Nichephorus Hyrenen imperio depositam exilio relegat, et Constantinopoli annis viii. imperat.

DCCCIII. Karolus per omne imperium suum justitias facit, et legis capitula xxix. instituit.

DCCCIV. Leo Papa ad Karolum imperatorem in Franciam venit.

DCCCVII. Karolus imperator per manum Pauli diaconi sui decerpens optima quæque de scripturis catholicorum patrum, lectiones unicuique festivitati convenientes, per circulum anni in ecclesia legendas compilari fecit.

DCCCX. Karolus imperator rerum suarum hæredem Christum f. 40.

testamento facit, et quicquid habebat in tres partes diviso, tertiam eorum pauperibus et famulantibus palatio delegavit, duas vero partes in partes viginti et unam subdivisit, et metropolitanis episcopis, qui totidem sibi suberant, distribuit, ut metropolis ecclesia tertiam assignatæ sibi partis haberet, et duas inter suffraganeos episcopos divideret. Nomina archiepiscopalis sees. episcoporum civitatum quæ erant sub Karolo: Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumjulii quæ et Aquileia, Gradus, Colonia, Maguntia, Juvavum quæ et Saltzburoh, Treveris, Senonis, Besontio, Lugdunus, Vienna, Rotomagus, Remis, Arelas, Tarantasia, Ebredunum, Burdegala, Turonis, Bituricas.

DCCCXII. Karolus imperator Ludovico filio suo coronam imperialem imponit.

DCCCXIV. Karolus imperator moritur; post quem Lodovicus filius ejus imperavit annis xxvi. Eo tempore floruit S. Giles. Sanctus Egidius confessor.

DCCCXV. Romanæ ecclesiæ xcv. Stephanus præsidet.

DCCCXVI. Romanæ ecclesiæ xcvi. Pascalis præsidet.

DCCCXIX. Ludovicus imperator Britones sibi subigit.

DCCCXXI. Pascalis Papa corpus Sanctæ Cecilie virginis, ipsa The body of S. Cecilia discovered. adhuc infusis; et ipsam et corpora sanctorum Valeriani sponsi ejus et Tiburtii et Maximi, Urbani quoque Papæ, in ecclesiam a se eis ædificatam transposuit.

DCCCXXIV. Romanæ ecclesiæ xcvi. Eugenius præsidet. Rabanus Maurus, abbat of Fulda.

DCCCXXVI. Corpora Marcellini et Petri in Franciam translata, multis signis clarificata sunt.

DCCCXXVII. Romanæ ecclesiæ xcvi. Valentinus præsidet; quo post xl. dies defuncto, quartus hujus nominis Papa f. 40 b.

A.D. 827. Gregorius Romanæ ecclesiæ xix. præsidet, qui etiam Leo **Sigebert,**
quartus dictus est. Rabanus abbas scribit. col. 158.

dcccxxx. Constantinopoli Teophilus imperat annis xv.

dcccxxxii. Gregorius Papa in Galliam veniens, contra imperatorem cum filiis agebat.

dcccxxxv. Monente Gregorio Papa et omnibus episcopis assentientibus, Ludovicus imperator statuit, ut in Gallia et Germania festività Omnium Sanctorum in kalendis Novembris celebraretur, quam Romani ex instituto Bonifacii Papæ celebrabant.

Death of
bishop
Helmstan.
Profession
of S. Swi-
thin.
f. 40.¹

dcccxxxvii. Sanctus Helmstanus Wintoniensis episcopus **Flor.**
obiit, cui successit Sanctus Swithunus. **Wigorn.,**
p. 549 n.

Professio beatissimi Swithuni episcopi, Doroberniæ
facta et in antiquo libro reperta.

“Ego Swithun servunculus servorum Dei in Domino
“sospitatis salutem. Licet indignus ad episcopalem
“sedem electus Wentanæ civitatis ecclesiæ; in primis
“confiteor tibi, reverentissime pater Celnod archiepi-
“scope, continentiam meam et dilectionem ad te quod
“absque ambiguitatis et absque ulla falsitatis com-
“mentionem est. Credo in Deum, Patrem et Filium
“et Spiritum Sanctum, natum ac passum pro humani
“generis redemptione et salute: Cujus potestas et
“imperium erat ante sæculum; et regni Ejus non erit
“finis. Et illam rectam et orthodoxam fidem quam
“piores patres nostri devote servaverunt, cum omni
“humilitate et sincera devotione sicut prædecessores
“mei ipsi sanctæ sedi Dorobernensis ecclesiæ subjecti
“sunt, semper servare me velle humiliter per omnia
“fateor. Necnon et tibi, pater beatissime et aman-
“tissime Celnod archiepiscopo, tuisque successoribus
“veridica professione confiteor, stabile obedientiæ præ-
“bere præceptum votorum meorum sine ullo scrupulo
“falsæ cogitationis usque ad terminum vitæ meæ.”

dcccxxxix. Ludovicus imperator filio suo Lothario sub fide **Sigebert,**
ad se venienti reconciliatur, eique dignitatem imperii et regni **col. 160.**
tribuit coronam.

¹ This is written on a separate piece of parchment inserted between folios 40, 41.

- Siebert, col. 160. DCCCXL. Ludovicus moritur, et Lotharius imperat annis xv. A.D. 840.
 DCCCXLIV. Romanæ ecclesiæ c. Sergius præsidet.
 DCCCXLV. [Apud] Constantinopolim Michael et Theodora imperant annis xi.
 DCCCXLVII. Romanæ ecclesiæ ci. [quintus] hujus nominis Leo præsidet. Hic decrevit, ut octavæ Assumptionis Sanctæ Mariæ celebrentur, quod ante non fiebat.
 DCCCXLVIII. Rabanus abbas Fuldensis ordinatus Magontie archiepiscopus, celebrata synodo Maguntie jussu Ludovici, multa ecclesiæ utilia decrevit.
 DCCCXLIX. Corpus Sanctæ Helenæ imperatricis a Roma ad f. 41. Franciam transfertur, et in diocesi Remensi magna Francorum veneratione extollitur.
- Flor. Wigorn., p. 550 B. — Siebert, col. 162. DCCCL. Vigilia Pentecostes Bethfretus, filius Brethwlf regis S. Wistan Merciorum, Sanctum Wistanum cognatum suum injuste peremit. slain.
 DCCCLI. Fames valida. Rabanus archiepiscopus multam pauperibus benevolentiam exhibuit.
 DCCCLIV. Romanæ ecclesiæ cii. Benedictus præsidet. Hoc conspiratione¹ quorundam malignorum deposito, Anastasius præsulatum invadit; sed Anastasio a legatis imperatoris Lotharii dejecto et in carcerem truso, Benedictus honorifice relocatur.
- Flor. Wigorn., p. 553 A. — Siebert, col. 163. DCCCLV. Adulphus² obiit et successit Adelbertus. Ethelbert.
 DCCCLVI. Rabanus egregiæ vitæ et scientiæ archiepiscopus moritur.
 DCCCLVII. Romanæ ecclesiæ ciii. Nicholaus Papa præsidet.
 DCCCLIX. Probus presbyter obiit, cujus conversatio Maguntinam ecclesiam illustravit.
- Flor. Wigorn., p. 553 B. — Siebert, col. 164. DCCCLXII. Sanctus Swithunus episcopus Wintoniensis hoc anno migravit ad Dominum. Death of S. Swithin.
 DCCCLXV. Corpora Sanctorum Eusebii et Pontiani dono Nicholai Papæ ad Gallias translata in monasteriis voto religiosorum Sancto Petro collatis honorifice tumulantur.
 DCCCLXVI. Normanni Galliam repetentes Nannetis, Andegavis, Pictavis, et Turonis terminos depopulantur.
 DCCCLXVIII. Romanæ ecclesiæ civ. Adrianus præsidet.
 DCCCLXIX. Basilius imperator regnavit annis xvii.
 DCCCLXX. Lotharius rex apud Placentiam moritur. Hinguar S. Edmund et Hubba cum suo exercitu venerunt in Angliam, et multa mala fecerunt; insuper Sanctum Edmundum regem interemerunt xii. kal. Decembris, die Dominica. martyred.
- Anglo-Saxon Chronicle, p. 351. Flor. Wigorn., p. 554 C. DCCCLXXI. Virtus et nomen Sancti Johannis Baptistæ miraculis declaratur. Mulier Erica nomine, Sancto

¹ *conspiratione*] inspiratione, MS. ; Harl. 651 has *conspiratione*.

² *i.e.* Æthelbald.

A.D. 871. **Baptistæ nimis devota, expetebat a Deo donari sibi aliquid de membris ejus, et in hac orandi instantia per triennium persistens, cum alter quivis jam posset desperare, ipsa spem in Domino ponens, juravit se non manducaturam donec quod petebat acciperet, et sic septem diebus jejunans, septima tandem die desuper altari pollicem miri candoris apparere videns, læta donum Dei accepit; ad quod adorandum tres episcopi venientes, cum de hoc sancto pignore partem elicere vellent, tres sanguinis guttas ex eo stillare in lintheo supposito stupuerunt, et singuli singulas se meruisse lætati sunt.**

Abingdon
monastery
destroyed
by the
Danes.

DCCLXXII. **Abbondonia a Danis destructa est.**

DCCLXXXIII. **Romanæ ecclesiæ cv. Johannes præsidet.**

Sigebert,
col. 166.

DCCLXXXIV. **In Italia Brixæ tribus diebus ac noctibus sanguis de cælo pluisse narratur.**

DCCLXXXV. **Hyems solito asperior et prolixior; nix et gelu a kal. Novembris usque ad [æqui]noctium vernale.**

Baptism of
Rollo,
duke of
Normandy.

DCCLXXXVI. **Rollo dux Normannorum hoc anno baptizatus est, qui multa bona contulit ecclesiis.**

Ludovicus imperator moritur. Successit Karolus rex Francorum et imperat anni duobus.

DCCLXXXVIII. **Karolus moritur. Junior Karolus imperium adeptus est.**

DCCLXXXIX. **Normannorum plusquam v. milia a Francis in Gallia cæsa sunt.**

DCCLXXX. **Ludowicus et Karlomanus fratres regnum Francorum inter se dividentes, regnant annis v.**

DCCLXXXII. **Normanni multa mala faciunt.**

DCCLXXXIII. **Normanni urbem Treverim incendunt.**

DCCLXXXIV. **Hoc tempore [Rodolphus] quidam corpus Sancti Kalixti Papæ et martyris a Romana urbe in Franciam portavit. Qui Kalixtus jejunium quatuor temporum celebrari instituit.**

DCCLXXXVI. **Romanæ ecclesiæ cvi. Marinus præsidet. Constantinopoli Basilio imperatore mortuo, Leo filius ejus imperat annis xviii.**

f. 42.

DCCLXXXVII. **Normanni a Lovanio exeuntes, Parisius obsident.**

DCCLXXXVIII. **Romanæ ecclesiæ cvii. Agapitus præsidet. Hic in aliquibus libris non annumeratur.**

DCCLXXXIX. **Romanæ ecclesiæ cviii. Adrianus præsidet.**

DCCCXC. **Karolus imperator corpore et animo deficiens, ab**

Sigebert, col. 171. optimatibus regni repudiatur, et Arnulfus regnavit annis xii. A.D. 890. Franci sibi regem præficiunt Odonem, filium Roberti ducis Normannorum.

dcccxcī. Romanæ ecclesiæ cix. Basilius præsidet. Hic in aliquibus libris non invenitur.

dcccxcv. Romanæ ecclesiæ cx. Stephanus præsidet. Hoc tempore claruit in Burgundia Berno, ex¹ comite abbas Gigniacensis² cœnobia a se fundati; qui etiam ex dono Avæ comitissæ construxit Cluniacum cœnobium in cellam Gigniacensem.

dcccxcvi. Alfredus rex Anglorum, elemosynis intentus, duas abbatias fundavit, Athelingeia et alteram in Wintonia, quæ nunc Hida dicitur, et Seftonia sanctimonialium: has ditavit multis possessionibus et redditibus.

Founda-
tion of
Athelney,
Hyde, and
Shaftesbury
monas-
teries by
Alfred.
Edward
the Elder.

R. de Monte, col. 416, from Hen. Hunt p. 750 D.

dcccxcviii. Eduardus rex Anglorum senior, filius Alfredi regis, regnat xxiv. annis et pugnavit contra Dacos in Northimbre et in egressione Merce; vicit eos gloriose, et occidit reges fortes: vicit quoque Dacos apud Totenhale et conquistavit Merce.

Sigebert, col. 173.

dcccxcix. Odo rex Francorum moritur. Karolus successit, regnans annis xxvii.

dcccc. Romanæ ecclesiæ cxi. Formosus præsidet. Ab hoc Formoso Arnulfus rex invitatus Romam venit; sed non admissus, Romam Leoninam obsedit. Lepusculo forte versus urbem fugiente, et exercitu cum clamore nimio sequente, Romani timentes se de muro proiciunt, et hostibus per factos acervos murum ascendendi locum faciunt. Sic Roma capta, illos qui Papam injuriaverant, decollari fecit, et a Papa in imperatorem benedicitur.

dcccxi. Romanæ ecclesiæ cxii. Bonifacius præsidet.

dcccxi. Romanæ ecclesiæ cxiii. Stephanus præsidet mensibus quatuor. Hic primum a Formoso Papa episcopus f. 42 b. Anagninæ ecclesiæ ordinatus, ipsum Formosum persequitur; et omnes ordinationes ejus irritas esse debere decrevit, et alia horribilia dicta in eum fecit: legitur enim quia ipse corpus Formosi a sepulcro in concilio protractum et papali veste extum laicali induit, et abscisis duobus digitis dexteræ manus ejus in Tiberim præcipitari fecit.

Romanæ ecclesiæ cxiv. Romanus præsidet.

dcccxi. Romanæ ecclesiæ cxv. Theodorus præsidet. Romanæ ecclesiæ cxvi. Johannes præsidet. Hic ad confirmandam

¹ *Berno ex*] ex Berno, MS., and so Harl. 651.

² Gigny, dep. of Jura.

- A.D. 903. Formosi ordinationem, quam Stephanus deposuerat, synodum Sigebert, lxxiv. episcoporum, præsentibus Francorum archiepiscopis et col. 175.
rege, apud Ravennam statuit; et coram eis combusta est synodus quam Stephanus in ordinationem¹ Formosi fecerat.
- DCCCCIV. Romanæ ecclesiæ cxvii. Benedictus præsidet. [Apud] Constantinopolim Leone imperatore mortuo, Constantinus filius ejus et Alexander frater ipsius Leonis imperant anno uno.
- DCCCCV. Romanæ ecclesiæ cxviii. Leo præsidet. Hunc post xxx. dies ordinationis suæ Christoforus presbyter suus capiens et in carcerem tradens, per invasionem Romanæ ecclesiæ cxix. præsidet.
- DCCCCVII. Romanæ ecclesiæ cxx. Sergius præsidet. Iste est Sergius diaconus propter Formosum a papatu reprobatus, qui ab eodem Formoso episcopus factus, ad Francos se contulit, et eorum auxilio Christoforum Papam² capiens, et in carcerem trudens, latenter Romam ingressus, papatum invasit; et Romanos minis et terroribus pe[r]pulis, ut omnes ordinationes Formosi irritas haberent; et in ultionem suæ repulsæ, quod dictu nefas est, Formosum sepulcro extractum, in sedem pontificatus sacerdotaliter indutum decollari præcepit, et insuper tribus digitis abscisis, in Tiberim jactari fecit; et omnes quos ille ordinavit, injuste exordinavit. Quem a piscatoribus inventum et in basilica Apostolorum principis loculo deportatum, quædam sanctorum imagines adorasse et venerabiliter salutasse palam omnibus visæ sunt.
- DCCCCVIII. Rollo primus dux Normanniæ Carnotum obsedit. R. de
Duke Rollo besieges Chartres. f. 43. DCCCCVII. Berno abbas moriturus Odonem olim musicum constituit abbatem Cluniacensis cœnobii ea conditione, ut ecclesia Cluniacensis solveret annuatim ecclesiæ Gigniacensi census xii. denariorum. R. de Monte, col. 416. Sigebert, col. 177.
- DCCCCXV. Relatus est beatus Audoenus de Francia in Normannia kal. Februarii. R. de Monte, col. 416.
- Death of Rollo. DCCCCXVII. Romanæ ecclesiæ cxxi. Anastasius, et post hunc beatus Lando cxxii. præsidet. Rollo primus dux Normannorum obiit; cui successit filius ejus Willelmus Longa-spata. Sigebert, col. 178. R. de Monte, col. 416.
- DCCCCXIX. Romanæ ecclesiæ cxxiii. Johannes Ravennas episcopus præsidet. Conradus rex moriens coram principibus regni regem designat Henricum, filium Othonis Saxonum ducis. Sigebert, col. 178.
- Athelstan. DCCCCXXII. Edwardo filio Alfredi rege Anglorum mortuo, successit filius ejus Athelstan, et regnavit annis xiv.; qui fecit maximum prælium apud Bruneberi. R. de Monte, col. 416, from H. Hunt.

¹ ordinationem] damnationem, Sigeb.; Harl. 651, has ordinationem.

² Papam] invasorem, Sigebert, and also Harl. 651.

Sigebert, col. 180. DCCCCXXVI. Karolus rex Francorum sub custodia Heriberti A.D. 926. exul et martyr moritur.

DCCCCXXX. Romanæ ecclesiæ Johannes cxxiv. præsidet. Alibi legitur hoc in loco Leo præsedisse.

Anglo-Saxon Chron., p. 383. Sigebert, col. 182. DCCCCXXXI. Sanctus Britstanus episcopus Wintoniensis obiit. Successit Alfegus. Death of bishop Byrstan. f. 43 b.

Anglo-Saxon Chron., pp. 386-388. DCCCCXXXIII. Romanæ ecclesiæ cxxv. Stephanus præsidet. DCCCCXXXV. Romanæ ecclesiæ cxxvi. Johannes præsidet. DCCCCXXXVI. Romanæ ecclesiæ cxxvii. Leo præsidet. Mortuo Athelstan rege Anglorum, successit filius¹ ejus Edmundus et Edmund I. regnavit vi. annis et dimidio, qui super Dacos v. urbes cepit et eisdem victis Northumbram in dominio tenuit.

Sigebert, col. 182. DCCCCXXXVII. Hoc anno prodigia apparuere: sol sereno cælo obscuratur; per fenestras vero domorum radios quasi sanguineos emittebat.

Odo factus est archiepiscopus.

Martin. Pol. R. de Monte, col. 417. DCCCCXXXIX. Romanæ ecclesiæ cxxviii. Stephanus præsidet. DCCCCXLII. Romanæ ecclesiæ cxxix. Marinus Papa præsidet. Odo archbishop of Canterbury.

Willelmus Longa Spata, dux Normannorum, filius Rollonis, nequitia et traditione Arnulfi comitis Flandrensiū occiditur.

Successit filius ejus Ricardus Primus, qui Vetus dicitur, quem de Sprota genuit. Richard I. duke of Normandy.

Mortuo Edmundo rege Anglorum, successit Edredus frater ejus, et regnavit annis ix., qui omnes Angliæ partes feliciter obtinuit. Sanctus Dunstanus factus est abbas Glastoniæ.

Flor. Wigorn., p. 574 B. Sigebert, col. 184. DCCCCXLIII. Ademarus Cluniacensium abbas substituit sibi abbatem Maiolum.

DCCCCXLIV. Stephanus et Constantinus imperant.

DCCCCXLV. Constantinus et Romanus imperant annis xvi.

DCCCCXLVI. Romanæ ecclesiæ cxxx. Papa Agapitus præsidet.

DCCCCXLVIII. Odo archiepiscopus transtulit reliquias Sancti Wilfridi Cantuariam.

R. de Monte, col. 417. DCCCCLI. Edredo rege Anglorum mortuo, successit ei Edwinus filius Edmundi, et regnavit annis quatuor; qui eodem spatio et potentia regnum tenuit. Death of Edred.

Iste est Edwinus qui Sanctum Dunstanum et omnes religiosos viros de Anglia expulit, sicut invenitur in historia regum Anglorum.² Expulsion of S. Dunstan by Edwy.

DCCCCLV. Mortuo Edwi rege Anglorum, succedit Edgarus

¹ *filius*] sic; an error in translating æpeling, and showing that the MS. of the Chronicle used did not contain the words "his brother."

Harl. 651 has *frater ejus*, but there is an erasure.

² *i.e.* William of Malmesbury's *Gesta Regum Anglorum*: v. p. 234, ed. Hardy.

- A.D. 955. filius Edmudi, et regnavit xvi. annis pacifice, et gloriosius R. de
f. 44. omnibus aliis imperavit. Hujus Edgari pacifici anno quinto, Monte., col.
Adelwoldus venerabilis feliciter episcopatum Wintoniæ suscepit. 417, from
Ethelwold Hic secundo anno episcopatus sui, canonicos quosdam in veteri Hen. Hunt.,
substitutes monasterio Wincestriæ degentes et ordinem suum pigre et p. 747 D.
monks for negligenter observantes ejecit, et monachos imposuit. Quæ ec- (Mon. Hist.
Winches- clesia temporibus nostris loco avulsa est, quia nimis conjuncta Brit.)
ter. erat matri ecclesiæ quæ sedes est episcopi. Consensu igitur
episcopi et abbatis ejusdem monasterii extra muros urbis sita
Character est. Adelwoldus ergo egregius præsul, edificator sepium fuit,
of Ethel- avertens semitas iniquitatis et plantans [radices]¹ caritatis.
wold. Ipso namque seminatore optimi consilii fuit; cujus monitis
rex Edgarus novellas plantationes et arbusta teneritudinis Deo
Monas- gratissima instituit. Abbatiam namque Glastoniensem recon-
teries struxit.² Abbatiam Abendoniam super Tamisiam recomposuit.³
founded by Edgar. Abbatiam apud Burch prope Stanford stabilivit. Abbatiam
apud Torneige prope illam quæ est apud Burch, in mediis
paludibus, loco tamen amœnissimo, fixit. Consilio etiam
Adelwoldi episcopi, Ailwinus consul ejusdem regis Ramesciam
in insula pulcherrima intra easdem paludes fixit. Est autem
palus illa de qua loquimur latissima, et visu decora, multis
fluviis decurrentibus irrigata, multis lacubus magnis et parvis
depicta, multis etiam silvis et insulis florida. Intra quam
sunt ecclesia Heliensis, abbatia Ramesiensis, abbatia Catheric,
abbatia Torneie, abbatia Crulandiæ; sed juxta eam sunt abba-
tia Burgensis, abbatia Spaldinge, ecclesia Sancti Yvonis super
Usam fluvium Huntendoniam, ecclesia Sancti Egidii super
Grentam fluvium Cantebrige, ecclesia Sanctæ Trinitatis in
Tedford.
- S. Dunstan DCCCLVI. Sanctus Dunstanus factus est episcopus Vigorniam Flor.
bishop of et a beato Odone consecratur. Cui etiam, anno sequenti rex Wigorn., p.
Worcester, Edgarus Londoniensem episcopatum commisit regendam.⁴ 575 D.
and of London. DCCCLVIII. Bruno archiepiscopus plures Normannorum cum
principibus eorum baptizari fecit. Sigebert,
col. 188.
- f. 44 b. DCCCLIX. Romanæ ecclesiæ cxxxi. Johannes præsidet. Flor.
S. Dunstan Sanctus Dunstanus factus est archiepiscopus Cantuariæ et a Flor.
archbishop Papa Johanne pallium suscepit. Wigorn.,
of Canter- papa Johanne pallium suscepit. p. 576.
bury. DCCCLX. Monardus abbas cœnobium Fontinellam reedificat. R. de
DCCCLXI. Constantinopoli Romano imperatore defuncto, Monte,
Nicheforus imperat annis x. col. 417.
Sigebert,
col. 188.

¹ This word is also omitted in Harl. 651.

² *reconstruxit*] construxit, H. H., and so Harl. 651.

³ *recomposuit*] composuit, H. H., and so Harl. 651.

⁴ *regendam*] Sic, the annalist altering Florence of Worcester's *ecclesiam* into *episcopatum*, and forgetting to alter *regendam*.

- Sigebert, col. 190. DCCCCLXIII. Johannes Papa se cum uxore cujusdam oblectans, a diabolo in tempore percutitur, ac sine viatico Dominico moritur. Romani vero contra juramentum quod imperatori fecerant, se nunquam electuros Papam sine ejus consensu, Benedictum sibi Papam statuunt. Romanæ ecclesiæ cxxxii. Benedictus præsidet. Imperator autem, Roma obsessa, Romanos cæde et fame adeo affixit, ut Leonem Papam se recepturos promitterent. Sic Benedictus rejectus non solum papatu, sed etiam sacerdotio a Leone exordinatur. Romanæ ecclesiæ cxxxiii. Leo præsidet.
- R. de Monte, col. 417. DCCCCLXIV. Emma uxor Ricardi primi ducis Normanniæ moritur. Sanctus Dunstanus factus est archiepiscopus Cantuariæ.¹
- Sigebert, col. 191. DCCCCLXV. Romanæ ecclesiæ cxxxiv. Johannes præsidet.
- Flor. Wigorn., p. 577 c. DCCCCLXVII. Romanæ ecclesiæ cxxxv. alius Johannes præsidet.
- R. de Monte, col. 417. DCCCCLXX. Sancti Swithuni episcopi Wintoniensis reliquiæ, Translatio of S. Swithin. peractis a sepultura ejus c. et x. annis, sublata sunt de monumento a Sancto Athelwoldo ejusdem urbis episcopo.
- Will. of Malmesb., Gesta Regum, i. p. 255, ed. Hardy. DCCCCLXXI. Mortuo Edgardo rege Anglorum filio Edmundi, Death of Edgar. successit filius ejus Edwardus sanctus, et regnavit annis v., et feliciter occisus est; cujus regni principio apparuit co-Edward meta, signum maximæ famis quæ anno secundo secuta the martyr. est. Rex Edgarius sepultus est Glastoniæ, cujus tumulum Opening of his tomb at Glastonbury in 1052. cum abbas Ailuardus loci illius anno Dominicæ incarnationis m. lii. effodisset, invenit corpus illius nullius labis con- scium. Quod cum eum ad reverentiam debuisset inflectere, ad audaciam levavit; nam quia locus quem paraverat difficilem pro magnitudine corporis minabatur ingressum, regales exuvias ferro temeravit. . . . Temeratorem sacri corporis mox animus reliquit; nec multo post, ecclesia egressum, fracta cervicæ mors invenit. Nec in his hæsit regis sanctitatis Miracles. ostensio, sed in ulteriora processit, sanato ibi furioso et cæco. Ita nil vita ejus sanctius, nil justitia probabilius fuit, exceptis vitiis quæ postea amplis virtutibus delevit.
- Sigebert, col. 193. DCCCCLXXIII. Romanæ ecclesiæ cxxxvi. Stephanus præsidet. Oto senior imperator obit.
- DCCCCLXXIV. Oto secundus imperat annis x.
- DCCCCLXXV. Maiolus abbas Cluniacensis sanctitate et religione claret. Gelu magnum a kal. Novembris usque ad æquinotium vernale. Constantinopolim, mortuo Johanne imperatore, Manicherus imperat. Hic transtulit ossa Sanctæ f. 45. Agathæ virginis a Sicilia Constantinopolim.

¹ The second time this is mentioned, the previous mention in 959 being from Florence of Worcester.

- A.D. 975. Omnes optimates Anglorum ceciderunt a quodam solio apud R. de Council of Calne, præter Sanctum Dunstanum, qui trabe quadam apprehensa restitit; unde quidam valde læsi sunt, quidam vero mortui; Dei scilicet signum quod proditione et interfectione regis sui Edwardi, ab amore Dei casuri erant, et a diversis gentibus digna contritione conterendi. Monte. col. 417, from Hen. Hunt, p. 748 c.
- Murder of Edward II. DCCCCLXXVI. Occiso Sancto Edwardo rege Anglorum, filio Edgari regis, a noverca ejus, matre scilicet regis Adelredi, dum cifum ei porrigeret ad potandum, cultello eum percussit, successit frater ejus Ethelredus filius novercæ Ealfridæ, qui regnavit super universos fines Angliæ xxxvii. annis semper cum labore.
- Ethelred. DCCCCLXXIX. Ignæ acies visæ sunt in cælo per totam noctem, v. kal. Novembris. Sigebert, col. 194.
- Death of bishop Ethelwold. DCCCCLXXXI. Romanæ ecclesiæ cxxxviii. Stephanus præsidet. DCCCCLXXXIV. Lotharius rex Francorum ad invadendam Lotharingiam rursus laborans, urbem Viridunum et Godofridum ipsius urbis comitem capit. Romanæ ecclesiæ cxxxix. Johannes præsidet. Obiit Sanctus Ethelwoldus episcopus Wintoniensis. R. de Monte Flor. Wigorn., p. 580 A. R. de M. Sigebert, col. 195.
- DCCCCLXXXV. Romanæ ecclesiæ cxl. alius Johannes præsidet. DCCCCLXXXVI. Romanæ ecclesiæ cxli. alius Johannes præsidet. Lothario Francorum rege mortuo, Ludowicus, filius ejus, regnat anno uno in Francia. DCCCCLXXXVII. Ludowico mortuo, Hugo regnat ix. annis in Francia. DCCCCLXXXVIII. Inundatio aquarum frequens et ultra solitam ac diutina; æstas postea ferventissima ac pluribus perniciosa, unde et fruges minoratæ sunt.
- Death of S. Dunstan. Sanctus Dunstanus migravit ad Dominum. Flor. Wigorn., p. 580 c. Sigebert, col. 196.
- Monastery of Ramsey built. DCCCXC. Sanctus Oswaldus archiepiscopus Eboracensis, et Ethelwinus dux Orientalium Anglorum monasterium Ramesciæ construxerunt. Flor. Wigorn., p. 580 n.
- f. 45 b. DCCCXCII. Remis synodo totius Franciæ congregata, Arnulfus, nepos Caroli ducis, quem ipse Carolus episcopum Remis substituerat, omnium judicio exordinatus damnatur, et Edelgrius presbyter, qui urbem prodidit et portas Karolo aperuit, insolubiler excommunicatur. Gerbertus substituitur episcopus; sed quibusdam causam ventilantibus, non potuisse degradari Arnulphum absque scientia et auctoritate Papæ Romani, Gerbertus depositus ad Otonem imperatorem se contulit; quem imperator receptum primo eum Ravennæ archiepiscopum, et

Sigebert, col. 136. postea constituit Papam Romanum. Unde est illud monasti- A.D. 992.
cum,

“Transit ab R. Gerbertus, ad R. fit Papa vigens R.”

dccccxciii. In Burgundia Odilo Arvernæ oriundus, ex cle- Odilo
rico Brivatensi monachum professus in Cluniacensi cœnobio becomes
post Maiolum præficitur ipsi cœnobio; quod per annos lvi. abbat of
miro religionis fervore rexit et provexit. Qui egregie præter Cluny.
cætera pietate insignis, non solum vitæ exemplis, sed etiam
miraculis in vita sua claruit. Qui cum reprehenderetur quod
in peccantes misericordior justo videretur, “Si damnandus
“sum,” inquit, “malo damnari de misericordia quam de
“duritia.”

R. de Monte. Sigebert, col. 197. dccccxciv. Romanæ ecclesiæ cxliii. Gregorius præsidet. In
Francia Fulbertus episcopus Carnotensis et Abbo abbas Floria-
censis in scientia literarum florent.

R. de Monte. Sigebert, col. 197. dccccxcv. Romanæ ecclesiæ cxliv. Johannes Papa præsidet.
Gerbertus, qui et Silvester, Romanæ ecclesiæ cxlv. Papa Pope Syl-
præsidet, qui et ipse inter scientia literarum claros egregie vester II.
claruit. Quidam transito Silvestro Agapitum Papam hoc in
loco ponunt; quod non otiose factum esse creditur; quia is
Silvester non per ostium intrasse dicitur; quippe qui a qui-
busdam etiam nigromantiæ arguitur. De morte quoque ejus
non recte tractatur: a diabolo enim percussus dicitur obisse.
Quam rem nos in medio relinquimus. A numero enim Papa-
rum exclusus videtur. Unde, lector, quæso, ut et hic et alibi
si qua dissonantia te offenderit, de nominibus vel annis vel
temporibus Paparum, non mihi imputes, qui non visa, sed
audita vel lecta scribo.

R. de Monte, col. 417. dccccxcvi. Obiit Ricardus primus dux Normannorum, filius Death of
Willelmi, filii Rollonis, cui successit filius ejus Ricardus II. Richard I.,
Ipse Ricardus apud Fiscam, pater Willelmus et Rollo avus duke of
apud Rotomagum requiescunt. Normandy.

Sigebert, col. 197. dccccxcvii. Clarebat hoc tempore inter Gallos Ansfridus, f. 46.
qui cum fuisset comes Bratuspantium, non minus justitia Ansfrid,
quam potentia sæculari famosus, deposito militiæ cingulo, count of
tonsoratus in clericum, eo provectus est, ut ordinaretur epi- Beauvais,
scopus Trajectensis ecclesiæ. becomes
Utrecht. bishop of

dccccxcviii. Romanæ ecclesiæ cxlvi. Agapitus præsidet.
Hoc tempore quidam religiosus ab Ierosolimis rediens, in
Sicilia reclusi cujusdam humanitate aliquandiu recreatus,
didicit ab eo inter cætera, quod in illa vicinia essent loca
eructantia flammæ incendia, quæ loca vocabantur ab incolis
Ollæ Vulcani, in quibus animæ reproborum luant diversa pro
meritorum qualitate supplicia, ad ea exequenda deputatis ibi
dæmonibus; quorum se crebro voces, iras, et terrores, sæpe

- A.D. 998. etiam ejulatus, audisse dicebat plangentium quod animæ Sigebert, damnatorum criperentur de manibus eorum per eleemosynas et col. 198. preces fidelium, et hoc tempore magis per orationes Cluniacensium monachorum, orantium indefesse pro defunctorum requie. Hoc per ipsum abbas Odilo comperto, constituit per omnia monasteria sibi subjecta, ut sicut primo die Novembris sollempnitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens, fidelium defunctorum memoriam sollempnizari fecit.
- All Souls' day. DCCCXCIX. In Italia Crescens patriciatu Romanorum arrepto contra Otonem imperatorem rebellat.¹
- f. 47. M. Anno incarnationis Domini M., et vicesimo secundo Anglo-Saxon Ethelred regni regis Athelredi, venit ipse in Cumberlande, et eam fere Chron., ravages totam prædavit atque vastavit. Hoc anno perrexerat exercitus p. 407. Dacorum in Normanniam.
- The Danes at Exmouth. MI. Et xxiii. anno regis Athelredi, exercitus Dacorum venit ad Exanmutham et ibi ad castrum pugnavit; sed homines qui intus erant ei viriliter obstiterunt. Tunc recessit exercitus et ivit per totam patriam illam, sicut mos suus erat, prædando et occidendo. Tunc congregati sunt contra eum Sumerseti, et pugnaverunt simul, et Angli statim cesserunt.
- Ethelred's tribute to the Danes. Octavianus Papa præsidet. Sigebert, col. 198. Anglo-Saxon Chron., p. 408. Daci autem iverunt per terram, et erant facta eorum postrema semper pejora prioribus.
- Massacre of S. Brice's day. MII. Rex Athelred consuluit cum sapientibus suis dari censum exercitui,² ut cessaret a malo suo; et misit ad eos Lepsi ducem, qui pepigit pacem cum eis, et dedit eis quatuor milia libras argenti. Eodem anno venit Emma, filia Ricardi consulis Normanniæ, in hanc patriam, et rex accepit eam in reginam.
- Occidit rex omnes Dacos qui erant in Anglia in festo Sancti Bricii. Obiit Eadulf archiepiscopus.³ Johannes papatum ascendit. Obiit Oto imperator, successit Henricus.

¹ Here, where the first portion of the Chronicle ends, are inserted the following verses, and a description of the city of Antioch, (from Robert de Monte,) the latter written on a blank page.

Fert pira nostra pirus; sine vino sunt pira virus,
S i pira sumantur nisi vino conficiantur.

Est ipocras testis quoniam sequitur mala pestis.

Pastor oves cura sicut docet ista figura,

Attrahe per primum, medio rege, punge per inum.

² exercitui] The A. S. Chronicle has þam flotan, "the fleet."

³ Of York.

Anglo-Saxon Chron., p. 409.

MIII. Excoestria fracta est per Hugonem Francigenam, quem A.D. 1003. Exeter lost through the French ceorl Hugo. domina Emma ibi fecerat præpositum; et exercitus totam civitatem destruxit et multa in ea cepit. Tunc congregata est maxima gens ex Hantescyre et ex Wiltescyre, ut pugnarent contra exercitum, et dux Alfricus debebat eos conducere. Ipse autem, sicut solbat, ibi perfidiam suam ostendit; quia ex quo exercitus simul appropinquaverunt et uterque alium aspexit, ipse se finxit infirmum, et cogeat se movere; et sic exercitum quem ducebat perdidit, sicut dicitur, "Quando dux deficit, exercitus nimis vilescit." Swegen autem ex quo vidit eos deficere, reduxit exercitum suum ad Wiltuniam, et eam prædavit et combussit; et inde ivit ad Salopesbiriā, et inde ad maro reversus est, ubi sciebat puppes suas [esse]. Treachery of Ælfric.

MIV. Swegen cum puppibus suis venit ad Norwic, et eam prædavit et combussit. Tunc consuluit Ulfgitel cum sapientibus qui erant in Est-Angliam, melius illis fore facere pacem cūm exercitu antequam patria illa nimis vastaretur; quia improvisus venerat, nec habebant spatium ad congregandum exercitum. Infra pacem vero exercitus exiens a puppibus ivit erga Teford; quod comperiens Ulfcytel, misit homines qui detruncarentur puppes eorum; illi vero a litore fugerunt. Ipse vero congregavit exercitum quam citius potuit. Daci autem post tres ebdomadas ex quo Norwic prædaverant, venerunt Tetford, et ibi una nocte fuerunt et eam prædaverunt et combusserunt. Mane vero redeuntes ad puppes, obviaverunt Ulfcytel et exercitum ejus, et pugnaverunt simul, et multi ex utraque parte ceciderunt. Ibi optimates Est-Angli occisi sunt; sed si plenarie congregati fuissent, nunquam amplius ad puppes suas redissent. Norwich plundered and burnt by Sweyn.

Compare the Burton Annals, p. 183.

Hoc anno, quidam minister Athelredi regis Angliæ, dictus Wlfricus Spot, construxit abbatiam Burtunam vocatam, deditque ei omnem hæreditatem paternam appretiatam DCC. libras. Et dedit Athelredo regi ccc. marcas auri pro ejus confirmatione, et unicuique episcopo v. marcas, et duobus archiepiscopis x. marcas, et unicuique abbatiae libram auri, et unicuique abbati et abbatissæ v. marcas auri. Defeat of Sweyn by Ulfcytel.

Sigebert, col. 199. Anglo-Saxon Chron., p. 411.

MV. Cometes horribilis in austro visus est. Hilpericus librum de compoto hoc anno scripsit. Fames maxima in Anglia fuit, et tanta quantam nullus hominum [me]minisse potuit. Exercitus Danorum recessit ad patriam suam. Foundation of Burton abbey by Wulfric Spot.

MVI. Hoc anno obiit Aubricus archiepiscopus, et Alfech episcopus successit. Ultra natale Sancti Johannis Baptistæ venit Death of Ælfric, archbishop of Canterbury.

¹ This is in the margin in a different hand.

A.D. 1006. Swegen rex Dacorum e puppibus suis ad Sanwich, et fecerunt Anglo-Saxo-
Sweyn at Sandwiche. sicuti soliti erant; prædaverunt, occiderunt, combusserunt, ubicumque venerunt. Anglo-Saxon Chron., p. 411.

MVII. Hoc anno fuit reditus census qui promissus Swëgeno regi Dacorum, scilicet xxx. milia librarum.

MVIII. Rex præcepit parari puppes celeriter per totam Angliam, ex trecentis et x. hidis ubique snaccam unam, et ex octo hidis loricam et galeam. Id. p. 413.

Great size of the fleet. MIX. Puppes quas rex facere præcepit, paratæ fuerunt; et erant plures quam in libris invenimus nunquam fuissent¹ in Anglia in tempore alicujus regis: postea omnes adunatæ sunt apud Sanwich, et ibi debebant homines esse in illis qui defenderent terram istam ab omni exercitu advenarum. Sed nos adhuc non habuimus fortunam neque honorem illum, ut puppes proficerent magis quam solebant.

Defeat of the East Anglians excepting the men of Cambridge-shire. MX. Swegen venit cum exercitu magno in Angliam in die Ascensionis Domini apud Gipeswic, et statim ivit illuc ubi Ulfcetel erat cum exercitu suo; et Est-Angli protinus fugerunt, et Grantebregescyre viriliter obstitit, ibique occisus est Ethelstan sororius regis, et Oswi filius suus, et Wulricus filius Leofwini, et Edwi, et plures alii boni barones, et populus innumerabilis. Thurkitel primus fugam incepit, et Daci victores fuerunt et Est-Angle obtinuerunt. Id. p. 415.

Attempt of Ethelred to obtain peace from the Danes. MXI. Rex Athelred et sapientes sui miserunt ad exercitum et quæsiverunt pacem, et promiserunt eis cibum et censum, ut cessarent a prædatione sua: jam enim prædaverant Est-Engle et Esexæ et Midolsexæ et Oxenefordsyre et Grantebregesire et Hortfortsira et Buccigkhamsira et Bedefortsyra et dimidium Huntedunesyra, et ex australi parte Temese omnes Centenses et Sudsexo et Hastings et Sureia et Barucsira et Hantesira, et multum de Wiltesira. Hoc infortunium totum accidit malo consilio, quia non fiebat ad tempus pax cum eis; sed quoniam ipsi plus mala fecerunt, tunc dabatur eis census et fiebat pax. Et tamen super illam pacem ibant ubique prædando et occidendo nostram miseram gentem. Inter natale Sanctæ Mariæ et festum Sancti Michaelis exercitus prædictus obsedit Cantuariam, et illam proditione ceperunt. Almar autem quem archiepiscopus Alfech a morte liberaverat, eam tradidit. Et gressi ceperunt archiepiscopum Elfeach, et Ailwardum præpositum regis, et Leofwine abbatem,² et Godwinum episcopum;³ et Almarum abbatem⁴ dimiserunt. Ceperunt omnes clericos urbis et viros et uxores et innumerabilem populum, Id. p. 416.

Capture of Canterbury. f. 48 b.

¹ Sic.

² Sic, erroneously, for *abbatissam*.
She was abbess of St. Mildred's.

³ Of Rochester.

⁴ Of St. Augustine's.

Anglo-Saxon Chron., p. 417.

et in urbe manserunt quamdiu voluerunt; et destructa urbe A.D. 1011. reversi sunt ad puppes ducentes¹ secum archiepiscopum. Qui autem fuit caput Anglorum et Christianitatis, tunc captivus ductus est. Poteratque videri magna miseria, ubi prius fuerat magna lætitia, in urbe unde nobis Christianitas² advenit. Illi autem habuerunt secum archiepiscopum [quo]usque eum occiderunt.

XXII. Dux Eadric et omnes sapientes Anglorum clerici et laici venerunt Londoniam ante Pascha. Fuitque Pascha idus Aprilis, et ibi tam diu fuerunt quousque census redditus fuit, scilicet viii. milia libras argenti. Sabbato fuit exercitus nimis commotus erga archiepiscopum, quia ipse nolebat eis pecuniam promittere, sed prohibebat aliquid dari pro eo. Erant enim ebrii vino quod venerat ab austro. Ceperunt igitur archiepiscopum, et duxerunt eum ad hustinge eorum sabbato in ebdomada Paschæ, et jactaverunt in eum ossa et capita boum. Unus vero eorum percussit eum in capite cum quadam securi. Quo ictu cecidit archiepiscopus, et sanguis ejus super terram fusus est, et anima ejus ad cælum transiit. Mane autem episcopi Ednod³ et Elfthun,⁴ et burgenses susceperunt corpus ejus, et ad Londoniam cum magno honore detulerunt, et sepelierunt in ecclesia Sancti Pauli, in quo loco Deus ostendit merita sancti martyris sui. Postquam vero census redditus fuit, et pax firmata est juramentis, exercitus huc et illuc divisus est. Tunc subdiderunt se regi xlv. puppes, et promiserunt ei quod terram illam tuerentur. Rex autem inveniret eis victum et vestitum.

R. de Monte. Harl. 651. Anglo-Saxon Chron., p. 418.

Benedictus Papa præsidet.

XXIII. In sequenti anno postquam archiepiscopus martyrizatus est, rex Ethelredus dedit archiepiscopatum Cantuariæ f. 49. Lefingo episcopo. Eodem anno venit Sewen rex Dacorum cum Lyfing navigio suo apud Sandvich, remigansque circum Est-Englo, venit in Humbram; et inde ivit juxta Trente quousque venit ad Genesburch,⁵ statimque subditus est dux Uhtred et tota Northumbra et Lindesige et gens quinque urbium et quicquid erat⁶ ex Boreali parte Watlingestrete; et dati sunt ei obsides ubique. Ipse ergo comperiens totam gentem sibi fore subditam, jussit inveniri cibum et equos exercitui suo; et cum magno exercitu ivit in Sudh, et tradidit puppes suas filio suo Cnut, et obsides suos ad custodiendum; et postquam venit

Martyrdom of archbishop Elphege.

archbishop of Canterbury. Reduction of the North by Sweyn.

¹ *ducentes*] *ducenti*, MS.

² *Christianitas*] Christianitatis, MS.

³ Of Dorchester.

⁴ Of London.

⁵ Gainsborough.

⁶ MS. repeats *et quicquid erat*.

A.D. 1013, ultra Watlingestrete, multa mala faciendo, venit ad Oxeneford, Anglo-Saxon Chron., p. 419. et gens illa ei subdita est, et obsides ei dedit; et inde venit Wincestre, et fecit similiter; et inde reversus Londoniam multum populum amisit in Tamese, quia non curabant ire ad pontem. Londonienses noluerunt illi subditi esse, quia rex Ethelred in civitate erat. Tunc Swegen rex Dacorum inde rediens ivit ad Valingeford, et ibi ultra Tamese usque ad Batoniam, ibique fuit cum exercitu suo. Dux vero Almar et Vestenses barones subditi sunt, et obsides illi dederunt. Sweyn king of England. Swegen vero reversus est ad puppes suas, et habebatur ab omni populo pro rege; et postea gens Lundoniae subdita est illi, quia timebant ne ipse eos occideret. Tunc jussit rex Swegen dari plenum censum et cibum exercitui suo, et Turkil similiter jussit dari exercitui suo qui erat in Grenewich; et tamen semper praedabant. Itaque gens ista nunquam pacem habebat. Interim rex Athelred fuit aliquandiu cum navigio quod erat in Tamese, et Emma regina mare transiens venit ad Ricardum fratrem suum, et Elsig abbas¹ cum ea. Rex autem Ethelred misit Alfhun episcopum² cum filiis suis Edwardo et Aluredo ultra mare ut custodiret eos; et postea rex Ethelred venit in Vihtland, et ibi fuit per Natale. Et post Natale ivit ultra mare ad Ricardum, fuitque cum eo usque ad obitum regis Swegen.

f. 49 b. and Ethelred, to Normandy. Death of Sweyn. Cnut elected king by the Danes. The witan send for Ethelred.

His return. Cnut at Gainsborough.

MXIV. Hoc anno obiit Swegen rex Dacorum. Et exercitus³ totus elegit Cnut in regem. Tunc consuluerunt sapientes Anglorum clerici et laici mittere propter Ethelredum regem; et mandaverunt ei quod nullum cariorem regem illo haberent, si ipse rectius custodiret eos, quam antea fecerat. Tunc rex Athelred misit ad eo Edwardum filium suum salutans eos, et mandavit eis se fore fidelem dominum illis, et quicquid vellent emendaturum, et quicquid mali fecerant condonaturum, si ipsi fideliter et absque traditione illum suscepissent. Tunc firmata est pax ex utraque parte, et reges Dacenses omnino refutati sunt. Tunc venit in Angliam rex Ethelred, et a populo suo cum laetitia susceptus est. Cnut vero filius Swegen, postquam pater suus obiit, fuit cum exercitu suo apud Genetesbuch usque ad Pascha; et ibi concordatus est cum hominibus Lindescige, ita quod illi debebant inveniro ei equos, et omnes postea simul pergere ad praedandum. Interea priusquam parati essent, rex Ethelred venit cum magno exercitu in Lindeseige, qui eam praedavit et combussit, et omnem populum quem attingere poterat occidit. Cnut vero, postquam gens

¹ Of Peterborough.² Of London.³ exercitus] be flota, Anglo-Saxon Chron.

Anglo-Saxon Chron., p 421.

illa consilio suo sic destructa est, recessit usque ad Sandvich A.D. 1014. cum puppibus suis; ibique emisit obsides qui erant traditi Cruelties patri suo, et absceidit eis manus et nasum. Præter omnia of Cant. mala hæc, jussit rex Ethelred reddere exercitui qui erat in Grenevich *xxi. m. librarum.* Hoc anno ascendit mare in Great sea-vigilia Sancti Michaelis in multis locis terræ superius quam flood. unquam antea fecerat, et multas villas et innumerabilem populum submersit.

mxv. Eodem tempore venit Cnut a[d] Sandvich, et inde f. 50. circum Kent ivit in Vestsexe, et prædavit in Dorsete et in Viltesire et in Sumersete. Rex autem Ethelred jacebat infirmus apud Cosham. Tunc dux Eadric congregavit exercitum, et Edmu[n]d Atheling ex sua parte; et cum simul venissent, Edmund voluit dux prodere juvenem, . . . ideoque absque prælio Ironside. divisi sunt, et dederunt locum inimicis suis. Tunc dux Treason of Eadric cum xl. puppibus quas regi subtraxit, subditus est Eadric. Cnut; et Vest-Sexe subditi sunt, et dederunt obsides et invenerunt equos exercitui; et exercitus ibi fuit usque ad Natale.

mxvi. Rex Cnut cum centum sexaginta puppibus, et dux Devastation of the Eadric cum eo, venerunt in Temese, et inde iverunt cum tion of the exercitu per Merohe apud Crikelade, et inde Warowichesire, country by prædantes et comburentes et occidentes quicquid attingebant. Cnut. Tunc congregavit Edmund exercitum, et eo congregato vidit Edmund eum non posse sufficere absque auxilio Londoniensium, et Ironside nisi rex adesset; ideoque dimisit exercitum, et unusquisque collects an domum rediit. Post Natale summonitus est exercitus, ut is obliged cumque foret sanus, adveniret; et mandatam est regi apud to dismiss Londoniam ut veniret cum gente quam adducere posset; et it. postquam omnes venerunt, nihil profuit magis quam solebat. Tunc dictam est regi Ethelredo quod sui, qui in auxilio ejus esse debebant, cum prodere voluerunt; ideoque dimisso exercitu rediit Londoniam. Tunc Edmund ivit in Northumberlan ad Uhtredum consulem. Gens autem putabat quod ipse vellet adjuvare exercitum contra Cnut regem. Tunc His junction venerunt simul Edmundus¹ et Uhred in Stafordesyre et in with Uhtred. Scrobsyre et Legrecestria, prædando ex sua parte; et Cnut ivit ex sua parte per Buccingahamsira in Bedefordsira, et sic in Hundedunasira, et inde juxta usque ad Stanforda, et sic in Lincolnasira, et sic [in] Notingamsira, et sic in Northumbra erga Eboracum. Quod audiens Uhred dimisit prædationem suam, et reversus est Northumbra, et necessitate subditus est Cnut, et cum eo toto Nordhumbria, et dedit obsides; et f. 50 b.

¹ *Edmundus*] ad Edmundum, MS.

A.D. 1016. tamen occisus est, et Turkil filius¹ Nafaman cum eo. Tunc Anglo-Saxon Chron., p. 423.
 Death of Uhtred. rex Cnut statuit Yric consulem pro eo super Nordhumbria in loco Uthred; et postea reversus est Sudh per aliam viam; et venit exercitus ad puppes suas ante Pascha. Edmund Etheling venit Londonium ad patrem suum Athelredum, et post Pascha rex Cnut cum navigio suo ivit Londoniam. Tunc accidit antequam navigium advenisset, quod rex Athelred post multos labores et anxietates vitæ suæ obiit in festivitato Sancti Georgii.² Et post eum Edmund Etheling filius ejus electus est in regem a baronibus qui erant Londoniæ, et a burgensibus. Qui dum vixit, regnum suum viriliter defendidit. Interea venerunt puppes ad Grenevich, et parum post ad Londoniam; et ibi fecerunt foveam magnam ex australi parte, et traxerunt puppes suas ex occidentali parte pontis, et foderunt circa urbem ita quod nemo ibi poterat intrare vel exire, et sæpe urbem assiluerunt; sed burgenses eis fortiter obstiterunt. Ante hoc iverat rex Edmundus in Westsaxe, et omnis gens illi acclinis fuit, et postea pugnavit cum exercitu juxta Gillinge; et alia vice pugnavit cum eo post festum Sancti Johannis apud Sceorstane, et ibi multi ex utraque parte occiderunt, et exercitus per se divisus est, et dux Eadric et Almar Derling fuerunt in exercitu contra regem Edmundum. Tertia vice congregavit rex Edmundus exercitum, et veniens Londoniam, fugato exercitu ad puppes, liberavit urbem. Postea vero circiter duas noctes, transiit ad Brenfordham, et pugna[n]s cum exercitu eum fugavit; et ibi multas populus per inscientiam suam submersus est, qui ibat ante exercitum. Rex Edmundus ivit in Vestsexe, et summonuit exercitum suum. Tunc exercitus Dacorum reversus Londoniam, et urbem obsederunt, et eam per terram et per aquam fortiter assiluerunt; sed Deus omnipotens eam bene liberavit. f. 51. Tunc exercitus inde recessit cum puppibus suis in Arvan, et inde ivit per Merche occidendo et comburendo ubicumque veniebant, sicut mos suus erat, et sibi cibum adquisivit, et duxit puppes suas et prædam suam in Medwege. Tunc adunavit rex Edmundus quarta vice gentem Anglorum, et transiit Temese apud Brentford, et ivit in Cent. Exercitus autem fugit ante eum cum equis suis; rex vero occidit quoscumque consequi potuit. Et Eadric dux fecit reverti apud Agelesford; pejus consilium nunquam datum fuit in Anglia. Tunc exercitus per Estsexe ivit in Mercæ, et destruxerunt quicquid attingebant. Postquam vero rex Edmundus hoc audivit, summonuit quinta vice gentem suam, et ivit post exercitum, et

Death of Ethelred, April 23. Edmund Ironside elected king.
 Siege of London by Cnut.
 Battles of Edmund with the Danes.
 The siege raised.
 London again attacked.
 Evil counsel of Eadric.

¹ *filius*] filium, MS.| ² *Georgii*] Gregorii, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 425.

consecutus est eum in Estsexe apud Assendune, et ibi fortiter A.D. 1016. simul pugnaverunt. Tunc dux Eadric fecit sicut mos suus erat; Battle of Assandun. incepit fugam cum cognatis suis, et sic prodidit dominum suum regem et gentem suam: ibique Cnut rex victor fuit, et Angliam totam adquisivit. Illic occisus est Eadnod,¹ et Wlfsi abbas² et Alfric dux et Edwine dux³ et Godwine dux et Ulfkitel Estengle et Ailward filius Ethelsig ducis, et omnes meliores Anglorum. Postea ivit rex Cnut cum exercitu suo in Gloucestresira, ubi audierat fore Edmundum. Tunc consulerunt Peace dux Eadric et ceteri sapientes quod reges concordarentur; et between datis obsidibus ex utraque parte, venerunt reges simul in Cnut and Olange,⁴ et ibi pax inter eos juramentis et fide firmata est; Ironside. et sic concordati separati sunt. Et Edmund rex suscepit⁵ regnum Westsexe, et Cnut rex regnum Merche. Exercoitus vero ivit ad puppes cum rebus quas ceperunt, et inde venit Londoniam; et Londonienses cum eo pacem ceperunt, et eis pecuniam dederunt. Illi autem per hyemem ibi fuerunt. Postea Death of Edmund. ad festivitatem Sancti Andreæ obiit rex Edmundus, et sepultus Edmund. est juxta Eadgar avum suum apud Glastoniam; et rex Cnut Cnut sole suscepit regnum totius Angliæ. king.

MXVII. Rex Cnut divisit regnum in quatuor, et ipse habuit Westsexe, et Turchillo dedit Estangle, et Edrico Merce, et Yric Nordhumbra. Hoc anno occisi sunt multi barones et principes Angliæ. Postea autem in kal. Augusti, misit rex f. 51 b. Cnut in Normanniam propter Emmam reginam Athelredi regis, His marriage with Emma. filiam Ricardi consulis Normanniæ.

MXVIII. Hoc anno redditus est census per totam Angliam, The tribute. scilicet lxxii. milia libras argenti, præter xi. m. lib. quas Londonienses dederunt. Et pars exercitus recessit in Denemarche, et xl. puppes remanserunt cum Cnut rege; et Daci et Angli concordati sunt apud Oxensford.

MXIX. Rex Cnut [ivit] in Danemarchiam et ibi tota hyeme mansit.

MX. Rex Cnut rediit in Angliam, et ad Pascha fuit magnum Gemot at placitum apud Cirancestra. Obit Living archiepiscopus, et Cirencester. Egelnod monachus et decanus Sanctæ Trinitatis⁶ successit. Benedictus Papa in Galliam venit ad H[enicum] imperatorem.

XXXI. Rex Cnut v. anno regni sui exulavit Turkil consulem. De potentia et probitate hujus pauca sunt perstringenda; Greatness of Cnut. nec enim ante eum tantæ magnitudinis et probitatis rex fuerat in Anglia. Erat namque dux totius Daciæ et Angliæ,

Sigebert, col. 202. A.-S. Chron., p. 427. Hen. Hunt., p. 757 D.

¹ Bishop of Dorchester.

² Of Ramsey.

³ Inserted in error by the annalist.

⁴ The Eighth in Severn.

⁵ MS. repeats *suscepit*.

⁶ Sanctæ Trinitatis] Christ Church, A.S. Chron.

- A.D. 1021. Norwegiæ, Scotiæ. Extra numerum vero bellorum quibus Hen. maxime sp[er]enduit, tria gessit eleganter et magnifice. Primum est quod filiam¹ suam imperatori Romano² cum in[ef]fabilibus divitiis maritavit. Secundum, quod Romam pergens omnes malas exactiones in via quæ per Gallias tendit, quæ vocantur telonea vel transversa, data pecunia sua, diminni fecit usque ad medietatem. Tertium, quod cum maximo vigore floreret imperii, sedile suum in litore maris, cum ascenderet, statui jussit. Dixit autem mari ascendenti, "Tu meæ ditionis es, et terra in qua sedeo mea est; nec fuit qui impune meo resisteret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam ascendas: ne vel vestes vel membra dominatoris tui madefacere præsumas." Mare ergo de more conscendens; pedes regis et crura sine reverentia madefecit. Rex igitur resiliens ait, "Sciatis omnes habitantes orbem, vanam et frivolum regum esse potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter Eum cujus nutu cælum et terra, mare, legibus obediunt æternis." Qui nunquam postea coronam auream cervici suæ imposuit, sed super imaginem Domini quæ cruci affixa erat, posuit eam in æternum, ad laudem Dei regis magni.
- Story of Cnut and the sea.
- f. 52.
- Reception of archbishop Ethelnoth by Benedict VIII.
- Death of Wulfstan archbishop of York.
- Dukes of Normandy.
- xxxii. Rex Cnut ivit cum puppibus suis in With; et Anglo-Egelnod archiepiscopus ivit Romam, et honorifice susceptus est a Benedicto Papa; et ipse manibus suis pallium imposuit, et sacravit eum in archiepiscopum; et postea jubente Papa missam cantavit, et postea benedictione percepta domum rediit; et Leowine abbas, qui fuerat injuste expulsus ab Eli, cum eo venerat, et ab omni culpa quæ sibi imposita fuit se purgavit, sicut Papa eum docuit, testimonio archiepiscopi et totius societatis qui cum eo erat.
- xxxiii. Obiit Wlstan archiepiscopus Eboracensis; cui successit Alfric. Hoc anno Egelnod archiepiscopus Cantuariæ transtulit reliquias sancti Ælfegi archiepiscopi a Londonia ad Cantuariam.
- xxxiv. Hoc anno obiit Ricardus secundus, comes Normanniæ, post quem Ricardus filius ejus prope uno anno regnavit, et post eum Robertus frater ejus viii. annis. Obiit Henricus³ imperator; successit Cono.⁴ Johanni Papæ Benedictus⁵ frater ejus apparens, dixit se infernalibus pœnis cruciari, sed sperare⁶ se interventu Odilonis abbatis Clunia-
- Anglo-Saxon Chron., p. 427.
- A.S. Chron., MS. Bodl. Laud, 636. p. 428, note 7; i. 289 (ed. Thorpe). Sigebert, col. 203.
- ¹ Gunhilda.
- ² Henry III.
- ³ Henry II.
- ⁴ A blunder due to carelessness in abbreviating Sigebert. Cono at-
- tempted to succeed, but Conrad II. was made emperor.
- ⁵ Benedictus] Stephanus, Sigebert, erroneously. See Bethmann's note.
- ⁶ sperare] sperate, MS.

censis veniam posse consequi. Pro quo Odilo tam diu orando A.D. 1024. laboravit, donec sibi revelaretur, se pro illo esse exauditum.

Idem Odilo constituit per omnia monasteria sibi All Souls' day established by Odilo of Clugny. subjecta, ut sicut primo die Novembris sollempnitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens fidelium defunctorum memoriam solemnizari fecit.

Johannes Portuensis episcopus Papa cxlix. præsidet.

Sigebert, col. 203. Anglo-Saxon Chron., p. 428.

XXXV. Rex Cnut ivit cum puppibus suis in Danemarc; et Defeat of ibi venerunt contra eum Ulf et Eilaf et magnus exercitus per Cnut by the Swedes. terram et per mare de gente Sweon. Et ibi periiit multus populus Dacorum et Anglorum ex parte Cnut, et Sweon vicerunt.

R. de Monte, col. 418.

XXXVI. Mortuo Ricardo secundo duce Normannorum, filio Dukes of primi Ricardi, successit filius ejus Ricardus tertius. Hic Normandy. tertius Ricardus eodem anno mortuus est, et successit Robertus frater ejus, qui genuit Willelmum Bastard qui postea Angliam conquisivit.

Sigebert, col. 204.

XXXVII. Florebat hoc tempore ecclesiastica religio per f. 526. abbates nominabiles; in Francia quidem et in Burgundia per Abbats of Odilonem Cluniacensem pietate insignem, per Willelmum name. Divionensem¹ severitate reverendum; in Lotaringia per Ricardum Virdunensem, pia gravitate discretum; per Peponem Stabulensem,² per Heliam Coloniensem, per Osbertum et Stephanum Leodicenses,³ per Bernonem Augiensem.⁴

Anglo-Saxon Chron., p. 429.

XXXVIII. Rex Cnut ivit ab Anglia cum quinquaginta puppi- Cnut in bus in Norvegiam, et fugavit Olaf a terra illa, et ad opus Norway. suum saisiavit.

XXXIX. Rex Cnut reversus est in Angliam.

Sigebert, col. 204.

Conradus imperator, rebellantibus Sclavis, ad eos debellandos proficiscitur, et Hungaros similiter debellavit.

A.-S. Chron., p. 429.

XXX. Rex Olaf rediit in Norvegiam, et gens patriæ illius Death of pugnavit contra eum, et ipse occisus est. Obiit Robertus rex S. Olave. Francorum, successit Henricus.

Sigebert, col. 205.

XXXI. Rex Cnut ivit Romam. Eodem anno perrexit in Sco- Submission of tiam, et Melcolm rex Scotorum sibi subditus est, et duo alii reges. Malcoim II.

Anglo-Saxon Chron., p. 429.

XXXII. Apparuit ignis divinus qualem nemo antea venisse me[mi]nit, et in multis locis nocuit. Obiit Ealsi episcopus Wintoniæ. Successit Alfwine capellanus regis.

XXXIII. Hoc anno obiit Merewit episcopus Sumersete,⁵ et sepultus est apud G[ra]stoniam.

¹ Of Dijon.

² Of Stablo.

³ Of Liege.

⁴ Of Reichenau.

⁵ i.e. Wells.

- A.D. 1034. **mxxxiv.** Obiit Edric episcopus.¹
 Romanæ ecclesiæ cl. Papa Benedictus præsidet. R. de Monte, col. 418.
- mxxxv.** Obiit Robertus dux Normanniæ pater Willelmi Bastard qui Angliam acquisivit. Anglo-Saxon Chron. p. 430. Hen.
- Death of Cnut. **mxxxvi.** Hoc anno obiit rex Cnut apud Sceftestbiri; et sepultus est apud Wintoniam in veteri monasterio. Successit Haraldus filius ejus, qui regnavit quatuor annis et sex ebdomadibus. Haraldus iste erat filius Cnut ex Alviva filia Alfemi ducis; fuit namque magnum placitum apud Oxeneford, et Leofric consul et omnes barones qui erant ex boreali parte Temeso cum Londoniensibus elegerunt Haroldum, ut conservaret regnum Anglorum ad opus fratris sui Hardecnut, filii² Cnuti ex Emma regina nobilissima domina, qui erat in Denemarchia, et Godwinus consul debebat esse dux eorum. Hunt. p. 758 B.
- Banishment of Emma. **mxxxvii.** Rex Haraldus exulavit Emmam reginam, novercam suam, matrem Hardecnut; quæ divertens ad Baldwinum consulem Flandriæ, qui tradidit illi castrum Bruge ut ibi conversaret.³ Anglo-Saxon Chron. p. 431.
- mxxxviii.** Obiit Athelnod archiepiscopus Cantuariæ. Successit Eadsig.
- Death of Harold I. **mxxxix.** Rex Harold, postquam regnaverat quatuor annis et xvi. septimanis, obiit apud Oxeneford, et sepultus est apud Westmonasterium. Hoc anno venit Hardecnut in Angliam apud Sandvic, et statim susceptus est et coronatus est in regem.
- Harthacnut. **mxl.** Mortuo Haraldo filio Cnut, rege Anglorum, successit Hardecnut frater ejus ex patre Cnut, munificus, qui, cum regnasset duobus annis x. diebus minus,⁴ morte præventus est in medio flore juventutis suæ apud Lambite vi. id. Julii. Tantæ namque largitatis fertur fuisse, ut prandia regalia quater in die fecit apponi; sepultus est rex Herdecnut in veteri monasterio apud Wintoniam juxta patrem suum Cnut. Hen. Hunt. p. 758 C.
- His death.
- Expedition of Alfred. **mxli.** Hoc anno miserunt proceres Anglorum pro Aluredo primogenito filio Ethelredi, ut regni diademate sublimaretur. Ille vero cum esset patre Anglicus, matre Normannus, aliquos ex consanguineis matris suæ multos ex cœvis commilitantibus a Normannia secum duxit in Angliam. Godwinus vero cum esset consul fortissimus et proditor sævissimus, præcognovit se Edwardo fratri juniore et simpliciori posse filiam suam dare in reginam. Hunc vero Aluredum, quia primogenitus erat

¹ Of Dorchester.² filii] filio, MS.

The faulty construction of this sentence seems to arise from blun-

dering between the A. S. Chronicle and Henry of Hunt.

⁴ x. diebus minus is introduced from the A.S. Chronicle.

Hen. et magnæ probitatis, nullo modo filiam suam ducere dignatu- A.D. 1041.
 Hunt., rum prævidebat. Intimavit igitur proceribus Angliæ, Aluredum
 p. 758 E. nimiam copiam Normannorum secum adduxisse; terras An- f. 53 b.
 glorum eis promississe; gentem fortissimam et subdolan inter
 eos instipare, Anglis securum non esse; hos persolvere pœnas
 oportere, ne alii post hoc audeant pro regis cognatione se
 Anglis ingerere. Capti sunt igitur Normanni et ligati qui
 venerant cum Aluredo; et cum ordine sederent, novem semper
 excapitati sunt, et decimus remansit apud Geldeford. Cum
 autem omnes interfecti essent nisi decima pars, nimium visum
 est Anglis tot superesse; feceruntque decimam decimari, et
 sic paucissimi evaserunt. Aluredum vero captum duxerunt
 in Heli, et oculos ejus eruerunt; et mortuus est. Murder of
 Alfred.

Anglo- Saxon Chron., p. 434. Id. p. 435. **MXLII.** Miserunt ergo proceres Anglorum pro Eduardo Edward sent for,
 juniore filio: hic Edwardus et Hardecnut fratres erant,
 filii Ethelredi et Æmmæ reginæ; mandantes ei quod pau-
 cissimos Normannorum secum adduceret, et eum in regem
 fidelissime stabilirent. Paruit Edwardus, et cum paucis venit
 in Angliam; et electus est in regem ab omni populo, et sa- and conse-
 crated at
 Paschæ. Postea cito fecit saisiri totam terram matris suæ Winchester.
 ad opus suum, et quicquid ipsa habebat in auro et argento et
 ceteris rebus, ideo quia ipsa servabat ea nimis erga eum.

MXLIII. Eadsi archiepiscopus dimisit archiepiscopatum pro Siward
 infirmitate, et Siward abbas Abenduniæ successit. Paucis archbishop
 autem hoc notum erat antequam factum esset. Timebat enim of Canter-
 archiepiscopus Eadsi, si pluribus notum esset, quod aliquis bury.
 alius archiepiscopatum quæreret. Hoc anno fuit magna fames
 et mortalitas in Anglia.

Hen. **MXLIV.** Rex Edwardus bonus et pacificus in regno Marriage
 Hunt., Anglorum, qui regnavit in pace xxiv. annis, duxit filiam of Edward
 p. 759 B. Godwini comitis, nomine Editwan, sororem¹ Haraldis regis and Edith.
 futuri.

A.S. **MXLV.** Hoc anno obiit Alfwine episcopus Wintoniæ, et Stigand
 Chron., successit Stigandus, qui fuit episcopus in Estangle. Benedictus bishop of
 p. 436. qui simoniace papatum Romanum invaserat, cum esset rudis Winchester.
 R. de literarum, alterum ad vices ecclesiastici officii exequendas
 Monte. secum, Papam Silvestrum cli. scilicet, consecrari fecit. Quod
 MS. Hari. cum multis non placeret, tertius superducitur Gregorius Papa
 651. clii., qui solus vices duorum impletet.²

Hen. **MXLVI.** Rex Edwardus exulavit Suein consulem, filium f. 54.
 Hunt., Godwini prædicti consulis; qui fugit in terram Baldewini
 p. 759 B.

¹ sororem] sororis, MS.

| ² This is in a different hand.

- A.D. 1046. comitis Flandriæ apud Brige, et ibi tota hyeme permansit, et A.S.
in æstate recessit. Clemens Papa cliii. præsidet. Chron.,
p. 437.
- Ravages of Lothen and Irling in Thanet and Essex. **XXLVII.** Hoc anno venerunt Lothen et Irling cum xxv. puppibus apud Sanvic, et ceperunt ibi inenarrabilem prædam hominum, et tantum auri et argenti unde nullus numerum¹ scivit; et inde venerunt Tenet, volentes ibi prædare: sed gens illius regionis viriliter obsistens negavit eis introitus, et sic eos omnino fugavit. Ipsi autem iverunt in Estsexe, ibi prædantes homines et quicquid attingere poterant; et inde venerunt in Flandriam, ibique vendita [præda] sua reversi sunt unde venerunt. Hoc anno fuit bellum apud Valesdune. Damasus Papa cliv. præsidet. Id. MS. E., p. 437, n. 17.
- Pope Leo IX. **XXLVIII.** Leo Papa clv. præsidet. Hic cum ad capessendam sedem Apostolicam Romam tenderet, audivit voces angelorum canentium, "Dicit Dominus, Ego cogito cogitationes pacis, et "non afflictionis." Hic de multis sanctis cantus composuit, et multa fecit et scripsit utilia. Hic cum in papatu pauperem leprosum ante fores offendisset, eum fotum diligenter in lecto suo collocavit; quem cum reserato ostio non invenisset, in paupere se Christum cepisse obstupuit. Sigebert, col. 269.
- Council of Rheims. **Obiit Odilo abbas sanctus Cluniacensis. Successit Hugo æque sanctus.** Hoc anno fuit magna synodus apud Sanctum Remigium. In quo fuit Leo Papa, et archiepiscopi scilicet Burgundiæ² et Besencun, et Treverensis, et Remis, et plures alii clerici et laici. Rex autem Edwardus misit illuc Duddoc episcopum³ et Wlricum abbatem Sancti Augustini, et Alfwinum abbatem,⁴ ut indicarent regi quid illic statutum fuisset. Hoc anno rex Edwardus perrexit ad Sandwich cum magno navali exercitu. Swegen consul veniens contra eum apud Bosenham, accepit pacem cum eo. Rex autem promisit se rediturum illi quicquid prius habuerat. Tunc Haroldus consul, frater suus, et Breon consul disturbaverunt quod ipse non potuit habere hoc quod rex illi promiserat; sed datæ sunt ei induciæ quatuor noctium redeundi ad puppes suas. Interea nuntiatum est regi, quod exercitus navalis erat in occidente hujus terræ, et ibi prædabat. Tunc Godwinus consul cepit ire illuc cum duabus puppibus, quarum unam regebat Haroldus consul filius ejus, et aliam Tosti filius ejus; et venerunt usque ad Pevenesea, et ibi remanserunt expectantes ventum suum. Interea post duos dies venit illuc Swegen consul; locutus est cum patre suo Godwino, et cum Breon consule, et precatu est Breon, ut iret secum apud Sandvic ad regem, et adjuvaret eum ad impetrandum amicitiam regis; quod Breon concessit. Cum Anglo-Saxon Chron., p. 438.
- Sweyn makes peace with Edward, but is opposed by Harold and Biörn.
- Godwine and his sons at Pevensca.

¹ numerum] numerus, MS.² i.e. of Lyons.³ Of Wells.⁴ Of Ramsey.

Anglo-Saxon Chron., p. 439.

ergo irent ad regem, rogavit Swegen Breon ire secum apud A.D. 1048. puppes suas; et dixit nautas suos velle recedere nisi citius f. 54 b. ad eos veniret; et Breon ivit cum eo. Cum autem ad puppes venissent, rogavit Swegen Breon intrare secum puppes, quod Breon negavit; sed nautæ eum tenuerunt, et ligatum in puppes projecerunt, et extenso velo cucurrerunt ad Examutham; et habuerunt secum consulem quousque eum occiderunt; postea vero venerunt amici ejus et tulerunt corpus ejus ad Wintoniam, et sepelierunt in veteri monasterio juxta Cnut regem avunculum suum. Sweng venit in Flandriam apud Brige, et ibi tota hyeme in pace conversatus est.

Murder of Biörn.

Id. p. 437. Obit Athelstanus abbas Abandoniæ; successit Sparhafoc ii. annis.

Id. p. 442. **MXLIX.** Hoc anno fuit magnum placitum apud Londoniam in media Quadragesima. Sweng consul venit in Angliam. Hoc anno fuit magna synodus R[omæ], et rex Edwardus misit illuc Hermannum episcopum et Aldredum episcopum, qui venerunt illuc in vigilia Paschæ. Et iterum Papa tenuit synodum apud Vercellai, et Ulf episcopus venit illuc, et baculus ejus episcopalis pœne fractus est, nisi majus pretium dedisset; nesciebat enim ministerium suum sicut eum oportebat.

Hermann, bishop of Sherborne, and Aldred of Worcester at Rome. Ulf, bishop of Dorchester, at Vercelli.

ML. Hoc anno Edsius archiepiscopus Cantuariæ obiit.

MLI. Rex Edwardus dedit Roberto episcopo Londoniæ archiepiscopatum Cantuariæ in Quadragesima; et statim ivit Romam propter pallium suum. Et rex dedit episcopatum Londoniæ Sparhafoc, abbati Abandoniæ. Postea archiepiscopus rediit a Roma, et positus est in cathedra sua in die Sancti Petri, et postea cito perrexit ad regem. Sparhafoc autem abbas venit contra eum in via cum brevi et sigillo regis, et quæsivit ab illo ut eum ordinaret episcopum. Quod archiepiscopus contradixit, dicens quia hoc Papa ei prohibuerat: tunc reversus est abbas, et iterum ivit ad archiepiscopum, et quæsivit ordinationem suam. Archiepiscopus omnino ei contradixit. Tunc venit abbas ad Londoniam, et fuit in episcopatu licentia regis tota æstate et toto autumnno. Interea venit Eustachius a transmarinis partibus ad regem, et locutus est cum rege quod voluit, et postea rediit. Et cum rediret, venit ad Cantuariam, et ibi comedit, et inde ivit Doroberniam¹; et cum illuc appropinquaret, induit arma sua, ipse et socii sui omnes; et cum venissent Doroberniam,¹ volebant hospitari ubi eis placebat; et unus ex hominibus suis volebat hospitari ad domum cujusdam burgensis, ipso invito, et vulneravit eum. Burgensis autem illum occidit. Tunc Eustachius ascendit equos suos cum

Refusal of archbishop Robert to consecrate Sparhafoc bishop of London.

f. 55.

Affray of Eustace,

¹ *Doroberniam*] An error for *Doveriam*.

A.D. 1051. sociis suis, et occiderunt burgensem in domo sua; et sic Anglo-count of Boulogne, with the citizens of Dover. genses autem occiderunt ex hominibus illis xix., et plurimos vulneraverunt. Eustachius autem cum paucis hominibus evasit; veniensque ad regem narravit illi in parte quod factum fuerat. Rex autem valde iratus misit post Godwinum consulem, et mandavit illi ut iret cum exercitu ad Doroborniam,¹ quia Eustachius dixerat regi majorem esse culpam burgensium quam suam; sed non sic erat. Et Godwinus consul noluit permittere intrare gentem Eustachii, ne nocerent genti suae. Tunc mandavit rex omnibus baronibus suis ut venirent apud Gloucestriam post festivitatem Sanctæ Mariæ. Interea Walenses fecerant quoddam castellum in Herefortsira in comitatu Swegen consulis, et faciebant ibi circum mala damna et pudores hominibus regis in quantum poterant. Tunc congregati sunt simul Godwinus consul et Swegen consul et Harold consul apud Biferestanc,² et multi homines cum eis. Volebant ire ad regem et ad barones qui cum eo erant, et quærere ab eis consilium et auxilium ad vindicandum pudorem regis et totius populi. Sed Walenses antea venerant ad regem et incausaverunt consules ita quod rex nolebat eos videre. Dixerunt Walenses quod illi volebant prodero regem. Venerant autem illuc a North Siward consul et Leofricus consul et multus populus cum eis ad regem; dictumque est Godwino consuli et filiis suis quod illi volebant eos assilire. Godwinus autem cum filiis suis e contra se adunaverunt, licet displicisset stare contra dominum suum. Tunc consulerunt sapientes qui ibi erant, omne malum illud remanere, et rex dedit illi pacem et amicitiam suam. Tunc rex consuluit adunari concilium apud Londoniam in autumnali equinoctio, et jussit summoneri ad exercitum quicquid melius erat, ex utraque parte Temese; et Swegen consul e[x]ulatus est, et Godwinus et Harold filius suus summoniti sunt ad concilium. Cumque illuc venissent rogati sunt venire ad placitum. Ipsi autem quæsiverunt pacem et obsides, ut securi possent ire et redire. Tunc quæsivit rex ab eis omnes barones quos ipsi prius habuerant; ipsi autem concesserunt eos regi. Rex vero mandavit illis iterum ut venirent cum duodecim hominibus ad eum. Ipsi vero quæsiverunt pacem et obsides, ut possent se excusare ab omni culpa quæ illis imposita erat. Rex autem noluit eis dare obsides; sed datæ sunt illis quinque noctium induciæ, ut exirent ab hac terra. Tunc Godwinus consul et Scweng iverunt ad Bosenham, et intrantes puppes suas mare

Quarrel of Edward with Godwine and his sons.

f. 55 b.

¹ Doroborniam] An error for Doverium.

² Beverston in Gloucestershire.

Anglo-Saxon
Chron.,
p. 445.

transierunt; venientesque ad Baldwinum comitem et accepta A.D. 1051. pace ab eo, fuerunt tota hyeme in terra illius. Haroldus consul ivit in Hiberniam, ibique tota hyeme in pace regis fuit. Postea rex dimisit reginam suam, et cepit ab ea terram suam et quicquid habebat auri et argenti et in cæteris rebus; et commendavit eam sorori suæ apud Wercuella. Et Sparhafoc fugatus est ab episcopatu Londoniæ, et Willelmus capellanus regis ibi consecratus est; et Odo factus est consul super Devenesira et super Sumorsota et Dorsota et super Vellas; et Alfgar filius Leofrici consulis habuit consulatum quem prius habuerat Haroldus.

Queen
Edith sent
to Wher-
well.

Ib. p. 447.

MLII. Hoc anno obiit Emma regina, mater Edwardi regis et Hardeenuti. Consuluit rex Edwardus sapientes sui adunari puppes apud Sandvich, quibus præfecit Radulfum et Odonem consules. Interea Godwinus consul recessit a Flandria et venit apud Iseran,¹ et inde venit apud Nesse² ex australi parte Rumenea.³ Quod postquam audierunt consules apud Sandvich, iverunt post eum; et fuit summonitus exercitus ire per terram contra puppes. Godwinus autem præmunitus ivit ad Pefenesia; et fuit tempestas magna, ita quod consules nequiverunt scire quo Godwinus ierat. Et postea Godwinus reversus est in Flandriam, et consules redierunt a Sandvich. Tunc reductæ f. 56. sunt puppes ad Londoniam, et debebant alii consules provideri qui preessent puppibus; et hoc tam diu prolongatum est, quousque exercitus ille ex toto remansit, et gens tota domum rediit. Godwinus autem consul hoc audiens, extensis velis suis, cucurrit usque ad Wiht, et ibi prædavit usquequo illa tantum illi dedit quantum voluit; et inde ivit in Portlande, ibique prædando fecit damni quicquid potuit. Interea consul Haraldus veniens ab Hibernia, appulit Portland cum novem puppibus, fuitque ibi contra eum magnus populus. Haraldus tamen non ideo cessavit quin raperet homines et animalia et pecuniam sicut sibi accidebat; et inde ivit ad patrem suum, et postea venerunt ambo in Wiht, et ibi prædaverunt quod antea remanserat. Et inde venientes apud Pevesea et conquæsiverunt puppes quas ibi invenerunt, et sic euntes ad Nesse, conquistis puppibus quæ erant in Rumeneia, et in Hithe, et in Folcestane, venerunt apud Doferan, ibique acceptis obsidibus et puppibus quos volebant, venerunt ad Sandvic accipientes obsides et cibum ubicumque volebant. Et inde venerunt ad Northmudhan,⁴ et sic erga Londoniam. Quædam vero puppes iverunt in Scepige, et ibi multa damna

Godwine
and Harold
ravage the
Isle of
Wight and
Portland.

¹ Ysendyk.

² Dungeness.

³ Romney.

⁴ Northmouth.

- A.D. 1052. fecerunt, et inde ad Mideltune,¹ villam regis, et eam com-
 busserunt; et secuti sunt postea consulem erga Londoniam. Anglo-
 Godwine and his sons threaten London. Cum vero Londoniam venissent, erat rex et consules sui Saxon Chron., p. 449.
 contra eos cum quinquaginta puppibus. Tunc Godwinus et filii ejus miserunt ad regem, et petierunt ab eo ut redderetur eis hoc quod injuste ablatum eis fuerat. Rex autem aliquandiu contradixit; sed gens, quæ cum consule erat, valde commota est erga regem et suos, ita quod ipse consul vix eos pacificare potuit. Tunc Stigandus episcopus et sapientes qui erant intus civitatem et extra, auxilio Dei, consulerunt dari obsides ex utraque parte. Quod audiens Robertus archiepiscopus et Franci, acceptis equis suis, ierunt quidam West ad Pentestes castellum, quidam North ad castellum Roberti; et Robertus archiepiscopus et Ulf episcopus exierunt per Estgate, et ibi multos juvenes occiderunt et læserunt, et inde archiepiscopus ivit ad Eadulfesene, ibique intrans quandam puppem ignavam, et mare transiit, et sic reliquit pallium suum, sicut [Deus] voluit, quem acquisivit sicut Deus noluit. Tunc statutum est magnum placitum extra Londoniam, in quo affuerunt comites et meliores homines istius terræ. Tunc surrexit Godwinus consul in placito, et expurgavit se erga dominum suum regem Edwardum et totum populum ab omni culpa quæ sibi et Haraldo filio suo et aliis filiis suis imposita fuit. Rex autem concessit amicitiam suam, et reddit consulatum suum et quicquid antea habuerat, et omnibus qui cum eo erant. Et rex iterum accepit reginam suam, et reddit illi quicquid ei abstulerat. Robertus archiepiscopus et omnes Franci, quorum consilio discordati fuerant, exulati sunt. Stigandus autem factus est archiepiscopus Cantuariæ.
- f. 56 b. Reconciliation of Edward with Godwine and his sons, and with his queen. Stigand archbishop of Canterbury. Death of Godwine. MLIH. Rex Edwardus cum pranderet apud Windeshoras, Hen. ubi plurimum manere solebat, Godwinus socer² suus et pro- Hunt, p. 760 B.
 ditor, recumbens juxta eum dixit: "Sæpe tibi, rex, falso
 " delatum est me proditioni tuæ invigilasse; sed si Deus
 " cæli verax et justus est, hoc panis frustillum concedat ne
 " mihi guttur pertranseat, si unquam te prodere vel cogita-
 " verim." Deus autem verax et justus audivit vocem proditoris, et mox, eodem pane strangulatus, mortem prægustavit æternam. "Extrahite," inquit rex, "canem istum." Qui Aelred, col. 395
 sub mensa a filio suo Haraldo extractus est. Sepultus est in (Twisden).
 veteri monasterio Wintoniæ, et Haraldus filius suus habuit Anglo-
 consulatum suum et quicquid pater habuit. Algarus vero Saxon Chron., p. 452.
 habuit consulatum Haroldi. Ib. p. 453.
- MLIV. Leo Papa obiit. Successit Victor. Hoc anno fuit

¹ Middleton in Kent.

² *socer*] So corrected by a second hand from *gener*.

Hen.
Hunt.,
p. 760 C.
Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 454.

tanta mortalitas animalium quanta non fuerat antea per multos A.D. 1054. annos. Hoc anno bellum fuit apud Mortuum Mare.

MLV. Obiit Siward consul. Hoc anno fuit statutum concilium in tertia ebdomada Quadragesimæ : et Algar consul exulatus est, Alfgar outlawed. quia accusatus fuerat de proditione regis, et cognovit¹ coram omni populo licet invitus : et rex dedit consulatum Siwardi Tosti, filio Godwini consulis. Algar autem ivit in Northwe² ad Grifinum regem ; et eodem anno Grifin et Algar combusserunt Herford et ecclesiam Sancti Athelbricti.

Sigebert,
col. 212.
Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 456.

MLVI. Henricus imperator obiit, et post eum filius ejus Henricus imperat.

MLVII. Victor Papa obiit. Successit Stephanus qui fuit abbas in Monte Cassino. Hoc anno venit Edwardus, filius Edmundi f. 57. regis, in terram istam ; et statim mortuus est, et apud Death of Londoniam in ecclesia Sancti Pauli sepultus. Obiit Leofricus Edward, son of consul, fundator ecclesiæ Coventrensis,³ et Alfgar filius ejus Edmund suscepit consulatum ejus. Ironside.

MLVIII. Obiit Stephanus Papa. Successit Benedictus, qui misit Stigando archiepiscopo pallium suum. Obiit Heaca episcopus Sudsexe, et Stigandus archiepiscopus sacravit in loco suo Elricum, monachum Cantuarie, et Siwardum abbatem⁴ sacravit episcopum Roccestrie.

MLIX. Benedictus Papa fugatus est, et Nicholaus episcopus Florentie factus est Papa. Obiit Cinsig archiepiscopus Eboracensis. Successit Aldred episcopus Herford, et Walterius factus est episcopus Erfordie.

MLX. Duduc episcopus Sumersete⁵ obiit ; successit Gisa. Obiit Wlfricus, abbas Sancti Augustini. Rex autem dedit abbatiam Elfsi monacho de veteri monasterio Wincestrie. Stigandus archiepiscopus sacravit eum apud Windelesores.

Hen.
Hunt.,
p. 760 E.

MLXII. Defuncto Henrico rege Francorum et [cum] Philippus filius ejus regnaret, Willelmus dux Normannorum subjugavit sibi Cenomanniam. Haroldus vero tunc temporis transiens in Flandriam tempestate compulsus venit in Pontivam provinciam. Quem captum consul Ponticus Willelmo duci Normannorum reddidit. Haroldus autem juravit Willelmo super sanctorum reliquias se filiam ejus ducturum, et Angliam post mortem Eduardi regis ad opus ejus servaturum. Summo igitur honore susceptus et muneribus amplis ditatus, cum reversus esset in Angliam, perjuri crimen elegit.

¹ cognovit] for *confessus est*. The word seems to be taken from the Latin version of MS. F., *i.e.* Cott. Domit. A. viii. 2.

² *i.e.* North Wales.

³ This is inserted later in the MS.

⁴ Of Chertsey.

⁵ *i.e.* of Wells.

- A.D. 1063. MLXIII. Alexander Lucensis episcopus Romanæ ecclesiæ Papa clx. præsidet. Anglo-Saxon Chron., p. 458.
- Conquest of Wales by Harold and Tosti. Murder of Griffith. f. 57 b. MLXIV. Anno xxiii. regni regis Eduardi, Haraldus consul et Tosti frater suus duxerunt exercitum per terram et per mare in Britanniam,¹ et eam conquisiverunt, et gens patriæ subdita est illis, et obsides illis dedit: et postea occiderunt Walensos regem suum nomine Griffin, et attulerunt caput illius. Haraldus vero consul statuit ibi alium regem. Comp.Hen. p. 458. Hunt, p. 761 A.
- The North-umbrians drive away Tosti, and choose Morkere for their earl. f. 57 b. MLXV. Northumbri fugaverunt Tosti consulem, et occiderunt omnes homines familiæ illius, et Dacos et Anglos quos attingere potuerunt, et ceperunt arma illius in Eboraco et aurum et argentum et totum thesaurum ejus quod inquirere potuerunt, et miserunt propter Marcherum filium Algari consulis, et fecerunt eum consulem super eos. Ipse autem Marcharius ivit cum eis in Notingamsyre et Derbisysra et Lincolnsyra usque ad Northamtun; et Edwinus frater suus venit contra eum cum hominibus consulatus sui, et plures Britani cum eo. Tunc venit Haroldus consul ad eos. Ipsi vero miserunt ad regem, . . precantes ut possent habere Marcharium consulem super eos. Quod rex Eduardus concessit, et misit ad eos Haraldum consulem ad Hamtun,² qui hoc eis affirmavit. Norrenses autem, dum Haroldus ierat in nuncium eorum, fecerunt multa mala in Hantunesyra, occidendo homines et comburendo domos et annonam; et ceperunt animalia quocumque potuerunt, et multa milia hominum secum duxerunt, ita ut provincia illa et quæ sibi vicinæ erant multis annis deteriores fuerunt. Tosti consul et uxor ejus et omnes fautores sui mare transierunt et venerunt ad Baldwinum consulem, qui eos omnes suscepit. Ipsi vero tota hyeme ibi fuerunt. Anglo-Saxon Chron., p. 459. Comp.Hen. p. 761 c.
- Injuries in Northamptonshire by the North-erners. Tosti and his party go to Baldwin in Flanders. Dedication of Westminster and death of Edward the Confessor. MLXVI. Anno millesimo sexagesimo sexto incarnationis Domini, id est, in vicesimo quinto anno regni Edwardi gloriosi regis Anglorum, dedicata est basilica Sancti Petri apud Westmonasterium in die sanctorum Innocentium, et postea in vigilia Epiphaniæ obiit rex Edwardus, et sepultus est in ecclesia novitor dedicata, quam ipse fecerat: in qua et monachos statuerat, et possessionibus multis ditaverat. Anglo-Saxon Chron., p. 465. Hunt, p. 761 D.
- Harold elected king. Reasons of William's hostility. Eodem die consul Haraldus, consul perjurus, sicut rex ei concesserat, et etiam populi electione, sacratus est in regem. Willelmus vero dux Normannorum tribus de causis mento stimulatus est, et intrinsece irritatus; primo, quia Alfredum cognatum suum Godwinus et filii sui dehonestaverant et peremerant; secundo, quia Robertum archiepiscopum, et A.S. Chron., p. 465. Hunt, p. 761 D.

¹ Britanniam] i.e. Wales.
² i.e. Northampton.

³ Alfredum] Aldredum, MS.

Hen. Odonem consulem, et omnes Francos, Godwinus et filii sui A.D. 1066.
 Hunt, arte sua ab Anglia exulaverant; tertio, quod Haraldus in per-
 p. 761 E. jurium prolapsus, regnum, quod jure cognationis suum esse
 debuerat, sine aliquo jure invaserat.

Mortuo itaque Edwardo, ut supra diximus, rege f. 58.

Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 465.

Anglorum pacifico, Haraldus, perjurus filius Godwini
 potentissimi consulis, invasit regnum Anglorum, et
 diadema in perjurio; qui regnavit uno anno, et non
 pleno, quia propria injustitia regnum, quod injuste
 surripuit, Deo nolente, perdidit. Interea vero venit consul
 Tosti in Humbram cum sexaginta puppibus. Edwinus consul
 venit cum exercitu per terram et fugavit eum, et bucecardi¹
 eum refutaverunt; ipse vero ivit in Scotiam cum xii. puppi-
 bus; et cum illuc iret, venit illi obvius Haraldus rex Nor-
 wegiae cum ccc. puppibus, et Tosti subditus est illi; et postea
 venerunt ambo in Humbram usque ad Eboracum, et ibi pug-
 naverunt cum eis Marcherus et Edwinus consules. Haraldus
 rex Norwegiae eos devicit; quod postquam audivit Haraldus
 rex Anglorum, congregato magno exercitu ivit illuc, et ob-
 viavit eis apud Stanfordsbrige, et pugnavit illis; ibique
 occisus est Haroldus rex Norwegiae, et Tosti consul, et totus
 exercitus eorum turpiter devictus.

Invasion of
Tosti and
Harold
Hardrada.

Battle of
Stamford-
Bridge.

R. de
Monte.
Harl. 651.
Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 466.
Hen.
Hunt,
p. 763 D.

Interim Willelmus Bastard consul Normannorum appulit
 apud Hastings. Haraldus rex hoc audiens cum rediret a præ-
 dicto prælio, mox ivit illuc, et nondum adunato exercitu suo,
 pugnavit contra illum, et ipse cecidit, et cum eo duo fratres
 sui, Gyrth et Leofwine; Willelmus vero acquisivit Angliam,
 et venit apud Londoniam, et susceptus est a Londoniensibus
 pacifice, et coronatus est apud Westmonasterium ab Aldredo
 Eboracensi archiepiscopo, quia Stigandus Cantuariensis ex-
 communicatus erat. Sic dexteræ Excelsi mutatio gloriosa
 comprobatur esse facta. Tunc gens hujus patriæ pecuniam
 et obsides illi dederunt, et terram suam erga eum releva-
 verunt:

Battle of
Hastings.

Coronation
of William
at West-
minster.

“ Anno milleno sexageno quoque seno,

“ Anglorum metæ flammæ sensere cometæ.”

Quam cometa ingens in exordio ejusdem anni designaverat;
 unde dictum est,

“ Hoc anno seno milleno bisque triceno,

“ Anglorum gentes bello periere cadentes,

“ Haroldus cecidit, Willelmus dux superavit.”

¹ i.e. the butse-carls, sailors.

A.D. 1066. *Commissum est autem hoc praelium pridie id. Octobris* Hen. Hunt. p. 763 E.
 Battle in die Sancti Calixti, die Sabbati, luna xxii.; quo in loco
 abbey founded. rex Willelmus abbatiam nobilem fundavit in honorem Sancti
 Martini, et eam digne nomine Belli vocavit. Regnavit
 autem idem Willelmus rex Anglorum, et dux Nor-
 mannorum, xx. et uno anno, minus xxxix. diebus.

Harold Hardrada had served under Constantine Monomachus. Haroldus Harevare imperatori Constantinopolitano
 dudum juvenis militaverat, cujus jussu pro stupro
 illustris feminae leoni objectus beluam immanem nudo
 lacerorum nisu suffocavit.¹

f. 58 b. William takes hostages to Normandy, and divides England among his soldiers. MLXVII. In millesimo sexagesimo septimo Incarnationis Anglo-Saxon Chron., Thorpe's Transl., p. 171. R. de Monte. Harl. 651. Anglo-Saxon Chron., p. 171. Id. p. 173.
 Domini anno, et in primo anno regis Willelmi rex mare
 transiit, et duxit obsides et thesauros; qui interfuit dedica-
 tioni [Sanctae Mariae] Gemeticensis, et reversus est in sequenti
 anno in die Sancti Nicholai. Eodem anno combusta est
 ecclesia Sanctae Trinitatis² apud Cantuariam; et rex postquam
 rediit, divisit terras militibus suis. Eodem anno Eadgar puer,
 et Merleswegen, et multi homines cum eo iverunt in Scotiam.
 Rex vero Melcolm eos omnes suscepit, et accepit sibi in
 uxorem Margaretam sororem Edgari pueri.

MLXVIII. In ii. anno Willelmi regis rex dedit Roberto
 comiti consulatum Nordhumberlande. Gens vero patriae vene-
 runt contra eum, et eum occiderunt, et cum eo nonagenti
 homines. Edgar Etheling cum omni gente Nordhumbriensi
 venit ad Eboracum, et burgenses cum eo pacem fecerunt;
 rex vero Willelmus venit illuc cum exercitu suo, et civitatem
 praedavit, et multos homines occidit; et Edgar Atheling rediit
 in Scotiam.

MLXIX. In tertio anno regis Willelmi Elfricus abbas Id. p. 174.

The Danes under the sons of Svend and Asbiörn, joined by Waltheof and Edgar, are defeated by William. Burh³ incusatus est, et missus est apud Westmonasterium,
 et frater ejus Alfwinus episcopus utlagatus est. Postea inter
 duas festivitates Sanctae Mariae venerunt a Danemarchia filii
 Swegen regis, et Osbertus consul frater suus cum ccc. puppi-
 bus. Tunc Waltheof consul et Edgar Etheling venerunt
 contra eos in Humbram, et multi homines cum eis, et per-
 rexerunt omnes simul ad Eboracum, et exeuntes a puppibus
 suis ceperunt castellum, et multos⁴ homines occiderunt; et
 thesauros multos, et barones vinctos secum ad puppes duxe-

¹ This sentence is in a different hand, at the foot of the page.

² Sancta Trinitatis] Christ Church, A.S. Chron.

³ Elfricus abbas Burh] Biscop Ægelric on Burh, A.S. Chron. abbas is an error of the annalist.

⁴ multos] multi, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 174. Id. p. 176. Id. p. 178.

runt, et intra Husam et Trentam tota hyeme fuerunt; rex A.D. 1069. autem Willelmus illuc venit et eos destruxit.

MLXX. In quarto anno Willelmi regis Waltheof consul fecit Waltheof pacem cum rege; et eodem anno in Quadragesima [rex] jussit submits. prædari omnes ecclesias totius Angliæ, et fuit illo anno magna famas, et prædatum est monasterium apud Burhe per inertes homines. Agelricus autem episcopus eos omnes excommuni- f. 59. cavit, quia ceperant quicquid ipse habebat. Hoc anno venit The Danes again in the Hum-ber and Thames. navigium Dacorum in Humbram et in Tamesem, ibique duabus noctibus fuit, et postea rediit in Danemarche. Hoc anno obiit Baldewinus consul Flandriæ; successit Arnulfus filius ejus, quem debebant manutenere rex Francia¹ et rex Angliæ; Robertus autem Frisensis illuc veniens occidit Arnulfum cognatum suum, et dapiferum regis Willelmi, et multa milia hominum utriusque regis.

Hen. Hunt, p. 211 b. (ed Savile). R. de Monte, col. 419.

Deposito Stigando apostata, qui prius fuerat episcopus Deposition of arch-bishop Stigand. Halmeensis,² quæ sedes postea ad Norwich translata est, et postea episcopus Wintoniensis, ad ultimum Cantuariensis archiepiscopus, et hos tres honores non causa religionis, sed cupiditatis simul tenebat, unde a Papa Romano excommunicatus fuerat, Lanfrancus prius monachus Beccensis, deinde Lanfranc archbishop. abbas Cadomensis, constitutus est archiepiscopus Cantuariensis, ubi laudabiliter et gloriose vixit ad exemplum omnium bonorum x. et viii. annis.

v. Sigebert, col. 216.

Obiit Alexander Papa, successit Hildebrandus qui Gregory VII. Gregorius vocatus est, clxi. Papa.

Anglo-Saxon Chron., p. 178.

MLXXI. In quinto anno Willelmi regis Marcherus et Edwi- Rising and submission of Morkere and Edwin. nus consules cœperunt prædari per campos, et nemora; et Marcherus ivit cum puppibus in Heli. Edwinus consul occisus est ab hominibus suis, et Siwardbern et Ailwinus episcopus, et multi homines venerunt in Heli; quod rex audiens, duxit illuc exercitum per terram et per aquam, et eam obsedit, et paravit ibi pontem, et sic insulam intravit; et ex alia parte introivit exercitus suus, qui venerant per aquam. Ailwinus episcopus,³ et Marcherius consul, et omnes qui cum illis erant, præter Herwardum et suos fautores, quos viriliter Hereward. eduxit, se reddiderunt. Rex autem cepit puppes et arma, et multos thesauros, et de omnibus fecit quod voluit. Et Ailwinum episcopum misit apud Abenduniam, ubi ipse eodem anno obiit.

Id. p. 179.

MLXXII. Sexto namque anno Willelmi regis duxit idem rex Invasion of Scotland. exercitum per terram et per mare in Scotiam, et eam ex Scotland.

¹ Philip I.

² i.e. of Elmham.

³ Of Durham.

- A.D. 1072. parte maris cum puppibus obsedit, et exercitum suum per Anglo-
f. 59 b. terram apud Scodwade¹ introduxit, et ibi nihil invenit unde Saxon
Submission sibi melius esset; rex vero Melcolm venit contra eum, et Chron.,
of Mal- concordatus est cum eo, et dedit illi obsides, et homo suus p. 179.
colm III. devenit; tunc rex Willelmus cum exercitu suo rediit. Et
Death of Cilricus episcopus obiit, qui sacratus fuerat apud Eboracum,
bishop et ablato sibi archiepiscopatu injuste, datus sibi fuerat episco-
Ægelric. patus Dunelmia, quem postea dimisit et venit ad Burch,
ibique xii. annis fuit; sed postquam Willelmus rex habuit
hanc terram, captus est et missus est ad Westmonasterium;
ibique obiit, et sepultus est in porticu Sancti Nicholai.
- Conquest MLXXIII. Septimo anno regni regis Willelmi duxit exerci-
of Maine. tum suum ultra mare et conquisivit Mans. Et Angli totam
terram illam destruxerunt, comburendo villas, et detruncando
vineas, et eam regi subdiderunt.
- Edgar in- MLXXIV. Octavo anno rex Willelmus ivit in Normanniam,
lawed. et Edgarus puer venit ad eum a Scotia, et rex eum inlagavit,
et omnes homines suos, et ipse fuit in curia regis, et rex
dabat illi liberationem qualem volebat. Congregatum est con- R. de
Council of cilium in Rotomagensi urbe, præsidente Willelmo rege Anglo- Monte,
Rouen. rum, et Johanne archiepiscopo Rotomagensi, et multitudo col. 419.
episcoporum, in quo de negotiis ecclesiasticis tractaverunt.
Gregorius Papa simoniacos excommunicavit, et uxoratos sacer- Sigebert,
dotes a divino officio removit, et laicis missam eorum audire col. 217.
interdixit.
- Marriage MLXXV. Nono anno rex Willelmus dedit Radulfo consuli Anglo-
of Ralph de filiam Willelmi filii Osberti et consulatum Norfolc et Sudfolc; Saxon
Guader. iste Radulfus erat Brito ex parte matris, et pater suus Chron.,
Anglicus fuit, natus in Nordfolc, et vocabatur Radulfus; ille p. 180.
autem accepta uxore sua duxit eam ad Nordfolc, ibique ha-
Conspiracy buit nuptias suas quæ multis hominibus damno fuerunt, in
of Roger, quibus affuit Rogerus consul, et Walthef consul, et episcopi,
earl of et abbates, et consuluerunt expellere regem a regno suo. Quod
Hereford, et abbatibus, et consuluerunt expellere regem a regno suo. Quod
Ralph de cito regi notum fuit in Normannia. Hujus consilii fuerunt
Guader, principes Rogerus, et Walthef et Radulfus consules, et ad-
and Wal- quisierunt sibi Britones, et miserunt in Danemarche propter
theof. auxilium; Rogerus consul ivit West, ad consulatum suum, et
adunavit gentem ad damnum regis; sed disturbatus fuit.
Radulfus consul voluit ire² cum exercitu suo; sed gens patriæ
et castellani obstiterunt, ita quod ipse nihil profecit, sed ivit
ad Norwich ad puppes suas, et inde recessit; uxor vero

¹ Scodwade] The A.-S. Chron. has "æt þam gewæde," at the ford. See Thorpe's note.

² ire] iri, MS.

- Anglo-Saxon Chron., p. 181. sua fuit in castello de Norwich, et illud tenuit, quousque, data A.D. 1075. sibi pace, cum hominibus suis ab hac terra recessit. Postea Capture venit rex in hanc terram, et cepit Walthef consulem, et of earls Rogerum consulem cognatum suum, et misit illos in carcerem. Waltheof and Roger. Deinde venerunt a Danemarche cc. puppes, quibus præfuerunt Attempts of Cnut filius Swegen et Hacun consul, et non ausi sunt pug- of Cnut IV. nare contra regem Willelmum; sed iverunt ultra mare in Flandriam. Hoc anno obiit Editha apud Wintoniam, vii. Death of queen Edith. diebus ante Natale Domini, et jussit rex ferri corpus ejus ad Westmonasterium. Et ibi judicati sunt Britones, qui fuerant ad nuptias, et quidam oculos amiserunt, et quidam exulati sunt; sic proditores regis Willelmi destructi sunt. Rex vero obsedit castellum Dol,¹ civitatem Britanniae; Britanni vero castellum tenuerunt donec rex Francorum² adveniens liberavit eos; Siege of Dole. postea vero rex Francorum et rex Anglorum concordati sunt. Peace with France.
- R. de Monte, Harl. 651. Rex Willelmus seditione militari agens contra Robertum filium suum primogenitum apud Gerbereic, quod est castellum in Francia, equo suo propulsus est; et Willelmus filius ejus vulneratus est, et multi ex suis occisi; maledixit igitur rex Roberto filio suo, quam maledictionem antequam moreretur, evidenter perpeusus est. Porro Northumbri prodicione occiderunt Walcherum episcopum Dunelmiae in quo[dam] placito pacifice statuto juxta Tinam, et centum homines cum eo. Murder of bishop Walchere.
- Anglo-Saxon Chron., p. 182. MLXXVI. Decimo anno Willelmi regis obiit Swengen rex Dacorum, et Haraldus filius ejus successit. Rex vero dedit abbatiam Westmonasterii Vitali abbati, qui fuit abbas apud Benege.³ Et Waltheof consul decollatus est apud Wintoniam, et sepultus est apud Crulande. Death of Svend, king of Denmark. Harold Hein.
- Sigebert, col. 219. Anglo-Saxon Chron., p. 183. MLXXVII. Dominica Palmarum circa horam sextam sereno caelo stella apparuit. Undecimo anno Willelmi regis combusta est Londonia, una nocte ante Assumptionem Sanctae Mariae, magis quam unquam antea fuerat, ex quo facta fuerat. London burnt, Aug. 14.
- R. de Monte, col. 420. MLXXVIII. Anno duodecimo Willelmi regis rex Melcolm venit in Angliam inter duas festivitates Sanctae Mariae, cum magno exercitu; et prædavit in Northumbria usque ad Tine, et multos homines occidit, et multos thesauros, et homines in vinculis secum duxit. Malcolm III. invades England, between Aug. 15 and Sept. 8. f. 60 b.
- MLXXIX. Anno xiii. Willelmi regis. Obit Johannes archiepiscopus Rotomagensis; successit Willelmo abbas Cadomi. Death of John, archbishop of Rouen.
- MLXXX. Anno xiv. Willelmi regis factum est concilium apud Lislebonam in praesentia Willelmi regis Anglorum in Pentecoste, praesidente Willelmo archiepiscopo Rotomagensi, cum Council of Lillebonne. episcopis, abbatibus, consulibus, et caeteris principibus, ubi

¹ MS. inserts *et*.² Philip I.³ Bernay, a cell to Fécamp in Normandy.

A.D. 1080. multa utilia instituta sunt, quæ servantur in Normannia. Idem Anglo-Wales reduced. rex duxit exercitum suum in Walliam et eam sibi subdidit, et multi ex utraque parte perierunt. Saxon Chron., p. 184.

Bishop Odo taken. MLXXXI. Anno xv. regis Willelmi captus est Odo episcopus Baiocensis, et in carcerem missus. Fames magna in Anglia fuit; ventus validus in nocte Natalis Domini.

Quarrel between Thurstan, abbat of Glastonbury, and his monks. MLXXXII. Anno xvi. regis Willelmi fuit discordia magna inter Thurstanum abbatem Glastingebiri, et monachos suos, quæ prius incepit per culpam abbatis, quia faciebat plures injurias monachis suis. Monachi vero humiliter quæsiverunt, ut ipse eos recte custodiret, et illi eum diligenter, et honorarent fideliter; abbas vero hoc renuit, sed multa illis fecit, et deterius promisit. Quadam die ivit in capitulum et placitavit supra monachos, et misit propter laicos suos, qui venerunt in capitulum armati supra monachos; monachi igitur exterriti, nescientes quid agerent, fugerunt, et quidam in oratorium currentes ostia firmaverunt, et laici¹ secuti sunt, volentes eos extrahere. Accidit autem in die illa magna miseria; quia Franci chorum fregerunt, et jactaverunt erga altare, ubi captivi monachi jacebant, et quidam militum supra trabes ascenderunt, et deorsum cum sagittis traxerunt, ita quod multæ sagittæ infixæ sunt in cruce quæ supra altare erat; et miseri monachi circum altare jacebant, et quidam subtus absconsi sunt invocantes misericordiam Dei, quia nullam ab hominibus habere poterant; laici autem qui subtus erant, fractis ostiis, intrantes tres monachos occiderunt, et decem et octo vulneraverunt, ita quod sanguis occurrit ab altari super gradus et a gradibus supra aream.

Death of queen Matilda. f. 61. MLXXXIII. Anno xvii. regis Willelmi, obiit Matildis regina, R. de Monte, col. 420. filia secundi Baldwini comitis Flandrensis, uxor Willelmi regis Anglorum qui Angliam conquistavit, regina nobilis, de cujus nobilitate largiflua multa ecclesiæ sanctæ retinent beneficia. A.-S. Chron., p. 185. In crastino Omnium Sanctorum obiit.

Domesday survey. Misit rex Willelmus justitios suos per unamquamque scyram, id est provinciam Angliæ, et inquirere fecit per jusjurandum, quot hidæ, id est, jugera uni aratro sufficientia per annum, essent in una quaque villa, et quot animalia. R. de Monte, from Hen. Hunt, f. 212. Fecit etiam inquire quid unaqueque urbs, castellum, vicus, villa, flumen, palus, silva, redderet per annum; hæc autem omnia in chartis scripta delata sunt ad regem, et inter thesauros reposita usque hodie servantur. Eodem anno Mauritius factus est episcopus Londoniæ, qui templum maximum, quod nondum perfectum est, incepit.

Maurice, bishop of London.

¹ laici] laicos, MS.

R. de Monte, col. 420, from Hen. Hunt, f. 212.

MLXXXIV. Anno xviii. regis Willelmi, idem rex tenuit A.D. 1084. curiam suam in Natali apud Gloucestre, ad Pascha apud Homage Wincestre, ad Pentecostem apud Londoniam: Henricum filium exacted from all landholders. suum juniorem militem fecit; deinde accipiens hominum omnium terrariorum Angliæ cujuscunque feodi essent, juramentum fidelitatis recipere non distulit.

Sigebert, coll. 222, 3. Anglo-Saxon Chron., p. 185.

MLXXXV. Anno regis Willelmi xix. obiit Gregorius Papa; successit Victor; Victori Urbanus. Hoc anno dicebatur pro Threatened invasion of the Danes. vero per terram istam, quod Cnut rex Danorum, filius regis Swegn, volebat hanc terram conquirere auxilio Roberti consulis Flandriæ, cujus filiam ipse habebat. Rex Willelmus qui tunc manebat in Normanniam, hoc audiens, in Angliam venit cum tanto exercitu Francorum et Britannorum, equitum Return of William from Normandy. et peditum, quantus nunquam in hac terra venit, ita quod mirum videbatur quomodo terra ista eos pascere poterat. Rex vero divisit exercitum suum per terram istam hominibus suis, ut eos pascere[n]t, unicuique secundum terram suam, et fecit vastare totam terram circa mare, ne inimici sui invenirent ubi quid acciperent. Postquam [vero rex] audivit inimicos suos disturbatos esse, nec posse perficere quod inceperant, remisit partem exercitus sui in terram eorum, partem vero retinuit.

Id. p. 186.

MLXXXVI. Anno regis Willelmi xx. rex tenuit curiam suam f. 61 b. apud Wintoniam, postea ad kalendas Augusti fuit apud Fealty Salisbiri, ibique venerunt contra eum barones sui, et omnes sworn to William at Salisbury. terrarii hujus regni, qui alicujus pretii erant, cujuscunque feodi fuissent, et omnes homines regis effecti sunt, et juraverunt illi fidelitatem contra omnes homines. Postea rex adquisitis magnis thesauris ab hominibus suis, supra quos aliquam¹ causam invenire poterat sive juste sive injuste, deinde ivit in Wiht, et sic in Normanniam; et Edgar Atheling, Departure of Edgar Ethling. cognatus Edwardi regis, recessit a rege, quia non erat cum eo honorifice; sed Deus omnipotens det illi honorem. Et Christiana, soror Edgari, facta est sanctimonialis apud Bumeseia. Hoc anno fuit magnum infortunium in Anglia, in mortalitate Murrain. animalium, et in defectione segetum et fructuum, et in tempestatibus talibus, quales vix memorari possunt; fuerunt etiam tonitrua tanta, quæ multos homines occiderunt; et sæpius continebat² hominibus pejus et pejus, quod Deus emendat, cum sibi placuerit, Amen.

MLXXXVII. Anno xxi. regis Willelmi contigit magnum in- Pestilence in England. fortunium in Anglia. Gens enim tanta infirmitate occupata est, quod pæne quisque alter homo tam graviter a febris possessus³ est, quod multi eorum per eas mortui sunt; postea per

¹ aliquam] aliquem, MS.

³ possessus] possessa, MS.

² continebat] continebant, MS.

A.D. 1087. malas tempestates quas prædiximus advenit magna fames per totam Angliam, ita quod centena hominum perierunt. Ah quantus dolor erat, et quanta miseria quando homines jacebant infirmati pæne ad mortem, et postea fame ex toto peribant!

Unhappy condition of England.

Anglo-Saxon Chron., p. 187.

Quis est tam duri cordis, qui non possit lugere, quando tale infortunium accidit populo pro peccatis eorum, quia nolunt amare Deum et quod rectum est? Rex autem et pæne omnes capitales homines valde et nimium cupiditate auri et argenti repleti erant; nec curabant quomodo illud acquirerent, ut haberent. Rex vero dabat terram suam ad firmam quanto carius poterat; tunc veniebat alius, et offerebat magis supra illum, cui rex terram tradiderat; rex autem dabat illi qui plus offerebat; veniebat adhuc et tertius plus offerens, et rex dabat semper illi qui plus offerebat; et non curabat cum quanto peccato præpositi censum a pauperibus hominibus adquisissent, nec quantas injurias ipsi fecissent; et quanto plus homines loquebantur de recto, tanto fiebat major injuria; ipsi elevabant injustas teloneationes, et alias malas consuetudines quæ

St. Paul's burnt.
f. 62.

William invades France and burns Mantua.

Death of William I. Sept. 9.

difficiles sunt ad numerandum. Eodem anno combusta est ecclesia Sancti Pauli apud Londoniam et plures aliæ ecclesie, et majus et melius totius urbis, et pæne omnes capitales burgi totius Angliæ. O quantus luctus erat, quando tot infortunia huic patriæ accidebant! Hoc etiam anno, ante Assumptionem Sanctæ Mariæ, ivit rex Willelmus a Normannia in Franciam, et prædavit supra dominum suum regem Philippum, et multos homines illic occidit, et combussit Mahante, et omnes ecclesias quæ ibi intus erant, et duos anachoritas qui ibi erant, et postea rediit in Normanniam; et sicut male egerat, ita illi contingit. Infirmatus est graviter, et mors quæ nec pauperem, nec divitem dimittit, eum assumpsit, et ipse obiit in crastino die nativitatis Sanctæ Mariæ, et sepultus est apud Cadomum in ecclesia Sancti Stephani, quam ipse construxerat, et multis modis ditaverat. Ah quam mendax est, et transitorius honor hujus sæculi! Qui prius fuerat rex ditissimus, et multarum [terrarum] dominus, nihil habuit ex tota terra sua præter septem pedes; et qui fuerat auro et gemmis vestitus, tunc fuit pulvere coopertus.

His sons.

Post obitum autem illius Robertus filius ejus senior suscepit consulum Normanniæ, Willelmus vero Rufus filius ejus secundus regnum Anglorum; tertio vero qui vocabatur Henricus dedit pater magnam copiam thesauri sui.

His character.

Si quis scire vult qualis ipse fuerit, et quam honorificus, et quot terrarum dominus, nos dicemus qui eum vidimus, et in curia ejus aliquando fuimus. Rex Willelmus de quo locuti sumus, fuit valde sapiens, et dives, et honorificus, et fortior omnibus prædecessoribus suis, et humiliter hominibus Deo

Anglo-Saxon
Chron.,
p. 188.

servientibus, et valde durus erga homines qui voluntati suae A.D. 1087. contradicebant. Dum ipse regnavit supra Angliam, construxit Character monasterium de Bello, in quo monachos statuit, et illud multis of William modis ditavit; et in diebus ejus constructa est ecclesia^{I.}

Cantuariæ, et plures aliæ per Angliam, et etiam terra ista multum repleta est monachis, qui vivebant secundum regulam Sancti Benedicti; et Christianitas in tempore ejus tantum exaltata est, ut unusquisque sciebat quid ordini suo pertineret; fuit etiam valde honorabilis, ita quod unoquoque anno, quo erat in Anglia, tribus vicibus coronabatur; ad Pascha apud Wintoniam, ad Pentecosten apud Westmonasterium, ad Natale apud Gloucestriam; et tunc aderant ibi archiepiscopi, episcopi, abbates, consules, et barones totius Angliæ.

Fuit etiam valde se[ve]rus, ita quod nemo audebat aliquid f. 62 b. facere contra voluntatem illius; habebatque in carcere consules et barones, et episcopos deposuit ab episcopatu suo, et abbates ab abbatis sua, et etiam fratri suo Odoni non pepercit, qui fuit episcopus Baiocensis in Normannia, et consul supra Cent in Anglia, sed illum misit in carcerem. Inter cætera non est prætereundum, quod ipse tantam pacem fecit in Anglia, quod quidam homo, qui alicujus vigoris esset, poterat ire solus cum pleno sinu auri securiter per terram istam; et nemo audebat alium occidere pro nullo forisfacto, quod alius sibi fecisset; et si aliquis cum aliqua vi concubisset,¹ statim ementulatus fuisset. Ipse regnavit supra totam Angliam, et eam cum tanta astutia inquisivit, quod non erat in tota hac terra hida, de qua nesciret, cujus esset, et quid valeret; et hoc in carta sua scriptum habebat. Habuit etiam Britanniam in potestate sua, His great- et in ea castella fecit, et gentem illam sibi acclinem fecit, ness and . Scotiam etiam fortitudine sua adquisivit, Normannia vero fuit posses- sua ex hæreditate, Cenomanniam vero conquisivit; et si siona. si duobus annis diutius vixisset, Hiberniam probitate sua absque armis conquisisset; vere in tempore illius habuit populus magnos labores, et multa tædia; fecit enim parari castella, in quibus populum fatigabat; auferebat etiam illis multas marcas auri, et plures libras argenti, et hoc injuste, non pro aliqua necessitate, sed pro magna cupiditate.

Statuit ut quicumque cervum aut cervam occideret, oculos amitteret; defendit² capere apros et etiam lepores, et amavit feras tanquam esset pater eorum, quod multum fuit tædio baronibus ejus; ipse vero nihil pendebat eorum iram, sed oportebat eos omnino sequi voluntatem ejus, si vellent habere vitam, aut terram, aut pecuniam, aut ejus amicitiam. Quantus dolor quod aliquis homo superbiat, quod supra omnes homines

¹ concubisset] occubisset, MS. | ² defendit] deffendit, MS.

- A.D. 1087. *se extollat! sed Deus omnipotens per suam misericordiam concedat illi delictorum veniam. Hæc scripta sunt de eo bona et mala, ut boni homines sequantur exempla bonorum, et delinquant mala, et pergant per viam quæ ducit ad vitam.* Anglo-Saxon Chron. p. 190.
- Murder of Cnut IV., king of Denmark. f. 63. Multa scribi possunt, quæ hoc anno contigerunt; sicut accidit in Danemarchia, quod Daci, qui erant ex fidelioribus hominibus mundi, lapsi sunt in majorem infidelitatem quæ fieri posset. Regem enim suum Cnut, quem elegerant, et cui fidelitatem juraverunt, postea in quodam monasterio proditione occiderunt.
- Defeat of the Moors in Spain by Alfonso VI. Accidit et in Hispania, quod pagani prædaverunt super Christianos, et multum terræ conquisierunt. Amfos rex Christianus misit ubique per terras Christianorum propter auxilium, et accepto ab eis auxilio paganos occidit, et fugavit, et auxilio Dei terram suam iterum conquisivit. Hoc etiam anno obierunt multi homines in hac terra; Stigandus episcopus Cioestriæ, et abbates plures; et postea eorum omnium dominus rex Willelmus de quo locuti sumus: et post obitum illius Willelmus Ruffus filius suus suscepit regnum Anglorum, et sacratus est in regem a Lanfranco archiepiscopo Cantuariensi apud Westmonasterium, tribus diebus ante festum Sancti Michaelis, et omnis gens Angliæ ei subdita est, et fidelitatem illi juravit.
- Succession and coronation of William Rufus. Postea vero ivit rex apud Wintoniam, et aspexit aulam, quam pater suus fecerat, et thesaurum patris sui; difficile est autem enumerare quid ibi congregatum fuit in auro, et argento, et gemmis, et vasis, et palleis, et in cæteris caris rebus; conspecto vero thesauro fecit rex sicut pater ejus præceperat; divisit enim thesaurum pro anima patris sui per monasteria totius Angliæ, et quibusdam dedit x. marcas auri, quibusdam vero vi., et unicuique ecclesiæ villæ quinque solidos, et misit in unumquemque comitatum centum libras argenti, ut dividerentur pauperibus pro anima patris sui; præceperat autem pater ejus antequam obiret, ut solverentur omnes qui in vinculis erant in terra sua.
- Treasures of William I. Distribution of much to the monasteries and parish churches. Conspiracy of bishop Odo, Geoffrey, bishop of Coutances, and bishop William de S. Carilepho, in favour of Robert of Normandy. MLXXXVIII. Rex Willelmus fuit ad Natale apud Londoniam. Hoc anno fuit terra ista valde commota et conturbata; ita quod omnes Franci ditiores hujus terræ volebant prodere regem suum Willelmum Ruffum, et facere Robertum fratrem suum regem, qui erat consul Normanniæ; hujus consilii fuit princeps Odo episcopus Baiocensis, et Gaufridus episcopus, et Willelmus Dunelmia; rex autem in tantum benefecerat Odoni episcopo, quod tota Anglia consilio et voluntate illius regeretur; ipse vero volebat regi, quemadmodum Judas fecit Scariot Salvatori nostro. Affuit etiam in illo consilio Rogerus¹

¹ Earl of Shrewsbury.

Anglo-Saxon Chron. p. 191.

consul, et cum eo multi Franci, et fuit hoc prolocutum in A.D. 1086. Quadragesima, et statim post Pascha prædaverunt, et com- f. 63 b. busserunt, et vastaverunt proprias villas regis, et omnium eorum qui erant in fidelitate regis. Et ivit unusquisque ad castellum suum, et illud hominibus et cibis ut potuit melius munivit. Gaufridus episcopus et Robertus de Amundbræg Bishop iverunt ad Bristou, et magnam prædam capientes, eam ad Geoffrey and Robert de Mowbray plun- der Bristol, Bath, and Berkeley. castellum detulerunt; et postea exeuntes a castello prædaverunt Batoniam, et totam terram circum eam, et etiam Berclea et quicquid illuc pertinebat, vastaverunt. Barones autem Herefordiæ et tota gens illius comitatus, et homines Salopessyre, cum magno populo Britanniae prædantes, combusserunt Wircestresyre usque ad ipsum burgum, et burgum volebant comburere, et monasterium prædare, et castellum ad opus eorum conquirere. Quod audiens Wlstanus bonus episcopus, cui Bishop Wulstan's defence of Worcester. castellum commendatum erat ad servandum, valde contristatus est; milites tamen sui exeuntes a castello cum paucis hominibus, auxilio Dei et precibus episcopi, occiderunt et ceperunt v. milia¹ hominum, et cæteros fugaverunt.

Episcopus Dunelmensis fecit quicquid damni potuit ubique in Nord. Rogerius autem quidam eorum venit in castellum Roger de Norwich, et fecit adhuc pejus per totam terram illam; Bigot alius autem qui vocabatur Hugo² nihil melius fecit in provincia Legrecestriæ et Hamtune. Odo vero episcopus a quo hæc surrexerunt, ivit ad consulatum suum in Cent, et eam valde destruxit, et terras regis et archiepiscopi omnino vastavit, et quicquid capere potuit in castellum suum apud Rouecestre detulit.

Rex autem comperiens quæ facta erant, et quomodo eum Promises of William II. to the English. prodere volebant, misit propter populum Anglorum, ostendensque eis necessitatem suam, quæsivit ab eis auxilium, promittendo eis meliores leges, quæ nunquam in hac terra fuerant; et prohibuit omnes injustos geldos, et concessit hominibus nemora eorum, et venatus; sed hoc parum duravit. Anglici vero concesserunt regi auxilium, et iverunt cum eo erga Rouecestre, volentes capere Odonem episcopum. Putabant enim si haberent illum qui erat caput consilii, se capturos levius alios. Et venerunt apud Tunesbrige, in quo Storm of Tunbridge castle. erant homines episcopi, et plures alii volentes tenere illud contra regem: Anglici vero castellum fregerunt, et qui intus erant pacem cum rege fecerunt. Rex autem ivit erga Rouecestre cum exercitu, putans ibi invenire episcopum Odonem; sed ex quo audivit quod episcopus erat apud Pevenesiam,

¹ milia] hundred, A.-S. Chron.

² Hugh de Grentemaisnil, lord of Ashby Ledgers.

- A.D. 1088. **f. 64.** **The army of Robert of Normandy put to flight.** ivit illuc cum exercitu suo, et obsedit castellum cum magno exercitu per sex hebdomadas. Interea Robertus consul Normanniæ congregavit magnum exercitum, volens conquirere Angliam auxilio hominum hujus patriæ qui erant contra regem; et misit ex hominibus suis ad hanc terram, volens post eos venire; Anglici vero qui mare custodiebant, occiderunt et submerserunt ex illis plures quam aliquis recitare sciat. Illi autem qui in castello erant, deficiente cibo, quæsiverunt pacem cum rege, et reddiderunt illi castellum, et episcopus juravit se recessiturum ab Anglia, nec unquam rediturum amplius, nisi rex propter illum mitteret, et quod redderet castellum Rouestcestræ. Cum autem iret ut castellum redderet, et homines regis cum eo, venerunt illi qui in castello erant et ceperunt episcopum, et homines regis, et miserunt eos in vinculis. In castello illo erat Eustachius, et tres filii consulis Rogerii, et omnes nobiliores homines hujus terræ sive Normanniæ. Postquam vero rex hoc comperiit, ivit cum exercitu quem prius habuerat post eos, et misit per totam Angliam, et mandavit, ut quicumque foret unumquodvis, sive Francus sive Anglicus, sive in burgo sive extra, veniret ad eum. Et adunato magno populo, ivit ad Rouecestre, et obsedit castellum usquequo homines qui intus erant facta pace illud ei reddiderunt. Odo autem episcopus cum hominibus qui in castello erant, mare transiit, et sic dimisit honorem quem in hac terra habuit. Rex vero misit exercitum apud Dunelmiam, et fecit obsidere castellum. Episcopus autem facta pace castellum reddidit, et, dimisso episcopatu suo, ivit Normanniam; et multi Francorum terram suam dimiserunt, et mare transierunt. Rex vero dedit terram eorum hominibus qui sibi fideles erant.
- Eustace of Boulogne and others in Rochester castle.** **Reduction of the castle of Durham.** **Death of Lanfranc.** **Earthquake.** **Harvest on Nov. 11.** **Attempts of William on Normandy.** **f. 64 b.** **MLXXXIX.** Lanfrancus archiepiscopus, pater et consolator monachorum, transiit ab hoc sæculo, quem speramus ivisse¹ ad gloriam Dei. Hoc anno fuit magnus terræmotus per totam Angliam, iii. id. Augusti, et annona multum tarda fuit, et omnis fructus terræ, ita quod multi homines collegerunt segetes suas circa festum Sancti Martini et tardius.
- MXC.** Peractis quæ prædiximus inter regem Willelmum et Robertum fratrem suum et homines suos, cogitavit rex quomodo se vindicaret, et Normanniam a fratre suo conquireret; et per astutiam suam, sive per pecuniam, adquisivit sibi castellum Sancti Walerici, et post illud de Albamara, et ibi misit milites suos, qui fecerunt maxima damna in terra illa prædando et comburendo; et postea adquisivit plura castella, in quibus locavit milites suos. Consul autem Normanniæ

¹ *ivisse*] *missise*, MS.

Anglo-Saxon
Chron.,
p. 194.

comperiens homines suos ab eo recedere, et castella sua regi tradere, misit ad dominum suum Philippum regem Francorum, qui venit in Normanniam cum maximo exercitu, et euntes simul rex et consul obsederunt castellum in quo erant homines regis. Rex autem Willelmus misit ad regem Philippum, et rex Philippus, sive pro amicitia, sive pro pecunia regis, rediit in Franciam, et dimisit Robertum consulem convenire cum fratre suo. Et interim terra ista valde oppressa est in injustis geldis, et aliis infortuniis.

A.D. 1090.
Robert of
Normandy
calls Philip
I. to his
aid.

MXCI. Rex Willelmus tenuit curiam suam ad Natale apud Westmonasterium, et postea ad festum Candelarum ivit in Normanniam, ad damnum fratris sui; et dum ibi fuit, concordati sunt, et consul dimisit regi Fescam et consulatum Ove, et Cheresburh, et propterea concessit quod homines regis debebant esse quieti in castellis, quæ prius adquisiverant sine voluntate sua; rex autem promisit e contra consuli se adquisiturum illi plura quæ pater eorum conquisiverat, quæ consul tunc amiserat, et etiam quicquid pater eorum ultra mare habuit, præter illud quod consul regi concessit. Et etiam quod omnes illi qui terram suam in Anglia causa consulis amiserant, illam rehaberent, et consul haberet in Anglia hoc quod pactum eorum fuerat. Statuerunt etiam si quis eorum moreretur prior altero sine filio sponsæ, quod alter fieret hæres illius. Hoc pactum juraverunt duodecim ex melioribus ex utraque parte, licet postea parum durasset. Dum hæc concordia fuit, exhæreditatus est Eadgar Atheling a terra quam consul ei dederat in Normannia, et ivit in Scotiam ad generum suum regem. Interea cum esset rex Willelmus in Normannia, Melcolm rex Scotiæ venit in Angliam, et eam multum prædavit, usque quo custodes hujus terræ cum exercitu illi obstiterunt. Quod audiens, rex Willelmus in Angliam venit, et cum eo Robertus consul frater suus, et statim [jusserunt] parare exercitum per mare et per terram; sed exercitus qui per mare ibat, antequam ad Scotiam venisset, pæne ex toto periit, tribus diebus ante festum Sancti Michaelis. Rex autem et frater suus iverunt cum exercitu per terram. Rex vero Melcolm postquam audivit exercitum venire super eum, exiit a Scotia cum exercitu suo, et venit in Lodene et ibi expectavit regem Willelmum. Postquam rex appropinquavit cum exercitu suo, Robertus consul et Edgar Etheling iverunt inter reges, et eos concordaverunt; et rex Melcolm venit ad regem Willelmum, et homo suus effectus est, eo pacto, quo pacto fuerat homo patris sui, et ei fidelitatem juravit, et rex Willelmus promisit se daturum illi quicquid sub patre suo habuerat. Ibi etiam Edgar Atheling cum rege concordatus est, et reges bene concordati divisi sunt;

Treaty
between
Robert and
William.
Fécamp,
Eu, and
Cherbourg,
given up
by Robert
to William.

Edgar
Ethling
outlawed.

Invasion
of Malcolm
III.

f. 65.
Malcolm
III in
Lothian.

Peace
between
him and
William.

Edgar Eth-
ling recon-

A.D. 1091. et Robertus consul pæne usque ad Natale fuit cum rege Anglo-
 ciled with fratro suo, et vere parum firmitatis pacti eorum circa eum Saxon
 William. invenit; et duobus diebus ante Natale Domini ivit in Wiht, Chron.,
 et sic in Normanniam, et Edgarus Atheling cum eo. Ventus p. 195.
 vehemens percussit Londoniam vi. kal. Novembris
 feria sexta.

William at mxcii. Rex Willelmus ivit in Nord apud Cardeol, et burgum
 Carlisle. edificavit, et castellum incepit, et Dolfinum fugavit, cujus
 terra illa fuit; et misit homines suos in castello, et postea
 reversus est Sud, et misit illuc multos villanos cum uxoribus
 et animalibus suis, ut in illa terra manerent.

Osmundus episcopus Salesberie dedicavit ecclesiam
 suam cum septem episcopis.

Illness and mxciii. Rex Willelmus in Quadragesima infirmatus est
 promised apud Gloucestriam, in tantum quod dicebatur mortuus esse
 amend- per terram istam; et in infirmitate illa multa bona promisit,
 ment of et quod vitam suam emendaret, et ecclesias suas bene et in
 William. pace custodiret, et quod nullam amplius venderet, et bonas
 leges genti sue statueret; et dedit archiepiscopatum Can-
 tuarie, quem in manu sua habebat, Anselmo abbati de Becco,

Anselm archbishop of Canter-
 bury. et Roberto cancellario suo episcopatum Lincolnie, et ecclesias
 multas terras restituit. Sed ex quo sanus fuit, eum poenituit,
 et bonas leges quas promiserat dimisit. Postea Melcolm rex
 Scotie misit ad eum quaerens pactum, quod sibi promissum
 fuerat: rex autem Willelmus submonuit illum venire ad
 Gloucestre, et misit illi obsides in Scotiam, et postea misit
 contra eum Eadgar Atheling et alios qui eum honorifice ad
 regem duxerunt. Sed postquam ipse venit ad regem, nec
 pactum suum habere nec cum rege loqui potuit, ideoque
 cum magna discordia divisi sunt, et rex Melcolm recessit
 in Scotiam. Et ex quo illuc venit, illico congregavit exer-
 citum suum, et venit in Angliam, et pergens non tali consilio
 quo sibi opus esset, interemptus est ex improvise a Roberto
 consule Nordanhimbrorum, et ab hominibus illius, et ibi
 occisus est: occidit autem illum Morel de Bebanburh dapifer
 consulis, et compater ipsius Melcolmi regis; et cum eo
 occisus est Edwardus filius ejus qui, si vixisset post eum,
 rex esse debuisset. Postquam autem Margareta regina hæc
 audivit, quomodo dominus suus et filius suus mortui erant,
 anxiosa est in animo usque ad mortem; et ivit ad ecclesiam
 cum capellano suo, et ibi confessa et communicata est, et
 postea Deum deprecata est quousque animam reddit. Tunc
 Scoti elegerunt Dufenal in regem, fratrem Melcolmi, et fuga-
 verunt omnes Anglicos qui fuerunt cum rege Melcolmo;
 Dunecan vero filius Melcolmi regis, qui erat in curia regis

f. 65 b.

Malcolm
 III., king
 of Scot-
 land, sur-
 prised by
 Robert de
 Mowbray,
 and slain.
 Death of
 Margaret.

Succession
 of Donald
 VII

Anglo-Saxon Chron., p. 196.

Willelmi, (pater enim suus dederat illum regi in obsidem,) A.D. 1093. venit ad regem et fecit illi securitatem qualem voluit, et postea licentia ejus ivit in Scotiam cum auxilio Francorum quod acquirere potuit, et fugavit Dufenal avunculum suum, et susceptus est in regem; postea vero Scoti occiderunt Duncan II. omnes homines illius, et ipse cum paucis evasit; et postea made king. cum eis iterum concordatus est, hoc pacto, quod nunquam in Scotiam Francos vel Anglicos retineret.

MCXIV. Rex Willelmus Ruffus tenuit curiam suam ad Natale apud Gloucestriam; ibique venerunt ad eum nuncii ex parte of Robert of Normandy fratris sui, qui nunciaverunt illi quod frater suus contradicebat that the treaty was pacem et pactum quod inter eos erat, nisi rex prosequeretur violated. pactum quod fecerat. Et præterea illum perjurum et sine fide vocaverunt, nisi pactum teneret, aut se derationasset, ubi pactum factum et juratum fuit. Tunc ivit apud Hastings ad Battle festum Candelarum, et dum ibi ventum suum expectaret, fecit abbey de- dedicare ecclesiam de Bello. Et abstulit Huberto Losenge dedicated. episcopo Tedfordiæ baculum suum, et postea ad mediam Quadragesimam mare transiit. Et postquam venit in Norman- niam, prolocuti sunt ipse et frater suus Robertus simul venire, et venerunt, sed non concordati. Postea iterum venere simul cum hominibus qui ad pactum eorum fuerant, et qui illud juraverant, et juratores omnem culpam regi imposuerunt. Sed rex hoc non concessit, nec pactum tenere voluit, ideoque cum magna discordia discesserunt. Rex vero postea acquisivit f. 66. castellum Bures, et homines consulis qui intus erant cepit, et War between Robert and William. quosdam in hanc terram misit. Et contra vero consul Robertus, auxilio regis Francorum, cepit castellum Argences, et in eo Rogerum Peitafin, et cum eo vii. c. milites, et postea castellum Hulme. Sæpe vero alter alterius villas comburebat, et homines capiebat. Tunc rex Willelmus misit ad hanc terram, et jussit Aid sent for from England. summoneri xx. milia Anglicorum qui venirent illi in auxilium in Normanniam; sed postquam ad mare venerunt, jussi sunt redire, et mittere regi pecuniam quam deferebant, scilicet unusquisque xx. solidos argenti, quod ipsi fecerunt. Postea Robert with Philip I. advances towards Eu. vero consul cum rege Francorum, et omnibus quos adunare poterat, ivit erga Ove ubi rex Willelmus erat, volens eum obsidere, et venerunt ad Longam Villam. Ibi vero ingenio Willelmi regis reversus est rex Francorum, et sic totus exercitus divisus est. Philip retreats.

Interea rex Willelmus misit propter fratrem suum Henricum, William qui erat apud Damfrunt, Hugonem consulem Cestriæ cum sends Hugh, earl of Chester, puppibus; non enim poterat in pace venire per Normanniam. Et cum ad Ove venire debuissent, venerunt in Angliam, et for his brother appulerunt apud Hamtun¹ in vigilia Omnium Sanctorum, et ibi Henry.

¹ Southampton.

A.D. 1094. manserunt, et ad Natale apud Londoniam fuerunt. Hoc anno Anglo-
The Welsh Walenses adunati sunt et fecerunt guerram contra Francos Saxon
rise against qui in Walia manebant, aut ibi juxta, et qui eos prius exhaere Chron.,
the French, ditaverant, et multas firmitates et castella fregerunt, et p. 198.
but are de- homines occiderunt; et postquam populus eorum crevit, divisi
feated by sunt in plures partes, et contra quandam partem pugnavit Hugo
Hugh de consul Salopesbiri, et eam fugavit. Cæteræ tamen partes non
Mont- cessabant a malo, quod facere poterant. Eodem anno Scoti
gomery. regem suum Dunecan insidiando occiderunt, et avunculum
Duncan II. suum Dufenal iterum in regem assumpserunt, cujus consilio
of Scot- et auxilio rex Dunecan fuerat peremptus. Hoc anno obiit
land
killed and Donald VII. re-
Donald VII. restored.

Death of
bishop
Wulstan.

mxcv. Hoc anno obiit Sanctus Wlstanus episcopus Wigor- Roger of
nensis. Wendover,
ii. p. 49.

Beatus Wlstanus transitus sui hora suo quem specialiter Id. p. 56.
dilexerat amico, Roberto Herefordensi episcopo, in oppido
quod Crichelad vocatur, in visione apparuit, illiuc ad se tumul-
landum Wigorniam properare mandavit; annulum etiam, cum
quo Pontificalem susceperat benedictionem, neminem passus est
digito extrahere, ne post mortem suos videretur fallere, quibus
prædixerat sæpissime nec illum vita comite se velle perdere,
nec etiam sepulturæ suæ die.²

War be-
tween
Henry and
Robert in
Normandy.

Rex Willelmus fuit in quatuor primis diebus Nativitatis Anglo-
Domini apud Witsand, et postea venit in Angliam, et appulit Saxon
apud Doroberniam; et Henricus frater suus fuit in hac patria Chron.,
usque ad Quadragesimam, et tunc ivit in Normanniam cum p. 198.

f. 66 b.
Robert de
Mowbray
refuses to
obey the
summons
of William.

maxima pecunia, ut esset in loco regis contra Robertum consu-
lem fratrem suum, et sæpius acquisivit super illum, et multa
mala illi fecit in terris suis et hominibus. Postea ad Pascha
rex Willelmus tenuit curiam suam apud Wintoniam, et
Robertus consul Nordhumbriæ noluit venire ad curiam; unde
rex valde iratus misit ad eum, et summonuit illum venire ad
curiam ad Pentecosten, si pacem habere vellet. Tunc fuit
Pascha viii. kal. Aprilis, et post Pascha pridie nonas Aprilis,
in nocte Sancti Ambrosii, visæ sunt fere per totam noctem
illam stellæ cadere de cælo, et hoc tota nocte ita spissæ, quod
nemo eas numerare poterat. Ad Pentecosten fuit rex apud
Windeshores, et cum eo omnes barones sui, præter Robertum
consulem Nordhumbriæ: qui ideo non venit quia rex noluit
illi dare obsides, nec concedere in fide, quod in pace posset
venire et redire. Et ideo rex congregato exercitu ivit in
Northumbriam, et ex quo illuc venit, multos et fere omnes ex

¹ Roger de Montgomery, earl of Shrewsbury. | ² This is in a different hand at the foot of the page.

Anglo-Saxon Chron., p. 199.

familia consulis in quadam firmitate cepit, et eos in vinculis misit; et postea castellum de Tinemuthe obsedit et conquisivit, et in eo fratrem consulis et omnes qui cum eo erant, cepit; et inde ivit in Benaburh, et in eo consulem obsedit. Sed posteaquam vidit rex quod castellum conquirere non poterat, jussit parare aliud castellum ante Benaburh, quod appellavit Malveisin, in quo multos ex militibus suis posuit; et postea ivit in Sudh. Postquam autem rex recesserat, ivit consul quadam nocte a Benaburh erga Tinemutham, quod audientes milites regis, qui in novo castello erant, secuti sunt eum, et cum illo pugnantes eum vulneratum ceperunt, et illos qui cum [eo] erant, quosdam occiderunt, quosdam vero vivos ceperunt. Interea nunciatum est regi quod Walenses fregerant castellum Mundgumeri, et homines qui in eo erant occiderant. Ideoque ex improviso fecit summoneri alium exercitum, et post festum Sancti Michaelis ivit in Walian, et divisit exercitum suum, et ivit per totam terram, et ad festum Omnium Sanctorum venit totus exercitus simul apud Snauduna. Walenses autem fugerant in montibus et in moris, ita quod nemo ad eos venire poterat. Rex autem videns quod nihil ibi in hyeme proficeret, inde reversus est, et ex quo in Angliam venit, jussit accipere Robertum consulem de Nordhumbre et ducere eum ad Bebanburh, et ibi oculos illi extrahere, nisi uxor sua et Morel dapifer, et cognatus suus castellum redderent, qui tunc illud custodiebant. Itaque castellum redditum est, et Morel fuit in curia regis, et per eum indicti sunt multi clerici et laici, qui consenserant infidelitate regis. Et rex ante Natale quosdam eorum jussit mitti in vinculis, et postea jussit summoneri per totam hanc terram, ut quicumque sub rege terram habere vellet, et eam in pace tenere, ad Natale ad curiam fuisset: et jussit adducere Robertum consulem ad Windeshores, et ibi eum in castello custodire.

A.D. 1095. Siege of Tyne-mouth and Bam-borough.

Robert de Mowbray captured.

Expedition of William into Wales.

Bam-borough castle surrendered. f. 67.

Eodem anno misit Urbanus Papa legatum in Angliam, scilicet Walterum religiosum episcopum, qui attulit Anselmo archiepiscopo pallium suum ad Pentecosten. Et archiepiscopus honorifice suscepit apud Cantuariam, et diu in hac terra fuit, et postea per eum missus est Romescot, qui multis annis ante missus non fuerat. Hoc anno fuerunt multæ tempestates, et ideo fructus terræ in hac patria [non] successerunt.

Walter, bishop of Albano, comes to England as legate.

MXCVI. Rex Willelmus Ruffus tenuit curiam suam ad Natale apud Windeshores, et Willelmus episcopus Dunelmensis obiit in die Circumcisionis; et in octavis Epiphaniæ fuit rex et omnes barones sui apud Salesbiri, et ibi Gaufridus Baiñard provocavit W[illelmum] de Ov de prodicione regis, et cum eo pugnans illum devicit. Et postquam victus est, præcepit rex

William, count of Eu, accused and

A.D. 1096. **eruere illi oculos, et W[illelmum]¹ dapifer[um] et cognatum ejus** Anglo-
 convicted suspendere. Ibi etiam Odo consul Campaniæ, et multi alii Saxon
 of treason. exhæreditati sunt, et quidam eorum ducti sunt ad Londoniam. Chron.,
 The first p. 200.
 Crusade. Hoc anno fuit magna motio Christianorum ad Pascha per

patriam istam, et per multas terras ammonitione Urbani Pape, qui tunc a Roma expulsus erat; et ivit populus innumerabilis cum uxoribus et pueris suis, ut conquirerent super paganos in Jerusalem. Et per illam motionem concordati sunt rex Willelmus et Robertus Curtoose frater ejus, et rex mare transiit, et totam Normanniam a fratre suo in vadimonium recepit, sicut pactum inter eos fuit. Robertus consul ivit in motione illa, et cum eo consul Flandriæ, et consul Bononiæ, et multi alii barones. Et consul Robertus et socii ejus fuerunt in hyeme in Pulia; sed alii iverunt per Hungariam, et ex illis multa milia per viam perierunt, et multi miseri et famelici domum redierunt. Hoc anno fuit magnum infortunium per Angliam pro multis geldis et pro ma[g]na fame quæ valde terræ nocuit. Et barones hujus terræ sæpe miserunt exercitum in Walliam, ubi populum multum fatigaverunt, et nihil tamen profecerunt, sed in vanum pecuniam consumpserunt. Adhuc regnavit rex Willelmus quatuor annos.

f. 67 b.

MXCVII. Rex Willelmus Rufus fuit ad Natale in Normannia, et volebat venire in Angliam ad Pascha, et tenere curiam suam apud Wintoniam, sed vento disturbato² usque ad vigilia Paschæ, et² tunc appulit apud Arundel, et tenuit curiam suam ad Pentecosten apud Windesores, et postea cum magno exercitu ivit in Walliam; et conductu quorundam Walensium, qui ad eum venerunt, ivit per totam terram illam, et fuit in illa a festo Sancti Johannis usque ad Augustum, et ibi multum amisit in hominibus, et equis, et in pluribus aliis rebus. Walenses vero postquam a rege recesserunt, elegerunt sibi ex semetipsis plures duces, quorum unus, qui excelsior erat, vocabatur Cadung, qui fuit nepos Griffini regis. Postquam vero rex vidit se nihil posse facere voluntati suæ, rediit in Angliam, et fecit statim parare castella [in] fines juxta Walliam.

A comet. Postea vero, iv. non. Octobris, apparuit quædam stella mirabilis, lucens in vespere et statim se abscondens, et visa est Sudest, et claritas longa ab illa exiens lucebat in Sudest, et sic tota hebdomada visa est, et dicebatur cometa a quibusdam.

Departure of Anselm. Postea vero Anselmus archiepiscopus, accepta licentia a rege, licet regi displicuisset ut homines aiebant, mare transiit, quia

¹ William of Alder.

} ² Sic.

Anglo-Saxon Chron., p. 202. parum recta aut justa doctrina sua in hac terra fiebat. Rex A.D. 1097. William goes to Normandy, Nov. 11. vero circa festum Sancti Martini ivit in Normanniam, et dum ad mare ventum expectaret, gens sua fecerunt in illa provincia majus malum, quam aliqua gens vel exercitus in terra ubi pax erat facere debuisset. Hic annus ex toto gravis fuit et valde laboriosus, et in tempestatibus quando homines arare debebant, et segetes suas colligere, et in geldis qui nunquam cessabant; et multæ provinciæ valde fatigatæ sunt apud Londoniam in opere muri qui fiebat circa Turrim, et etiam aulæ regis, quæ fiebat apud Westmonasterium, et per pontem qui pæne totus fractus fuit. Eodem anno post festum Sancti Michaelis Ed[g]ar Atheling, auxilio regis, ivit cum exercitu in Scotiam, et eam magno prælio conquisivit, et regem Dufenal fugavit, et Edgarum cognatum suum, filium Melcolmi regis et Margaretæ reginæ, in regem statuit in fidelitate regis Willelmi, et postea rediit in Angliam.

Distress in the provinces from the works at the Tower and Westminster Hall. Edgar king of Scotland.

MXCVIII. Hoc anno fundata est abbatia Cisterciensis xii. kal. Aprilis.¹

Citeaux founded.

Sigebert, col. 226.

Anglo-Saxon Chron., p. 202.

Antiochia a Christianis capta est. Cometa apparuit. Rex Willelmus ad Natale fuit in Normannia, et tunc obiit Walclinus episcopus Wintoniensis. Hoc anno in æstate visus est sanguis ebullire a quodam stagno apud Finchanstede in Berucysyre, ut plures homines dixerunt, qui hoc vidisse debu- f. 68. erunt. Et Hugo consul Salopesbiria in Anglese. Et Robertus de Belesme frater ejus factus est hæres ejus. Postea ante festum Sancti Michaelis, scilicet v. kal. Octobris, apparuit cælum tota nocte pæne tanquam arderet. Hic annus fuit valde gravis pro multis geldis et pro magnis pluviis, quæ anno illo non cessaverunt, et fere omnes aquaticæ terræ perierunt.

Death of bishop Walkelin. A prodigy. Heavy rains.

R. de Monte, col. 422, from Hen. Hunt., f. 216.

MXCIX. Jerusalem a Christianis capta est. Obtulerunt Robertus Christiani Roberto comiti Normannorum regnum et coronam Jerusalem; quod, quia causa laboris repudiavit, offensus est in eum Deus, nec prosperum quid deinceps ei contigit.

Robert of Normandy refuses the crown of Jerusalem. Names of the kings of Jerusalem.

Dux Godefridus accepit regnum in Jerusalem, et post eum Baldwinus frater ejus, et post eum Baldwinus ii. nepos ejus, et post hunc Fulco comes Andegavensis, et post eum Baldwinus filius ejus, frater Gaufridi, optimi comitis Andegavensis, mariti imperatricis.

Anglo-Saxon Chron., p. 203.

Rex Willelmus fuit ad Natale in Normannia, et ad Pascha venit in Angliam, et ad Pentecosten tenuit curiam suam in nova aula apud Westmonasterium. Quam cum inspecturus primus introisset, et alii satis magnam et æquo majorem

William's speech on seeing the new Westminster Hall.

¹ This is mentioned in different language in Harl. 651.

- A.D. 1099. dicerent, dixit rex eam magnitudinis debite dimidia parte carere. Ibi dedit episcopatum Dunelmie Ranulfo¹ capellano suo, qui prius tenuerat placita sua per totam Angliam. Et post statim mare transiit, et Heliam consulem Cenomannie a Cenomania fugavit, et eam ad² opus suum saisiviit, et ad festum Sancti Michaelis in Angliam rediit. Hoc anno ad festum Sancti Martini ascendit mare valde, et fecit majus damnum, quam aliquis meminisse potuit, quod unquam ante fecerat, et fuit illo die luna prima. Obiit Urbanus Papa, et Osmundus episcopus Salesbiriæ.
- His vic-
tories in
Maine.
- High tides,
Nov. 11.
- Death of
Urban II.
- Death of
William
Rufus.
- His cha-
racter.
f. 68 b.
- Henry I.
elected
king.
- His pro-
mises of
better
govern-
ment, and
coronation.
- R. de Monte. Anglo-Saxon Chron., p. 203.
- Hen. Hunt., f. 216 b.
- Anglo-Saxon Chron., p. 203.
- Henricus autem ilico dedit episcopatum Wintoniæ Willelmo Giffardo, et postea ivit Londoniam, et in die Dominica ante altare apud Westmonasterium ipse promisit Deo et omni populo, se deponere omnes injustitias, quæ fuerant tempore fratris sui, et tenere meliores leges quam fuissent in tempore alicujus regis ante eum. Postea Mauricius Londoniensis epi-

¹ Ralph Flambard.| ² MS. repeats *ad*.

Anglo-Saxon Chron., p. 204.

scopus sacrauit eum in regem, et barones hujus terræ fide- A.D. 1100.
tatem illi juraverunt, et homines ejus effecti sunt. Et rex
statim consilio eorum qui cum eo erant, fecit accipere Ranul-
fum episcopum Dunelmia, et mittere in turrin Londoniæ,
ibique custodire. Postea ante festum Sancti Michaelis venit Return of
Anselmus archiepiscopus Cantuariensis in Angliam. Rex enim Anselm.
consilio baronum suorum propter eum miserat. Ipse autem
ab hac terra recesserat pro injuriis quas faciebat illi Willelmus
rex. Postea cito accepit Henricus rex in uxorem Matildam, Marriage
filiam Melcolmi regis Scotiæ et Margaretæ reginæ cognatæ of Henry I.
Edwardi regis, ex recta progenie regum Anglorum; et ad and Ma-
festum Sancti Martini ipsa cum magno honore ad eum ducta tilda,
est, et Anselmus archiepiscopus illam regi desponsavit, et daughter of
postea in reginam sacrauit. Genuit autem ex ea idem rex Malcolm
Henricus filium unum nomine Willelmum, et filiam unam, III. of
sicut nomine, ita honestate [matrem] representantem. Hanc Scotland.
denique virginem vix quinquennem Henricus quartus¹ Romano- Their
rum imperator Augustus in conjugem per honorabiles legatos children.
requisivit, et uxorem accepit. Capta urbe Jerusalem, ut dixi-
mus, et ingenti prælio postea victorioso patrato contra exer- f. 69.
citum Am[i]larii Babiloniæ, Robertus dux Normannorum, et Return of
Robertus consul Flandriæ, et Eustachius consul Bononiæ Robert of
mense Augusto reversi sunt ad propria. Et Robertus dux Normandy
Normannorum susceptus est cum lætitia ab omni populo suo, and others
præter illos qui custodiebant castella quæ erant in manu crusade.
Henrici regis, contra quos ipse magnas guerras habuit et
multos labores.

R. de Monte, col. 425.

Anglo-Saxon Chron., p. 204.

Obiit Thomas archiepiscopus Eboracensis. Successit Girardus.
mci. Anno primo Henrici regis Anglorum, ad Natale tenuit
curiam suam apud Westmonasterium, et ad Pascha apud Win-
toniam. Et statim postea commoti sunt barones hujus terræ Conspiracy
erga regem, et propter eorum infidelitatem, et propter Rober- in favour
tum consulem Normanniæ, qui in hanc terram cum exercitu of Robert of
venire parabat. Rex autem misit puppes in mare contra Normandy.
fratrem suum, ut eum disturbarent; sed veniente Roberto,
quædam ex puppibus a rege recesserunt, et Roberto subditæ
sunt. Postea ad festum Sancti Johannis fuit rex apud Pefe-
nesea cum exercitu suo, et expectabat fratrem suum; et dum
ibi expectaret, Robertus consul appulit apud Portesmuthe xii.
diebus ante festum Sancti Petri ad vincula. Rex autem venit
contra eum cum toto exercitu suo; et barones iverunt inter
eos, et fratres concordaverunt, hoc pacto, quod rex dimisit
quicquid in Normanniam contra consulem vi tenebat, et quod
omnes qui terram suam in Anglia causa consulis amiserant,

R. de Monte, col. 425.
Anglo-Saxon Chron., p. 205.

Reconciliation of Robert and Henry.

¹ *quartus*] Sic, for *quintus*.

- A.D. 1101. eam rehaberent; et consul Eustachius totam terram patris Anglosui, et quod consul Robertus unoquoque anno tria milia marcas argenti ab Anglia haberet; et qui diutius viveret, foret hæres alterius, si alter sine recto hærede moreretur; et hoc juraverunt xii. meliores ex utraque parte. Postea fuit Robertus consul in hac terra usque ultra festum Sancti Michaelis, et sui homines mala damna et multa in Anglia fecerunt ubicunque venerunt.
- Escape of Ralph Flambarde. Eodem anno Rannulfus episcopus Dunelmisæ evasit a Turri Londoniæ, ubi erat in vinculis, et ibat in Normanniam; et ejus consilio et ammonitione venit Robertus consul in hanc terram cum magno exercitu. Capta est urbs Cæsarea a Christianis. R. de Monte, col. 425.
- f. 69 b. Quarrel of Henry I. with Robert de Belesme. MCII. Anno secundo regni Henrici regis, rex tenuit curiam suam [ad Natale] apud Westmonasterium, et ad Pascha apud Wintoniam. Et postea discordati sunt rex et consul Robertus de Belesme, qui habebat in Anglia consulatum Salopesbirisæ, quem pater suus Rogerius habuerat, et præterea magnos honores ex hac parte maris et ultra. Rex autem ivit et obsedit castellum de Arundel; sed quia illud cito conquirere non potuit, fecit parare ante illud castella, in quibus homines suos dimisit; et postea cum exercitu ivit ad Bruge, ibique fuit quousque castellum acquisivit, et Robertum de Belesme exhæreditavit, et abstulit illi quicquid in hac terra habuit. Et Robertus de Belesme mare transiit, et postea exercitus divisus est. Ad festum Sancti Michaelis fuit rex apud Westmonasterium, et cum eo omnes capitales homines hujus terræ, clerici et laici; et Anselmus archiepiscopus tenuit ibidem concilium, in quo prohibuit uxores sacerdotibus Anglorum antea non prohibitas, et de multis quæ ad Christianitatem pertinebant. Et ibi multi Franci et Anglici episcopatus et abbatias amiserunt, qui eas injuste adquisierant, aut in eis inordinate vivebant. Anglo-Saxon Chron., p. 205.
- Siege of Arundel and Bridgenorth castles. Eodem anno Henrici regis, rex tenuit curiam suam apud Westmonasterium ad Natale, et ad Pascha apud Wintoniam. Et Anselmus archiepiscopus ivit Romam, sicut ipse et rex prolocuti sunt. Hoc anno venit Robertus consul in Angliam ut loqueretur cum rege fratre suo, et antequam ab hac terra recessisset, condonavit regi tria milia marcas argenti, quas rex unoquoque anno illi dare debebat. Eodem anno valde fuit carus¹ in Anglia pro multis geldis, et mortalitate animalium, et pro defectione segetum. Et visus est sanguis ebullire a terra in Berucysra apud Hamstede. Et primo die post festum Sancti Laurentii fecit ventus tantum damnum, quantum nemo meminit, quod unquam antea fecerat. R. de Monte, col. 426. Anglo-Saxon Chron., p. 206.
- Council at Westminster under Anselm. MCIII. Anno tertio regis Henrici rex tenuit curiam suam apud Westmonasterium ad Natale, et ad Pascha apud Wintoniam. Et Anselmus archiepiscopus ivit Romam, sicut ipse et rex prolocuti sunt. Hoc anno venit Robertus consul in Angliam ut loqueretur cum rege fratre suo, et antequam ab hac terra recessisset, condonavit regi tria milia marcas argenti, quas rex unoquoque anno illi dare debebat. Eodem anno valde fuit carus¹ in Anglia pro multis geldis, et mortalitate animalium, et pro defectione segetum. Et visus est sanguis ebullire a terra in Berucysra apud Hamstede. Et primo die post festum Sancti Laurentii fecit ventus tantum damnum, quantum nemo meminit, quod unquam antea fecerat.
- Anselm goes to Rome. Robert of Normandy in England. Tempest on Aug. 11.

¹ carus] Sic, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 207.

MCIV. Anno quarto regis Henrici, rex tenuit curiam suam A.D. 1104. apud Westmonasterium ad Natale, et ad Pascha apud Wintoniam, et ad Pentecosten ad Westmonasterium; et fuit dies Pentecosten non. Junii, et in tertio die apparuerunt in meridie circa solem quatuor circuli albi coloris; omnes videntes mirati sunt. Postea concordati sunt Robertus consul Normanniæ et Robertus consul de Belesme, quem rex antea exhereditaverat, et ab Anglia fugaverat, et per eorum concordiam discordati sunt rex et ejus frater Robertus consul. Tunc rex misit homines suos in Normanniam, et barones patriæ eos in castellis suis receperunt ad proditionem Roberti consulis domini eorum. Ipsi autem multa mala consuli fecerunt in prædis et combustionibus.

Quarrel of Robert with Henry. f. 70.

Willelmus consul Moritul ivit in Normanniam, et fecit William, weram contra regem Henricum, quia illi abstulerat quicquid earl of in Anglia habebat. Non est facile recitare quot et quanta Mortain, in damna terra illa hoc tempore perpessa est per multas et against Normandy, magnas injurias, et per geldos qui nunquam cessabant; et Henry I. ubicunque rex pergebat, familia sua miseram gentem prædabat, sæpe domos comburendo et homines occidendo. Hoc totum et Deum irritavit, et populum pauperem vexavit.

R. de Monte, col. 426, Anglo-Saxon Chron., p. 207.

MCV. Anno quinto Henrici regis, rex ad Natale tenuit curiam suam apud Windeshores, et postea in Quadragesima ivit in Normanniam super fratrem suum Robertum consulem; et dum ibi fuit, acquisivit Cadomum pecunia, Baiocum armis, Caen and Bayeux et plura castella et fere omnes barones patriæ ad regem se taken by verterunt. Rex vero postea in Augusto in Angliam venit, et Henry I. hoc quod in Normannia acquisierat in pace tenuit, et homines sui in pace fuerunt, præter eos qui erant vicini Willelmi consulis de Moritul, quibus nocuit in quantum potuit propter terram suam in Angliam, quam amiserat. Et Robertus de Belesme venit in Angliam ad regem. Hoc anno fuit carum tempus pro defectione frugum terræ, et pro multitudine geldorum, qui nunquam cessaverant.

R. de Monte, col. 427.

MCVI. Anno sexto Henrici regis, tenuit curiam suam idem rex ad Natale apud Westmonasterium, et post Natale Robertus de Belesme cum discordia recessit a rege et ivit in Normanniam. Postea ante Quadragesimam fuit rex apud Norhamtun, ibique venit Robertus consul Normanniæ ad regem Failure of Robert's attempt at gratia. Cum vero Deus eorum concordie non assentiret, reconcilia-tion. Robertus iratus rediit in Normanniam.

Anglo-Saxon Chron., p. 208.

Tunc in prima ebdomada Quadragesimæ, sexta feria, in vespertino tempore apparuit quædam stella insolita, et diu A comet. postea visa est lucere unoquoque die, vespere; apparebat autem stella in Suduest tanquam parva et obscura; sed lumen

- A.D. 1106. quod ab ea procedebat valde erat clarum, et erat quædam magna traves, et lucebat in Nordest, et aliquando videbatur quasi lumen illud splenderet contra stellam. Postea, in cœna Domini, ante diem visæ sunt duæ lunæ, una ex Oriente, et alia ex Occidente, ambæ plenæ, fuitque illo die luna xiv. Tunc ad Pascha fuit rex apud Batoniam, et ad Pentecosten apud Salesbiri, et nolebat curiam suam tenere, quia mare debebat transire; postea ante Augustum, in Normanniam: fere omnes barones terræ illi ut voluit subditi sunt, præter Robertum de Belesme, et consulem Moretuil, et paucos alios barones qui cum consule adhuc erant; et ideo rex ivit cum exercitu et obsedit Tenerohebrai, quoddam castellum consulis Moretuil. Interea dum rex in obsidione esset, venit Robertus consul Normanniæ super eum in vigilia Sancti Michaelis cum exercitu, et cum eo Robertus de Belesme, et consul Moretuil, et omnes fautores ejus; sed fortitudo et fortuna cecidit regi Henrico, captusque est ibi Robertus consul Normannorum, et consul Moretuil, et Robertus de Stute-Villa, et in Angliam adducti sunt, et in custodiam missi; et Robertus de Belesme fugatus est, et Willelmus Crispin captus est, et plures alii. Et Edgarus Atheling, qui parum antea recesserat a rege ad consulem, ibi captus est. Sed rex permisit illum immunem abire. Postea rex adquisivit totam Normanniam, et eam ad placitum suum locavit. Captus est igitur Robertus dux fortissimus Normannorum, ut prædiximus. Reddiditque Dominus vicem pro vice duci Roberto; quia cum gloriosum reddidisset eum in actibus Jerosolimitanis, regnum Jerusalem sibi oblatum renuit, magis eligens quieti et desidiæ in Normanniam deservire, quam Domino regum in sancta civitate desudare. Damnavit igitur eum Deus desidia perenni et carcere sempiterno. Hujus rei signum in eodem anno cometa apparuit.
- Hoc anno fuit magna werra inter imperatorem Alemanniæ, et filium suum, et infra werram pater obiit, et filius imperium suscepit.
- mcvii. Anno septimo regis Henrici, rex fuit in Normannia, et [cum] deletis vel subjectis hostibus [eam]¹ pro libitu disposuisset, rediit in Angliam, fratremque suum ducem magnificum, et consulem de Moretuil carceralibus ingressit tenebris. Igitur victoriosus, et tunc primum rex fortis, tenuit curiam suam ad Pascha apud Windesores; in qua proceres Angliæ simul et Normanniæ cum timore et tremore affuerunt. Antea namque et dum juvenis fuisset, et postquam rex fuerat,

Anglo-Saxon Chron., p. 208.

f. 70 b.

Henry I. in Normandy.

Siege of Tinchebray.

Capture of Robert and others by Henry.

Edgar Etheling taken, but freed.

Reduction of Normandy.

Reasons for Robert's punishment.

War between the emperor, Henry IV., and his son, Henry V.

R. de Monte, col. 427.

Anglo-Saxon Chron., p. 209. R. de Monte, col. 428.

¹ *eam*] Normanniam, Harl. 651, before. This accounts for the omission in the MS.

R. de
Monte,
col. 428.

in maximo habebatur despectu: sed Deus qui longe aliter A.D. 1107. judicat quam filii hominum, qui exaltat humiles, et deprimit f. 71.

potentes, Robertum omnium favore celeberrimum deposuit, et Greatness
Henrici despecti famam per orbem terrarum clarescere voluit. and glory
of Henry L.

Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 209.

Deditque gratis ei tria Dominus omnipotens munera, sapientiam, victoriam, divitias; quibus ad omnia prosperans, omnes suos antecessores præcessit; cujus bonitatis et magnanimitatis fama in omnibus pæne gentibus patuit dilatata. Rex tenuit curiam suam ad Pentecosten apud Westmonasterium, ibique dedit episcopatus, et abbatias, quæ erant absque pastore in Anglia sive in Normannia. Et tot ibi datæ sunt, quod nullus meminit unquam tot simul datas fuisse. Hoc factum est septimo anno regni sui, quadagesimo autem anno ex quo Normanni Angliam conquisierunt. Multi dixerunt se vidisse hoc anno plura signa in luna, et eam contra solitum crescere ac decre-
scere. Obiit Mauricius inceptor¹ Londoniensis ecclesiæ episcopus, et Edgarus rex Scotiæ, cui successit Alexander frater ejus consensu regis Henrici.

Number of
bishopsricks
and abbeys
given
away.

Death of
Edgar,
king of
Scotland.
Alexander
I. succeeds.

mcviii. Anno octavo regis Henrici, rex tenuit curiam suam ad Natale ad Westmonasterium, et ad Pascha ad Wintoniam, et ad Pentecosten iterum apud Westmonasterium, et postea ante Augustum ivit in Normanniam. Hoc anno obiit Philippus rex Francorum, et Ludovicus filius suus regnum suscepit. Et fuerunt multæ werræ inter regem Franciæ et regem Angliæ, dum in Normannia fuit. Obiit Girardus archiepiscopus Eboraci, et Thomas successit.

Death of
Philip I. of
France.
Louis VI.
succeeds.

R. de
Monte,
col. 429.

mcix. Anno nono regis Henrici, rex fuit ad Natale et ad Pascha in Normannia, et ante Pentecosten venit in Angliam. Missi sunt ab Henrico imperatore Romano [nuntii], molo corporis et cultus splendoribus excellentes, filiam regis Anglorum Henrici in domini sui conjugium postulantes. Tenens igitur curiam suam ad Pentecosten a[pu]d Londoniam, quam nunquam sp[er]endidiorem tenuerat, sacramenta depostulans ab imperatoris recepit legatis.

Princess
Matilda
asked in
marriage
by the
emperor,
Henry V.

Obiit venerabilis memoriæ dominus Anselmus archiepiscopus Cantuariensis xi. kal. Maii, feria quarta ante cœnam Domini. Ipso anno fuit ultimum Pascha, hoc est vii. kal. Maii.

Death of
S. Anselm.

In parochia Legiensi porca enixa est porcellum habentem faciem hominis. Natus est pullus gallinæ quadrupes. Obiit Hugo abbas Cluniacensis. Successit Pontius.

Prodigy.

Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 210.

mcx. Anno decimo regis Henrici, idem rex tenuit curiam f. 71 b. suam ad Natale apud Westmonasterium, et ad Pascha ad Merleberge, et ad Pentecosten tenuit primum curiam apud novam

¹ *Inceptor* comes from R. de Monte, col. 429, though *episcopus* is inserted afterwards from the A.-S. Chron.

- A.D. 1110. **Windeshores.** Hoc anno misit filiam suam Henrico imperatori in Alemanniam cum multis divitiis, Matildis nomine, et ipse eam desponsavit, et in uxorem accepit. Et in quinta nocte Maii mensis apparuit luna clara in vespere, et postea parum cœpit obscurari, ita quod ex toto ex illa nihil apparuit usque parum ante diem, et tunc iterum clara et plena fuit. Fuitque illo die decima quarta, et aer tota nocte clarus erat, et stellæ lucentes, et fructus arborum nocte illa gelu periere.
- Mariage of the princess Matilda.** Total eclipse of the moon.
- A comet. Postea in mense Junii apparuit quædam stella in Nordest, et lumen ejus porrigebatur ante eam in Sudwest, et ita multis noctibus visa est, et postquam in noctibus sursum ascenderat, visa est ire retro in Norduest.
- Philip de Braose, &c. deprived of their lands.** Hoc anno exhæreditati sunt Philippus de Brausa et Willelmus Malet, et Willelmus Bainard; et Helias comes Cenomanniæ vita privatus est. Et post eum consul Andegavis Fulco, pater Gaufridi, suscepit Cenomanniam cum filia illius, et tenuit eam contra regem. Hic annus valde carus fuit in Anglia pro magno geldo quod rex cepit, ad dandam filiam suam, et pro tempestatibus, quibus fructus terræ multum defecere, et fructus arborum pæne omnes periere. Incepta est ecclesia apud Certeseia hoc anno.
- Tempests.**
- War with Fulk of Anjou.** mcxi. Anno undecimo regis Henrici. Hoc anno non fuit coronatus, sed pergens in Normanniam, pro discordia quæ erat inter eum et marcenses Franciæ, et plus pro Fulcone consule Andegavis, qui Cenomanniam contra eum tenebat. Et postquam rex in Normanniam venit, uterque super alterum multa damna occidendo et comburendo fecit.
- Death of Robert II, count of Flanders.** **Severe winter.** Obiit Robertus Flandriæ, qui Jerosolimitano clarissimus interfueraat itineri, unde memoria ejus non pertransiet in æternum; post quem Baldewinus filius ejus consul effectus est, juvenis omnino strenuus in armis. Hoc anno fuit longa hyems et gravissima, et per hoc fructus terræ multum defecere, fuitque major mortalitas animalium quam aliquis meminit.
- New monastery at Winchester.** Novum monasterium quod erat infra murum Wintoniæ, agente Willelmo Giffard episcopo, rex Henricus extra murum construi jussit.¹
- f. 72. **Robert de Belesme** mcxii. Anno duodecimo regis Henrici, rex fuit toto anno in Normannia, pro discordia quæ erat inter eum et consulem Andegavis causa Cenomanniæ; et iterum exhæreditavit consulem Ebroicensem² et Willelmum Crispinum, et eos a Normannia fugavit, et reddit Philippo de Brewes terram suam, quam prius illi abstulerat. Et Robertum de Belesme cepit, et

¹ This is added in a note at the bottom of the page in a different hand.

² William, count of Evreux.

Anglo-Saxon Chron., p. 211.
R. de Monte, col. 433.
Anglo-Saxon Chron., p. 212.

misit in carcerem. Hic annus fuit bonus et fertilis¹ fructibus arborum et nemorum, sed multum gravis et dolorosus pro mortalitate hominum.

A.D. 1112.
captured and imprisoned.

MCXIII. Anno decimo tertio regis Henrici, rex fuit in Normannia, et in æstate misit Robertum de Belesme in Angliam, ad castellum de Warham, in carcerem perennem.

MCXIV. Anno decimo quarto regis Henrici, rex tenuit curiam suam ad Natale apud Windeshores, et non tenuit amplius curiam suam anno illo, et ad festum Sancti Johannis ivit in Peace with Waliam, et Walenses cum rege pacem fecerunt. Rex vero the Welsh. jussit facere ibi castella, et postea in Septembri ivit in Normanniam. Visa est quædam stella in fine Maii insolita, cum A comet. longo lumine multis noctibus lucens. Hoc anno mare retraxit, Ebb of the quantum nullus meminit illud antea retraxisse, ita quod ho-sea. mines ibant et equitabant ultra Temese ex orientali parte pontis Londoniæ. Anno isto fuerunt magni venti² in mense Wind on Octobris, et in octabas Sancti Martini fuit mirabilis ventus, Nov. 18. quod apparuit ubique in montibus et in silvis. Eodem anno R alp rex dedit archiepiscopatum Cantuariæ Radulfo episcopo Rote- d'Escures archbishop cestrariæ; et Thomas archiepiscopus Eboracensis obiit, cui suc- of Canter- cessit Turstanus; fuerat capellanus regis. bury.

R. de Monte, col. 433.

Mortuo Ricardo filio Ricardi comitis, filii Gilleberti, monacho Ely made Beccensi, qui fuit ultimus abbas in insula Heli, Henricus rex into a constituit ibi primum episcopum Herveum; et comitatus unus, bishoprick. scilicet Cantebrigescyre, subtractus Lincolniensi episcopo, sub- ditus est huic novo episcopo. Lincolniensi episcopo reman- serunt octo comitatus, sive provinciæ, Lincolniæ, Legrecestriæ, Norhamtun, Hertfort, Bedefort, Bucchingham, Oxeneford, Hundendune.

Anglo-Saxon Chron., p. 213.

MCXV. Anno decimo quinto regis Henrici, rex fuit in Nor- Homage mannia; et dum ibi foret, fecit omnes barones illius patriæ sworn to jurare fidelitatem Willelmo filio suo, et postea venit in Angliam. prince William. Hoc anno gravissima hyems gelu et nivibus; ita quod nemo, qui tunc vivebat, meminit tam grave fuisse; et per hoc fuit f. 72 b. maxima mortalitas animalium. Anno illo misit Papa Paschalis The pall Radulfo archiepiscopo Cantuariæ pallium suum per Anselmum sent to abbatem² Romæ, qui fuit nepos Anselmi archiepiscopi, et Ra- archbishop dulfus archiepiscopus eum honorifice suscepit. Ralph.

R. de Monte, col. 433.
Anglo-Saxon Chron., p. 213.

MCXVI. Anno decimo sexto regis Henrici, rex ad Natale Dedication interfuit dedicationi ecclesiæ Sancti Albani, quam dedicavit of S. Al- Robertus venerabilis episcopus Lincolniensis per Ricardum ban's. memorabilem ejusdem loci abbatem. Hoc anno fuit longa hyems, et gravis animalibus, et cæteris rebus. Et post Pascha

¹ MS. inserts *et*.

² *venti*] ventus, MS.

³ Of S. Sabas.

A.D. 1116. ivit rex in Normanniam, et fuerunt sæpe prædationes, et etiam Anglo-War in castella capta inter Franciam et Normanniam; fuitque ista Saxon Normandy. discordia ideo quia rex Henricus fuit in auxilium Teobaldo Chron., consuli Blesensi, qui tunc habebat werram contra dominum p. 213. suum regem Franciæ.¹ Iste annus fuit valde gravis, et defecerunt fruges pro magnis pluviis quæ fuerunt. Fuitque terra ista valde oppressa geldis, quos rex cepit in burgis et extra.

The French and Flemings retire without fighting. MCXVII. Anno decimo septimo regis Henrici. Toto anno illo rex fuit in Normannia pro discordia regis Francorum, et aliorum vicinorum suorum. Et in æstate venerunt rex Francorum¹ et consul Flandrensis² cum exercitu in Normanniam, et una nocte in ea fuerunt, et in crastino absque pugna recesserunt. Et

Tempests. Normannia multis geldis oppressa est, et Anglia similiter. Anno illo fuerunt magnæ tempestates, et tonitrua, et pluvia; et grandines in nocte kal. Decembris; et in nocte xvii. kal. Januarii apparuit cælum rubeum tanquam arderet. Ad octavas Sancti Johannis evangelistæ fuit magnus terræmotus in Longobardia, quo ceciderunt ecclesiæ et turres et domus³; et magnum damnum horum fecerunt. Hoc anno defecerunt multum segetes, pro pluviis quæ alio anno fere nunquam cessaverant. Obiit Ivo Carnotensis episcopus. Domus regularium canonicorum de Meritona fundata est.⁴

War in Normandy. MCXVIII. Anno decimo octavo regis Henrici. Rex fuit toto hoc anno in Normannia pro werra regis Franciæ, et consulis Andegavis, et consulis Flandriæ Baldewini; et per istam discordiam amisit rex Henricus multum pecuniæ terræ suæ, et homines sui illi magis nocebant; qui ab illo recedentes, et inimicis ejus se jungentes, in castellis suis illos recipiebant, ad damnum et infidelitatem regis. Hæc omnia luebat Anglia per multos geldos, qui nunquam illis annis cessabant. Tunc venit consul Flandriæ in Normanniam, et ibi graviter vulneratus est [ct] ad sua recessit.

f. 73. Baldwin VII. wounded. Obiit secunda Matildis Anglorum regina, venerabilis uxor Henrici regis, et mater imperatricis; de cujus bonitate largiflua, et morum probitate multimoda dicere per singula si volumus, dies deficiet. Inter alia tamen bona multæ in Anglia et Normannia ecclesiæ, et in aliis etiam provinciis, adhuc suis splendent beneficiis. Sepulta est autem kal. Maii apud Westmonasterium. Obiit Robertus comes de Medlent vir sapientissimus. Successit Walerannus filius ejus, et Robertus filius ejus factus est comes Legrecestriæ. Obiit Papa Paschal II.,

Death of queen Matilda. R. de Monte, col. 436. Anglo-Saxon Chron., p. 214.

Death of R. de Belomont, Pope Paschal II., R. de Monte, col. 436. Anglo-Saxon Chron., p. 215.

¹ Louis VI.

² Baldwin VII.

³ domus] domos, MS.

⁴ In the margin in a different hand.

chalis. Successit Gelasius. Obiit Baldewinus rex Jerusalem. A.D. 1118.
 Hoc anno in festo Sancti Thomæ fuit tantus ventus, quod nemo King Baldwin I.
 tunc vivens majorem meminit.

MCXIX. Anno decimo nono regis Henrici. Rex fuit toto hoc War in Normandy.
 anno in Normannia pro werra regis Francorum, et hominum
 suorum, qui per proditionem ab eo recesserant, et multa damna
 illi faciebant: et in æstate venerunt simul duo reges cum
 exercitu in Normanniam. Ibi rex Francorum fugatus est,
 et meliores barones sui capti sunt. Tunc homines regis Hen-
 ricici, qui prius castella sua contra eum tenebant, cum eo con-
 cordati sunt, et ipse quædam castella eorum vi cepit. Marriage of prince William and Matilda of Anjou.
 Hoc anno Willelmus, filius regis Henrici et Matildis reginæ, ivit
 in Normanniam ad patrem suum, et ibi desponsavit filiam con-
 sulis Andegavis. Ad festum Sancti Michaelis fuit in Angliâ
 magnus terræmotus in quibusdam locis, et maxime in pro-
 vincia Gloucestrîæ et Wigornîæ. Obiit Papa Gelasius ex hæc
 parte montium, et sepultus est apud Cluniacum; et Wido
 Vicnensis archiepiscopus electus est in Papam, et vocatus Earthquake in England.
 Calixtus. Ipse autem ad festum Sancti Luca evangelistæ Council of Rheims.
 venit in Franciam, et tenuit concilium suum Remis; et Tur-
 stanus archiepiscopus Eboracensis illuc venit; et quia ipse
 contra rectum, et contra voluntatem archiepiscopi Cantuariensis, f. 73 b.
 et contra voluntatem regis Henrici ordinationem suam a Papa
 recepit, ideo rex prohibuit illi reditum in Angliam. Ipse
 autem ivit cum Papa erga Romam. Obiit Baldewinus consul Death of Baldwin VII. of Flanders.
 Flandriæ pro vulnere quod in Normannia recepit. Cui suc-
 cessit Carolus cognatus suus, filius Cnut sancti regis Danorum.

MCXX. Anno xx. regis Henrici, concordati sunt rex Fran- Peace with France.
 corum et rex Anglorum. Et illis concordatis, omnes homines
 regis Henrici cum eo concordati sunt, et consul Flandriæ, et
 consul Pontîæ.¹ Postea rex locavit Normanniam, et castella
 sua ad voluntatem suam, [et] cum gaudio venit in Angliam.

In illo itinere naufragati sunt duo filii regis Henrici, Willel- Prince William, Richard, and many nobles lost at sea.
 mus et Ricardus, et filia,² et neptis, et Ricardus consul Ces-
 triæ, et Otuel frater suus, et multi de curia regis, dapiferi,
 camerarii, pincernæ, et alii ministri, et populus innumerabilis,
 in die Sanctæ Katerinæ virginis. Mors ista dupliciter fuit
 dolori amicis eorum, et quia ita subito pericrunt, et quia cor-
 pora paucorum repererunt.

“ Sic mare dum superans tabulata per ultima scripit,
 “ Mergit rege satos; occidit orbis honos.”

Hoc anno venit ignis divinus bis ad sepulcrum Domini, pri- Miraculous fire at the
 mum in vigilia Paschæ, et post in Assumptione Sanctæ Mariæ,

R. de Monte, col. 438. Anglo-Saxon Chron., p. 216.

R. de Monte, col. 438.

¹ William Talevas, son of Robert de Belesme.

² Matilda, countess of Perche.

- A.D. 1120. sicut credibiles homines dixerunt, qui inde venerunt. Et Tur- Anglo-
Holy Sepulchre. stanus archiepiscopus Eboracensis cum rege concordatus est, Saxon
Return of Thurstan. et venit in Angliam, et suscepit archiepiscopatum suum, licet Chron.,
Marriage of Henry I. and Adela- R. de
lais of Louvain. is fuit apud Brantune cum Teobaldo consule Blesensi nepote suo, Monte,
et post ad festum candelarum apud Windeshores desponsavit col. 438.
Aelizam filiam ducis Luvaniæ,¹ et in reginam accepit causa
prolis et pulchritudinis. Cum autem rex ad Pascha fuisset
Bercheleia, et² ad Pentecosten fuit coronatus cum nova regina
apud Westmonasterium. In æstate vero ivit in Walias, et Anglo-
Walenses contra eum venerunt, et ad voluntatem illius cum Saxon
eo concordati sunt. Hoc anno venit consul Andegavis ab Chron.,
Jerusalem in terram suam, et misit in Angliam propter filiam p. 216.
Anjou sent for by her father. Matilda of
Reading abbey founded. f. 74. quod in multis rebus apparuit. Hoc anno fundata est
abbatia Radingis xiv. kal. Julii.³
mcxxxii. Anno vigesimo secundo regis Henrici. Rex fuit ad R. de
Natale apud Nordwic, et ad Pascha apud Norhamtun, et ad Monte,
Pentecosten ad Windeshores duobus diebus, et inde ivit col. 438.
apud Westmonasterium, et fuit ibi tota hebdomada
illa, et post ivit ad Cantuariam, et per totam Cent.
Et ibi expectabat filiam suam reginam Alemanniæ,
quæ mandaverat illi se velle venire in Angliam; sed
disturbata fuit, quod venire non potuit (sicut homines
aiebant) per consulem Flandriæ, qui prohibuit illi tran-
situm per terram suam. Eodem anno obiit Radulphus
archiepiscopus Cantuariæ. Et Johannes episcopus Batoniensis.
Et rex ivit Nordhumberland. Fundata est . . . . . vigilia
Apostolorum Petri et Pauli a Teobaldo comite Ble-
sensi.⁴
- mcxxxiii. Anno vigesimo tertio regis Henrici. Rex fuit ad
Natale apud Dunstapal, et inde ivit ad Berchamestede: et in
via illa cecidit Rannulfus cancellarius ejus de equo suo, et
monachus quidam equitavit super eum, unde ipse valde læsus
est, et non post multos dies obiit. Inde ivit rex ad Wude-

¹ Godfrey VII.² Sic. The *et* arising from the different construction of the sentence in the two authorities which are followed.³ In a different hand.⁴ In the margin in a different hand. The name of the monastery looks like Ciem. in the MS. Theobald founded the priory of S. Aigulph or Aiou.

R. de
Monte.

stoche ad locum insignem, ubi cohabitationem hominum et ferarum fecerat. Ibiq̄ obiit Robertus Bloet Lincolnienſis episcopus. Et post ad festum candelarum rex dedit archiepiscopatum Willelmo de Curbuil, qui fuit prior canonicorum apud Chiceſter, et a Willelmo Giffart episcopo Wintonienſi xiv. kal. Martii Cantuariæ consecratur episcopus:¹ et ad Pascha apud Wintoniam dedit episcopatum Lincolnia Alexandro, nepoti Rogeri episcopi Salesbiri, et episcopatum Batonia Godefrido cancellario reginae. Atque circa Pentecosten mare transiit. Et anno illo recessit ab eo comes de Medlent, et fecit ei werram. Rex autem cepit super eum quoddam castellum quod vocatur Pundaldemer.²

William de
Corbueil
archbishop
of Canter-
bury.

Revolt of
Robert de
Bellomont.

mcxxiv. Anno vigesimo quarto regis Henrici. Rex Henricus fuit toto illo anno in Normannia; et in Quadragesima Willelmus de Tancarvilla camerarius regis, congregatis multis militibus, insidiatus est comiti de Medlent, et cepit eum, et sororium ejus, et Hugonem filium³ Gervasii, et tradidit eos regi. Rex autem misit eos in carcerem. Obiit Calixtus Papa; successit Honorius. Et Tiulfus episcopus Wigornensis, et Ernulfus episcopus Rouecestriae obierunt.

His cap-
ture.

Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 221.
R. de
Monte.

mcxxv. Anno vigesimo quinto regis Henrici. Toto anno fuit in Normannia; et ibi dedit episcopatum Wigornia Simoni cancellario⁴ reginae, quem ipsa adduxerat secum a Luvaina; et Safrido Polokin abbati Glastoniae dedit episcopatum Ciceſtria. Et Willelmus archiepiscopus dedit episcopatum Rouecestriae Johanni nepoti Radulfi archiepiscopi. Eodem anno ad Pascha venit Johannes Cremensis cardinalis in Angliam, et ivit perendinando per episcopatus et abbatias istius terrae. Et [ad] nativitatem Sanctae Mariae tenuit concilium apud Westmonasterium; et postea ivit in Normanniam. Eodem anno iverunt Romam Willelmus archiepiscopus Cantuariensis, et Turstanus Eboracensis, et Alexander Lincolnienſis, et Johannes Glesgoensis, et abbas Sancti Albani,⁵ et abbas Scirburnensis.⁶ Obiit Henricus imperator, qui duxerat Matildem filiam regis Henrici Anglorum.

f. 74 b.

The legate
John of
Crema in
England.

Anglo-
Saxon
Chron.,
p. 221.

R. de
Monte,
col. 442.

Opera pretium est audire quam severus rex Anglorum Henricus fuit in pravos; monetarios enim fere omnes totius Angliae fecit ementulari, et manus dextras fabricantes nequitiam abscidi, quia monetam furtive corruperant. Iste est annus

Death of
the emperor
Henry V.

Punish-
ment of
coiners.

¹ In the margin in a different hand.

² Pont-Audemer.

³ *filius*] filii, MS.

⁴ *cancellario*] clerico, Hen. Hunt, and R. de Monte.

⁵ Geoffrey.

⁶ Thurstan.

- A.D. 1125. carissimus omnium, in quo vendebatur onus equi frumentarium vi. solidis.¹ R. de Monte, col. 442.
- The empress Matilda brought into England. MCXXVI. Anno vigesimo sexto regis Henrici. Rex fuit ad Natale, et ad Pascha, et ad Pentecosten in Normannia; et facta pace cum rege Francorum, venit in Angliam circa festum Sancti Michaelis. Adduxit siquidem secum filiam suam Matildem imperatricem, tanto viro, ut prædictum est, viduatam. Quam cum vellent in patria illa animo libenti retinere dominam, noluit. Obiit Robertus Cest[r]ensis episcopus. Obiit Calixtus Papa; successit Honorius.
- Marriage of the empress Matilda and Geofrey of Anjou. MCXXVII. Anno vigesimo septimo regis Henrici. Rex tenuit curiam suam [ad Natale] apud Windeshores, et inde venit Londoniam. Et in Quadragesima, et ad Pascha fuit rex apud Wudestoke, et ad Rogationes rex tenuit concilium suum apud Londoniam. Et Willelmus archiepiscopus Cantuariensis tenuit concilium apud Westmonasterium, et post Pentecosten misit rex filiam suam imperatricem in Normanniam, et cum ea Robertum Angli filium suum, et Brien filium Comitis.² Ibiq[ue] desponsata est filio consulis Gaufrido Andegavis. De qua idem Gaufridus tres filios genuit, Henricum, Gaufridum, Willelmum. In Augusto venit rex post filiam suam in Normanniam. Ricardus episcopus Londoniensis obierat; cujus episcopatum rex dedit magistro Gilleberto Universali, viro doctissimo, qui regebat scholas apud Novernis. Karolus comes Flandrensis occisus est in templo quodam ab hominibus suis apud Brige. Ludovicus autem rex Francorum dedit Flandriam Willelmo filio comitis Normanniæ, et etiam multa castella in Francia, quia ipse ceperat in uxorem sororem³ reginæ Franciæ; Willelmus factus consul destruxit omnes proditores Karoli⁴ consulis. Id. col. 442. Anglo-Saxon Chron., p. 223. R. de Monte, col. 443.
- Murder of Charles count of Flanders at Bruges. f. 75. Succession of William, son of Robert of Normandy. MCXXVIII. Anno vigesimo octavo regis Henrici. Rex sapientissimus Henricus, ad Natale, et ad Pascha, et ad Pentecosten moratus in Normannia, perroxit hostiliter in Franciam, quia rex Francorum tuebatur nepotem suum et hostem.⁵ Perendinans apud Esparlum⁶ octo diebus tam secure ac si in regno [suo] esset, compulit regem Ludovicum auxilia comiti Flandrensi⁵ non ferre. His igitur peractis reversus est Henricus rex in Normanniam. Advenit autem a partibus Alemanniæ quidam dux Theodericus, Flandriam calumnians, quosdam proceres Flandriæ secum habens, et hoc suasu regis Henrici. Willelmus autem comes Flandriæ aciebus ordinatis obviam ei
- Claim of Thierry on Flanders.

¹ *solidis*] solidos, MS.

² Son of Conan, count of Brittany.

³ Jane, daughter of Giselas, the queen's mother, and Regnier, count of Montferrat.

⁴ *Karoli*] Karolis, MS.

⁵ i. e. William, son of Robert of Normandy.

⁶ Epernon.

R. de
Monte,
col. 443.

venit. Pugnatum est igitur acriter. Willelmus quidem consul A.D. 1128. numerum suorum, cum pauci essent, solus supplebat probitate Victory and wound of William [at Alost]. inestimabili. Cruentatus igitur hostili sanguine hostium cuneos His death. ense fulmineo findebat. Juvenili[s] tunc brachii robore hostes sunt territi, et fugæ dediti. Victoriosus igitur consul, dum hostile castrum obsideret, Deo volente, parvo vulnere sauciatus in manu, proh dolor! deperiit. Nobilissimus autem juvenum ætate brevi famam promeruit æternam, unde

“ Unicus ille ruit, cujus non terga sagittam,

“ Cujus nosse pedes non potuere fugam.

“ Nil nisi fulmen erat, quoties res ipsa monebat,

“ Et si non fulmen, fulminis instar erat.”

Theodericus namque, auxilio regis Henrici Anglorum, Thierry, count of Flanders. consul Flandriæ factus est. Anno isto venit in Angliam

Hugo de Pagens, magister militum Templi Jerusalem, cum duobus militibus et duobus clericis, et ivit per totam terram istam, et usque in Scotiam, summonendo viam Jerusalem, et multi ceperunt cruces, qui eodem anno Fulk of Anjou goes to Jerusalem. et sequenti Hierosolimam petierunt. Inter quos Fulco comes Andegavensis rex futurus perrexit.

Hoc anno fundata est abbatia de Waverleia a The abbey of Waverley founded. domino Willelmo Giffard episcopo Wintoniensi viii. kal. Decembris. Et ipse episcopus Willelmus eodem anno obiit, et Henricus Blesensis successit, frater regis Stephani, qui fuit abbas apud Glastoniam. Et Johannes, f. 75 b. primus abbas Waverleise, qui venit cum conventu, hoc anno mortuus est apud Midehirst, rediens a capitulo.¹ Successit Gillebertus abbas ii. Obiit Ranulfus Dunelmensis episcopus.

mcxxx. Anno vigesimo nono regis Henrici. Rex Anglorum Return of Henry I. in triumph. Henricus in omni pæne bono fortunatus, pacificatis omnibus, qui in Francia, in Flandria, in Normannia, Britannia, Cenomannia, Andegavi, erant, cum gaudio post Pascha rediit in Angliam. Tenuit magnum concilium in kal. Augusti apud Council of London. Londoniam de uxoribus sacerdotum prohibendis. Intererant siquidem concilio illi Willelmus Cantuariensis archiepiscopus, et Turstanus Eboracensis, et omnes episcopi Angliæ, præter quatuor, qui præterito anno obierant, videlicet Wentanus,²

¹ This is in the margin in a later hand.

² Over this is written *Willelmus Giffard*.

- A.D. 1129. Dunelmensis, Cestrensis, Herefordensis. Fundata est Rievaulx abbey founded. R. de Monte, col. 444.
 Illis quos Hugo de Pagens, magister militum Templi, de quo supra dictum est, secum adduxerat ad Jerusalem, male contigit; Deum siquidem offenderant Sanctæ Telluris incolæ variis sceleribus. In vigilia Sancti Nicholai a paucis paganorum multi Christianorum devicti sunt, cum antea soleret e contrario contingere. . . . Ludovicus rex Francorum eodem anno fecit sullimari filium suum Philippum in regem.
- Defeat of the Christians in Palestine.
 Geoffrey de Clinton falsely accused of treason.
 MCCCXXX. Anno trigesimo regis Henrici, fuit rex ad Natale apud Wirecestriam,¹ et ad Pascha apud Wodestoke. Ubi fuit accusatus Gaufridus de Clinton, et infamatus de proditione regis, falso. Ad rogationes fuit apud Cantuariam ad dedicationem² novæ ecclesiæ. Ad Pentecosten fuit apud Arundel. Mense Septembri transiit in Normanniam, et ad Nativitatem Sanctæ Mariæ fuit Becci; et adduxit secum Hugonem noviter electum Rotomagensem archiepiscopum, qui fuit abbas Radingis. Qui etiam sacratus est in festo exaltationis Sanctæ Crucis, die Dominica, archiepiscopus Rotomagensis; quem consecravit Ricardus episcopus Baiocensis cum episcopis suis in ecclesia Sancti Audoeni.
- Pope Innocent II. Obit Honorius Papa. Cui successit Innocentius, et pecunia de presbyteris data est.
- Parliament at Northampton.
 f. 76.
 Schism in the papacy.
 Death of bishop Hervey of Ely.
- MCCCXXXI. Anno trigesimo primo regis Henrici. Rex in æstate venit in Angliam, secum adducens filiam suam. Fuit igitur in Nativitate Sanctæ Mariæ magnum placitum apud Northampton; in quo, congregatis omnibus principibus Angliæ, deliberatum est quod filia sua redderetur viro suo, scilicet consuli Andegavensi,³ eam requirenti. Misit etiam mille marcas argenti Papæ Innocentio, cui favebat. Receperat enim eum apud Carnotum, Anacleto subici recusans. Hos enim utrosque Romani elegerant. Expulsus vero ab urbe Innocentius, vi Anacleti, qui Petrus Leonis vocabatur, auxilio regis Henrici receptus est per totas Gallias. Missa autem post hoc filia regis viro suo; recepta est fastu tanta viragine digno. Obit Reginaldus abbas Ramesiensis, novæ auctor ecclesiæ. Obit Herveus primus episcopus Eliensis. Hic venit conventus quartus ad jussum . . . in die Parasceues xv. kal. Maii.⁴

¹ Wirecestriam] Winchestre, R. de M. (Harl. 651.)

² dedicationem] edificationem, Harl. 651.

³ Andegavensi] Andegavensis, MS.

⁴ This is in the margin in a later hand; and some words have been cut away in the binding.

R. de
Monte,
col. 446.

MCXXXII. Anno trigesimo secundo regis Henrici. Rex fuit A.D. 1132. ad Natale apud Dunestapal, et ad Pascha apud Wudestoke. Post Pascha fuit magnum placitum apud Londoniam, ubi de pluribus, et maxime de discordia episcopi Sancti Davidis et episcopi de Landaf, de finibus parochiarum suarum tractatum est. Obiit Baldwinus rex Jerosolimitanus, et successit Fulco comes Andegavis, qui duxerat filiam¹ prædicti Baldewini, ex qua genuit duos filios, Baldwinum et Amanricum. Abbatia de Fontibus fundata est.

Quarrel
between
bishops
Bernard
and Urban.
Fountains
abbey
founded.

MCXXXIII. Anno trigesimo tertio regis Henrici. Rex fuit ad Natale apud Windeshores infirmus. Ad caput jejunii fuit conventus episcoporum apud Londoniam, super episcopos Sancti Davidis et Clamorgensis,² et pro discordia archiepiscopi et Lincolnensis⁴ episcopi. Ad Pascha fuit rex apud Oxenefort in nova aula. Ad Rogationes fuit iterum conventus apud Wintoniam, super robis prædictis. Ad Pentecosten dedit rex episcopatum Eliensem Nigello, et episcopatum Dunelmensem Gaufrido cancellario; Herefordensem episcopatum vero Roberto de Bectona Flandrensi, viro religioso; Cestrensem vero Rogero archidiacono Lincolnensi,⁵ nepoti Gaufridi de Clintun. Decessor ejus fuerat Robertus cognomento Peccum; prædecessor Robertus Normannus de Limisia. Hic sæcularibus intentus magis quam divinis, a rege Henrico Coventrense⁶ cœnobium obtinuit, ibique capitalem cathedram Merciorum constituit. Habet itaque ille episcopatus usque hodie tres sedes, Lichesfeldensem, Cestrensem, Coventrensem. . . . Fecit rex Henricus novum episcopatum apud Karduil, in the finibus Angliæ et Scotiæ; et posuit ibi episcopum Adulfum, priorem canonicorum regularium Sancti Oswaldi, cui solitus erat confiteri peccata sua. Hic autem canonicos regulares posuit in ecclesia sedis suæ. Passus est sol eclipsim quarto nonas Augusti. Eodem die rex Henricus ivit in Normanniam, sed non rediturus; multis hoc, propter signum quod acciderat, mussitantibus. . . . Natus est Henricus, primogenitus Gaufridi filius comitis Andegavis et Matildis imperatricis. Geroldonia fundata est a Roberto comite Legrecestriæ v. kal. Novembris.

Episcopal
quarrels,
and ap-
pointments.
The
bishoprick
of Carlisle
established.
f. 76 b.

Birth of
Henry II.
Garendon
abbey
founded.

MCXXXIV. Anno trigesimo quarto regis Henrici. Rex moratus est in Normannia, pro gaudio nepotum suorum Henrici et Gaufridi. Hoc anno natus est iste Gaufridus filius comitis Andegavis et imperatricis. Obiit Robertus Curta Hoso dux

¹ Melisende.

² i.e. Urban of Llandaff.

³ William of Corbeuil.

⁴ Alexander.

⁵ i.e. of Buckingham.

⁶ Coventrense] Coventrensem, MS.

A.D. 1134. Normannorum, filius Willelmi regis, qui Angliam sibi sub- R. de
 didit, primogenitus; et sepultus est Glocestriæ. Obiit Gille- Monte,
 Robert of bertus Universalis episcopus Londoniensis, et Landavensis in Hen. col. 448.
 Normandy. via Romæ, pro causa tam diu agitata. Willelmus archiepi- Hunt,
 scopus Cantuariensis, et Alexander episcopus Lincolnæ trans- f. 220.
 fretaverunt in Normanniam ad regem, pro discordia quæ
 inter eos erat.

Death of Henry I. mcccxxv. Hic annus est ultimus regis Henrici senioris.
 Rex Henricus toto anno moratus est in Normannia, et sæpe R. de
 proposuerat venire in Angliam; sed detinuit eum filia sua Monte,
 per seditiones,¹ quæ oriebantur inter eam et dominum suum. col. 449.
 Qui[bus] seditionibus² rex in iram excitatus est, quæ a non-
 nullis causa . . . necis ejus dictæ sunt. Interea mortuus est
 rex magnus Henricus in Normannia, cum regnasset triginta
 et quinque annis, et quatuor mensibus, prima die Decembris.

“ Quod modicum præsent, quod opes magnum nihil extent,

“ Rex probat Henricus; rex vivens pacis amicus

“ Extiterat; siquidem præ cunctis ditior idem,

“ Occidit genti quos prætulit ordo regendi.

“ Quippe pater populi, rex, et tutela pusilli,

“ Dum prius ipse ruit, furit impius, opprimit, urit.

“ Anglia lugeat hinc, Normannica gens fleat illinc;

“ Occidis, Henrico, tunc pax, nunc luctus utrique.

“ Quo dum dura febris prima sub nocte Decembris

“ Mundum nudavit, multa mala multiplicavit.

“ Sensu, divitiis, aditu, feritate decenti,

“ Mire, plus dictu, vim perpressis, scelerosis,

“ Excellens, locuples, haud difficilis, reverendus,

“ Hic jacet Henricus rex, quondam pax, decus orbis.”

f. 77.

Monas-
 teries
 founded by
 him.
 Stephen
 seizes the
 crown.

Fundavit in Anglia monasterium Radingis, ubi pausat
 ipse, et monasterium canonicorum regularium apud Cirecestre,
 monasterium de Prato³ apud Rotomagum, monasterium de
 Mortuo-mari⁴; fecit etiam alia multa pietatis opera. . . .

Siquidem Stephanus comes Bononiæ, audita morte avunculi
 sui, transfretavit citissime in Angliam; vir magnæ strenuitatis
 et audaciæ; et quamvis promisisset sacramentum fidelitatis
 Anglici regni filiæ regis Henrici, fretus tamen vigore et
 impudentia, regni diadema audacia sua invasit. Willelmus
 archiepiscopus Cantuariæ, qui primus sacramentum filiæ regis

¹ per seditiones] variis discordiis,
 R. de Monte, from Hen. Hunt.

² seditionibus] stimulationibus, R.
 de Monte.

³ S. Marie de Pré, at Rouen.

⁴ S. Marie de Mortemer, at
 Rouen.

R. de Monte, col. 450. fecerat, eum in regem benedixit in die Sancti Thomæ A.D. 1135. Apostoli, et post annum non vixit. Rogerius Magnus, episcopus Salesbiriensis, qui secundus hoc fecerat, et omnibus aliis prædicaverat, diadema ei et vires auxilii sui tribuit. Unde postea, justo Dei iudicio, ab eodem, quem creavit in regem, captus et excruciatu, miserandum sortitus est exterminium. Sed quid morer? Omnes qui sacramentum iniverant, tam præsules quam consules, ad quid inde venerint perspicuum est.

Abridged. MCXXXVI. Anno primo regis Stephani. Rex Stephanus tenuit curiam suam ad Natale apud Westmonasterium, et infra xii. dies Natalis Domini sepelivit regem Henricum avunculum suum apud Radinges, quod a fundamentis idem rex ædificaverat, et ornamentis et possessionibus ditaverat. Burial of Henry I. at Reading.

Id. col. 451. Rex Stephanus duxit exercitum magnum in Scotiam, et rex David pacificatus est cum eo. Homagium tamen non fecit ei, quia primus laicorum sacramentum fecerat imperatrici; sed Henricus filius ejus homagium fecerat regi Stephano. Ad Pascha tenuit curiam suam apud Westmonasterium splendide cum summo honore. Deinde ad Rogationes divulgatum est per Angliam regem fuisse mortuum. Quod audiens Hugo Report of his death.

Hen. Hunt., f. 222. Compare Hen. Hunt., ibid. Bigot intravit in castellum Norwicensem, et cum armis et equitibus bene munivit. Quapropter rex illuc ivit, et redditum est illi castellum, et ad Pentecosten moratus est in provincia illa. Inde perrexit et obsedit Excestriam; audierat enim Baldwinum de Rivers insurrexisse adversus illum, et cepisse castellum de Excestria; et ibi moratus est, quoadusque redditum sibi fuit castellum. Inde profectus est ad insulam de Wicht, quam similiter tenuit adversus eum prædictus Baldwinus, et eam sibi subjugavit, et Baldwinum de Anglia exulavit. Ad festum Sancti Michaelis venit ad Bramtun,¹ et ibi tenuit placitum de forestis, quas ² ipse novus rex primitus concesserat baronibus suis. In vigilia Epiphaniæ factus est ventus maximus. Obiit Willelmus archiepiscopus Cantuariensis, et cessavit archiepiscopatus per aliquantum tempus. He takes Norwich and Exeter castles and the Isle of Wight. f. 77 b.

R. de Monte, col. 451. Epiphaniæ factus est ventus maximus. Obiit Willelmus archiepiscopus Cantuariensis, et cessavit archiepiscopatus per aliquantum tempus. Death of archbishop William de Corbueil.

Forda fundata est quinto nonas Maii. Ford and Meaux abbeys founded.
Fundata est Me[lsa] feria secunda Paschæ.³

¹ Brampton, in Huntingdonshire.
² *quas*] quos, MS.

³ In the margin in a later hand.
The MS. is cut by the binder.

- A.D. 1137. **MCXXXVII.** Anno secundo regis Stephani. Rex tenuit curiam Hen. suam apud Dunestapal, et postea in Quadragesima transfre- Hunt, f. 222. [the language altered.]
 Stephen makes peace with Louis VI. and Geofrey of Anjou. **tavit**, et cum eo Alexander episcopus Lincolnis, et multi barones de Anglia, et venit in Normanniam, et ibi reconciliatus est regi Franciæ; per hoc quod filius suus effectus est homo regis Franciæ. Facta concordia inter eum et regem Franciæ, subsequenter reconciliatus est consuli Andegavensi,¹ qui habebat in uxorem filiam regis Henrici, quæ fuit imperatrix Alemanniæ, acceptis inter eos induciis propter pecuniam. Inde obsedit **Gransilvam**: locutus est etiam apud Ebroicas cum fratre suo comite Theobaldo, et pepigit ei duo milia marcas argenti annuatim; quia comes Theobaldus indigne ferebat quod idem Stephanus, qui junior erat, acceperat coronam Angliæ, quæ sibi ut dicebat debebatur. His ita gestis rex rediit in Angliam.
- Interview at Evreux with Theobald of Blois. **Hoc anno obiit Ludowicus senior rex Francorum, et successit filius ejus Ludowicus, qui accepit filiam ducis Aquitanorum Alienor nomine, ex qua genuit filias duas. Isto anno fuit siccitas magna.** R. de Monte. col. 452.
- Death of Louis VI. **MCXXXVIII.** Anno tertio regis Stephani rex obsedit **Bedford** tempore Natalis Domini, donec reddita est ei. Interea **Scotorum rex David, quia sacramentum fecerat filiæ regis Henrici, quasi sub velamento sanctitatis, per suos nefandam fecit werram, occidendo mulieres et pueros, et presbyteros supra altaria detruncabat, et alia multa mala. Quæcumque Scoti attingebant, omnia erant plena horroris; aderat clamor mulierum, ejulatus senum, morientium gemitus, viventium desperatio. Rex igitur Stephanus insurgens combussit et destruxit australes partes regni regis David, ipso quidem non audente ei congregari. Post Pascha vero . . . Talebot tenuit contra regem castellum Herefordiæ in Walas; proinde rex obsedit castellum donec redditum est ei. At vero Robertus consul, filius regis Henrici, werram promovit in regem ad festum Sancti Johannis, in castello suo apud Bristou, et apud Slede. Consortes quidem non affuerunt. Walchelinus tenuit Doveram contra regem, et Willelmus Luvel tenuit castellum de Carri,² Gervasius Painel tenuit castellum de Ludelave. Willelmus de Moiuu castellum de Dunestore, Robertus Lincolnis castellum de Warham, Eustachius filius Johannis Meltun, Willelmus filius Alani Slopesbiri, quod rex cepit armis, captorumque nonnullos suspendit. Walchelinus**
- Capture of Bedford. **MCXXXVIII.** Anno tertio regis Stephani rex obsedit Bedford tempore Natalis Domini, donec reddita est ei. Interea Scotorum rex David, quia sacramentum fecerat filiæ regis Henrici, quasi sub velamento sanctitatis, per suos nefandam fecit werram, occidendo mulieres et pueros, et presbyteros supra altaria detruncabat, et alia multa mala. Quæcumque Scoti attingebant, omnia erant plena horroris; aderat clamor mulierum, ejulatus senum, morientium gemitus, viventium desperatio. Rex igitur Stephanus insurgens combussit et destruxit australes partes regni regis David, ipso quidem non audente ei congregari. Post Pascha vero . . . Talebot tenuit contra regem castellum Herefordiæ in Walas; proinde rex obsedit castellum donec redditum est ei. At vero Robertus consul, filius regis Henrici, werram promovit in regem ad festum Sancti Johannis, in castello suo apud Bristou, et apud Slede. Consortes quidem non affuerunt. Walchelinus tenuit Doveram contra regem, et Willelmus Luvel tenuit castellum de Carri,² Gervasius Painel tenuit castellum de Ludelave. Willelmus de Moiuu castellum de Dunestore, Robertus Lincolnis castellum de Warham, Eustachius filius Johannis Meltun, Willelmus filius Alani Slopesbiri, quod rex cepit armis, captorumque nonnullos suspendit. Walchelinus
- Raid of David I. of Scotland. **f. 78.** Geoffrey Talbot holds Hereford castle, which is taken by Stephen. Castles held by the barons.

¹ Andegavensi] Andegavensis, MS.

² Castle Cary, in Somersetshire.

R. de Monte, col. 454.

Manniot¹ de Dovere hoc audiens, reddidit castellum reginæ A.D. 1138. se obsidenti. Occupato rege circa partes australes Angliæ, David rex Scotorum innumerabilem exercitum promovit in Angliam. Contra quem proceres borealis Angliæ, ammonitione et jussu Turstani archiepiscopi Eboracensis, restiterunt viriliter, fixo Standart, id est, regio insigni, apud Avertune.² Ibi xii. milia Scotorum fama refert occisa, extra eos qui in segetibus et silvis inventi sunt perempti. Cæteri vero nimio³ sanguine fuso feliciter triumphaverunt. Hujus pugnæ dux fuit Willelmus consul de Albemarc, et Willelmus Peverel de Notingham, et Walterus Aspec, et Gillbertus de Laci, cujus frater ibi solus ex omnibus equitibus occisus est. Cujus eventus belli cum regi Stephano nunciatus esset, ipse et omnes qui aderant summas gratias Deo exsolverunt. Hoc bellum Augusti mense factum est. . . . Theobaldus factus est archiepiscopus Cantuariensis. Hoc anno abbatia de Thama fundata est xi. kal. Augusti.

Battle of the Standard.

Thame abbey founded.

MCXXXIX. Rex Stephanus quarto anno regni sui vexatus est per werram de Bristoue. Cepit autem in Quadragesima castellum de Walendene quasi per proditionem. Post quod concordatus est cum rege Davide Scotorum, et in æstate obsedit Ludlove, ubi filius regis Scotorum Henricus unco ferro avulsus est ab equo et pæne captus. Postea vero, castello regi concordato, fuit magnum placitum apud Oxeneford; ubi rex proditione Rogerum episcopum Salesbiriensem cepit, et Alexandrum episcopum Lincolnæ; distrinxit eos fame ut redderent ei castella sua, et invasit eos. In Augusto sedit magnum concilium apud Wintoniam, ubi Henricus episcopus Wintoniensis factus est legatus Romanus totius Angliæ: et archiepiscopus Cantuariæ et ipse legatus supplicaverunt regi, et ceciderunt ad pedes ejus, ut redderet episcopis prædictis saltem castella sua. Rex autem consilio pravorum non adquevit eis. Postea venit imperatrix in Angliam. Quam cum rex obsedisset apud Arundel, dimisit eam ire apud Bristoue ad fratrem suum consulem Glocestræ consilio pravorum. Obiit Rogerus episcopus Salesbiriensis.

Stephen takes Walden castle. Peace with David I.

Parliament at Oxford. f. 78 b.

Henry de Blois made legate.

Matilda comes to England.

Comp. Hen. Hunt., f. 223.

R. de Monte, col. 455.

¹ Manniot] Maminot, R. de Monte, Harl. 651.

² Northallerton.

³ nimio] minimo, R. de Monte.

A.D. 1139. *Kingeswoda fundata est, et Kirgestede, et Parcum.*¹

Nigel,
bishop of
Ely, de-
prived.

MCXL. Anno quinto regis Stephani. Rex fugavit episcopum Nigellum Eliensem de episcopatu suo, qui erat nepos Rogerii episcopi jam defuncti Salesbiri, a quo incentivum in progeniem ejus traxerat. Ubi autem ad Natale, vel ad Pascha fuit, dicere non attinet. Jam quippe curiæ solemnes, et ornatus regii schematis, ab antiqua serie descendens, prorsus evanuerant, ingens thesauri copia deperierat, pax in terra nulla, cædibus, incendiis omnia exterminabantur, clamor et luctus et horror ubique. In media Quadragesima sedit concilium apud Londoniam, ubi rex dedit episcopatum Salesbiri Philippo cancellario suo. Sed episcopus Henricus Wintoniensis, qui erat legatus, non assensit. Ideoque cum Romam Philippus petisset nihil profecit. Ad Pentecosten ivit rex cum exercitu suo super Hugonem Bigod in Sudfole, et cepit castellum de Buneie. Item in Augusto perrexit super eum, et concordati

R. de
Monte,
col. 455.

Death of
archbishop
Thurstan.

sunt, sed non diu duravit. Obiit Turstanus archiepiscopus Eboracensis, et successit Willelmus thesaurarius ejusdem ecclesiæ.

R. de
Monte,
col. 456.

MCXLI. Anno sexto regis Stephani, rex ivit ad Lincolniam, et obsedit castellum quod Rannulfus comes Cestriæ ceperat ab eo fraudulenter. Cum autem obsedisset illud a Nativitate usque ad Purificationem Sanctæ Mariæ, rex missam in tanta solemnitate audierat; cum autem de more cereum rege dignum Deo offerens, manibus Alexandri episcopi imponeret, confractum est; hoc fuit regi signum contritionis. Cecidit etiam super altare pixis, cui corpus Domini inerat, abrupto vinculo, præsentem

Hen.
Hunt.,
f. 223 b.

f. 79.

Defeat and
capture of
Stephen.

episcopo. Hoc etiam fuit regi signum ruinæ. In ipsa die Purificationis venit Rannulfus comes Cestriæ, et Robertus comes Glocestriæ, et omnis familia imperatricis, et pugnaverunt contra regem lege belli, et vicerunt eum et ceperunt, et ad Bristoue ductum in carcerem miserunt. Imperatrix autem suscepta est apud Wintoniam ab ipso, qui erat frater regis Stephani et legatus, et corona regni est ei tradita. Postea suscepta est a Londoniensibus, et ab omni Anglia, exceptis Centensibus. Ibi enim morabatur regina, et quidam amici regis Stephani. Qui ita postea locuti sunt cum Londonien-

¹ Louth Park, in Lincolnshire.

sibus, consilio episcopi Wintoniensis, quod eam expulerint ab urbe. Intime igitur dolens viribus coactis die kalendarum Augusti obsedit castellum episcopi Wintoniensis in ipsa Wintonia, ipsa et Robertus consul frater ejus et omnes fautores ejus. Contra episcopus congregavit exercitum magnum, et omnes fere consules et barones Angliæ conversi sunt ad eum, ut regem a captione eriperent. Cumque sæpissime militibus abstractis dimicarent, oppressa tandem multitudine fugit imperatrix. Et captus est Robertus consul Glocestriæ frater ejus. Pro quo tandem redditus est rex liber, et a suis qui eum strenuissime liberaverant cum gaudio est susceptus. In Adventu Domini sedit concilium apud Londoniam coram legato Wintoniensi episcopo. Ubi rex fecit clamorem suum episcopis, de suis qui eum proditione ceperant. Quibus jussu Papæ Innocentii Christianitas prohibita est.

Capture of Robert of Gloucester, who is exchanged for Stephen.

R. de Monte, col. 458.

MCXLII. Anno septimo regis Stephani. Rex obsedit imperatricem apud Oxeneforte, post festum Sancti Michaelis usque ad Adventum. In eo quippe termino haud procul a Nativitate recessit inde imperatrix nocte per Tamesiam glaciata, circumamicta vestibibus albis reverberatione nivis et similitudine fallentibus oculos obsidentium. Abiit autem Walingefort, et sic Oxeneford regi reddita est.

Escape of the empress from Oxford.

MCXLIII. Anno octavo regis Stephani. Rex fuit ad concilium apud Londoniam in Quadragesima, ubi legatus statuit rigidissimos canones contra eos qui clericos capiebant, et res ecclesiasticas et cœmiteria fregebant.

Postea in æstate firmabat rex Wiltunam, venitque Robertus consul Glocestriæ super eum, et fugatus est

Defeat of Stephen at Wilton.

Id. col. 458. rex, et pæne captus. Et captus est ibi Willelmus Martel, qui pro captione sua reddit castellum de Sireburne prædicto consuli Roberto. In nocte Sancti Martini sedit concilium apud Londoniam, ubi legatus summonuit episcopos Eliensem¹ et Cestrensem² Romam ire. Inde et ipse Romam ivit, mortuo jam Papa Innocentio. Cui

Death of Innocent II.

¹ Nigel.

| ² Roger de Clinton.

A.D. 1143. successit Celestinus; sedit autem quinque menses et dies R. de
Celestine quinque. Rex Stephanus eodem anno Gaufridum de Mandeville. col. 459.
II. villa in curia sua cepit apud Sanctum Albanum. Igitur ut rex

Geoffrey liberaret eum, reddidit illi turrin Londoniæ, et castellum de
de Mandeville taken. Waledene,¹ et illud de Plaseiz.² Qui carens possessionibus, in-
vasit abbatiam Rameseie, et monachis expulsis raptores immisit.

Boxley Abbatia de Boxleia fundata est a Willelmo de Ypres.³
abbey founded.

MCXLIV. Anno nono regis Stephani. Rex Lincolniam obsedit, ubi cum munitionem contra castellum, quod vi obtinebat, consul Cestrensis⁴ construeret, operarii sui ab hostibus prefocati sunt fere octoginta. . . . Gaufridus de Mandevilla consul regem validissime vexavit, et in omnibus valde gloriosus effulsit. Mense autem Augusti miraculum, justitia sua dignum, Dei splendor exhibuit. Duos namque, qui, monachis avulsis, ecclesias Dei converterant in castella, similiter peccantes simili poena multavit. Robertus Marmion, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Covintre perversus exegerat. Porro Gaufridus in ecclesia Remesiensi, ut diximus, scelus idem patraverat. Insurgens igitur Robertus Marmion in hostes, inter suorum cuneos coram ipso monasterio de equo suo cecidit in publica strata. Sutor quidam qui prope stabat hoc videns cito cucurrit, et cultellum suum in ventrem ejus valide fixit, et solus mortuus est, et excommunicatus morte depascitur æterna. Corpus ejus delatum est ad Pollesurtha,⁵ et ibi extra cœmeterium in pomario sanctimonialium longo tempore permansit. Similiter Gaufridus consul inter acies suorum confertas a quodam pedite vilissimo solus sagitta percussus est, et ipse vulnus ridens, post dies tamen⁶ ex ipso vulnere excommunicatus occubuit. Ecce Dei laudabilis omnibus sanctis prædicanda ejusdem sceleris eadem vindicta. Dum autem ecclesia illa pro castello teneretur, ebullivit sanguis a parietibus ecclesiæ et claustrum, indignationem divinam manifestans, sceleratorum vero exterminationem denuntians.

Deaths of Robert Marmion and Geoffrey de Mandeville.

f. 80.

Pope Lucius II.

Puer Willelmus crucifixus est a Judæis apud Norvicz. Fames magna. Obiit Celestinus Papa; successit Lucius, qui sedit anno uno.

MCXLV. Anno decimo regis Stephani. Rex prius in agendis circa discursus Hugonis Bigot occupatus fuit; sed in æstate

¹ Walden.

² Pleshy, in Essex.

³ In a later hand.

⁴ Ranulf.

⁵ Polesworth, in Warwickshire.

⁶ Sic, no number being mentioned: and so also the texts of R. de Monte and Hen. Hunt.

R. de
Monte,
col. 461.

Robertus consul, et omnis inimicorum regalium cœtus cas- A.D. 1145.
tellum construxerant apud Ferendunam; sed rex non segniter Robert of
viribus coactis advolat, et Londoniensium terribilem et innu- Gloucester
merosum adduxit exercitum. Assilientes igitur totis viribus builds a
castrum, dum Robertus consul et fautores sui copias majores fort at
non procul ab exercitu regis expectarent, gloriosissima probi- Faring-
tate, non sine magna sanguinis effusione, ceperunt. Episcopus don, which
Lincolniensis Alexander iterum Romam pergit. Qui cum Papæ is taken by
gratia sequenti anno rediens, a suis cum gaudio susceptus est. Stephen.
. . . Obiit Papa Lucius, cui successit Bernardus, abbas monas- Pope Eu-
terii Sancti Anastasii, quod est extra muros Romæ, ubi Inno- genius III.
centius Papa, qui quartus ante istum fuerat, abbatiam noviter
fecerat de ordine monachorum Cisterciensium, et Sanctus
Bernardus abbas de Claravalle, quando illuc misit conventum,
hunc præfecerat; maxime quia Papa Romanus aliquando ante-
quam ad monachatum iste veniret, ad sacrum ordinem illum
promoverat. Erat enim transmontanus, utpote civis Pisisensis.
Fuit autem ordinatus prima hebdomada mensis Martii, et
vocatus est Eugenius, Papa clxxi.

Voburna fundata est hoc anno. Robertus Pullus Woburn
factus est Romæ cancellarius. abbey
founded.

MCXLVI. Anno undecimo regis Stephani. Rex magnum con- Ranulf,
gregans exercitum, castellum construxit inexpugnabile, contra earl of
Warenfort¹ situm. Ubi Ranulfus comes Cestrensis, jam regi Chester,
concordia conjunctus,² magnis interfuit copiis. Dehinc vero imprisoned
consul ipse ad regis curiam cum pacifice venisset apud by Stephen.
Northampton, rex nihil tale metuentem cepit, et in carcerem
trusit, donec redderet ei clarissimum Lincolnæ castellum, quod f. 80 b.
ab eo dolose ceperat, et cætera quæcunque fuerant ditionis
suæ castella. . . . Visis miraculis quæ fiebant in locis religio-
sis, et afflictione cum humilitate multimoda carris³ venientibus,
audita et conquestione Christianorum de sanctis locis venien-
tium, super eruptione paganorum, prædicatione etiam Sancti The Cru-
Bernardi abbatis Clarevallensis, viri non contemnendæ auctori- sade
tatis, cui Papa Eugenius injunxerat hoc officium; commoti preached
Ludovicus rex Francorum, Conradus imperator Alemannorum, by S.
Bernard,
Fredericus etiam nepos ejus dux Suevorum, Galarannus comes joined by
Mellent, tertius Willelmus de Warenna comes frater ejus, Louis VII.,
Conrad
Fredericus etiam comes Flandrensis, et alii multi magnæ auctori- III., Fre-
tatis et dignitatis viri, Franci, Normanni, Anglici, et de aliis derick,
regionibus innumerabiles, non solum milites, sed etiam epi- duke of

¹ Wallingford.

² MS. incorrectly inserts *est*.

³ *carris*] cartis, MS.

- A.D. 1146. scopi, clerici, monachi, crucem in humeris assumentes, ad iter R. de
 Suabia, and Jerosolimitanum se pręparaverunt. Rex autem Francorum, et Monte,
 others. Robertus frater ejus,¹ et Galerant comes Melent, et alii multi, col. 463.
 Dominica in ramis palmarum crucem assumpserunt. . . . Rex
 Rogerus Sicilię Tripolitanam urbem et provinciam in Affrica
 super paganos cepit. Obiit Robertus Pullus.
- Death of Rogerus Sicilię Tripolitanam urbem et provinciam in Affrica
 Robert le super paganos cepit. Obiit Robertus Pullus.
 Poule.
- Stephen MCXLVII. Anno duodecimo regis Stephani. Rex Stephanus
 enters ad Natale Domini in urbe Lincolnensi diademate regaliter in-
 Lincoln. signatus est, quo regum nullus introire, prohibentibus quibusdam
 superstitionis, ausus fuerat. Unde comparet quantę
 audacię, et animi pericula non formidantis fuerit. Henricus,
 filius comitis Andegavis G[aufridi] et imperatricis, in Nor-
 manniam veniens. susceptus est a conventu Becci solemnī pro-
 cessione, die Ascensionis Domini. . . . Ludowicus rex Fran-
 corum et regina Alienor et socii sui, quos supra memoravimus,
 pręsente Papę Eugenio in expeditionem Jerosolimitanam ituri
 a Parisiis recesserunt. Quas tribulationes et miserias in ipso
 itinere, dum per terram imperatoris Constantinopolis transi-
 rent, a fame, pestilentia, incursione paganorum perpassi sunt,
 non est nostri studii enarrare. Quia enim de rapina peuperum
 et ecclesiarum spoliatione illud iter ex majori parte inceptum
 est, nec in eos qui se inhoneste habuerant vindicatum est, fere
 nihil prosperum, nihil memoria dignum in illa peregrinatione
 actitatum est. Obiit Alexander episcopus Lincolnię, et
 Robertus comes Glocestrię. In concilio Remis cele-
 brato, mediante gratia Sancti Spiritus, in pręsentia
 domini Papę Eugenii, ordo Saviniensis vinculo cari-
 tatis conjungitur ordini Cisterciensi. Hoc anno Brueria
 fundata est. Hilarius factus est episcopus Cicestrię.
- May 29. f. 81.
- Sufferings of the Crusaders. Death of Robert of Gloucester.
- Bruerne abbey founded. Progress of the Crusade.
- Almeria taken by Alphonso VIII. Capture of Lisbon by the Crusaders under Al-
- MCXLVIII. Anno decimo tertio regis Stephani pervenerunt
 Christiani quocunque labore ad sancta loca in Jerusalem, et
 circa Augustum mensem Damascum obsidentes, et dolo Jero-
 solimitanorum parum proficientes, repedare studuerunt. Melius
 acciderat anno pręterito Christianis principibus in Hispania;
 nam imperator Hispaniarum, cujus imperii caput est civitas
 Toletum, adjutus a Pisanis et Genuensibus, Almariam
 nobilissimam urbem super paganos cepit. Rex Gallitię,
 fretus auxilio Normannorum et Anglicorum et aliorum mul-
 torum, qui navali exercitu Jerusalem petebant, Lissebonam
 urbem Agarenis abstulit, sicut aliam civitatem, Samtarem
 scilicet, anno pręterito super eosdem ceperat. Comes etiam

¹ Count of Dreux.

R. de
Monte,
col. 464.

Barcuonensis¹ Tortosam urbem eodem anno cepit. Eodem A.D. 1148. anno mortuo Ascelmo Rofensi episcopo, Theobaldus Cantuariensis archiepiscopus fratrem suum Walterium, archidiaconum Cantuariæ, eidem ecclesiæ subrogavit. Mortuo etiam Rogero Cestrenci episcopo in itinere Jerusalem, successit illi Walterus prior ecclesiæ Christi Cantuariæ.

phonso I,
king of
Portugal.

Henricus etiam Murdach, monachus ordinis Cisterciensis, fit archiepiscopus Eboracensis.

Eugenius Papa in Quadragesima concilium congregavit Remis, Council at ad quod venit latenter, et contra prohibitionem regis Stephani Rheims. Theobaldus archiepiscopus Cantuariæ, unde et favorabiliter a Papa susceptus est. Mortuo Roberto episcopo Herfordensi, successit Gilbertus abbas Glocestriæ. Willelmus etiam de Sancta Barbara decanus Eboracensis anno præterito factus est episcopus Dunelmensis. Hoc anno obiit Sanctus Malachias² episcopus de Hibernia, apud Claramvallem.

MCXLIX. Anno decimo quarto regis Stephani, imperator Alemannorum reversus est cum exercitu suo fame et ingenti gladio pæne consumpto. Et rex Francorum Ludowicus rebus non prospere gestis patriam regreditur.

f. 81 b.
Return of
Conrad III.
and Louis
VII.

Id. col. 466. Eodem anno turbo factus est horribilis, subvertens domos, nemora³ et virgulta confringens, in quo etiam dæmones in specie turpium animalium pugnasse asseruntur.

In festum Pentecostes David rex Scotorum accinxit armis militaribus Henricum, primogenitum ducis G[aufridi] et neptis suæ Matildis imperatricis, qui anno præterito de Normannia

Id. col. 465. in Angliam transfretaverat. Hoc anno obiit Letardus abbas Becci.

Id. col. 466. MCL. Anno decimo quinto regis Stephani fuit hyems maxima Hard tribus mensibus continua, et Thamesis fluvius circa Londoniam glacie induruit, ut⁴ homines præ nimio frigoris dolore in membris suis læderentur; in qua etiam romansit ex maxima parte vernalis agricultura, et inde subacuta est magna terræ sterilitas.

Hoc anno fundata est abbatia de Cumba a viro nobili Richardo de Canvilla vi. id. Julii.

Combe
abbey
founded.

¹ Raimund Berenger, count of Barcelona.

² St. Malachy O'Morgair, bishop of Armagh.

³ *nemora*] nec *mora*, MS., an

error, owing to *ne* and *mora* being in two different lines in Harl. 651.

⁴ *ut*] et, MS. R. de Monte has *tam horribilis* immediately before.

A.D. 1151. MCLI. Anno decimo sexto regis Stephani. Obiit comes R. de
 Death of Gaufridus Andegavensis, et Henricus filius ejus receptus est Monte,
 Geoffrey in pace ab Andegavensibus, fidelitatem sibi facientibus; et sic col. 468.
 of Anjou. factus est dux Normannorum, et comes Andegavensium.

Fames valida, et præ nimia abundantia pluviarum
 segetes perierunt.

Homage MCLII. Anno decimo septimo regis Stephani. Apud
 sworn to Londoniam Eustachio filio regis Stephani fide et jus-
 prince Eustace. jurando universi comites atque barones Angliæ se
 Death of subdiderunt. Eodem anno die inventionis Sanctæ Crucis Id. col. 470.
 Stephen's obiit Matildis regina regis Stephani. Obiit etiam venerabilis Id. col. 468.
 queen Ma- comes Theobaldus Blesensis, nepos Henrici regis, et frater
 tilda, and Stephani Anglorum [regis], princeps magnæ sanctitatis et
 Theobald largitatis in pauperes. Huic successerunt tres filii sui.
 of Blois. Henricus primogenitus habuit comitatum Tricassinum¹ et Cam-
 f. 82. paniensem, et quicquid pater ejus habuit trans Sequanam;
 Teobaldus secundus filius comitatum Carnotensem, Blesensem,
 pagum Dunensem; Stephanus tertius filius honorem Sincerii²
 in pago Bituricensi.

Louis VII. Orta simultate inter regem Francorum Ludovicum et uxorem
 divorces ejus Alienor, congregatis religiosis personis in Quadragesimam
 Eleanor of apud Balgenceium,³ dato sacramento coram archiepiscopis et
 Aquitaine, episcopis quod consanguinei essent, separati sunt auctoritate
 Christianitatis.

who mar- Eodem anno circa Pentecosten Henricus dux Normannorum
 ries Henry, duxit Alienor comitissam Pictavensem, quam paulo ante rex
 duke of Ludovicus propter consanguinitatem dimiserat. Quo audito
 Normandy. rex Ludovicus commotus est contra eundem ducem. Habebat
 autem duas filias de ea, et non volebat ut aliquo illa filios
 exciperet, unde prædictæ filiæ exhæredarentur. . . . Eugenius

Cardinal Papa Johannem, Romanæ ecclesiæ cardinalem presbyterum
 Paparo cognomento Paparo, destinavit legatum in Hiberniam, cum
 brings four quatuor palliis, quorum unum dedit episcopo Duvelunæ,⁴ et
 palls to reliqua tria aliis episcopis ejusdem insulæ, subiciens uni-
 Ireland. cuique eorum qui pallia acceperunt, quinque episcopos alios;
 et hoc factum est contra consuetudinem antiquorum et digni-
 tatem Cantuariensis ecclesiæ, a qua solebant episcopi Hiberniæ
 expetere et accipere consecrationis benedictionem. . . .

Geoffrey of Gaufridus Arturus qui transtulit historiam de regibus
 Monmouth Britonum de Britannico in Latinum, fit episcopus Sancti

¹ Troyes.

² Sancerre.

³ Beaugency.

⁴ i.e. Gregory bishop of Dublin.

The others were Armagh, Cahel,
 and Tuam.

- R. de Monte, col. 470. **Asaph** in Norwales. Sunt itaque hodie in Wales quatuor **A.D. 1152.**
episcopatus, in Anglia xvii.; in octo eorum sunt monachi in **made**
episcopalibus sedibus. Hoc in aliis provinciis aut nusquam **bishop of**
aut raro invenies; sed ideo in Anglia hoc reperitur, quia primi **S. Asaph.**
prædicatores Anglorum, scilicet Augustinus, Mellitus, Justus, **Number of**
Laurentius, monachi fuerant. In aliis novem¹ **episcopalibus** **monks**
holding
sedibus canonici sæculares. . . . In capitulo Cisterciensi² **bishopricks**
statutum est, ne amplius aliquam novam abbatiam construerent, **in Wales**
quia numerus abbatiarum de illo ordine usque ad quingentas **and Eng-**
abbatias processerat. Obiit Conradus imperator, successit **land.**
Fredericus nepos ejus. **Death of**
the em-
peror Con-
rad III.
Id.col. 475. MCLIII. Anno decimo octavo regis Stephani, obiit Eustachius **f. 82 b.**
Id.col. 472. filius ejusdem regis. Henricus dux Normannorum infra **Death of**
octavas Epiphaniæ transiit in Angliam cum triginta et sex **prince**
navibus. . . . Gondreda comitissa Warvicensis ejecit custodes **Eustace.**
regis Stephani de castello Warevici, et tradidit eandem muni- **Death of**
tionem Henrico duci Normanniæ. Mortuo Rogero comite **David I. of**
Warvicensi, successit ei Willelmus³ filius ejus. . . Obiit etiam **Scotland.**
David rex Scotiæ, admodum vir religiosus; successit ei **Malcolm**
Melcolmus filius⁴ ejus. **IV.**
Id.col. 473. Mense Julio, vii. id. ejusdem mensis, obiit venerabilis **Death of**
memoriæ Eugenius tertius Papa, vir admodum religiosus, in **Eugenius**
elemosynis largis, in judiciis justus, omnibus tam pauperibus **III.**
quam divitibus affabilis et jocundus. Ad cujus tumulum, **Pope Ana-**
qui ei in ecclesia Sancti Petri venerabiliter factus est, mira- **stasius IV.**
cula post transitum ejus statim apparuerunt. Successit ei **taxat**
Conradus Sabinensis episcopus, Apostolicæ sedis in urbe dun- **in urbe dun-**
taxat in agendis episcopalibus dum Papa deest, ex antiqua **consuetudine**
consuetudine pro dignitate loci sui vicarius, vir grandævus, **et apud Romanos**
et apud Romanos auctoritate præclarus; exinde vocatus **Anastatius quartus**, Papa viz. clxxii.
- Id.col. 475. Sanctus** Bernardus, primus abbas Claræ Vallis, obiit xiii. **Death of**
kal. Septembris, reliquens sapientiæ suæ plurima documenta, **S. Bernard.**
maxime in commentariis in Cantica Canticorum. Cui successit **Flandrita**,⁵ qui erat abbas Dunensis. Obiit Henricus Murdac
archiepiscopus Eboracensis. . . . Ramulfus comes Cestrensis
hoc anno obiit, cui successit Hugo filius ejus.

¹ novem] octo, R. de Monte. An crasure in MS.

² Cisterciensi] Cisterciensis, MS.

³ Willelmus] Henricus, R. de Monte, erroneously.

⁴ filius] Sic, although R. de Monte has nepotes (i.e., Malcolm, and Wil-

liam, earl of Lothian) correctly: it is run through with a pen in the MS.

⁵ Sic, erroneously, for Robertus. Fastredus followed him at Citeaux in 1157.

- A.D. 1153. **Concordia facta est inter regem Stephanum et Peace between Stephen and Henry. Death of Stephen.** **Henricum ducem apud Wintoniam. Obiit Wlfricus Haselbergensis.**¹
- MCLIV.** Anno decimo nono regis Stephani. Obiit rex R. de Stephanus Anglorum viii. kal. Novembris, cujus corpus **Monte, col. 477.** tumulatum est in monasterio de Fevresham, quod ipse et Matildis regina ejus a fundamentis ædificaverant, ubi ipsa et filius ejus primogenitus Eustachius sepulti sunt. Interim pax summa erat in Anglia, timore et amore H[enrici] ducis, quem omnes venturum regem non dubitabant.
- Succession of Henry II. f. 83.** Henricus dux Normanniæ, viii. id. Decembris in Angliam Id. col. 478. veniens, cum magno tripudio clericorum et laicorum exceptus est; xiv. kal. Januarii, die Dominica ante Nativitatem Domini apud Westmonasterium ab omnibus electus, et in regem unctus est a Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi. Affuerunt et omnes episcopi Anglici regni et plures de Normannia.
- Marriage of Louis VII. and Constance of Castile.** Ludowicus rex Francorum duxit uxorem filiam Anforsi Id. col. 476. regis Hispaniarum. Caput regni hujus regis est civitas Tholetum, quem, quia principatur regulis Arragonum et Galicia, imperatorem Hispaniarum appellant.
- Murder of William, archbishop of York.** Mortuo ut prædictum est Henrico archiepiscopo Eboracensi, Anastasius Papa restituit in eandem sedem Willelmum, donans ei pallium, et consecrans Romæ in præsentia ejus Hugonem de Puisat episcopum Dunelmi, nepotem Stephani regis Anglorum. Hunc Willelmum Eugenius Papa decessor Anastasii deposuerat. Qui veniens in Angliam, dum divina mysteria consummat, hausto in ipso calice ut aiunt veneno, moritur. Cui successit Rogerius de Ponte Episcopi, archidiaconus Cantuariensis. Obiit Anastasius Papa; successit Adrianus, Id. col. 478.
- Pope Adrian IV.** vir quidem religiosus, et natione Anglicus, qui prius fuerat abbas canonicorum regularium Sancti Ruphi in Provincia, sed ab Eugenio Papa prædecessore suo factus fuerat episcopus Albanensis.
- The Flemings expelled from England.** **MCLV.** Anno secundo Henrici regis, cœpit idem rex revocare in jus proprium urbes, castella, villas, quæ ad coronam regni pertinebant, castella noviter facta destruendo, et expellendo de regno maxime Flandrenses; et deponendo quosdam imaginarios, et pseudo-comites, quibus rex Stephanus omnia pene ad fiscum pertinentia minus caute distribuerat. . . . Item exhaeredavit Willelmum Peverel de Notingham, causa veneficii quod fuerat propinatum Rannulfo comiti Cestriæ. . . . Circa

¹ Of Haselbury, in Dorsetshire. Cf. Gervas. Chron. (Twysden), col. 1361, 33.

R. de Monte, col. 479. col. 480. festum Sancti Michaelis Henricus rex, habito concilio apud Wintoniam de conquirendo regno Hiberniæ, et Willelmo fratri suo dando, cum optimatibus suis tractavit. Quod quia matri ejus imperatrici non placuit, intermissa est ad tempus illa expeditio. A.D. 1155. Propoal respecting Ireland. f. 83 b.

Henricus episcopus Wintoniensis, clam præmisso thesauro suo per abbatem Cluniacensem,¹ absque licentia regis et quasi latenter, recessit ab Anglia. Ideo Henricus rex omnia castella ejus pessumdedit.

- Id.col.478. Natus est Londoniæ ii. kal. Martii filius Henrico secundo regi ex regina Alienor, et vocatus est Henricus. Birth of prince Henry.
- Id.col.479. Fredericus rex Alemannorum Romam perrexit, et ab Adriano Papa contra Romanorum voluntatem receptus et in ecclesia beati Petri in imperatorem ab eo consecratus est. Frederick I. consecrated emperor.
- Id.col.481. MCLVI. Anno tertio Henrici secundi regis, obiit Willelmus primogenitus filius Henrici regis, et sepultus est Radingis ad pedes Henrici regis proavi sui. Death of prince William.

Obiit Gillebertus de Gant. Obiit nihilominus Aldulfus² primus episcopus de Carduil. . . . Hoc anno fulgura et tempestates mense Julio frequenter acciderunt. Subsecuta est abundantia pluvix, quæ cœpit medio mense Augusti, quæ impedit et collectionem messium et subsequentem seminum sparsionem. Ex qua jugi inundatione pluviarum, quæ diu duravit, multæ turres et ecclesiæ et antiquæ maceriæ corruerunt. Birth of princess Matilda.

Matildis filia regis Henrici nata est apud Londoniam.³ Malcolm rex Scotorum reddidit Henrico regi quicquid habebat de dominio suo, id est, civitatem Cardul, castrum Beneburch, Novum Castrum super Tynam, et comitatum Lodonensem; et rex reddidit ei comitatum Huntondoniæ. . . . Newcastle, and Lothian.

MCLVII. Anno quarto Henrici secundi regis. Hoc anno Malcolmus rex Scotorum reddidit Henrico regi quicquid habebat de dominio suo, id est, civitatem Cardul, castrum Beneburch, Novum Castrum super Tynam, et comitatum Lodonensem; et rex reddidit ei comitatum Huntondoniæ. . . . Newcastle, and Lothian.

Circa festivitatem Sancti Johannis Baptistæ rex Henricus præparavit maximam expeditionem, ita ut duo milites de tota Anglia tertium pararent, ad opprimendum Walenses terra et mari; Hugo Bigotus reddit regi omnes munitiones suas.⁴ . . . . Henricus rex, subjectis ad libitum Walensibus, et restitutus terris et munitionibus baronibus suis, quas tempore Stephani regis Walenses super eos ceperant, extirpatis nemoribus et viis patefactis, castrum Rowelent⁵ firmavit, et dedit illud Hugoni de Bello Campo, et aliud castrum, scilicet Basingewerch, fecit, et inter hæc duo castra unam domum militibus Templi. Wales subdued. f. 84.

¹ Peter the Venerable.
² *Adelbold* is written above *Aldulfus* by a later hand.
³ In a later hand.

⁴ *omnes munitiones suas*] castella sua, R. de Monte.
⁵ Rhuddlan.

- A.D. 1157. Mense Septembri natus ei filius et vocatus est Ricardus.¹
- Birth of Richard I. MCLVIII. Anno v. Henrici regis obiit Gaufridus frater regis Henrici secundi. Justitia de monetariis. Nova moneta in Anglia.²
- Death of Geoffrey of Anjou. MCLIX. Anno vi. Henrici regis ipse duxit exercitum Tolosam. Obiit Adrianus Papa. Successit Alexander bonus. Scisma factum est per Octovianum.
- Siege of Toulouse. MCLX. Anno vii. Henrici regis, Henricus filius ejus desponsavit filiam regis Franciæ Lodovici. Maria abbatissa,³ filia regis Stephani, nupsit Mathæo comiti Boloniæ.²
- Pope Alexander III. MCLXI. Anno viii. Henrici regis obiit Theobaldus archiepiscopus Cantuariensis. Hoc anno Ricardus Peccatum factus est episcopus Coventrensis. Cantuaria pæne tota arsit.²
- Marriage of prince Henry and Margaret, daughter of Louis VII. MCLXII. Anno ix. Henrici regis, Thomas regis cancellarius in archiepiscopum eligitur, et consecratur iii. nonas Junii ab Henrico episcopo Wintoniensi.
- Thomas Becket archbishop of Canterbury. MCLXIII. Anno x. Henrici regis, apud Westmonasterium Sanctus Edwardus rex Anglorum translatus est. Alexander Papa Turonis concilium celebravit. Robertus de Melun factus est episcopus Erfordensis. Amularius rex Hierosolymis constipatus agmine Christicolarum iii. non. August. contra Babyloniam descendit, eamque subactam sibi tributariam fecit.
- Translation of S. Edward the Confessor. MCLXIV. Anno xi. Henrici regis Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariensis exulatus est. Justitia de obsidibus Wallensium.
- Expedition of Amaurus I against Cairo. MCLXV. Anno xii. Henrici regis. Ipse duxit exer-
- Exile of Becket. f. 84 b.

Comp.
Rad. de
Dicto,
Imag.
Histor.
col. 531
(Twyssden).

¹ Here the copy of Robert de Monte used by the annalist must have ended, as was the case, also, with that used by Roger of Wendover, who says, anno 1157 (vol. ii. p. 287), "Hucusque Robertus abbas de Monte S. Michaelis chronica sua digessit." There

can be little doubt that it is, as has already been stated, MS. Harl. 651, formerly belonging to St. Mary's, Reading. R. de Monte afterwards continued his Chronicle to 1184.

² In a later hand.

³ Of Rumsey.

citum suum in Walam tertio, et perdidit obsides A.D. 1168. regis Audoeni.

MCLXVII. Anno xiv. Henrici II. regis obiit Matildis imperatrix mater regis. Death of the empress Matilda.

MCLXVIII. Anno xv. Henrici II. regis obiit Robertus comes Legrecestris senior. Iste fuit fundator abbatie Geroldonæ, et abbatie Sanctæ Mariæ de Prato Legrecestris canonicorum regularium, ubi pausat ipse; et prioratus de Ethona sanctimonialium de ordine Fontis Ebraldi. Death of Robert de Bellomont, earl of Leicester.

Hoc anno Henricus II. rex dedit filiam suam Matildam Henrico duci Saxonis, qui genuit ex ea filios tres, Henricum, Otonem, et Willelmum. Princess Matilda married to Henry, duke of Saxony.

MCLXIX. Anno xvi. Henrici II. regis, obiit Hilarius episcopus Cicestris.

MCLXX. Anno xvii. Henrici II. regis, rex Henricus II. semetipsum deposuit, et filio suo Henrico III. diademata imposuit. Prince Henry crowned king.

Francorum regis Philippus nascitur hæres. Birth of Philip Augustus.

Ricardus comes de Strigul adiit Hiberniam. Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariensis in Adventu Domini rediit in Angliam ab exilio.

MCLXXI. Anno xviii. Henrici II. regis, Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuaris in basilica sedis sue ob defensionem justitiæ gladio percussus, feliciter migravit ad Dominum iv. kal. Januarii. Martyrdom of Becket.

“ Annus millenus centenus septuagenus
“ Primus erat, primas cum ruit ense Thomas.”

Obiit Henricus episcopus Wintoniensis grandævus, et plenus dierum, vi. id. Augusti, et coram majus altare honorifice sepultus est. Death of Henry of Blois.

Henricus II. rex primo adiit Hyberniam, et in nocte Natalis Domini tempestas tonitrui fuit.

MCLXXII. Anno xix. Henrici II. regis. Idem rex rediit de Hybernia, et filius ejus Henricus III. coronatus est, et filia Lodowici regis Franciæ, apud Wintoniam.

A.D. 1172. Id nocte Natalis Domini auditum est tonitruum in Anglia, et R. de in Hybernia, et in omni regno Francorum generale, subitum, Diceto, col. 559, 18.
et horribile.¹

f. 85. **MCLXXIII.** Anno xx. Henrici II. regis orta est discordia et bellum inter ipsum et filium ejus Henricum, decessitque a patre suo circa kal. Aprilis ad regem Lodovicum Franciæ.

War between Henry II. and his son.

Hoc anno Legrecestria destructa est, et Robertus II.² comes ejus, filius Roberti senioris, captus est circa id. Octobris.

Capture of William the Lion.

MCLXXIV. Anno xxi. Henrici II. regis. Rex et filii ejus reconciliati sunt. Rex Scotiæ captus est. Tota gens Angliæ tussi laborabat, et multi extincti sunt in mense Januarii. Ricardus prior Doverensis factus est archiepiscopus Cantuariensis, et Ricardus de Ivelcestria³ factus est episcopus Wintoniensis, Gaufridus Rideliensis, Reginaldus Lombardus Batoniensis, Robertus Foliot Herfordensis, magister Johannes Cicestriæ. Hoc anno obiit Sanctus Petrus archiepiscopus Tharentaliensis⁴ iv. id. Septembris.

Richard, prior of Dover, archbishop of Canterbury.

Peace between the king and his sons.

MCLXXV. Pax facta est inter Henricum et filios ejus. Johannes Oxeneford factus est episcopus Norwicensis. Hugo Petroleonis, Sancti Angeli diaconus cardinalis, Rad. de Diceto, col. 587, 56. et Apostolicæ sedis legatus, infausta navigatione transvectus est in Angliam vi. kal. Novembris, quia præstitit auctoritatem trahendi clericos ante judicem sæcularem, pro forisfacto forestæ et pro laico feudo.

Death of William de Albini at Waverley.

MCLXXVI. Anno xxiii. Henrici II. regis. Obiit Willelmus comes de Arundel senior, apud Waverleiam, iv. id. Octobris. Id., col. 595, 3.

The stone bridge at London begun.

Obiit Ricardus abbas de Brueria xvi. kal. Februarii apud Mertonam: cui successit Christophorus prior ejusdem loci. Hoc anno pons lapideus Londoniæ inceptus est a Petro capellano de Colechurch.

Peace between

MCLXXVII. Anno xxiv. Henrici II. regis. Hoc anno facta est pax inter Papam Alexandrum et Fredericum

¹ In a later hand.

² Robert de Bellomont.

³ Richard of Ilchester, usually called Tocliffe.

⁴ Of Tarentaise, in Savoy.

imperatorem. Item confœderati sunt Lodowicus rex A.D. 1177.
 Francorum et Henricus rex Anglorum. Tonitrus con- Alexander
 cussit segetes, et interfecit aves in die Sanctæ Mariæ III and
 Magdalenæ. Orta est suspicio de Antichristo. Obiit Frederick
 Martinus primus abbas de Cumba v. id. Maii. Suc- I., and
 cessit Radulfus cellararius ejusdem loci. Amotis ab between
 Rad. de Henry II.
 Diceto, col. and Louis
 598, 21. ecclesia Waltamensi canonicis sæcularibus, subintroducti sunt VII.
 Id., col. canonici regulares sub præsentia [regis] Henrici in vigilia Regular
 599, 28. Pentecostæ. Ventus vehemens, silvas et ædificia subruens, canons at
 venit ab austro kal. Decembris. Waltham.

MCLXXVIII. Anno xxv. Henrici II. regis. Erupit f. 85 b.
 mare in Hollande, et submersit homines, villas, pecora Inundation
 innumerabilia pridie id. Januarii. in Holland.

MCLXXIX. Anno xxvi. Henrici regis Philippus filius Coronation
 Ludowici regis Francorum unctus et coronatus est in of Philip
 regem Remis, kal. Novembris. Hoc tempore lavatorium II.
 nostrum, et aquæductus parata sunt.¹

Alexander Papa celebravit concilium ccc. episcoporum Third
 Romæ. Henricus rex et Alienor regina reconciliati Lateran
 fuerunt. Robertus ii. comes Legrecestriæ abiit Council.
 Jerosolimam. Hoc anno Willelmus de Tolosa, abbas de
 Savineio, factus est abbas Cisterciensis. Apud Turro-
 norum civitatem obiit Rogerius episcopus Wigorniensis,
 filius Roberti comitis Glocestriæ. Lodowicus rex Fran- Louis VII.
 corum venit ad Sanctum Thomam. Eodem anno coro- at Canter-
 natus est Philippus filius ejus. Synodus cccx. episco- bury.
 porum habita est Romæ, media Quadragesima, a Papa
 Alexandro, tempore Frederici imperatoris.

MCLXXX. Anno xxvii. apud Oxeneford translata est
 Sancta Fredeswida virgo ii. id. Februarii, in præsentia
 Ricardi archiepiscopi Cantuariensis, et aliorum pluri-
 morum episcoporum. Hoc anno obiit Lodowicus rex Death of
 Francorum iii. kal. Maii. Baldewinus, abbas Fordensis, Louis VII.
 factus est episcopus Wigorniensis iv. id. Augusti. Ro-
 bertus prior Norhantuniæ factus est abbas Rameseie.

¹ In the margin.

A.D. 1180. Obiit Robertus abbas Glastoniensis. Obiit Johannes episcopus Cicestrensis; successit Safredus, decanus ejusdem ecclesiæ. Obiit Radulfus abbas ii. de Cumba; successit Erminfridus monachus. Depositus est Hugo abbas de Kingeswode; successit Wilhelmus cellararius de Forda. Hoc anno Henricus II. rex mutavit monetam ad festum Sancti Martini. Nova moneta currit in Anglia post baseleres¹ circa festum Sancti Martini.

New coin-
age.

MCLXXXI. Anno xxviii. Henrici II. regis exiit edictum a rege Henrico II. ut omnes haberent loricas² et arma per Angliam universam. Obiit Alexander Papa xxii. anno episcopatus sui, et Lucius successit. Obiit piæ memoriæ Willelmus de Tholosa, abbas Cisterciensis, qui nunquam denegavit misericordiam petentibus eam. Successit Petrus abbas de Pontiniaco. Gaufridus filius regis Henrici II., Lincolnensis electus, sed non sacratus, intermisso episcopatu, factus est Cancellarius.

Pope Lu-
cius III.

f. 86.

The Car-
thusians in
England.

Hoc anno obierunt Rogerus archiepiscopus Eboracensis, et Adam episcopus de Sancto Asaph, et Henricus abbas de Winchelcumba; et fratres Cartusiæ ingressi sunt habitacula sua primo in Anglia. Willelmus abbas de Kingeswoda depositus est; successit Eudo prior de Waverleia. Obiit magister Serlo abbas de Elemosyna³; successit Gervasius abbas de Landes.⁴

MCLXXXII. Anno xxix. Henrici secundi regis obiit Ricardus Peccatum episcopus Coventrensis, qui ante obitum suum renuntiavit episcopatu, [et] factus est canonicus apud Sanctum Thomam⁵ juxta Staford. Obiit Henricus tertius abbas Waverleia, eique successit Henricus de Ciscestria, monachus ejusdem loci.

A second
quarrel be-
tween the

MCLXXXIII. Anno xxx. Henrici regis orta est discordia inter regem et filios ejus secundo. Robertus

¹ *basells*. Vide Spelman's Glossarium, p. 76. This sentence is in the margin.

² *loricas*] lorice, MS.

³ Aumone in Normandy.

⁴ Landais, diocese of Bourges.

⁵ *de Tinterna* is added in the margin.

comes Legrecestriæ captus est secundo. Obiit vir illustris et miræ indolis Henricus tertius rex, filius Henrici secundi regis Anglorum. Obiit Walterus episcopus Roucestræ; successit Walerannus. Walterus de Const[ant]iis factus est episcopus Lincolnensis, et Gerardus Puella Coventrensis. Obiit Simon abbas de Sancto Albano; successit Warinus prior. Sacerdos quidam Johannis nomine factus est episcopus de Sancto Asaph. Nicolaus de Sancto Albano factus est abbas Malmesburie. Obiit Willelmus comes Glocestriæ, eadem nocte qua et natus fuerat, hoc est in nocte Sancti Clementis. Depositus est abbas Erminfridus de Cumba; successit Willelmus prior de Woburna.

A.D. 1183.
king and
his sons.
Death of
the young
king
Henry.

Death of
William,
earl of
Gloucester,
Nov. 23.

MCLXXXIV. Anno xxxi. Henrici secundi regis obiit Ricardus archiepiscopus Cantuariensis; successit Baldwinus episcopus Wigorniensis iii. non. Decembris, monachus ordinis Cisterciensis. Obiit Willelmus comes Warevici. Obiit Gerardus Puella episcopus Coventrensis, et Walerannus episcopus Roucestræ. Jocelinus episcopus Salesbiriæ, dimisso episcopatu, factus est monachus ordinis Cisterciensis. Henricus dux Saxonie exulatus de terra sua, venit in Angliam cum uxore et liberis suis. Abbatia Glastoniæ simul cum tota villa combusta est. Petrus abbas Cisterciensis factus est episcopus Atrebatensis, et successit Bernardus abbas de Fontenai. Obiit Bartholomæus [episcopus] Exoniensis. Serlo abbas de Thama demisit abbatiam suam, et in loco ejus successit Willelmus monachus de Forda, quondam abbas de Kingeswoda.

Baldwin
archbishop
of Canter-
bury.

Henry,
duke of
Saxony, in
England.
f. 86 b.
Fire at
Glaston-
bury.

MCLXXXV. Anno xxxii. Henrici secundi regis, Heraclius patriarcha Jerosolimæ venit in Angliam, auxilium petens contra paganos. Obiit Lucius Papa in die Sanctæ Katerinæ; successit Urbanus tertius Papa. Walterus de Constantiis, episcopus Lincolnæ, factus est archiepiscopus Rotomagensis. Johannes filius regis adiit Hiberniam. xvii. kal. Maii factus est terræmotus magnus per multa loca Angliæ. Sol mutans vel

Heraclius,
patriarch
of Jeru-
salem, in
England.
Pope
Urban III.

A.D. 1185. simulans eclipsim kal. Maii splendorem suum contra solitum mutavit. Wallerannus successit fratri suo Willelmo in comitatu Warevici. Henricus dux Saxonie cum uxore et liberis rediit ab exilio in Saxoniam. Willelmus, prior Sancti Augustini Bristolie, factus est episcopus Landavie. Gillebertus de Glanvilla factus est episcopus Rouecestrie.

Death of Geoffrey, count of Brittany. MCLXXXVI. Anno xxxiii. Henrici secundi regis obiit Gaufridus comes Britannie, filius regis Henrici secundi Anglie. Obit Bernardus abbas Cisterciensis; successit Willelmus abbas de Pratea.¹ Obit Petrus abbas Clarewallensis. Alanus prior Cantuariensis factus est abbas Theokesberie. Hugo prior de Lewes factus est abbas Radingis. Hugo prior Selewoda factus est episcopus Lincolnensis. Obit Johannes episcopus de Sancto Asaph; successit Renerius canonicus de Hagaman.² Obit Robertus Foliot episcopus Herefordensis; successit Wilhelmus de Ver. Willelmus de Norhala factus est episcopus Wygorniensis, et Johannes Exoniensis.

f. 87. Pope Gregory VIII. MCLXXXVII. Anno xxxiv. Henrici secundi regis missi sunt duo legati a Papa Urbano in Angliam, Octavianus et Hugo Nonantius Coventrensis electus. Hoc anno obiit Urbanus Papa; successit Albertus cancellarius, et vocatus est Gregorius octavus, qui rexit ecclesiam ii. mensibus et dies quinque, et mortuus est, cui successit Clemens Papa. Obit Gillebertus Foliot episcopus Londonjensis. Obit Rannulfus abbas de Bildewas in itinere capituli. Henricus secundus, abbas Waverleie, dimisit abbatiam suam, cui successit Christoforus Bricerie abbas, quintus abbas Waverleie. Tempore hujus abbatis erant in domo Waverleie cxx. conversi, et monachi lxx. Caruce autem arantes circiter xxx. Facta est maxima discordia inter Baldwinum archiepiscopum Cantuariensem, et monachos Sancte Trinitatis, propter ecclesiam quam cepit edificare. Combusta est ecclesia

¹ La Prée, diocese of Bourges. | ² Haghmon in Shropshire.

Cicestriæ et fere tota civitas.¹ Proh dolor, strages A.D. 1187.
 maxima Christianorum in terra Jerosolimitana per- Battle of
 petrata est. Insuper sancta crux a Sarracenis capta et Tiberias.
 abducta. Et rex² terræ illius vivus captus et abductus, et
 multi alii cum eo, et Terra Sancta a Saracenis possessa.

MCLXXXVIII. Anno xxxv. Henrici secundi regis Third
 signatus est Fredericus imperator Romanorum, et Crusade.
 Fredericus filius ejus dux Suveiæ, et Philippus rex
 Francorum, et Henricus secundus rex Anglorum, et
 Ricardus filius ejus comes Pictavorum, juvenis bellico-
 sissimus; signati sunt etiam cum prædictis principibus
 archiepiscopi nonnulli, episcopi quamplurimi, optimatum
 vero et plebis innumera multitudo. Per hujus signa-
 tionis occasionem, sub auctoritate Romani Pontificis
 exorta est quædam decimatio ab omni Europa. In qua Heavy tax
 exactione multi et maxime pauperiores angariantur et for the
 affliguntur. Ab hac decimatione liber fuit ordo Cister- Crusade.
 ciensis. Orta est tunc dissensio inter Philippum regem
 Francorum, et Henricum secundum regem Anglorum,
 propter Ricardum comitem Pictavorum. Hoc anno
 descenderunt in Angliam visitatores, missi a capitulo Visitation
 Cisterciensi, in quorum visitatione dimiserunt abbatias of the
 suas³ Willelmus de Tinterna, (et successit Vido abbas Cistercian
 de Kingswoda, eique successit in Kingswoda Willel- abbey.
 mus, prior ejusdem loci,) et Willelmus abbas de Bordes-
 leia dimisit abbatiam suam; successit Ricardus sup-
 prior ejusdem loci. Hoc idem fecit Walerannus abbas
 de Dene, et successit Alanus monachus de Bordesleia.
 Obiit Baldewinus, comes Cornubiæ, consanguineus re-
 gis. Hoc anno obiit Ricardus episcopus Wintoniensis, f. 87 b.
 præ cæteris operibus eleemosynæ deditus tempore suo. Death of
 Richard

Ps. cxi. 9. *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in* Tocliffe,

¹ *et . . . civitas*] Added by a later hand.

² Guy de Lusignan.

³ Sic, the annalist changing his

construction afterwards, and omitting to alter the plural verb and object.

A.D. 1188. *seculum sæculi*, ædificia vero admiranda in episcopatu
 bishop of
 Winches-
 ter.
 faciens, quæ in progenie ad progeniem nomen suum
 vocant in terris suis: cujus animæ misereatur, qui
 post mortem solus medetur.

Death of
 Henry II.

MCLXXXIX. Anno ultimo Henrici secundi regis An-
 glorum. Hoc anno prid. non. Julii ingressus est viam
 universæ carnis Henricus secundus rex Anglorum, et
 sepultus est honorifice in monasterio sanctimonialium
 Fontis Ebraldi ii. non. Julii. Successit Ricardus filius

Coronation
 of Richard
 I.

ejus in regnum, et in regem unctus et coronatus
 est Londoniæ apud Westmonasterium a Baldewino
 archiepiscopo Cantuariensi, iii. non. Septembris in
 Dominica die. Interfuit etiam archiepiscopus Tre-
 verensis,¹ et archiepiscopus Rotomagensis Walterus,
 et archiepiscopus Hybernæ de Duvelin Johannes, cum
 omnibus episcopis Anglici regni et quibusdam de
 Normannia. Affuit autem Alienor regina mater ejus,
 et comites et primi totius regni, et de regno Fran-
 corum plurimi. Affuerunt et Judæi Londonienses cum

Slaughter
 of the Jews.

exeniorum plurimo apparatu ad perpetuam confusionem.
 Sed rege subinde indignante repulsi sunt, non sine
 corporum suorum vel vestimentorum dilaceratione; et
 subito Christiani repleti zelo, inconsulto tamen, irruunt
 in universam eorum multitudinem per civitatem, oc-
 cidentes eos, et bona eorum diripientes. Insuper et
 ædificia eorum ignibus tradiderunt; per omnia bene-
 dictus Dominus, qui tradidit impios. Gaufridus, filius
 regis Henrici secundi, electus est ad archiepiscopatum
 Eboracensem, Godefridus ad episcopatum Wintoniensem,
 Hubertus Walterus ad Salesburiensem, Ricardus the-
 saurarius ad Londinensem, Willelmus de Longo Campo
 ad Eliensem; et consecrati sunt a Baldewino archi-
 episcopo Cantuariensi apud Londoniam, xi. kal. No-
 vembris. Obiit Turstanus abbas Geroldoniæ; successit
 Willelmus prior ejusdem loci. Et Henricus abbas de

¹ John.

Stanleia ; successit Willelmus cellararius de Bordesleia. A.D. 1189. Hoc anno exstitit magna fames et mortalitas hominum grandis.

MCXC. Anno ii. Ricardi regis Anglorum, motio f. 88. Christianorum ad Jerosolimam. In qua motione primus et præcipuus exstitit Fredericus imperator Romanorum, et Philippus rex Francorum et Ricardus rex Anglorum ; sed minime hoc anno illuc pervenerunt. Pervenerunt illuc Baldewinus archiepiscopus Cantuariensis et Hubertus episcopus Salesburiensis, et Rannulfus de Glanvilla, et multi alii principes et barones cum ingenti exercitu. Mortui sunt ibidem imperator, et comes Robertus ii. Legrecestriæ, et Baldewinus archiepiscopus, et Willelmus comes de Ferariis, et Rannulfus de Glan[villa]. Hugo Nonantis episcopus Coventrensis expulit monachos de prioratu Coventrensi, et introduxit canonicos sæculares. Willelmus Eliensis episcopus factus est legatus et cancellarius in regno Anglorum. Obiit Willelmus episcopus Wigorniensis ; successit Robertus filius dapiferi¹ de Normannia.

Progress
of the
Crusade.

Death of
the em-
peror Fre-
derick I.

MCXCI. Anno iii. Ricardi regis, rex Ricardus cepit Cyprum insulam, et principem ejus² in vinculis argenteis secum adduxit Jerosolimam. Acaron capta est a regibus Christianis, scilicet P[hilippo] et R[icardo], atque ibidem inter eos orta est discordia, et statim revertitur in terram suam rex Francorum P[hilippus] cum indignatione magna. Facta est eclipsis solis in die Dominica circa horam sextam. Obiit Clemens Papa, successit Celestinus. Obiit Johannes episcopus Exoniensis. Robertus electus Wigorniensis sacratus est episcopus, iii. nonas Maii, apud Cantuariam, ab episcopo Eliensi Willelmo et legato. Eodem anno Gaufridus electus Eboracensis, filius Henrici II. regis, consecratus est in archiepiscopum ab archiepiscopo Turo-

Capture of
Cyprus
and Acre.

Pope Ce-
lestine III.

Geoffrey,
archbishop
of York,
seized by
Long-
champ,

¹ i.e. William Fitz-Ralph, seneschal of Normandy.

² Isaac Comnenus.

A.D. 1191. nensi,¹ et veniens in Angliam captus est apud Dorober-
 bishop of niam, in ecclesia Sancti Martini, a Willelmo episcopo
 Ely, who is expelled Eliensi, qui eo tempore erat regis cancellarius; et non
 from Eng- multo post expulsus est idem cancellarius ab Anglia.
 land.

Imprison- MCXCII. Anno iv. Ricardi regis. Qui rediens ab
 ment of Ierosolimis mense Decembri, et per fines Alemanniæ
 Richard I. transitum faciens, in terram ducis Ostricensis fortuitu
 appulsus, a quo et captus imperatori Henrico Alema-
 f. 88 b. niæ offertur, oblatu custodiæ traditur, custoditus
 tutissime tenetur. Obiit Reginaldus Bathoniensis epi-
 scopus. Obiit Willelmus abbas de Cumba, et Willel-
 mus Mirevallis, et Ricardus de Betlesdene.² Obiit
 Franco filius Geldewini iii. non. Octobris, et Savaricus
 frater ejus factus est episcopus Bathoniensis.

Ransom of MCXCIII. Anno v. Ricardi regis. Detentus est Ri-
 Richard I. cardus rex in Alemannia, donec pactam pro redemp-
 tione sua pecuniam, id est, c. M. marcas argenti persolve-
 ret. Tunc primates Angliæ hanc colligentes pecuniam,
 præter laicorum exhibitionem, singularium decima-
 verunt redditus ecclesiarum. Quicquid vero thesauri
 in auro, et argento, et lapidibus pretiosis in abbatiis
 et in aliis inventum est ecclesiis, acceperunt, adeo ut
 cruces et feretra decrustarentur, sacra etiã vasa
 altaris diriperentur. Cum autem apud monachos
 ordinis Cisterciensis more aliorum cœnobiorum non
 sunt inventæ auri argenteve possessiones, totam unius
 anni lanam dare compulsi sunt. Præterea insurrexit
 Insurrec- contra regem Ricardum Johannes comes frater ejus
 tion of cum Walensibus; conatus est se regem creare, consilio
 John. fretus et auxilio regis P[hilippi] Franciæ. Archiepi-
 scopi vero et episcopi, comites et barones ei viriliter
 restiterunt, qui curam regni gerebant. Et obsidione
 facta apud Windeshores, abstulerunt ab eo castella,
 et munitiones quas occupaverat. Tandem vero videns
 se non profecturum, suspicansque fratris sui libera-

¹ Bartholomew.

| ² Bittlesden.

tionem, in Galliam secessit; captione et detentione A.D. 1193. audita, rex Galliae P[hilippus] gavisus est valde. Et veteri commotus odio et invidia, insurrexit in Normanniam, et Gizorcium obsedit, quod non vi sed dolo cepit, traditum a custode castelli, nomine scilicet Gillebertus de Gascuil. Inde vero progrediens, quippe cui patria patuit, dum liber ingressus patefactus est, castella circa adjacentia quam plurima vi vel seditione obtinuit. Hoc anno Hubertus Salesburiensis episcopus factus est archiepiscopus Cantuariensis, et non multo post justitarius totius Angliæ. Obiit Robertus episcopus Wigorniensis; successit Henricus abbas Glastoniensis. Obiit Willelmus comes junior de Arundel in vigilia Natalis Domini.

Siege and capture of Gisors by Philip II.

Hubert Walter archbishop of Canterbury. f. 89.

Death of William de Albini.

Release of Richard I.

MCXCIV. Anno vi. Ricardi regis. Hoc anno liberatus est rex Ricardus, ii. non. Feb.,¹ a captione sua circa purificationem Sanctæ Mariæ, quam ei intulit dux Austriaciæ redeunti de terra Jerosolimorum, relictis obsidibus pro se, qui veniens in Angliam iii. id. Maii receptus est cum gaudio magno; deinde venit Notingham, et castellum illud cum cæteris qui fratris sui erant, cepit; et ipsum fratrem suum Johannem, scilicet, cum omnibus qui illi adhærebant, exhæredavit. Exinde venit Wintoniam, et ibi coronam portavit in Oct. Paschæ; et post adunavit exercitum suum, et cito transivit in Normanniam contra regem Francorum P[hilippum], et obsidionem, quæ erat circa Vernul, fugavit, castellumque Luches nomine cum omnibus qui in eo erant cepit. Robertus comes iii. Legrecestriæ captus est in terra illa ab hominibus regis Francorum. Henricus Marescallus factus est episcopus Exoniensis, et Herbertus Pauper Salesbiriensis. Obiit Willelmus Maldut vi. non. Octobris, et sepultus

He takes Nottingham castle, and disinherits John.

He goes into Normandy.

William Mauduit

¹ The date is inserted above the line in a later hand. In the margin is: "Igitur quando rex coronatus est, et quando crucem suscepit, et

" quando exivit de terra sua, et
" quando captus fuit in Alemannia,
" et quando liberatus est, dies mala
" fuit."

A.D. 1194. *est ante ostium capituli apud Waverleiam. Obiit Willelmus abbas Cisterciensis; successit abbas¹ de Valle Sanctæ Mariæ.*

MCXCV. Anno vii. Ricardi regis. Præ nimia abundantia pluviarum segetes hoc anno pæne perierunt. Obiit Hugo episcopus Dunelmæ, et Henricus episcopus Wigorniensis. Willelmus abbas Geroldoniæ dimisit abbatiam suam; successit Reginaldus abbas Mirevallis, et in loco ejus successit Henricus supprior ejusdem loci. Obiit Warinus abbas Sancti Albani; successit Nicholaus prior de Walingeford.

MCXCVI. Anno viii. Ricardi regis. Exiit edictum a rege Ricardo Anglorum, ut omnium rerum venalium commercia per universum regnum ejus [essent] unius mensuræ, et ponderis,² et pretii, panis videlicet, vinum, et cervisia. Violata sunt induciarum fœdera inter Christianos et paganos, pagani[s] primum irrumpentibus et diripientibus castra Templarium, et hoc in die Parasceue. Civitas Acharon obsidetur, et ad tantam penuriam deducitur, ut in nullo præter in sale et aqua abundaverit. Johannes de Constantiis, decanus

f. 89 b.
Siege of
Acre.

Marriage
of princess
Joanna and
Raymond
VI. of
Toulouse.

Reginald,
abbat of
Garendon,
wounded
in the
infirmary.

Death of
William de
Evreux.

Rotomagi, factus episcopus Wigorniensis. Johanna, vidua Willelmi regis Apuliæ, soror Ricardi regis Anglorum, connubio stabili jungitur comiti Sancti Egidii apud Rotomagum, ubi et nuptiæ factæ sunt. Hoc anno amotus est Christoforus abbas Waverleisæ a villicatione sua; successit Johannes hospitalarius, monachus ejusdem loci. Reginaldus abbas Geroldoniæ graviter vulneratus est in infirmitorio suo nocte, propter quod jussum est per generale capitulum Cistercii, ut omnes conversi ejusdem loci dispergerentur. Philippus clericus regis factus est episcopus Dunelmensis. Obiit Willelmus comes Salesbiriensis. Ventus vehemens a mane usque ad horam ix. iii. non. Novembris.³

¹ Guido. The abbey was in the Isle of France.

² MS. repeats *et ponderis*.

³ In a later hand.

MCXCVII. Anno ix. regis Ricardi obiit Henricus A.D. 1197.
 imperator Alemanniæ, et Willelmus episcopus Eliensis, Death of
 cancellarius regis Ricardi. Obit Willelmus de Venuz the em-
 v. kal. Maii. peror
 Henry VI.

MCXCVIII. Anno x. regis Ricardi, præcepit idem
 rex omnes cartas in regno suo emptas¹ reformari, et
 novi sigilli sui impressione roborari, vel omnes cassari
 cujuscunque dignitatis aut ordinis essent, qui vellent
 sua protectione defensari, vel universa bona sua con-
 fiscari. Hoc anno obiit Celestinus Papa, successit In- Pope Inno-
 nocentius; et quatuor episcopi in regno Anglorum ob- cent III.
 ierunt; Ricardus Londoniensis, Johannes Wigorniensis,
 Petrus de Sancto David, et Hugo Nonantis Coven-
 trentensis, qui monachos de prioratu de sede sua expulit;
 sed statim post ejus mortem sunt reversi. Eustachius
 factus est episcopus Eliensis, et Gaufridus de Mus-
 camp Coventrentensis. Willelmus abbas de Betlesdene
 depositus est, et Adam cellararius de Brueria successit.

Oto, junior filius Henrici ducis Saxonie, nepos Otho IV.
 Ricardi regis Anglorum, electus est in imperatorem elected
 Alemanniæ. Tempesta maxima xiii. kalend. Augusti emperor.
 hora meridiana, pluvie, tonitruum, coruscationum, et
 grandinis.

MCXCIX. Ricardus illustris rex Anglorum apud cas- f. 90.
 trum Limovicense de Caluz sagitta percussus vii. kal. Death of
 Aprilis, xii. dies supervixit; tandem mortuus est viii. Richard I.
 id. Aprilis, et sepultus ad pedes patris sui in monas-
 terio sanctimonialium Fontis Ebraldi, iv. id. Aprilis.

“Christe, tui calicis prædo fit præda Chalucis,
 “Ære brevi reicis, qui tulit æra crucis.”

Cui successit in regnum Johannes frater ejus, qui Succession
 die Ascensionis Dominicæ, sexto videlicet kal. Junii, of John.
 proxima post ejus obitum, Londoniis coronatus est a
 domino Huberto archiepiscopo Cantuariensi. Hugo

¹ emptas] empto, MS.

A.D. 1199. abbas Radingis, factus est abbas Cluniacensis, vir magnæ religionis et honestatis vitæ. Safridus episcopus Cicestrensis dedicavit cathedralem basilicam sedis suæ cum vi. episcopis aliis, mense Septembri. Willelmus de Ecclesia Sanctæ Mariæ factus est episcopus Londoniensis. Ricardus abbas de Bordesleia dimisit abbatiam suam: successit Willelmus de Stanleia.

Marriage
of John
and Isa-
bella of An-
goulême.

MCC. Anno ii. Johannis regis Anglorum, Johannes rex Angliæ desponsavit Isabel filiam comitis Engolismi, et statim postea fecit eam coronari apud Westmonasterium a domino Huberto Cantuariensi archiepiscopo, viii. id. Octobris.

Marriage
of prince
Louis and
Blanche of
Castile.

Item matrimonium inter Lodovicum filium Philippi regis Francorum et filiam regis Hispaniarum cognomine Parvi, neptem scilicet Johannis regis Angliæ, qui desponsavit eam apud Rotomagum. Pax composita est inter P[hilippum] regem, et Johannem Angliæ. Regina Franciæ,¹ filia regis Daciæ, recepta est thoro mariti sui Philippi regis Franciæ; et adultera² superinducta, scilicet filia ducis Austriæ, jussu Apostolico repudiata est condigne. Gallia, missarum sollemnitatibus destituta, lætatur suam cum divinis recepisse reginam. Nundinæ sunt statutæ apud Lameiam per Hubertum archiepiscopum Cantuariensem. Item forum innovatum est apud Halresford per Godefridum de Luci episcopum Wintoniensem, appellavitque nomen villæ, Novum Forum.

A new
market at
Alresford.

f. 90 b.

Obiit Hugo episcopus Lincolnensis et Johannes Norwicensis; successit Johannes de Grai. Egidius (vel Gulo), filius Willelmi de Brause, factus est episcopus Herfordensis. Savaricus episcopus Bathoniensis obtinuit in causa apud Romam contra monachos Glastonienses super abbatia eorum. Hoc anno electus est Wido abbas Cisterciensis in cardinalem Romanæ ecclesiæ et episcopum Prenestinum.

¹ Ingeburga, daughter of Walde-
mar I.

² Agnes de Méranie.

MCCI. Anno iii. Johannis regis Anglorum. Sanctus A.D. 1201.
 Wulstanus episcopus Wigorniensis, et sancta Modwenna Miracles of
 virgo, quæ pausat in abbacia de Burtuna, quæ sita S. Wulstan
 est super ripam fluminis quod dicitur Trenta, hoc anno and S. Mod-
 clarent multis et magnis miraculis. Hoc anno missi wenna.
 sunt legati et viri religiosi a Papa Innocentio præ-
 dicare, et injungere iter Jerosolymis in remissione
 omnium peccatorum; unde factum est ut innumerabi-
 lis multitudo Christianorum illud iter arriperet. Idem
 vero Papa cum ab ordine Cisterciensi ad illud iter
 pecunias violenter exigeret, a beata Maria, ejusdem
 ordinis advocata, cum minis admonitus ab hac exactione
 quievit. Tempestas exorta grandinis et pluviae, post Violent
 octavas Sancti Johannis Baptistæ, id est viii. id. Julii, storm on
 die decima, hora vi., luna iv., domos cum suis habita- July 8.
 toribus per loca, segetes, et fœnum, et linum ex magna
 parte delevit. Abbacia vero de Waverleia, ex harum Injuries
 inundatione aquarum pæne submersa, vehementer est done by the
 periclitata. Obit Johannes abbas Waverleie sextus floods to
 apud Mertonam, xvi. kal. Octobris; successit cellararius the abbey
 ejusdem loci, ejusdem nominis, septimus abbas. of Waver-
ley.

Death of
abbat John.

Character
of abbat
John.

Hoc scriptum Simonis certum facit esse futuris,
 Quam fuit insignis abbatis vita Johannis;
 Corpore castus erat, simplex, sermone modestus,
 Mitis mente, pius, humilis, devotus, honestus,
 Compatiens miseris, jocundus, corde benignus:
 Unde fuit tanti pastoris nomine dignus.

Omnibus in annis abbatis certa Johannis
 Virginis Eufemiæ mors memorata die.

April 13.

Dunkewelle¹ fundata est. Capella de infirmitorio dedi- Dunkes-
 cata est viii. idus Novembris a domino Albino, episcopo well abbey
 Fernensi Hiberniæ, monacho ordinis Cisterciensis. founded.

¹ Another hand begins here.

A. D. 1202. MCCII. Obsessa est Alienor regina, mater Johannis f. 91. regis, in partibus Pictaviæ, apud castellum quod dicitur Mirabel, ab Gaufrido de Lizenan et Hugone cognomento Le Brun, coadunata multa et electissima manu militum; in quorum auxilium misit Philippus rex Francorum Arthurum filium Gaufridi comitis Britanniae, filium videlicet obsessæ reginæ, cum grandi exercitu, et manu militari prævalida. Quod audiens Johannes rex Anglorum in Normannia constitutus, statim de nocte consurgens, et concito cursu illuc pervolans, insperatus hostibus supervenit, circumfusoque exercitu facta congressione factus superior solvit obsidionem, et intra muros ipsius oppidi præmisso trino bellico conflictu, in quo rex strenuissime se agens hostes universos comprehendit, et spolia eorum distribuens, quosdam ex illis in Angliam transmittens, arctiori custodiæ carceris mancipavit. Arturum nepotem suum, et alios, qui caput et causa belli esse videbantur, in Normannia incarceravit. Quo facto Philippus rex Franciæ in spiritu furoris recessit ab obsidione castelli de Arches. Eodem anno a carcere et captivitate liberati sunt Hugo Le Brun et Gaufridus de Lizinan, datis obsidibus de terris et castris suis reddendis, et de firma pacis confederatione. Per Hubertum archiepiscopum Cantuariensem et alios episcopos, coacti sunt cruce signati totius Angliæ crucem resumere. Missus est abbas de Firmitate a domino abbate Cisterciensi in Angliam, ad suscipiendum regium castrum de Ferndune cum omnibus pertinentiis suis, quod Johannes rex ad constituendam abbatiam de ordine Cisterciensi, inspiratione divina præventus, biennio ante ipsius abbatis adventum apud Lincolniam constitutus concesserat. Ex superabundantia pluviarum anni præteriti seges ægre provenit, unde semen corruptum tantam sterilitatem fecit, ut summa frumenti quam equus portare consuevit, carius quam pro duodecim solidis in Anglia venderetur.

Capture of Arthur and others by John.

Philip II. retires from Arques.

Odo, abbat of La Ferté sur Grosne, sent by Guido, a. of Citeaux, to take possession of Farendon for the Cistercians.

MCCIII. Dominus Willelmus de Bradewatere cœpit A.D. 1203. jacere fundamentum novæ ecclesiæ beatæ Mariæ de Waverleia, xiv. kal. Aprilis, feria quarta. Sacerdos quidam Rogerus dictus, publice et sollemniter sæpius excommunicatus, quia in ecclesia de Boseham suspensa, contra prohibitionem episcopi diœcesani et archidiaconi sui, divinum celebravit officium, manum apposuit ad minuendum sanguinem cuidam mulieri de Boseham, quæ in principio fluxus sanguinis statim et subito inter manus sacerdotis excommunicata expiravit. f. 91 b. William, rector of Broadwater, lays the foundation of the new church at Waverley.

Magister Willelmus de Bleis, electus Lincolnienſis, consecratus est in ecclesia Cantuariensi a Willelmo episcopo Londoniensi, contendente cum Gileberto episcopo Roffensi, et vendicante jus consecrandi, ratione decanatus provinciæ; Gileberto Roffensi ratione capellaniæ domini Cantuariensis. Tunc archiepiscopus Cantuariensis gravi infirmitate detinebatur. Obiit Radulfus abbas de Fontibus; successit ei Johannes abbas de Parco.¹ Obiit Willelmus abbas Reivallensis, et successit Gaufridus monachus ejusdem loci. Willelmus de Stutevile et Hugo Bardulfus obierunt. Johannes rex ad festum Sancti Nicholai venit in Angliam, aliquot castris terrarum suarum a rege Francorum expugnatis; et postea in brevi occupavit rex Franciæ P[hilippus] Normanniam, Aquitaniam, et omnes terras regis Angliæ ultra mare. Fames magna, et mortalitas hominum fuit. Hoc anno dispersi sunt monachi de Waverleia per diversa cœnobîa pro nimia frugum penuria. Gaufridus prior Lantoniensis factus est episcopus Sancti David in octavis Sancti Andreæ. Question as to who should consecrate bishops, when the archbishop of Canterbury is ill.

MCCIV. Ultimum Pascha.² Philippus rex Francorum non modico stipatus exercitu castro cuidam in Normannia, quod Rupes insula nominatur, advenit, virumque venerabilem Rogerum de Laci cum suis in eo undique obsedit, ut a nulla parte potuit eis auxilium Normandy and Aquitaine occupied by Philip II. The monks of Waverley dispersed through the famine. f. 92. Defence of Roche-Andely by Roger de Lacy, which is

¹ Louth Park, in Lincolnshire. | ² i.e. on April 25.

A.D. 1204, provenire, neque eis licitum fuit alicubi fugam arripere. Obsessus vero per unius fere anni circulum, cum taken after a year's siege by Philip II. omnis resistendi copia excluderetur, et invalescente fame, ita ut eorum corpora pæne viderentur esse consumpta, muris undique dirutis tandem sese regi Philippo subdiderunt. Sicque præfatus Rogerus cum militibus sibi associatis vinculis enormiter mancipatus est. Tandem se suosque sex marcarum milibus redemptus, gratulabundus in Angliam remeavit. His ita gestis, rex Francorum universam Normanniam et Normandy and Anjou entirely subdued by Philip II. Andegaviam ditioni suæ subjugavit, seditione Willelmi de Humat, qui sub rege Johanne totius Normanniæ gubernaculum obtinuit, Johanne rege in Anglia moram faciente. Rex Johannes quandam abbatiam de ordine Beaulieu abbey founded by John. Cisterciensi construxit, quod Bellum Locum nominavit, prope locum ubi Willelmus rex Ruffus occisus est. Robertus comes Leicestræ obiit. Safridus secundus episcopus Cicestræ, qui ecclesiam Cicestrensem post incendium magnum sumptibus innumeris reædificavit, obiit. Successit Simon archidiaconus de Welles. Alienor regina obiit in kalendis Aprilis. Godefridus episcopus Wintoniensis obiit ii. idus Septembris. Radulfus abbas Elemosynæ et Willelmus abbas Bordesleix obierunt.

MCCV. Hoc anno hyems gravissima fuit gelu et nivibus, a Nativitate Domini usque ad æquinoctium. Ubertas tamen fructuum subsecuta est. Facta est turbatio magna in regno per tonsuram sterlingorum. Johannes rex infinitum convocavit exercitum militum et peditum, et magnam multitudinem navium apud Portesmue circa principium Junii, quanta non fuit in uno loco congregata in Anglia. Sed consilio H[uberti] archiepiscopi Cantuariensis et magnatum Angliæ quam plurimorum impeditum est iter ejus et propositum transfretandi, sicque solutus est cœtus tam hominum quam navium, rege in Anglia moram faciente. Obit Petrus capellanus de Colechirche, qui inchoavit

John prepares an army to cross, but remains.

f. 92 b.

The beginner of Lon-

pontem lapideum Londoniensem, et sepultus est in capella super pontem.¹ Hubertus archiepiscopus Cantuariensis obiit iii. idus Julii. Savaricus episcopus Bathoniensis obiit. Petrus de Rupibus clericus curialis, regis Johannis familiaris, ad episcopatum Wintoniensem per regem Johannem electus, Romam adiit, consecratus rediit; mandatum domini Papæ secum attulit ad episcopos Angliæ directum, continens quod singuli sacerdotes parochiales per parochias suas, a singulis domibus inhabitatis a quibus ignis exit, singulos accipiant denarios Sancti Petri, domos etiam et denarios certo scripto commendent, denarios cum scriptis decanis tradant, decani archidiaconis, archidiaconi episcopis, episcopi Petro Wintoniensi episcopo: sed hoc mandatum non est admissum vel a regno vel a sacerdotio. In ecclesia Lincolnensi interfectus fuit Willelmus de Bramford, subdecanus ejusdem ecclesiæ, a quodam clerico, qui fuerat vicarius ejusdem ecclesiæ, ante altare beati Petri, vii. kal. Octobris: idem autem clericus in eadem ecclesia a servientibus prædicti subdecani et aliis statim membratim discerptus est, et extra ecclesiam tractus extra urbem suspensus est, quod totum factum est in Dominica, Dominicali litera B. Johannes de Grai episcopus Norwicensis, electus est ad archiepiscopatum Cantuariensem a monachis ejusdem ecclesiæ, et in eadem ecclesia, nullo episcopo præsentente, assentiente, vel præsentente.

MCCVI. Johannes Florentinus² diaconus cardinalis venit legatus in Angliam, celebravitque concilium apud Redinges. Jocelinus episcopus Bathoniæ consecratur apud Redinges in die Sanctæ Trinitatis.³ Obiit Henricus episcopus Exoniensis. Obiit Willelmus de Bleis episcopus Lincolnæ. Vacante tam sede Cantuariæ,

A.D. 1205.
don bridge
buried on
the bridge.
Death of
archbishop
Hubert
Walter.

Orders
respecting
Peter's
pence.

William de
Bramford,
subdean of
Lincoln,
murdered
in Lincoln
cathedral.

John de
Ferentino
legate in
England.

¹ This sentence is at the foot of f. 92 a.

² Florentinus] An error for Ferentinus, or de Ferentino.

³ May 28.

A.D. 1206. quam sede Lincolnæ, Johannes rex cum exercitu multo mare ingressus est apud Portesmue, transitum faciens ab Anglia in Pictaviam, ubi in adjutorium ejus convenerunt multi viri potentes, et exercitus multus militum et aliorum armatorum, ejusque iter et actus ita prosperavit Deus, ut multas sibi subjugaret civitates, castra, et munitiones. Armata etiam manu multos cepit milites, et plures eorum misit in Angliam incarcerandos. Non multo post inter regem Franciæ P[hilippum] et regem Angliæ acceptis treugis per biennium, et pluribus obligationibus confirmatis, venit rex in Angliam ante Natale Domini cum turba multa militum præcedentium et subsequantium.

Demands of John from the bishops and abbats.

On their refusal he relaxes his demands.

A thirteenth extorted.
f. 93 b.

MCCVII. Rex Johannes post reditum suum a transmarinis, convocatis episcopis, abbatibus et prioribus, comitibus et baronibus, et magnatibus regni, celebravit concilium Londoniis in octavis Circumcisionis; ibique convenit episcopos et abbates, ut permitterent personas et beneficiatos ecclesiarum dare regi certam summam reddituum suorum. In quod cum non consentirent prælati ecclesiarum, data est dilatio usque ad sequens concilium celebrandum Oxoniæ in octavis purificationis beatæ Mariæ; ibique congregata infinita multitudine prælatorum ecclesiæ et magnatum regni, exegit ab episcopis et abbatibus quod prius exegerat ab eis. Sed consilio inito, omnes tam Cantuarienses quam Eboracenses metropolitani unanimiter responderunt, Anglicanam ecclesiam nullo modo sustinere posse, quod ab omnibus sæculis prius fuit inauditum. Rex ergo saniori usus consilio, exactionem illam penitus relaxavit. Postea generaliter statuit per universum regnum, ut omnis homo de cujuscunque feudo, juraret pretium catellorum suorum de immobili et mobili, et de his daret decimam tertiam partem regi, ad recuperandam hæreditatem suam in Normannia et in aliis terris suis. Ad quam colligendam misit ministros suos per universos comitatus Angliæ: ab hac exactione liber

fuit ordo Cisterciensis. Magister Stephanus de Lange-
 ton, Apostolicæ sedis cardinalis, in archiepiscopum
 Cantuariensem per priorem¹ et monachos ecclesiæ
 Sanctæ Trinitatis, contra voluntatem regis, in curia
 Romana est electus, et apud Biternum a domino Papa
 Innocentio tertio consecratus xv. kal. Julii. Qua-
 propter prior et conventus Cantuariensis sunt expulsi
 in transmarinas partes exules. Totum vero archiepi-
 scopatum rex in manu sua detinere fecit, prohibens ne
 aliqua ejus terra in culturam redigeretur. Natus est
 Henricus, primogenitus filius regis Johannis, in die
 Sancti Remigii apud Wintoniam. Obiit Simon episco-
 pus Cicestrensis apud Sanctum Egidium. Gaufridus
 archiepiscopus Eboracensis ab ecclesia sua et a regno
 recessit propter prædictam exactionem, et ideo con-
 fiscavit rex omnia bona sua. Facta est hoc anno
 prohibitio domini regis, ne placita domini Papæ in
 Angliâ teneantur. Obiit Jocelinus episcopus Bathoniæ,
 cui successit magister Simon de Welles.² Et tempore
 brevi sequenti Hugo archidiaconus de Welles, frater
 ejusdem Simonis senior, ad episcopatum Lincolnæ
 promotus, in transmarinis partibus consecratur.

MCCVIII. Excluso ab ecclesia Cantuariensi et a regno
 Angliæ S[tephano] archiepiscopo, et cunctis monachis,
 terrisque eorum sub tyrannica custodia Reginaldi de
 Cornhulle et Fulconi[s] de Cantelu omnino incultis,
 dominus Papa Innocentius tertius sæpius scripsit regi
 Angliæ Johanni, paterno affectu monens et benigne
 supplicans, ut archiepiscopum in curia Romana canonicè
 electum et ab eo consecratum admitteret, et monachos
 ejectos redire permitteret. Scripsit etiam tam Papa
 quam archiepiscopus, episcopis suffraganeis Angliæ,³

A.D. 1207.
 Stephen
 Langton,
 archbishop
 of Canter-
 bury, con-
 secrated at
 Viterbo.

John ex-
 pels the
 monks, and
 detains the
 revenues of
 the see in
 his own
 hands.
 Birth of
 Henry III.
 Oct. 1.

Innocent
 III. writes
 to John on
 behalf of
 the arch-
 bishop and
 the monks
 of Canter-
 bury.

¹ John Sittingbourne.

² An error altogether. Jocelin
 Trotman, bishop of Bath, did not
 die till 1242, as mentioned below,
 under that year; while Simon de

Wells is the bishop of Chichester
 who is mentioned above as dying
 this year.

³ Angliæ] Above this is written
 vel Cant.

A.D. 1208. ut omnibus quibus possent modis regem inducerent ad parendum petitioni domini Papæ. Tandemque post multas petitiones tam regi quam episcopis factas, cum nullatenus exaudiri possent, auctoritate domini Papæ

f. 94. injunctum est episcopis totius regni, ut nisi rex archiepiscopum et monachos admitteret, per universam Anglicanam ecclesiam interdictum generale facerent totius officii divini, præter baptismum parvulorum et poenitentias morientium. Hujusque mandati speciales executores facti sunt Willelmus Londoniensis, E[ustachius] Eliensis, et Maugerius Wigorniensis episcopi. Qui, accepto hoc mandato, sæpius convenerunt [ad] regem, aliquando etiam flexis genibus et in lacrymis, ut misertus Anglicanæ ecclesiæ archiepiscopum S[tephanum] pacifice permitteret ad ecclesiam suam Cantuariensem redire, plura ei literarum paria ostendentes, eis a domino Papa et ab archiepiscopo transmissa super hoc negotio. Sed cum induratum esset cor ejus, nec eos exaudiret, exhibuerunt ei mandatum domini Papæ de universo interdicto divini officii per ecclesiam Anglicanam faciendo, nisi archiepiscopum admitteret. Tandem pluribus dilationibus datis regi de interdicto pronunciando, eoque sæpe in contumacia persistente, proxima die Lunæ post Dominicam qua cantatur, *Isti sunt dies*, scilicet in vigilia Annuntiationis Dominicæ, ix. kal. Aprilis, indictum est generaliter interdictum divini officii, et ostia ecclesiarum clausa auctoritate domini Papæ. Rex igitur, hoc edicto generaliter pronunciato per Angliam, miro modo turbatus, præcepit confiscari per universum regnum suum omnes possessiones episcoporum et clericorum et virorum religiosorum, et omnia bona ecclesiastica, et misit per singulas provincias ministros suos tam clericos quam laicos, ad confiscanda bona ecclesiarum. Qui circueuntes regionem saisiverunt bona clericorum mobilia et immobilia intra et extra, committentes curam rerum illarum in singulis villis vicinis hominibus, per quorum manus clerici perciperent de re-

The Interdict.

On the Monday after Passion Sunday, then March 24.

John confiscates the church property.

bus suis necessaria. Pluribus etiam in locis seras appenderunt in horreis clericorum. Propter hæc ergo enormia peccata, præcepto episcoporum data est sententia excommunicationis per omnes ecclesias Angliæ majores et minores, in omnes eos qui manus violentas mitterent in possessiones ecclesiasticas, exceptis personis regis et reginæ et justitiani domini regis. Cum ergo ad tam lacrymabiles petitiones episcoporum nullo modo posset revocari a tanta sævitia, mare transierunt primo Willelmus Londoniensis, Eustachius Eleensis, G[ilbertus] Roffensis, postea M[augerius] Wigorniensis, et Egidius Herefordensis. Necdum sedata est regis ira, sed acrius exacerbata. Militibus et ministris ad confiscanda bona ecclesiastica et clericorum [missis], præcepit ut concubinas et focarias et amasias presbyterorum et clericorum inventas comprehenderent, et detinerent, quoadusque a presbyteris et clericis pecuniæ redemptione redimerentur, quod et factum est. Episcopis in transmarinis moram facientibus, rex abbates et alios nuncios misit propter archiepiscopum, ut veniret in Angliam; sed non ut archiepiscopus. Quod cum dissuasum esset archiepiscopo, mandavit tribus episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi, ut venirent in Angliam. Qui vocati venerunt, et per octo hebdomadas expectantes præsentiam regis tandem infecto negotio redierunt. Flagrante maleficio isto, venit Henricus dux Saxonie in Angliam ad avunculum suum regem Johannem, supplicans pro pace ecclesiæ reformanda et pro archiepiscopo reconciliando. Postea scripsit rex Otho regi Johanni, et pro pace ecclesiæ et pro archiepiscopo reconciliando. Postmodo vero misit rex in Alemanniam ad Othonem quatuor magnos viros, post quorum reditum cœpit rex animum suum aliquantulum mitigare et temperare versus ecclesiam. Dominus rex egit in exilium Willelmum de Breosa cum uxore sua¹ et

A. D. 1208.

Excommunication of all who laid hands on church property.

f. 94 b.

Some of the bishops go to Rome.

Attempts at reconciliation by Henry, duke of Saxony, and Otho, king of Germany.

William de Braose driven into exile.

¹ Matilda de la Haie: v. p. 265.

A.D. 1208. filiis, et totam substantiam suam et terram occupavit.

Philippus Dunelmensis et Gaufridus Coventrensis episcopi obierunt.

f. 95.

Invasion of
Wales and
Scotland
by John.

MCCIX. Post ejectionem Willelmi de Breose cum uxore sua et modica¹ a regno Angliæ, rex cum exercitu magno intravit Walliam ad expugnandos reges duos² qui sibi invicem adversabantur. Eodem anno rex cum infinito exercitu proficiscitur versus Scotiam contra regem,³ qui dicebatur fœdus iniisse cum inimicis suis; sed cito revertitur, pace inter eos firmata, datis duabus filiabus⁴ regis Scotiæ obsidibus regi Anglorum. Liberi homines per totam Angliam regi ligantiam faciunt. Rex ut diximus contra regem Scotiæ progrediens, misit nuncios Doroberniam, scilicet episcopos et comites et archidiaconos et barones, ut ibi occurrerent tribus episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensis, executoribus domini Papæ, propter quos rex et justiciarius⁵ literas suas transmiserant, ut venirent tractaturi de pace ecclesiæ et domini archiepiscopi. Venientes autem episcopi in Angliam Cantuariæ occurrerunt magnatibus a rege missis; qui ibi per aliquot dies moram facientes de pace sacerdotii et regni tractaverunt, pacemque formaverunt, et formam pacis scripserunt, sigilla sua ex utraque parte appendentes. Redeuntibus ergo nuntiis ad regem, facta est restitutio maneriorum domino archiepiscopo et quatuor episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensis, Herefordensi; et eisdem quatuor episcopis et archiepiscopo singulis centum libras,⁶ principium restitutionis ablatorum. Revertentibus ergo prædictis nuntiis cum forma scripta a rege ad episcopos, per eos denunciatum est episcopis, formæ præscriptæ pacis

Attempts
at recon-
ciliation
between
John and
Stephen
Langton.

¹ *modica*] Sic, MS. A corruption: *familia* or *filiis* is what we should expect.

² Rhys and Owen, sons of Grif-fith.

³ William the Lion.

⁴ Margaret and Isabella.

⁵ Geoffrey Fitz-Piers, earl of Essex.

⁶ Sic, MS.

aliquem articulum displicere regi, scilicet de integra A.D. 1209
 restitutione ablatorum. Episcopi vero noluerunt articu-
 lum illum aut aliquem alium de præscripta forma mu-
 tare; sed brevissimas literas scripserunt regi, quarum¹
 continentia erat, quod si dominus rex et sui integre
 restituerent ablata ecclesiis et ecclesiasticis viris, omni
 occasione postposita, adducerent dominum archiepis-
 copum ad ecclesiam suam, et hoc modo ab invicem re-
 cesserunt, data dilatione sententiæ in personam regis
 usque in oct. Sancti Michaelis. Postea modico elapso
 tempore, misit archiepiscopus senescallum suum Alexan-
 drum ad dominum regem, quem benigne audivit, et f. 95 b.
 muneribus ditatum remisit. Non multo post misit
 rex propter archiepiscopum, mandans ut cum eo loqui
 veniret Doroberniam, et de securitate tuto conductu
 literas patentes ei misit, et multos et magnos viros
 regni constituit fidejussores de securo conductu, de quo
 omnes illi litteras suas scripserunt patentes, et se fide-
 jussores constituerunt. In hac securitate promissa venit
 dominus archiepiscopus Doveram vi. non. Octobris,
 cum duobus episcopis Londoniensi et Eliensi, quorum
 adventu nunciato regi, rex cum multis et magnis viris
 quasi occurrens venit Chileham, et inde misit justi-
 tiarium suum, G[aufridum] filium Petri, cum episcopo
 Wintoniensi P[etro] et multis aliis magnis viris, per
 quos petiit² ab archiepiscopo et episcopis aliquos arti-
 culos, quos ipsi non admiserunt, nolentes recedere a
 forma pacis prælocuta inter nuntios regis et episcopos
 executores; quod quia domino regi non placuit, dominus
 archiepiscopus cum suis, in conductu justitiarum et Wil-
 lelmi Briwerii et aliorum qui securitatem ei promise-
 rant veniendi et recedendi, transfretavit. Postea misit
 rex nuntios propter archiepiscopum, et quatuor milia
 marcas misit Londoniam ad Templum Novum custo-

The arch-
 bishop goes
 to Dover,

and John
 to Chilham;

but the ne-
 gotiation
 fails,

and the
 archbishop
 re-crosses.

¹ *quarum*] quorum, MS.

| ² MS. repeats *petiit*.

A.D. 1209. diendas, donec reddantur archiepiscopo ad restaurationem ablatorum suorum; sed nec archiepiscopus nec episcopi per nuntios illos venire voluerunt. Præterea misit rex Johannem filium Hugonis apud Cicestriam in crastino Omnium Sanctorum, qui præcepto regis misit duos milites per totam Susexam ad saisianos omnes redditus nigrorum monachorum in manu regis, et ad faciendam æstimationem omnium reddituum suorum; ita tamen quod monachi perciperent necessaria victui per manum laicorum. Otho filius ducis Saxonie, nepos regis Johannis, proxima Dominica post festum Sancti Michaelis, diademate imperiali coronatus est Romæ a domino Papa Innocentio III.; et cito inter ipsum et summum Pontificem orta est discordia. Hugo archidiaconus Wellensis eligitur in episcopatum Lincolnensem, et Henricus archidiaconus de Stafford in episcopatum Exoniensem.

f. 96.
Birth of prince Richard.
Extortions of John under pretence of recovering Normandy.

Mense Januarii apud Wintoniam, peperit regina Ysabel filium secundum, qui vocatur Ricardus. MCCX. Johannes rex sub prætextu recuperandæ Normannie et aliarum terrarum suarum quibus eum rex Franciæ P[hilippus] spoliaverat, inæstimabilem et incomparabilem fecit pecuniæ numeratæ exactionem, nullis viris clericis vel laicis, nulli religioni cujuscunque ordinis parcens. Monachi vero nigri et canonici Hospitalarii et Templarii circa Pascha singulariter finem fecerunt.

John goes to Dover, but the archbishop does not come.

Idem Johannes rex misit literas suas et magnatum Angliæ signatas propter archiepiscopum et nuntios intercurrentes; sed non venit. Missis itaque multoties nuntiis cum literis magnatum de securo conductu, rex in propria persona venit Doveram ut archiepiscopo occurreret; sed audito quod nullus magnatum, qui per literas suas archiepiscopum vocaverant, cum rege venerat, non venit archiepiscopus. Unde rex plurimum motus a Dovera recessit. Rex captivavit omnes Judæos per totam Angliam, et spoliavit eos catallis suis usque ad valentiam lxxvi. m. marcarum.

The Jews pillaged.

Idem rex collecto multo exercitu in mense Junio A.D. 1210. transfretavit in Hiberniam, ubi hostibus ad votum John in subactis, dimissis ibi episcopo Norwicensi, Johanne de Ireland. Grai, et Willelmo Marescallo, mense Septembri nimis infestus omnibus viris Cisterciensis ordinis rediit. Convenerat enim eos antequam transfretaret, sicut et The Cisterciensians persecuted. cæteros, de auxilio ipsi præstando contra inimicos suos; et quia idem Cistercienses pecuniam ei ad libitum suum contra libertatem ordinis sui dare noluerunt, in immensum eos affixit, et a singulis domibus, brevissimo temporis spatio indulto, multum valde censum, ita ut summam xxxiii. m. et ccc. marcarum collectio illa f. 96 b. excederet, violenter extorsit. Ipsi vero per diversas domos monachorum et canonicorum dispersi sunt. Waverleia vero, omnibus facultatibus suis distractis et Condition of Waverley. ablatis, facta similiter dispersione monachorum et conversorum circumquaque per Angliam, regis iram patienter sustinuit. Abbas ejusdem loci Johannes tertius, timore regis perterritus, domum suam reliquit, et de nocte latenter aufugit. Acta sunt [hæc] circum festum beati Martini. Prohibuit etiam rex ut nullus de ordine Cisterciensi transfretaret, aut de alienis in Angliam veniret.

Præcepit rex omnia nemora archiepiscopatus Cantuariensis vendi et dari, et funditus eradicari, ut nulla superesset arbor. Eodem tempore Matildis matrona Matilda de nobilis cognomento de la Haie, uxor Willelmi de la Haie, wife of Breosa cum Willelmo filio suo milite et hærede, regis William de Johannis præsentiam fugiens, in Galwaitha capta est, Braose, starved to et ejusdem ferali regis imperio jussa est diro ergastulo death. recludi apud Windeshores; in quo aliquandiu tenebrosi carceris caligines et squalores perpessa, tandem fame et siti cruciata, miserabiliter vitam finivit. Willelmus He flies to vero de Brausa maritus ejus, fugiens apud Sorham Shoreham, devenit, et ibidem mutatis vestibibus, quasi mendicus crosses, and dies at clandestine transfretavit, et non multo post apud Paris. Parisius obiit.

A.D. 1210. Otho imperator invadens regnum Siciliae contra
 Excommu-
 nication of
 the em-
 peror Otho
 IV. Frthericum regem, tutelae ecclesiae Romanae derelictum,
 et alia patrimonia ejusdem ecclesiae contra juramenta et
 scripta sua et alia munimenta, excommunicatur a summo
 Pontifice, et hoc notificato principibus Alemanniae,
 omnes a fidelitate ipsius absolvit.

Variis infirmitatibus homines per Angliam vexantur,
 et multi moriuntur.

f. 97. MCCXI. Johannes rex pæne omnes portus Angliae
 All the
 English
 ports
 closed.
 The absent
 clergy to
 return or
 lose their
 revenues. prohiberi fecit, ne quem trans mare portarent nec
 venientem admitterent. Idem contrario mandato præ-
 cepit per totam Angliam, ut omnes tam episcopi quam
 clerici redditum habentes in Anglia, et extra regnum
 existentes, infra quindenam Sancti Johannis Baptistae
 redirent, aut a suis in Anglia redditibus privarentur.

John goes
 into Wales
 against
 Llewellyn. Rex cum magno exercitu pergit in Walliam contra
 Leuelinum generum suum usque ad Snaudoniam. Re-
 deunte illo ad pacem, et præstita inde securitate,
 occurrit rex nuntiis domini Papæ, quos impetraverat
 mitti in Angliam, ob reformandam pacem inter regnum
 et sacerdotium; sed quia pactis stare noluit, nihil tunc
 de negotio ecclesiae actum est. Saraceni multi appli-
 cuerunt in Hispania, et terram ipsam violenter occupare
 ceperunt. Martyrizatus est Sanctus Simon in Vecte
 insula, ad cujus tumbam creberrime miracula fiunt.

The Sara-
 cens in
 Spain. Hortante domino Papa, populus Christianus, quibus
 præfuerunt dominus A[rnaldus] abbas Cisterciensis et
 Simon miles insignis de Monte-forti, congressi sunt
 adversus hæreticos Albugenses, eosque pro magna parte
 viriliter expugnarunt. Plures autem episcopi, et aliae
 personæ ecclesiasticæ, optimates etiam terræ, ut dicitur,
 eisdem hæreticis adhæserunt. Post festum Sancti
 Jacobi venerunt in Angliam Pandulfus et Durandus,
 nuntii domini Papæ, ad faciendam pacem inter regem
 et archiepiscopum.

Pandulph
 and Du-
 rand, the
 papal nun-
 cios, in
 England.
 The Greeks
 compelled MCCXII. Ortum est schisma inter dominum Papam
 et Constantinopolitanos, ita quod fere omnes ei extite-

runt rebelles, et sanctæ Romanæ ecclesiæ inobedientes. A.D. 1212.
 Sed Deo auxiliante convicti sunt a domino Papa, et to submit
 coacti cum Romana ecclesia stare, et ei, sicut debent, to the Pope.
 obedire. Obiit Gaufridus Eboracensis archiepiscopus.
 Obiit Maugerius Wigorniensis episcopus apud Ponti-
 niacum, suscepto habitu monachali. Obiit Johannes f. 97 b.
 Cuminus archiepiscopus de Divelin. Henricus abbas Henry,
 de Binedun promovetur in [Imelacensem]¹ episcopatum abbat of
 in Hibernia. Johannes rex scripsit omnibus vicecomi- Bindon,
 tibus Angliæ literas suas in hæc verba : made
bishop of
Emly.

Præcipimus vobis quod sine dilatione districto prohibeatis Letter of
 per sedes episcopales, et omnes abbatias, et prioratus, et John to the
 domos religionis in ballia vestra, ne quis suscipiat aliquod sheriffs,
 mandatum Apostolicum, quod contra nos sit, et si [quis] sus- forbidding
 ceperit illud, non exequatur. Si quis vero hoc fecerit, corpus any man-
 ejus capiat, et sine dilatione nos habere faciat. Præci- date of
 piatis etiam omnibus abbatibus ordinis Cisterciensis baillias the Pope
 vestræ, quod omni occasione postposita sint apud Wintoniam against him
 ad instans clausum Pascha, parati facere præceptum nostrum. to be re-
 Idem scripsit vicecomitibus, ut per singulos hundredos ceived or
 facerent homines jurare, quæ terræ essent de dominico præ- executed.
 decessorum suorum regum antiquitas, et qualiter a manibus executed.
 regum exierint, et qui eas modo tenent, et pro quibus executed.
 servitiis.

Idem rex præcepit omnibus vicecomitibus, ut con-
 fiscarentur redditus, et omnia beneficia clericorum
 data eis a Stephano archiepiscopo, et ab episcopis
 Angliæ moram facientibus in transmarinis post inter-
 dictum Anglicanæ ecclesiæ, in hæc verba :

Præcipimus vobis quod capiat in manum nostram omnes Letter of
 ecclesias, et redditus quos archiepiscopus et episcopi Angliæ, John to
 vel prior Cantuariensis, qui ultra mare sunt, dederunt in the sheriffs,
 bailiva vestra, in absentia sua, et præcipiat omnibus illis to seize the
 qui ea de dono illorum receperunt, quod sine dilatione exeant property of
 de terra nostra; et scire faciat distincte, in crastino Sancti the arch-
 Johannis Baptistæ anno regni nostri xiv., baronibus nostris de bishop and
 scaccario, ubi fuerint redditus illi, et quantum singuli valeant, bishops
 et qui illi sunt qui eos receperunt. Datum vii. id. Junii. who had
gone be-
yond sea.

¹ Blank in MS.

A.D. 1212. Rex Johannes cum magno exercitu parat rebellionem Walensium comescere. Sed Eustachio de Vesci et Roberto filio Walteri ab eo clam recedentibus, ab incepto desistit. Et omnes fere suos suspectos habens, castello de Nottingham per aliquantum tempus inclusit se, balistarios alienigenas conducens ad se tuendum. Idem rex viros religiosos, et maxime Cistercienses, per plegiationes servientium suorum et caretarum exactionem affligit: cartas etiam falsissimas ab eisdem et clericis et ecclesiarum prælatis extorquet sub hac forma:

He extorts false letters from the Cistercians and others, resigning their property. Noverit universitas vestra nos bono animo remisisse, et omnino gratuita voluntate quietum clamasse dilecto et venerabili domino nostro Johanni regi Angliæ, totam pecuniam, et quicquid honoris et obsequii domus nostra ei contulit, a prima coronatione sua usque ad festum natalis beatæ Mariæ, anno regni ejusdem regis domini nostri xiv., videlicet quicquid ei contulimus, sive ad petitionem ejusdem domini nostri Johannis, sive sine petitione ejus aliqua, sive alio quocunque modo de facultatibus domus nostræ illud habuit; et ei prædicta omnia quieta clamavimus, et de cætero non repetemus. Et ne aliquis hæc prædicta dona et obsequia gratuita exactiones appellare valeat vel extorsiones, hanc cartam nostram prædicto domino nostro regi Johanni in testimonium prædictæ gratuitæ voluntatis nostræ contulimus.

London and Southwark priory burnt. Londonia ex magna parte circa pontem cum prioratu de Suwerche combusta est, ex qua combustione inventa sunt humana corpora semiusta et alia in Tamesem fluvium submersa ad tria milia, exceptis his quos ignis ex toto combussit, qui multi esse creduntur.

Wales released from the interdict, and from obedience to John. Hoc anno absoluta est Wallia ab interdicto, et a jugo servitutis domini Johannis regis Angliæ, et etiam præceptum tale accepit, ut eum non quasi filium sanctæ ecclesiæ, sed sicut inimicum constituta prædecessorum suorum adnihilantem, totis viribus oppugnaret.

Conference between John and the papal ambassadors. Die Martis proxima post festum Sancti Bartholomæi venientes nuntii domini Papæ apud Norhamton, scilicet Pandulphus et Durandus, coram rege, convocatis omnibus comitibus et baronibus Angliæ, dominum regem in hunc modum alloquuntur: "Domine, de longinquo venimus huc,

Annal. Barton, p. 209.

Annal. Burton., p. 210. " per petitionem tuam, pro pace sanctæ ecclesiæ formanda,¹ A.D. 1212. " et audituri super hoc voluntatem tuam." Rex ait, "Nescio quid petitis." Et illi, "Nihil nisi jus commune; scilicet, quod jures te satisfacturum sanctæ ecclesiæ, et persoluturum omnia quæ de rebus² ecclesiasticis rapuisti, et S[tephanus] Cantuariensem archiepiscopum, et omnes suos, et coepiscopos suos cum sociis suis, qui in transmarinis sunt, suscepturum bene et in pace." Quod audiens rex, vultu protervo respondit, "De cætero cor meum et secreta cordis mei vobis revelabo: Vos potestis facere me jurare, et reddere, et omnia quæcunque vultis faciam; sed nunquam S[tephanus] talem conductum habere poterit, quin ipsum ex quo terram meam intraverit faciam suspendi."³ Hoc audientes nuntii responderunt, "Modo scimus voluntatem f. 98 b. tuam; dices ne aliud?" Respondit rex, "Dixi," Tunc illi, . . . "Verum est quod nos mandasti Romam, quod veniremus causam tuam et justissimam, ut asserebas, et jus tuum audituri; . . . quod si nos causam tuam, tam justam, ut asserebas, invenire possemus, quod interdictum Angliæ relaxaremus; sed nihil proponis, quare debeamus relaxare, Id. p. 214. " sed potius affirmare." . . . Tunc rex, "Tantum faciam pro amore domini Papæ; resignet magister S[tephanus] archiepiscopatum, et dominus Papa conferat archiepiscopatum quicunque voluerit, et ego ipsum recipiam tanquam archiepiscopum; et roget me ut concedam illi episcopatum in terra mea, et forsitan concedam illi." Pandulphus, "Sancta ecclesia non consuevit degradare archiepiscopum sine manifesta causa; sed est assueta principes sibi rebelles a summo ruere deorsum." Rex, "Profertis minas? . . . Non⁴ potestis magis mali facere quam dicere." Pandulphus, "Secreta cordis vestri jam revelasti, et secreta cordis nostri jam tibi revelabimus. Scias quod dominus Papa te excommunicavit; sed suspendit effectum sententiæ usque ad adventum nostrum in partes istas; sed de cætero scias te excommunicatum et sententiam in te latam habere effectum." Rex, "Et quid magis?" Pandulphus, "Absolvimus omnes Anglos, die hac, qui tecum⁵ communicaverunt; et de cætero⁶ qui tecum communicaverint, sciant se esse excommunicatos." Rex, "Quid magis?" Pandulphus, "Absolvimus omnes

¹ *formanda*] conformanda et reformanda, Annal. Burton.

² *rebus*] personis, Burt.

³ Burton repeat *faciam*.

⁴ *Non*] Num, Burton.

⁵ Burton insert *non*.

⁶ *de cætero*] om. Burton.

A.D. 1212. " unanimiter, comites, baro[nes], milites, francoos, clericooos, *Annal.*
 " laicos, et omnes Christianæ fidei per terras tuas tibi sub- *Burton,*
 " jectos,¹ a fidelitatibus suis et homagio; et ad hoc exequen- *p. 215.*
 " dum per Angliam vices nostras committimus Wintoniensi²
 " [et] Norwicensi³ episcopis; et in Scotia Roffensi,⁴ et
 " Salesbiriensi⁵ episcopis jam commisimus exequen-
 " dum, et in Wallia tribus præsentibus episcopis
 " Walensibus; et per universum orbem episcopos qui in
 " transmarinis sunt, mittimus cum sententiæ vinculo, et
 " jus tuum, quod te dicis habere, ostensuros, et absoluturos
 " omnes qui contra te, videlicet inimicum ecclesiæ, velint in-
 " surgere. Neo opus [est] tantum facere, quoniam, duobus
 " annis jam elapsis, reges, duces, comites, barones dominum
 " Papam rogaverunt, ut ipsos absolveret, et ipsi terram istam
 " cum manu forti intrarent, et cuicumque dominus Papa vellet,
 " regnum committeret, . . . quoniam paucos habes amicos
 " f. 99. " vicinos, plurimos autem inimicos. Sed sancta ecclesia vult
 " jus suum declarare et una cum filiis suis suum vindicare.
 " Præcipimus autem omnibus, quod cum dominus Papa exer-
 " citum miserit in Angliam, vos omnes adeatis, et fidem
 " duci exercitus faciatis; sin autem, sciatis vos in debitam
 " et perpetuam servitutem⁶ esse redigendos." Ad hoc rex,
 " Quid potestis plus facere?" Pandulphus, "In verbo Dei,
 " tibi dicimus, quod nec tu, nec hæres tuus quem possis ha-
 " bere, ultra diem hunc poteritis coronari." Ad hoc rex, . . .
 " Hic vero percipio, quod causam meam non fovetis, et quod
 " velletis me nunquam de cætero regnaturum; sed per Ipsum
 " qui cuncta regit, si terram meam intrassetis talia mihi
 " monituri sine mandato meo, vos et vestros per annum
 " facerem equitare; sed talia mihi nunciaturos non mandavi;
 " sed ut causam meam defenderetis." Pandulphus, "Causam
 " tuam secundum Deum promovimus, et te dileximus, et per
 " mandatum tuum huc venimus, credentes te Deo et patri
 " tuo Papæ obediturum, et sanctæ ecclesiæ satisfactorum;
 " sed malam spem de te in hoc concepimus, et pro dilectione
 " quam erga te habuimus, fere omne malum tibi et terræ
 " tuæ futurum præmuniendo nunciavimus; et non futurum,
 " quia jam præsens est; et ideo jurasti nos equitatos, adeo
 " decenter posses dixisse, suspensuros. Sed Deum invocamus

¹ *subjectos*] subjectas, Burton.

² Peter de Rupibus.

³ John de Grey.

⁴ Gilbert de Glanville.

⁵ Herbert Poore.

⁶ *servitutem*] pœnam, Burt.

Annal.
Burton,
p. 217.

“ testem, quod pro alio non venimus terram tuam intraturi, A.D. 1212.
“ nisi pro causa ecclesiæ mortem passuri, nec aliam a te
“ credimus asportare¹ mercedem.”

Deinde præcepit rex vicecomitibus forestariis, ut ducerent
incarceratos suos coram se, præsentate Pandulpho; et protinus
sic factum est, et ad terrorem Pandulphi, quosdam præcepit
suspendi, quosdam oculis² orbari, quosdam pedibus truncari.
Inter hos vero erat quidam clericus falsarius, quem præcepit
rex suspendi; quod audiens Pandulphus statim volebat eos
excommunicare qui in eum manus imponebant, et statim
egressus quæsit candelam. Rex vero veniebat post eum, et
commisit ei clericum ut faceret de eo iudicium, et sic liberatus
est. Pandulphus vero discessit, et transfretavit, et rex
in excommunicationis sententia adhuc remansit. Item
hoc anno dominus Papa concessit in Anglicana ecclesia
omnibus fidelibus in extremis laborantibus sacrum dari
viaticum; sed et hoc præcepit, ut ab ecclesiis conven-
tualibus sacerdotes cum reverentia magna deportarent,
quibus tantum permissum erat propter eucharistiam
conficiendam celebrare.

Departure
of Pandulf.
f. 99 b.

Partial re-
laxation of
the inter-
dict.

Ughelli,
Italia Sacra
(1717),
i. col. 164.
Gallia
Christiana,
t. vi. (In-
strumenta)
cap. lx.,
col. 53.

Divulgatum est per Angliam quod Miramumelinus rex
Marrochenensis cum magna multitudine, et fortitudine, (qui,
sicut audivimus a plerisque, bellum indixerat omnibus illis
qui crucem adorant,) ab illis eisdem qui crucem colunt bello
campestri devictus est, et fugatus. Siquidem cum de diversis
mundi partibus fideles Christi, propter remissionem quæ a do-
mino Papa indulta [est], proficiscentibus ad subsidium Christiani-
tatis, contra bellum Christianis indictum in Hispaniæ partibus,
Toletum convenissent, ubi debebant in die viii. Pentecostes,
ex conducto regis³ Castellæ et Aragoniæ convenire, affuerunt
inter eos qui convenerant, Willelmus venerabilis archiepiscopus
Burdegalensis, barones quoque ac milites de partibus Pictaviæ,
Andegaviæ, Britannæ, et de Lemovicensi,⁴ et Petragoricensi,⁵
et Santonensi, et Burdegalensi diocæsesibus, et aliquot etiam
de aliis partibus ultra-montanis, cum comitatu militum ac
peditum satis honesto, et bene armato, de Lugdunensi et
Viennensi et Valentinensi diocæsesibus. Hi omnes simul congre-
gati ad prædictum castellum venerunt. Cumque residentiam

Letter of
Arnald
Amaury,
archbishop
of Nar-
bonne, re-
specting
the battle
of Navas
de Tolosa.

¹ asportare] expectare, Burt.

² oculis] oculos, MS.

³ Pedro II.

⁴ Of Limoges.

⁵ Of Perigord.

A.D. 1212. fecisset exercitus apud Toletum ultra iv. dies, et jam fatigatus ex mora, desiderio arripiendi jam iter contra Sarracenas nationes aestuaret, venerunt ad quoddam castrum Maurorum quod Mattalon¹ appellatur, et nondum fixis tentoriis statim ultra-montani aggressi sunt ipsum castrum, quod incessanter sagittis et lapidibus per totam diem et noctem impugnaverunt. Tandem iv. turribus expugnatis, testudinibusque prominentibus ad nostrorum impedimentum subactis, Mauri castrum illius habitatores sub huiusmodi conditione se reddere gestiebant, ut semper essent captivi, sed non placuit nostris. Acceptum est ergo castrum, ita scilicet, quod, servata illi vita qui castrum habebat cum duobus filiis, cæteri essent in voluntate peregrinorum. Interfecti sunt ergo omnes qui ibi inventi sunt præter paucos. Nostri quidem non interest omnia referre quæ acta sunt in illo bello. Sunt enim plura, quæ hic propter brevitatem narrationis intermittimus; ad summam redeamus, de qua magnus fit sermo. Plures civitates et castella obtinuerunt Christiani; venientes igitur nostri ad aciem quandam fortem in qua fertur fuisse rex Miramomelinus, scilicet ultimam, sed valde restiterunt filii scelerati, et ipse Miramomelinus eodem die demonstravit plenius posse suum, ita scilicet quod nostri versi sunt in fugam omnes, præter unum regem et suos. Rarus erat qui remaneret; sed dispositione divina redeuntibus tandem ad cor regibus, et principibus strenuissime se agentibus et fortiter resistentibus, Deo auxiliante, repulsi sunt Sarraceni; ita quod omnes qui erant in illa forti acie occisi sunt, et ex tunc fugit exercitus Sarracenorum irreparabiliter post regem suum, qui prius aufugit. Qui etiam, ut dicitur et creditur, in nocte præcedenti præsentiens quod devincendus esset, præmiserat ante se, super camelos et mulos, inæstimabiles divitias quas habebat. Nostri igitur Sarracenos insequuntur per media tentoria sua fugientes, ad quæ cum nostri venissent, plurima ex eis ad terram deposita invenerunt. Insecuti sunt autem eos bene per quatuor leugas, et tot ex eis occiderunt, quod, qui in bello et post bellum sunt interfecti, plus quam sexaginta milia aestimantur fuisse; et quod est valde mirabile, ut credimus, non sunt de nostris mortui homines quinquaginta; in tribus vero locis vel quatuor tot lanceæ contractæ sunt inventæ, quod omnes qui viderunt, multum inde mirati sunt. Archæ vero parvæ, sagittis et quarellis plenæ, tot similiter in tribus locis vel quatuor sunt inventæ, quod, sicut plures aestimant et contendunt, duo milia summariorum non sufficerent ad portandum.

¹ Malagon.

Benedictus per omnia Dominus Jesus Christus, qui per suam A.D. 1212. misericordiam in nostris temporibus sub felici domini Papæ Innocentii III. Apostolatu, de tribus generibus hominum, pestilentium scilicet inimicorum Ecclesiæ suæ sanctæ, videlicet orientalibus schismaticis, occidentalibus hæreticis, meridionalibus Sarracenis, victoriam contulit catholicis Christianis: f. 100 b. super tantis ergo bonis et donis nobis ab eo collatis, qui dat omnibus affluenter, et non impropere, gratias ei, etsi non dignas, tamen quales et quantas possumus, referimus. Fuit autem istud bellum anno Dominicæ Incarnationis MCCXII., xvii. kal. Augusti, feria secunda, ante festum [Sanctæ] Magdalennæ, in loco qui dicitur Navas de Tholosa; erat quippe quoddam castrum Maurorum prope, quod Tholosa nuncupatur, quod nunc per gratiam Dei redactum est in potestatem Christianorum. Benedicamus ergo Dominum universi, et laudemus, et confiteamur ei qui fecit nobiscum misericordiam suam magnam, super tanto bono quod Deus contulit populo Christiano. Datum Tholeti Sabbato ante Assumptionem beatæ Virginis Mariæ.

Hoc anno obiit dominus Gilebertus de Basevilla xv. Gifts of Gilbert de Baseville to Waverley. kal. Junii, cujus filius, Gilebertus videlicet de Basevilla secundus, dedit Deo, et beatæ Mariæ de Waverleya, et monachis ibidem Deo servientibus, in puram et perpetuam elemosynam, pro salute animæ suæ, et antecessorum et hæredum suorum in manerio de Werplesdone, quandam platiam terræ in villa de Werplesdone, sicut in carta ipsius inde facta plenius continetur, quam terram monachi domus de Waverleia vocant La Newe Rude.

MCCXIII. Henricus archidiaconus de Stafford factus f. 101. est archiepiscopus de Diveline. Obiit Baldwinus comes de Aubemare. Obiit magister Robertus episcopus de Bangor, et sepultus est in medio foro apud Salopesbiriam, sicut desideravit in vita sua. Obiit Willelmus abbas de Burtune. Obiit Gaufridus filius Petri comes Death of Geoffrey Fitz-Piers. de Essexe, et justitarius totius Angliæ, tunc temporis cunctis in Anglia præstantior. Abbas de Cirencestre¹ et de Redinges² obierunt. Mortuo comite Engolesmensi,

¹ Richard.² Helias.

A.D. 1213. patre Ysabel reginæ Johannis regis Angliæ, mater¹ ejusdem reginæ in Angliam veniens posuit se sub custodia Johannis regis. Hoc anno exiit edictum a domino Papa per Angliam, ut omnes episcopi et abbates et prælati magnæ auctoritatis, exceptis duobus aut tribus qui agant vices eorum, ad generale concilium Romam parati venirent post expletionem duorum annorum in kal. Novembris, modeste tamen, sine scurrilitate, et sine nimiis expensis, de pace regni et ecclesiæ reformanda tractare, et maxime de sancta civitate Jerusalem, et aliis pluribus negotiis. Mox etiam subsequuta est generalis prædicatio de susceptione signaculi Sanctæ Crucis. Rex Johannes sæpe et frequentius ammonitus et minatus, et etiam excommunicatus a domino Papa, nondum voluit se emendare. Tandem videns se de jure fore convictum, et nihil iniquitates suas et industrias prævalere, totius etiam Franciæ exercitum ex præcepto domini Papæ super regnum suum concurrere paratum, expavit vehementer. Tunc demum hujusmodi perterritus timore, regni quoque destructionem videns, convenire fecit maximam multitudinem Anglicanæ gentis ad se in kal. Maii circa maritima Quinque Portuum, contra regem Franciæ, qui præparabat se venire in Angliam: ipse vero rex armatorum militia circumseptus, ad domum militiæ Templi prope Doroberniam commorabatur, legatos quos Romam² miserat expectans; nec fuit consilium procul inde divertere. Mense igitur Aprili legati regis redeuntes de curia, duxerunt secum subdiaconum domini Papæ Pandulphum, ad cujus instantiam et consilium præstat rex cautionem xiii. die Maii apud Doveram, quod staret mandatis summi Pontificis, coram legato vel subdelegato ejus, super omnibus pro quibus excommunicatus fuerat ab ipso, et quod de ablatiis restitutionem et de damnis recompensationem impenderet sufficientem

Summons of the English bishops and abbats, &c., to a general council at Rome.

Terror of John.

f. 101 b.

¹ Alice de Courtenay.

| ² Romam] Rome, MS.

omnibus tam clericis quam laicis, ad illud negotium A.D. 1213. pertinentibus, non solum rerum, sed etiam libertatum. Magnates etiam Angliæ juramentum præstiterunt, quod si rex huic juramento suo contraire vellet, ad illud observandum ipsum omnes compellerent.

Offert præterea rex ecclesiæ Romanæ totum regnum Angliæ et Hiberniæ, tenenda ea sibi et hæredibus suis, tanquam feudarius, per annum redditum mille marcarum; his verbis coronam regni resignans, et legi sanctæ ecclesiæ misericordiæque domini Papæ se submittens coram domino Pandulpho.

Submis-
sion of
John.

Roger of
Wendover,
iii. p. 252.
Annal.
Burton,
p. 222.
Federa i.,
p. 111.

Universitati vestræ notum facimus, quod cum Deum et matrem nostram sanctam ecclesiam in multis offenderimus, et propter hoc ipsum divina misericordia plurimum indigere noscamur, nec quid digne offerre possumus pro satisfactione Deo et ecclesiæ debita facienda, nisi nos ipsos habeamus et regna nostra; volentes humiliari pro Illo qui se humiliavit pro nobis usque ad mortem, gratia Spiritus inspirante, ad optimum consilium baronum nostrorum offerimus et libere concedimus Deo, et sanctis Apostolis ejus Petro et Paulo, et sanctæ Romanæ ecclesiæ matri nostræ, ac domino Papæ nostro Innocentio tertio ejusque successoribus, omne jus patronatus quod habemus in ecclesiis Anglicanis, totumque regnum Angliæ et totum regnum Hiberniæ, cum omni jure et pertinentiis suis, pro remissione peccatorum nostrorum, et totius generis nostri, tam pro vivis quam pro defunctis. Et amodo illa a Deo et ecclesia Romana, tanquam feudarius, recipientes et tenentes, in presentia prudentis viri Pandulphi, domini Papæ subdiaconi et familiaris, fidelitatem exinde domino Papæ Innocentio tertio, ejusque successoribus catholicis et ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facientes et homagium ligium, in præsentia domini Papæ si coram eo esse possemus eadem faceremus, successores nostros et hæredes de uxore nostra in perpetuum obligantes, ut simili modo summo Pontifici qui pro tempore fuerit ecclesiæ sine contradictione dictam fidelitatem præsent, et homagium recognoscant, et nos insuper vacantium ecclesiarum custodiam perpetuo amittamus. Ad indicium autem hujus nostræ perpetuæ oblationis et concessionis, volumus et stabilimus ut de propriis et specialibus redditibus, prædictorum regnorum nostrorum, pro omni consuetudine quam pro ipsis facere debemus, salvo per omnia denario Sancti Petri, mille marcas sterlingorum ecclesia Romana percipiat annuatim, scilicet, in festo Sancti Michaelis

Charter of
John, re-
signing the
crown into
the Pope's
hands.

f. 102.

A.D. 1213. D. marcas, et in Pascha D. marcas, septingentas scilicet marcas pro regno Angliæ, et ccc. pro regno Hiberniæ, salvis nobis et hæredibus nostris justitiis ac libertatibus et regalibus nostris, quæ omnia, sicut supradicta sunt, rata esse volentes et perpetua atque firma, obligamus nos et successores nostros contra non venire; et si nos vel aliquis successorum nostrorum hoc attemptare præsumperit, quicumque fuerit ille, nisi ammonitus resipuerit, cadat a jure regni; et ut carta oblationis et concessionis nostræ semper firma permaneat. . . . . Ab hac hora in antea fidelis ero Deo, et beato Petro, et ecclesie Romanæ, ac domino Papæ Innocentio tertio, ejusque successoribus catholice intransibus. Patrimonium vero beati Petri, et specialiter regnum Angliæ, et regnum Hiberniæ adjutor ero ad tenendum et defendendum contra omnes homines pro posse meo; sic me Deus adjuvet et hæc sancta Evangelia; teste me ipso apud domum militiæ Templi.

John receives Stephen Langton,

Carta sic peracta, misit rex propter archiepiscopum et episcopos, clericos, et laicos omnes, qui pro sanctæ Ecclesiæ pace fuerunt in exilium depulsi; sicque ecclesia Anglicana, sex annis suo metropolitano orbata, archipræsulem cum suis omnibus recepit. Quod cernens rex elongavit se, fugiens ab eis, cupiens adhuc solitarius esse in consiliis et operibus. Proposuerat enim apud se resistere velle, si aliquo modo potuisset, ne quod prius sponderat, consummaret. Quid plura? Coegerunt eum comites et barones dicentes, quoniam "oportet te, O rex, jusjurandum quod tu et nos in animam tuam juravimus, firmiter sine dilatione tenere." Hoc audiens rex, statim cum archiepiscopus ei appropinquasset, cadens ad pedes ejus, ait, "Bene venisti, pater," et osculatus est eum ore tantum. Duxitque eum archiepiscopus ad ostium ecclesiæ beati Swithuni apud Wintoniam, et ab anathematis vinculo eum ibidem absolvit, die scilicet Sanctæ Margaretæ virginis, et continuo archiepiscopo celebrante audivit rex missam, ad quam offerebat unam marcam auri; et sic recepti sunt singuli atque restituti in suis possessionibus.

f. 102 b.

and is absolved at Winchester, July 20.

Investigation to be made into the pro-

Nondum tamen fit relaxatio interdicti, eo quod dominus Papa per scripta sua mandavit archiepiscopo et episcopis, quatenus "Concessionones, exactiones,

“ vel promissiones, quas clerici seu viri cujuscunque A.D. 1213.
 “ religionis vel professionis seu ordinis fuerint, Johanni ^{pertry}
 “ regi Angliæ super ablatis vel extortis post inter- ^{seized, and}
 “ dictum fecerint, denunciatis irritas et inanes, et plene ^{all to be}
 “ singuli restituantur, ne forte transeant præsump- ^{restored.}
 “ toribus in exemplum; si qui vero prædictorum
 “ noluerint ablata vel extorta repetere, eisdem nihilo-
 “ minus ipsa restituere compellatis, in Terræ Sanctæ
 “ subsidium reservanda.” His autem peractis, archi-
 episcopus cito post adventum ejus in Angliam, primum
 concilium ex viris ecclesiasticis apud Westmonasterium
 in crastino Sancti Bartholomæi convocavit; sed in ^{Sermon of}
 primis apud Sanctum Paulum sermonem fecit ad ^{the arch-}
 populum; quo sic incepto, “ In Deo speravit cor meum, ^{bishop,}
 “ et adjutus sum, et reffloruit caro mea,” etc., surgens ^{Aug. 25.}
 quidam verbis hujuscemodi alta voce respondit, “ Per ^{his inter-}
 “ mortem Dei,” inquit, “ mentiris, nunquam cor tuum ^{ruption.}
 “ speravit in Deo, nec reffloruit caro tua.” Hoc audito
 tacuit archipræsul, obstupescentibus omnibus; nec mora,
 irruente in eum populo, flagellatus est, custodiæque
 traditus; ut in die sequenti, qua temeritate hujusce-
 modi proferret sermonem, innotesceret. Archipræsul
 vero prosecutus est sermonem; quo nobiliter peracto,
 personis ecclesiasticis in unum apud Westmonasterium
 convocatis, præcepit archipræsul ut unusquisque dili-
 genter summam rerum ostenderet, quæ a se extortæ
 vel irrationabiliter concessæ regi fuerant. Rex namque
 per suos, archiepiscopus per suos, inquisitiones faciunt
 super ablatis per Angliam: summam omnium istorum
 volentes audire, ut uterque ipsorum sciret in quibus f. 103.
 et quantis obligaretur; alter scilicet exposcendo, et
 alter pro satisfactione plene persolvendo; non enim
 dimittuntur peccata, nisi prius restituantur ablata.

Dominus Nicholas, episcopus Tuskelanensis et car- ^{Nicholas,}
 dinalis, Romanæque curiæ pœnitentiarius, domino Papa ^{bishop of}
 Innocentio III. jubente, v. kal. Octobris veniens legatus ^{Tusculum,}
 in Angliam, v. non. Octobris apud Londoniam homa- ^{the legate,}
 gium ^{receives}
 John's ^{homage.}

- A.D. 1213. gium domini Johannis regis suscepit, ut ipse et hæredes sui regnum Angliæ atque Hiberniæ, cum pertinentiis eorum, absque dolo et simulatione, a Deo et beato Petro et Paulo, prædictoque Papa et successoribus sedis Apostolicæ, per juramentum obligati, libera possessione tenerent in perpetuum, annuatim reddendo ex regno Angliæ et Hiberniæ, ut supra dictum, M. marcas. Inquisitione igitur diligentissime facta, tam de ablatis quam de damnis per violentiam regalium illatis, in festo Sancti Nicholai per præceptum Nicholai legati et archiepiscopi, congregati sunt apud Redinges omnes ecclesiastici prælati, certissime sperantes aliquam restitutionem. Ubi per tres dies commorati, infecto negotio propter quod venerant, rege dissimulante, et auditis præceptis apostolicis nimium turbato, ad propria remearunt nihil accipientes; siquidem in illis diebus ibidem acceperat literas domini Papæ, ut redderet reginæ Berengariæ regis Ricardi tertiam partem reddituum omnium de Anglia post mortem ejus retentam; insuper et domino Simoni de Monford omnia ablata in integrum restitueret. Quibus auditis commotus et iratus, cæteris omnibus in nullo satisfaciens, episcopis tantum xv. M. marcas post discessum aliorum reddidit; et hoc forte, ut animum eorum inclinaret ad fovendam ejus simulationem erga minores.
- Council on Dec. 6, for the restitution of church property.
- John ordered to restore their property to Berengaria and Simon de Montfort.
- Prophecy of Peter de Wakefield.
- f. 103 b.
- Defeat of Pedro II, king of
- Petrus quidam de Wakefeld juxta Pontemfractum habens spiritum prophetiæ, in præsentia regis Johannis ac totius curiæ prædicabat, quod nisi rex ante Ascensionem Dominicam Anglicanæ ecclesiæ, quam ancillaverat, satisfaceret, ulterius rex non existeret. His dictis rex ira succensus eum custodiri jussit, completisque omnibus sicut prædixerat, nam ipse rex jam tributarius factus fuit, eum postea et filium ejus a castellò de Corf usque ad Warham equis tractos, et retractos suspendi fecit v. kal. Junii.
- Rex Aragoniæ, diabolico instinctu deceptus, collecto exercitu copioso, nefandus etiam comes Sancti Egidii

cum omni exercitu suo, et alii quam plures ex illis A.D. 1213.
 provinciis infideles prælium inierunt contra Simonem Arragon,
 de Monte-forti, et obtinuerunt civitates et castella and of
 quædam quæ ipse Simon prius super hæreticos adquisit Raymond,
 siera; unde Simon super hoc nimis contristatus, et in count of
 paucitate virorum suorum respectu multitudinis adver Toulouse,
 sariorum pavore perterritus, confidens tamen in miseri by Simon
 cordia Omnipotentis, suosque confortans ne formidarent de Mont-
 ad adventum Vascionum,¹ sed in mente haberent adju fort.
 toria sibi facta de cælo, et non desperarent ab Omni-
 potente affuturam sibi victoriam: admonens etiam ad
 memoriam certamina quæ anno præcedenti fecerant
 revocare; his et multis aliis verbis animos eorum
 corroboravit, ut cum fervore caritatis inceptum nego-
 tium peragerent. Hæc ipso proferente, nunciatus est [William]
 ei adventus Johannis² de Bares, militis nobilis quem de Barres
 rex Franciæ cum aliis pluribus misit in auxilium, sent to the
 unde Simon gavisus est et hi qui cum ipso erant; aid of de
 rex vero Aragoniæ in multitudine peditum et equitum Montfort.
 confidens ad bellum properabat. Cui in obviam venit Battle of
 Simon, virtute Dei magis quam hominum roboratus; Muret.
 firmiter suis præcipiendo dixit: "Ictibus a prima fronte
 " pugnæ pugnare nolite contra inimicos, sed fortiter,
 " ut Christiani milites, acies superbiorum penetrare
 " securi." Accedentibus ergo ad certamen, omnes uno
 impetu, ut imperatum fuit, nuda peditum deseruere
 præsidia, et usque ad regem penetraverunt; sicque
 demum contritus est exercitus regis, et undique gladio
 cæsus. Ipse quidem rex per manum Johannis captus Death of
 est, qui per visum eum cognoverat, quamvis regalia the king of
 arma quæ prius habebat deposuerit, alia assumens. Arragon.
 Quidam vero ex comitatu volebant ducere eum vivum,
 sed milites cuncti, qui *de prædicatione milites* voca-
 bantur, illum in frustra conciderunt, dicentes non debere

¹ i.e. the Gascons.

² *Johannis*] An error for *Willelmi*.

A.D. 1213. apostatam vivum ducere, sed statim interfici. Quo interfecto exercitus omnis dispersus est, multis simul interfectis absque numero. Ipse etiam comes Sancti Egidii de prælio vix evadens cum paucis, cum quo se verteret præ confusione nesciret, in Angliam ad nepotem suum Johannem regem venire deliberavit, et fecit sic; sed inde non multo post, per Nicholaum legatum domini Papæ aliosque fideles, tanquam sanctæ ecclesiæ inimicus expulsus est. Fuit autem istud bellum infra oct. nativitatis beatæ Mariæ.

The hospital of the Holy Spirit founded at Rome by Innocent III. Innocentius III. Papa hoc anno constituit domum hospitali in urbe Roma, quam Hospitale Sancti Spiritus appellari fecit, in loco ubi quondam peregrinantibus de Anglia domicilium erat ædificatum, et Anglorum Schola dictum, eamque ditavit opibus, et redditibus, et ne quid ei deesset, misit prædicatores cum literis suis tam per Angliam quam per alias terras, ut ex largitione divitum, et donatione mediocrium magis ac magis ad omnem copiam abundaret.

f. 104 b. **MCCXIV.** Hoc anno ante Purificationem beatæ Mariæ, Ferrant comes Flandriæ, et Johannes comes Bononiæ, et quidam alii magnates de partibus illis appulerunt in Angliam, et homagium Johanni regi in civitate Cantuariæ fecerunt. Qui benevolentiam et favorem regis captantes, festinanter cum Willelmo comite Saresberiae,¹ fratre regis, et comite Wilkin in Flandriam remearunt, ut insidiarentur quo modo regem Franciæ dolositate comprehenderent; et interim rex Johannes thesaurum multum et arma multa in Pictaviam præmisit; sed et ipse mox cum grandi exercitu secutus est, ut quasi ex improvise undique præliaretur. Sed Lodowico filio regis Franciæ occurrente cum multis, expensa pecunia sua ex magna parte, et parum proficiens, post festum Sancti Michaelis reversus est. Co-

John in Poitou.

¹ William de Longuespée, natural son of Henry II.

mites autem Flandriæ et Bononiæ et Saresberiae cum A.D. 1214.
 Othone imperatore ipsum regem die Dominica impug- Battle of
 nantes, capiuntur cum multis, Othone vix evadente: Bovines.
 adjudicati sunt autem comes Flandriæ et Bononiæ
 nunquam terram tenere debere de rege, nisi de miseri-
 cordia regis.

Petrus episcopus Wintoniensis factus est totius Angliæ Peter de
 justitarius, ut paulatim potentiores terræ voluntati Rupibus
 regis subiceret, et resistentes edomaret; sed potestate made chief
 sua non bene utens, iram baronum converti fecerat justiciary.
 contra regem in furorem, nec est sedatus furor ille
 usque adhuc.

Mox etiam secuta est prædicatio per Angliam de Many take
 sanctæ Crucis signaculo, quamvis longe ante literæ the Cross.
 domini Papæ super hoc negotium ad tres executores
 pervenissent, et infra annum Dei nutu in tantum pro-
 speratum negotium, ut incredibilis multitudo virorum
 et mulierum necnon et infantium, Christum sequentes,
 et crucem sibi assumere et portare gauderent, et cum
 Crucifixo vivere simul et mori parati, et se ipsos sibi
 abnegare ut sequantur Christum.

In octavis Sancti Johannis Baptistæ celebratum est The inter-
 concilium apud Londoniam a domino Nicholao legato dict at an
 et S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo et aliis epi- end, July 2.
 scopis Angliæ, ubi solutum est interdictum Angliæ,
 anno ejusdem interdicti septimo, vi. non. Julii, feria iv.,
 in festum sanctorum Processi et Martiniani, et in cras- f. 105.
 tino per omnes ecclesias pulsatum est et celebratum;
 viris tamen religiosis, aut aliis mediocribus ecclesiarum
 personis, nulla ablatorum facta restitutione vel dam-
 norum recompensatione.

Obiit Willelmus rex Scotiæ; successit ei Alexander, Death of
 filius ejus. Obiit Johannes de Grai episcopus Nor- William
 wicensis in transmarinis, et allatum est corpus ejus the Lion of
 in Angliam, Waltero de Grai fratre ejus antea in Scotland.
 episcopum Wigorniensem consecrato. Obiit Gilebertus Succession
 episcopus Roffensis. Obiit Johannes abbas de Forda, of Alex-
 ander II.

A.D. 1214. xi. kal. Maii ; successit Rogerus, supprior ejusdem loci.
Obiit Robertus abbas de Boxle.

Five altars
dedicated
at Waver-
ley, July 10. Sexto id Julii, feria v., in festo septem fratrum,
dedicata sunt quinque altaria a domino Albino¹ epi-
scopo Fernensi, in præsentia domini P[etri] episcopi
Wintoniensi, et cœmeterium super interdictos defunctos
benedixit, et omnes cruces ecclesiæ sancta unctione
linivit, et benedixit.

Magister Simon Eboracensis ecclesiæ decanus ad epi-
scopatum Exoniensem consecratur.

f. 105 b. MCCXV. Magister Ricardus decanus Saresberiensis
ad episcopatum Cicestrensem, et Willelmus de Cornhul
archidiaconus de Huntendon ad episcopatum Coven-
trensem, in die conversionis Sancti Pauli, apud Red-
dinges, a domino S[tephano] archiepiscopo consecrantur.
Benedictus cantor Londoniensis ad episcopatum Roffe-
cestriæ consecratur. Obiit Eustachius episcopus Eliensis
circa purificationem beatæ Mariæ apud Redinges. Obiit
Egidius episcopus Herefordensis. Obiit Gaufridus de
Mandevilla comes de Essexia.

The war
between
John and
the barons
breaks out. Hoc anno magna orta est discordia inter regem
Angliæ et barones: his exigentibus ab eo leges Sancti
Edwardi, et aliorum subsequentium regum libertates,
et liberas consuetudines. Nam tempore patris sui, et
maxime suo tempore corruptæ nimis et aggravatæ
fuerant; nam quosdam absque judicio parium suorum
exhæredebant, nonnullos morte durissima condemnabat;
uxores filiasque eorum violabat; et ita pro lege ei erat
tyrannica voluntas. Illoque negante et obstinate illis
resistente, confœderata est multitudo procerum, et in
brevis regio universa commota. Congregatusque est
exercitus valde decorus apud civitatem Londoniensem,
eamque capiunt xvi. kal. Julii. Ad hanc discordiam
sedandam conveniunt rex, et archiepiscopus Cantuari-
ensis, et episcopi, magnates, et barones, die Martis ante

¹ A later hand has inserted "ordinis nostri" above the line.

festum Sancti Johannis Baptistæ, prope Stanes, in A.D. 1215. prato quod vocatur Runemed, et fecit eis ibi cartam libertatum, qualem volebant; sed in brevi postmodum ipso veniente contra eam, maxima pars baronum et magnatum confœderati sunt adversus eum; et civitatem Londoniæ, quam prius occupaverant, firmissime munientes, dominica regis et terras ei adhærentium rapinis et incendiis devastantes, modis omnibus nituntur ipsum expellere, et Lodovicum filium regis Franciæ loco ejus creare. Rege vero e contra per alienigenas et alios sibi cohærentes sævissime debacchante, multiplicata sunt mala super terram Anglicanam. Moram autem faciebant barones in civitate Londoniæ per annum et amplius cum civibus confœderati, promittentes se nullam pacem facturos cum rege nisi assensu utriusque partis. Interim applicuerunt in Anglia alienigenæ barbari, et magna multitudo diversarum linguarum, errorem regis pertinaciter confoventes. His autem visis, superdicti magnates obstinationem regis punire desiderantes, communi consilio Lodovicum filium regis Franciæ in principem Anglicanæ insulæ unanimiter elegerunt, mittentes ad regem Franciæ Philippum ut eum in ducem et principem eis præficeret; et qui missi fuerant de nobilioribus et eloquentioribus esse constat. Verum auditis adventus eorum causis, et obsidibus utrinque datis, et sua seseque cum tota terra Anglicana in perpetuum quoad posse suum sponderunt, et statim qui præsentibus aderant homagium Lodowico fecerunt.

Magna
Charta.

f. 106.

Prince
Louis of
France
invited
over by the
barons.

Tunc temporis Johannes rex omnia castella et munitiones habebat sub manu sua, sub custodia tamen alienigenarum, qui frequenter perambulabant terram, vastantes eam, et prædam ubicunque poterant capientes; insuper Faukes quidam furiosus, genere Normannus, et multi alii, in ecclesiis et cœmiteriis bona tam clericorum quam laicorum indifferenter rapuerunt. Hinc dolor et gemitus, planctus et luctus, vastitas et con-

Fulk de
Breauté.

A.D. 1215. tritio, quia divites perterriti, pauperes afflicti, nusquam tute consistunt, quippe ex omni parte mala crescere viderunt; nec evadere potuerunt.

Fourth
Lateran
Council.

Celebratum est concilium Romæ in ecclesia Salvatoris, quæ Constantiniana vocatur, mense Novembri, præside domino Innocentio III. Papa, pontificatus ejus anno xviii., in quo fuerunt episcopi ccccxii. Inter quos extiterunt de præcipuis duo, videlicet Constantinopolitanus¹ et Jerosolymitanus.² Primates autem et metropolitani lxxi., abbates et priores ultra octingentos; legatorum vero regis Siciliæ, imperatoris Constantinopolitani, regis Franciæ, Angliæ, Hungariæ, regis Jerosolimitani, regis Cipri, regis Aragoniæ, nec non et aliorum principum et magnatum, civitatum etiam aliorumque locorum, ingens affuit multitudo.

f. 106 b.

Gualo
comes to
England as
legate.

MCCXVI. Gualo, presbyter cardinalis Sancti Martini, a domino Papa Innocentio legatione suscepta, in Angliam venit, ut regias partes per omnia contra barones foeveret.

A spring
belonging
to Waver-
ley dried
up.

Hoc anno, non sine multorum admiratione, exinanitus est fere omnino et exsiccatus fons lavatorii nostri, videlicet Ludewelle; cujus ubertas, per multorum curricula annorum, diversis officinis in abbatia aquas largissimas profiuo cursu ministraverat abundanter; fonte igitur deficiente, et per officinas more solito minime discurrente, pro prædicti fontis inopia vehemens nimium infra abbatiam oritur molestia. Hujus igitur infortunii incommoditatem quidam monachus ex nostris frater S[ymon] considerans et graviter ferens, subtiliter cœpit mente tractare animoque disponere qualiter prædicto incommodo posset citius et congruentius subvenire. Excogitato itaque consilio utili, et tandem reperto, accingens se fortiter, aggressus est opus satis durum, scilicet exquirere et indagare novas aquarum vivarum venas, quibus cum magna difficultate inquisitis et in-

Simon, one
of the
monks,
makes a
new spring
for the
abbey.

¹ Gervase II.

| ² Albert.

ventis, atque in unum non sine multo labore et sudore A.D. 1216.
 redactis, industria sua coegit omnes easdem venas simul
 per quendam ductum subterraneum ad unum locum
 descendere, et in eodem loco fontem vivum et per-
 petuum non natura, sed arte conficere; cujus perennis
 cursus, sicut patet cernentibus, prædictis officinis abbatia
 aquarum copiam suam largitate utiliter subministrare
 non cessat. Vocabulum fontis est Sanctæ Mariæ
 fons.

“ Vena novi fontis ope Symonis in pede montis
 “ Fixa fluit jugiter, fistula format iter.”¹

In mense Maio, scilicet die Sabbati proxima post As- f. 107.
 censionem Domini, quæ fuit xii. kalend. Junii, Lodo- Prince
 wicus primogenitus regis Francorum venit primo in Louis lands
 Angliam, sicut promiserat, et applicuit apud Tanathos in Thanet.
 insulam, statimque castellum Roffecestriæ obsedit, et He takes
 ipsum, feria ii. in Pentecoste, scilicet iii. kal. Junii, Rochester,
 cepit. In eadem hebdomada feria v. venit Londo- and
 niam, et honorifice susceptus, homagium baronum, qui receives the
 ex multo tempore eum ibi expectabant, recepit. Cives homage of
 etiam ejusdem civitatis, baronibus fide copulati, sub the barons
 dominio ejus eodem modo sunt mancipati. Feria iii. in London.
 post festum Sanctæ Trinitatis recepit castellum de Various
 Reigate, et in crastino castellum de Gildford, sed et castles
 castellum de Fernham feria vi. cepit. Item feria ii. taken.
 secundæ hebdomadæ, scilicet xviii. kal. Julii, reddita
 fuit civitas Wintoniæ, et in crastino Sancti Johannis
 Baptistæ castellum et domus episcopi de Wintonia.²
 In sabbato post oct. Apostolorum Petri et Pauli cas-
 trum de Odiham. Item feria ii. post festum Sanctæ Dover be-
 Margaretæ movit cum magno exercitu apud Doveram, sieged in-
 ubi moratus est xv. hebdomad., sed nihil profecit. effectually,
July 25.

¹ The whole paragraph is in a | ² Wintonia] Wifes, MS.
 different hand to the rest of the MS. |

A.D. 1216. Deinde reddita est ei turris Londoniæ, feria vi. ante
 The Tower
 surren-
 dered,
 Nov. 4.
 Death of
 Innocent
 III.

festum Sancti Leonardi.
 Obit Innocentius III. Papa apud Perusium xvii.
 kal. Augusti, ibidemque honorifice tumultatus est, anno
 papatus sui xviii., mense v., die v.; successit Hono-
 rius III.

Obit Johannes iii., abbas vii. Waverleia, iii. non.
 Augusti. Successit Adam i., supprior ejusdem loci.

Death of
 John.
 Oct. 19.

Mense Octobri, scilicet xiv. kal. Novembris, rex Jo-
 hannes, quia res ei minime cesserant ad votum, non
 plus quam iii. aut iv. diebus infirmatus, in crastino
 Sancti Lucæ in fata discessit apud castrum de Newerc,
 et Wigornia sepultus est. Regnavit autem in Anglia
 xvii. annis, mensibus v., et diebus v.

Coronation
 of Henry
 III., Oct.
 28.

Coronatur autem Henricus III., filius ejus primo-
 genitus, puer ix. annorum, in festo Apostolorum Simonis
 et Judæ, cum magna festinatione, volentibus sic pa-
 rentibus, et amicis ejus qui fideliter patri viventi
 adhæserant, a domino legato Gwalone apud Gloucester-
 triam, assistentibus ibidem episcopis Wintoniensi,¹ Wi-
 gorniensi,² Coventrensi,³ Bathoniensi,⁴ et comitibus qui
 puero adhæserunt, scilicet comes Cestræ,⁵ Willelmus
 Marescallus, comes Striguil et Penbroc, comes de Fe-
 rariis,⁶ Willelmus Briwere, Savaricus de Malolacu: re-
 liqui omnes comites et barones sequebantur Lodowicum.
 Nec multo post Gualo legatus concilium celebravit
 apud Bristollas, in festivitate Sancti Martini, in quo
 coegit xi. episcopos Angliæ et Walliæ, qui præsentem
 erant, et alios prælatos inferioris ordinis, sed et comites
 et barones, ac milites qui convenerant; Henrico regi
 fidelitatem jurare. Walliam totam interdixit, quia cum
 baronibus tenuit, et ipsos barones cum omnibus com-
 plicibus suis excommunicavit, in qua positus est Lo-
 with Louis.

f. 107 b.

Wales laid
 under an
 interdict
 for holding
 with Louis.

¹ Peter de Rupibus.

² Silvester de Evesham.

³ William de Corahill.

⁴ Joscelin Troteman.

⁵ Ralph Blundevil.

⁶ William de Ferrers.

dowicus in capite. Igitur post obitum Johannis regis A.D. 1216. cepit Lodowicus castrum de Hereford, et de Bercamstede in die Sanctæ Lucie.

Walterus de Grai, episcopus Wigorniensis, promotus fuit Romæ in archipræsulem Eboracensem.

Magister Hugo de Mapenoure, decanus Herefordiæ, consecratur apud Gloucestriam in die Sancti Nicholai; consecratur in Herefordensem episcopum. Herebertus episcopus, cognomento Pauper, Saresbirie obiit, et sepultus est apud Wilton.

MCCXVII. Plures tam nobiles quam plebei acceperunt f. 108.

signum Dominicæ Crucis in pectore suo, ut eicerent Lodowicum et Francos de Anglia, malentes habere regem de terra sua quam de aliena. Eodem anno xiii. kal. Junii, in hebdomada Pentecostes, apud Lincolniam occisus est in bello comes de Perches, vir in armis strenuus et regali sanguine exortus, qui nondum ad xxx. ætatis annos pervenerat. Et Saerius de Quinci comes Wintoniensis, et Henricus de Bohun comes Herefordiæ, et Robertus filius Walteri, et multi barones cum pluribus aliis, qui guerram moverant, a regiis militibus capti sunt, et vinculis mancipati. Post hoc regalium complices sacrilegio ducti, in majorem Dei Genitricis ecclesiam irruentes, eam, cum cæteris ecclesiis de sacra suppellectili usque ad ultimum depopulando, totamque civitatem nudaverunt. Igitur regales communi consilio, et legati præcepto, agmina sua disposuerunt, ut Lodowico bellum inferrent. Quo audito Lodowicus civitatem Londoniæ intravit, et portas civitatis, una tantum excepta, obstruens, iterum a Londoniensibus homagia recepit. Interea regales quosdam ex civibus de reddenda civitate conveniunt, spondentes omnes libertates suas regio sigillo et communi assensu renovando confirmare. Quod Lodowicum minime latuit; et quia deprædatio Lincolnæ illi fuerat intimata, magis timuerunt. Vigilia Sancti Bartholomæi Apostoli, x. kal. Septembris, Eustachius, cognomento monachus, cum

Battle of Lincoln, and death of the count of Perche.

Louis enters London, and again receives the homage of the citizens.

Eustace the monk killed.

A.D. 1217. multis aliis in mari decapitatus est, et decem magnates cum pluribus nobilibus Franciæ capti sunt, et omnes naves hostium fere centum quæ ibi erant, aut captæ sunt aut submersæ, quindecim tantum de omni numero fuga elapsis. Auctores hujus facti fuerunt Ricardus filius Johannis regis, et Hubertus de Burgo, et nautæ Quinque Portuum cum xviii. navibus tantum. Hoc infortunio Lodowicus compulsus paci adquevit, et relaxatis ex utraque parte captivis, accepta etiam pro damnis suis et expensis non modica quantitate pecuniæ, libertatibus, quas baronès petebant, ad voluntatem regalium militum ex parte concessis, sine spe redditus ab Anglia recessit.

Louis
leaves
England.

f. 108 b.

Richard de
Marisco

Ricardus de Mareis, Johannis quondam regis Angliæ summa venustatus gratia, prædicti regis consiliis, seu regni sui dispositionibus, quasi astutissimus, præfuit a secretis. Hunc rex Johannes omnibus viris ecclesiasticis et maxime religiosis, quando eos gravissimis exactionibus infestavit, per singula præpositum constituit. Hic igitur nacta libertate manus suas in filios matris suæ aggravans, nullius egestatis misertus vel miseræ descendit. Vacantibus interea quibusdam episcopatibus, procuratorem suum rex promovere voluit in pontificem; sed clero reclamante, et electionem canonicam instantius exequente, ne simia in aula sacerdos fieret in ecclesia, a pastoralis dignitate prostratus, quoad potuit privatim et publice in clerum desævit. Hic vero, in die sanctorum Processi et Martiniani, a Waltero de Grai, Eboracensi archiepiscopo, Walone legato præcipiente, apud Gloucestriam, ob præclara ipsius merita, ut ita dicam, ne os meum ponam in abyssum, in Dunelmensem episcopum promotus est; sed utinam sublimitatis culmen pro vero pastoris regimine, non pro solius honoris ambitione, in sede tam dulci, et tam reverenda, tot sanctorum pontificum meritis suffulta, tot etiam virtutibus monachorum ornata, in candore castitatis inviolabiliter obtineat. Magister Ricardus,

made
bishop of
Durham,
July 2.

quondam decanus Saresbiriae, et postea episcopus Cices- A.D. 1217.
trensus, de voluntate domini Papæ, post decessum fratris
sui, in episcopatum Sarum ei successit; cujus consilio
et auxilio nova ecclesia Saresberiae novo in loco incepta The new
est, ecclesia veteri infra castelli mcenia sita prius ef- church of
fracta atque submota. Obiit Robertus de Quinci, filius Salisbery
Seeri de Quinci. Obiit Isabel comitissa Gloucestriae.¹ begun.
Randulfus monachus Sanctæ Trinitatis Norwicensis
ecclesiae, ex voluntate Gualonis legati factus est epi-
scopus Cicestriae. Magister Alexander cognomento Ne- Death of
quam, abbas Cirecestriae, literarum scientia clarus, obiit. Alexander
Obiit claræ memoriæ Aalis de Salerne, inclusa de Neckam.
Putheham,² mulier austeræ vitæ, quæ virtutibus est
amica.

MCCXVIII. Hoc anno ad Pentecosten Ranulphus³ comes f. 109.
Cestriæ, et Willelmus comes de Ferrariis, et barones, Many
cum cætera multitudine promiscui sexus, iter versus nobles set
Jerolimam arripuere. Multi tamen, pro defectu off for
substantiæ seu corporis debilitate, remanserunt; partem Jerusalem.
pecuniæ suæ ad subsidium Terræ Sanctæ mittentes, a
voto suo per dominum Papam absoluti sunt.

Feria v. in Pentecoste, scilicet vii. id. Junii, dedicata Dedication
est ecclesia Wigorniae a v. episcopis, tunc Silvestro of the
episcopo præsidente; et eodem die reliquiæ sanctorum church of
episcoporum, beati videlicet Wlstani, Sanctique Johan- Worcester.
nis, honorifice in loculo ex auro et argento constructo
et gemmis ornato, prout meruerunt, a prædictis præ-
sulibus condita sunt. Quadragesimo vero die sequente,
delatum est corpus ejusdem Silvestri episcopi ad eandem
ecclesiam, et in eadem humatum, ut multi suspicati
sunt, in ultione ossium Sancti Uulstani, quæ ipse pro-
pria manu cum securi secuit, et per loca multa divisit,
ac de hoc facto semetipsum laudavit. Cui successit

¹ Wife successively of John, of | third daughter of William, earl of
Geoffrey de Mandeville, earl of Gloucester.
Essex, and of Hubert de Burgh, | ² i.e. Puttenham, in Surrey.
³ *Ranulphus*] Robertus, MS.

A.D. 1218. magister Willelmus de Bleis, archidiaconus de Bakingham.

Death of the emperor Otho IV.

Otho imperator Alemanniæ, nepos Ricardi et Johannis regum Angliæ, obiit. Hic, dum vixit, potens et inclitus erat; seditque sub Innocentio III. et Honorio annis viii. Qui, accepta corona a Papa Innocentio, statim pugnam habuit cum Romanis, et contra voluntatem domini Papæ intravit regnum Apuliæ, auferens illud et Fredericum regis Syculiæ filium, unde propter hoc excommunicatus est; principes autem Alemanniæ, per dominum Papam, quarto anno imperii sui Fredericum prædictum in Romanorum imperatorem elegerunt. Qui, veniens per mare usque Romam, a domino Papa aq̄ populo Romano honorifice suscipitur, et in Alemanniam mittitur contra Othonem, ibique mirifice triumphavit, et regnat prospere usque in hodiernum diem.

Frederick II.

Fredericus hic sub Honorio omnino electus imperator, et ab illo post mortem Othonis coronatur.

Simon de Montfort killed at Toulouse. f. 109 b.

Simon de Monteforti militia, pulchritudine, et sapientia commendabilis, dum obsideret urbem Tolosam, lapide percussus ex hoc sæculo migravit, cui datum est, ut creditur, pro labore gaudia cæli possidere.

Walter, prior of Merton, becomes a Carthusian.

Dominus Walterus prior de Meritona, divitias et pompam sæculi spernens, et solitudinis quietem diligens, abjecto pastorali pondere, suis fere omnibus ignorantibus, ad ordinem Cartusiæ se transulit, et habitum monachi accepit.

Magna Charta confirmed.

Post festum Sancti Michaelis convenerunt apud Londoniam sapientes Angliæ, et renovaverunt leges et libertates secundum cartam regis Johannis, quam fecerat baronibus, et in modum chirographi scripserunt, et sigillo Gualonis legati, et S[tephani] archiepiscopi Cantuariensis, et W[alteri] archiepiscopi Eboracensis, et W[illelmi] episcopi Londoniensis, et Willelmi Marescalli confirmaverunt, donec rex juvenis sigillum cursale habere videretur.

Henricus rex uti cœpit sigillo suo circa festum Sancti A.D. 1218.
Leonardi.¹

Gualo legatus ab Anglia recessit, circa festum Sancti Clementis,² et statim successit ei dominus Pandulfus legatus. The legate Gualo succeeded by Pandulf.

Abbas Cisterciensis, Conradus nomine, vadit Romam, cum aliis abbatibus, pro negotiis ordinis; ibique eligitur et consecratur in episcopum Portuensem, qui non multo post, legatione suscepta, contra Albigenses pergit, successitque ei apud Cistercium abbas de Longo Ponte.³ Conrad, abbat of Citeaux, made bishop of Porto.

Ricardus quondam prior Waverleie factus est abbas Bruerie.

Abbas Pontiniacensis⁴ fit episcopus Carnotensis. Comes de la Marche Hugo, videlicet filius Hugonis le Brun, ducit reginam Angliæ Ysabel nomine in uxorem. Marriage of Hugh, count de la Marche, and the queen dowager Isabella.

Dominus Hugo, quondam abbas Belli Loci Regis, factus est episcopus de Carduille ex voluntate Gualonis legati, in ultionem depositionis ejusdem, sicut nonnullis visum est, quia quasi immunis a jurisdictione ordinis videretur, si in episcopum promoveretur.

MCCXIX. Hoc anno pace reddita in Anglia et stabilita, justitiiarii, qui vulgo dicuntur itinerantes, post Natale Domini ibant per totam Angliam, renovationes legum observantes in placitis suis, et observari facientes secundum cartam regis Johannis prædictam. Hubertus de Burgo factus est justitiarius totius Angliæ. Hugo, episcopus Herefordiæ, obiit circa Pascha. f. 110. Justices itinerant through England.

Willelmus Marescallus obiit apud Londoniam, ii. id. Maii. Comes David, frater Willelmi regis Scotiæ, obiit. Dedicata est ecclesia Geroldoniæ, xviii. kal. Maii, a

¹ Nov. 6.

² Nov. 23.

³ Galcherus de Ochies, abbat of Longpont, diocese of Versailles.

⁴ Walter.

A.D. 1219. domino Reinerio episcopo de Sancto Asaph, procurante domino Seer de Quinci, prædictæ domus advocato, dotavitque eam terra bona, quam habuit juxta abbatiam.

Many nobles go to Jerusalem.

Eo tempore Robertus filius Walteri, et dominus Seer de Quinci, et Willelmus de Harecurt, et Willelmus comes de Arundel iter Jerosolimitanum arripuere cum multis aliis; unus autem ex ipsis, Seerus viz. de Quinci, postquam in Terram Sanctam venerat, gravi infirmitate corripitur. Convocatis igitur pueris suis, eosdem adjuravit juramentoque constrinxit, quod cor ejus et vitalia post obitum ipsius comburerent et secum in¹ Angliam asportarent et apud Geroldoniam sepelirent: cognoverat enim quia moreretur: quod et factum est. Ipse vero post iv. aut v. dies, scil. iii. non. Novembris, ex hac luce subtractus est, et apud Acres sepultus. Hugo cognomento Foliot in Herefordensem episcopum consecratur.

Resignation of Adam I., abbat of Waverley.

Dominus Adam i. abbas septimus² Waverleia, relicta pastoralis cura, cessit: cujus consilio et auxilio major campana, anno precedenti, comparata est. Nunquam enim, usque ad tempus illud, in prædicta domo nisi unum tantummodo habebatur. Successit ei Adam ii. abbas Geroldonia, abbas Waverleia octavus.³

Damietta taken, Nov. 5.

Nonis Novembris Damietta, civitas Ægypti valde munita, quæ quondam Memphis dicebatur, diu obsessa a Christianis, virtute divina, cum multis et magnis opibus, et sine effusione sanguinis Christianorum, intempestæ noctis silentio miraculose capta est.³

f. 110 b.

S. Hugh of Lincoln canonized.

Sanctus Hugo pontifex Lincolnensis Romæ solemniter canonizatus est, et sanctorum catalogo Deo annuente insertus.

¹ MS. repeats *in*.

² The numbers are wrong, v. p. 253.

³ Here the original hand ends.

The rest of the MS. is in various hands, and with considerable blank spaces between each entry.

MCCXX. Johannes abbas de Fontibus, factus est A.D. 1220. Eliensis episcopus.

Hoc anno, secundo coronatus est Henricus III. rex Angliæ, in die Pentecostes, apud Westmonasterium. Accepit etiam tailagium per Angliam de singulis carucis ii. sol.

Hoc anno, nonis Julii, translatum est corpus gloriosi martyris Thomæ Cantuariensis archiepiscopi a venerabili viro S[tephano], ejusdem sedis archiepiscopo, anno translatione ejus quinquagesimo, de crypta ecclesiæ, ubi fuerat fere per l. annos, ad eminentiorem locum, videlicet retro majus altare ecclesiæ, et reconditum in loculo ex auro et argento miro opere constructo, gemmisque pretiosis mirifice insignito.

Ad cujus translationem tam grandis conventus utriusque sexus de diversis mundi partibus convenerat, ut nunquam retroactis temporibus, ut dicitur, tam magna multitudo hominum ad unum locum in Anglia coadunata fuerat. Exierat namque edictum a præfato archiepiscopo, et divulgatum fuit per diversa regna et loca terrarum, ante fere per biennium, de translatione faciendâ; sed et ipse dominus archiepiscopus, per diversa maneria sua et possessiones, secundum possibilitatem virium suarum, mira caritate et larga benevolentia jusserat præparari necessaria hominibus et jumentis, et tam in civitate Cantuariensi quam per circuitum advenientibus exponi. Et quamvis tanta præparatio minime potuerit sufficere omnibus et singulis, ostendit tamen affectum, quia voluerat necessaria

procurasse universis. Contigit autem quoddam memorabile quod ad martyris gloriam, procurante Domino, creditur accidisse. Martyr enim fuit ea die de terra translatus, quæ rex Henricus, cujus tempore passus est, fuit in terra sepultus, ut impleretur hoc modo quod legitur in Scriptura, *Mons cadens defluit, et saxum de loco suo transfertur.* Montes sunt qui terram planam altitudine sua transcendunt, et in sublime cacumen suum attollunt. Montes itaque sunt reges et principes, qui terrarum dominium obtinent, et sublimiores sunt

Stephani Langton Tractatus de translatione beati Thomæ. Migne's Patrologia, t. cxc. coll. 421, 2.

An extract from his treatise on the translation.

Job xiv. 18.

A.D. 1220. cæteris eminentia potestatis. Mons ergo magnus cecidit, cum rex Henricus occubuit. Mons autem iste defluxit, cum regem mortuum sinus terræ suscepit. Defluente igitur monte, saxum est de loco suo translatum: quia, regis corpore in terra deposito, martyris corpus est honorifice sublevatum.

f. 111 b.

Stephen Langton goes to Rome.

William of St. Mary Church, bishop of London, resigns his bishoprick.

Dominus Stephanus archiepiscopus Cantuariensis profectus est Romam; et cum eo Ricardus de Marisco Dunelmensis episcopus.

MCCXXI. Venerabilis episcopus Londoniæ, nomine Willelmus de ecclesia Sanctæ Mariæ, vir magni nominis, et non modicæ auctoritatis, vicesimo tertio episcopatus sui anno, tam ex propria voluntate quam ex summi Pontificis permissione, resignat episcopatum in ecclesia Sancti Pauli Apostoli de Londonia, in die viz. conversionis ejusdem Apostoli, coram domino Pandulfo apostolicæ sedis legato, nec non et plurimis episcopis, qui forte tunc aderant, episcopali tamen dignitate de jure sibi remanente; ex hoc omnibus, tam majoribus quam minoribus, non mediocri humilitatis exemplum derelinquens. Qui et ipse, tempore interdicti et afflictionis Anglicanæ ecclesiæ, persecutiones, tribulationes, diversas injurias, rerum dispendia, longa exilia, pro libertate sanctæ ecclesiæ tuenda, cum multis aliis injuste perpressus est.

Death of William de Albini, earl of Arundel.

Willelmus comes de Arundel rediens de civitate Damietta, postquam Dei virtute capta est, moritur ultra Romam, apud quoddam oppidulum Kainel nomine, cujus corpus membratim divisum, ex ipsius jussione, in Angliam transportatum est, et apud Wimundham sepultum.

f. 112.

Eustachius de Faucunberge, thesaurarius regis Henrici III., in episcopum Londoniensem consecratur apud Westmonasterium, a Benedicto Rofensi episcopo, quia dominus Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, anno præcedenti Romam perrexerat, et nondum reversus fuerat.

Marriage of Alexander II. of Scot-

Alexander rex Scotiæ ducit uxorem filiam Johannis regis Angliæ, nomine Johannam, sororem scil.

regis Henrici. Obiit abbas¹ Abenduniæ, et successit A.D. 1221.
camerarius² ejusdem ecclesiæ. Pandulfus cessat a lega- land and
tione sua in Anglia, cito post festum Apostolorum Petri princess
et Pauli. Johanna.

Dominus S[tephanus] Cantuariæ archiepiscopus re- Return of
vertitur in Angliam de Roma, in autumnno. Stephen
Langton.

Hoc anno extitit tam grandis mortalitas hominum Pestilence.
in transmarinis partibus, tam religiosorum quam
cæterorum, ut in aliqua abbacia ix. defuncti simul
una die haberentur; in pluribus vero abbatiis tot
languidi et ægroti, ut reliqui, qui sani et incolumes
videbantur, vix sufficerent officium concelebrare divi-
num. In civitatibus nihilominus, vicis, et villis
imminens clades tantum invaluit, ut non nisi tres aut
quatuor, sicut dicebatur, in aliqua villa invenirentur,
qui potentes existerent defunctorum corpora tradere
sepulturæ.

Proh dolor! pagani, orta dissensione et discordia Loss of
inter Christianos, aliisque infortuniis ingruentibus, civi- Damietta.
tatem Damietam inopinato eventu recuperant, atque
eandem sibi subjugant, quam Christianorum populi
non sine multo labore et sudore, Dei tamen virtute,
ceperant, et per biennium et eo amplius jam posse-
derant et depopulaverant.

Episcopus Coventrensis, nomine Willelmus de Corn- f. 112 b.
helle, mense Septembri cum in episcopatu suo cœpisset William of
ordines facere, ordinatis jam acolitibus, subdiaconibus, et Cornhill,
diaconibus, et ventum esset ad presbyteros ordinandos, bishop of
subito percussus paralyti, non sine multorum admira- Lichfield,
tione, obmutuit; et sic officio inchoatæ ordinationis paralyzed
minimè consummato, lingua etiam ejus deinde nimium during an
intumescente, mutus permansit. Petrus de Rupibus ordination.
episcopus Wintoniæ cruce signatus est xiii. kal. Octo-
bris. Sigillum domus nostræ mutatum est, in crastino
viz. beati Kalixti Papæ et martyris. Oct. 15.

¹ Hugh.| ² Robert de Henreth.

A.D. 1222. MCCXXII. Obiit piæ memoriæ Willelmus rector f. 113. ecclesiæ de Bradewatere, qui inchoavit novam ecclesiam de Waverleia, vicesimo viz. anno postquam inchoata fuerat; et sepultus est foris juxta murum australem ejusdem ecclesiæ; cujus animæ misereatur, qui solus post mortem potest præstare medicinam. Amen.

Death of the rector of Broadwater.

Council at Oxford. Dominus S[tephanus] Cantuarie archiepiscopus celebravit concilium suum primum apud Oxoniam xv. kal. Maii. In hoc concilio quidam diaconus apostata, qui duxerat quandam Judæam, degradatus est et postea combustus.

Quidam etiam rusticus, qui se crucifigebat, immuratus est perpetuo.

Severe frost in April. Nix permaxima in mense Aprili prostravit multas arbores; et gelu superveniente, arbores mortificavit, ita quod folia non apparebant anno illo in pluribus locis terrarum; fructus etiam pomorum pluribus in locis omnino deperiit.

Drought. Hoc etiam anno tanta extitit siccitas, quod omnia fere tarde seminata deperibant. Obiit piæ memoriæ Walterus quondam prior Meritonie, quarto videlicet anno ex quo susceperat habitum ordinis Cartusie. Obiit Johannes cognomento Suthil, abbas de Hyda, et successit ei monachus quidam ejusdem loci Walterus nomine.

Pandulf bishop of Norwich. Pandulfus quondam legatus in Anglia consecratur Romæ in episcopum Norwicensem, iv. kal. Junii.

Aid granted for the Holy Land, which comes to nothing. Hoc anno concessit rex Henricus de tota Anglia, per consilium domini S[tephani] Cantuarie archiepiscopi et aliorum magnatum terræ, in subsidium Terræ Sanctæ acquirendæ, de quolibet comite iii. marcas, de quolibet barone i. marcam, de quolibet milite xii. denarios, de quolibet libero homine i. denarium, de quolibet homine habente catallum ad valentiam dimidiæ marcæ i. denarium. Sed concessio ista parum aut nihil profuit, quia cito postea contradictum est, et ad effectum minime perductum.

Exorta quadam tumultuosa seditione in civitate A.D. 1222.
 Londoniæ, ex occasione injuriæ et contumeliæ Lon- f. 113 b.
 doniensibus apud Westmonasterium illatæ, præsumpta Riots in
 nihilominus cujusdam transgressionis temeritate, a qui- London.
 busdam pestilentibus civitatis ejusdem, quæ ad per-
 turbationem et violationem pacis esse videbatur, unus
 de primoribus et nobilioribus civitatis, Constantinus
 nomine, causa illius, ut ferebatur, ad liquidum minime
 discussa, et, sicut nonnullis visum est, velociori judicio
 quam decuit vel oportuit, cum quibusdam aliis sus-
 penditur. Quidam vero alii ex urbe dehonestati sunt,
 et ignominiose tractati; quo facto, tota civitas con-
 funditur vehementer et conturbatur; sed latet adhuc
 quem finem res gesta sortiatur. Obiit Thomas prior
 Meretone, et successit ei canonicus quidam ejusdem
 ecclesiæ, Egidius nomine. Obiit Randulfus episcopus
 Cicestrizæ. Stella magna et insolita apparuit in
 autumnno.

Dracones visi sunt a nonnullis huc illucque per aera
 volantes; a quibusdam etiam visi sunt quasi intra se
 pugnantes.

Circa festum Sancti Andreæ apostoli facta sunt Severe
 tonitrua valde terribilia, et fulgura, et coruscationes, ex storm.
 quibus multa multis modis incommoda homines perpessi Nov. 30.
 sunt. Per idem etiam tempus ventus validissimus factus
 est, horribilis, mentes hominum valde deterrens, turres
 et domos subvertens, silvas et virgulta eradicans, mul-
 tos quoque utriusque sexus diversis in locis, maxime
 tamen in pago Warewicensi, miserabiliter in mortem
 deiciens; postea vero nimia aquarum inundatio sub-
 secuta est, quæ multis in locis damno et periculo fuit.

MCCXXIII. Hoc anno nonnulli tam in regulari quam f. 114.
 in sæculari habitu constituti, subito infirmitate cor-
 repti, mortui sunt. Abbates etiam de Coggeshale,¹

¹ Benedict de Strafford.

A.D. 1223. de Dunekewelle, de Bordesleia,¹ de Cartesia,² obierunt.

Narrow
escape of
a boy at
Waverley
from
drowning.
May 3.

Puer quidam parvulus circiter octo sive septem annorum, ad portam Waverleiaë degens, cecidit in aquam portæ contiguam, die inventionis sanctæ Crucis, quem mox unda rapuit, et fere in unius sagittæ cursum, videlicet, subtus quatuor pontes lapideos secum traxit; fluctuans igitur super aquam compertus est a quodam, et ab aquis ilico extractus, paululum aquæ quam absorbuerat, evomuit. Crastina vero die, Deo miserante, non solum pristinae sanitati et incolumitati restituitur, verum etiam usque hodie ad eandem portam intrans et exiens, sicut heri et nudius tertius, etiamsi non quæritur, invenitur.

Death of
Hugh,
bishop of
Carlisle,
at La Ferté
sur Grosne.

Hugo quondam abbas Belli Loci Regis Angliæ, postea episcopus de Cardul, rediens de Roma, venit ad abbatiæ de Firmitate, ubi fere per iii. dies infirmatus, quarto die, iii. nonas Junii, obiit. Ecce quam repente tollitur e medio, cujus linguam nonnulli mirati sunt, pectus non ita. Hamericus abbas nonus Elemosinæ obiit, cui successit quidam monachus ejusdem domus, Sanctius nomine.

£ 114 b.
Death of
Philip II.
of France.

His advice
to his son,
Louis
VIII.,

Philippus rex Francorum, princeps sapiens et prudens, regno suo pacato, et sapientia atque prudentia sua multipliciter dilatato, obiit ii. id. Julii, anno regni sui xlv. Fertur idem rex vocasse Lodovicum filium suum primogenitum ante obitum suum, et præcepisse ei coram nonnullis principibus regni sui, ut Deum diligeret et timeret, et sanctam ecclesiam exaltaret et honoraret, et iudicium et justitiam faceret populo suo, et præcipue ut pauperes et mediocres in regno suo, contra superbiorum insolentiam et præsidii at-tolleret, et defensionis suæ auctoritate protegeret. Idem vero Lodovicus non multo post Remis coronatus

who is
crowned on
April 6.

¹ Philip.

| ² Adam. (?)

est, et unctus in regem, viz. in die Sancti Sixti Papæ A.D. 1223. et martyris.

Johannes de Bresnes, rex Jerusalem, venit in Angliam, The king of Jerusalem in England.
in autumno.

Symon de Apulia Exoniensis, Willelmus de Cornhelle Coventrensis, episcopi morem mortis pertulerunt. Obit Willelmus abbas Glastoniæ, et successit ei prior¹ Bathoniæ. Iste Willelmus primus abbatizavit ibidem, postquam episcopalis cupiditas illuc juste meruit amittere, quod injuste præsumpsit invadere.

MCXXXIV. Obit Willelmus abbas Rievallis, et successit ei abbas² de Wardune. Walterus cognomento Malus Clericus, factus est episcopus de Carduil. Non-f. 115.
nulli alienigenarum ejecti sunt, et amoti de castellis et custodiis suis in Anglia. Obit Willelmus de Eccle-

sia Sanctæ Mariæ, episcopus Londoniæ, vi. kal. Aprilis. Death of William of S. Mary Church.

Radulfus de Nova-villa, thesaurarius regis, factus est episcopus Cicestrensis. Willelmus Briwere, præcentor Exoniæ, factus est episcopus ejusdem ecclesiæ; consecrati sunt autem ambo Londoniæ ix. kal. Maii, a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo.

Magister Alexander de Stanebi, clericus de camera domini Papæ, consecratur ab eodem Romæ in episcopum Coventrensem, die sancto Paschæ, id est, xviii. kal. Maii. Willelmus Marecallus ducit [in] uxorem Marriage of William Marshall and the princess Eleanor.
filiam Johannis regis Angliæ, Elianor nomine, sororem scilicet regis Henrici IV. Obit Willelmus comes de Arundel adolescens, quarto anno post mortem patris sui, et sepultus est apud Wimundeham.

Lodowicus rex Franciæ subjugat ditioni suæ terram Fulk de Breauté holds Bedford castle against the king.
Pictaviæ. Falkesius, unus ex alienigenis, quos aliquando Johannes rex Angliæ in perniciosum auxilium sibi asciverat, roborato post mortem dicti regis castello de Bedeford, quod ab eodem rege in custodiam acce-

¹ Robert.

| ² Roger.

A.D. 1224. perat, nonnullis etiam de majoribus Angliæ, sicut dictum est, eidem Falkesio conniventibus, tenuit idem castellum contra regem Henricum IV., præfati regis filium; ad quod expugnandum non solum rex, verum etiam dominus S[tephanus] archiepiscopus Cantuariensis, et episcopi, atque omnes fere magnati Angliæ, licet fortassis non uno eodemque anno, pariter con-

f. 115 b.

Capture of Bedford castle, and of Fulk. Aug. 15.

venerunt. Quo tandem capto, omnes fere, qui sponte ingressi in castello inventi sunt, suspensi sunt in patibulis, in die viz. Assumptionis Beatæ Mariæ, homines circiter octoginta. Ipse vero Falkesius paulo post in ecclesia Coventrensi deprehensus et captus, tandemque jure ecclesiastico dimissus, non sine confusione et dolore in patriam suam reversus est. Uxor¹ autem ejus, per quam possessionibus, divitiis, et honoribus multipliciter fuerat exaltatus et ditatus, tradita est cuidam magnato Angliæ custodienda cum filiis suis.

Obiit Symon abbas de Tame; successitque ei quidam monachus ejusdem domus, Laurentius nomine. Siccitas magna hyemalis, unde et satio impedita, et fames ingens secuta est.

MCCXXV. Obiit Hugo Bigot comes Norfolchiæ.

Magna Charta and the Charta de Foresta confirmed.

Henricus rex Anglorum concessit et dedit hominibus de regno Angliæ, libertates et liberas consuetudines, sicut erant in diebus antiquis, et fecit eis inde cartas duas, unam de libertatibus et liberis consuetudinibus regni, aliam vero de libertatibus forestæ et ad fores-

A fiteenth granted in consequence.

tam pertinentibus. Pro hac igitur concessione et donatione, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, barones, milites, et homines libere tenentes de regno concesserunt et dederunt eidem regi quindecimam omnium mobilium suorum. Monachi vero Cisterciensis ordinis, tam pro libertatibus quam pro gratia et benevolentia regis habenda, dederunt ei duo

Contribution of the Cistercians and Jews.

¹ Widow of William de Redvers, earl of Devon.

milia marcas argenti; Judæi autem existentes in A.D. 1225. Anglia dederunt ei eodem tempore quinque milia marcas argenti.

Obiit Johannes Helyensis episcopus, prius abbas de Fontibus; cui successit Gaufridus archidiaconus Norwicensis, frater Huberti de Burgo, justiciarii Angliæ. Consecratur autem Londoniæ a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo, in natali Apostolorum Petri et Pauli. Cedente Sanctio, successit Martinus xi. abbas Eleemosynæ, qui et ipse prius bis abbatizaverat.

Geoffrey de Burgh, bishop of Ely, June 29.

Henricus rex Anglorum susceptus est in domo f. 116. nostra, sextodecimo kal. Januarii, cum solemnii processione. Crastina vero die capitulum introivit, et societatem, fraternitatem, atque participationem beneficiorum domus nostræ petiit et accepit.

Henry III. at Waverley.

MCCXXVI. Hoc anno, iv. nonas Octobris, die Dominico, beatissimus Franciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, ubi ordinem fratrum minorum ipse primo plantavit, expletis xx. annis ex quo perfectissime adhæsit Christo, Apostolorum vitam et vestigia sequens, egressus de carnis ergastulo ad cælestium spirituum mansiones, perfecte quæ cœpit consummans, felicissime convolvit; cum hymnis et laudibus in ea civitate sacrosanctum corpus ipsius collocatum est, et honorifice reconditum, ubi ad gloriam Omnipotentis multis coruscat miraculis.

Death of S. Francis at Assisi.

Quidam conversus de Bodelo, instigante diabolo, abbatem suum interfecit, propter quod omnes ab eadem domo sunt ejecti, de cætero minimè revocandi, et statutum est ut domus ipsa de cætero sit quinque contenta.

Murder of an abbat at Bodeloa, in Belgium.

Tertio kal. Februarii, sexta feria, dedicata sunt altaria duo; in crastino subsequenti, viz. Sabbato, unum in aquilonali cruce ecclesiæ nostræ, a domino Johanne episcopo,¹ tunc vicario domini P[etri] Wintoni-

Two altars dedicated at Waverley.

¹ Probably John, bishop of Ardfert, suffragan of Canterbury, who died in 1245. See Stubbs' *Registrum Sacrum Anglicanum*, p. 149.

A.D. 1226. ensis, in præsentia ejusdem Wintoniensis. Obiit Symon abbas de Radinges. Obiit Willelmus cognomento f. 116 b. Longa Spata, comes Saresbiriensis. Cedente Willelmo, subrogatur Reginaldus, prior Geroldoniæ, ejusdem domus abbas decimus. Obiit Ricardus de Marisco, episcopus de Dunelmo.

Founda-
tion of the
abbey of
Grace Dieu
in Wales.

Louis VIII.
besieges
Avignon.

Johannes de Munemuhe construxit quandam abbatiam de ordine Cisterciensi in Wallia, quam Gratiam Dei nominavit, veneruntque ibidem monachi primo viii. kal. Maii. Lodovicus rex Francorum, tam rogatu quam jussu summi Pontificis, profectus est cum exercitu grandi ad civitatem quandam vocabulo Avinhun, et obsedit eam, quæ Romanæ ecclesiæ, superbiendo vel potius apostatando, inobediens erat et rebellis. Illi autem, qui in urbe erant, arbitantes non esse tutum diu tanto resistere principi, reddiderunt se summo Pontifici. Legati vero apostolici, qui in exercitu erant, tradiderunt urbem prædicto regi. Rex igitur, acceptis obsidibus ab his qui in civitate erant, muris autem ejusdem urbis fortioribus in locis per girum destructis atque deletis, cœpit reverti in terram suam: sed in ipso itinere morbo correptus, ex hac luce, vel potius caligine, subtractus est, anno regni sui quarto, sicque cito gaudium conversum est in luctum et lamentum.

His death.

Louis IX.
crowned,
Nov. 30.

f. 117.
Death of
Pandulf.

Lodovicus autem filius ejus, puer circiter annorum xii., non multo post Remis coronatur, et ungitur in regem, in die viz. Sancti Andreæ Apostoli.

Obiit Pandulphus, episcopus Norwicensis, Romæ, successitque ei Thomas de Blumwilla, clericus curialis; consecratur autem Londoniæ a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Obiit Johannes primus prior de Novo Loco¹; qui et ipse circiter lvii. annis sacerdotio functus est. Obiit Willelmus Briwer, fundator et novitiis ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Duneke-welle. Obiit Benedictus episcopus Rofensis.

¹ i.e. Newstead.

MCCXXVII. Annus a fundatione abbatiæ de Gaverlea A.D. 1227. centesimus. Obiit Willelmus de Mandewilla comes Hubert de Burgh made earl of Kent. Essexiæ. Hubertus de Burgo, justiciarius Angliæ, factus est comes Cantix. Obiit Honorius Papa, successitque ei Hostiensis episcopus, et vocatus est Gregory IX. f. 117 b. Gregorius. Henricus de Samford, archidiaconus Cantuariæ, consecratur ibidem in episcopum Rofensem, vii. id. Maii, a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Henricus rex Angliæ fecit Ricardum fratrem Prince Richard made earl of Cornwall. suum comitem Cornubiæ, in die Pentecostes, iii. viz. kal. Junii, apud Londoniam.

Petrus de Rupibus Wintoniensis, Willelmus Bruere Exoniensis episcopi, aliique nonnulli episcopi, clerici, et laici de diversis mundi partibus, arripuerunt iter, ituri in Terram Sanctam, cum multitudine maxima Christianorum, qui omnes, ut credimus, divinitus inspirati, apostolicisque literis et monitis animati atque roborati, necnon virtute et ligno Sanctæ Crucis signati et armati, ultum ire volebant injurias Dei in hostes nominis Christiani. Fredericus autem imperator Romanus, qui et ipse cruce signatus, et, ut sperabatur, dux et princeps exercitus Christiani, simulabat se cum cæteris profecturum: sed corruptus, ut fertur, muneribus et xeniis paganorum, et de terra sua minime egressus, non mediocriter intulit impedimentum exercitui Christiano. Peregrini siquidem, qui in Syriam adventum ejus jam prævenerant, audientes quod dictus imperator, secundum quod promiserat, nequaquam veniret, plusquam xl. milia in eisdem navibus, in quibus transierant, redierunt; pro quo facto postea Romæ multisque locis aliis solemniter excommunicatus who is excommunicated. est.

Gregorius Papa, qui hujus nominis nonus dictus est, f. 118. orta dissentione inter ipsum et Romanos, tum propter imperatorem, quem excommunicaverat, tum propter Gregory IX. leaves Rome for Perugia. alia quædam, quæ Romani non recte, ut sibi visum est, ab ipso exigebant, transtulit se Perusium, ubi non

A.D. 1227. modico tempore moram fecit. Monachi Belli Loci Regis intraverunt in novam ecclesiam cum magno gaudio, in vigilia Assumptionis beatissimæ Mariæ.

Conduct of Frederick II. Fredericus imperator, adductis circiter xv. milia Saracenis in imperium, Ecclesiam Dei conculcat atque perturbat; confundit etiam miserabiliter negotium Terræ Sanctæ, et, post innumera fraudum commenta, contra Romanam ecclesiam publice prosilit, in persecutionem ejus totaliter se conflando.

f. 118 b. MCCCXXVIII. Lodowicus rex Francorum adhuc adolescens construxit in Gallia, consilio dominæ Blanche reginæ matris suæ, quandam abbatiam de ordine Cisterciensi, quam Regalem Montem nominavit. Veneruntque monachi ibidem primo in octavis Paschæ, iv. viz. nonas Aprilis: constituit etiam ut essent ibi centum monachi et decem conversi. Obiit Ricardus abbas Brueris. Obiit Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, in scientia theologica suo tempore nulli secundus.

Death of Stephen Langton.

Præsul virtutis Stephanus documenta salutis
Vivens multa dedit, moriens a morte recedit.
Forma gregis clerique decus, vitæ speculator
Et speculum, Christique fuit devotus amator.

f. 119. Ricardus episcopus Saresbiriensis translatus est ad episcopatum de Dunelmo. Obiit Ewstachius de Faukeberge episcopus Londoniensis. Obiit Gaufridus episcopus Heliensis.

Canonization of S. Francis. Hoc anno canonizatus est beatus Franciscus, episcopis, cardinalibus, aliisque ecclesiarum prælatis, numerosisque plebibus astantibus, a domino Papa Gregorio, altisona voce, protensis ad cælum manibus, ita dicente: "Ad laudem et gloriam Omnipotentis Dei, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, et gloriosæ Virginis Mariæ, et beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et ad honorem ecclesiæ Romanæ, beatissimum Franciscum, quem Dominus glorificavit in cælis, venerantes in terris, de consilio fratrum nostrorum, et aliorum prælatorum,

“ in catalogo sanctorum decrevimus adnotandum, et A.D. 1228. “ festum ejus die obitus sui celebrari.” Facta sunt autem hæc in civitate Assisii, secundo anno pontificatus domini Papæ Gregorii, septimo decimo die kal. mensis Augusti. Fredericus imperator applicuit excommunicatus in Terram Sanctam, circa Nativitatem beatæ Mariæ semper Virginis.

The emperor Frederick II. lands in Palestine, Sept. 8.

MCCXXIX. Gregorius Papa, directo nuncio in Angliam, exegit ab episcopis, abbatibus, prioribus, aliisque ecclesiarum prælatis et clericis, decimam omnium reddituum et proventuum ad sustentandum exercitus, quos sub amplis stipendiis miserat, ad recuperandum patrimonium beati Petri, et castella et terras a Frederico imperatore invasas, et ut dissiparet et minueret, ubicunque posset, potestatem dicti imperatoris, qui a Deo et Romana ecclesia videbatur aversus. Prædictus igitur nuncius veniens in Angliam, dictam decimam, tam per se quam per alios, districtissime colligi fecit et adunari.

Gregory IX. demands a dime for his war against the emperor.

Obiit dominus Adam quondam abbas Waverleiensis, f. 119 b. vir religione, vita, et doctrina commendabilis. Hic instituit ut una privata missa diceretur pro singulis hospitibus in infirmitorio sæcularium morientibus, in die sepulturæ eorum, sive in crastino, quod antea in domo nostra non fiebat.

Death of Adam, formerly abbat of Waverley

“ De statu Terræ Sanctæ cunctos incertos cupientes reddere certos, ad Jesu Christi laudem, et nominis sui gloriam, Christianitatis exaltationem, et inimicorum crucis Christi confusionem, Sydonis et Cæsareæ castris ante adventum imperatoris in Terram Sanctam bene firmatis, et, prout decuit, competenter munitis, et apud Jopen, quæ est porta Jerusalem, post prædicti imperatoris in Terram Sanctam adventum, quodam castro pulcherrimo et fortissimo, firmato et fossato in magna parte panato, sciatis quod Keniel, soldanus Babylonæ, qui omnibus præest soldanis, multis per internuncios iuter eos habitis consiliis et

Letter from Acre, April 20, giving an account of the restoration of Jerusalem.

Terms of the treaty between Frederick

- A.D. 1229. " colloquiis, tandem per treugas inter eos per decem
 II. and " annos captas, reddidit sanctæ Christianitati sanctam
 Melek- " civitatem Jerusalem, et sanctum sepulcrum Domini,
 Kamel, " et Bethleem et Nazareth civitates, et cheminum usque
 sultan of " ad flumen Jordanis cum quibusdam casalibus, dictis
 Cairo. " civitatibus et chemino prædicto pertinentibus; nec
 " non et civitatem beati Georgii¹ in Ramis,² et planas
 " de Ramis in parte, et planas Sydonis in parte, et
 " Turonum Winfridi,³ ita quod, Deo gratias, securum
 " patet ire et redire omnibus peregrinis, tam illis scil.
 " qui modo sunt in Terra Sancta, quam illis qui in
 " eandem infra treugas prædictas processu temporis
 " sunt venturi, ad peregrinationem suam faciendam, ab
 " Acon usque Tyrum et Sidonem, et usque Nazareth,
 " et usque ad sanctam civitatem Jerusalem, et usque
 " flumen Jordanis, et usque Bethleem, per antiquam
 f. 120. " stratam peregrinorum, sicut inter perpetuæ memoriæ
 " dominum nostrum Ricardum, quondam regem An-
 " glorum, et inter Saladinum, Damasci et Babiloniæ
 Frederick " quondam soldanum, fuit prolocutum. Prædictus etiam
 crowned in " Fredericus imperator, die Dominica proxima ante
 Jerusalem. " Annuntiationem Domini, portavit coronam regalitatis
 Opposition " in civitate sancta Jerusalem. Quoniam vero soldanus
 of Nasir " Damasci, qui infans est, et malum habuit consilium
 Daüd, " voluntati et sapientiæ prædicti Keniel soldani Babi-
 sultan of " loniæ, in parte noluit, et in parte voluit prædictis
 Damascus. " treugis assentire; prædictus soldanus Babiloniæ hoc
 Damascus " moleste tulit, et civitatem Damasci una cum Seraph,⁴
 besieged. " soldano partium Orientalium, et fratre prædicti soldani
 " Babiloniæ, et prædicti soldani avunculo, cum centum
 " et quinquaginta ammirallis potenter obsedit, et etiam
 " castrum del Crak,⁵ quod est quoddam castrum fortissi-
 " mum, et jus Christianorum. Ita quod in recessu latoris

¹ Lydda.² Ramleh.³ i.e. Toron, the fief of Henfrid.⁴ Melek-Ashraf, prince of Khe-
lath, Edessa, and Haran.⁵ Kerak.

“ præsentium in Terra Sancta a nobis, fuerunt adhuc A.D. 1223.
 “ prædicti soldani in obsidione prædicta civitatis Da-
 “ masci. Dat. apud Acon, xx. die Aprilis.”

Robertus de Bingham, canonicus ecclesiæ Sarum, consecratur in episcopum ejusdem ecclesiæ a Simone¹ episcopo Bathoniensi, apud Wiltone, sexto kal. Junii.

Ricardus, cognomento Magnus, Lincolniensis ecclesiæ Richard
 cancellarius, factus est archiepiscopus Cantuariensis; Magnus
 consecratus est autem apud Cantuariam ab Henrico archbishop
 Roffensi episcopo, in die Sanctæ Trinitatis, iv. viz. id. of Canter-
 Junii. Notandum sane quod omnes archiepiscopi bury.
 Cantuarienses, qui istum præcesserunt, diversa habuere
 vocabula, nec quisquam illorum hoc vocabulo nuncupatus
 est, præter unum² duntaxat, qui hujus vocabuli exstitit f. 120 &
 primus; iste vero hujus nominis dignoscitur esse
 secundus. Consecrantur etiam eodem die, apud præ-
 nominatam urbem, a Simone¹ Bathoniensi episcopo,
 Rogerus cognomento Niger, archidiaconus Colecestriæ,
 in episcopum Londoniensem; abbas³ Sancti Edmundi
 in episcopum Eliensem. Stephanus abbas de Stanleia
 factus est abbas de Saviniaco.

Raymundus comes de Sancto Egidio, per longum Raymond
 jam tempus excommunicatus, propter hæreticos, qui VII., count
 vocantur Albigenses, quibus, sicut dictum est, favebat, of Tou-
 venit in Franciam, ubi coram summi Pontificis legato a louse, ab-
 vinculo anathematis absolutus, reconciliatus est Sanctæ solved.
 Ecclesiæ. Interdictum vero, quod tempore patris sui
 coeperat, et jam per viginti annos in terra sua dura-
 verat, eodem quoque tempore relaxatum est, qui viz.
 prædicti comitis Reymundi pater, præfatis, ut dictum
 est, hæreticis favens, consiliis atque monitis Sanctæ
 Ecclesiæ nullatenus adquiescere voluit. Qua de causa
 solemniter excommunicatus est. Ipse autem, excom-

¹ Simone] An error for *Jocelino*, arising from the error in p. 259.

² i.e. Richard, prior of Dover, archbishop in 1174.

³ Hugo Northwold.

A.D. 1229. municatione contempta, non solum non reliquit, verum
f. 121. etiam in erroris sui perversitate usque ad finem vitæ
Return of permansit, tandem excommunicatus interiit. Fredericus
the em- imperator rediit de Terra Sancta.
peror.

Henry III. MCCXXX. Sexagesimus annus a passione Sancti
lands in Thomæ martyris. Henricus rex Anglorum transfretavit
Britanny, mare, ductore comite Britanniae,¹ circa festum Aposto-
May 1. lorum Philippi et Jacobi; applicuitque in Britanniam
cum exercitu magno procerum et magnatorum Angliæ,
spe recuperandi terras quas ipse et pater suus, sive
juste sive injuste, amiserant. Quid vero ibi gesserit
superfluum est dicere, cum res sit in propatulo omnibus
f. 121 b. fere scire volentibus. Rediit autem in Angliam, circa
Death of festum Omnium Sanctorum. In ipso vero reditu obiit
Gilbert de Clare. Gilebertus de Clara comes Glowcestrensis, cujus corpus
transportatum est in Angliam, et apud Theokesburiam
sepultum. Prædictus autem comes Britanniae longo
jam tempore excommunicatus, propter quendam sacer-
dotem, quem vivum fecerat sepeliri, et propter nonnullas
alias querelas, hoc eodem anno absolutus est, et terra
ejus ab interdicti sententia relaxata.

Berengaria Berengaria quondam regina Angliæ construxit quan-
founds the dam abbatiam de ordine Cisterciensi in pago Ceno-
abbey of mannensi, quam nominavit Pietatem Dei. Ipsa vero
Piété de non multo post obiit, atque ibidem in ecclesia sepulta
Dieu. est.
Her death.

Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus, rediens
de Terra Sancta, venit Romam, circa festum Sanctæ
July 22. Mariæ Magdalænæ.

Peace be- Pax et concordia facta est inter Papam Gregorium
tween Gre- et imperatorem Fredericum. Leulinus præfectus Wal-
gory IX. liæ, simulatæ dilectionis gratia, Willelmum de Breuisa
and Fre- baronem nobilem ad Paschalia festa secum agenda
derick II. invitans, eundem post epularum et poculorum abun-
William de dantem, eundem post epularum et poculorum abun-
Braose

¹ Peter de Dreux, surnamed Mauleherc.

dantiam, super perpetrato adulterio et violatione uxoris suæ malitiose aggressus est, eumque aliquantis diebus vinculis irretitum carcere retrudens, ad ultimum, ut dicitur, turpissima morte damnavit. In qua maligna præsumptione domino regi Angliæ cunctisque optimatibus terræ non modicam intulit confusionem ;

Sed proprio collo restem reparavit in isto
Facto, si justus sit rex ultorque fidelis.

MCCXXXI. Orta discordia inter Ricardum archiepiscopum Cantuariensem et regales, qui violenter ejecerant homines archiepiscopi de quadam custodia,¹ quæ, sicut nonnullis visum est, proprie spectat ad jus Cantuariensis ecclesiæ ; excommunicatis etiam qui violentiam perpetraverant, aliis quoque causis emergentibus, profectus est archiepiscopus Romam. Rediens vero ab urbe venit ad Sanctum Geminum, morboque correptus obiit, atque ibidem apud ecclesiam fratrum Minorum honorifice tumulatus est.

A.D. 1230.
hanged by
Lewellyn.

f. 122.
Death of
Richard
Magnus,
archbishop
of Canter-
bury.

Quam brevis et fallax hujus sit gloria vitæ,
Præsulis istius mors demonstrat sine lite.

Ricardus, frater Henrici regis Anglorum, duxit relictam Gileberti de Clara comitis Glocestriæ, sororem scilicet Willelmi Marescalli, qui viz. Willelmus Marescallus non multo post obiit, atque apud Londoniam juxta patrem suum sepultus est.

Marriage
of Richard
of Corn-
wall and
Isabella,
widow of
Gilbert de
Clare.†

Militis istius mortem dolet Anglia ; ridet
Wallia, viventis bella minasque timens.

In die Sancti Barnabæ consecrata sunt duo altaria, in crastino vero unum in Australi cruce ecclesiæ nostræ a domino Johanne episcopo, tunc temporis domini Wintoniensis vicario. Die² quoque consecrationis

f. 122 b.
Altars con-
secrated at
Waverley,
June 11
and 12,

¹ This was Tunbridge and other lands belonging to Gilbert de Clare. See R. Wendover, iv. p. 219.

² Die] Dies, MS.

A.D. 1231. eorum venerantibus x. dies remissionis concessit, totidem vero dies indulgentiæ idem episcopus concessit, quando tria altaria in aquilonali cruce dedicavit.
by John, bishop of Ardfert, v. p. 301.

N. de Verdone temptans evadere mortem,
Mortis non potuit in equis transcurrere sortem.

Return of Peter de Rupibus, July 25. Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus, rediens de Terra Sancta, applicuit in Angliam, circa festum Sancti Jacobi Apostoli. Obiit Martinus abbas xi. Elemosynæ, cui successit Gaufridus abbas de Lande.

Egidius prior Meritonæ, relicta pastoralis cura, factus est monachus Cisterciensis ordinis; cui successit quidam canonicus dictæ domus, Henricus nomine.

£ 123. Monachi de Waurleia intraverunt in novam ecclesiam de prima veteri ecclesia, cum solemnibus processione et magnæ devotionis gaudio, in festo Sancti Thomæ Apostoli, anno xxx. ab inchoatione novæ ecclesiæ, cujus inceptor fuit bonæ memoriæ Willelmus de Bradewatere.

A fortieth granted to the king. **MCCXXXII.** Hoc anno Henricus rex Anglorum accepit ab archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et clericis terras habentibus quæ ad ecclesias suas non pertinebant, comitibus, baronibus, militibus, liberis hominibus, et villanis de regno Angliæ, in auxilium, quadragesimam partem omnium mobilium suorum apparentium, sicut ea habuerunt in crastino beati Mathæi Apostoli, anno videlicet dicti regis xvi. Nihil vero capiebatur ab aliquo, qui non haberet ad minus hujusmodi bona ad valentiam xl. denariorum. Monachi vero Cisterciensis ordinis in Anglia ab hac exactione et servitute nequaquam immunes extiterunt.

Iste est annus octavus, a quo dominus Henricus rex Angliæ, communi assensu et voluntate magnatum, tam clericorum quam laicorum totius Angliæ, quintadecimam partem omnium catallorum universaliter accepit, concedens et chartis suis irrefragabiliter corroborans omnes libertates Anglicanas, temporibus pro-

avorum suorum liberius et quietius usitatas, tam A.D. 1232. in forestis quam extra, a se et suis in posterum firmiter observandas. Et ne quis ausu temerario prædictas libertates infringere in perpetuum attemptaret, dominus Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, cum suffraganeis suis astantibus, et consentientibus domino rege et regni magnatibus, anathematis sententiam candelis accensis in publico promulgavit; sed, proh dolor! aggravatum est jam jugum servitutis, et maxime de foresta fit novissimum pejus priori.

Hubertus de Burgo, regis et regni rector, et pro libito dispositior et dispensator, Cantæ comes et totius Angliæ justitiarius, cui nihil regiæ defuit potestatis, præter solius regii diadematis dignitatem, super multiplicibus et enormibus criminibus domino regi accusatus, a latere regis et ab omni potestate semotus, etiam ex improvise persecutus, captus, et catenatus, carcerali custodiæ apud Divisas est mancipatus; cui communi assensu et consensu domini regis et magnatum totius regni, successit Stephanus de Seigrave in justitiariam potestatem immediate.

All who infringe the liberties granted by Magna Charta excommunicated by Stephen Langton.

f. 123 b.

Hubert de Burgh deprived of his office of justiciary,

and imprisoned at Devizes.

Stephen Segrave justiciary.

Hujus ad exemplum caveat sibi falsa potestas,
Ne pro delictis, rege jubente, ruat.

Obiit Randulfus comes Cestriæ apud Walingeforde. f. 124.

In terris gaudens fuit iste comes; Deus illi
Subveniens, tribuat gaudia summa poli.

Quæstio prioratus inter abbatem de Waurleia et abbatem de Furnesio terminatur hoc modo; videlicet quod abbas de Furnesio habeat prioratum in tota generatione Elemosinæ in Anglia, et in generatione Saviniaci in Anglia tantum. Abbas autem Waurleia habeat prioratum ubique tam in congregationibus abbatum, quæ fuerint per Angliam, quam alias per ordinem universum.

Question of seniority between the abbeyes of Waverley and Furness.

A.D. 1233. MCCXXXIII. Hoc anno mense Julio, v. id. ejusdem
 f. 124 b. mensis, hora diei sexta, feria ii., luna xxx., facta est
 Floods throughout per Angliam aquarum inundatio subita et inæstimabilis
 England. in plerisque locis, et præcipue in partibus australibus
 pernix et intolerabilis, in hominum et animalium sub-
 mersione lamentabilis: in ædificiorum ripis adjacentium,
 molendinorum, et pontium subversione irreparabilis, in
 Injuries done at fenorum et fructuum vastatione irrecuperabilis. In
 Waverley to the domo vero de Waverlea tempestas terribilis supra
 bridges, walls, and roads. modum vehementissime desæviens, pontes lapideos,
 muros, et calcetra diruens et confundens, claustrum et
 omnes officinas impetuose transcurrens, et etiam usque
 in novum monasterium excrescens, in pluribus locis
 usque ad altitudinem fere viii. pedum ascendit. Damna
 autem et incommoda ejusdem domus, tam in ædificiis
 f. 125. quam variarum rerum intus et exterius amissionibus,
 non est qui pro certo audeat vel valeat æstimare.

The abbey of Grace Dieu destroyed by the Welsh. Abbatia de Gratia Dei Cisterciensis ordinis, a Johanne
 de Monemue fundata, a Wallensibus funditus eversa
 est, ita quod de ea jam dici possit,

“Jam seges est ubi Troja fuit,”

Ovid. *He-
roid.* i. 53.

causam prætendentibus et asserentibus, quod prædictus
 Johannes prædictam abbatiam in fundis suis ab ipso
 violenter præoccupatis, eisdem reclamantibus, fundare
 præsumpsit.

f. 125 b. Edmund treasurer of Salis-
 bury arch-
 bishop of Can-
 ter-
 bury, on
 Mid-Lent
 Sunday,
 April 2. MCCXXXIV. Ædmundus thesaurarius Sarum a domino
 Rogero Londoniensi episcopo, consistentibus et congra-
 tulantibus xiii. episcopis, domino rege, et iv. comitibus,
 et cæteris innumeris communiter congregatis in ecclesia
 Cantuarie, in archiepiscopum honorifice consecratur,
 Dominica qua canitur *Latere Jerusalem*, iv. viz. nonas
 Aprilis.

Fulget in Edmundo pia mens in corpore mundo,
 Gratia quem mundo dedit omine summa secundo.

Orta dissentione inter dominum Henricum regem Angliæ, filium regis Johannis, et quosdam de magnatibus regni sui, maxime Huberto de Burgo vinculis carceralibus in castro de Divisis mancipato, Gileberto Basset, Ricardo Suard, cum eorum complicitibus, edicto regio profugis et exulibus, Ricardus Marescallus, vir omnimorum honestate præditus, nobilitate generis insignis, artibus liberalibus insigniter eruditus, in armorum exercitio strenuissimus, in omnibus operibus suis Deum habens præ oculis, regis et regni prævidens et verens excidium, ut pacem et concordiam reformaret, se ipsum exponens discrimini, se murum inter dominum regem et magnates opposuit. Sed hostis antiqui prævalente versutia, dominus rex sinistro circumventus consilio, in ipsum cœpit omnem exercere tyrannidem, terras, homines, hortos, ædificia, sed et omnes possessiones suas in potestate sua destruere procuravit. Ille vero hæc omnia patienter sustinens, dominum regem ut a talibus desisteret et se regno suo conformaret, per viros religiosos suppliciter hortabatur; cui super hoc indignanti, et eum in virtute magna persequenti, tandem vi vim viriliter reprimens, in Wallia restitit. Nec tamen quantum potuit domino regi damnum intulit, quia reverentiam, quam domino debuit, consideranter conservavit; fuit tamen inter eos dura nimisque durans decertatio, et dubius, ut esse solet, bellorum eventus; interim vero Ricardus Siward, et Gilebertus Basset, et eorum complices, pro se et terris suis perditis et destructis tanquam lupi rapaces desævientes, terras consiliariorum domini regis destruere non cessabant, maxime domini Wintoniensis episcopi, Ricardi fratris regis, Petri de Rivallo, et Stephani de Segrave, tunc justitiarum, et eorum complicium. Hubertum autem de Burgo de castro de Divisis evasum, et ab ecclesia violenter extractum, et iterum privilegio sanctæ matris ecclesiæ sub anathe-

A.D. 1234.

Quarrel between Henry III. and Hubert de Burgh, G. Basset, R. Siward, and others. Richard Marshall tries to make peace.

The king's behaviour to him. f. 126.

Richard Siward and Gilbert Basset lay waste the lands of the king's counsellors.

Hubert de Burgh released.

- A.D. 1234. matis sententia restitutum, in manu forti, in conspectu omnium eduxerunt et de omni⁹ regia potestate conduxerunt. Tandem bonorum virorum interventu, maxime domini Eadmundi archiepiscopi et aliorum, treugis inter dominum regem et Marescallum positis, Ricardus Marescallus admonitione et consilio hominum suorum, de quibus tanquam de se ipso confidebat, cum paucis hominibus Hyberniam ingredi festinavit, ibique suorum fraudulentulo male fretus consilio, etiam contra propositum proprium eorum consentiens voluntati, licet se solum et omni fideli consortio destitutum non ignoreret, campestri prælio se contra inimicos et etiam innumerabiles exponere non formidavit. Qui a suis continuo derelictus, et hostium suorum multitudine circumseptus, de virtute virum suarum confidens, quasi leo rugiens in bestias desævit a dextris et sinistris, quotquot attingere potuit interficiens, inter hostes suos quasi securus et alacer discurrens. Subnervato tandem equo suo, eoque nimia multitudine compresso, quidam maligno spiritu vegetatus eum a posteriori parte latenter aggrediens, eidem ex improvise in inferiore corporis regione, quo nudum et inermem recognovit, letale vulnus infixit. Ipse vero, proh dolor! letaliter sauciatus, et jumento suo sibi deficiente, crebris impulsus ictibus, solo prostratus, et in excessu mentis effectus, per aliquantulum spatium ab ipsis hostibus mortuus reputabatur. Tandem respirante spiritu vivum videntes, assumentes eum cum maxima reverentia in castellum deportaverunt, ubi curis medicinalibus plagis adhibitis, xv. diebus, quos ei Deus ad pœnitentiam providerat, expletis, in cordis contritione, veraque confessione, sacrosancta Dominici corporis et sanguinis sumpta communione, debitum humanæ naturæ persolvit, cujus animæ propitiatur Deus. Amen. Quo cognito, totoque præsumptionis progressu diligenter investigato, dominus rex pœnitentia ductus, misericordia motus,

Arch-
bishop
Edmund
mediates
between
the king
and Ri-
chard Mar-
shall.
His expe-
dition to
Ireland.

f. 126 b.

Death of
Richard
Marshall.

vehementi dolore turbatus, amotis a latere suo cunctis alienigenis cæterisque quorum consiliis usus fuerat, omnes proscriptos et exules revocavit, et in hæreditatibus suis sine dilatione collocavit; Gilebertum vero Marescallum, fratrem et hæredem prædicti Ricardi, domini Ædmundi archiepiscopi aliorumque magnatorum consilio liberaliter recipiens, eidem omnia jura sibi pertinentia gratanter restituit. Nec moveat lectorem, si qua in principio narrationis iterentur, quæ in anno præterito contigerant. Hoc enim fit propter narrationis continuationem.

A.D. 1234.
Sorrow
and repentance
of the
king.

f. 127.

Livor edax, morum subversio, fax vitiorum,
Vitricus Anglorum, rapuit solamen eorum.
Principis¹ absque pare, gens livida mentis avaræ
Præsumpsit claræ decus indolis anticipare.²
Anglia, plange Marescallum, plangens lachrymare.
Causa subest, quare; quia pro te planxit amare.
Virtus militiæ, patriæ protectio, gentis
Fraude ruit propriæ. Miserere Deus morientis.
Amen.

Verses on
the death
of Richard
Marshall.

Stephanus de Sedgrave amotus est a potestate justitiaria regni Anglicani, quia, sicut dictum est, consentiens erat cum quibusdam alienigenis iniquæ proditioni, in qua Ricardus Marescallus letale vulnus accepit, quo tandem ingravescente ex hac luce vel potius caligine subtractus est.

Stephen
de Segrave
removed
from his
judgeship.

Cedente Mychaele abbate de Cumba, successit ei quidam monachus de Swinesheved, Robertus nomine, quo celeriter de medio sublato, subrogatur Willelmus supprior de Gerudonia.

f. 127 b.

Cedente Reginaldo, subrogatur Andreas prior de Gerudonia, ejusdem domus abbas xi.

¹ The MS. has *vel militis* written above *principis*.

² The MS. has *vel apocopare* written above *anticipare*.

A.D. 1234. Obiit Hugo episcopus Herfordensis, et successit Radulphus de Maydenestane, decanus ejusdem ecclesiæ. Consecratus est autem Cantuariæ ab Edmundo archiepiscopo.

f. 128.
Grosseteste
bishop of
Lincoln.

Marriage
of Freder-
rick II.
and prin-
cess Isa-
bella.

f. 128 b.
Marriage
of Henry
III. and
Eleanor of
Provence,
Jan. 14.

MCCXXXV. Obiit Hugo Lincolniensis episcopus, et successit Robertus cognomento Grosseteste. Consecratur autem apud Radinges ab Ædmando Cantuariensi archiepiscopo. Obiit Henricus Rofensis episcopus.

Henricus rex Anglorum, filius Johannis regis, maritavit hoc anno Ysabellam, sororem suam, Frederico imperatori Romanorum.

MCCXXXVI. Hoc anno ad petitionem Henrici regis Anglorum, filii Johannis regis, adducta est in Angliam Alienora filia comitis Provinciæ, post Natale Domini, et in crastino Sancti Hylarii dicto regi Henrico desponsata, in civitate Cantuariæ, a venerabilis memoriæ Ædmando Cantuariensi archiepiscopo, et in octavis Sancti Hylarii, convocatis fere totius Angliæ magnatibus, clericis viz. diversarum dignitatum et variorum ordinum, et laicis utriusque sexus apud Westmonasterium, cum tanta solemnitate una cum domino rege coronata, quod a nemine qui viderit vel audierit, digne valeat vel dimidia pars explicari.

f. 129.
Their co-
ronation
at West-
minster.

Cedente Gauchero abbate Cisterciensi, successit Johannes¹ abbas de Boxlea, abbas vicesimus Cisterciensis, Anglicusque secundus.

Cedente Rogero abbate de Forda, successit quidam monachus ejusdem domus Johannes nomine.

Giffard
abbat of
Waverley.

Cedente Adam abbate de Waverleia, successit Giffardus abbas de Bettlesdene, abbas decimus de Waverleia. Iste instituit unam missam privatam celebrari in anniversariis illorum, qui per speciale beneficium refectiōni fratrum annuatim assignatum, memoriam sui reliquerunt, cum speciali misericordia in posterum

¹ Johannes] In the Gallia Christiana, iv. col. 994, his name is de- | terminated to be *Jacobus*. There seems some doubt on the point.

merito recolendam. Hic etiam instituit, ut in Natali A.D. 1236. Domini et in festo Omnium Sanctorum, ad omnia ^{His regu-} altaria, quæ sunt in ecclesia nostra, habeantur candelæ ^{lations} ardentes, dum in ea divinum officium celebratur, viz. ^{for Christ-} ad utrasque vespervas, et ad nocturnos, et ad laudes, et ^{mas and} ad missas. Quod etiam totus conventus noster invio- ^{All Saints.} labiliter in posterum observari desiderat.

Obiit Thomas de Blumville, episcopus Norwicensis.
Obiit Willelmus de Bleis, episcopus Wigorniensis. Jo- f. 129 b.
hannes de Monimue construit, vel potius reædificat, ^{The abbey} abbatiam de Gratia Dei, quam Wallenses funditus de- ^{of Grace} struxerant, tempore discordiæ inter Henricum regem ^{Dieu re-} et Ricardum Marescallum, alio tamen in loco, quam ^{stored by} prius constructa fuit. ^{its founder.}

MCCXXXVII. Rogerus monachus de Waverleia factus est abbas de Cumba.

Henricus rex Anglorum fecit hoc anno inquiri per f. 130. Angliam, si quid latenter subtractum esset de dominicis ^{Investiga-} suis. Inquisitione autem facta per legales homines ^{tion by the} provinciarum, inventi sunt nonnulli tenere quasdam ^{king as to} terras, de quibus quomodo, vel de quo illas tenerent, ^{his manors.} nec certam rationem reddere, nec sufficiens munimen potuerunt ostendere; nisi quod ipsi et patres eorum easdem terras, quamvis occulte, per longa jam tempora tenuissent et possedissent.

Obiit Ricardus episcopus de Dunelmo, et sepultus ^{Richard,} est in ecclesia monialium apud Tarentum. Hic primo ^{bishop of} fuit episcopus apud Cicestriam, postea apud Saresbe- ^{Durham,} riam, deinde apud Dunelmum; denique iste idem ^{buried at} est, cujus consilio et auxilio nova ecclesia de Saresberia ^{Tarrant-} incepta est. ^{Kaines in} ^{Dorset-} ^{shire.}

Henricus rex Anglorum accepit hoc anno in auxilium A thirtieth ^{given to the} tricesimam mobilium per totum regnum Angliæ. ^{king.}

Gualterus de Cantelou consecratus Romæ in episco- f. 130 b.
pum Wigorniensem, et venit in Angliam circa festum
Sancti Petri ad vincula, cum Othone legato domini ^{Aug. 1.}
Papæ. Iste Otho diaconus cardinalis tenuit postea ^{Otho the}
^{legate}

A.D. 1237. generale concilium Londoniæ, in crastino octavarum
 holds a council in London. Sancti Martini, existentibus ibidem Cantuariensi, Ebo-
 racensi archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus,
 aliisque ecclesiarum prælatis fere totius Angliæ; de
 ordine vero Cisterciensi pauci admodum abbates ibi
 fuerunt. Sane de constitutione, quam paulo ante con-
 cilium fecerant abbates ordinis Sancti Benedicti per
 Angliam constituti, de carnibus non comedendis, sacro
 approbante concilio, his verbis diffinitum est :

Regula-
 tions for
 the Bene-
 dictines as
 to not eat-
 ing flesh.

“ Audivimus et lætati sumus, quod religiosi viri abbates ordi- This is
 nis beati Benedicti per Angliam constituti, convenientes cap. xix. of
 nuper in suo capitulo generali, tanquam filii juxta sermonem the Con-
 propheticum ad suos terminos revertentes, provide statuerunt, stitutions
 ut de cætero secundum beati Benedicti regulam ab esu car- Othonis
 nium debeant abstinere, exceptis debilibus et infirmis, quibus Cardinalis
 debet secundum ejusdem regulæ continentiam in infirmitorio Wilkins.
 provideri, quod utique approbantes, statuimus inviolabiliter Concil. i
 observari.” p. 653.

Si quis autem plenius scire desiderat hujus statuta concilii, ex scriptis quæ ibi in audientia omnium publice recitata sunt, plenissime poterit edoceri.

f. 131.
 Marriage of Simon de Montfort and the princess Eleanor.

Death of princess Joanna, queen of Scotland.

MCCXXXVIII. Simon de Monteforti duxit uxorem Alienoram comitissam de Penbroc, relictam Willelmi Marescalli, sororem viz. Henrici IV. regis Anglorum. Ricardus de Clara adolescens, vita comite futurus comes Gloucestræ, duxit uxorem filiam¹ Johannis de Laci comitis Lincolnæ. Obiit Johanna regina Scotiæ in Anglia, soror viz. Henrici IV. regis Anglorum, et sepulta est in ecclesia monialium de Tarento.² Obiit Adam abbas de Radinges, successitque ei Ricardus subprior ejusdem domus.

f. 131 b.
 Baldwin II., future emperor of Constanti-
 nople, in England.

Quidam adolescens futurus, ut sperabat, imperator Constantinopolitanus, venit in Angliam, acceptisque a rege muneribus, reversus est in patriam suam. Controversia inter archiepiscopum Cantuariensem et monachos Roffenses de electione sua, terminata est in præ-

¹ Matilda.

| ² Tarrant-Kaines in Dorsetshire.

sentia domini Papæ, existente ibidem archiepiscopo A.D. 1238. Cantuariensi, hoc modo, viz. quod de cætero habeant monachi electionem suam.

Obiit Petrus de Rupibus episcopus Wintoniensis in oppidulo suo de Farnham, cujus cor cum visceribus sepultum est in ecclesia Beati Mariæ de Waverleia. Corpus vero ipsius delatum est Wintoniam, ibique in basilica sedis suæ honorifice tumulatum. Obiit Philippus abbas de Quararia;¹ subrogatur Augustinus prior ejusdem domus. Fredericus imperator exercens tyrannidem, obsidet et impugnat civitatem Mediolani, cui illi fortiter atque viriliter resistunt. Orta dissentione quadam in ordine Cisterciensi per quorundam insolentiam, Johannes abbas Cistercii eligens magis solitudinem et quietem quam lites et contentiones, relicta pastorali cura cessit; cui successit Willelmus abbas de Firmitate, abbas vicesimus primus Cistercii. Obiit Rogerus abbas de Cumba, successitque ei Rogerus cantor ejusdem domus.

Death of
Peter de
Rupibus.

Frederick
II. be-
sieves
Milan.
f. 132.

Hoc anno statutum est in capitulo generali Cistercii, ut per totum ordinem fieret commemoratio beatorum Benedicti et Bernardi in conventu, ad vesperas et ad laudes tantum, quod nequaquam antea fiebat in ordine. Cedente Gaufrido, subrogatur Robertus abbas de Begar,² abbas tertius decimus Elemosynæ.

Hoc anno in Adventu Domini nimia aquarum inundatio facta est per Angliam, quæ multis in locis damno et periculo fuit.

Ricardus de Wendene factus est episcopus de Rofa. Consecratus est autem Cantuariæ ab Ædmondo archiepiscopo in crastino Sancti Ædmundi regis et martyris. Obiit Henricus prior Meritonæ, cui successit quidam canonicus ejusdem domus, Robertus nomine. Obiit Alexander episcopus Coventrensis.

Floods.

¹ Quarr in the isle of Wight.

² Begars, or Petit-Begard, Côtes du Nord.

A.D. 1238. Orta dissentione inter Ædmundum archiepiscopum et monachos Cantuarienses, profectus est idem archiepiscopus Romam; ibique causis utriusque partis coram domino Papa propositis atque discussis, inventum est atque probatum monachos reos existere in quibusdam, de quibus pro reverentia tantæ ecclesiæ magis decet silere quam loqui; quamquam rei veritas multorum jam notitiam minime lateat. His itaque gestis et auditis, Johannes prior¹ Cantuariensis sibi præcavens, et rigorem fortassis discussionis canonicæ metuens, transtulit se ad quandam domum ordinis Cartusiæ, atque non multo post defunctus est. Igitur archiepiscopo de Roma jam regresso, monachi sine priore existentes mandaverunt ei, quatenus veniret atque priorem sibi ordinaret. Illo autem diutius moram faciente atque negotium protelante, monachi dilationem ægre ferentes, ordinaverunt sibi priorem absque illius consilio atque assensu. Quo audito archiepiscopus excommunicavit tam priorem¹ qui creatus fuerat, quam illos qui in ordinatione illius auctores et fautores extiterant, et ecclesiam interdixit; monachi vero innitentes et adhærentes appellationibus atque privilegiis suis, non magnopere curantes de excommunicatione sive interdicto, aliquatenus a divinis cessare nolebant, sed more solito pulsatis campanis officium divinum solemniter agentes usque hodie celebrare non desistunt.

A.D. 1238. f. 132 b. Quarrels between archbishop Edmund and the Canterbury monks.

The prior of Canterbury becomes a Carthusian.

The monks elect a prior, without waiting for the archbishop, who excommunicates them, and lays an interdict on the church.

Radulfus de Maydæstan, episcopus Herfordensis, non immemor scripturæ dicentis, *Vovete et reddite*, et iterum, *Melius est non vovere, quam votum non reddere*, relicto episcopatu transtulit se ad ordinem Fratrum Minorum, sicut ante episcopatum in proposito habuit² in voto.

Pa. lxxv. 12. Eccles. v. 4.

¹ It does not seem possible to identify these priors with certainty. See the *Historia Priorum Ecclesiæ Cant.* in Wharton's *Anglia Sacra*, i. p. 140.

² *habuit*] habue et, MS. There is an erasure.

MCCXXXIX. Henricus rex Angliæ fecit Symonem de A.D. 1239. Monteforti comitem Leycestræ, in die purificationis gloriosæ virginis Mariæ. Hoc anno comparata est major campana domus nostræ, tempore domini Giffardi abbatis, cœpitque pulsari primum ad horas, in die sancto Paschæ, cujus nomen his versibus sciri potest, qui in eadem campana scribuntur.

f. 133.
Simon de
Montfort
made earl
of Leices-
ter.
New bell
at Waver-
ley.

Dicor nomine quo tu, Virgo, domesticæ Christi,
Sum dominæ præco cujus tutela fuisti."

Hoc anno mense Junio, in crastino Sancti Botulfi, natus est Londoniæ filius Henrico regi Anglorum ex uxore sua regina Alienor, et vocatus est Ædwardus.

Prince Ed-
ward born,
June 13.

Anglorum regis Edwardus nascitur hæres.

Vide supra, Inquisitione jam facta per Angliam ex præcepto regis p. 317. f. 133 b.

Henrici III. siquid latenter subtractum esset de dominicis suis, idem Henricus rex Anglorum recuperavit hoc anno, mense Junio, per considerationem curiæ suæ, quasdam terras cum pertinentiis in Netham, quas quidem terras cum pertinentiis in eadem curia sua clamavit ut jus et dominium suum, atque easdem terras cum pertinentiis dedit domui nostræ in perpetuum in liberam et puram eleemosynam; de quibus etiam terris cum pertinentiis plenam seisinam nos habere fecit, in crastino sanctorum martyrum Gervasii et Prothasii, anno regni sui vicesimo tertio. Breve autem regis de seisina, in quo terrarum particulæ continentur, in rotulo ejusdem regis intitulum est.

Henry III.
gives
lands in
Netham to
Waverley.

June 19.

Omnes magnates Angliæ faciunt fidelitatem Ædwardo filio regis Henrici adhuc in cunis jacenti.

Homage to
the young
prince Ed-
ward.

Fredericus imperator, qui quondam puer Apuliæ appellatus est, multa et magna mala fecit, sicut ex consequentibus liquido potest lector advertere. Ipse

A list of
the evil
deeds of

¹ This is abridged from the "Excommunicatio lata in Fredericum Imperatorem," by Pope Gregory IX.

A.D. 1239. siquidem movit seditionem in urbe, per quam intendebat Matt. Par. the emper- Romanum Pontificem et fratres suos a sua sede repellere, et p. 486.
ror Freder- contra privilegia, dignitates, et honores Apostolicæ sedis liber-
rick II. tatem ecclesiasticam conculcare. Item episcopum Prænesti-

num,¹ Apostolicæ sedis legatum, ne in legatione sua procederet, cui in Albigensibus partibus pro corroboratione Catholicæ fidei dominus Papa vices suas commiserat, per quosdam fideles suos impediri mandavit. Item non permittit quasdam cathedrales et alias vacantes ecclesias in regno ordinari, et hac occasione periclitatur libertas ecclesiæ, perit fides, quia non est qui ponat verbum Dei, nec qui regat animas, deficiente pastore. Item clerici in regno capiuntur, incarceration, proscribuntur, et occiduntur; ecclesiæ, Domino consecratæ, destruantur et profanantur. Item non permittit sacras ecclesias reparari. Item terras quorundam nobilium de regno, qui ecclesiam tenebantur defendere² ad manus suas, occupavit et devastavit. Quasdam ecclesias cathedrales bonis suis spoliavit. Item multæ ecclesiæ cathedrales, et aliæ ecclesiæ et monasteria de regno per iniquam inquisitionem fuerunt per eum fere omnibus bonis spoliata. Item talliæ et exactiones contra formam pacis ab ecclesiis et monasteriis per ipsum extorquentur in regno. Item in regno prælati ecclesiarum, et abbates Cistercienses et aliorum ordinum, compelluntur per singulos menses dare certam summam pecuniæ pro constructione novorum castrorum. Item contra tenorem pacis, hi qui adhæserunt ecclesiæ, bonis omnibus spoliati, exiliari coguntur tanquam proscripti, liberis, uxoribus captivatis. Item impeditur negotium Terræ Sanctæ, et reparatio imperii Romani. Pro his omnibus et hujusmodi et multis aliis malis, pro quibus dictus Fredericus a Papa Gregorio fuerat diligenter admonitus et frequenter, et parere non curavit, eundem Fredericum idem Papa Gregorius excommunicationis et anathematis vinculo innodavit. Omnes autem qui juramento fidelitatis ei tenentur astricti, ab ejusdem juramenti observatione decrevit absolutos, ne sibi fidelitatem observent districtius inhibendo, quamdiu vinculo excommunicationis fuerit astrictus. Cæterum idem Fredericus, de dictis et factis suis multis, et fide dignis clamantibus quasi per universum orbem, quod de Catholica fide recte non sentiat, est graviter infamatus.

f. 134.

¹ Jacobus de Pecoraria.

² qui ecclesiam tenebantur defendere] quas ecclesia tenebat, M. P.

Matt. Par.
p. 492.

Imperator ad Papam.

A.D. 1239.

Fata monent, stellæque docent aviumque volatus,
Totius subito malleus orbis eris.¹
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Concidet, et mundi desinet esse caput."

Papa ad Imperatorem.

Fama refert, Scriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tibi vita brevis, pœna perennis erit.

Ecclesia de Forda dedicata est a domino Willelmo Exoniensi episcopo. Ecclesia de Fermesham transponitur hoc anno de loco ubi prius sita fuit, ad alium locum, consilio et auxilio Lucæ archidiaconi Surreizæ, et hoc eodem anno dedicata est. Dedication of the churches of Ford and Frensham.

Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus habuit in proposito adhuc vivens fundare duas abbatias ordinis Cisterciensis; sed morte præventus propositum suum nequaquam mancipavit effectui. Veruntamen ante mortem suam assignavit non modicam quantitatem pecuniæ, quæ ad illarum fundationem et alia necessaria juxta considerationem rationis posset sufficere. Denique post mortem ipsius, viz. hoc anno, procurantibus ejusdem episcopi executoribus, fundatæ sunt, una in Anglia, et vocata est locus Sancti Ædwardi, venitque conventus ibi primum de Bello Loco Regis in die Sancti Jacobi Apostoli; altera in partibus transmarinis, quæ Claritas Dei nominatur. f. 134 b. Two Cistercian abbeys founded by the executors of Peter de Rupibus, Netley or Edwardstowe, and Clarté-Dieu, (Indre et Loire).

Willelmus de Rale factus est episcopus Norwicensis. Consecratus est autem Londoniæ ab Edmundo archiepiscopo Cantuariensi, mense Septembri. Cum sedes cathedralis ecclesiæ Wintoniæ jam per annum integrum vacasset et ultra, obiit Walterus prior ejusdem ecclesiæ, cui subrogatur quidam monachus præfatæ ecclesiæ Andreas nomine, auctoritate et præcepto Henrici regis Angliæ, paucissimis, ut fertur, de con- William de Raleigh bishop of Norwich. Andrew made prior of Winchester by

¹ orbis eris] unus erit, Matt. Par.

A.D. 1239. ventu assentientibus, cæteris vero reclamantibus atque
 the king contradicentibus. De quo facto diversi diversa sentiunt,
 against the wish of the convent. sed quem finem res gesta sortiatur, scit Ipse qui nihil
 potest nescire.

f. 135.
 Letter of
 a Hunga-
 rian bishop
 to the
 bishop of
 Paris re-
 specting
 the Tar-
 tars.

De facto Thartareorum vobis scribo, quod venerunt prope
 confinium regni Hungariæ per v. dietas. Cum invenerunt
 aquam Damaii,¹ quam transire non poterant in æstate, volentes
 expectare hyemem ut possint supradictam aquam transire in
 glacie, iverunt retro bene xx. dietas, et ibi expectant hyemem.
 Miserunt autem quosdam exploratores in Russiam, ex quibus
 fuerunt capti duo et missi regi Hungariæ. Et ego diu eos
 habui in custodia mea, et ab eis didici ista nova quæ ad
 Franciam mandavi sigillo meo sigillata. Quæsivi ubi esset
 terra illorum; dixerunt quod erat ultra quosdam montes, et
 juxta populum qui vocatur Gog; et ego credo quod ille popu-
 lus sit Gog et Magog. Quæsivi de fide eorum; et ut breviter
 dicam, nihil credunt; sed tamen literas Judæorum habent, et
 coperunt eas discere, quando exierunt ad expugnandum mun-
 dum. Quia ipsi credunt expugnare totum mundum. Et literas
 proprias nunquam habuerunt. Quæsivi qui essent illi qui
 docerent eos literas; dixerunt, quod sunt quidam homines
 pallidi qui multum jejulant, et longas vestes portant, et nullos
 offendunt. Et quia multas circumstantias dixerunt de homini-
 bus istis, qui concordant cum superstitionibus Phariseorum
 et Saduceorum, credo illos esse Phariseos et Sadduceos. Quæ-
 sivi utrum discernent cibos? Dixerunt quod non; comedunt
 enim ranas, serpentes, canes, et omnia animantia indifferenter.
 Quæsivi qualiter exierunt de montibus ultra quos erant?
 Dixerunt quod antecessores sui bene per trescentos annos et
 plus laboraverunt scindendo arbores et lapides, ut possent
 exire; antequam exierunt. Quæsivi quantum habent exercitum?
 Dixerunt quod xx. dietas durat longitudo, et latitudo x. dietas;
 xiii. enim milia supersunt in equis qui custodiunt exercitum.
 Et equos bonos habent sed furiosos, et equi multi sequuntur
 ipsos absque ductore, ita quod quando dominus equitat, xx.
 vel xxx. equi sequuntur ipsum. Loricæ habent de coriis, et
 sunt fortiores quam loricæ de ferro, et coopertoria equorum.
 Pedites vero crura habent breviora, et corpus longum, et sunt
 optimi sagittarii, nulli similes eis, et fortiores arcus trahunt
 quam Turci. Et quæcumque intrant terram, omnes interfi-
 ciunt habitatores terræ, præter parvulos, quibus Churchitan²

Matt. Par.
 Addita-
 menta, p.
 211.

¹ Deinphir, M.P.

| ² Churcitan] i.e. Gengis-khan.

Matt. Par. Addita-
menta, p.
211. (qui interpretatur rex regum) signum suum ponit confirmando A.D. 1239.
eos in facie. Et sunt xlii. consilarii quibus dictus Churcfitan Account of
consilium suum committit, et nullus de toto exercitu audeat the Tartars.

loqui nisi clamando, et nullus audeat interrogare quo vadit dominus eorum, vel quid facere intendit. Et lac jumentorum et aliorum animalium brutorum bibunt et inebriantur. Alia nova de ipsis prædictis duo volebant dicere, qua via præcedunt eos quædam gentes quæ Mordani dicuntur, quæ indifferenter interficiunt homines quos invenire possunt, et nullus audeat calciare pedes suos, donec interfecerit aliquem hominem. Et per illos credo quod jam interfecti sunt quidam Fratrum Minorum et Prædicatorum: et alios nuncios quos misit rex Hungariæ contra eos, occiderunt. Præterea sciatis quod venient quam citius poterunt. Omnes autem terras et facultates, quas inveniunt, devastant. Omnia destruxerunt usque ad aquam prædictam. Cavcant omnes qui hoc audierint, et pro certo hoc habeant; et hoc videbitur, et oculis probabitur; ut credo, ego dico, episcopus Hungariæ, infra v. annos. Et ut hoc sciatur Parisius, et consilium bonum apponatur, si fieri potest, gratia Dei permittente, cuidam archidiacono meo qui erat scholaris Parisius, transcriptum istud misi sigillatum.

MCCXL. Ricardus comes Cornubiæ, frater domini f. 135 b.
regis nostri Henrici, cruce signatus iter arripuit cum Richard of
omni comitatu suo apud Terram Sanctam, circa festum Cornwall
Sanctæ Trinitatis. goes to the
Holy Land,
June 10.

Tempore Paschali adveniens quidam adolescens sutoriæ artis, in sutrino nostro susceptus est. Comperto processu temporis et cognito, quod ibidem detineretur, a latere domini regis quidam miles directus est cum ministris multis, qui eum tanquam homicidam comprehenderet, et vinctum adduceret. Cum ergo vi. id. Augusti audissemus eum comprehendi, et de sutrino nostro educi et ligari, dominus abbas cum senioribus domus proprius accessit, violentiam redarguit, et ne infra abbatiam hujusmodi injuriam attemptarent sub anathemate prohibuit, protestans privilegia nostra, quæ loca nostra, sicut altaria ecclesiarum, reddunt libera et quieta. Illi vero nec Deo nec sanctæ religioni deferentes, adolescentem vinculis constrictum secum duxerunt, et custodire carcerali tradiderunt. Nos igitur Excitement
tam enormi facto stupefacti, maxime propter periculum in conse-

A shoe-maker employed in Waverley abbey seized as a homicide.

A.D. 1240. quod imminebat universo ordini nostro, quia si sic, quence in
 the abbey. spreta ordinis libertate, impune possent homines com-
 prehendi, et ligari in abbatibus nostris vel grangiis,
 nulla de cætero esset distinctio inter loca religiosorum
 et loca sæcularium, sed ita publice conculcarentur
 abbatiae et grangiæ nostræ, sicut forum conculcatur
 in civitate. Quapropter communicato seniorum con-
 silio, incontinenti versa est in luctum lætitia nostra,
 quia missarum solemnia et divinatorum mysteria cessa-
 verunt in abbacia nostra. Et cum omni festinatione
 dominus abbas legatum adiit, qui tunc temporis in
 The abbat
 appeals to
 the legate
 (Otho); Anglia fuit; violentiam ei exposuit, deprecans ut
 secundum privilegia nostra nos protegeret, et libertates
 ordinis illasas conservaret. Quo dissimulante et re-
 missius agente, dominus abbas accessit ad regem,
 querelam lugubrem in præsentia ipsius suspiriis et
 lacrymis proposuit, libertatem et pacem sanctæ eccle-
 siæ et sanctæ religionis perturbatam indicavit, nec
 posse aliter Deo et ordini satisfieri, nisi ille qui enor-
 miter et irreverenter ab abbacia per violentiam eductus
 est, ipso imperante reduceretur et loco sancto resti-
 tueretur. Quod sine dilatione a domino rege impe-
 trasset; sed obstante ejus concilio,¹ et reclamantibus
 magnis et magnæ potentiæ viris, data est ei dies
 altera proferendi privilegia ordinis et munimenta
 libertatis. Veruntamen suspensionem nostram cum
 audisset, licet inchoatam in tali discrimine approbasset,
 non permisit fieri; unde dominus abbas in crastino,
 hoc est die Sancti Laurentii,² mandavit divina solem-
 niter celebrari; prosequente vero domino abbate
 causam tam arduam, non tantum die præfixa sed
 diebus pluribus, ostensa sunt privilegia nostra, et lectæ
 sunt libertates nostræ coram domino rege et concilio¹
 The abbat's
 suit op-
 posed by
 the coun-
 cil. ejus; ubi perverse perversi scripta apostolica interpre-
 tantes et maligne exponentes, non pro ordine sed

¹ concilio] consilio, MS.| ² Aug. 10.

contra ordinem dederunt responsa; unde de facili A.D. 1240. non potest intelligi nec exponi, quanto cordis dolore, His grief. quanta animi amaritudine, dominus abbas se opposuit pro defensione suæ libertatis. Postremo tandem, opitulante divina clementia, post multos labores et fatigationes viri veraces et sanctæ religionis amatores, privilegia nostra veraciter intelligentes, et vero intellectu exponentes, domino regi et concilio¹ ejus aperte ostendebant septa abbatiarum et grangiarum nostrarum auctoritate apostolica esse libera, et ab omni pravorum incurso quieta, sicut altaria ecclesiarum; et omnes locorum nostrorum violatores, et violentiam in eis operantes, et eisdem consentientes, a summo pontifice esse excommunicatos. Quo audito dominus rex magna auctoritate præcepit, ut ille miles cum ministris suis, qui per violentiam hominem in abbacia comprehensum ligaverat et eduxerat, eundem secundum privilegia ordinis reduceret, et ad honorem ordinis abbatiæ restitueret. Quod et ita factum est, gaudente patria, et magnificante privilegia nostra. Ipsi etiam postmodum violatores abbatiæ sicut violatores sanctæ ecclesiæ excommunicati, per literas domini legati ad portas abbatiæ sunt citati, tam miles quam alii: ubi primo facta satisfactione Deo et abbatiæ, a decano loci illius et a vicario de Farnam sunt publice verberati, et a vinculo sententiæ absoluti, et pœnitentia injuncta discesserunt, ordini nostro facti de cætero humaniores.

But at length the enclosures of the abbey are declared safe from all violent entry.

The man is brought back to the abbey, and the violators of its privileges excommunicated, scourged, and absolved.

Beatus Ædmundus archiepiscopus Cantuariæ, plenus virtutibus et sanctitate, migravit ab hoc sæculo, xvi. kal. Decembris, et apud Pontiniacum sepultus est. Cujus merita miracula testantur.

Death of archbishop Edmund, who is buried at Pontigny. f. 137 b.

Hic erat Edmundus anima cum corpore mundus,
 Quem non immundus poterat pervertere mundus.
 Anglorum genti faveas, Edmunde, petenti.

¹ concilio] consilio, MS.

A.D. 1240. Obiit Johannes abbas de Forda in transmarinis partibus, apud quandam abbatiam ordinis nostri, in redditu capituli generalis; cui successit quidam monachus de Waverlea, Adam nomine.

Nicholas of Farnham bishop of Durham. Multæ ecclesiæ per Angliam tam conventuales quam rurales jussu prædicti legati dedicantur. Magister Nicholaus de Farnam factus est episcopus Dunelmensis. Hugo de Pateshulle factus est episcopus Cestriæ.

Departure of the legate Otho. MCCXLI. Litera dominicalis F., dies Paschæ ii. kalend. Aprilis. Otho, legatus domini Papæ, recessit de Londonia quarto die Natalis Domini, rediens in patriam suam; et conduxerunt eum honorifice dominus Henricus rex Angliæ, et multi episcopi, et alii magnates terræ. Willelmus de Chestre, monachus de Waverleia, factus est abbas de Cumba. Justitiiarii itinerantes, viz. W[illelmus] de Eboraco¹ cum aliis sederunt apud Bermondeseiam, circa festum Sancti Johannis ante portam Latinam. Quinto kal. Julii accidit mirabilis casus domino G[ilberto] Marescallo, in tornamento extra villam Heriford, post prandium, quia, dum armatus fuit, ex nimio calore suffocatus est, et fractis habenis dextrarii sui, et cadens in terram diu tractus est ad pedes equi; vivus tamen deportatur apud Ware, et vixit usque ad mediam noctem; deinde deportatum est corpus ejus apud Londoniam, et sepultum est in Novo Templo.

Justices itinerant at Bermondsey. May 6. f. 138. Death of Gilbert Marshall at a tournament. Jerusalem restored. Hoc anno factæ sunt treugæ inter Christianos et paganos per x. annos, procurante hoc Ricardo fratre regis Henrici Angliæ, et reddita est civitas Jerusalem, et omnes terræ circumjacentes, et omnes esclavi liberati sunt. Dominus Henricus rex Angliæ duxit exercitum suum super Griffinum regem Wallensem, illumque una cum cæteris Walliæ magnatibus jurisdictioni suæ subjugavit.

Griffith of Wales subdued.

¹ Bishop of Salisbury in 1246.

Sexto non. Octobris obiit magister Rogerus episcopus A.D. 1241. Londoniæ cognomento Niger.

Obiit Papa Gregorius circa festum Sancti Bartholomæi, et tunc vacavit sedes Romana post multum tempus. Post eum circa festum Sancti Michaelis electus et ordinatus novus Papa, viz. magister Gaufridus Mediolanensis, et duravit in papatu per xviii. dies. Hoc anno innovatum est sigillum argenteum domus Meritonæ, et receptum in vigilia Sanctæ Lucie virginis.

Death of
Popes
Gregory
IX.,
Celestine
IV.

In crastino Sanctæ Lucie nix permaxima descendit, et, cum nimio pulsu ventorum undique exagitata, homines et bestias in domo et extra per totum diem graviter fatigabat; ita quod vix aliquo loco morari permetteret; et duravit nix cum ingenti gelu usque ad vigiliam Natalis Domini.

Heavy
snow on
Dec. 14.

MCCXLII. Litera dominicalis G., dies Paschæ xii. kal. f. 138 b. Maii. xviii. kal. Februarii apud Doroberniam applicavit¹ Ricardus comes Cornubiæ, rediens de Terra Sancta, et venit post Cantuariæ, ibique occurrerunt ei obviam Henricus rex Angliæ frater ejus, et regina, necnon et episcopi multi, et majores totius terræ, donantes ei dona magna et munera pretiosa. Postea venerunt [canonici] beati Pauli simul cum eo Londoniam; in qua urbe, plateis circumquaque cortinatis et sericis vestibus circumtectis, a singulis et universis cum magna gloria quasi angelus susceptus est, et ad ecclesiam beati Pauli cum magna veneratione, habita processione solemnī, deductus, eodem etiam die receptus est apud Westmonasterium venerabiliter cum processione.

Return of
Richard of
Cornwall :

his recep-
tion in
London.

Die Veneris post Inventionem Sanctæ Crucis misit se in mare dominus Henricus rex Angliæ, et venit apud Burdaus, et ibi moram fecit aliquantulum. Postea venit apud Punz, et ibi perendinavit usque ad festum Sancti Johannis Baptistæ.

Henry III.
goes to
Bordeaux,
May 9,
then to
Pons.

¹ Sic MS. for *apud Doveriam applicuit.*

A.D. 1242. Circa festum Sancti Johannis Baptistæ captus W[il-
 William de lelmus] de Marisco in insula quæ vocatur Lunday, et
 Marisco multi qui ibi secum fuerunt, deprædantes circumquaque
 taken pri- omnes qui per eos transierunt, et adducti sunt Londo-
 soner in niam, et ibi incarcerati usque ad vigiliam Jacobi
 Lunday omnes qui per eos transierunt, et adducti sunt Londo-
 island, and niam, et ibi incarcerati usque ad vigiliam Jacobi
 hanged in Apostoli, quo die præfatus W[illelmus], accepto suo
 London, judicio, tractus est de Westmonasterio per majores
 July 24. plateas civitatis usque ad gibettum, eoque ibi suspenso
 iterumque dimisso, corpus ejus in quatuor partes divi-
 sum missum est ad quatuor majores civitates particu-
 lariter. Alii vero qui cum eo capti fuerunt, tracti
 sunt de Westmonasterio ad gibettum, et ibi vilissime
 suspensi.

Maxima siccitas in æstate. Eodem anno circa festum
 Sancti Michaelis, obiit Jocelinus episcopus Bathoniensis.

Truce for
 five years
 with
 France.
 f. 139.

MCCXLIII. Factæ sunt treugæ inter dominum Hen-
 ricum regem Angliæ, et regem Franciæ per quin-
 quennium. Consecratus est Papa Innocentius quartus
 vigilia Apostolorum Petri et Pauli. Nata est regi filia¹
 apud Burdeus. Septimo kal. Septembris applicuit
 dominus Henricus rex Angliæ, et regina sua apud
 Portumue.

Marriage
 of Richard
 of Corn-
 wall and
 Sanchia of
 Provence.

Decimo kal. Decembris, die scilicet Dominica, despon-
 savit archiepiscopus Eboraci² tertiam filiam comitis
 Provinciæ, sororem scilicet Alienor reginæ Angliæ,
 Ricardo comiti Cornubiæ, fratri regis Henrici, apud
 Westmonasterium, in quibus nuptiis factum est con-
 vivium in aula regis, sicut fieri solet in ejus coro-
 natione.

William de
 Raleigh,
 bishop of
 Norwich,
 confirmed
 bishop of
 Winches-
 ter.

Vacante per multum tempus sede Wintoniensi, tan-
 dem dominus W[illelmus] de Raley, tunc Norwicensis
 episcopus, a superiore et conventu Wintoniæ in ejusdem
 ecclesiæ pastorem canonicè est postulatus; illisque pro
 eodem nuncios suos ad sedem Romanam mittentibus,
 ac prout volebant expedientibus, a domino Papa Inno-

¹ Beatrice.

| ² Walter de Gray.

centio quarto, pontificatus sui primo. anno, id. Septem- A.D. 1243.
 bris, episcopus Wintoniæ datus est et confirmatus.
 Venientes autem nuncii circa festum Sancti Martini, Nov. 11.
 super hoc eidem literas domini Papæ afferentes, statim
 literis inspectis et perlectis, ac secundum mandatum
 apostolicum sede Norwicensi renunciata, ad Wintoniæ
 episcopatum se transtulit, mittens literas suas viris
 religiosis suæ diocesis circa Londoniam existentibus,
 eisdem in virtute obedientiæ injungens, quatenus apud
 Westmonasterium mandatum domini Papæ auditori
 comparerent. Quo lecto, omnes, qui ad hoc venerunt,
 sibi sicut patri suo Wintoniensi canonicam jurarunt
 obedientiam. Quo etiam die ibidem, super episcopatu
 recipiendo gratiam regis expectante, clericos suos simul
 cum Prædicatoribus Fratibus ad dominum regem misit,
 rogantes, ut si quid dictus episcopus sibi in aliquo
 deliquisset, pro Dei amore condonaret. Consilio autem
 accepto, rex clericos suos simul cum aliis episcopo
 remittens, mandavit, quod non liceret ipsum ad aliquem
 episcopatum descendere, invito rege. Qui per clericos
 suos respondens dixit, quod hoc non faceret, nisi præ-
 ceptum domini Papæ haberet, cui in aliquo contraire
 non auderet: taliter autem illis adinvicem clericos suos
 mittentibus, nihil profecerunt, sed tandem ad episcopum
 quidam clericus nomine Henricus de Suse scilicet cum
 aliis adveniens, qui quasdam exceptiones contra ipsum
 ex parte regis fabricaverat, licet improbables, ipsas f. 139 b.
 in quadam cedula scriptas coram episcopo legit. Qui-
 bus lectis ridens statim a curia recessit, et in crastino
 versus civitatem Wintoniæ iter arripiens properavit.
 Sed dominus rex, cum quanta potuit velocitate,
 nuncios suos majori Wintoniæ mittens, sibi districte
 per literas suas injunxit, ne dictum episcopum Win-
 toniam aliqua ratione intrare permitteret. Quo audito,
 episcopus civitati adveniens, et antequam intrare pro-
 poneret se discalcians, cum magna humilitate ad unam
 portarum civitatis advenit; sed illa contra eum firmiter
 Opposition
 of the king.

 Opposition
 of the
 mayor of
 Winches-
 ter to the
 bishop's
 entrance.

A.D. 1243. obserata, nequaquam, majore prohibente, acsi multa et varia opprobria inferente, in dictam civitatem introitum invenit; et sic ad singulas civitatis portas pergens discalciatus, ingressum humiliter postulavit; sed ne causam intrandi inveniret, ad singulas portas majorem cum aliis multis obvium habuit et rebellem. Potuit siquidem dictus episcopus dictæ civitati super illam flens et ejulans veraciter dixisse, quod legimus Dominum dixisse civitati Jerusalem, cum super illam flevit, dicens, "Si cognovisses et tu," subaudis, "fieres," cum hoc factum permaximus dolor sit subsecutus.

The city laid under an interdict from December 29 to May 26.

Dicto namque episcopo civitatem ingredi non auso, illam interdixit die Sancti Thomæ martyris, et sic usque ad festum sancti patris nostri Augustini interdicta remansit; propter quod dominus rex ira motus minatus est sacerdotes, dicens quod si quem inveniret qui a celebratione subtraheretur, protinus illum deputaret. Sed episcopalem prohibitionem magis

The bishop goes to the priory of S. Mary's, Southwark.

timentes quam regalem, civitatem sunt egressi. Cum autem episcopus sic humiliatus videret se pro voluntate non posse proficere, reversus est Londoniam, in prioratu Sanctæ Mariæ de Suwerk in pace perendinaturus.

Makes peace with the king, and receives his bishoprick.

Quo ibidem pervento, ibi per multum tempus perendinavit, sed insidantium sibi timens insidias,¹ in Tamisiam se misit, et cum festinatione transfretavit, et in transmarinis partibus per multum tempus cum honore perendinans, tandem a domino [rege] est mandatus; qui in Angliam veniens regem adiit, qui erat tunc temporis versus Scotiam, et a rege ad pacem inter [se] confirmandam² dies statutus est, dies scilicet crastinus post Nativitatem Beatæ Mariæ, apud Wyndleshores. Quibus ibidem venientibus et de pace tractantibus, non illo die, sed in crastino, pax inter eos plenarie,

¹ There is a blank here left in | ² *confirmandam*] confirmandi, the MS. | MS.

episcopo suscipiente episcopatum Wyntoniae, est cum A.D. 1243. gaudio reformata.

MCCXLIV. Litera dominicalis B., dies Paschæ iii. non. f. 140. Aprilis. Tertio non. Februarii apud Londoniam obiit ^{Death of} piæ memoriæ dominus R[adulfus] de Nova Villa, ^{Ralph} cancellarius domini regis, episcopus Cicestrensis, et ad ^{Neville.} ecclesiam suam deportatus est, et ibidem honorifice tumulatus.

Dominus Bonifacius, filius comitis de Saweya, assensu ^{Boniface} capituli Cantuarie, ad sedem Cantuarie canonice ^{of Savoy,} electus, et a domino Papa Innocentio quarto confir- ^{archbishop} matus, x. kal. Maii venit primo in Angliam, sub- ^{of Canter-} diaconus tunc existens. Qui sine aliqua mora adiit ^{bury.} dominum regem, qui fuit tunc apud Westmonasterium, et ibidem fecit ei homagium suum, et postea eodem die divertit ad domum suam apud Lamehithe, et ibidem hospitatus est. Nam antea non deducavit ad aliquam domum maneriorum suorum. In die Sanctorum ^{Robert} Marcellini et Petri, congregati sunt apud Meritonam ^{Passelewe,} dominus Bonifacius electus Cantuarie, et cum eo quin- ^{elect of} que episcopi suffraganei sui, ad examinationem facien- ^{Chichester,} dam de Roberto Passelewe electo Cicestrie, et de ^{examined} aliis electis examinandis, confirmandis, vel cassandis; ^{at Merton,} et circa horam nonam facta est tam valida tempestas, ^{June 2,} qualis non fuit visa apud Meritonam ante, per multa ^{and his} tempora. In crastino vero congregatis ibidem epi- ^{election} scopis, cassata est electio Roberti Passelewe, et ipso ^{quashed.} cassato, statim electus est magister R[icardus] de ^{Richard de} Wicio ad sedem Cicestrensem, et ab electo Cantua- ^{la Wyche.} rie cum magna solemnitate Dei inspirante clementia, confirmatus.

Hoc anno dominus Henricus tertius rex Angliæ ^{War with} duxit exercitum suum contra regem Scotiæ. Qui ^{Alexander} versus Scotiam veniens, et uterque utrique cum magno ^{II., king of} exercitu obvians, cum rex Angliæ a rege Scotiæ multa ^{Scotland,} et varia interrogasset, tandem inter eos pax est refor- ^{who makes} mata; ita quod filius regis Scotiæ filiam regis Angliæ ^{peace.} ^{His son to} marry the

A.D. 1244. duceret uxorem. Eodem anno fuit autumnus omnino sine pluvia, usque ad festum Decollationis Beati Johannis, et eo die tantummodo pluit, et post per multum tempus cessavit pluvia.

princess
Margaret.
Rain only
on Aug. 29.

f. 140 b.

Oct. 9.

Truce in
Palestine.

Tertio idus Septembris consecratus est apud Radinges magister Rogerus præcentor Sarum in episcopum Bathoniensem. Die Sancti Dionisii consecratus est Fulco Basset in episcopum Londoniæ, apud Sanctam Trinitatem Londoniæ.

Hoc anno cum soldanus Damasci¹ et Nascar² soldanus Craci, qui prius adversarii Christianorum erant, in principio æstatis proximo præteritæ confederationem treugarum cum Christianis fecissent in hunc modum cum Christianis, quod Christiani totam regni Jerusalem terram circa flumen Jordanis in pace haberent, præter quasdam villas quas prædicti soldani sibi in montibus retinebant, et quod soldani cum Christianis in expugnationem soldani Babylonis³ toto posse assistere deberent; et cum istæ treugæ inter dictos soldanos et Christianos factæ fuissent, civitas sancta cum suis quibusdam adjacentiis a Christianis cœpit habitari, Christiano exercitu commorante in comitiva⁴ soldanorum præscriptorum apud Gazaram in gravamen soldani Babylonis. Cumque per tempus aliquod in expeditione ipsa perstitissent, patriarcha Jerusalem applicuit, veniens de transmarinis partibus; visitandique⁵ sepulchrum Domini [desiderio] inspiratus, iter peregrinationis arripuit, properantibus secum Hospitalariis atque Templariis; cumque, voto orationis suæ completo, in civitate Jerusalem manerent, accidit quod infinita multitudo gentis barbarorum, quæ Chorosmia vocatur,

This is taken from the letter of the Master of the Hospitallers, Matt. Par. p. 621, but is considerably altered.

¹ Melek es Saleh Ismail.

² MS. inserts *et*. This is Nasir, lord of Kerak.

³ Melek Saleh Nodgemeddin Ayoub.

⁴ *comitiva*] *commitura*, MS.

⁵ *visitandique*] *visitand'que*, MS.

in vicinis partibus, vocante et mandante soldano Baby-
 lonis, supervenit, quæ universam terræ superficiem
 occupans, omnem animam viventem per ignem et
 gladium occidebat, et populum Christianum in sanctam
 civitatem obsidentes, et cotidie in ipsam impetum
 facientes, undique eis exitum et ingressum percluserunt,
 diversis afflictionibus ipsos ita miserabiliter coarctantes,
 quod præ angustia famis, tribulationis, et doloris
 deficientes, in casu et periculo mortis se omnes uni-
 versaliter commiserunt, et de civitate exeuntes per
 devia et deserta montium, donec ad angustum exitum
 venientes, in insidiis hostium inciderunt, qui eos undi-
 que circumdantes, cum gladiis, lapidibus, et sagittis
 irruentes occiderunt, juxta æstimationem vii. milia
 virorum et mulierum, cui factum simile nunquam audi-
 tum est. Sed et, proh dolor! sepulchrum Domini
 distractum et confractum est.

Eodem anno, cum inter dominum Papam Innocen-
 tium quartum et dominum Fredericum imperatorem
 fuisset mota discordia, dictus Papa dicti imperatoris
 timens insidias, ejectis tamen gentibus dicti Papæ per
 imperatorem, ab urbe Roma fugit timore perterritus,
 venitque circa festum Omnium Sanctorum Lugdunum,
 ibique per multum tempus multa et varia mirabilia
 faciens perendinavit. Circa festum autem beati Andreae
 Apostoli accesserunt ad ipsum ex Anglicanis partibus
 transfretantes dominus Bonifacius Cantuariæ, et domi-
 nus episcopus Herefordensis,¹ et dominus Ricardus de
 Wicio electus Cicestræ, qui, causa consecrationis dicti
 electi Cicestræ, ibidem accesserant. Consecratur a
 dicto domino Papa dictus electus Cantuariæ in archi-
 episcopum, Dominica prima post octabas Epiphaniæ
 proximo sequente; et dominus Ricardus de Wicio in
 episcopum Cicestræ, circa Quinquagesimam immediate
 sequentem.

A.D. 1244.
 Siege and
 capture of
 Jerusalem
 by the
 Caris-
 mians.

f. 141.
 Quarrel
 between
 Pope Inno-
 cent IV.
 and the
 emperor
 Frederick
 II.
 Innocent
 IV. at
 Lyons.
 English
 prelates
 there.

Conse-
 cration of
 Boniface
 and
 Richard de
 la Wyche.

¹ Peter de Egeblank.

A.D. 1244. Eodem anno consecratus in episcopum Norwicensem magister Walterus de Suffeld, Dominica Quinquagesimæ apud Norwicum.

Walter de Suffeld bishop of Norwich.

Ralph abbat of Dunkeswell.

MCCXLV. Litera dominicalis B, dies Paschæ xvi. kal. Maii. Eodem anno dominus Radulfus monachus Sanctæ Mariæ de Waverleia, qui quondam abbatizaverat in domo de Tinterna, electus est in abbatem de Doneke-weel; vir quidem morum gravitate ac sapientiæ fulgore non mediocriter adornatus.

Princess Eleanor, wife of Simon de Montfort, at Waverley, with her husband and two sons, April 1.

Hoc anno, Dominica in Ramis palmarum, quæ primo die Aprilis illuxit, Alienora comitissa Leycestriæ, soror viz. regis Henrici quarti, domus nostræ sincerissima amatrix, per indulgentiam summi Pontificis devotissime ingressa est abbatiam nostram, habens in comitatu suo piissimum virum maritum suum, Symonem de Monteforti comitem Leycestriæ, et duos filios suos Henricum et Symonem cum tribus ancillis; ad cujus ingressum illud nonnullis notabile noscitur contigisse; quia cum intra ostium ecclesiæ pedem posuisset, statim e contra ad magnum altare, ubi missa de beata Virgine tunc celebrabatur, a sacerdote hostia salutaris in hora consecrationis elevabatur, quod non casui sed divinæ dispositioni credimus ascribendum; ut Cujus amor eam illuc adduxit, benignissima Ipsius præsentia prompte se offerret requirenti. Obtulit illico pannum satis pretiosum, quem assignavit ad superponendum altari, diebus quibus reliquiæ ibidem ponuntur. Interfuit sermoni in capitulo, processioni, et missæ majori, et ligno Domini deosculato, plurimum edificata recessit. Post quidem habuimus ex dono ipsius quinquaginta marcas, et ad fabricam ecclesiæ decem et octo marcas; et ad perquisitionem centum et quinquaginta acrarum apud Netham per ipsius auxilium attigimus.

f. 141 b.

Her offerings to the abbey.

The new church at Westminster founded.

Hoc anno cœpit Henricus iv. rex Anglorum jacere fundamentum novæ ecclesiæ de Westmonasterio in Londonia, quam ob honorem et amorem Sancti Edwardi regis et confessoris, quem præ cæteris sanctis speciali-

ter diligebat, propriis sumptibus proposuit omnino A.D. 1245. perficere. Hoc anno institutum est a capitulo generali ut octavæ Nativitatis beatæ Mariæ fierent per ordinem universum.

MCCXLVI. Dedicata est ecclesia Belli Loci regis xv. kal. Julii, a domino Willelmo Wintoniensi episcopo, præsentibus venerabilibus Bathoniensi, Exoniensi,¹ Cices-trensi episcopis, præsentem etiam domino rege Anglorum Henrico quarto cum regina et liberis, ac magnatibus multis. Peracta dedicatione, primogenitus regis, Ædwardus scilicet, infirmatus est, cum quo regina mater ejus Alienora fere per tres hebdomadas in eadem domo contra Cisterciensis ordinis statuta pernoctando perendinavit. Quam ob causam in proxima visitatione sequenti, prior et cellerarius depositi sunt, quia eorum permissione hæc transgressio videbatur fulciri; insuper et quia tempore dedicationis sæcularibus contra ordinis disciplinam carnes administrabantur.

Dedication of the church of Beaulieu.

Illness of prince Edward.

The queen remains with him for three weeks in the convent.

Ricardus comes Cornubiæ, frater Henrici regis IV., divina inspiratione præventus, ordinis etiam Cisterciensis pro modulo suo cultor præcipuus, quandam abbatiam ejusdem ordinis in diocesi Wigorniensis fundavit, fundatamque viros cœnobialis vitæ institutionibus exercitatos introducendo honorifice decoravit. Sumpsit autem in domo Belli Loci regis viginti monachos et decem conversos ad hoc opus sibi assignatos, xv. kal. Julii, die viz. dedicationis basilicæ Belli Loci. Vocatur autem cœnobium prædictum Heyles.

f. 142. The abbey of Hayles founded by Richard of Cornwall.

Walterus cognomento Mawclerc episcopus de Carduil, divinitus, ut creditur, inspiratus, resignato episcopatu, transtulit se ad ordinem Fratrum Prædicatorum: successit autem ei Silvester, cancellarius domini regis.

Walter Manclerc becomes a Dominican.

Obit magister Robertus de Bingham, episcopus Salisburyensis, in crastino Omnium Sanctorum, die qua fit

Death of Robert de Bingham,

¹ Richard le Blund.

A.D. 1246. commemoratio omnium fidelium defunctorum. Successit autem ei dominus Willelmus de Eboraco. Obiit Ricardus de Berkinges abbas Westmonasterii; successit ei archidiaconus ejusdem domus, scil. Ricardus de Crockelce.

Edmund, archbishop of Canterbury, canonized. Hoc anno, scil. v. idus Decembris, canonizatus fuit beatus Edmundus Cantuarie archiepiscopus a domino Papa Innocentio quarto. Hoc anno statutum est ut in festo Sancti Johannis Evangelistae ante portam Latinam et de Sancto Lamberto, fierent xii. lectiones.

Abbey of Newham. Hoc anno fundata fuit abbatia de Niweham, filia tertia Belli Loci regis Angliae.

f. 142 b. Earthquake. MCCXLVII. Hoc anno, scil. x. kalend. Martii, circa horam diei nonam, per universam fere Angliam factus est terramotus adeo magnus, ut ejus impulsu in diversis provinciis, muri, castella, et parietes domorum fere usque ad praecipitationem excuterentur; cippi quoque et scutellae, et caetera quae mensis edentium et bibentium erant apposita, penitus everterentur. Ita quod multi saeculares et religiosi tanto timore erant perterriti, ut de mensis surgentes, et mortem evadere cupientes, a domibus suis egrederentur. Fertur etiam a nonnullis quorum testimonio fides adhibenda est, qui hoc se vidisse testantur, quod eodem die in comitatu Cestriae globi sanguinei magni et admirandi de nubibus ad terram ceciderunt. Qui usque hodie ibidem permanentes, in modum lapidum ardore solis, ut creditur, adeo jam sunt indurati, ut nec ferro nec aliquo alio ingenio, ulla hominum industria frangi possunt vel penetrari. Haec et multa alia, quae ipso die contigisse noscuntur, aliquod praesagium credimus esse futurorum.

Meteorick stones in Cheshire.

Hoc anno statutum fuit a capitulo generali, ut de beato Edmundo Cantuariensi archiepiscopo fierent xii. lectiones, cum duabus missis per ordinem universum.

Translation of S. Edmund.

Quinto idus Junii celebrata est apud Pontiniacum translatio corporis beatissimi confessoris Edmundi Cantuariensis archiepiscopi, cum magna et mira cleri et populi devotione, venerabili patre Albanensi episcopo

sanctæ Romanæ sedis cardinali,¹ archiepiscopo Senensi,² A.D. 1247. episcopo Autisiodorensi,³ Calmensi,⁴ et Cicestrensi, et aliis episcopis quamplurimis ad ipsum officium devote assistentibus, illustri etiam rege Franciæ Ludowyco, regina S. Louis, etiam matre ejus, multisque Galliæ et Angliæ proceribus and queen Blanche present. tunc ibidem præsentibus, cum innumera plebis utriusque sexus multitudine. Inventum est autem illud sanctissimum corpus, gemina incorruptionis viz. et integritatis stola vestitum, per cujus merita dies illa pluribus miraculorum signis refulsit gloriosa.

Tanta superfluitas monetæ retunsæ et depravatæ f. 143. ubique per totam fere Angliam habebatur, ut inter Bad state of the coin. xx. marcas vix reperiri possent xx. denarii, qui non essent adeo turpiter retunsi et depravati, ut tres ex his in statera publica positi, duobus sanis et integris vix aut nullatenus æquipollere possent. Unde Henricus IV. rex Angliæ, instinctu et petitione multorum, maxime fratris sui Ricardi comitis Cornubiæ, ex denariis New coin-age. retunsis novam fecit fabricare monetam, cujus circulus, crux, literæ, et imago usque ad singulas extremitates circumquaque ita se extendunt, ut non sine evidenti et valde notabili dispendio aliquid inde radi possit vel abscidi.

MCCXLVIII. Lodowicus rex Francorum divinitus, ut S. Louis goes to the Crusade. creditur, inspiratus, pridie idus Junii in civitate Parisius Deo et beatæ Mariæ, et Sancto Dionisio se commendans, cum maxima et ferventissima devotione, humilibus vestibus indutus, discalciatus et discinctus, cum ingenti processione per medium civitatis incedebat, iter versus Terram Sanctam arripiens, ut, sibi divina miseratione succur-

¹ Peter de Collemezzo.

² Gilo.

³ Guy.

⁴ i.e. of Chaume. I can find no record of this having been an episcopal see. There is, however, a letter from this same individual in

Martene and Durand, *Thes. Nov. Anecd.* t. iii. col. 1920, giving indulgences to all who contribute to S. Edmund's tomb, which is headed "Omnibus Christianis, etc., frater . . . [sic] Dei gratia Calmensis episcopus." "pus."

A.D. 1248. rente, inimicos crucis Christi ab ea expelleret et eam Christianæ ditioni perpetualiter subjugaret. Habuit vero idem rex secum reginam suam, et duos fratres suos¹ cum uxoribus eorum; sed et duos alios reges, scilicet regem Hungariæ² et regem Aragoniæ,³ comites etiam et barones, equites et pedites, religiosos et seculares, tot et tantos, quod eorum incertus est numerus; apparatus insuper et omnia necessaria ad xx. milia hominum per sex annos sustinendos.

Death of Roger, bishop of Bath.

Obiit Rogerus Bathoniensis episcopus, successitque Willelmus de Buttone, archidiaconus de Welles.

A passione Sancti Thomæ martyris annus lxxviii. Annus regni regis Henrici IV. xxxiii. Annus ætatis suæ xlii. A fundatione domus de Waverleya annus cxxi.

Fall of a youth from the tower of Waverley, who is unhurt by it.

Quidam adolescens a summitate turris ecclesiæ nostræ, scilicet a tabulatu lapideo, lapsu miserabili usque ad terram, absque tamen alicujus membri fractione, præcipitando cecidit, et aliquandiu exanimis, ut putabatur, ibi jacuit; sed paulo post resumpto spiritu loqui cœpit, et non multo tempore postea transacto, nullum dolorem sentiens omnino convaluit.

f. 143 b. Damietta taken by S. Louis.

MCCXLIX. Damietta nobilissima civitas Ægypti, operante Christo, cui nihil impossibile est, a Christianis est capta et possessa, hoc scilicet modo. Cum Christianissimus rex Francorum Lodowycus, petitione multorum moram in Cypro faciendo, iter suum versus Terram Sanctam aliquandiu distulisset, et multa memoria valde digna, quæ brevitatis causa omittimus, per idem tempus ibidem fecisset, tandem non immemor propositi sui, præcepit suis, ut omnes naves ascenderent, et gressus suos versus Damietam festinanter dirigerent; cum ergo omnes naves ascendissent, et prope Damietam navigando pervenissent, cogitantes Sarraceni necis suæ causa eos illuc advenisse, armis copiosis sufficienter muniti, cum innumera multitudine litus circumquaque

¹ Charles, duke of Anjou, and Robert, count d'Artois. | ² Bela IV. ³ Jaymo I.

occupare cœperunt, parati Christianos aut aquis submergere vel armis interficere. Quod videntes Christiani calore fidei vehementer succensi, arreptis gladiis balistisque extentis, habentes secum vivificæ Crucis lignum, cum mare ibi profundum non esset, omnes tam rex quam alii audacter in mare saltaverunt, et adjuvante Christo usque ad terram sani et incolumes pervenerunt. Mox igitur a Sarracenis undique circumvallati, cum omnes pedites essent, Domino nostro Jesu Christo eos protegente et pro eis manifeste pugnante, tres valde nobiles admiraldos, qui quasi reges inter Sarracenos habebantur, multosque alios Sarracenos absque alicujus Christiani læsione incontinenti occiderunt. Sarraceni vero postea tanto timore divinitus erant perterriti, quod omni consilio et auxilio destituti, ignorantes omnino quid agerent vel quo se verterent, se et sua desperantes, civitatem succenderunt, et cum magna festinatione et confusione fugam omnes inierunt. Cernentes autem eos fugisse Christiani, cum ingenti lætitia civitatem confestim sunt ingressi, armis et f. 144. divitiis supra æstimationem satis nobiliter locupletatam. Discalciati ergo omnes, et in modum processionis ordinati, lætabundis vocibus laudes Deo conclamantes, magnum oratorium Sarracenorum, quod in alia captione in honore beatæ Mariæ Virginis fuerat decoratum, nudis pedibus intraverunt; ibique omni spurcicia idolorum prius eliminata, sermonem populo faciebant, et divina mysteria celebrabant. Et hoc modo nobilem illam civitatem, nullo læso Christiano, dedit Christus Christianis; annus xxxi. ex quo alia vice capta est Damietta civitas; annus xxxvi. ex quo relaxatum fuit interdictum in Anglia; annus xxxii. ex quo recessit Lodowycus ab Anglia.

Hoc anno divulgatum fuit per totam fere Angliam, Rumour quod dies Judicii isto anno, scilicet in die Sancti that the Day of Lamberti, omni dubietate postposita, futurus esset; Judgment was to be unde Henricus rex et alii quam plurimi, noctem illam Sept. 17.

A.D. 1249.
Capture of
Damietta.

A.D. 1249. penitus insomnem ducentes, cum magno timore et devotione vigilando et orando diem illum expectabant.

Nicholas de Farnham, bishop of Durham, resigns.

Magister Nicholaus de Farnham Dunelmensis episcopus, propria voluntate et domini Papæ permissione, episcopatum suum hoc anno resignabat, percipiens tamen de eodem episcopatu singulis annis mille marcas.

The convent have permission to celebrate in their oratory at Netham.

MCCCL. Permissione et voluntate domini Willelmi de Raleger, Wintoniensis episcopi, et domini Petri de Ryevallis, rectoris ecclesiæ de Aultune,¹ concessum fuit nobis hoc anno divina celebrare in oratorio, quod est infra septa grangiæ nostræ de Netham, salva in omnibus auctoritate Wyntoniensis episcopi, et ejusdem ecclesiæ dignitate, necnon indemnitate matris ecclesiæ de Aultune et capellæ de Haliburne,² hoc modo scilicet, quod absque campanarum pulsatione et sacramentorum distributione fratribus nostris ibidem celebremus, confessiones sæcularium personarum nequaquam ibi recipimus, nisi in mortis articulo; sed omnis familia illius grangiæ more solito capellam de Haliburne pro divinis audiendis et sacramentis ecclesiasticis recipiendis adibit, et eidem ut prius subjecta manebit.

f. 144 b. .

Death of William de Raleigh, bishop of Winchester.

His gift of a fishpond to the convent.

Obiit dominus Willelmus de Raleger, Wyntoniensis episcopus, in Gallia, et sepultus est in ecclesia Sancti Martini civitate Turonum. Hic antequam transfretasset, concessit et carta sua nobis confirmavit situm unum, ad vivarium faciendum, in brueria sua, infra warennam suam de Farnham, qui situs incipit a parvo ponte ultra Tilleford, extendens se per ductum aquæ, quæ vocatur Crikeledeburne, versus Cherte;³ reddendo annuatim pro prædicto vivario sibi vel successoribus suis dimidiam marcam. Fuit autem hoc anno illud vivarium inchoatum, sed non penitus consummatum.

The king and queen take the cross.

Rex Henricus IV. et regina Halyenor et multi alii nobiles hoc anno acceperunt crucem.

¹ Alton, in Hampshire.

² Holybourne.

³ A hamlet in Frensham parish.

Infortunium miserabile, et ab omnibus Christianis A.D. 1250.
 cum maxima cordis anxietate merito plangendum, hoc Damietta
 anno in Terra Sancta contigit, proh dolor! Damietam taken by
 civitatem, quam Christiani anno præterito ceperant the Sara-
 et in suo dominio per annum integrum possederant, cens.
 Sarraceni, interfectis Christianis innumerabilibus, in-
 opinato eventu recuperabant. Regem tamen Lodovicum Narrow
 captum et spoliatum, mortemque vix evadentem, de escape of
 terra illa cum paucis admodum Christianis satis S. Louis.
 turpiter et ignominiose exire permittebant.

MCCLI. Dedicata fuit ecclesia de Cumba hoc anno, Dedication
 scilicet, pridie idus Octobris. Omnibus igitur vere of Combe
 pœnitentibus, et ecclesiam illam die illo annuatim, church.
 causa relaxationis obtinendæ, venerantibus, xl. dies
 indulisit episcopus, qui illam dedicavit.

Obiit Fredericus quondam imperator Alemanniæ, Death of
 qui sacrosanctam ecclesiam multis persecutionibus in the empe-
 omni vita sua graviter vexabat; ob quam causam a ror Frede-
 summo pontifice Innocentio IV. multoties fuerat ex- rick II.
 communicatus, et ante mortem per ejus licentiam f. 145.
 nequaquam absolutus; cujus persecutiones, cum idem
 summus pontifex jam per annos vii. devitando apud
 Lugdunum moram fecisset, tandem audito quod tam
 immanem inimicum Romanæ ecclesiæ Dominus e medio Innocent
 abstulisset, Romam adiit, et apostolicam sedem sicut IV. returns
 prius obtinuit. to Rome.

Dedicata fuit hoc anno non. Novembris ecclesia de Hayles
 Heles, præsentibus xiii. episcopis, a quibus xiii. altaria church
 eo die in ipsa ecclesia dedicata fuerunt, præsentem dedicated.
 etiam domino rege Henrico quarto, et regina Alienor,
 multisque aliis proceribus Angliæ, a nobili Ricardo
 comite Cornubiæ, qui ecclesiam illam cum toto cœnobio
 propriis sumptibus construxit, invitatis. Dedicatione
 itaque cum summa celebritate peracta, dedit idem
 comes monachis in eodem cœnobio Deo servientibus,
 ad terras emendas, sive domos construendas, mille
 marcas; sed et rex, prout regalem decuit munificentiam,

A.D. 1251. redditum viginti librarum eisdem concessit et carta competenti confirmavit.

The Pas-
toureaux
in France.

Pastorum circiter sexaginta milia ex diversis mundi partibus in Gallia hoc anno fuerant congregati, propositum habentes Terram Sanctam de manibus Sarracenorum eripere, et eam cultui Christiano restituere. Nec non divinitus, ut primo putabatur, inspirati, immo, ut verius creditur, aliqua arte magica seducti, cum ductorem aut principem non haberent, deficientibus sibi victui necessariis, cœperunt rapinas et latrocinia circumquaque exercere; insuper et homicidia crudeliter perpetrare, unde multi ex eis laqueo sunt suspensi, cæteri vero omnes in exterminium deducti.

Aymer de
Lusignan
bishop of
Winchester.

Aymerus frater domini regis Henrici IV. juvenis fere xxiii. annorum, et adhuc existens acolytus, in episcopum Wintoniensem canonice est electus, et a summo pontifice confirmatus.

f. 145 b.
Great heat
(June 29)
and conse-
quent mor-
tality.

MCCLII. Æstus immoderatus et supra modum intolerabilis circa festum Apostolorum Petri et Pauli, diebus et noctibus fere per quindenam continue perseverans, multos tam religiosos quam sæculares subito suffocabat. Postea vero hoc eodem anno, tanta mortalitas hominum, præ nimietate illius caumatis, in diversis provinciis noscitur contigisse, quod in aliqua parochia centum homines, vel eo amplius, infra unum mensem referantur obiisse. Natura siquidem humana in cunctis fere hominibus ita nimirum extitit corrupta, ut pauci essent qui se nihil mali hoc anno pertulisse gauderent. Post prædictum vero fervorem subsecutus est autumnus circa festum beati Swithuni episcopi satis maturus, qui multis retroactis temporibus in partibus istis tam cito non recolitur contigisse.

Early
autumn.

Isabella,
widow of
Hugh de
Albini, earl
of Arundel,
founds the
abbey of
Marham.

Isabella comitissa de Arundelle, morum quidem gravitate non mediocriter adornata, circa salutem animæ suæ diligens et sollicita, divina, ut creditur, inspiratione præventa, quandam abbatiam monialium ordinis Cisterciensis, Marham vocatam, cum summa

devotione hoc anno construxit. Cujus rei causa A.D. 1252. abbatem nostrum duxit consulendum, ac permissione domini Papæ domum nostram intravit, societatem ordinis in capitulo nostro devote petiit et obtinuit; iv. marcas et unum dolium vini conventui ad pitancias donavit.

Annus ex quo Lodowicus rex recessit ab Anglia Death of Walter Giffard, abbat of Waverley. xxxv. Obiit dominus Walterus, cognomento Giffardus, abbas Waverleia decimus. Cui successit dominus Radulfus abbas de Dunekeswell, qui quondam abbatizavit in domo de Tinterna, abbas Waverleia undecimus.

Annus a fundatione domus de Waverleia cxxv. Annus regni regis Henrici quarti xxxvii. Annus ætatis suæ xlvi. Obiit Blancha, mater Ludowyci regis Franciæ. Death of queen Blanche. f. 146.

MCCCLIII. Cum cartæ, libertates Anglicanas tam in forestis quam extra continentes, quorundam perver- Magna Charta renewed. sitate et malitia jam adeo cassatæ et ad nihilum essent redactæ, ut fere nullum robur aut firmitatem obtinerent, quidam proceres Angliæ regi Henrico quarto ad memoriam reducentes, qualiter pro ipsis libertatibus concedendis et confirmandis, quintamdecimam partem omnium mobilium, ab universis libere tenentibus, anno gratiæ MCCXXV. acceperat, obnixe petebant ut prædictas cartas renovando ad pristinum robur revocaret. Rex vero petitioni eorum libenter annuens, non solum cartas illas renovavit, sed etiam ut omnino stabiles et irrefragabiles in perpetuum perseverarent, xii. fecit episcopos excommunicare et anathematizare omnes qui ipsas ausu temerario infringere aut infirmare de cætero præsumerent.

Obiit magister Ricardus de Wiz episcopus Cice- Death of Richard de la Wyche. trentis; cui successit magister Johannes cognomento Bissupp.

Henricus quartus rex Angliæ ad subventionem Gas- Henry goes to Gascony and lays siege to La Réole. conia, quam quidam ei conabantur auferre, immensam pecuniæ quantitatem ab omnibus religiosis per totam

A.D. 1253. Angliam hoc anno violenter extorsit. Collecta igitur inæstimabili pecunia cum magno exercitu Gasconiam perrexit, ibique tantum unam civitatem, quæ vocatur la Riote, sibi resistantem, et contra se undique firmiter obseratam atque munitam, invenit. Quare statim valida manu obsedit, sed eam adhuc anno præsentis capere minime prævaluit.

f. 146 b.
La Réole
surren-
dered to
Henry III.

MCCLIV. Henricus quartus rex Angliæ, cum in Gasconia civitatem quæ vocatur la Riote diu obsedisset, et eam capere nullo ingenio potuisset, tandem fame cogente, qui intus erant inclusi, se et sua omnia, cum civitate illa, quasi sponte regi tradiderunt; ipso tamen rege sub juramento prius promittente, quod nullum ex eis occideret, nec cuiquam aliquam vindictam inferret. Post traditam vero civitatem, cum idem rex ob amorem et devotionem, quam habuit erga beatum Edmundum Cantuarie archiepiscopum, iter faceret versus Pontiniacum, transitum fecit per civitatem Parisius, ubi ab illustri rege Lodowyc, cum summo honore et solemnibus processione, præsentibus quatuor episcopis, susceptus est, et ad regis petitionem tribus ibi diebus commoratus. Ac postea, facta peregrinatione, Dominica infra Natale Domini rediit in Angliam.

He goes to
Paris on
his way to
Pontigny.

Marriage
of prince
Edward
and Elea-
nor of
Castile.

Edwardus primogenitus regis Henrici quarti accepit uxorem, sororem videlicet regis Hispaniæ. Lodowycus rex Francorum, rediens de Terra Sancta, venit in Franciam. Obiit Papa Innocentius IV.; cui successit Alexander IV.

f. 147.
A boy
named
Hugh mur-
dered by
the Jews
at Lincoln.

MCCLV. Judæi Christianæ religionis inimici, puerum quendam Hugonem nomine in Lincolnia, multis ac variis cruciatibus miserabiliter affigentes, tandem ad opprobrium et contemptum nominis Christi cruci affigentes, crudeli morte interemerunt. Qui postea tantum scelus Christianos latere nimirum cupientes, gloriosum corpus de crucis patibulo deponabant, et in fluvium quendam submergendum proiciebant; sed aqua illa tantam sui Creatoris injuriam non ferens,

continuo illud in siccum exposuit. Quod videntes A.D. 1255. inimici Christi, tutius ac secretius sub terra occultandum inaniter aestimantes, sepulturæ ilico illud tradiderunt. Sed in crastino beati martyris corpus super terram positum, sicut prius, reppererunt. Unde non immerito pro tantæ rei novitate vehementer stupefacti, et ut digni erant fere in amentiam conversi, omni consilio et auxilio destituti, quid agerent vel quo se verterent penitus ignorabant. Tandem altiori, ut putabant, utentes consilio, in puteum quendam, aquam ad potandum continentem, illud projecerunt. Sed nec ibi defuit divina clementia, puero suo tam crudeliter pro se afflicto et occiso non parum compatiens; nam tanti luminis splendor continuo ibi cælitus refulsit, tantaque fragrantia miri¹ odoris totum locum illum replevit, ut satis palam cunctis daretur intelligi, aliquid sanctum et mirificum in puteo illo contineri. Istitis ergo indicibus excitati Christiani festinabant ad puteum illum certatim confluere, cernentesque venerabile corpus super aquam natate, statim cum summa cordis devotione cœperunt illud inde extrahere. Manibus autem f. 147 b. et pedibus perforatis, capite etiam in modum coronæ diversis punctio-
num aculeis cruentato, cæterisque cicatricibus circumquaque per totum corpus patentibus, jam omnibus manifestum fuit, tanti sceleris auctores detestandos fuisse Judæos. Cum autem beati martyris corpus ad ecclesiam, vocibus lætabundis, processionaliter cum magna veneratione deferrent, quædam mulier cæca feretrum devote tetigit, desideratumque lumen, quo jam septem annis caruerat, meritis beati Hugonis statim recipere meruit; quod etiam audiens quidam hydropicus, eadem nocte, in ecclesia circa sacratissimum corpus causa salutis obtinendæ vigilavit, et salutem quam quæsit, omni tumore inordinato depulso, im-

---

¹ MS. repeats *miri*.

A.D. 1255. petrauit. Patrantur etiam ibi alia multa beneficia, ad Punish- fidem et spem corroborandam Christianorum, ad con- ment of the fusionem et opprobrium Judæorum; quorum decem et murderers. octo, de tanto scelere postea convicti, et ore proprio confessi, per medium civitatis Londoniæ equis distracti, et laqueis sunt suspensi.

Hoc anno institutum est a capitulo generali, ut de beato Dominico institutore ordinis Fratrum Prædicatorum, et de beato Petro martyre ordinis ejusdem, fiant xii. lectiones per ordinem nostrum universum.

f. 148.
The king
attempts
to extort
money
from the
Cister-
cians;

MCCLVI. Cum Henricus quartus rex Angliæ jam per biennium, permissione domini Papæ, decimam ab universo clero, excepto ordine Cisterciensi, per totam Angliam accepisset, hoc anno graviter ferens et vehementer indignans, quod Cistercienses de rebus suis nihil sibi conferrent, primo eos blanditiis, postea minis et terroribus ad hoc conabatur inducere, ut saltem aliquam pecuniæ summam inter se colligerent, et sic quasi spontaneam sibi facerent donationem, qui tamen minus quam xxv. M. libras se ab eis minime accepturum jurejurando asseruit. Ipsi vero metuebant valde ne forte, si regi super tam gravi exactione ad præsens quasi sponte satisfacerent, eos in posterum ad illud idem faciendum nolentes et invites, quotiescunque vellet, compelleret ex consuetudine; et ita antiquas ordinis sui libertates amitterent, et summum pontificem, qui, speciali quodam dilectionis privilegio, a prædicta decimatione eos fecerat immunes, non mediocriter offenderent. Omnes ergo ad invicem confederati, et, quasi firmissima castrorum acies, impenetrabiles et invicti regis conatibus hujusmodi responso obviabant, dicentes quod absque licentia capituli sui generalis et omnium abbatum consensu, tale quid attemptare non auderent. Videns vero rex eorum invictam constantiam, et se in suo proposito nihil posse proficere, nimio furore commotus cum minis et opprobriis omnes jussit a sua curia decedere. Uniformitas igitur et integritas atque con-

but fails.

stantia ordinis Cisterciensis ab omnibus fere circum- A.D. 1256.
 quaque prædicabatur, laudabatur, venerabatur in tantum,
 ut secundum multorum æstimationem non esset aliquis
 ordo sub cælo qui in constantia unitatis, in fervore
 religionis, huic ordini posset comparari.

Dissensio magna facta est inter dominum Aimerum Quarrel
 electum Wintoniæ et monachos Sancti Swithuni ejusdem between
 loci. Quia enim iidem monachi nullum alium habent bishop
 abbatem præter episcopum loci illius, voluit prædictus Aymer
 electus ut nulli monacho sine nutu ipsius aliqua and the
 mitteretur obedientia, et ut omnes obedientiales sibi monks of
 tanquam proprio abbati computationes redderent de S. Swithin.
 receptis et expensis. Monachi vero antiquas domus f. 148 b.
 suæ consuetudines relinquere nolentes, electo constanter
 restiterunt, Romam miserunt, privilegia contra ipsum
 impetraverunt. Sed tandem post magnas et graves
 expensas, ipsis cedentibus, electi voluntas prævaluit.

MCCLVII. Ricardus comes Cornubiæ, frater domini Richard of
 regis Henrici III., factus est rex Alemanniæ. Cornwall
 elected

Institutum est hoc anno a generali capitulo ut de
 cætero xii. sint rasuræ in ordine nostro, cum antea
 non essent nisi vii. Et ut abbates utantur capis et
 ministri altaris dalmaticis, sicut in usibus continetur.

Obiit Ricardus le Blund Exoniensis episcopus, cui
 successit Walterus archidiaconus Surreiæ.

MCCLVIII. Tot alienigenæ diversarum linguarum jam Expulsion
 per plures annos multiplicati erant in Anglia, tot red- of aliens
 ditibus, terris, villis, et cæteris facultatibus ditati, quod from Eng-
 Anglicos, quasi se inferiores, maximo contemptui habe- land.
 bant. Ferebatur vero a nonnullis, qui secreta ipsorum
 noverant, quod si potestas eorum procederet, omnes
 majores Angliæ veneno extinguerent, regeque Henrico
 regno privato, loco ipsius alium ad suum arbitrium
 constituerent, et sic demum totam Angliam suæ ditioni
 perpetuo subjugarent. Quatuor etiam fratres domini The Poite-
 regis, Aylmerus scilicet electus Wintoniæ, Willelmus vins ex-
 comes Walensiæ, Guido et Gaufridus, præ cæteris alie- pelled.

- A.D. 1258. nigenis dignitatibus et divitiis supra modum elevati, intolerabili fastu superbæ in Anglos sævientes, multis ac variis injuriis et contumeliis crudeliter eos afficiebant, nec ausus fuit aliquis præsumptuosus eorum actibus propter regis timorem obviare. Non solum autem isti, sed quod magis dolendum est, Anglici in Anglos, majores scilicet in minores, insurgentes, cupiditatis igne succensi, placitis et merciamentis, tallagiis et exactionibus, variisque aliis incommodis, unicuique quod suum erat conabantur auferre. Leges etiam et consuetudines antiquæ aut nimis corruptæ, aut penitus cassatæ, et ad nihilum erant redactæ, et quasi pro lege erat cuique sua tyrannica voluntas, et nisi mediante pecunia de facili rectum nusquam fiebat iudicium. Non sufficit aliquis enumerare omnia mala quæ tunc temporis fiebant in Anglia. Tandem hoc anno comites et barones, archiepiscopi et episcopi, et cæteri magnates Angliæ, quasi de somno divinitus excitati, videntes miserabilem regni dejectionem, omnes ad invicem unanimiter confœderati, vires et animos ad modum leonis nullius occursum paventis audenter sumpserunt. Et primo prædictos fratres domini regis cum aliis multis alienigenis violenter de Anglia expulerunt, ac postea leges et consuetudines antiquas renovare et reformare studiose cœperunt. Et ne eas de cætero ausu temerario quis violare præsumat, in modum cartæ conscriptas sigillo regio, ipso rege annuente, munierunt.
- f. 149 b. S. Louis surrenders the ancient possessions of the English in France to Henry III. MCCLIX. Cum Henricus IV. rex Angliæ quasdam terras magnas et satis opulentas in partibus Gallicanis jure hæreditario ad se pertinentes, quas pater suus Johannes quondam rex Angliæ ob mortem Arturi amiserat, quandoque bellis, quandoque precibus, aliisque pluribus ingeniis, de manu regis Francorum multoties conaretur eripere, et in suo conamine nihil posset proficere; tandem hoc anno multis amicis consulentibus et intervenientibus, regem Lodovicum in propria persona pacifice adiit, et ut terras illas, omnibus controversiis

cessantibus, sibi benigne concederet, humiliter suppli- A.D. 1259.
cavit. Lodowicus vero, propter mutuam in Christo
dilectionem inter eos in posterum conservandam, peti-
tionibus ejus absque ulla difficultate adquevit, et ei
terras illas homagium sibi facienti, præsentibus archi-
episcopis, episcopis, comitibus, baronibus, aliisque non-
nullis, libenter donavit. Henricus vero rex cum jam
terras illas accepisset, et eas in suo dominio cum
omnibus pertinentiis integre et pacifice possedisset,
absque consensu Edwardi primogeniti sui cæterorumque
magnatum in Anglia, quasdam vendendo, quasdam
donando, statim antequam rediret in Angliam, se et
suos eisdem terris in perpetuum privavit.

Who sells
some and
gives away
others.

Statutum fuit hoc anno in capitulo generali, ut de
beato Francisco institutore Fratrum Minorum de cæ-
tero fiant xii. lectiones, et de beato Roberto abbate
duæ missæ sint in conventu per ordinem universum.

MCCLX. Siccitas tam magna et tam diutina erat in f. 150.
æstate, quod hordea et avenæ, fere usque ad autumnum,
in multis locis sub terra latebant. Postea vero imbribus
super terram satis affluenter stillantibus, jam sero
crescere et spicas emittere cœperunt; sed, naturali
calore solis deficiente, cum maturescere non possent,
circa festum Sancti Michaelis in sua viriditate non
sine magna et inæstimabili jactura metebantur, et
animalibus in pabulum præbebantur. Quidam autem
homo in villa quæ vocatur Hungurford prope Nywbire
prædicta siccitate ad suam perniciem nimis irritatus,
dolum aqua plenum in campum suum ad illum irri-
gandum deferri fecit; et pluribus audientibus subsan-
nando et blasphemando dixit, se facturum quod Deus
facere non potuit; et cum manum unam sursum ad
dolum tenendum, aliam vero deorsum ad clepsedram
extrahendam misisset, ilico ultio divina non defuit.
Nam ut disceret non blasphemare, ita manus superior
dolio adhæsit, inferior vero adeo firmiter clepsedram
tenuit, quod eas ad se trahere aut inde evellere nullo

Dry sum-
mer.

Miraculous
punish-
ment of a
blasphe-
mer, at
Hunger-
ford in
Berkshire.

A.D. 1260. ingenio potuisset. Sentiens igitur miser ille divinam potentiam, et suam arguens præsumptionem, magnis vocibus clamare et miserabiliter cœpit ejulare. Multis ergo accurrentibus, et præ novitate miraculi vehementer stupefactis, quasi quoddam simulacrum, stupentibus brachiis, aliquandiu sic stabat ligatus, et non mediocriter afflictus vel confusus. Tandem vero cum nutu divino manus superior dolium deseruisset, reliqua vero clepsedram dimittere non posset, brachiis inflexibiliter extensis, ad ecclesiam de Estun a vicinis suis festinanter deducitur, et ante altare beati Edmundi archiepiscopi, ubi crebra et magna fiebant miracula, nova oblatio et mirum spectaculum sistitur. Ubi postea meritis et precibus beati Edmundi, brachiis sibi restitutis, clepsedraque de manu divinitus elapsa, ab hujusmodi vinculo plene absolvitur, et sui compos ut antea efficitur.

He is restored at the church of Aston Tirrold.

Hoc anno institutum est a capitulo generali ut de xi. M. virginibus et de beato Antonio confessore fiant xii. lectiones, et de beata Margareta oratio, per ordinem universum; et ut in die beati Bernardi abbatis habeatur sermo in capitulo. Obiit Aymerus electus Wyntoniensis apud Sanctam Genovevam Parisius, nondum ab exilio revocatus.

Death of bishop Aymer.

f. 150 b.

Prayers against the Tartars.

Regulations for the defence of the privileges of the order.

MCCLXI. Hoc anno statuta fuit a capitulo generali oratio specialis per universum ordinem, contra ingruentem sævitiam Tartarorum. Statutum etiam fuit ut in provinciis illis, in quibus episcopi vel alii ecclesiarum prælati communia privilegia et indulgentias ordinis infringere molirentur, tres abbates, qui in illa provincia in ordine priores existerent, ad instantiam abbatum afflictorum, inquisita prius causa, et cause merito, videlicet si dicti afflicti bonam haberent causam et communia ordinis privilegia et indulgentiæ impetrentur, universos abbates ejusdem provinciæ convocarent ad locum medium, auctoritate capituli generalis, et ibi, facta competenti contributione in communibus expensis ejusdem provinciæ per se vel per procuratorem idoneum,

in ipsa causa procederent, prout melius et salubrius A.D. 1261. viderent expedire.

MCCLXII. Magister Johannes Exoniensis consecratur $\text{£} 151$. a domino Papa in episcopum Wintoniensem; venit in Angliam circa festum Sancti Michaelis.

John of Exeter bishop of Winchester.

Dominus Guido abbas Cistercii factus est cardinalis ecclesiæ Romanæ. Obiit Ricardus comes Glocestriæ. Obiit dominus Petrus Rievallensis, rector ecclesiæ de Aultone, cui successit Petrus Exoniensis. Obiit magister Egidius, episcopus Saresburiensis. Obiit dominus Willelmus abbas de Cumba, quondam monachus Waverleye. Obiit dominus Willelmus abbas de Forda apud Waverleyam, ibidemque in capitulo sepultus est.

MCCLXIII. Recolendum præsentibus, et posterorum est memoriæ recondendum, quod cum piæ recordationis Matildis de Londonia mater quodammodo monachorum de Waverleya, in capella infirmitorii eorundem humata,

Legacies to Waverley by Matilda of London.

iii. id. Februarii, qui tunc Dominica habebatur, anno Domini MCCLXIII., fere omnia bona sua, tam in vita quam in morte, Waverleia contulisset, et per officinas diversas distribuendo legasset, inter cætera testamentario jure centum marcas sterlingorum taliter ordinavit, videlicet quod de eisdem duæ in conventu pitanciæ annis singulis haberentur, quæ ex certo reditu $\text{£} 151 \text{ s.}$

de eadem pecunia perquisito perpetuo provenirent; una videlicet panis specialis et piscis die obitus sui, qui est vi. id. Februarii, et altera in anniversario Leberti, quondam mariti sui, de pisce, quod est die Sanctæ Lucie virginis; nec non et unde lampas una,

Dec. 13.

in capella dicti infirmitorii omnibus noctibus, pulsato ad vigiliis horologio, mox accendenda, usque post missas tempore hyemali in eadem celebratas, in sæstivali vero usque post laudes valeat sustentari; quæ quidem lampas certis temporibus sic debet ardere, ad omnes scilicet missas in dicta capella celebrandas, et in præcipuis solemnitatibus ad utrasque vespervas, quando tres in choro lampades accenduntur, in omnibus etiam tam

A.D. 1263. diebus quam noctibus sanctorum illorum et sanctarum, quarum in honore eadem capella dinoscitur consecrari; sic et in anniversariis suis, sine intermissione, die ac nocte, prout ipsa Matildis in suo testamento plenius ordinavit; præterea diebus ac noctibus in solemnitatibus videlicet Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, et Ascensionis Domini, Purificationis beatæ Mariæ, Annunciationis ejusdem, Assumptionis ejusdem, Nativitatis ejusdem, et Omnium Sanctorum. Sciendum igitur quod cum Ricardus de Totteford clericus totum tenementum suum in Serwetone in terris, redditibus, pratis, et omnibus aliis ad illud pertinentibus nobis emendum obtulisset, connivente domino Radulfo tunc abbate, totiusque conventus consilio seniorum, voluntate concordi dictum tenementum pro centum marcis memoratis emerunt, reservato totaliter et specialiter viginti et novem solidorum et vi. denariorum¹ redditu, de eadem emptione assiso, ad duas pitancias præmissas et lampadem prænotatam, si sufficere possit; vel de supplemento emptionis totalis sustinendam, modo et ordine superius annotato. Quod si quidem temporibus futuris redditus prætaxatus successive minus forte cœperit, vel in dominicum vertatur ex toto, nihilominus tamen domus tenebitur in solidum secundum omnia tam particulariter quam integraliter ordinata. Ut igitur notum posteris fieret ordinatio tam lampadis quam pitanciarum, tunc temporis seniores domus illius sanioris consilii, ad eadem perpetuanda securius, summam pecuniariam, prout eis videbatur, sufficienter taxarunt; et emptionem promulgarunt in scriptum, posteris suis relinquentes, ut et eorum corda circa dictæ Matildis memoriam devotius excitarent, et ratificatio conventus firma et stabilis perseveret; insuper, ut et in posterum de modicitate conqueri non possent, ad præfata complenda, queruli successores. Actum die Sancti Thomæ anno præmisso.

A tenement in Surbiton bought with a portion of her legacy.

f. 152.

¹ *solidorum et vi. denariorum*] solidis et vi. den., MS.

Hoc anno contigit eclipsis solis in die Sancti A.D. 1263.
 Dominici confessoris circa horam nonam; et duravit Eclipse,
 spatium unius refectionis et amplius, et fuit tunc luna Aug. 4.
 xxvii.

MCCLXIV. Hoc anno facta est quædam pugna inter The
 regem Henricum IV. et quosdam barones regni apud barons'
 Lewes, cujus circumstantias, ne posteriorum pereant war.
 notitiæ, hic breviter et summatim duximus inserendas.

Rex alienigenarum, plus quam oportuit, nitebatur
 consilio, qui regni magnatibus illudebant, et illos a
 consilio regis repellebant, in multis articulis statuentes
 quæ sibi placebant. Ex hoc surrexit indigenarum
 indignatio et turbatio, unde rex et proceres regni apud
 Oxoniam convenerunt, et quandam providentiam inter The Pro-
 se statuerunt, qua perversas evertere leges possent, et visions of
 ad hanc observandam omnes juraverunt, rex, comites, Oxford.
 barones, fere plus quam centum fecerunt et episcopi
 idem sacramentum, et excommunicaverunt omnes, qui
 contravenirent. Quidam tamen nitebantur ut a præ- f. 152 b.
 dicto juramento absolverentur, mittentes ad summum
 pontificem, impetrantes ut dictæ provisioni non tene-
 rentur, et sic per domini Papæ literam a sacramento
 præstito se exoneratos opinabantur, minus quam oport-
 teret attendentes quod ad commune regni commodum
 hujus providentiæ spectaret efficacia, et ideo a nullo
 esset infringenda. Præterea hæc quidem provisio im- The queen
 primis placuit reginæ, dum quidam barbari sibi dis- consented
 plicentes Angliæ cogèrentur valefacere. Sed cum suos to them at
 compatriotas a regno eiciendos cognosceret, ne pro- first, but
 videntia supradicta amplius staret, regi suadebat; cujus changes,
 suasioni rex præpropere favens, suum primogenitum et and in-
 quoscumque potuit ad consensum illexit. Præterea duces the
 Johannes Mansel, quidam clericus curialis, voluntati king to do
 reginæ pro posse obtemperans, ad partem prævarica- the same.
 torum quosdam prece vel pretio attraxit, quam ob
 causam, fama et redditibus amissis, exul obiit. Hinc
 moti sunt cæteri qui flectere noluerunt, et transgres-

A.D. 1264. soribus minas intulerunt. Econtra, reliqui his minime parcebant, sed rancores mutuos inter se fovebant. Denique in tantum odium hæc motio excrevit, ut, priore foedere ex una parte corrupto, partes in se invicem insurgent, et maximis impugnationibus sese impeterent, prædia deprædando, prædas rapiendo, mansiones optimas igne comburendo, et ad humum aliqua castra prosternendo. Turbato sic regno cotidie malum aliquod generabatur, quod nisi prælio non poterat sedari, ut quibusdam videbatur; unde rex, congregato exercitu, acceleravit Quinque Portus adire, et tribus ex illis in obsidionem sumptis, sibi arctius eos vincere, quoniam videbantur suæ voluntati non consentire; quibus compertis pars sanior, videlicet cum reverentia nominandus dominus Symon de Monteforti comes Leycestræ, et Gilebertus comes Glovernæ, cum suis complicitibus, ad portus maturabant gressus dirigere; quo audito, venit rex de Portibus ad Lewes cum suo exercitu, continente fere lx. milia virorum belligerantium; porro in parte saniori erant l. milia virorum, in quibus duces erant strenui, sed maxima pars juvenum. His cives Londonienses associabantur, in prælio quidem minime probati; videntes enim bellum, in fugam se dederunt. Hæc quidem pars, scilicet barones, regi scripserunt, quod ei libenter servirent. Rex rescribens salute omissa, mandavit quod de eorum ministerio nihil curaret, sed tanquam suos adversarios eos reputaret, et ut hostes publicos illos diffidaret. Edwardus etiam, regis primogenitus, et avunculus ejus Ricardus, dictus quondam rex Alemanniæ, mandaverunt quod destruerent bona eorum, et suorum, nec non et corpora. Doluerunt cæteri pacem cupientes, et pro eadem multa offerentes, quæ omnia regis consilarii abhominabantur, et illos confusioni se tradituros minabantur. Cum ergo nec per oblata, nec per internuncios pacem possent habere, ad conflictum bellicum sese paravere, et montis verticem cujusdam ascendentes,

f. 153.

Battle of
Lewes.

f. 153 b.

villam in qua eorum erant adversarii, intuebantur, et illos in lectis cepissent, nisi quorundam urbanitate impedirentur. Dicebant enim, "Hic eos expectemus, et spatium surgendi eis præstemus; nam si dormientes invaderemus, nobis improperium faceremus." Expectantes igitur faciebant novos milites, et ordinarunt per acies suam gentem, donec viderent adversarios venientes. Inito autem conflictu Londonienses fugam inierunt, quos Edwardus turba militum magna comitante insequabatur, per quos pars magna fugientium perimebatur. Interim autem rex capiebatur; suis enim equorum, armorum, et hujusmodi lucris inhiantibus, debellatus est rex cum quibusdam magnatibus, quorum tamen plurimi fugæ se dederunt, et in campo suum dominum reliquerunt. Gilebertus comes Gloverniæ regem cepit, quem quasi nobiliorem et cæteris potentiorum tunc rex habuit, eique in signum gladium suum reddidit, quoniam dominus Symon de Monteforti comes Leycestriæ ejus animo displicuit. Huic tamen comiti excellentiores quique ex illa parte sese reddiderunt. His ita gestis Edwardus desistens ab insectatione Londoniensium revertitur, putans se cum suis obtinuisse triumphum; sed, villa jam flammis tradita, venerunt victores ei obviam, quibus visis cæteri fugere conabantur, quorum plurimi prosternebantur, pluresque milites prioratum intraverunt, arma pro colobiis commutantes. Edwardus etiam intravit ecclesiam Fratrum Minorum, quem sequebatur multitudo suorum. Quidam etiam fugientes per quendam pontem, sic se invicem constrinxerunt, quod multi corruerunt et se submerserunt; evadentes autem partes transmarinas adierunt. Porro numerus erat in bello occisorum fere tria milia fortium virorum, præter numerositatem prius interfectorum nec non et submersorum. Hæc autem pugna facta est pridie idus Maii, tunc feria quarta.

Orta dissensione in ordine scilicet inter Cistercienses et Clarevallenses, abbates de derivatione Claræ Vallis

A.D. 1264.
f. 154.
Capture of the king.
f. 154 b.
Disagreement between

A.D. 1264. hoc anno non apud Cistercium, sed apud Claram Vallem, Citeaux tempore capituli generalis convenerunt. Causa autem and Clair- discordiæ hæc erat; videbatur multis quod Cistercienses vaux. in electionibus et depositionibus, nec non et aliis quibusdam casibus, a forma ordinis et observatione cartæ caritatis exorbitarent. Tandem vero querelæ quæ inter eos vegebantur¹ in curia Romana discutiebantur et determinabantur.

Gilbert de Clare and Simon de Montfort reconciled at the parliament in London.

MCCLXV. In crastino Sancti Hillarii factum est parliamentum² magnum Londoniæ, ubi pacificati sunt comes Glocestræ et comes Leycestræ Symon de Monteforti. Tenuit enim dominus Symon de Monteforti milites alienigenas in terra,¹ et in comitatu suo, et in munitione castrorum de Dowere, de Winlesore, de Walingeforde;

Account of the disagreement.

et noluit hoc pati dominus Gillebertus de Clare, sed ut omnes alienigenæ exirent communiter, quod et factum est. Ad prædictum parliamentum² voluit rex damnare et ad mortem adjudicare dominum Robertum de Ferr[ar]jiis comitem de Derebi, propter damna et incendia enormia, quæ gessit post bellum de Lewes et ante. Volens autem dominus Symon de Monteforti prædictum comitem liberare, et domini regis animum pacare, prædictum Robertum comitem cepit, et in turri Londoniæ incarceravit. Unde multi suspicabantur, quod id idem de comite Glocestræ perficere proposuisset.

155 b.

Flight of Gilbert de Clare.

Cum autem hæc ad aures Gilleberti de Clare pervenissent, et Leulinus rex Walliæ terras suas in Marchia vastasset et destruxisset, secreto cum Marchiensibus, licentia non requisita, versus Marchiam a Londonia secessit. Ad prædictum parliamentum liberatus est dominus Edwardus regis filius, et dominus Henricus filius regis Alemanniæ, tali sub forma :

Prince Edward and Henry, son of Richard, king of Germany, released. Charter of Henry III.,

Henricus rex Angliæ, dominus Hiberniæ, dux Aquitanniæ, Fœdera, omnibus de communitate, salutem. Cum propter hostilemurbationem habitam in regno nostro, de unanimi assensu nostro, i. p. 453.

¹ *vegebantur*] vergebantur, MS. | ² *parliamentum*] parlamentum, MS.

et voluntate Edwardi filii nostri primogeniti, prælatorum, comi- A.D. 1265.
 tum, baronum, et communitatis regni nostri, pro regni ipsius submitting to the
 pace, pro cuius securitate dominus Edwardus et Henricus, barons.
 filius regis Alemanniæ, nepos noster, obsides dati fuerunt, con-
 corditer sit provisum, quod quædam ordinatio de unanimi He swears
 assensu nostro, prælatorum, comitum, baronum prædictorum, to observe
 super nostro et regni nostri statu Londoniæ, mense Junii, anno the ordi-
 regni nostri xlix. facta, inviolabiliter observetur; universita- nance of
 tem vestram scire volumus, quod nos ordinationem ipsam, et June, 1265;
 tranquillitatem regni observare bona fide, et in nullo contrave-
 nire, ad Sancta Dei Evangelia juravimus. Hoc adjecto in to bear no
 eodem sacramento specialiter, et quidem expresse, quod oc- ill-will to
 casione factorum præcedentium, tempore turbationis et guerræ the earls of
 præcedentis, neminem occasionabimus aut inculpabimus de Leicester
 illis aut ex parte illorum, quos tanquam inimicos defida- and
 vimus, puta, comites Leycestriæ et Glocestriæ et alios sibi Gloucester
 adhærentes, ac barones seu cives nostros Londoniæ et and their
 Quinque Portuum, nec alicui de prædictis damnum faciemus f. 156.
 aut fieri procurabimus, vel per bailivos nostros fieri per-
 mittemus. Juravimus insuper, quod ea omnia, quæ per and to
 liberationem dictorum filii nostri et nepotis, sunt provisa observe
 et sigillo nostro sigillata, quantum ad nos pertinet, inviola- all that
 biliter observabimus; et ab aliis pro posse nostro faciemus had been
 observari. Volentes et consentientes expresse, quod si nos agreed
 vel dictus Edwardus, filius noster, contra prædictam libera- upon at the
 tionem, promissionem nostram, seu juramentum, quod absit, liberation
 in aliquo venire, seu pacem et tranquillitatem regni nostri of the hos-
 turbare, seu occasione factorum præcedentium, tempore tur- tags.
 bationis aut guerræ præcedentis, aliquem de prædictis aut de If the king
 parte prædictorum quos defidavimus, occasionare, seu alicui or prince
 de eis damnum facere, aut fieri procurare præsumperimus; Edward
 liceat omnibus de regno nostro contra nos insurgere, et ad gra- break this
 vamen nostrum opem et operam dare juxta posse. Ad quod ex oath, it
 præsentis præcepto nostro omnes et singulos volumus obligari, shall be
 fidelitate [et] homagio nobis factis non obstantibus. Ita quod lawful for
 nobis in nullo intendant, sed omnia, quæ ad gravamen nostrum all to rise
 respiciunt, faciant, ac si in nullo nobis tenerentur; donec quod against
 in hac parte transgressum fuerit, seu commissum, cum satis- them.
 factione congrua in statum debitum, secundum prædictorum
 ordinationis et promissionis nostræ et juramenti formam, fuerit
 reformatum; quo facto, nobis sicut prius intendentes existant.
 Et si aliquis alius de regno nostro contra prædicta venire, seu
 pacem et tranquillitatem regni nostri perturbare præsumperit;
 seu nobis vel Edwardo filio nostro, aut alicui alteri, contra præ-
 dicta vel aliquid prædictorum venientibus, opem, consilium, f. 156 b.
 consensum, vel auxilium quoquo modo præstiterit, si hoc no-

A.D. 1265. torium fuerit, aut de hoc per considerationem concilii nostri et magnatum terræ nostræ convictus fuerit, de unanimitate assensu nostro, Edwardi filii nostri, comitum, baronum, ac communitatis regni nostri provisum est, quod corpus ipsius, si inventum est, capiatur; alioquin a regno nostro utlagetur. Et si inventus fuerit, sive non, tam ipse quam hæredes in perpetuum exhæredentur, ac de terris et tenementis ipsorum fiat, prout de terris eorum qui de feloniam convicti sunt, secundum leges et consuetudines regni nostri fieri consuevit. Ad hoc de unanimitate assensu et voluntate nostra, Edwardi filii nostri, prælatorum, comitum, baronum, communitatis regni nostri concorditer

Magna Charta and the Charta de foresta to be observed, as well as the recent provisions.

provisum est, quod cartæ antiquæ communium libertatum et forestæ communitatis regni nostri per nos dudum concessæ, in quarum¹ violatores, ad petitionem nostram, sententia excommunicationis dudum lata est, et per sedem apostolicam specialiter confirmata; nec non et omnes articuli, de nostro et magnatum terræ nostræ communi assensu dudum provisi, quos nuper apud Wygorniam existentes, per singulos comitatus sub sigillo nostro transmisimus, inviolabiliter observentur in perpetuum. Ad quorum observantiam, sacramento ad Sanctæ Dei Evangelia præstito, sponte nos obligamus, et omnes justitios nostros vicecomites, et quoscunque bailivos de regno nostro, tam nostros quam aliorum,² simili sacramento volumus obligari, ita quod nullus teneatur alicui bailivo obedire, donec prædictum sacramentum præstiterit. Et si quis contra cartas ipsas, vel articulos prædictos venire præsumperit, præter³ perjuri reatum et excommunicationis sententiam quam incurret, per considerationem curiæ nostræ graviter puniatur, salvo in præmissis, prout debet, privilegio clericali. Et quia volumus, quod hæc omnia firmiter et inviolabiliter observentur, universitati vestræ firmiter injungendo et præcipiendo mandamus, quatinus omnes et singuli prædicta omnia et singula faciatis, teneatis, et inviolabiliter observetis, et ad ea omnia faciendâ, tenenda, et observanda, ad Sanctæ Dei Evangelia sacramento præstito, ad invicem vos obligetis. In cuius rei testimonium cartas et ordinationes prædictas, cum præsentibus literis nostris patentibus, vobis sub sigillo nostro transmittimus, in comitatu vestro, sub custodia fide dignorum ad hoc electorum, ad rei memoriam salvo custodiendas. Contra quas ne quis ignorantiam prætereundere possit in futurum, ad minus bis in anno, in pleno comitatu tuo, ipsas præcipimus publicari, ita quod prima publicatio fiet in proximo comitatu post instans festum Paschar, secunda vero publicatio fiet in proximo comi-

f. 157.

This ordinance to be publicly read in each county twice a year.

¹ *quarum*] quorum, MS.

² *aliorum*] alios, MS.

³ *præter*] propter, MS.

tatu post festum Sancti Michaelis, et sic deinceps fiat annua- A.D. 1265.
 tim. Volumus etiam quod, salvis omnibus supradictis, omnes
 aliæ¹ ordinationes et articuli per nos et concilium nostrum
 hactenus provisi, qui poterunt ad honorem Dei et ecclesiæ,
 fidem nostram, et regni nostri commodum observari, inviola-
 biliter observentur et teneantur. Ut autem præmissa omnia et
 singula firma maneant et inconcussa, reverendi patres episcopi
 per regnum nostrum constituti, ad instantiam nostram, senten-
 tiam excommunicationis fulminaverunt in omnes illos, qui con-
 tra præmissa vel aliquod præmissorum scientes venerint, vel
 venire temptaverint cum effectu. Quorum jurisdictioni seu
 coercioni spontanea voluntate, quantum ad præmissa, nos sub-
 misimus, privilegiis nostris omnibus impetratis aut impo-
 trandis, seu proprio motu domini Papæ nobis concessis aut
 in posterum concedendis,² in hoc pure renunciantes, prout in
 literis nostris super hoc confectis, penes dictos prælatos resi-
 dentibus, plenius continetur. In cujus rei testimonium has
 literas nostras vobis transmittimus patentes. Dat. Londoniæ,
 anno regni nostri xlix.

All who
 transgress
 to be ex-
 communi-
 cated.

f. 157 b.

All privi-
 leges ob-
 tained from
 the Pope
 against this
 are re-
 nounced.

Circa vero festum Sancti Marci Evangelistæ domi-
 nus rex, una cum domino Symone de Monteforti et
 domino Edwardo regis filio, exercitum duxit versus
 Marchiam, adversus comitem Glocestriæ et Marchi-
 enses, qui fidem nec juramentum suum observaverunt.
 In villam Glocestriæ venerunt rex cum prænominatis,
 urbem et castrum optime præmunientes, quia comes
 Glocestriæ fuit eodem tempore in foresta de Dene
 maximo cum exercitu, vindicari cupiens de domino
 Symone de Monteforti et filiis suis; et fuit dominus
 Johannes Giffard cum Gilleberto de Clare. Cum
 autem dominus rex cum domino Symone de Monte-
 forti in prædicta urbe jam per quindenam residerent,
 et nunciis hinc et inde venientibus, inter dominum
 Gillebertum de Clare et dominum Symonem de Monte-
 forti, quodam die Martis, xii. die Maii, pacificati sunt
 duo comites, ponentes se super quatuor arbitros, vide-
 licet magistrum Walterum de Cauntelo, Wygorniensem
 episcopum, dominum Hugonem Despenser, dominum
 Johannem filium Johannis, dominum Willelmum de

Simon de
 Montfort,
 with the
 king and
 prince Ed-
 ward,
 marches
 against
 Gilbert de
 Clare,
 April 25.

Arbiters
 between
 the two
 earls.

f. 158.

¹ *aliæ*] *alias*, MS.

| ² MS. *inserts et.*

- A.D. 1265. **Murchanesi.** Tali igitur sub forma reformati prædicti comites; dominus rex versus Hereford in crastino iter arripuit, cum domino Symone de Monteforti, quem dominus Gillebertus de Clare capere proposuit seditiose. Sed per exploratores domini Symonis de Monteforti vix in villam Herfordensem evaserunt illæsi. Quo affugientes, obsessa est illa tota provincia a domino Gilleberto de Clare et exercitu suo tribus in locis, ita quod dominus rex nec dominus Symon de Monteforti per multum tempus a civitate Herfordensi amovere se non possent. Cum autem hæc ita agerentur, quadam die dominus Edwardus, petita licentia a domino Symone de Monteforti, ut extra civitatem spatiatum iret sub custodia; et exercitus comitis Glovernæ in quadam silva esset absconditus: dictus Edwardus duces suos et custodes deseruit, eosque illæsos et indemnes abire et redire fecit, ipseque dicto Gilleberto de Clare adveniensi, cum gaudio inæstimabili ab ipso et suis susceptus est. Hinc inter se confederantes, statim cum exercitu maximo villam Glocestriæ adierunt, et eam infra duos dies ceperunt, castrum hostiliter per tres septimanas obsidentes, illique intrinsecus repugnantes viriliter, quam plures interempti ex utraque parte succubuerunt; sed factum est circa festum Apostolorum Petri et Pauli quod redditum est castrum domino Edwardo tali sub forma, videlicet, quod omnes qui vellent exire, pacifice exissent, et irent quocumque voluissent libere cum equis et armis indemnes, jurantes quod per quadraginta dies contra dictum Edwardum arma non portarent. Cum igitur sic villam et castrum obtinuerunt, relictis ibidem ad voluntatem custodibus, dominus Edwardus et dominus Gillebertus de Clare duxerunt iterum exercitum suum versus Herforde, ut dominum regem et dominum Symonem de Monteforti pro posse et velle caperent ibidem; et confracti sunt pontes, et naves submersæ, et vada profundius confossata atque observata, ne rex nec Symon de Monteforti Sabrinam possent transire. Et ex alia parte
- War between them.
- Escape of prince Edward,
- who joins Gilbert de Clare.
- Gloucester taken.
- June 29.
- £ 158 6.
- Simon de Montfort prevented from passing the Severn.

mare munitum est a prædictis, ne apud Bristowe A.D. 1265. confugerent, ab inimicis suis undique vallati. Quod videns dominus Symon de Monteforti, comes Leycestræ, Lewlinum regem Walliæ adiens, auxilium petens ab ipso, cui Lewlinus auxilium benigne annuit, si dominus rex hæreditatem suam et antecessorum suorum sibi et hæredibus suis concederet, quam dominus rex eidem concessit. Et statim Lewlinus cum suis super Marchienses, et Gillebertus de Clare ex una parte, et dominus Symon de Monteforti ex alia, multa mala perpetrantes, bona eorum in Marchia ad nihilum redegerunt.

He obtains aid from Llewellyn.

Decimo sexto kal. Junii factum est tonitruum magnum et horribile, ita quod una turris Abendonæ versus Aquilonem fulgure et coruscatione succenderetur, et magna pars parietis cum cæmento asportaretur, et vix extingueretur.

Violent thunder-storm, May 17.

Eodem tempore dominus Symon de Monteforti mandavit filio suo Symoni juniore, ut exercitum perquireret, et domino regi et ei in auxilium veniret. Audito igitur mandato, obsidium de Peveneseye mox deserens, maximum colligens exercitum, xvii. kal. Augusti,¹ videlicet pridie Sancti Kenelmi martyris, Wyntoniam causa hospitandi venerunt ibidem, ac cives civitatis nolentes eum recipere, sed et quendam de suis coram oculis suis occidendo, introitum negaverunt. Quo prædictus Symon indignatus civitatem incontinenti obsessam hostiliter intravit, ipsam sine misericordia spoliando propter eorundem proterviam, Judæos occidendo, et ad nihilum redigendo. Hinc Oxoniam pacifice veniendo, et ibidem per tres dies moram faciendo, in recessu suo duxit exercitum suum apud Chelinworze, elevatumque est cor ejus ultra modum propter exercitus ejus multitudinem, et stetit ibidem per sex dies. Quo audito, mandavit ei dominus Edwardus filius regis, qui tunc temporis apud Wygorniam extitit, quod eum

Simon de Montfort the younger raises the siege of Pevensey.

July 16.

He enters Winchester by storm.

£ 159.

After staying at Oxford, reaches Kenilworth,

¹ Augusti] Julii, MS.

A.D. 1265. *visitaturus veniret. Quod ille audiens, gaudio repletus magno, minus caute quam deceret castrum exiens cum suis, per totam noctem vigilando, adventum prædicti Edwardi, non sine magno labore et tædio præstolabatur; sed versus auroram, sopori se omnes in prioratu et in villa dederunt ultra modum fatigati. Quod audiens dictus Edwardus per exploratores suos, festinus ibidem adveniens cum suis, omnes dormiendo miserabiliter invasit, et arma, et equos, omnia capiendo; et vix dominus Symon juvenis cum paucis sese in castro recepit. Ibidem captus est comes Oxoniæ,¹ Robertus de Ver, dominus Willelmus de Munchanesy, dominus Adam de Novo-Foro, dominus Walterus de Colemle, et multi alii.*

where he is surprised by prince Edward,

and escapes into the castle.

Simon de Montfort crosses the Severn, Aug. 2,

waits a day at Kempsey,

and reaches Evesham, Aug. 4.

f. 159 b.

Battle of Evesham.

Ignorans igitur dominus Symon comes Leycestræ casum fastidiosum domini Symonis filii sui, partes Herfordiæ deseruit, et Sabrinam viriliter transit in die² Sancti Petri ad Vincula, scilicet die Dominica, et in crastino apud Kemeseye moram faciendo, proposuit prædictum Edwardum, et Gillebertum de Clare ex uno latere includere, et [ut] filius suus includeret ex altero. Die Martis igitur, scilicet pridie nonas Augusti, mane versus Evesham iter arripuit; cumque ibidem advenisset dominus rex cum suis, voluit jentaculari; quod et factum est. Noluit autem dominus Symon de Monteforti ibidem aliquid cibi capere. Post jentaculum igitur domini regis, iter arripuerunt omnes versus Kenilworze, et credidit dominus Symon de Monteforti, quod Symon filius suus eis in obviam venisset. Cum extra villam de Evesham pervenissent, invasit eum dictus Edwardus cum exercitu magno, et statim dominus rex, viso domino Edwardo filio suo, dominum Symonem de Monteforti deseruit, et initum est prælium hinc et inde; et factum est quod in eodem prælio succumberet dominus Symon miles emeritus, comes

¹ MS. inserts *et*.

² *die*] Sic MS.; *crastino* should be read.

Leycestriæ, et dominus Henricus filius ejus, et dominus A.D. 1265.
 Hugo le Despenser, et dominus Petrus de Monteforti,
 et dominus Radulfus Basset, et multi alii. Dominus
 vero Symon de Monteforti, capite truncato, membra-
 tim decisis, pudibundis suis, proh pudor! ablati, Death of
 Simon de
 Montfort,
 and shame-
 ful mutila-
 tion of his
 body.
 martyrium pro pace terræ et regni reparatione et
 matris ecclesiæ, ut credimus, consummavit gloriosum ;
 quia si vellet apud Kenilworze, peroptime confugisset.
 In eadem igitur hora qua succubuit facta sunt toni-
 trua magna, et fulgura, et coruscationes, et sol obscura-
 tus est per universam terram. Et capti sunt in eodem Names of
 the chief
 prisoners
 taken.
 prælio dominus Guido filius domini Symonis de Monte-
 forti, dominus Umfridus de Boun juvenis, dominus
 Johannes filius Johannis, dominus Henricus de Hastinge,
 dominus Johannes de Vesci, dominus Nicolaus de
 Segrave, dominus Baldwinus Wake, duo filii domini
 Petri de Monteforti, videlicet dominus Petrus et
 dominus Robertus de Munfort, et multi alii. Et
 tumultata sunt corpora domini Symonis de Monteforti f. 160.
 et Henrici filii sui et domini Hugonis Dispensatoris,
 per licentiam domini regis, in ecclesia conventuali de
 Evesham, ante magnum altare, scilicet ante gradum
 inferius.

Eodem tempore barones Hybernæ et nobiles vene- The Irish
 nobles
 come to
 prince
 Edward's
 assistance.
 runt in auxilium domini Edwardi, ad mandatum ejus,
 videlicet dominus Mauricius filius Geroud, dominus
 Moricius filius Moricii, dominus Walterus de Burgo,
 dominus Theobaldus le Boteiller, et alii quam plures.

Cum igitur dominus Symon juvenis, nimio dolore The
 younger
 Simon
 de Mont-
 fort re-
 leases
 Richard,
 king of
 Germany,
 and others,
 Sept. 6.
 et pavore perterritus, in castro de Kenilworze consis-
 teret, per consilium suorum et forte proprio motu
 ductus, de captivitate carceris dimisit regem Aleman-
 niæ avunculum suum, et dominum Reginaldum filium
 Petri, et alios, quos in custodia sua possidebat apud
 Kenilworze ; et facta sunt hæc viii. id. Septembris,
 Dominica videlicet die proxima post festum Sancti
 Egidii abbatis.

A.D. 1265. Ad festum Exaltationis Sanctæ Crucis factum est
 Parliament parliamentum magnum apud Wintoniam, quo vocati
 at Win- sunt omnes magnates terræ, et omnes uxores comitum,
 chester, baronum, militum in bello occisorum, vel captivorum
 Sept. 14. in prisona existentium. Mandati sunt insuper omnes
 episcopi, abbates, priores, baronias tenentes cum servitio
 domini regis debito, exceptis quatuor episcopis, qui
 vocati ibidem non fuerant, scilicet episcopus [Lin]colnise,¹
 episcopus Londoniæ,² episcopus Wyrcestræ,³ episcopus
 C[estriæ].^{4 5} Nec potuit illud parliamentum ibidem
 f. 160 b. deter[minari, quia] Lewlinus maximo cum exercitu
 Raid of suorum in partes Cestriæ descenderat, omnia quæ
 Llewellyn. poterat vastando et destruendo, et castrum de Hameclin
 usque ad terram subvertit; et hac de causa prolonga-
 Parliament tum fuit prædictum parliamentum, usque ad festum
 prolonged to Oct. 13. Sancti Edwardi apud Westmonasterium. Eodem tem-
 Maurice Fitzgerald and Hamond Moricium filium Geroud, et dominum Hamonem Ex-
 Lestrangle sent against Llewellyn, but are defeated. traneum contra Lewlinum; ibidemque advenientes,
 inito conflictu, hinc inde prædictus Moricius et Hamo
 in fugam versi vix evaserunt, militibus suis cum
 cæteris servientibus suis sine misericordia occisis. Cum
 igitur eodem tempore circa festum Sancti Michaelis,
 dominus rex et omnes fere magnates terræ apud
 Treatment of the London citizens. Windelesores existerent, civibus Londoniæ mandaverat
 ut ei civitatem suam redderent pacifice, ponentes se
 super misericordia sua. At illi continuo, inito consilio
 communi, miserunt ad dominum regem majores
 civitatis circiter xl. ut ipsi pacificum finem pro omni-
 bus facerent. Cum ergo ad Windelesore venissent con-
 ductu domini Rogeri de Leyburne, statim [mandavit]
 dominus rex omnes incarcerari. At illi continuo red-
 [dentes] claves Londoniæ, communitate civitatis ejus-

¹ Richard de Gravesend.
² Henry de Sandwich.
³ Walter de Cantilupe.

⁴ Roger de Longespée.
⁵ The MS. has been cut here.

dem in . . . . . et sic miserabiliter destructi sunt A.D. 1265. omnes majores civitatis illius, ad nihilum redacti, pro dolor!

[In festo] Sanctorum Symonis et Judæ redditum est castrum [Doveriæ¹] regi, quod comitissa de Leycestre tenuit. . . . . illud tempus, et adjudicata est exhæredationi,] . . . . . quod et factum est.

Dover retaken, and the countess of Leicester disinherited.

Circa festum Omnium Sanctorum rediit regina in Angliam, una cum legato a domino Papa misso nomine Ottobone, qui excommunicavit dominum Symonem de Monteforti comitem Leycestris mortuum, et omnes sibi adherentes contra justitiam et pacem regni. Et ad festum Sancti Edwardi exhæredati sunt omnes apud Londoniam qui arma contra regem et Edwardum filium suum portaverunt, et omnes domino Symoni juniore adherentes, et consilium præbentes post bellum de Ewesham. Et eodem tempore jussit dominus rex removeri omnes postes et catenas in civitate Londoniæ, et ita actum est. Ricardus rex Alemanniæ, nec comes Marescallus,² nec dominus Philippus Basset, nec alii magnates assensum præbebant exhæredationi eorum.

f. 161. Excommunication of the dead earl and all his followers, who are afterward disinherited.

Circa festum Sancti Edmundi regis et martyris dimissi sunt de carcere omnes cives Londoniæ præter vii. Circa festum Sanctæ Katerinæ virginis combusta est villa de Portesmuthe a civibus Quinque Portuum, qui nullatenus ad pacem domini regis nec Edwardi venire volebant; eo quod dominus Edwardus concives illorum de Winchelese suspendisset, et cives Londoniæ sic miserabiliter et viliter tractasset, [quod] sibi præcaventes omnes in mari cum uxoribus et parvulis se tenuerunt, damna multa et enormia terra marique perperantes indesinenter.

Nov. 20. Portsmouth burnt, Nov. 25.

In die Sancti Clementis martyris exiit dominus Nov. 23.

¹ This word, which was in the corner of the MS., now cut away, I have inserted from the Salisbury Annals (Wikes, Gale, p. 72).

² Roger Bigod, earl of Norfolk.

A.D. 1265. Symon junior de Monteforti de castro suo de Kenilworze, relinquens ibidem munitionem, et junxit se exhæredatis, ponens se in quadam insula nomine Axihem cum eisdem; et dominus Edwardus magno cum exercitu eum ibidem obsedit, ab illo tempore usque ad Natale Domini, et tunc pacificis verbis et promissionibus, ut ita dicam, duxit eundem apud Norhamtune, ubi dominus rex, et regina, et legatus illo tempore extiterant de pace tractantes. Cumque ibidem advenisset, non potuit ad insulam sicut ei promissum fuerat reverti, quia fraudulenter seductus et deceptus erat. Ibidem inveniens obsides qui pro eo dati fuerant, videlicet Edmundum regis filium, et Henricum regis Alemanniæ filium, videns ergo quod seductus esset, invitus dominum regem et dominum Edwardum Londoniam sequebatur sub custodia. Ibidem adveniens non post paucos dies adjudicatus est Angliam in perpetuum abjurare,¹ ita videlicet quod singulis annis, quo juramentum suum custodiret, de cancellaria domini regis quingentas marcas sterlingorum Londoniæ reciperet. Cum igitur sic cum eis invitus detentus [esset], invitus prædictam pactionem concessit. Postea in sese reversus coepit cogitare qualiter eosdem deserere posset, a quodam suo speciali munitus, si tempus cum eisdem protraheret, carceri perpetuo se in posterum adjudicatum fuisse. Unde sibi præcavens, dirumque carceris perpetui nocumentum, si expectaret, recognoscens, die Mercurii, quo dantur cineres, videlicet die Sanctæ Scholasticæ virginis, in nocte eadem privatim cum cautela maxima de civitate Londoniæ cum suis omnibus recessit, et statim civibus Quinque Portuum apud Wichese existentibus, et adventum ejus expectantibus, sese conjunxit, et cum eisdem diu in mari permansit.

Hoc anno, quarto kalendas Decembris, Sabhato videlicet ante primam Dominicam adventus Domini, aqua

A.D. 1265.
Simon de
Montfort
the
younger
seizes the
isle of Ax-
holm.
f. 161 b.

He is
forced to
abjure the
country,
on the con-
dition of a
certain
annual
payment.

He escapes
from Lon-
don on
Feb. 10,
1266.

f. 162.
Inundation
at Waver-
ley,
Nov. 28.

¹ *abjurare*] *perjurare*, MS.

fluminis alveum suum consuetum transcendens, impegit A.D. 1265. in omnes officinas abbatiae in locis inferioribus sitas. Quam ob causam turbato conventu, quidam in ecclesia, quidam in thesauraria, quidam in cella hospitum, prout poterant, noctem subsequentem transegerunt, nonnullis etiam diebus in mundificatione domorum occupati.

MCCLXVI. Cum dominus rex recessum domini Sy- Prince Edward sent ward sent to reduce the rebellions. monis junioris de Monteforti audisset, filium suum Edwardum ad mare misit cum comitatu præmaximo, ut rebellantes ad pacem suam qualemcunque reduceret, vel eosdem pro posse suo de terra eiceret, et omnino destrueret. Dominus igitur Edwardus cum suis ibidem Fight at Winchelsey, March 7. adveniens, eos stricte per exploratores suos undique exploravit, sicque factum est, quod circa festum Sanctarum Virginum Perpetuæ et Felicitatis conflictum habuit cum civibus de Winchelse, in eadem villa, ubi f. 162 b. multi ex eis corruerunt, et plurimi in fugam versus mare conversi miserabiliter submersi sunt: et eorum principalis captus est, nomine Henricus Pehun, quem Henry Pehun saved by Gilbert de Clare. dominus Edwardus statim voluit suspendere; sed dominus Gillebertus de Clare nec sui volebant pati, quia per illum cæteros ad pacem domini regis facilius credebant revocare, quod et factum est. Pacificati ergo sunt circa festum Annunciationis beatæ Mariæ, tali sub forma, videlicet, quod omnes libertates et consuetudines, secundum quod in carta sua antiqua continetur, ex integro haberent, sine aliquo contradicto, et sine exhæredatione, et mala, quæ peracta sunt, sic remaneant, et amissa amittantur.

A tempore autem quo dominus Symon junior de Monteforti exivit de Kelinworze, non cessabant ibi qui Behaviour of the occupiers of Kenilworth castle. castrum tenebant prædari, et vastare, atque destruere totam adjacentem patriam spoliantes et fines capientes ab abbatibus et prioribus et prælatis sibi vicinis; nec alicui voluerunt reddere castrum, neque domino Symoni juniore de Monteforti, neque domino regi, neque domino Edwardo, nisi comitissa Leycestriæ personaliter

A.D. 1266, *ibidem* advenisset. Qua de causa dominus rex fecit submonere omnes sibi servitium debentes, ut essent contra eum apud Oxoniam, cum servitio sibi debito, in tertia hebdomada post Pascha clausum, et de qualibet villa in Barshire et Oxoniæ quatuor vel quinque homines, secundum quod essent magnæ vel parvæ, ad custodiendam villam Oxoniæ, contra prædictos de Kelinworze, quia Oxonienses eorum adventum et perterviam dubitabant.

The king comes to Oxford, April 20. f. 163.

He advances against Kenilworth, April 27.

Eodem tempore in crastino Sancti Elfegi venit rex Oxoniam, cum exercitu magno armatorum, et jacuit in castro ejusdem villæ. Die Martis proxima post festum Sancti Marci¹ Evangelistæ, scilicet v. kal. Maii, recessit dominus rex de Oxonia versus Norhamtone cum exercitu maximo, ad obsidendum, ut dictum fuit, castrum de Kelinworze, et statim post recessum suum interdicta est villa Oxoniæ per duos dies et dimidium. Eodem tempore duxit dominus Edwardus exercitum suum versus Lincolniam, quia capta fuit civitas a baronibus exhæredatis, qui tunc in omni patria Angliæ dispersi cum exercitibus multa mala perpetrarunt.

Battle at Chesterfield, May 15.

Defeat of Roger Mortimer at Brecknock.

Solar phenomenon on May 30.

Hoc tempore idus Maii, scilicet in vigilia Pentecostæ, initum est prælium inter exhæredatos et exercitum regis apud Cestresfelde, ubi captus fuit Robertus comes de Ferrariis, et die Jovis proxima sequenti dominus Adam Gurdun in foresta de Aultone²; et in vigilia Pentecostæ succubuit omnis exercitus Rogeri de Mortuo Mari apud Brechenolt, et ipse solus vix evasit.

Eodem tempore iii. kalendas Junii, circa horam vi. apparuit quidam circulus magnus et albus in medio firmamenti, et alius circulus velut iris secavit medium illius magni circuli, et fuit ille semicirculus juxta solem ex parte Aquilonis, et circa horam nonam disparuit circulus albus, et semicirculus iridis factus est circulus

¹ *Marci* | *Marcii*, MS.

| ² Alton in Hampshire.

integer et magnus, et sol lucens in medio circuli. A.D. 1266. Visa est etiam luna¹ eadem hora versus Occidentem, cujus duo cornua versus terram dependebant; in crastino autem, scilicet in die Sanctæ Petronillæ virginis, May 31. visus est iterum circulus iridis magnus, et sol in medio, circa horam sextam; sed parum duravit. Die Lunæ f. 163 b. proxima ante festum Sancti Johannis Baptistæ, misit June 21. dominus rex dominum Edwardum filium suum cum exercitu maximo de Warewike versus castrum de Kenilworze, Siege of Kenilworth. ut illud obsiderent. Sed pauci de castro exeuntes, cæteros omnes usque ad Warewike festinanter retruserunt. Ab illo igitur die cœpit obsidium circa castrum, quo dominus rex juravit quod inde non removeret se quousque castrum redderetur vel vi caperetur. Circa festum Sanctorum Processi et Martiniani July 2. movit se dominus legatus cum archiepiscopo Cantuariæ et duobus episcopis de Londonia versus Kenilworze, ad confirmandam pacem inter dominum regem et barones exhæredatos, et stetit ibidem per quindenam, sed nihil perfecit; unde excommunicavit castrenses, et omnes eis adhærentes et auxilium vel consilium præbentes, aut voluntate sibi consentientes. Eodem tempore dominus Johannes de Deyvile cum exhæredatis cepit insulam de Eli et villam, spoliantes et deprædantes totam provinciam in comitatu Grandebritte, et ibidem Judæos occidentes et omnino destruentes, mala multa et enormia undique perpetrantes. The disinherited barons take the isle of Ely.

Ad festum Sancti Bartholomæi apostoli, factum est parliamentum magnum apud Kenilworze, ubi dominus rex Henricus concessit baronibus suis antiquam cartam, et requisivit decimam per triennium totius ecclesiæ Anglicanæ; responsumque fuit communiter, et legatus assensum præbuit, quod primo formarent pacem, si qua posset fieri, et postea super his responsum domino regi Parliament at Kenilworth, Aug. 24.

¹ luna] linea, MS.

A.D. 1266. facerent, quod dominus rex bene concessit. Provisum f. 164. igitur ibidem est per assensum regis, Edwardi, legati, episcoporum, abbatum, baronum omnium ibidem existentium, ut eligerentur sex viri, tres episcopi et tres barones indigenæ, ipsique sex alios sex eligerent episcopos et barones indigenas, et terram diligentes¹; et si qua dissensio inter duodecim oriatur, adjungantur eis legatus et dominus Henricus filius regis Alemanniæ, illamque dissensionem corrigant. Electi sunt sex, scilicet episcopus Batoniæ, magister Willelmus Giffard tunc cancellarius; episcopus Wygornia, magister Nicolaus de Eli; episcopus Exonia, magister Walterus; dominus Rogerus de Sumeri, dominus Robertus Waleran, dominus Alanus de la Souche. Et isti jurati elegerunt sex alios, qui ordinarent de statu regni, videlicet comitem Gloverniæ, G[ilbertum] de Clare; comitem Herfordiæ, Hunfridum de Boun; episcopum de Sancto David,² et dominum Johannem de Baylol, dominum Philippum Basset, dominum Warinum de Bassingeburne.

The dictum of Kenilworth.

The disinherited have their lands restored on payment of a certain portion, Oct. 26.

Factum est autem quod dominus rex vocasset omnes episcopos, abbates, priores, comites, barones apud Northamtone, die Martis proxima ante festum Omnium Sanctorum, ad confirmandam pronuntiationem prædictorum duodecim, et facta pronuntiatione, adjudicati sunt terris suis omnes exhæredati: ita videlicet quod extenderentur terræ eorum, et secundum valorem terrarum eorundem, facerent reddere portionem suam, alii per quinquennium, alii per annos quatuor, alii per triennium, alii per biennium, secundum quod majus aut minus deliquerunt. Obiit magister Symon de Waltonepiscopus Norwicensis, cui successit prior³ ejusdem domus. Obiit magister Walterus de Cantelo Wygorniensis episcopus, cui successit magister Nicolaus de Eli.

¹ *diligentes*] dirigentes, MS.

² Richard de Carew.

³ Roger de Skerning.

Dominus Radulfus abbas xi. Waverleye, vir quidem morum honestate et scientiæ probitate non mediocriter adornatus, sed infirmitatis importunitate ac laboris fatigatione præpeditus, cessit; cui quidam monachus ejusdem loci, Willelmus videlicet de Londonia, ejusdem notarius, successit.

A.D. 1266.
f. 164 b.
Resignation of Ralph, abbat of Waverley.

Annales de Wintonia, p. 103.

Eodem anno suspensi sunt ab officio et beneficio Londoniæ¹ et Cycestriæ² episcopi per dominum O[ttobonum] legatum, qui post suas appellationes transfretaverunt. Similiter dominus J[ohannes] episcopus Wintoniensis, tunc temporis suspensus, Romam profectus est. Item facta est congressio inter piratas et quosdam milites domini Edwardi apud Wynchelsee, ubi H[enricus] Pedone captus est, et plures alii interfecti, quarto nonas Martii. Eodem anno obiit Margareta comitissa Lincolnia apud Hamstede. Item magister N[icholaus] de Ely electus in episcopum Wygornensem consecratus est Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis. Item Karolus, frater regis Franciæ apud Benevene³ xiv. kal. Martii in congressu Manfredum filium Frætherici imperatoris interfecit. In quo congressu interfecti fuerunt, ut dicitur, lx. homines et amplius.⁴ Item septimo kalendas Julii dominus rex Henricus castrum de Kenyngeworthe obsedit, quod redditum fuit sibi circa festum Sanctæ Luciæ eodem anno. Item hoc anno natus est domino Edwardo filius nomine Johannes, qui postea sub custodia Ricardi regis Alemanniæ, anno MCCLXXII. mortuus est. Item capta est insula de Ely per Johannem Dayville et alios ex-hæredatos de boreali, mense Augusti. Item ad instantiam legati dominus rex submisit se et suos dicto quatuor episcoporum, quatuor comitum, [et] quatuor baronum, ut ipsi duodecim pacem et tranquillitatem regni Angliæ reformarent, qui dictum suum pronuntiaverunt apud Norhamtone, die Lunæ proxima ante festum Omnium Sanctorum.⁵ Item hoc anno concessa⁶ est domino regi decima omnium ecclesiarum et omnium honorum religiosorum et ecclesiasticarum personarum Angliæ, Walliæ, Hybarniæ, et Scotiæ, exceptis Templariis, Hospitalariis, et ordine Cysterciensi, per tres annos. Item hoc anno celebravit dominus rex suum Natale apud Oxoniam, scilicet apud Osencye, et dominus legatus cum eo; ubi quidam de familia

f. 165.
Skirmish with pirates at Winchelsea.

Sept. 26.

Kenilworth castle taken, Dec. 13.

Birth of John, son of prince Edward.

The isle of Ely taken by the disinherited barons.

Grant of a tenth.

The king and legate at Osney at Christmas.

¹ Henry de Sandwich.
² Stephen de Birksted.
³ Benevento.
⁴ This last paragraph is in a

different hand at the foot of the two pages f. 164 b, 165.
⁵ Oct. 25.
⁶ concessa] concessum, MS.

A.D. 1266. legati erant interfecti. Item magister Walterus Giffard ab Annal. episcopatu Bathoniæ ad archiepiscopatum Eboracensem postu- Winton.,
latus, a domino Papa confirmatus est. p. 105.

f. 165 b. MCCLXVII. Sexto idus Aprilis G[ilebertus] comes Gloverniæ cum suo exercitu per cautelam intravit civitatem Londoniæ, domino O[ttobono] legato in turri existente; et ibidem tenuit festum Paschæ, ubi exhæredati ad ipsum tanquam ad suum tutorem undique veniebant, et cum ipso moram faciebant. Hoc cognito domino regi, mandavit dicto comiti, ut exiret civitatem; quod nisi fecerit, ipse illas partes adiret, et quicquid sua vesania et cæteri exhæredati sibi eripuerint, mediantibus gladiis restituere conaret[ur]. Postea dominus rex adivit Wyndesores, et ibi collegit exercitum suum, et iii. non Maii cum cix. vexillis profectus est versus Londoniam. Tamen cum pervenisset apud Stratforde, fixit ibi tentoria sua, et moram fecit ibidem per decem septimanas, ubi multi de pace reformanda tractaverunt. Tandem viii. idus Junii dictus comes Gloverniæ in forma pacis reddidit domino regi civitatem, et tunc multi exhæredati erga dominum regem pacificati sunt, ad instantiam dicti comitis et aliorum comitum et baronum Angliæ.

The king collects an army at Windsor, and marches to London. Peace settled at Stratford.

Winchester visited by the legate, Aug. 5. f. 166.

Peace with rege. Llewellyn.

The isle of Wight taken by prince Edward.

The abbey of Hyde under an interdict, Dec. 29.

Storms at Winchester, Jan. 12, 14.

Item quarto nonas Augusti venit dictus legatus Wintoniam, et cum solemnī processione susceptus est, qui die Sancti Oswaldi regis et martyris ecclesiam Sancti Swythuni visitavit, et septimo idus Augusti prioratum, quem Valentinus prius resignaverat, ordinavit, et custodes in prioratu constituit, et omnem curam concessit eisdem; et inde profectus est dictus legatus versus Walliam ad pacificandum principem Walliæ cum rege. Exin pacificati sunt dominus rex et Lewelinus apud Slopesbyre, et ibi recepit dominus rex homagium suum.

Item xix. kal. Augusti venit dominus Edwardus apud Wyntoniam, et inde ad insulam Vectam profectus est, et eam cepit, et custodiæ suorum mancipavit. Item iii. kal. Novembris venit dominus rex Wintoniam; et cum solemnī processione receptus est.

Item v. idus Decembris venit legatus Wyntoniam; et ad abbatiam de Hyda declinavit, qui cum una cum domino rege festum Natalis Domini celebrasset ibidem, quinto die, scilicet in festo beati Thomæ martyris, mane recedens, interdixit dictam abbatiam et ecclesiam, propter quandam pugnam factam inter homines ipsius legati et homines abbatis; et duravit illud interdictum per quatuor septimanas.

MCCLXVIII. Pridie idus Januarii auditum est tonitruum, et fuit coruscatio et grando apud Wyntoniam, post celebrationem magnæ missæ. Item xix. kal. Februarii ventus vehemens, ita

Annal.
Winton.,
p. 106.

quod arbores evelleret, domos prosterneret, et ecclesias, et campanile¹ Sanctæ Katerinæ. Hoc anno obiit Johannes episcopus Wintoniæ in curia Romana, xiii. kal. Februarii, cui successit N[icolaus] de Ely episcopus Wygorniensis vi. kal. Martii, per ordinationem² domini Papæ Clementis. . . .

Item xix. kal. Maii celebravit dominus legatus concilium suum Londoniæ in ecclesia Sancti Pauli, ubi varias constitutiones et statuta præcepit observari.

Inde profectus versus Norhamtone, ubi dominus rex et alii magnates regni magnum parliamentum tenuerunt, præsentate legato, ipse legatus petiit abeundi licentiam et repatriandi, ubi dominus Edwardus et Edmundus frater ejus, et multi magnates regni sunt ab eo cruce signati.

Item ad instantiam domini legati in crastino depositionis Sancti Swythuni Valentinus in priorem Wyntoniam restitutus est, ordinatione tamen legati illæsa remanente. Item magister Godefridus Gyffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wygornensem electus, . . . ab archiepiscopo Cantuariensi confirmatus est. Item xviii. kal. Novembris tenuit rex parliamentum suum apud Wyntoniam, in quo fecit Edwardum filium suum senescallum Angliæ; et ibidem tenuit rex suum Natale; £ 167.

ubi constituit dominum Edwardum custodem Londoniæ et omnium castellorum suorum in Anglia. Item iii. kal. Decembris obiit Papa Clemens, et dictus legatus recedens de Anglia transfretavit. Item obiit P[etrus] de Egleblanche episcopus Herfordiæ, cui successit Johannes Bretun, . . . et anno sequenti apud Waverleiam consecratus est.

MCCCLXIX. Hoc anno translatum est corpus Sancti Edwardi regis gloriosi et Confessoris de veteri feretro in novum, quod dominus rex sibi præparaverat, ad quem diem facta convocazione episcoporum, comitum, baronum, abbatum, priorum, et multorum aliorum, proposuit rex portasse coronam; unde vendicantibus sibi jus et consuetudinem de pincernaria Wintoniæ et Londoniæ civibus, noluit dominus rex ut quis eorum serviret propter discordiam et periculum quod posset imminere; sed jussit utramque partem discumbere; unde Londonienses indignantes recesserunt, Wintonienses vero remanserunt, comedentes et bibentes in curia, et cum licentia domini regis recedentes remearunt ad propria. Item iv.³ non. Junii consecratus est Johannes Breton in episcopum

A.D. 1268.
f. 166 b.
Nicholas of
Ely bishop
of Win-
chester.

Council in
London,
April 13.

Parliament
at North-
ampton.

Princes
Edward
and Ed-
mund take
the cross.

July 3.

£ 167.

Prince Ed-
ward made
guardian
of London
and all the
king's
castles.

Translation
of S. Ed-
ward the
Confessor.

John le
Breton
conse-

¹ et campanile] cum tintinnabulo ecclesiæ, Annal. Winton.

² See note¹, p. 106.

³ iv.] iii., Annal. de Winton., p. 107.

A.D. 1269. Herfordiæ apud Waverle a domino N[icholao] episcopo **Annal.**
 crated Wyntoniam, præsentibus Goffredo Wygorniensi, Ricardo **Winton.,**
 bishop of Menevensi, Willelmo Landavensi, Waltero Sarum, **p. 107.**
 Hereford at Waver-
 ley. Willelmo Batoniæ, Waltero Exoniæ, et Rogero Con-
 ventriæ et Lichfeld episcopis. F. litera Dominicalis.¹

f. 167 b. Item ix. kal. Septembris dominus Ricardus rex Alemanniæ
 Richard, de Alemannia reversus applicuit, et venit Wintoniam.
 king of Item iii. idus Aprilis, scilicet sexta feria ante Pascha, arripuit
 Germany, at Win- Lodowycus rex Franciæ iter versus Terram Sanctam.
 chester.

The ques- **MCCLXX.** Hoc anno factum est parliamentum omnium mag-
 tion dis- natum Angliæ ad tractandum de vicesima, et de itinere cruce
 cussed in signatorum, scilicet domini Edwardi et aliorum magnatum
 parliament regni. Quod cum tractatum esset, tandem compromiserunt
 as to the omnes se posituros in ordinatione domini Ricardi regis
 expenses of Alemanniæ, ut quod ille pronuntiaret, omnes tenerent. Cujus
 the Cru- pronuntiationi non consentiebant G[ilebertus] comes de Glou-
 sade. cestria, et multi alii, unde prolongatum fuit illud negotium
 usque post octavas Sancti Johannis Baptistæ. Item xviii.
 kal. Junii audita sunt tonitrua, coruscationes, et fulgura, a
 mane usque ad noctem sine cessatione. Item post octavas
 Sancti Johannis convenerunt omnes fere magnates apud
 Londoniam ad tractandum de præmissis. Interim orta est
 discordia inter J[ohannem] comitem de Warenne et Alanum
 la Thusche coram justitiariis de Banco Londoniæ; ubi dictus
 Alanus lethaliter fuit vulneratus, unde postea obiit. Dictus
 etiam comes de Warena die Dominica² post festum Sancti
 Petri ad Vincula, apud Wyntoniam juramento xv. militum
 præstito, quod ex præcogitata malitia non perpetravit dictum
 facinus, nec in contemptu domini regis, per mille marcas et
 ducentas pacificatus est domino regi.

Quarrel between John, earl of Warren, and Alan la Zouche.
 f. 168. Item dominus Edwardus in castello Wyntoniam, petita a
 domino rege licentia transfretandi versus Terram Sanctam,
 venit in capitulo Wyntoniam nonis Augusti, et accepit licentiam
 a conventu, rogans humiliter ut pro se orarent, et sic iter
 versus Portemue, ubi transfretare proposuerat, arripuit. Et
 cum eo dominus W[illelmus] de Valantia, dominus Thomas de
 Clare, dominus Rogerus de Clyfford, et multi alii; qui mutato
 proposito Cantuariam adierunt, et apud Doroberniam trans-
 fretaverunt xiv. kal. Septembris.

Prince Edward goes to the Crusade.
 Death of archbishop Boniface.
 Item xv.³ kal. Augusti obiit Bonifacius archiepiscopus Can-
 tuariensis, et venerunt monachi Cantuarienses apud Wyntoniam

¹ præsentibus . . . Dominicalis is | ² Aug. 3.
 in a later hand. | ³ xv.] x., Winton.

Annal.
Winton.
p. 109.

ipsius mortem nuntiantes domino regi, et petentes licentiam A.D. 1270. eligendi; quam circa festum Assumptionis apud Clarendone Adam obtinuerunt, et eligentes suum [sub]priorem in archiepiscopum, Chillenden præsentaverunt eum domino regi apud Wodestoke in crastino Nativitatis beatæ Mariæ, quod negotium distulit rex usque Sept. 9. ad festum Translationis beati Edwardi. Oct. 13.

Item obiit Lodowycus rex Franciæ versus Terram Sanctam, Death of in insula quæ vocatur Tunute, cujus corpus delatum est S. Louis. Parisius et ibidem sepultum; et statim coronatus est Philippus filius ejus in regem. Item obiit Eufemia abbatissa Sanctæ f. 168 b. Mariæ Wyntonæ, xii. kal. Septembris,¹ cui successit Lucia priorissa ejusdem monasterii, quam dominus rex in vigilia Dec. 5. Sancti Nicolai sibi præsentatam in castro Wintonæ gratanter recepit.

Item dominus rex festum Natalis Domini celebravit ibidem, et in crastino beati Thomæ martyris inde recessit versus Londoniam.

MCCCLXXI. Hoc anno iii. non. Januarii obiit Walterus de la Wylo episcopus Sarum; et electus est magister Robertus de Wychamptono decanus Sarum vii. kal. Martii. Post octavas Theirlands Epiphaniæ magnates regni parliamentum suum tenuerunt restored to Londoniæ, ubi per communem assensum domini Ricardi regis the disin-herited Alemanniæ, G[ileberti] comitis Gloverniæ, Philippi Baeseth, barons.

Interfectus est dominus Henricus filius regis Alemanniæ Murder of apud Viterbe, in ecclesia Sancti Silvestri ante altare, iv. id. Henry, son Martii, per Symonem et Gwidonem de Monteforti, cujus of Richard, corpus delatum est in Angliam, et sepultum apud Heyles king of Germany, xii. kal. Junii. Item iv. non. Julii ventus vehemens, et at Viterbo. pluvia, ita ut arbores prosterneret et fructus evelleret. f. 169.

Item in secunda hebdomada Quadragesimæ transfretavit Prince Ed- dominus Edmundus filius regis Henrici versus Terram Sanctam, mund goes to the Cru- qui parum aut nihil profecit ibidem. In secunda hebdomada sade. Quadragesimæ fecit dominus N[icholaus] episcopus Wyntoni- Nicholas of ensis suam visitationem in ecclesia Wyntonæ feria ii., et apud Ely, bishop of Hydam feria iii., et in abbacia de Sancta Maria feria iv., et Winchester, et postea per episcopatum. Item feria ii. Quadragesimæ con- visits his vocatio episcoporum apud Radinges, ad tractandum de juris- diocese. dictione Cantuariensis ecclesiæ, utrum ipsi episcopi deberent Question of the obedire capitulo Cantuariensi, an non; et factis interlocutoriis, jurisdiction of appellatum est a monachis Cantuariæ ad sedem apostolicam, of the chapter of ne aliquid attemptetur in præjudicium ecclesiæ suæ. Canter- bury.

¹ Septembris] Decembris, Winton.

- A.D. 1271. **Assembly of black monks at Oxford.** Item convocatio abbatum et priorum Nigri Ordinis apud Oxeneford, post clausum Pascha, ubi præsidebant de Evesham¹ Winton.¹ p. 110. et de Wynchecumbe² abbates.
- Death of Philip Bassct.** Item v. kal. Augusti sederunt apud Wyntoniam justitiiarii ad deliberandum carcerem, et ad inquirendum de aliis, scilicet dominus W. de Wyntreshulle et alii. . . .
- f. 170.** Item obiit dominus Philippus Basseth in fine mensis Octobris, et sepultus est apud Stanleyam.
- March 11.** Item hoc anno tenuit dominus rex suum Natale apud Wyntoniam in castello, et moram traxit ibidem causa infirmitatis suæ, usque post Epiphaniam Domini.
- Gregory X.** mCCLXXII. Hoc anno recessit dominus Henricus rex de Wintonia, post Epiphaniam, quia justitiiarii itinerantes, scilicet magister Rogerus de Scytone et socii sui, sedere debebant ibidem. Item archidiaconus de Leges, apostolicæ sedis electus, rediens de Terra Sancta, venit Romam in vigilia Sancti Gregorii, et in media Quadragesima consecratus in Papam, Gregorius decimus vocatus est.
- Death of Richard, king of Germany.** Item obiit Ricardus rex Alemanniæ apud Berkhamstede, et sepultus est apud Heyles; cui successit Eadmundus filius ejus in hæreditatem comitatus Cornubiæ, et suum fecit homagium domino regi.
- Riots at Norwich. The monastery burnt. Punishment of the malefactors.** Item orta est dissensio inter cives Norwicensis et monachos ejusdem loci, unde per cives combustum fuit monasterium, cum omnibus fere domibus prioratus. Quare dominus rex non multo post partes illas adivit, et facta diligenti inquisitione de malefactoribus, quosdam fecit equis trahi, alios igne cremari, alios suspendi, et alios incarcerari.
- f. 170 b.** Item Eadmundus, filius regis Alemanniæ, qui jam duxit sororem³ G[ileberti] comitis Gloverniæ in uxorem, una cum Henrico de Lascy, comite Lincolnæ, factus est miles a domino rege Henrico, iii. idus Octobris, scilicet in festo Sancti Edwardi regis et confessoris apud Westmonasterium, ex quibus ipso die multi alii milites facti erant.
- Heavy rains, Aug. 31–Nov. 22.** Item inundatio maxima pluviarum, quæ duravit a tempore nundinarum Sancti Egidii usque post festum Sanctæ Cecilie fere cum continuatione.
- Death of Henry III., Nov. 16.** Item hoc anno, scilicet xvi. kal. Decembris, obiit Henricus rex Angliæ tertius apud Westmonasterium, et die Dominica sequenti, scilicet in festo Sancti Eadmundi regis et martyris, sepultus est in monasterio novo Westmonasterii, ante magnum altare.

¹ William de Whitechurch.² John Yanworthe.³ Margaret.

Annal.
Winton.,
p. 112.

Item reversus est Eadmundus filius regis Angliæ de Terra Sancta, et applicuit in Angliam circa festum Sancti Nicholai, et die Lunæ in vigilia Sanctæ Luciæ virginis et martyris, so dominæ reginæ matri suæ apud Windesore repræsentavit.

Item antequam corpus regis Henrici traditum esset sepul- turæ, G[ilebertus] comes Gloverniæ in præsentia domini archie- piscopi Eboracensis et aliorum episcoporum, comitum, et baronum ibidem existentium, nullius coherione, sed propria voluntate ductus, tactis sacrosanctis, corporale præstitit jura- mentum, quod pacem regni pro viribus custodiret, et fidelitatem domino Edwardo tanquam domino suo per omnia observaret. Similiter dictus archiepiscopus Eboracensis, et etiam Here- fordias, et Warennæ comites, et multi alii, qui tunc præsentés erant ibidem.

Item cum dominus Papa, vacante sede Cantuariensi, per re- signationem [sub]prioris Cantuariensis, qui electus fuerat in archiepiscopum, quam apud sedem apostolicam fecerat, ecclesiæ Cantuariensi providisset de fratre Roberto de Kylwardeby, de ordine Prædicatorum: idem R[obertus] die Dominica proxima ante festum beatæ Luciæ virginis et martyris, so. iiii. idus Decembris, per [Gualterum] episcopum Exoniensem spiritualia ecclesiæ Cantuariensis recepit, apud Londoniam, et feria se- cunda temporalia archiepiscopatus, et feria tertia sequente traditum fuit sibi sigillum officialitatis ejusdem.

MCCCLXXIII. Hoc anno, scilicet post festum Sancti Hyllarii, facta convocatione omnium prælatorum et aliorum magnatum regni apud Westmonasterium, post mortem illustris regis Hen- rici, convenerunt archiepiscopi, episcopi, comites, et barones, abbates et priores, et de quolibet comitatu quatuor milites, et de qualibet civitate quatuor, qui omnes in præsentia domi- norum W[alteri] scilicet archiepiscopi Eboracensis, R[ogeri] de Mortuo Mari, et R[oberti] Burnelle clerici, qui in loco domini Edwardi regis Angliæ præfuerunt, sacramentum eidem domino Edwardo tanquam terræ principi præstiterunt, et de pace regni firmiter et fideliter custodienda præceptum susceperunt; ubi dominus W[alterus] de Mertone cancellarius constitutus est, et ut moram trahat apud Westmonasterium tanquam in loco publico, usque ad adventum principis; et ubi provisum est quod nulli sint justitiani itinerantes usque ad adventum principis, sed in Banco.

Eodem anno et eodem tempore venerunt duo nuntii domini Papæ Londoniam, qui supplicationem ipsius clero regni desti- natam, scilicet ut decimam omnium bonorum ecclesiasticorum per bionnium domino Edwardo et ejus germano pro eorum damnis et expensis in Terra Sancta concederent, ostenderunt,

A.D. 1272.
Return of
prince
Edmund,
Dec. 6.
Gilbert de
Clare takes
the oath of
fidelity to
prince
Edward,
before
archbishop
Walter
Giffard and
others.

Robert
Kilwardby
archbishop
of Canter-
bury.
f. 171.

Parliament
at West-
minster to
arrange
matters till
prince Ed-
ward's
return.

f. 171 b.

Papal
nuncios in
London on
the ques-
tion of the
expenses of
the two

A.D. 1273. super hoc deferentes et ostendentes quosdam articulos apostolicæ potestatis, super quibus inquirerent, prout inferius continentur, videlicet: Annal. Winton., p. 113.

princes at the Crusade.

Other articles of inquiry brought by them.

De infringentibus jura ecclesiastica et libertates.

De bonis episcoporum aliorumque prælatorum defunctorum ab intestato.

De indistincte legatis.

De legatis in Terram Sanctam.

De pecunia ecclesiæ Romanæ debita ex quacunque causa.

De legatis ecclesiæ Romanæ.

De ecclesiis vacantibus ex quacunque causa.

De percussoribus clericorum.

De dispensatione tenentibus ecclesias.

De clericis portantibus arma illicite.

De clericis homicidis tenentibus ecclesias.

De clericis incendiariis.

f. 172.

De clericis uxoratis beneficiatis.

De clericis publice fornicariis.

De clericis intrusoribus.

De falsariis et de falso convictis.

De votis Terræ Sanctæ factis.

De promissis Terræ Sanctæ rotentis.

De administrationibus executorum.

De pluralitate beneficiorum.

De assequentibus ecclesias per symoniam.

De excommunicatis beneficiatis.

De bonis cruce signatorum defunctorum.

De impugnantibus ecclesiam Romanam.

De bonis ecclesiasticis invasis et per quos.

De causis cruce signatorum.

De bigamis promotis in prælatos.

De incontinentia episcoporum aliorumque prælatorum.

De prælatis mercatoribus et negotiatoribus.

De contemnentibus mandatum apostolicum.

De clericis perjuris et sacrilegis.

De prælatis aliisque clericis usurariis.

De admittentibus ecclesias in manibus laicorum.

De appellantis ab archiepiscopis tuendis.

f. 172 b.

De monasteriis ad ecclesiam Romanam spectantibus visitandis.

De ecclesiis in proprios usus tentis, et ab episcopis prece vel pretio concessis.

De ecclesiis divisis per episcopos ut partem habeant portionem earundem.

De excommunicatis per iudices delegatos capiendis.

Annal.
Winton.,
p. 114.

De exeuntibus religionem post habitum professionis sumptum. A.D. 1273.

De filiis episcoporum aliorumque prælatorum promotis ad sacros ordines, et beneficia et promotoribus eorundem.

De clericis beneficiatis sæcularibus negotiis se immiscentibus.

De clericis justitiariis¹ et advocatis curiæ sæcularis beneficiatis.

De episcopis aliisque clericis irregularibus ex quacunque causa.

De episcopis aliisque prælatis post excommunicationem in eos latam divina celebrantibus.

De bonis ecclesiarum sequestratis in usus quorum sunt conversa.

De prælatis et aliis rectoribus ecclesiarum infamibus et excommunicatis.

De episcopis et aliis ecclesiarum prælatis non sufficientis literaturæ.

De bonis et fructibus in quibus rectores non resident.

De fructibus vacantium ecclesiarum de jure ex quacunque causa.

De mulctis pœnitentibus et condemnatis inflictis per ordinarium.

v. p. 369. Item eodem anno Henricus episcopus Londoniensis, qui per Death of
legatum O[tobonum], ut supra, suspensus fuerat, et ad curiam Henry de
Romanam destinatus, de ipsa curia Romana est reversus circa Sandwich,
Purificationem beatæ Mariæ, gratia domini Papæ obtenta, qui bishop of
obiit eodem anno, mense Augusti. Item Dominica prima Qua- f. 173.
dragesimæ, scilicet iv. kal. Martii, consecratus fuit frater R[obert
bertus] de Kyluertby in archiepiscopum Cantuariensem apud Kilwardby
Cantuariam, non tamen intronizatus, quia pallium dignitatis a conse-
curia Romana nondum susceperat, quo postmodum, scilicet viii. crated
idus Maii, suscepto, et sibi imposito per manus N[icolai] Win- of Canter-
toniensis et W[alteri] Exoniensis episcoporum, apud Tenham, bury.
incathedratus fuit mense Septembri, circa Nativitatem beatæ
Mariæ. Item concessa est decima ecclesiarum et religiosorum A tenth
domino Edwardo et ejus germano, ad supplicationem domini granted.
Papæ, ut supra, quæ pro duobus annis fere tota soluta est hoc
anno. Item pluvia continua et inundationes multæ per totum Violent
mensem Martii, et in fine mensis ventus validus per diem rain and
et noctem, qui domos, muros, et arbores per loca ad terram wind.
prostravit.

¹ justitiariis] MS. has justii-
vel aris
tiorum. MS. Domit. A. xiii. has

justitiorum. MS. Vespas. E. iv.
has justitiariis.

A.D. 1273. Item vi. idus Maii transfretaverunt Wintoniensis,¹ Wigorniensis,² et Exoniensis³ episcopi, in occursum domino Edwardo, qui ipso anno de Terra Sancta reversus Parisius venit, et inde reversus est in Wasconiam. Winton. p. 115.

Death of S. Thomas Aquinas at Fossanuova. Hoc anno, nonis Martii, in territorio Campaniæ, monasterio Fossæ novæ depositio beati Thomæ de Alquino confessoris atque doctoris, qui doctrina ac miraculis clarus anno vitæ suæ quinquagesimo in pace quievit.⁴

Andrew attempts to seize the priory of Winchester. f. 173b. MCLXXIV. Hoc anno Andreas, qui quondam fuit prior Wintoniæ, de curia Romana reversus, venit Wintoniam vi. kal. Februarii in manu forti, cum multitudine armatorum, et positus per [Nicholaum] episcopum custodibus in ecclesia Sancti Swithuni ne ingrederetur, tertia die sequenti insultum fecerunt qui secum venerant, ut in possessionem dicti prioratus induceretur; unde dominus episcopus per Fratres Prædicatores, petito respectu usque in crastinum, ut sibi melius consuleret, vocatis undique hominibus suis, munivit ecclesiam; quo facto, videns Andreas quod non potuit suum propositum adimplere, recessit ii. kal. Februarii mane. Episcopus, eodem die convocatis omnibus sacerdotibus de civitate in capitulo Sancti Swithuni, excommunicavit, et excommunicare fecit omnes monachos ejusdem monasterii, qui dicto Andreæ consilium et favorem præbuerunt; et etiam omnes de civitate, qui sibi consilium, auxilium, et favorem impenderunt; nec non ipsum Andream, et omnes qui in auxilium ipsius insultum fecerunt contra ecclesiam, ut supra dictum est, et dictam civitatem ipso die posuit sub interdicto. Septima die sequente, quæ fuit vii. idus Februarii, facta inquisitione per illos de civitate, de his qui dicto Andreæ consilium et auxilium impenderunt, quando prædictum insultum fecit, relaxavit episcopus dictum interdictum. Medio tempore cum contentio quædam esset inter illos de civitate Wintoniæ, et dissensio facta inter partes, datum est concilio domini regis intelligi per illos xxiv. juratos de civitate, quod non potuerunt ipsam civitatem regere, et pacem ipsius custodire, nec delinquentes castigare, sicut debuerunt. Ex his quidem prædictis assumpta occasione, dominus Rogerus de Mortuo Mari, et dominus Nicolaus de Stapeltone, justitiiarii domini regis, Wintoniam accedentes, tam per forinsecos de comitatu, quam per illos de civitate, diligentes fecerunt inquisitiones super omnibus supradictis, quæ ad per-

Andrew and his abettors excommunicated by the bishop, Nicholas of Ely.

f. 174.

Investigation by the justices itinerant.

¹ Nicholas of Ely.
² Godfrey Giffard.
³ Walter Bronescomb.

⁴ This is in a different hand at the foot of the page.

Annal.
Winton.,
p. 117.

turbationem pacis acta sunt, ut supra dictum est; unde quam- A.D. 1274.
plures irretiti et culpabiles inventi, capti et incarcerati fuerunt,
et quidam fagam latenter inierunt, quanquam ad tempus.
Archidiaconus quidem Roffensis,¹ qui ob causam præfati An- Punish-
dreæ tanquam iudex ipsius venerat Wintoniam, et moram per ment of the
aliquod tempus faceret ibidem, cum ad septem articulos sibi archdeacon
objectos per dictum dominum R[ogorum] de Mortuo Mari in of Roches-
quibus dicebatur se egisse contra pacem regni, nolisset respon- ter for
dere, tanquam pacis perturbator et regiæ majestatis contemptor, siding with
ductus est in castrum Wintoniæ, et ibidem detentus per plures Andrew.
dies præcepto dicti domini R[ogeri] de Mortuo Mari, tandem
deliberatus, ad propria remeavit, et post paucos dies obiit.
Non multo post quidem obiit frater suus Laurentius scilicet de Walter de
Sancto Martino, episcopus Roffensis, cui successit dominus de Merton
W[alterus] de Mertone, a² domino rege Edwardo admissus, et bishop of
ab R[oberto] archiepiscopo Cantuariensi confirmatus et consec- Rochester.
cratus xii. kal. Novembris, anno eodem apud Roffenses. f. 174 b.

Eodem anno consecratus est magister Johannes de Cheshulle
in episcopum Londoniæ, penultima die Aprilis. Eodem anno Council at
facta convocazione omnium prælatorum Christianitatis apud Lyons
Lugdunum, celebravit dominus Papa Gregorius, scilicet decimus, from May
magnum concilium suum, a principio mensis Maii usque ad 1 to July
festum Magdalene, mense Julii, ubi quasdam fecit constitu- 22.
tiones, ut patebit infra.³ Eodem anno obiit episcopus Dun-
lensis, scilicet Robertus de Stylechille, in sua reversione de
prædicto concilio; cui successit Robertus de Halieland mona-
chus Dunelmensis, confirmatus et consecratus ab archiepiscopo
Eboracensi.

Hoc anno dominus Edwardus rex Angliæ de Terra Sancta Return and
et de Wasconia reversus, secunda die mensis Augusti in coronation
Angliam applicuit apud Doroberniam, et die Dominica proxima of Ed-
post Assumptionem beatæ Virginis, per impositionem manuum ward I.
R[oberti] archiepiscopi Cantuariensis de ordine Prædicatorum,
unctus est in regem, et coronatus apud Westmonasterium,
præsente domino rege Scotiæ et multis aliis.

Eodem anno magister R[obertus] de Wychehamptone electus
Saresberiensis, in concilio Lugduni consecratus per dictum
archiepiscopum Cantuariensem, die Dominica proxima post Sept. 16.
Exaltationem Sanctæ Crucis est incathedratus apud Sarum.

Hoc anno in Cæna Domini confectum est sacrum The bishop
crisma apud Waverleiam a viro venerabili Nicolao of Win-
chester at
Waverley.

¹ William de S. Martin.

² a] et, MS.

³ These are not given here, any

more than in the Winchester An-
nals, p. 117.

A.D. 1274. episcopo Wintoniensi, qui eodem die in refectorio cum conventu comedit.¹

f. 175. Eodem anno dictus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, *Annal. Winton.*
The arch- causa visitationis transitum suum faciens per episcopatum *p. 118.*
bishop of Wyntonæ, die Lunæ, scilicet in crastino Sanctæ Katerinæ,
Canter- venit Wintoniam, ubi a domino episcopo loci, ac clero et
bury visits the diocese populo honorifice susceptus est cum processione. Qui feria
of Win- tertia et feria quarta sequentibus fecit suam visitationem in
chester, prioratu Sancti Swithuni, et feria quinta in abbazia sanctimo-
Nov. 26. nialium beatæ Mariæ ibidem, et iii. non. Decembris in abbazia

At Bitterne de Hyda. Inde progrediens per alia monasteria ipsius episco-
at Christ- patus, celebravit festum Natalis Domini apud Byterne, mane-
mas. rium episcopi Wintoniensis prope Suthampton.

Edward I. Hoc eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ festum
at Wood- Natalis Domini solemnizavit apud Wodestoke.

Birth of Isabella. *MCCCLXXV.* Hoc anno, scilicet xviii. kal. Aprilis, peperit A[lie-
nora] regina domino Edwardo regi Anglorum apud Wyndes-
sorses filiam, et vocavit eam Issabellam. Eodem anno, scilicet
die Palmarum, quæ fuit vii. idus Aprilis, consecratus est dominus
R[obertus] Burnelle, cancellarius Angliæ, in episcopum Batho-
niensem apud Londoniam. Eodem anno defuncto Johanne
Bretone episcopo Herefordensi, electus est magister Thomas
de Cantilupo, confirmatus atque consecratus in episcopum
Herefordensem. Hoc anno, scilicet iii. idus Septembris, factus
est terræmotus magnus in omnibus finibus regni Angliæ, et in
multis partibus transmarinis, ut a pluribus dictum est.

Earth-
quake.

f. 175 b.

Parliament at Westminster. Eodem anno, scilicet in quindena Paschæ, quæ fuit in prin-
cipio mensis Maii, facta communi convocatione omnium mag-
natum regni, tenuit dominus rex Edwardus magnum parla-
mentum suum apud Westmonasterium, ubi quam plures de
regno, qui aliqua feoda de corona regia tenuerunt, ea dicto
domino regi reddiderunt, compositione tamen facta cum qui-
busdam, ut ea tenere valeant quoad vitam. In quo quidem
parlamento, de assensu communi, quasdam novas leges con-
stituit observandas, ad communem utilitatem totius regni.

Parliament on Oct. 18. Item mense Octobris, circa festum Sancti Lucæ evangelistæ,
item tenuit ibidem aliud magnum parliamentum, in quo quas-
dam alias leges constituit inter Judæos observandas; ubi de
Laws for the Jews. communi assensu archiepiscoporum, episcoporum, comitum, et

A fifteenth granted. baronum, concessum fuit dicto domino regi quindecim bo-
norum omnium laicarum² possessionum regni Angliæ in sub-
sidium, causa suæ novitatis, ut a quibusdam dicebatur.

¹ In a different hand.

² *bonorum omnium laicarum*] quorundam bonorum laicorum, *Ann. Wint.*

Annal.
Winton.,
p. 119.

Hoc eodem anno tenuit dominus rex Edwardus festum Natalis A.D. 1275. Domini apud Gyllingeham in Dorsetha.

Eodem anno orta est magna dissensio inter regem Edwardum et Gastonem de Byermen in Vasconia. Disturbance in Gascony.

Anno eodem apud Baionam in Vasconia, mense Novembri, scilicet in vigilia beatæ Katerinæ virginis, peperit domina Alianora regina Angliæ filium, et baptizatus est a Waltero Exoniensi episcopo, et vocatus est nomen ejus Alfonsus post regem Hyspaniæ, qui eum ibidem levavit de sacro fonte, et confirmatus fuit ab archiepiscopo Auxitano.¹ f. 176. Prince Alfonso born, Nov. 24.

Item Saraceni de Hispania, absente rege Castellæ,² qui occasione regni Alemaniae, quod suum per electionem de se aliquando factam esse dicebat, et tunc extra regnum suum agebat apud Belkare, cum Papa Gregorio rem de pace tractaturus, portum transeuntes, magnam Christianorum stragem fecerunt, ubi archiepiscopus Aragoniæ, filius regis Aragonum, interfectus est; at postmodum prævalentibus Christianis, succuberunt de Saracenis usque ad quinque milia et amplius. The Saracens victorious in Spain, but are afterwards defeated.

Item eodem anno obiit Gregorius Papa x. apud Arescium, civitatem Tusciæ, xi. kal. Januarii; post cujus transitum Petrus de Tarentasia de ordine Fratrum Prædicatorum, quondam Lugduni electus cardinalis, postea episcopus Hostiensis, in summum pontificem est electus, et Innocentius Papa quintus est appellatus. Death of Pope Gregory X. at Arezzo. Innocent v.

Item hoc anno rex Edwardus, in octabis Sancti Michaelis, ad parlamentum omnes regni proceres jusserat evocari apud Westmonasterium, in quo statuta multa ad utilitatem fuerant publicata. Inter quæ Judæis fuit interdicta licentia effrænata usurandi; et ut deinceps possent manifeste a Christianis discerni, præceptum est quod ad instar tabularum Moysi ad unius palmæ longitudinem signa ferrent in exterioribus indumentis. f. 176 b. Parliament at Westminster. Laws respecting the Jews.

¹ Of Ausch. Amanevus de Ar-
magnac. v. Gall. Christ. i. 993.

² Alphonso X.

- A.D. 1275. Item iii. idus Septembris, inter horam diei primam et tertiam, factus est generalis terræmotus per universam regionem, cujus impetu ecclesia quæ dicitur Sancti Michaelis de Monte solo cecidit complanata.
- Earthquake. Michael's mount. Eleanor and Aymeric de Montfort captured and imprisoned in different castles. Peace granted to the disinherited barons. A fifteenth. f. 177. Llewellyn offers money for Eleanor de Montfort. This is refused by the king.
- Hoc anno, [cum] Alienora filia Simonis de Monteforti, quæ vivente patre affidata fuit Leulino principe esset a partibus Gallicanis per mare usque Walliam, ut dictus princeps eam duceret matrimonialiter in uxorem, capta fuit prope Bristollam cum Almerico fratre ejus et aliis ejus associatis, et jubente rege ab invicem divisi ad diversa castra sunt transmissi.
- Annal. Winton., p. 121.
- MCCLXXXVI. Hoc anno, post Pascha, ad parliamentum Westmonasterii multis proceribus regni congregatis, rex pacem suam exhæredatis concessit. In quo parlamento quintamdecimam omnium bonorum temporalium, tam clericorum quam laicorum, inaudito more ad unguem taxatam, rex jusserat levari et confiscari.
- Item in hoc parlamento, sicut et in aliis Leulinus princeps personaliter vocatus venire noluit; misit tamen nuncios pro pace habenda, et pro filia comitis Leycestriæ, quam ducere voluit in uxorem, non modicam pecuniæ offerens quantitatem. Rex vero matrimonio noluit consentire, nec pecuniam recipere oblatam, nisi terras, quas ipse Leulinus invaserat, singulas singulis justis dominis restitueret, et castra Angliæ per se et suos diruta repararet.
- Item in eodem parlamento concessit dominus rex et de-
- Magna Charta. Annal. Winton., p. 120.
- Item die Sancti Albani martyris, in urbe Lateranensi, obiit Innocentius Papa quintus, cui successit Ottobonus tituli Sancti Adriani cardinalis, qui nuper in Anglia legationis officio fungebatur, a cardinalibus electus, et in crastino translationis Sancti Benedicti consecratus; a titulo suæ dignitatis, cui præfuit cardinalis, vocatus est Adrianus Papa quintus; qui per xxxv. dies in papatu vixerat, non tamen consecratus, viam universæ
- Death of Innocent V., June 22.
- July 12.
- Adrian V.

Annal.
Winton.,
p. 122.

carnis est ingressus xviii. kal. Septembris; cui successit A.D. 1276. Petrus Tuscalanensis cardinalis de ordine Fratrum Prædicatorum, et vocatum est nomen ejus Johannes XXI., qui non John XXI. multo post quadam domo obrutus interiit.

Item xvi. kal. Julii celebrata est solemniter translatio Sancti Ricardi, quondam Cicestrensis episcopi, a domino R[oberto] Cantuariensi archiepiscopo, domino rege cum multitudine procerum præsentē, in qua translatione ac etiam post plurima miracula coruscarunt.

Transla-
tion of S.
Richard of
Chiches-
ter.

Item hoc anno cessit Willelmus de Hungerford abbas de Waverleia, eo quod paralyti gravatus ulterius villicare non potuit; cui successit frater Hugo de Leukenor, ejusdem domus monachus, videlicet in die Sancti Eadmundi archiepiscopi, a conventu canonice electus, et consecratus a domino Johanne tunc abbate Tinternensi.

f. 177 b.
Resigna-
tion of
William of
Hunger-
ford, abbat
of Waver-
ley.
Hugh de
Leukenor,
Nov. 16.

Item hoc anno dominus rex misit ccc. equites electos loricatorum ad partes Bristollie, Montis Gomeri, et Cestrie, ad refrænandas invasiones Wallensium super metas Angliæ, Walliæ finibus adjacentes.

Knights
sent to
check the
Welsh.

MCCLXXVII. Hoc anno Tartari, et qui Moalli dicuntur, maximam partem Terræ Sanctæ sibi subjugarunt, soldano Babiloniæ¹ cum multis milibus Saracenorum interfectis.

f. 178.
Palestine
subdued by
the Tar-
tars and
Moguls.

Annal.
Winton.,
p. 124.

Item hoc anno, quinto die mensis Maii, obiit Papa Johannes XXI., cui successit Johannes Gaitanus, titulo Sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconus cardinalis, et vocatum est nomen ejus Nicholas tertius.

Death of
John XXI.
Nicholas
III.

Item obiit Walterus de Mertona Roffensis episcopus, cui successit Johannes de Bradefeud, monachus et præcentor Roffensis ecclesiæ.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ duxit exercitum magnum in Walliam, et scaccarium suum residere fecit apud Saloppesbire. Cum enim Leulinus princeps Walliæ comperisset adventum regis cum tanto exercitu, timens ne sibi resistere posset, per internuncios misit ad dominum regem ad tractandum de pace. Circa vero

Invasion of
Wales.

¹ Bibars I.

A.D. 1277. festum Sancti Martini descendit dictus Leulinus de
 Submission of
 Llewellyn,
 Nov. 11. montibus Walliæ, submitbens se gratiæ et voluntati
 domini regis per omnia. Et pro transgressionibus, damnis, **Annal.**
 et injuriis domino regi et suis illatis, et pro pace finaliter **Winton.,**
 habenda, obtulit dictus princeps l. milia librarum sterlingorum; **p. 124.**
 concessit etiam dictus princeps domino regi, et scripto suo
 confirmavit, pro se et hæredibus suis, plenarie et sine aliqua
 retentione, quatuor candreda in finibus et terminis suis, sicut
 piæ memoriæ dominus Henricus, quondam rex Angliæ, ea
 nunquam plenius tenuit, simul cum omnibus terris, quas idem
 dominus rex cepit, et saisire fecit in manum suam, vel alio
 modo acquisivit, excepta terra de Engleseya, quam dictus
 dominus rex de gratia speciali concessit et confirmavit dicto
 Leulino et hæredibus suis, de se et uxore sua legitime pro-
 creandis, quod ipsi habeant et teneant dictam Engleseya, eo
 modo quo prius tenuit dictus Leulinus, roddendo pro ea
 singulis annis ad scaccarium domini regis in festo Sancti
 Michaelis mille marcas sterlingorum. Concessit etiam et
 confirmavit eidem Leulino dictus dominus rex, de mera gratia
 sua, ad vitam suam, totam terram illam quæ David fratri
 suo jure hæreditario debebatur, quia dominus rex eidem David
 aliunde æquipollentem fecit recompensationem, quæ terræ, tam
 dicto David traditæ quam Leulino, post mortem ipsorum, ad
 dominum regem et hæredes suos integraliter revertentur;
 tamen dictus Leulinus, antequam ad præsentiam domini regis
 pervenit, beneficium absolutionis impetravit, et interdictum
 terræ suæ relaxabatur, et omnes prisiones¹ quos occasione
 domini regis captos et incarceratos tenuit, liberavit, et sacra-
 mentum fidelitatis dicto domino regi fecit. Et sic omnes trans-
 gressiones, injuriæ, et excessus hinc inde facti penitus remit-
 tebantur, usque ad ipsum diem. Die autem Natali sequente
 fuit dictus Leulinus apud Londoniam cum dicto domino rege,
 et sic accepta licentia a domino rege et suis, cum gaudio
 remeavit ad propria. Non multo² post Alienora filia
 comitis quondam Leycestræ, quæ tunc in custodia
 domini regis apud Wyndleshores extiterat detenta, ad
 ipsum Leulinum in Walliam est transmissa.

Eleanor de
 Montfort
 sent to
 Llewellyn.
 f. 179. Hoc anno invaluit generalis scabies ovium, per
 Murrain. universam regionem Angliæ, quæ a vulgo dicebatur

¹ omnes prisiones] Oenum fratrem suum et alios quam plures, **Annal.**
Winton.

² multo] ù, i. e., vero, MS.

Clausik, per quam infectæ sunt omnes oves terræ, ad A.D. 1277. quarum scabiem abolendam adinventæ est quædam unctio confectæ ex vivo argento et uncto porcino.

MCCLXXXVIII. Hoc anno princeps Walliæ Leulinus duxit in uxorem Alienoram, filiam Simonis de Monteforti, quondam comitis Leycestriæ.

Item durante adhuc dissensione inter Nicholaum episcopum Wintoniensem et conventum suum apud Sanctum Swithunum, in mense Aprili venerunt duo abbates de Radinges¹ et Glastonia² anno isto, in ordine nigrorum monachorum præsidentes, ad quorum instantiam et consilium dictus episcopus remisit omnem rancorem quem versus eundem conventum habuit, et in pacis osculum omnes monachos admisit, illis tamen exceptis, qui in Romana curia tunc agebant.

Item in solemnitate Paschali fuit dominus Eadwardus rex et regina apud Glastoniam, et ibi dominus rex tumbam regis Arthuri fecit aperire, et ossa dicti regis extrahi jussit et colligi, et in thesauraria dicti monasterii decenter fecit deponi, quousque possit honestius dicta ossa alicubi collocare. Item obiit Rogerus Norwicensis episcopus, qui monachus extiterat dicti monasterii; cui successit magister Willelmus de Middiltone, tunc archidiaconus Cantuariensis, a conventu ecclesiæ Norwicensis canonice electus, et a domino Roberto Cantuariensi consecratus apud Lameth iv. non. Junii.

Item dominus Robertus Cantuariensis archiepiscopus per Nicholaum Papam iii. ad curiam Romanam vocatus, et ab onere archiepiscopatus absolutus, in episcopum Portuensem et cardinalem est promotus. Sede igitur Cantuariensi sic vacante, convenerunt monachi Cantuariensis ecclesiæ, et die electionis præfixo, ad magnam domini regis et reginæ instantiam postularunt dominum Robertum Burnel episcopum Bathoniensem et Wellensem; ad cujus postulationem promovendam et expedi-

Marriage of Llewellyn and Eleanor de Montfort. Reconciliation of Nicholas, bishop of Winchester, and his monks.

King Arthur's tomb at Glastonbury opened. £ 179 l.

Archbishop Robert Kilwarby made a cardinal. The monks ask for Robert Burnel, bishop of Bath.

¹ Robert de Burgate.

| ² John de Taunton.

A.D. 1278. endam, missi fuerunt nuncii solemnes ad dominum Papam, qui tamen ad hoc nec prece nec pretio flecti potuit, ut ipsum admitteret; sed electione facta de eodem cassata, quendam fratrem de ordine Minorum nomine Johannem de Peccham, qui tunc in curia Romana degebat, in pastorem et archiepiscopum ecclesiæ Christi Cantuariensis consecravit.

John
Peccham,
archbishop.

f. 180. Item hoc anno die Sancti Mathæi apostoli evangelistæ, quæ tunc feria iv. erat, dedicata est ecclesia de Waverle in honore gloriosæ Virginis Dei genitricis Mariæ, a domino Nicholao de Hely Wintoniensi episcopo, qui universis eadem die ibidem præsentibus pia devotione annum relaxationis indulisit, et xl. dies omnibus prædictum in anniversario dedicationis locum frequentantibus concessit perpetuo duraturos; volens igitur dictus pontifex ex abundanti gratia et devotione, ut universa dictæ dedicationis in laude et jocunditate complerentur, cunctis ibidem eo die advenientibus, in victualibus, propriis sumptibus splendide ministravit.

Dedication
of the
church of
Waverley,
Sept. 21.

Item obiit Walterus de Mertona, episcopus Roffensis, cui successit prior¹ dictæ ecclesiæ.

Parliament
at West-
minster.
Homage
done by
Alexander
III.

Item in medio mensis Octobris dominus Eadwardus rex tenuit magnum parliamentum apud Westmonasterium, ubi dominus rex Scotiæ venit, et homagium dicto domino regi Angliæ fecit.

Dedication
of Norwich
cathedral.

Item dedicata est ecclesia cathedralis Norwicensis ii. kal. Decembris, a venerabili patre domino Willelmo de Middleton, dicti loci episcopo, præsentate domino rege, et cleri atque populi infinita multitudine.

The Jews
imprisoned
for coining.

Item xiv. kal. Decembris, una hora ejusdem diei, capti sunt omnes Judæi per totum regnum Angliæ et incarcerati; quorum domus et diverticula omnia diligenti scrutinio fuerant perscrutata, et inventa est maxima summa retonsionis apud eos, quæ totaliter devenit ad fiscum regium, ad magnum damnum totius

¹ An error. John de Bradfield, the precentor, was elected, as correctly stated above, p. 387.

regni et gravamen. Et exinde dicti Judæi ad Turrem A.D. 1278. Londoniæ sunt deducti, et in arcto carcere detenti, et f. 180 b. quamplurimi de Christianis cum eis, qui inventi culpabiles in consilii malitia extiterunt.

Item circa festum beatæ Margaretæ virginis facta Priory of Winchester. fuerat quædam ordinatio inter dominum Nicholaum July 20. Wintoniensem episcopum et conventum Sancti Swithuni de consensu domini regis, unde dominus rex cepit prioratum in manu sua, et custodem dicti prioratus constituit dominum Willelmum de Brebuf, et per eundem dictum conventum fecit ministrari.

MCCCLXXIX. Hoc anno, circa festum Sancti Johannis Archbishop Peccham lands in England, June 24, and holds a council at Reading. Baptistæ, frater Johannes de Peccham archiepiscopus Cantuariensis, a domino Nicholao Papa tertio præfectus et consecratus, applicuit in Angliam, in portu Dornberniæ, et iii. kal. Augusti facta convocatione quorundam episcoporum comprovincialium apud Radinges, quædam generalia statuta promulgavit observanda, et f. 181. viii. idus Octobris ingressum suum celebravit apud Cantuariam, domino rege præsentem, et coepiscopis suis, cum aliis magnatibus terræ quamplurimis.

Item circa Ascensionem Domini Eadwardus rex et Edward I. and Eleanor go to Paris, May 11. regina mare transierunt, qui Parisius venientes a domino rege Franciæ cum honore maximo sunt admissi; rege igitur Angliæ instantem petente, rex Franciæ eidem concessit omnia quæ in regno suo ei jure hæreditario competeabant, et super hoc cartis et scriptis confectis, et signo regio roboratis, receptoque homagio debito, ab invicem recesserunt. Sicque inter dictos reges omnimodæ controversiæ occasio, hinc et inde qualitercunque commota, ex insperato tunc quievit.

Hoc anno, circa festum beati Petri¹ ad Vincula, New coinage, Aug. 1. facta est generalis monetæ mutatio, qua denarii, qui findi poterant in obolos et quadrantes, conversi sunt in monetam rotundam,² valore pretii singulorum in suo pretio remanente.

¹ MS. inserts *in*.

² MS. inserts *monetam*.

A.D. 1279. Item hoc anno dominus Warinus abbas de Cumba ulterius nolens abbatizare, cujus cessione a priore abbatiae admissa, successit eidem frater Jordanus de Twangham tunc prior Waverleyæ.

Death of
Walter
Giffard,
archbishop
of York.
f. 181 b.

Item obiit dominus Walterus Giffard archiepiscopus Eboracensis, cui successit magister Willelmus cognomento Wickewane, Eboracensis ecclesie tunc thesaurarius, qui curiam Romanam adiit, et ibidem a domino Papa cum honore debito est admissus et confirmatus.

John de
Derling-
ton, arch-
bishop of
Dublin.

Item vi. idus Septembris frater Johannes de Derlington, de ordine Fratrum Prædicatorum, in archiepiscopum de Dyvelin a domino Papa est promotus, et apud Waltham, in diocesi Londoniensi, a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus.

Death of
Richard de
Gravesend,
bishop of
Lincoln.

Item obiit Richardus de Gravesend episcopus Lincolnie, cui successit magister Oliverus de Lexintone decanus ecclesie Lincolnensis, a canonicis dictæ Lincolnensis ecclesie unanimiter electus, et a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus in quindena Paschæ, apud Lameth.

Edward I.
at Win-
chester.

Item hoc anno tenuit dominus rex Natale suum apud Wintoniam, et moram traxit ibidem usque post Epiphaniam.

Priory of
Winches-
ter.

Item dominus rex custodiam prioratus Sancti Swithuni domino Nicholao loci episcopo integre resignavit, qui statim Adam de Farham ejusdem ecclesie monachum in priorem promovit, et alios quamplurimos suæ parti adhærentes obedientiales constituit, pro suo libitu voluntatis.

Abbecroft
given to
Waverley.

Item hoc anno Willelmus de Abbecroft dedit et concessit, et carta sua confirmavit monachis de Waverle totam terram suam de Abbecroft, quam de eis tenuit in capite, cum capitali mesuagio et aliis pertinentiis suis in Waneburghe.

Death of
Nicholas
III.
f. 182.
Statute of
mortmain.

MCCLXXX. Hoc anno, ii. non. Septembris, obiit Nicholaus Papa tertius.

Item dominus rex de consilio quorundam pontificum et baronum statuit, quod religiosæ personæ de cætero

in acquisitione terrarum seu reddituum non crescerent; A.D. 1280. asserens quod per hujusmodi acquisitiones feoda militaria, ad regni defensionem ordinata, paulatim decrescerent, et regni defensio imminente necessitate proculdubio vacillaret, non intelligens fortasse quod potius orationibus Moisi quam pugna filiorum Israelis Amalechitarum exercitus vincebatur.

Item in crastino Epiphaniæ, recedente rege a castro Jan. 7. Wintoniæ, versus novam forestam iter arripuit. Can- Robert cellarius autem ejus Londoniam reversus est, quasi ad Burnel, certum locum, ubi omnes brevia petentes et jura sua the chan- cellor. prosequentes paratum remedium invenirent.

Item in crastino Sancti Hillarii placitaverunt jus- Justices of titiarii de foresta apud Wintoniam, a festo Epiphaniæ the forest at Win- usque ad mediam Quadragesimam. chester.

Hoc anno, pridie idus Februarii, felicitis recordationis Bishop dominus Nicholaus Wintoniensis obiit, et in basilica Nicholas of beatæ Mariæ de Waverle, quam nuper ante dedicaverat, Winchester dies, cum summa devotione a venerabilibus patribus dominis and is Willelmo Norwicensi, et Roberto Bathoniensi et Wel- buried at lensi xiv. kal. Martii traditur sepulturæ, et die tertia Waverley. subsequenti cor dicti pontificis in ecclesia cathedrali Wintoniæ tumulatum ab eisdem.

Item obiit dominus Johannes de Chyshulle Londo- Death of niensis episcopus; post quem electus est Fulco Lovel John de in episcopum Londoniensem, qui electioni de se factæ Chishull, nulla ratione voluit consentire; quod videntes canonici bishop of London. f. 182 b. ecclesiæ Sancti Pauli, iterato postulant licentiam eligendi, qua petita, et in forma juris obtenta, vocatisque¹ vocandis et omnibus qui interesse debuerant, elegerunt magistrum Ricardum de Gravesande, per Election of modum compromissi, qui a domino rege admissus, a Richard de venerabili patre domino Johanne Cantuariensi archi- Gravesend. episcopo consecratus est apud Coventre.

¹ *vocatisque*] *vacantisque*, MS.

A.D. 1280. **Item die Sancti Benedicti abbatis in Martio in cathedrali ecclesia Wintoniæ, omnibus vocatis qui interesse debuerant, omnes tam monachi quam dicti loci archidiaconi, per modum compromissi, postularunt Robertum Burnel tunc Bathoniensem et Wellensem episcopum, in pastorem et episcopum Wintoniensem, et hoc ad magnam instantiam domini regis et reginæ, pro qua postulatione expedienda, missi sunt ad curiam Romanam nuncii solemnes, qui ad præsentiam domini Papæ admissi, negotium, pro quo venerant, cassa verborum eloquentia proponebant, respondente domino Papa, quod electores Wintoniæ minus cauti minusque circumspecti fuerant, dummodo alias a sede apostolica reprobatum iterato elegerunt in episcopum Wintoniensem, dicenteque dicto Papa quod postulatus sufficiens sibi habuit beneficium, et ideo electionem de se factam cassavit ex sententia; sed idem dominus Papa de gratia speciali conventui Wintoniensis ecclesiæ indulsit, ut iterato eligerent, et de tali pastore et episcopo sibi præviderent, qui tam clero quam populo meritis fieret necessarius.**

The election quashed by the Pope,

£ 183.

Item obiit Walterus Exoniensis episcopus, cui successit magister Petrus de Exonia, a domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo confirmatus et consecratus apud Cantuariam.

Item, post reversionem nunciorum ecclesiæ Wintoniensis de curia Romana, iterum in unum convenerunt conventus Sancti Swithuni, et duo archidiaconi¹ ecclesiæ ejusdem, die Sancti Leonardi, qui consensu unanimi elegerunt magistrum Ricardum de la More, solemnem professorem theologum, in pastorem suum et episcopum, qui ad dominum regem transmissus benigne susceptus est ab eodem, ac postea per compromissores præsentatus est archiepiscopo, qui negotium dicti electi confirmare

Richard de la More elected bishop of Winchester, Nov. 6.

Opposition of the

¹ *i.e.*, Richard de la More, archdeacon of Winchester, and Peter de S. Mauro, archdeacon of Surrey.

dissimulavit, præfigendo eidem ad loca remota diversos dies, eundem laboribus et expensis fatigavit, et ideo tam conventus quam electus ad sedem apostolicam appellarunt.

A.D. 1280.
archbishop
to his
election.

Item obiit Dionysius abbas Belli loci Regis.

MCCLXXXI. Hoc anno magister Ricardus de la More Wintoniensis electus, cum quibusdam suis compromissoribus, ratione suæ appellationis factæ coram domino J[ohanni] Cantuariensi archiepiscopo versus curiam Romanam profecti sunt, et v. kal. Martii mare ingressi, in quadam scapha vento prospero transierunt.

f. 183 b.
He goes to
Rome.

Item hoc anno exiit edictum a curia regia ad universos comitatus totius regni Angliæ, per breve quod vocabatur ab incolis Quo Waranto, ad certos justitiaros directum, ad inquirendum de terris, tenementis, redditibus, quæ dicebantur a corona regia alienatæ, ac etiam ad inquirendum de libertatibus quibuscunque, quomodo a domino rege tenebantur; cujus brevis occasione archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, barones, et cæteri libere tenentes, tam religiosi quam alii, variis laboribus et expensis fuerant prægravati, et tamen dominus rex parum quid inde assecutus est emolumenti.

The writ
Quo Waranto sent
through
England.

Item dominus J[ohannes] archiepiscopus Cantuariæ ad examen suum fecerat evocari omnes religiosos, ecclesias in proprios usus habentes, ostensuros quo jure ecclesiastica beneficia occuparent et populum regerent laicalem, in quibus omnibus hinc inde fuerat labor multus et fructus nullus.

Investigation of the
monks
holding
churches
by the
archbishop
of Canterbury.

Item in principio mensis Octobris archiepiscopus Cantuariensis apud Lamheth provinciale concilium celebravit, qui contra exemptos, ad dictum concilium venire nolentes libellum famosum in forma subscripta edidit, et per omnes episcopatus suæ jurisdictioni subiectos publicari demandavit. "Frater Johannes permissione

Council of
Lambeth.

Wilkins,
Concil. ii.
p. 63, ex
registro
Peckham.

" divina Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, venerabilibus fratribus A., B., C., cœpiscopis suis, salutem et sinceram in Domino caritatem. Celebraturi nuper, ut

f. 184.
Letter of
archbishop
Pecham
against the

- A.D. 1291. “ scitis, apud Lameheth provinciale concilium, cum coepisco- Wilkins,
 exempti, “ porum nostrorum venerando collegio, universos nostræ pro- Concil. ii.
 who do “ vinciæ prælatos inferiores, quos conciliorum tractatibus inter- p. 63, ex
 not come “ esse jubent sacri canones, vocandos decrevimus; ac inter registro
 to the “ cæteros, religiosæ sanctimonix personas præcipuas, abbates Peckham.
 council. “ et priores, non solum episcopali gradui subjectos, juxta
 “ ordinem ecclesiasticæ hierarchiæ, verum etiam alios ab
 “ episcopali obedientia exemptos, ratione saltem ecclesiarum
 “ non exemptarum, quas in proprios usus, permittente Domino,
 “ detinent occupatas, sperantes nos solius Dei honori ac com-
 “ munibus ecclesiæ Anglicanæ commodis servientes, eorum
 “ juvandos potentia, dirigendos consiliis, et sanctitatis suæ
 “ meritis promovendos. Exempti vero tanquam pullos onagri
 “ liberos se putantes, minime vel modice condolentes suæ
 “ sanctæ matris angustiis, cujus viscera multi ex eis plus
 “ onerant quam honorant; quasi per effectum vel defectum
 “ verius de se dictum illud Johannis propheticum in Apoca-
 Apoc. xi. “ lypsi [allegarent], *Atrium quod foris est templum, eice*
 2. “ *foras, et ne metiaris illud: nec parturientium cervarum*
 “ *audire*¹ *rugitus, ut ad ipsum concilium, in anxietate matris,*
 “ *consilium et solatium venire dignati sunt; utpote filii alieni*
 “ *a semitis claudicantes. Quin potius ne in aliquo detumes-*
 f. 184 b. “ *ceret [distenta] eorum nimis elatio, nec procuratores ad*
 “ *suæ excusationem absentix mittere curaverunt, collegium*
 “ *tam reverendum contemnentes, Agar ex parte similes, quæ*
 “ *illustrem despexit dominam, videns se divisionis filium con-*
 “ *cepisse. Nos autem tam ingratae præsumptionis audaciam,*
 “ *secundum juris regulas corrigere cupientes, scientes quia*
 “ *juxta illud Salvatoris contra nos esse qui nobiscum stare*
 “ *despiciunt, severitati tamen plurimum subtrahentes quam*
 “ *possemus in hujusmodi contemptores, si vellemus, canonicè*
 “ *exercere, in virtute obedientix, qua sedi Cantuariensi estis*
 “ *istricti, firmiter injungendo mandamus, quatenus omnes*
 “ *ecclesias non exemptas in diocesis vestris, exemptis mo-*
 “ *nasteriis appropriatas, quarum nomina sub sigillo nostro*
 “ *præsentibus sunt appensa, cujuscunque ordinis existant,*
 “ *auctoritate nostra, sine moræ dispendio sequestrantes, eas*
 “ *faciatis sub arcto sequestro nihilominus custodiri, donec*
 “ *super hoc aliud a nobis receperitis in mandatis. Non exemp-*
 “ *tos quidem, quorum nomina in scedula præsentibus annexa*
 “ *continentur, quos nos propter eorum contumaciam ab ingressu*
 “ *ecclesiæ suspendimus, justitia exigente, sic suspensos faciatis*
 “ *publico denunciari.*”

¹ *audire*] *audiret*, MS.

Ab hac sententia per dominos abbates de West- A.D. 1281.
 monasterio,¹ de Sancto Eadmundo,² de Sancto Albano,³ Appeals
 et de Waltham⁴ fuerat principaliter appellatum. Cis- from this.
 tercienses vero per se constanter appellarunt; alii
 autem quidam exempti appellarunt, suam tamen ap-
 pellationem tepide prosequentes, pro eo quod archi- f. 185.
 episcopus dissimulavit, quoad quosdam, executioni suam
 sententiam demandare.

Item die Sancti Petri in cathedra, dominus Symon Pope
 de Turribus tunc titulo Sanctæ Sabinæ cardinalis Martin IV.
 electus in Papam, et Dominica qua cantatur *Lactare* Feb. 22.
Jerusalem intronizatus, vocatus est Martinus tertius.⁵ Mid-Lent
 Sunday.

Item dominus Eadmundus comes Cornubiæ fundavit Rewley
 novam abbatiam ordinis Cisterciensis apud Oxoniam, founded at
 et monachos de Thama ibidem introduxit, et contulit Oxford by
 eidem prima donatione manerium de Erdintone; et Edmund,
 locum abbatie fecit dedicare iii. idus Decembris a earl of
 venerabili patre domino Roberto Burnel Bathoniensi Cornwall.
 et Wellensi episcopo, tunc domini regis cancellario.

Item nono kal. Maii frater Willelmus de Gisors,
 tunc cellarius Belli Loci Regis, electus est in abbatem
 loci ejusdem.

MCCLXXXII. Hoc anno, qui est annus regis Eadwardi f. 185 b.
 decimus, intempestæ noctis hora, Dominica in Ramis Llewellyn
 Palmarum, Leolinus princeps Walliæ, et David frater and David
 ejus, cum magno exercitu castra regis Angliæ de attack
 Rothlande et de Flind valide invaserunt. Alia castra Rhuddlan
 ejusdem domini regis, ad quæ ingressum habere non and Flint
 poterant, terræ complanarunt. Dominum Rogerum de castles,
 Clifford militem strenuum, castrorum et libertatum March 22.
 domini regis in partibus illis custodem, vulneratum, Roger de
 captum, et vinctum, ipsius militibus collateralibus prius Clifford
 interfectis, ad montem de Snawdone transmiserunt, carried off
 to Snow-
 don.

¹ Richard de Ware.

² John de Norwold.

³ Roger de Norton.

⁴ Reginald de Maidenhead.

⁵ *Sic.* One of the early Popes of
 this name appearing in some of the
 lists as Marinus.

- A.D. 1282. *et ex hinc terram domini regis adjacentem perlustrarunt, juvenes et virgines, senes cum junioribus occidendo et inflammando, nec mulieri in partu periclitanti, seni, nec decrepito pepercerunt, magnam partem Marchiæ cædibus et incendiis devastantes. Rex autem hæc audiens, vix credens, quousque vexatio dedit intellectum manifestum; et tunc barones de scaccario ac justitianos de banco de Londonia amoveri fecit usque Salopiam, ac etiam de singulis comitatibus collegit exercitum copiosum ad dictorum Wallensium insultum refrænandum. Quo exercitu congregato fines dictorum Wallensium, circa montem Snaudone viriliter invasit, et totam terram illis finibus adjacentem suæ subdidit potestati; comitibus etiam ac baronibus sibi viriliter adhærentibus de terris acquisitis amplas et spatiosas conferens portiones, eisdem et eorum hæredibus perpetuo possidendas. Ad regis igitur auxilium, de Vasconia et Basclis ac etiam de partibus aliunde multa milia hominum sunt transmissa. Rex igitur ulterius volens procedere, collecta navium multitudine et conglobata, multimodis asseribus navibus applicatis, quæ quidem asserum densitas pro ponte habebatur in aquis de Conewey, quæ fluunt et refluunt juxta montes Snawdone, quem pontem quidam proceres de regis exercitu gratia spatiandi transeuntes præ multitudine Wallensium in insidiis latentium et in dictos proceres irruentium, per viam qua venerant redire non volentes, in dictis aquis miserabiliter sunt submersi. Princeps igitur Walliæ Leolinus, collecto de suis exercitu copioso, ad campestria descendebat, David fratri suo montana relinquendo. Sed dominus Eadmundus de Mortuo Mari cum quibusdam marchionibus irruit in exercitum dicti Leolini, eundem cepit, et caput protinus amputavit, multis de Wallensibus in illo insultu interfectis. Caput autem sic amputatum Londoniam est deportatum, et in Turri Londoniæ suspensum, ac etiam hedera coronatum. Hæc autem omnia facta sunt ut prophetia Merliini im-*
- Ravages of the Welsh.
- Edward I. reduces the country.
- f. 186.
- Llewellyn taken prisoner by Edmund Mortimer and put to death.
- Prophecy of him.

pleretur, quæ talis erat, ut Wallenses asserebant; cum A.D. 1282.
 moneta Anglicana, viz., denarii, oboli, et quadrantes
 fuerint rotundi, tunc princeps Walliæ Londoniæ corona-
 bitur; quod ita factum est modo et forma supradicta. f. 186 b.

Item hoc anno clerus et populus primo quintamdecimam, et postmodum tricesimam honorum suorum domino regi concesserunt. A fifteenth and a thirtieth granted.

Item hoc anno, prosequente magistro Ricardo de la More Wintoniensi electo causam appellationis suæ in curia Romana coram domino Papa ac etiam coram auditoribus causæ suæ assignatis, et causam suam quasi ad calculum sententiæ ventilantibus, et ecce quidam de consilio fratrum ad eundem electum accesserunt, ab eodem obnixius requirentes, in quantum curiam vellet tali conditione respicere, quod causa sua optatum consequeretur effectum. Qui, tanquam homo sanæ conscientiæ, metuens maculam simoniæ, respondit, quod non in obolo; quo responso scandalizati nuncii ad cardinales sunt reversi, quid et qualiter sæpeditus electus responderit relaturi. Nec mora; mane facto sedebat dominus Papa pro tribunali, et cardinalibus qui tunc in curia fuerant assidentibus, affuit inter eos dictus electus causæ suæ sententiam auditurus, et ecce dominus Papa cum suis parumper habito consilio, electionem et causam appellationis cassavit ex sententia, et episcopatum Wintoniæ una cum annulo suo mox contulit magistro Johanne de Ponteys archidiacono Devonæ, pro negotiis propriis in curia tunc agenti. Appeal of Richard de la More at Rome.
The Pope quashes the election.
John de Pontissera made bishop.

MCCLXXXIII. Hoc anno magister Johannes de Ponteys f. 187.
 Wintoniensis episcopus apud Doroberniam applicuit, et He lands at Dover, and is put into possession of the bishoprick.
 spiritualitatem episcopatus sui a domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo, de mandato domini Papæ, accepit; dominum regem tunc in Wallia agentem adivit, et dicto domino rege ac regina¹ in muneribus amplis salutatis, maneria episcopatus integre est assecutus.

¹ *regina*] rege, MS.

A.D. 1283. Item dominus rex Eadwardus, subjugata suæ ditioni Edward I. Wallia, et principe Walliæ jam occiso, ad pedes montis Snawdone fecit fundare castrum novum et forte.

Edward I. builds a fort at the foot of Snowdon. Item hoc anno, post mortem Leolini, David frater Capture of David. ejus, malorum inventor, gentis Angliæ sævissimus persecutor, propriæ nationis impostor, guerræ auctor, latebras et diverticula subterfugiendo quærens, et quoscunque de natione Angliæ invenire potuit rapiens et trucidans, tandem a quibusdam Wallensibus domino regi affidatis, in quodam marisco ubi latuit, captus est cum duobus liberis suis et septem filiabus, et omnes ad curiam dicti domini regis sunt adducti; sed rex eos videre noluit.

f. 187 b.

His execution.

His body divided and sent into different parts of the country.

Action of the archdeacon of Surrey against the abbey of Waverley.

Postmodum vero in curia regia tractatum est a regni potentioribus qua pœna mortis plecti debuit, qui tot et tanta flagitia regno totiens perpetravit; inito tandem discretorum consilio, quadruplicæ mortis adjudicatur opprobrio, viz., ad caudas equarum per vicos et plateas in villa Salopiæ distractus, deinde suspensus, ac postmodum decollatus, deinde corpus exanime in quatuor partes, licet acephalum, divisum, cor autem cum intestinis combustum. Capite vero civitati Londoniæ adjudicato, facta est contentio inter burgenses Wintoniæ et Eboraci quis eorum dextram partem, viz., dextrum humerum corporis mortui asportaret; tandem vero civibus Wintoniæ relinquitur, qua obtenta ad propria cum omni celeritate sunt reversi. Reliquæ partes corporis apud Eboracum, Bristollas,¹ Norhamtone sunt transmissæ.

Item hoc anno magister Petrus de Sancto Mario archidiaconus Surreiæ traxit in causam abbatem et conventum de Waverle per literas apostolicas, super minutis decimis, coram priore de Suthwerk,² decano,³ cancellario,⁴ thesaurario ecclesiæ Sancti Pauli Londoniæ,

¹ Everiden substitutes *Chester* for Bristol, and after him Bartholomew Cotton.

² Alan.

³ Thomas de Inglethorp.

⁴ Ralph de Ivinghoe.

judicum a sede apostolica deputatis commissariis; quæ A.D. 1283. causa per varias appellationes ad varios judices fuerat devoluta, et bene per xv. annos coram diversis iudicibus ventilata; tandem vero dominus episcopus Wintoniensis, tanquam amicabile inter partes ordinator, finem causæ imposuit, et hinc inde remissis expensis, partes in pace quieverunt.

Item quedam portio Dominicæ crucis magna et pretiosa, cum aliis reliquiis, quæ apud Wallenses pretiosissimæ habebantur, domino Eadwardo regi Angliæ sunt præsentatæ. f. 188. Relicks brought from Wales.

Item corpus magni imperatoris Constantini apud Karvennam juxta Snaudone fuerat inventum, et domino rege jubente, in ecclesia ibidem honorifice collocatum. The body of Constantine found at Carnarvon.

Wales
Wales Item corona famosi regis Arthuri, qui apud Wallenses a longo tempore in maximo honore habebatur, cum aliis jocalibus pretiosis domino regi est oblata; et sic Wallensium gloria ad Anglicos, licet invite, est translata. The crown of king Arthur.

MCCLXXXIV. Hoc anno die Sancti Marci evangelistæ apud Carvennam juxta Snaudone natus est domino regi Eadwardo filius, et vocatus est nomine patris sui Eadwardus, in cujus nativitate multi et maxime Londonienses gaudebant. f. 188 b. Prince Edward born, April 25.

Eodem anno dominus Alphonsus, domini regis primogenitus, veniens apud Westmonasterium, quandam aureolam, quæ fuerat Leolini, nuper principis Walliæ, cum aliis jocalibus pretiosis offerebat ibidem, quibus feretrum Sancti Eadwardi regis plurimum ornabatur. Iste Alphonsus fere duodennis, ingravescente corporis infirmitate, obiit xiv. kal. Septembris, cujus corpus a venerabili patre domino Cantuariensi archiepiscopo, juxta feretrum beati regis Eadwardi, honestæ traditur sepulturæ. Offering of prince Alphonso at the shrine of Edward the Confessor. His death.

Item hoc anno obiit magister Robertus de Wichamstede episcopus Saresbiriensis; cui successit magister

A.D. 1284. Walterus Scamail canonicè electus, et a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus apud Sonning.

Tournament at Nefyn in Wales, Aug. 1.

Item convenerunt comites, barones, milites de regno Angliæ, ac etiam multi proceres transmarini, circa festum beati Petri quod dicitur ad Vincula, ad rotundam tabulam apud Neuvin juxta Snaudone præconizatam in choreis et hastiludiis ad invicem colludentibus, in signum triumphi contra Wallensium proterviam expediti.

f. 189. Pedro III., king of Arragon, excommunicated.

Petrus, Aragonum nuper rex,¹ sententia majoris excommunicationis auctoritate apostolica innodatur; ac etiam per dominum Papam ad diversas regiones demandatur, ne quis ulterius eundem Petrum regem audeat nominare, pro eo quod, inconsulta Romana ecclesia, et contra inhibitum apostolicum, regnum Siciliæ invasit et deprædavit.

Item obiit magister Stephanus episcopus Cicestrensis; cui successit magister Gillebertus de Sancto Leofardo, tunc officialis curiæ Cantuariensis.

Death of Martin IV. f. 189 b.

MCCLXXXV. Hoc anno, viz. iv. kal. Aprilis, obiit Martinus Papa quartus, cui successit Honorius Papa quartus.

A portion of the cross brought to Westminster.

Item hoc anno dominus rex post Walliam sibi subjugatam, ii. kal. Maii veniens per mediam civitatem Londoniæ versus Westmonasterium, domino Cantuariensi archiepiscopo cum quibusdam suffraganeis suis, sacris indutis vestibus, cum multitudine infinita processionaliter præcedentibus dominum regem, quandam portionem Dominicæ crucis auro fulvo ac lapidibus pretiosis et lucentibus adornatam, quam de Wallia secum tulit, apud Westmonasterium solemniter advexit, et ibidem super magnum altare collocavit.

Statutes of Westminster.

Item convocatis terræ potentioribus ad edictum domini regis, in mense Julii, apud Westmonasterium,

¹ MS. inserts *Aragonum*.

condidit idem dominus rex statuta; utrique jurisdictioni A.D. 1285.
 iudicium ecclesiasticorum non modice defalcavit.
 Et quia alias statuerat ne religiosæ personæ ulterius
 crescerent in possessionibus acquirendis, ne de cætero
 decrescant, de consilio prælatorum sibi placuit ordinare.

Item dominus Philippus rex Franciæ, in guerra Arragonum lethaliter vulneratus, obiit in illa regione.

Death of
 Philip III.
 of France.
 Statutes
 against
 thieves.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ, in principio mensis Octobris, apud Wintoniam, quædam statuta edidit ad refrænandum latronum et prædonum insidias et violentias truculentas.

Item Petrus Arragonum [rex] in bello a Francigenis vulneratus obiit isto anno.

Death of
 Pedro III.
 of Arragon.
 f. 190.

Item xv. kal. Aprilis obiit Hugo de Leuckenor abbas Waverleyæ, cui successit frater Philippus de Bedewinde a conventu canonicè electus, et die Paschæ proxima sequente in cathedrali ecclesia Wintoniensi episcopalem benedictionem est assecutus.

Philip de
 Bedewind,
 abbat of
 Waverley,
 March 25.

MCLXXXVI. Hoc anno, qui est regis Eadwardi xiv., rex Franciæ Philippus, filius regis Philippi qui nuper in Arragonia diem clausit extremum, in regem Franciæ coronatur; quo solemniter, ut decuit, coronato, ad regem Angliæ nuncios destinavit solemnnes, ut ad ipsum venire non tardaret, ad hoc maxime, ut discordiam inter Francos, Arragones, et Hispannos, temporibus patris sui motam, aliqua forma pacis terminaret, vel saltem in aliquo mitigaret. Erat utique hic Philippus filius sororis¹ Petri patris Alfonsi² regis Arragonum tunc regnantis, qui Alienoram regis Angliæ primogenitam ducere debuit in uxorem. Pro huiusmodi et aliis negotiis, hinc inde inter dictos reges debito fine pertractandis, viii. kal. Julii mare ingressus est dominus Eadwardus rex Angliæ cum episcoporum, comitum, baronum, procerumque aliorum multitudine copiosa, qui a domino rege Franciæ et dicti regni proceribus honorifice est

Philip IV.
 crowned
 king of
 France.

f. 190 b.
 His em-
 bassy to
 England.

Interview
 between
 Edward I.
 and Philip
 IV.

¹ Isabella of Arragon.

| ² Alphonso III.

A.D. 1286. susceptus, et usque Sanctum Germanum prope Parisius est adductus. Habitoque ad invicem dicti reges frequenti colloquio, in summa pace ab invicem discesserunt; petitisque prius quibusdam castris, terris, et redditibus per regem Angliæ a rege Franciæ, quæ quidem castra, terras, redditus rex Johannes suo tempore perdidit, ac etiam quædam arreragia, quæ dicto regi Angliæ jure hæreditario competebant de terra Normanniæ; quæ omnia rex Franciæ libenter annuit, et signo suo regio confirmavit.

Concessions of Philip IV.

f. 191. Item domino rege in partibus transmarinis sic agente, dominus Eadmundus comes Cornubiæ totius regni Angliæ tenuit gubernacula, domino rege ante egressum a regno sic volente.

Edmund, earl of Cornwall, regent.

Eleanor, the queen dowager, takes the veil at Ambresbury, July 7. Item hoc anno Alienora illustris regina Angliæ, mater regis Eadwardi, apud Ambesbire, die videlicet translationis beati Thomæ Martyris Cantuariensis archiepiscopi, habitum religionis diu desideratum [suscepit], dote sua in regno Angliæ sibi suo perpetuo possidenda, domino Papa ita ordinante, et per literas apostolicas sibi dictam dotem confirmante.

f. 191 b. Death of Pope Honorius IV. Illness of Edward I. at Blanquefort; he is signed with the cross.

MCCLXXXVII. Hoc anno, pridie non. Aprilis, in urbe Roma obiit Honorius Papa quartus.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ, apud Blanckeforde in Vasconia,¹ gravi deprimitur infirmitate, qui physicorum salubri fretus consilio in brevi sanitatem est adeptus, et inde usque Burdegalim se transtulit, et ibidem, cum multitudine virorum copiosa, cruce signatur a legato curiæ Romanæ, ad hoc specialiter a latere domini Papæ destinato, et ab eodem Christianorum exercitus factus est capitaneus.

Rees ap Meredyth invades England.

Item Rhesus Meraduk, congregata multitudine Wallensium, exercitum movit contra populum Anglorum, et terras Angliæ Wallensibus adjacentes in brachio extento invasit atque prædavit, et stragem magnam in

¹ i.e. Blanquefort in Guienne, five miles from Bourdeaux.

populum terræ fecit, et eo ferocius quia dominum regem A.D. 1287 agere noverat in remotis.

Eadmundus vero comes Cornubiæ, in regis absentia Edmund, earl of Cornwall, goes into Wales. custus terræ deputatus, magno exercitu collecto versus Walliam iter arripuit, volens sed non valens vires tantæ multitudinis enervare, quia Wallenses, vulpina dolositate, in suis latibulis se receperunt, fraudes et dolos consuetos assidue machinantes. Castrum igitur de Drossan Drossan castle attacked. viriliter obsiderunt dicti Wallenses, vias subterraneas dolose sub muris facientes, per quas vias quidam Angliæ f. 192. proceres minus caute gradientes, a muro miserabiliter sunt oppressi. Inter quos famosus miles dominus Wilhelmus de Monte Canesy oppressus succubuit.

Item magister Thomas de Cantolupo episcopus Herefordensis, ad examen archiepiscopi super quibusdam articulis libertates ecclesiæ suæ tangentibus evocatus ad diversa loca provinciæ Cantuariensis, ac ab eodem archiepiscopo et clericis ejusdem variis laboribus et expensis minus juste fatigatus, tandem post multas oppressiones ad curiam Romanam appellavit, et suam appellationem in propria persona prosecutus est; qui ad partes veniens transmarinas obiter obiit isto anno; quod audientes canonici Herefordensis ecclesiæ, petita tam a domino Papa quam a rege licentia eligendi et obtenta, unanimiter elegerunt magistrum Ricardum de Swinesfeud, virum utique solemnem theologiæ professorem, Election of Richard de Swinesfeld. qui a domino rege admissus a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus est apud Cantuariam; cujus ope et industria, habito tamen cum canonicis dictæ ecclesiæ Herfordensis consilio, ossa prædecessoris sui ad ecclesiam de Hereford antedictam solemniter sunt allata, et Translation of Thomas of Cantilupe. ibidem cum maximo honore, ut decuit, tradita sepulture: cujus ossa dignatus est Deus gloriosis illustrare f. 192 b. miraculis, ita quod infra breve temporis spatium centum sexaginta tria miracula operata¹ est propter eum prædestinatio mirifica Salvatoris.

¹ operata] opa², MS.

A.D. 1287. Item hoc anno pervenit rumor ad dominum Eadwardum regem Angliæ, quod princeps Salertaniæ Karolus captus fuit et incarceratus in Aragonia; qui Eadwardus statim iter arripuit versus partes illas, ut dictum Karolum cognatum suum de manibus inimicorum suorum liberari procuraret, quo ad Biernam,¹ civitate videlicet Olonensi, perveniente, eidem in summo honore obviam venit rex Aragonum, qui ad invicem diligentem tractatum per plures dies habentes super liberatione Karoli antedicti, et tandem domino rege Angliæ instanter procurante, effusa non modica summa pecuniæ, dictus Karolus a carcere extitit liberatus. Iste Karolus

Pedro III. fuit filius Karoli² regis Siciliæ, qui contra Petrum Aragoniæ [regem] in Siciliam duxit exercitum valde magnum, qui tandem captus, et in Aragonia carceri mancipatus; pro cuius detentione rex Aragoniæ sententia majoris excommunicationis innodatur; sed in hoc colloquio regum duorum, per legatum ad hoc specialiter destinatum, absolutionis gratiam meruit obtinere.

f. 193. Item circa festum Sancti Johannis Baptistæ comes Atrabatensis missus per regem Franciæ versus Siciliam, cum exercitu militum et aliorum fortium copioso, cum gale[i]s et navibus, Siciliam invadere nitebantur, sed dicti regis Aragonum satellites³ eisdem Francigenis resistentes in piratis et aliis belli machinamentis, pro majori parte dictam exercitus multitudinem submerserunt, quosdam vero vivos hostiliter ceperunt et in arctis carceribus recluserunt. Rex Siciliæ supra dictus fuit filius, sed bastardus,⁴ Petri quondam regis Aragoniæ, frater Alfonsi in Aragonia tunc regnantis.

Jaymo.

Ladislaus III., king of Hun- Item rex Hungariæ in tantam cordis decidit cæcitatem, ut fide Christianorum relicta,⁵ se ad errorem

¹ Bearne in Oleron.

² Charles of Anjou, brother of S. Louis.

³ Roger de Loria.

⁴ An error. He was legitimate;

his mother was Constance, daughter of Manfred, king of Sicily. He afterwards became king of Arragon.

⁵ MS. inserts *et*.

Gentilium cum quibusdam suis complicitibus se trans-
ferret, magis eligens Makameto servire quam altissimo
Jesu Christo. Qui tanta calliditate ad sui damna-
tionem usus est, ut fraudulenter convocatis terræ suæ
potentioribus in quodam palatio suo, quasi ad parla-
mentum cum eisdem habendum, et ecce ex improvise
sicut ipse rex præordinaverat, supervenit Miraldus
Saracenorum potentissimus cum xx. milibus fortium
bellatorum, dictum regem una cum omnibus Christianis
ibidem congregatis in vigilia Sancti Johannis Baptistæ
hostiliter cepit et abduxit. Sed omnipotens Dominus
qui suis in arcto positus nescit abesse, captis sic et in
comitiva Gentilium itinerantibus, ecce terræmotus factus
est magnus circa horam diei octavam, et tenebræ
factæ sunt per universam regionem illam, et tempestas
grandisona multa milia illius gentis incredulæ inter-
fecit, et Christiani ab omni plaga illæsi ad propria cum
gaudio sunt reversi, solo rege cum Saracenis gradiente.

A.D. 1287.
gary, turns
Mahome-
tan.

June 23.

f. 193 b.

MCCLXXXVIII. Hoc anno xv. die mensis Februarii
frater Jeronimus de ordine Fratrum Minorum, presbyter
cardinalis in summum pontificem consecratur, et voca-
tum est nomen ejus Nicholaus Papa quartus, de quo
quidam versificator sic ait ;

Pope Ni-
cholas IV.

Frater Jeronimus mundo minor, est modo primus.

Hic peritus fuerat in Græca lingua pariter et Latina.

f. 194.

Item in confinio Colonæ Agrippinæ, dux Brabantiæ,
cujus filius, nomine Johannes, Margaretam filiam regis
Angliæ postmodum duxit in uxorem, de comite Gerliæ,
viro utique nobili, et in armis strenuo, et dicti ducis
adversario capitali, fortiter triumphavit. In quo con-
flictu¹ archiepiscopus Colonæ² fuit captus, et armatus
carcerali custodiæ mancipatus. Insuper multi milites
famosi Teutonici perierunt gladiis et fustibus artifi-
cialiter præacutis.

John, duke
of Brabant,
defeats
Reginald,
count of
Gueldrea.

¹ Væringen, between Cologne
and Nuys.

² Siegfried von Westerburg.

A.D. 1288. Item hoc anno obiit Johannes de Kyrkeby episcopus Eliensis; cui successit magister Willelmus de Lutha clericus de thesaurario domini regis.

Abundant harvest. Item hoc anno magna abundantia bladi et maxime frumenti fuit in universa regione Angliæ, ita quod vix quarterium frumenti vendebatur pro ii. solidis.

f. 194 b. M C C L X X X I X. Hoc anno, pridie nonas Augusti, Edwardus rex Angliæ de partibus rediit transmarinis, in quibus moram traxerat per annos iii., menses ii., dies quindecim. Postmodum vero per terram Angliæ transitum faciens, quærens et inquirens diligenter, si quid ab aliquibus de suis distortum seu præsumptum fuerit in sua absentia, quibus in suo recessu judicariam totius regni commiserat potestatem ad faciendum iudicium et justitiam in omnibus finibus terræ suæ, et *ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes* Pa. cxlix.7. *in populis*, sed in suo reditu omnes reperit muneribus excecatos, iudicium et justitiam venundantes, imo verius subruentes, qui cito post parlamento apud Westmonasterium omnium procerum convocato, omnes justitios ab officiis suis amovit, ac animadversione condigna secundum demerita corripuit et punivit.

Liberation of Charles, prince of Salerno. Item Karolus princeps Salernæ, procurante cognato domino rege Angliæ, datis obsidibus, liberatur a custodia carcerali in regno Aragoniæ.

Tripoli taken by Kelaoun Malek-el-Mansour, sultan of Cairo. f. 195. Item hoc anno, mense Septembri, in Terra Sancta infortunium flebile, et piis auribus Christianorum detestabile; soldanus namque Babiloniæ cum multitudine paganorum onerosa famosam Tripolis invasit et obsedit civitatem, in ultionem domini Papæ Nicholai iv., qui nuncios dicti soldani ad curiam Romanam destinatos pro treuga pacis xv. annorum inter Christianos et paganos obtinenda, capitalem jussit subire sententiam; quod cum audisset dictus soldanus, collecta pugnatorum [acie], dictam Tripolis civitatem hostiliter oppugnavit, et, proh dolor! in brevi obsessam suæ ditioni subjugavit, et solotenus finaliter terræ

complanavit, non sine maxima effusione sanguinis Christiani. Insuper in vituperium et contemptum nominis Jesu Christi, per vicos et plateas civitatis destructæ, ad caudas equorum sanctorum imagines distrahi jusserat ac comburi. A.D. 1289.

MCCXC. Hoc anno, mensibus Maii et Julii, Gilbertus comes Glovernæ Johannam de Acon, et Johannes filius ducis Brabantie Margaretam, virgines illustres regis Angliæ filias, in ecclesia conventuali apud Westmonasterium solemniter duxerunt in uxores.

f. 195 b.
Marriage of the princesses Joanna and Margaret.

Item Judæorum exasperans multitudo, quæ per diversas urbes et castra regionis Anglicanæ per retroacta tempora habitabat confidenter, procurante domina Alienora, matre dicti regis Angliæ, jussa est per edictum regium cum bonis suis mobilibus, una cum uxoribus et parvulis, sub pœna forisfacturæ omnium bonorum quæ in regno haberent, ab Anglia recedere æternaliter, circa festum Omnium Sanctorum, nunquam ad dictam terram iterum reversura.

The Jews expelled from England through the influence of the queen dowager Eleanor, Nov. 1.

Item consimile edictum regium emanavit ad partes Aquitanniæ, de Judæis ibidem perpetuis temporibus relegandis.

Item ix. kal. Aprilis obiit domina Johanna Ferre, et vii. kal. ejusdem, quæ tunc dies Palmarum habebatur, in ecclesia beatæ Mariæ de Waverle, coram altari beatæ Virginis antedictæ, honestæ traditur sepulturæ.

Joan Ferre buried at Waverley, March 26.

MCCXCI. Hoc anno Eadwardus rex Angliæ, convocatis regni proceribus, et his qui consiliis suis præfuerunt, dixit cogitationem in eo esse, regem et regnum Scotiæ suæ subdere ditioni, sicut nuper Walliam suo subjugavit imperio; exercitum movit in partes illas, ubi in brevi dictum regem Scotiæ est adeptus.

f. 196.
Edward subdues Scotland.

Item die Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ, Alienora religiosa regina, mater regis Angliæ, diem clausit extremum. Et quia dominus rex filius ejus tunc temporis in remotis agebat, insepulta permansit usque

Death of Eleanor, the queen dowager, June 24.

A.D. 1291. Nativitatem beatæ Virginis proximo sequentem, myrrha tamen et aromaticis pretiosis linita magnifice, ut decuit, et peruncta.

Her burial
at Am-
bresbury,
Sept. 8.

In festo itaque Nativitatis Virginis gloriosæ antedicto, veniente domino rege apud Ambesbire, ubi corpus dictæ reginæ adhuc jacuit inhumatum, confluxerunt ad eum archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, et barones, et aliorum plurimorum, tam procerum quam religiosorum diversi ordinis infinita multitudo, et dictum corpus in canticis et modulatione multifaria honorificæ tradiderunt sepulturæ, domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo exequias celebrante. Quibus omnibus rite peractis et solemniter, unusquisque cum gaudio ad propria remeavit. Nec mora, confluunt undique domini regis ministræ, ad confiscanda castra, terras, et tenementa ad dotem dictæ reginæ pertinentia, quod cum ad audientiam domini regis pervenit, strictissime inhibuit, ne in aliquo de bonis suis intromitterent, quousque omnia debita, in quibus diversis creditoribus tenebatur, plenarie fierent persoluta.

f. 196 b.

Payment
of her
debts.

Loss of
Acre,
which is
taken by
Kalil
Aseraf.

Circa eadem tempora amaritudo lamentabilis omnes inebriavit Christiani nominis professores. Nam soldanus Babiloniæ valido paganorum exercitu congregato, Acon civitatem munitissimam, quæ juxta loca maritima sita fuit in confinio Terræ Sanctæ, oppugnavit, obtinuit, et destruxit. O dolor lamentabilis et amarus! gemitu Jeremiæ prophetæ in Threnis detestabilior. Jeremias namque veteris Jerusalem plangendo descripsit, quæ tantummodo refugium erat proselytis et Judæis. Acon autem præsidium fuerat singulare omnium nationum, orthodoxæ fidei legibus subditorum, de longinquis venientium ad ulciscendam sui injuriam Creatoris.

Submis-
sion of the
claimants
of the
kingdom

Anno eodem, die Martis proxima post festum Ascensionis Domini, Florentius comes de Hoylonde, Robertus de Brus, Johannes de Baylol, Johannes de Hastings, Johannes Comyn, Patricius de Dumber,

Johannes de Vescy, Nicholaus de Selles, Willelmus de Ros, omnes isti singulare jus et hæreditarium in regnum Scotiæ vendicabant et acclamabant. Jurisdictioni et ordinationi, ac etiam sententiæ domini Edwardi illustris regis Angliæ, tanquam summi domini præfati regni Scotiæ, consensu unanimi et concorditer se submiserunt, sub hac forma :

Fœdera, i.
p. 755.
Bart.
Cotton, pp.
180-182,
where see
the note.

Eadwardus, Dei gratia rex Angliæ, dominus, etc. dilectis sibi in Christo abbati et conventui de Waverle, salutem. Mittimus vobis, sub sigillo scaccarii nostri præsentibus appenso, transcripta quarundam literarum, quæ in thesauraria nostra resident, tenorem qui sequitur continentes.

“ A toz iceus qui ceste littere verrunt ou orront, Florence conte de Holande, Robertus de Brus, seinur de Valdanaunt, Johan Baillol, seynur de Galeweie, Johan de Hastings, seynur de Bergenny, Johan Comin, seynur de Badenonghe, Patrik de Dumbar, conte de la Marche, Johan de Vesci pur sun pere, Nichole de Seules, e Willelmus de Ros, saluz en Deu.

“ Cum nus entendums aver droit el reaume de Escoce, e tel droit mustrer, chalenger, et averrer devant coluy ki plust de poer en ad e aver deit, de trier nostre dreit; et¹ le noble prince sire Eadward, par la grace de Deu roys de Engleterre, nus ad enforme par bone et suffisante resons, ke a lui apent et aver deit la soverayne seygnurie del avant f. 197 b. dit realme de Escoce, et la conisance de oir, trier, e terminer nostre droit, e nus de nostre pure volente, sanz nule manere de force ou destresce, volums . . . . .”²

¹ *et*] est, MS.

² Here the MS. ends imperfectly, some leaves being lost.

COLLATION OF THE PAGES IN WHARTON'S AND
GALE'S, AND THE PRESENT EDITION.

~~~~~
ANNALES DE WINTONIA.

Ed. Wharton.	Ed. nov.	Ed. Wharton.	Ed. nov.	Ed. Wharton.	Ed. nov.
288	4	297	41	306	80
289	6	298	45	307	87
290	11	299	48	308 ¹	89
291	20	300	53	309 ²	92
292	22	301	57	310	95
293	23	302	62	311	98
294	26	303	65	312	101
295	34	304	68	313	107
296	38	305	77	314	118

ANNALES DE WAVERLEIA.

Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.
129	188	145	213	161	240
130	189	146	214	162	244
131	191	147	216	163	242
132	193	148	217	164	247
133	194	149	219	165	249
134	195	150	221	166	251
135	197	151	223	167	253
136	199	152	224	168	255
137	200	153	226	169	257
138	202	154	228	170	259
139	203	155 ³	230	171	262
140	205	156	231	172	264
141	206	157	233	173	266
142	208	158	235	174	268
143	210	159	237	175	270
144	211	160	238	176	272

¹ Wrongly printed 309 in Wharton.

² Wrongly printed 161 in Gale.

³ Wrongly printed 310 in Wharton.

Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.
177	274	200	323	222	369
178 ¹	—	201	324	223	371
179	278	202	326	224	374
180	280	203	329	225	375
181	282	204	331	226	377
182	284	205	333	227	378
183	287	206	335	228	380
184	289	207	337	229	382
185	291	208	340	230	383
186	293	209	342	231	385
187	295	210	344	232	387
188	297	211	346	233	389
189	300	212	355	234	391
190	302	213	357	235	393
191	304	214	349	236 ²	395
192	306	215	351	237 ²	397
193	308	216	353	238	400
194	310	217	358	239	402
195	312	218	360	240	404
196	314	219	362	241	406
197	316	220	365	242	408
198	318	221	367	243	410
199	321				

¹ The beginning of this page is inserted by Gale from another source.

² Wrongly printed 234 in Gale.

³ Wrongly printed 235 in Gale.

END OF VOL. II.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[4532.—1000.—2/65.]

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners, or under the Direction of the Right Honourable the Master of the Rolls, which may be purchased of Messrs. Longman and Co., London; Messrs. J. H. and J. Parker, Oxford and London; Messrs. Macmillan and Co., Cambridge and London; Messrs. A. and C. Black, Edinburgh; and Mr. A. Thom, Dublin.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols. folio (1805—1810). *Price* 25s. boards, or 12s. 6d. each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1823), boards: vols. 2 and 3, *price* 21s. each; vol. 4, *price* 24s.

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. (1812), folio, boards. *Price* 18s.

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol. folio (1811), boards. *Price* 18s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 3). *Price* 21s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21s.

STATUTES OF THE REALM, large folio. Vols. 4 (in 2 parts), 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices (1819—1828). *Edited by Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHEY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs.* Price 31s. 6d. each; except the Alphabetical and Chronological Indices, price 30s. each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER.* Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. Price 25s. each.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. Price 2s. 6d.

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. HARTWELL HORNE.* 2 vols. folio (1814—1819), boards. Price 42s.

“FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ,” &c. ; or, Rymer’s Fœdera, New Edition, 1066—1377. Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs.* Price 21s. each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs.* Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), price 31s. 6d.; and Part 4 (or Vol. 3), price 21s.

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the Originals in the Tower. *Edited by JOHN BAYLEY, Esq.* Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, price 21s. each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King’s High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by Sir FRANCIS PALGRAVE.* (1830—1834.) Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., price 21s.; Vol. 2, Division 2, price 21s.; Vol. 2, Division 3, price 42s.

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY Esq.* Price 81s., cloth; or separately, Vol. 1, price 63s.; Vol. 2, price 18s.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth. *Price* 98s. ; or separately, 14s. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31s. 6d.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9s.

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28s.

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205 ; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12s. 6d.

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18s.

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32s. ; or separately, Vol. 1, *price* 14s. ; Vol. 2, *price* 18s.

FINES, SIVE PEDES FINIUM ; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÆ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11s. ; or separately, Vol. 1, *price* 8s. 6d. ; Vol. 2, *price* 2s. 6d.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER ; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42s.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England ; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18s.

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30s.

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS. 1831 to 1837. 1 vol. folio, boards. *Price* 8s.

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31s. 6d.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40s. Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Indices and Glossary. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44s. Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36s.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4s. 6d.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45s. 6d.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2s. 6d.

- MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA**, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price 42s.*
- REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM** in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price 15s.*
- THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND.** 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. *Price 42s.* Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11; *price 10s. 6d.* each.
- THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS.** 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price 10s. 6d.*
- THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES.** 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price 10s. 6d.*
- ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM**, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price 35s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 25s.*
- ISSUES OF THE EXCHEQUER**, containing similar matter to the above; James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price 30s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 21s.*
- ISSUES OF THE EXCHEQUER**, containing similar matter to the above; Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price 40s.* Or, royal 8vo. cloth. *Price 30s.*
- NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS.** *By* F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. Demy folio (1846), cloth. *Price 10s.*
- HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS.** *By* F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853), cloth. *Price 12s.*

STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols. 4to., cloth, (1830—1852), with Indices of Persons and Places. *Price 5l. 15s. 6d.* ; or separately, *price 10s. 6d.* each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. *By F. S. THOMAS, Esq.* 3 vols. 8vo. (1856), cloth. *Price 40s.*

In the Press.

CALENDARIUM GENEALOGICUM ; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by CHARLES ROBERTS, Esq.*

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price 15s. each Volume or Part.*]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, and ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856-1865.

Vol. I.—1547-1580.

Vol. II.—1581-1590.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857-1859.

Vol. I.—1603-1610.

Vol. II.—1611-1618.

Vol. III.—1619-1623.

Vol. IV.—1623-1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. 1858-1864.

Vol. I.—1625-1626.

Vol. II.—1627-1628.

Vol. III.—1628-1629.

Vol. IV.—1629-1631.

Vol. V.—1631-1633.

Vol. VI.—1633-1634.

Vol. VII.—1634-1635.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1864.

Vol. I.—1660-1661.

Vol. II.—1661-1662.

Vol. III.—1663-1664.

Vol. IV.—1664-1665.

Vol. V.—1665-1666.

Vol. VI.—1666-1667.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860.

Vol. I.—1509–1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1862.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862–1864.

Vol. I.—1509–1514.

Vol. II. (in Two Parts),—1515–1518.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. 1863–1865.

Vol. I.—1558–1559.

Vol. II.—1559–1560.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864.

Vol. I.—1202–1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. II.—1574–1585.

- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A. Vol. VIII.—1635.
- CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. III.—1519, &c.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. VII.—1667-1668.
- CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. Vol. II.—Henry VIII.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. Vol. III.—1560-1561.

In Progress.

- CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENBOTH. Vol. II.—Henry VIII.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. Vol. III.—East Indies, China, and Japan.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH (continued), preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1591, &c.
-

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. Price 10s. each Volume or Part.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.* 1858.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.* 1858.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Saint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.* 1858.
4. MONUMENTA FRANCISCANA; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.* 1858.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.* 1858.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.* 1858.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.* 1858.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by CHARLES HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.* 1858.

9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS) : Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A. 1858-1863.
10. MEMORIALS OF HENRY THE SEVENTH : Bernardi Andreae Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi ; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1858.
11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. COLE, Esq. 1858.
12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS ; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859-1860.
13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.
14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1859-1861.
15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.
16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA. 449-1298. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.
17. BRUT Y TYWYSOGION ; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL. 1860.
18. A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. Vol. I. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.
19. THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.
20. ANNALES CAMBRLE. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL. 1860.

21. THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vols. I., II., and III. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1861-1863.
22. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861-1864.
23. THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.
24. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vols. I. and II. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1861-1863.
25. LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.
26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. *By* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records. 1862.
27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216-1235. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1862.
28. THE SAINT ALBAN'S CHRONICLES:—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBAN'S. Vol. I., 1272-1381. Vol. II., 1381-1422. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1863-1864.
29. CHRONICON ABBATIE EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMLE ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418. *Edited by* the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.
30. RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIE. Vol. I., 447-871. *Edited by* JOHN E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge. 1863.
31. YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. Years 30-31, and 32-33. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863-1864.

32. NARRATIVES OF THE EXPULSION OF THE ENGLISH FROM NORMANDY, 1449-1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normandie, par Berry, Herauld du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham.* 1863.
33. HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRÆ. Vol. I. *Edited by W. H. HAET, Esq., F.S.A.; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.* 1863.
34. ALEXANDRI NECKAM DE NATURIS RERUM LIBRI DUO; with NECKAM'S POEM, DE LAUDIBUS DIVINÆ SAPIENTIÆ. *Edited by THOMAS WRIGHT, Esq., M.A.* 1863.
35. LEECHDOMS, WORTGUNNING, AND STARCRAFT OF EARLY ENGLAND; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I. and II. *Collected and edited by the Rev. T. OSWALD COCKAYNE, M.A., of St. John's College, Cambridge.* 1864-1865.
36. ANNALES MONASTICI. Vol. I. :—Annales de Margan, 1066-1232; Annales de Theokesberia, 1066-1263; Annales de Burton, 1004-1263. Vol. II. :—Annales Monasterii de Wintonia, 519-1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1-1291. *Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registry of the University, Cambridge.* 1864-1865.
37. MAGNA VITA S. HUGONIS EPISCOPI LINCOLNIENSIS. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire.* 1864.
38. CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST. Vol. I. ITINERARIUM PEREGRINORUM ET GESTA REGIS RICARDI. *Edited by WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian.* 1864.
39. RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCIENNES HISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. From Albina to 688. *Edited by WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.* 1864.
40. A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN, NOW CALLED ENGLAND, by JOHN DE WAURIN. From Albina to 688. (Translation of the preceding.) *Edited and translated by WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.* 1864.
41. POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation. Vol. I. *Edited by CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.* 1865.

In the Press.

- LE LIVRE DE REIS DE BRITANIE.** *Edited by J. GLOVER, M.A.,*
Vicar of Brading, Isle of Wight.
- THE WARS OF THE DANES IN IRELAND:** written in the Irish language.
Edited by the Rev. J. H. TODD, D.D., Librarian of the University
of Dublin.
- A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS** relating
to the Settlements and Descents of the Northmen on the British
Isles. *Edited by GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.*
- OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO**
HENRY VI., with other LETTERS and DOCUMENTS. *Edited*
by the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Senior Fellow of King's
College, Cambridge.
- ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN**
OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office.
Vol. II. *Selected and edited by the Rev. W. W. SHIRLEY, D.D.,*
Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ
Church, Oxford.
- ORIGINAL DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL AND CLERICAL**
LIFE AND STUDIES AT OXFORD BETWEEN THE REIGNS OF
HENRY III. AND HENRY VII. *Edited by the Rev. H. ANSTAY,*
M.A.
- ROLL OF THE PRIVY COUNCIL OF IRELAND, 16 RICHARD II.** *Edited*
by the Rev. JAMES GRAVES, A.B., Treasurer of St. Canice,
Ireland.
- RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM**
ANGLIE. Vol. II., 872-1066. *Edited by JOHN E. B. MAYOR,*
M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, and
Librarian of the University, Cambridge.
- THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS.** Vol. IV. *Edited by*
J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's
College, London.
- HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRIE.**
Vol. II. *Edited by W. H. HART, Esq., F.S.A. ;* Membre cor-
respondant de la Société des Antiquaires de Normandie.
- HISTORIA MINOR MATTHÆI PARIS.** *Edited by Sir FREDERICK*
MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts,
British Museum.

- CHRONICON RADULPHI ABBATIS COGGESHALENSIS MAJUS; and, CHRONICON TERRÆ SANCTÆ ET DE CAPTIS A SALADINO HIERSOLYMIS. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham.
- THE SAINT ALBAN'S CHRONICLES :—Vol. III., THE CHRONICLES OF RISHANGER, TROKELOWE, BLANEFORD, AND OTHERS. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.
- CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST. Vol. II. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian.
- YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. 20th, 21st, and 22nd Years. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.
- RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN (continued). *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.
- CHRONICA MONASTERII DE MELSA, AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1400. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Esq., Assistant Keeper of the Department of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum.
- POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation. Vol. II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.
- ITER BRITANNIARUM : THE PORTION OF THE ANTONINE ITINERARY OF THE ROMAN EMPIRE RELATING TO GREAT BRITAIN. *Edited by* WILLIAM HENRY BLACK, Esq., F.S.A.
- DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. II. 1066–1200. *By* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

In Progress.

- DOCUMENTS RELATING TO ENGLAND AND SCOTLAND, FROM THE NORTHERN REGISTERS. *Edited by* the Rev. JAMES RAINE, M.A., of Durham University.
- WILLIELMI MALMESBIRIENSIS DE GESTIS PONTIFICUM ANGLORUM, LIBRI V. *Edited by* N. E. S. A. HAMILTON, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum.
- ANNALES MONASTICI. Vol. III. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrar of the University, Cambridge.

March 1865.

242
23

